رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

مرتب

عثمان علي انصاري

Gul Hayat Institute

روشني

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

Gul Hayat Institute

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

مرتب
عثمان علي انصاري

سنواريندڙ
گل محمد ٽنيو

Gul Hayat Institute

روشني پبليڪيشن
ڪنڊيارو
1997ع

Roshni Book No. 90

”رسالو سچل سرمست“

(سنڌي ڪلام)

مرتب: عثمان علي انصاري

سنوارينڌڙ: گل محمد ٽـنيو

ڇاپو ٻيو: (سنواريل) © روشني 1997ع

ڪمپوزنگ: حسين سومرو ۽ حبيب قادر قريشي،

نيو سنڌ ٽيڪ ڪمپوزرس، حيدرآباد.

ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن

ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو

قيمت: 200.00 رپيا

ٽائيٽل ڊزائين

عبدالرسول عباسي

Gul Hayat Institute

RISALO SACHAL SARMAST

(Sindhi Poetry of Sachal Sarmast)

Compiled by: Usman Ali Ansari

Composed by: Hussain Soomro & Habib Qadir Qureshi

Printed by: Fine Communication Hyderabad.

Published by: Roshni Publication Kandiaro

Second Edition © Roshni 1997

سنڌاءُ

منهنجي قلم مان 17
عرض حال 20
مقدمو 49
رسالو سچل سرمست (سنڌي ڪلام) 51
وحدت نامو 59

وحدت **59**
داستان پهريون
بيت 59
ڪافيون 63
داستان ٻيو
بيت 76
ڪافيون 78

حقيقت **87**
داستان پهريون
بيت 87
ڪافيون 90
داستان ٻيو
بيت 100
ڪافيون 102

سسئي **113**
داستان پهريون
بيت 113
ڪافيون 116
داستان ٻيو
بيت 125
ڪافيون 127
داستان ٽيون
بيت 135
ڪافيون 137
داستان چوٿون
بيت 144
ڪافيون 146

Gul Hayat Institute

داستان پنجون	
بيت	152
ڪافيون	155
داستان ڇھون	
بيت	161
ڪافيون	165
داستان ستون	
بيت	173
ڪافيون	177
داستان اٺون	
بيت	183
ڪافيون	188
داستان نائون	
بيت	194
ڪافيون	199
داستان ڏھون	
بيت	210
ڪافيون	213
داستان يارھون	
بيت	222
ڪافيون	227
جھولڻو (سسئي ۽ پنھونءَ بابت)	236
نـوري	**253**
داستان پھريون	
بيت	253
داستان ٻيو	
بيت	257
داستان ٽيون	
بيت	262
داستان چوٿون	
بيت	266
مـارئي	**271**
داستان پھريون	
بيت	271
ڪافيون	277

Gul Hayat Institute

داستان پيو

بيت	280
ڪافيون	286

داستان ٽيون

بيت	288
ڪافيون	293

داستان چوٿون

بيت	295
ڪافيون	304

داستان پنجون

بيت	306
ڪافيون	310

داستان ڇهون

بيت	312
ڪافيون	315

داستان ستون

بيت	316
ڪافيون	320

مومل راڻو **323**

داستان پهريون

بيت	323
ڪافيون	327

داستان پيو

بيت	331
ڪافيون	333
جهولڻو	336

سنڌي پورب **337**

بيت	337
ڪافيون	343

هير رانجهو **353**

داستان پهريون

بيت	353
ڪافيون	357

داستان پيو

بيت	358
ڪافيون	361

Gul Hayat Institute

	363
داستان پهريون	
بيت	363
ڪافيون	365
جهولڻو	368
مالڪوس	**369**
داستان پهريون	
بيت	369
ڪافيون	373
داستان ٻيو	
بيت	377
ڪافيون	381
داستان ٽيون	
بيت	386
ڪافيون	389
داستان چوٿون	
بيت	394
ڪافيون	397
داستان پنجون	
بيت	401
ڪافيون	405
داستان ڇهون	
بيت	409
ڪافيون	412
داستان ستون	
بيت	417
ڪافيون	420
متفرق ڪلام	**425**
بيت سنڌي روجهن بابت	427
دوها	433
هدايتون	434
ڪافيون	437
■ رسالي ۾ آيل عربي / فارسي عبارتن جي معنيٰ ۽ شرح	505

Gul Hayat Institute

منهنجي قلم مان

شاهه عبداللطيف رح سان عقيدت ابن ڏاڏن کان ورثي ۾ ملي اٿم. ست پيڙهيون اڳ، اسان جا وڏا غوث بهاءُ الدين ذڪريا جا مُريد هئا ۽ پوءِ شاهه سائين جي عقيدت پلئه پيئي. جا پيڙهي به پيڙهي اڄ تائين ساهه سان سانڍيندا پيا اچون.

شاهه سائين سان عقيدت وارو رستي تي هلندي، آءُ شاهه سائين ۽ سنڌ جي ٻين صوفي بزرگن جي شاعري ڏانهن متوجهه ٿيس، شاهه جي شاعري منهنجي جيءَ اهڙو جادو ڪيو، جو آءُ سندس شخصيت سان گڏ سندس شاعريءَ جو به عقيدت مند ٿي پيس ۽ اهڙي طرح من ۾ شاهه توڙي سنڌ جي ٻين صوفي بزرگن جي شاعري پڙهڻ جو اشتياق وڌندو ويم.

جڏهن روشني پبليڪيشن جي دوست، سچل جي رسالي ڇپائڻ جي سلسلي ۾ ڳالهه ڇوري ته مون ڪيس چيو: شاهه جي رسالي وانگر هڪ ٻئي سرڪاري ادبي اداري کان هڪ طرف ته سچل جي ڪلام ۾ پڻ ڪيتريون ئي غلطيون سرزد ٿيو آهن. ٻئي طرف مان واري مرتب کان پڻ سچل جي ڪلام سهيڙڻ وقت ڪجهه اوڻايون رهجي ويون آهن، تنهن لاءِ لازمي آهي ته نيئن سري سان فوٽ نوٽن ذريعي ڇپائيءَ توڙي مرتب جي اوڻاين جي نشاندهي ڪجي ته بهتر ٿيندو.

اها ڳالهه ڪيڏي نه افسوس ناڪ آهي ته سنڌ جي ٻن اهم سرڪاري ادبي ادارن، سنڌ جي ٻن عظيم صوفي شاعرن، جيڪي سڄي جڳ ۾ پنهنجي لازوال شاعري ڪري سنڌ جي سڃاڻپ آهن، جي ڪلام کي اهڙيءَ ته اڻ سوهندڙ انداز سان ڇپائي پڌرو ڪيو آهي جنهن سان نه رڳو صوفي بزرگن جي عقيدتمندن جي بلڪ سنڌ جي سڄاڻ طبقي جي پڻ دل آزاري لازمن ٿي هوندي.

اسان ڏسون ٿا ته جڏهن مانواري هوتند مولچند گربخشاڻي پنهنجي حياتيءَ ۾ شاهه جي رسالي جا ٽي جلد معنيٰ ۽ شرح سميت مرتب ڪري، پنهنجي هڙان خرچ تي ڇپائي پڌراڪيا ته ٽئي جلد غلطين کان بلڪل خالي هئا، ان جي برعڪس ثقافت کاتي پاران ڇپايل ٻئي ڇاپا (پهريون ڇاپو ليٽر پريس ۽ ٻيو ڇاپو ڪمپيوٽر تي ڪمپوز ٿيل) غلطين ۾ هڪ ٻئي کان گوءِ کٽي ويل نظر ٿا اچن.

مون گربخشاڻي صاحب جي مرتب ڪيل رسالي، جيڪو روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو ڪجهه عرصو اڳ ڇپائي پڌرو ڪيو آهي، جي نيئن ڇاپي جي پروفن جو بار پنهنجي ڪلهي کنيو هو ان فيلڊ ۾ نيئن هئڻ سبب مون کان به ڪي پروفن جون غلطيونُ ضرور رهجي ويون هونديون، پر ايتري سا پڪ اٿم ته هي ڇاپو ثقافت کاتي پاران ڇپايل ٻن ڇاپن توڙي نيرون بڪس واري ڇپرايلِ ڇاپي (جيڪو ثقافت کاتي پاران ڪمپيوٽر تي ڪمپوز ڪري ڇپرايل ڇاپي جي هوبهو فوٽو ڪاپي آهي) کان ڪيئي ڀيرا بهتر هوندو، جنهن ۾ پروفن جون شمار کان ٻاهرغلطيون آهن،

Gul Hayat Institute

شاهہ سائينءَ جي مشهور بيت جي پهرين سٽ:

جي تو بيت ڀانيان، سي "آيتون" آهين.

ان ڇاپي ۾ هيئن ڇپيل آهي:

جي تو بيت ڀانيا، سي "آيونِ" آهين.

بلڪ پروفن جي سلسلي ۾ تہ ان کان بہ اهم غلطيون رهجي ويل آهن، پر هن اداري تہ ان ڳالهہ جو بہ ڌيان نہ رکيو آهي تہ شاهہ جو ڪيترو ڪلام ڇپجڻ کان رهجي ويو آهي. مثال طور:

(١) سر کنڀات داستان پهريون جا آخري اٺ بيت، وائي ١ ۽ وائي ٢ سڄي کان گم آهن.

(٢) سر ليلا چنيسر ۽ سر مومل راڻو تي آيل فوٽ نوٽ هلندڙ مواد جي وچ ۾ ۽ غلط هنڌ تي ڏنل آهن.

اهڙي طرح شاهہ سائينءَ جي ان رسالي ۾ ٻيون بہ اڻ ڳڻيون غلطيون آهن جن لاءِ تفصيلي مضمون لکڻ جي ضرورت آهي.

جيئن تہ هت ڳالهہ پئي هلي سچل جي رسالي متعلق، تہ هڪ نظر "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) مرتب: عثمان علي انصاري، ڇپرايل سنڌي ادبي بورڊ (ٻہ ڇاپا) ۽ سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي (ٽيون ڇاپو) تي ٿا وجهون.

محترم عثمان علي انصاري جي مرتب ڪيل "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) ۾ مون کي پنهنجي ناقص ڄاڻ آهر جيڪي ڇپائي جون غلطيون ۽ ترتيب جون اوڻايون نظر آيون، ان لاءِ مناسب ڄاتم تہ هن نيئن ڇاپي ۾ انهن جي نشاندهي ڪجي تہ جيئن سچل جا عقيدتمند يا محقق، سچل جو ڪلام اڳيان رکن تہ انهن اوڻاين کي پڻ نظر ۾ رکن يا ان تي قلم کڻن. اسان غلطين / اوڻاين کي ٻن حصن ۾ ٿا ورهايون. پهريون اهي جيڪي ادبي بورڊ ڇپائيءَ دوران ڪيون- ٻيون اهي جيڪي مانواري مرتب کان سچل جو ڪلام مرتب ڪرڻ وقت ٿي ويون آهن.

Gul Hayat Institute

ڇپائيءَ جي سلسلي جون غلطيون:

ڇپائيءَ جي پهرين اهم غلطي "متفرق ڪلام" ۾ آهي. اسان کي نمبر وار هلندڙ ڪانَ پوءِ اوچتو ڪافي ١٣٠ جا آخري ٽي بند ملن ٿا.جڏهن تہ لڳاتار هلندڙ نمبر موجب ڪافي ١٢۴بعد ڪافي ١٢٥، ڪافي ١٢٦، ڪافي ١٢٧، ڪافي ١٢٨، ڪافي ١٢٩ ڪافي ١٣٠ ۽ پوءِ ڪافي ١٣١ اچڻ گهرجي، پر ادبي بورڊ جي ڇپرايل ٻنهي ڇاپن (پهريون ڇاپو ڇپجڻ جو سال 1959ع ٻيو ڇاپو ڇپجڻ جو سال 1982ع توڙي- ساڳي رسالي جو هوبهو نقل ڪري ڇپرايل سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي پاران ٽيون ڇاپو) ۾ پڻ صفحي 416 جي آخر ۾ ڪافي ١٢۴ کانپوءِ صفحي 417 تي هي ٽي سِٽون اچن ٿيون:

هيءَ دل ديواني ڪري، هو ٿيا پاڻ قرار.
جات جتن جي جيڏيون، جيءَ وڏو آهي جار.
”سچو“ نہ وسار ساهہ ڪٿون، دوستن جي دربار.
۽ پوءِ ڪافي ١٣١ اچي ٿي.

اهڙي طرح ٿنهي ڇاپن مان ڪافي ١٢۴ جي آخري ٻن سٽن کان ويندي ڪافي ١٣٠ جي آخري ٽن سٽن جي وچ وارو مواد گم ٿيل آهي. بحث ان ڳالهہ تي نہ آهي تہ اهو مواد (يعني ڪافي ١٢۴ جون آخري ٻہ سٽون، ڪافي ١٢۵، ڪافي ١٢٦، ڪافي ١٢٧، ڪافي ١٢٨، ڪافي ١٢٩ ۽ ڪافي ١٣٠ جو ٽلهہ ۽ پهريان ٻہ بند) گم ڪيئن ٿيو؟ نہ ئي وري اسان کي ان ڳالهہ پڇڻ جو ڪو حق ئي حاصل آهي تہ سنڌ جي ناماري سرڪاري اداري پاران سنڌ جي عظيم صوفي شاعر جي ڪلام ۾ اهڙي اهم غلطي ڪيئن ڪئي وئي يا اهو ڪلام ڪيئن گم ٿي ويو ۽ ٽيويهن سالن جي وڏي عرصي بعد ٻئي ڇاپي ڇپجڻ وقت چو نہ ان اهم غلطيءَ/ اوڻائي کي درست ڪري پڙهندڙن کي اعتماد ۾ ورتو ويو.

مون ڏينهن رات هڪ ڪري، رسالي جي هڪ هڪ ڪافيءَ کي ”رسالو سچل سائين“ مرتب علي قلي بيگ جي هر هڪ ڪافيءَ سان ڀيٽي ڏٺو. اِهو ڪم تمام ڏکيو ۽ ٿڪائيندڙ هيو. پر، سچ ۽ سچل جي همراهي هئي، جو اهو ڪم آسان ٿي پيو. اهڙي طرح نيٺ اُهي ڪافيون جيڪي هن رسالي ۾ وچان گُم ٿيل آهن، تن جي جاءِ تي اُهڙيون پنج ڪافيون نمبر وار رسالي ۾ ڏنيون اٿم جي رسالي ۾ اڳ موجود نہ هيون. بلڪ ڪافي ١٢۴ جا آخري ٻہ بند ۽ ڪافي ١٣٠ جو ٽلهہ ۽ ٻہ بند پڻ محترم علي قلي بيگ جي ”رسالو سچل سائين“ مان ورتا اٿم. اُهي پنج ڪافيون جي ڪافي ١٢۵ کان ١٢٩ تائين هِن رسالي جي متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون اٿم، تن مان هر هڪ لاءِ اهو يقين ڪرڻ تہ ڪٿي اِها ڪافي رسالي ۾ اڳ موجود تہ نہ آهي، رسالي کي بار بار اٿلائڻو پيم ان پڪي يقين بعد تہ اِهي ڪافيون رسالي ۾ اڳ موجود نہ آهن، هي ڪافيون ترتيبوار متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون اٿم. هر ڪافيءَ بابت تفصيل فوٽ نوٽ ۾ ڄاڻايل آهي.

ڇپائيءَ جي ٻي اهم غلطي: سنڌي ادبي بورڊ جي ڇپرايل ٻنهي ڇاپن توڙي سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي واري ڇپرايل ڇاپي ۾ هوبهو آهي. ٽائيٽل تي ڪتاب جو نالو ”سچل سرمست جو سنڌي ڪلام“ سب ٽائيٽل تي ”سچل جو سنڌي ڪلام“ جڏهن تہ مقدمي پوري ٿيڻ بعد صفحي٣٣ تي ڪتاب جو نالو ”رسالو سچل سرمست“ ۽ مسلسل هلندڙ ٻڌي صفحن تي صرف ”سچل سرمست“ نالو ڏنل آهي.

ڇپائيءَ جي ٽين اهم غلطي: جڏهن مقدمو صفح ٣١ تي ختم ٿئي ٿو، تنهن بعد صفحي ٣٣ کان رسالو سچل سرمست شروع ٿئي ٿو. رسالي جي شروعات

Gul Hayat Institute

"وحدت نامو" سان ڏنل آهي، پر وحدت نامي جي اڪي صفحن تي "وحدت نامو" بجاءِ "مقدمو" ڇپيل آهي، جنهن سان عام پڙهندڙ لازمي طرح مونجهاري ۾ پوندو تہ "وحدت نامو" سچل جو ڪلام آهي يا مقدمي جو حصو.

ڇپائيءَ جي چوٿين اهم غلطي: اڳوڻن ٽن ڇاپن ۾ الڳ الڳ سرن ۾ هلندڙ اڪي صفحن تي سُر جو نالو غلط جا بجا غلط نظر اچي ٿو، مثال طور: سسئي، داستان پيو، صفحو ۹۹ تي سُر جو نالو "سسئي" بجاءِ "حقيقت" ڇپيل آهي. "مارئي"، داستان چوٿون، صفحي ۲۵۱ ۽ ۲۵۳ تي سُر جو نالو "مارئي" بجاءِ "سسئي" ڇپيل آهي ۽ "بيت سنڌي پورب جا" جي مسلسل اڪي صفحن تي سر جو نالو "بيت سنڌي پورب" جا بجاءِ "مومل راڻو" ڇپيل آهي. ساڳي طرح ڪتاب ۾ هر سر جو نالو "وحدت"، "حقيقت" ۽ "سسئي" وغيره ڇپيل آهي، پر "سارنگ" جي شروعات ۾ ڏنل نالو "سر سارنگ" ڇپيل آهي.

ڇپائيءَ جي پنجين اهم غلطي: هر سُر جي داستن ۾ بيتن بعد ڪافيون ڏنل آهن ۽ "ڪافي" عنوان تلهن اکرن ۾ هن ريت ڏنل آهي: ڪافي۱، ڪافي ۲، ڪافي ۳، وغيره، پر "مارئي" داستان پهريون ۾ سواءِ ڪافي هڪ جي باقي ڪافين تي بيتن جي سڻاءَ وانگر نمبر (۲) (۳) (۴) (۵) ۽ (۶) ڇپيل آهي. هي تہ هُيون اُهي غلطيون جي ڇپائيءَ دوران رهجي ويون. پر رسالي ۾ سي اوڻائيون پڻ عام آهن، جي مرتب کان رهجي ويل نظر اچن ٿيون.

اسان جڏهن "رسالو سچل سرمست" جو پهريون صفحو ڇڏي ٻئي صفحي تي نظر ٿا وجهون تہ اسان جي نظر هن نوٽ ڏانهن ٿي وڃي:

> "ناشر محترم پير حسام الدين راشديءَ ۽ آغا غلام نبي صاحب جن جو شڪر گذار آهي، جن هن رسالي جي ترتيب ۽ اشاعت جي سلسلي ۾ پنهنجي ڪارآمد راءِ ۽ گرانقدر رهبريءَ کان مستفيض ڪرڻ فرمايو."

ڇپائي جي سلسلي ۾ ڪيل غلطين جي تفصيلي ذڪر کان پوءِ مٿين مانوارن نالن جي اشاعت جي سلسلي ۾ ڪيل گرانقدر رهبري پڙهندڙن اڳيان ضرور پڌري ٿي هوندي. هاڻ نظر ٿا وجهون احترام لائق سرڪاري ادبي اداري جي ترتيب جي سلسلي ۾ وريل گرانقدر رهبريءَ تي.

ترتيب جي پهرين اهم اوڻائي:

رسالي ۾ اسان کي جاءِ بجاءِ ساڳين ڪافين جو ورجاءُ مان لڳي ٿو تہ مانوري مرتب ۽ پوءِ ترتيب جي سلسلي ۾ رهبري ڪندڙ صاحبن ان ڳالهہ ڏانهن ذرو

Gul Hayat Institute

به ڏيان نه ڏنو آهي ته ساڳيو ڪلام رسالي ۾ بار بار موجود آهي، مثال طور:

وحدت، داستان پهريون جي ڪافي ٣، حقيقت جي داستان پهريون ۾ ڪافي ٢١ طور شامل ٿيل آهي ۽ وحدت، داستان پهريون جي ڪافي ١٠ ساڳي ئي وحدت جي داستان ٻئي ۾ ڪافي ٣ طور شامل آهي، جڏهن ته سر سسئي داستان پهريون جي ڪافي ١٨، متفرق ڪلام ۾ پڻ ڪافي ٩١ طور شامل آهي. سسئي، داستان ٽيون ڪافي ٥، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١٦ آهي، سسئي، داستان چوٿون ڪافي ٩، سسئي، داستان ستون جي ڪافي ١٣ آهي. سسئي، داسبتان پنجون، ڪافي ٥، متفرق ڪلام جي ڪافي ١٣٢ آهي. سسئي، داستان پنجون، ڪافي ١٢، متفرق ڪلام جي ڪافي ١١٨ آهي. سسئي داستان نائون، ڪافي ٨، سسئي، داستان نائون، جي ڪافي ۴ آهي. سسئي، داستان نائون متفرق ڪلام جي ڪافي ١٠٧ آهي. رسالي ۾ اهڙيون (٩) ڪافيون ملن ٿيون جي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل آهن ۽ ساڳيءَ ڪافيءَ جي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل هئڻ مان محسوس ٿئي ٿو ته رسالي جي ترتيب لاءِ رهبري ڪندڙ صاحبن، مانواري مرتب جي سهڙيل ڪلام کي پرکي پروڙي نئين سر پيش ڪرڻ بجاءِ، جيئن جو تيئن رهڻ ڏنو آهي. مون انهن ڪافين جي نشاندهي فوٽ نوٽن ذريعي اُن هنڌ ڪئي آهي جتي جتي متعلق ڪافي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل آهي.

ترتيب جي ٻي اهم غلطي:

ساڳي ڪلام جو ٻن الڳ الڳ سرن ۾ موجود هئڻ، ان ڳالهه ڏانهن پڻ اشارو ڪري ٿو ته مرتب ڪان ڪلام کي سهيڙي مواد جي مناسبت سان سنواري رکڻ دوران جيڪي اوڻايون رهجي ويون آهن، سي پڻ جيئن جو تيئن موجود آهن، مثال لاءِ وڌيڪ گهرائيءَ ۾ وڃڻ بجاءِ سرسري طور ڏسبو ته مٿي بيان ڪيل ڪافيون جي رسالي ۾ هڪ ئي وقت الڳ الڳ سرن ۾ موجود آهن. يعني وحدت، داستان پهرين جي ڪافي ٣، حقيقت، داستان پهريون جي ڪافي ٢١ پڻ آهي، ته سسئي، داستان پهريون جي ڪافي ١٨، متفرق ڪلام جي ڪافي ٩١ آهي وغيره. مطلب ته هڪ ئي ڪافي ساڳي وقت ٻن الڳ الڳ سرن ۾ موجود آهي. لازما ڪافي جو مواد ٻنهي سرن مان ڪنهن هڪ سر سان ئي مناسبت رکندڙ هوندو ۽ ٻئي سر ۾ ان ڪافي جو موجود هئڻ ترتيب جي اوڻائي سبب آهي. "رسالو سچل سرمست" ۾ ترتيب جي لحاظ کان اها هڪ اهم اوڻائي آهي جا درست ٿيڻ کپي.

ان سلسلي ۾ آخري عرض: متفرقِ ڪلام جو گهڻو تڻو حصو، "سسئي"، "وحدت" ۽ "حقيقت" سان واسطو رکي ٿو، تنهنڪري ان ڪلام کي جو جنهن به سُر سان واسطيدار آهي. سو ڪلام سُروار سٽاءَ ۾ آڻي، باقي ڪلام کي متفرق ڪلام ۾ رکڻ کپي. مثال طور متفرق ڪلام جي ڪافي۴۵ مومل راڻو

Gul Hayat Institute

سان، ڪافي ۴ وحدت سان، ڪافي ۵ توڙي ڪافي ٦۵ وغيره سسئي سان واسطو رکن ٿيون.

ترتيب جي ٽين اهم اوڻائي:

سرن ۾ اهڙو ڪلام عام ملي ٿو، جنهن جي ان سر سان ذرو بہ لاڳاپو يامناسبت نہ آهي، جيئن سسئي، داستان پنجون، ڪافي ۵. داستان ستون، ڪافي ١٠. داستان اٺون ڪافي ٢، ٣، ۴. داستان نائون، ڪافي ۵,١۴,١۵,٢٠ ڪان ٢٢ ۽ ٢۴. داستان ڏهون ڪافي ٧ ڪافي ٩ ڪان ١١ ۽ ڪافي ١٩ ڪان ٢١ ۽ ڪافي ٢٣. داستان يارهون، ڪافي ١٢ ۽ ١٣. مارئي، داستان ٽيون، ڪافي ٢. داستان ڇهون ڪافي ١ ۽ ٢. مومل راڻو، داستان پهريون، ڪافي ١١. داستان ٻيو ڪافي ١، ڪافي ٢ ڪافي ۴ ڪان ٦. اهڙي طرح جوڳ، ·داستانُ پهريون جون سڀ ڪافيون ۽ جهولڻو، ڪنهن بہ صورت ۾ سر جي بيتن ۾ آيل مواد جوڳين/ ڪاپڙين/لاهوتين سان منسلڪ/ لاڳاپيل نہ آهي.

مٿي ذڪر ڪيل سيني ڪافين جو لاڳاپيل سرن سان ڪوبہ واسطو نظر نٿو اچي، نہ ئي هي ڪافيون لاڳاپيل سر سان واسطو رکندڙ لوڪ داستان سان ٺهڪي اچن ٿيون، پر پوءِ بہ هي ڪافيون انهن سُرن ۾ موجود رهڻ ڏنيون ويون آهن.

ترتيب جي چوٿين اوڻائي ـ بہ غلط عنوان:

اسان کي مرتب وٽ غلط عنوان ڏيڻ جي اوڻائي پڻ بار بار نظر اچي ٿي. رسالي ۾ موجود اهو ڪلام جنهن جو "پورب" سان واسطو آهي يا ان ماحول جي عڪاسي ڪري ٿو، تنهن کي "بيت سنڌي پورب جا" عنوان ڏنل آهي. جڏهن تہ هن عنوان واري ڪلام ۾ صرف بيت نہ آهن، بلڪہ بيتن جي آخر ۾ ٩ (نَو) ڪافيون پڻ ڏنل آهن، تنهن جي باوجود مرتب توڙي ترتيب جي سلسلي ۾ رهبري ڪندڙ صاحبن، هن ڪلام کي عنوان "بيت سنڌي پورب جا" جو رهڻ ڏنو، سا ڳالهہ سمجهہ کان ٻاهر آهي. جڏهن تہ شاهہ جي مڙني مانوارن مرتبن / محققن شاهہ جي ڪلام کي جو پورب جي پانڌيڙن متعلق يا اهڙي ماحول جي عڪاسي ڪندڙ آهي، تنهن کي "سر پورب" سڏيو / لکيو آهي تہ پوءِ چو نہ ان ڏاهن جي ڏسيل واٽ تي هلي، سنڌ جي هن سونهاري شاعر جي ان ڪلام کي "سنڌي پورب" عنوان ڏجي ۽ مون ائين ئي ڪيو آهي.

بيت سنڌي روجهن بابت:

ان عنوان هيٺ آيل ڪلام ۾ پڻ بيتن جي آخر ۾ ڪافي شامل آهي / هئي، پر جيئن تہ آخر ۾ شامل ڪافي ڪنهن بہ لحاظ کان عنوان سان ٺهڪندڙ نہ آهي، يعني

هيءَ ڪافي نہ روجهن متعلق آهي نہ روجهن سان واسطو رکندڙ ماحول جي عڪاسي ڪندڙ - تنهن ڪري مون هيءَ ڪافي متفرق ڪلام جي آخر ۾ ڪافي ١٧١ طور شامل رکي آهي ۽ بيت پڻ متفرق ڪلام جي شروعات ۾ شامل رکيا اٿم. جو منهنجي نظر ۾ مرتب پاران ڪلام ڪي سروار ترتيب ڏيڻ بعد باقي رهيل ڪلام، دوها، هدايتون ۽ ڪافيون، متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون ويون آهن. جيئن تہ "روجهن بابت بيت" پڻ ڪنهن سر جو حصو نہ آهن، تنهن ڪري انهن بيتن کي پڻ "متفرق ڪلام" ۾ شامل رکڻ مناسب ڄاتم.

متفرق ڪلام جي آخر ۾ آيل ڪلام:

ان بابت آءٌ ايترو عرض ڪافي ٿو سمجهان تہ "ڪلام" شاعري جي ڪا صنف نہ آهي، بلڪ شاعريءَ جي هر صنف کي ڪلام سڏي / چئي سگهجي ٿو. تنهن ڪري رڳو عنوان "ڪلام" ڏيڻ درست نہ ٿيندو. ڪلام بجاءِ عنوان ڇا ڏجي يا هيءَ ڪلام شاعريءَ جي ڪهڙي صنف آهي، تنهن لاءِ ٻئي پاسي واجهائڻ بجاءِ رسالي مان ئي مثال ڪٿجي:

* ڪافي جو ٿلهہ: مون کي ميڙين الله، سگهو آڻي الله، وو ميان ٻاروچا!

بند: انهن ڪارڻ ڪاڪيون وجهان وڃاٺا،
سانول پنهنجو سرتيون، سَوَ ۾ سڃاٺا.

هن ڪافيءَ ۾ ٻهرين سٽ، ڪافيءَ جو ٿلهہ آهي ۽ هڪ ٻئي سان هم ڪافيہ ٻہ سٽون ڪافيءَ جا بند آهن، يعني هر بند جي آخري سٽ، ٿلهہ سا هم ڪافيہ هجڻ بجاءِ بند جي ٻهرين سٽ سان هم ڪافيہ آهي. اهڙي طرح هن "ڪلام" کي "ڪافي" عنوان ڏيڻ لاءِ اهوئي سبب ڪافي آهي. تنهنڪري "ڪلام" کي "ڪافي" عنوان ڏنو اٿم.

Gul Hayat Institute

آخر ۾ ڪجهہ گذارشون

پهرين گذارش: سچل جي ڪلام کي نيئن سر ڇنڊي ڇاڻي ۽ سنواري پيش ڪرڻ لاءِ سچل چيئر يا ڪنهن سرڪاري ادبي اداري کي اهو ڪم پنهنجي هٿ ڪٽڻ گهرجي تہ جيئن سچل جو ڪلام سنورجي عام پڙهندڙن اڳيان پيش ٿي سگهي.

ٻي گذارش: مون پنهنجي سمجهہ موجب "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) کي سنوارڻ لاءِ جا ڪوشش ورتي آهي سا لائيتي آهي يا نہ، تنهنجي فيصلي جو حق آءٌ پڙهندڙن کي ڏيان ٿو. رسالي ۾ موجود عربي عبارتن ۽ فارسي

* ڏسو. سسئي، داستان ٦، ڪافي ٦.

شعر جي معنيٰ ۽ شرح پڻ رسالي ۾ موجود نہ هئي، ان لاءِ رسالي جي آخر ۾ عبارتن جي معنيٰ ۽ شرح ڏيان ٿو تہ جيئن عام پڙهندڙن لاءِ شعر جو مقصد سمجهڻ ۾ آساني رهي.

ٿورا: آءٌ ٿورائتو آهيان، اداري روشني پبلڪيشن ڪنڊيارو جو جنهن مون کي هي موقعو ميسر ڪري ڏنو ۽ انهن دوستن جو پڻ جن کان مون کي وقت بہ وقت مفيد مشورا پلئہ پيا، وڌيڪ ٿورا محترم مولوي محمد قاسم سومري صاحب جا، جن جي مهربانيءَ سواءِ رسالي ۾ ڪم آيل قرآني آيتن، حديثن، عرب بزرگن جي قولن ۽ فارسي شعر جي معنيٰ ڏيڻ (جا رسالي جي آخر ۾ ڏنل آهي) مون لاءِ ناممڪن نہ ڪٿي، پر مشڪل ضرور هو. گهڻا ٿورا پائيندس انهن دوستن جا، جي پنهنجي قيمتي راين کان مون کي آگاهي ڏيندا رهندا.

گل محمد تنيو
بابن شاهہ محلہ
ڪنڊيارو

Gul Hayat Institute

عرض حال

هر نقش که برتختهء هستي پيداست،
اين صورت آن کس است کين نقش آراست:
درياى کهن که مي زند موج نو،
موجش خوانند و في الحقيقت درياست!

1952ع جي آخر ڌاري حڪم ٿيو ته سرمست جو ڪلام گڏ ڪري، هڪ سال اندر، سرڪار کي ڏيان. خيال ڪيم ته نه ايتري فرصت آهي نه فراست، جو انهيءَ تصوف جي اٿاهه ساگر کي تاليف ڪري سگهان؛ ليڪن قبوليت ڏيڻ کان پوءِ پنهنجي موٽڻ به مصلحتاً مناسب نه ڄاتو ويو. شروعات جا ٻه يا ٽي مهينا ته فقط بزرگ جي ڪلام هٿ ڪرڻ ۾ گذري ويا. انهيءَ وچ ۾ سندس ڪلام جو مطالعو به ٿيندو رهيو، پر جيئن جيئن سندس ڪلام کي پڙهندو ويس، تيئن تيئن دل ڦاسندي ويئي. تان جو ”اٽندي، ويهندي، گهمندي، تو کي ساهه سنياري“ وارو ڪم ٿي ويو. ڪن ڪن جاين تي جيڪڏهن ڪنهن تصوف جي لِڪَ کي سمجهي نٿي سگهيس، ته روح جي بغاوت ٿي محسوس ڪيم. اهڙيءَ الجهن جو احوال ڪنهن سان ڪري به نٿي سگهيس. آخر فيصلو ڪيم ته تصوف تي جي ڪتاب هٿ اچي سگهن، تن کي پڙهي پوءِ سرمست کي هٿ لايان. بدقسمتيءَ سان، ڪنهن سنڌي بزرگ جو تصوف تي لکيل ڪتاب هٿ نه اچي سگهيو. اڙدوءَ وارن ”همه از اوست“ تي ته گهڻو ئي لکيو آهي، ليڪن ”همه اوست“ جي مستيءَ ڀري دنيا ڏي منهن به ڪين ڪيو اٿن. آخر شيخ اڪبر جو ڪتاب ”فصوص“ هٿ چڙهيو. شيخ اڪبر جو ”فصوص“ ڪنهن مون جهڙي ”هيچمدان“، جي سمجهه کان گهڻو مٿي لکيل آهي: يا ته پڙهندڙن کي سمجهه ۾ نه ايندو، ۽ جي ايندو ته مست ڪري ڇڏيندو. تصوف جي خاص اصطلاحن جون معنائون به معمولي لغتن ۾ ڪين ٿي ليون: مثلاً ”وجود“ ڇاهي، ”ممڪن“ ڇاهي، ”علم سينه“ ڇاهي، ته ”علم سفينه“ ڇاهي! خيال ڪيم، جي ”فصوص“ جي

اصطلاحن جي معنيٰ سمجهہ ۾ نہ آئي، تہ ”همہ اوست“ جي عميق تائين ڪيئن وڃي سگهبو؛ ۽ جي اِها بنيادي ڳالهہ سمجهہ ۾ نہ آئي تہ سرمست جو ڪلام سمجهڻ غير ممڪن آهي. جيڪڏهن چڙو مومل راڻي جو قصو پڙهي ۽ زباني لذت وٺڻي آهي تہ **حفيظ تيونئي** تي ئي ڪفايت ڪجي، ۽ سرمست جي محبت واري مچ کان پري ئي رهڻ ۾ عافيت آهي. جڏهن معاملو انهيءَ حد تي اچي پهتو، تہ اُنهيءَ سبب الاسباب هڪ اهڙو ڪتاب عنايت ڪرايو، جو لکيل بہ هڪ سنڌي بزرگ جو هو، ۽ جنهن ۾ بحث بہ فقط تصوف جي اصطلاحن جي سمجهاڻيءَ تي ٿيل هو. ميان عبدالرحمان جي انهيءَ ڪتاب پڙهڻ کان پوءِ، ڪجهہ همت بہ آئي ۽ ڪجهہ سرمست جي سمجهہ بہ آئي آهستي آهستي، سندس ڪلام لکي پورو ڪيم.

پنهنجي سمجهہ آهر، تصوف جي پيچيدگين کي، سرمست جي ڪلام جي پس منظر ۾، سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم. جيڪڏهن ڪي غلطيون ڪيون اٿم ۽ ضرور ڪيون هونديم تہ اهي سڀ منهنجي ناقص فهم جون سمجهيون وڃن، جو تہ سچل تہ سچ ئي چيو هوندو.

سرمست جي سنڌي ڪلام جا ڇپيل سمورا نسخا هٿ ڪيم. مرزا علي قلي بيگ وارو نسخو (پنهي جلدن ۾) ، پوڪرداس وارو نسخو، هريسنگهہ وارو نسخو، آغا غلام نبيءَ وارو نسخو، نماڻي فقير وارو نسخو. بزرگ جي پراڻن دستخط نسخن مان ڪو بہ هٿ نہ اچي سگهيو: سندن درگاهہ تي بہ ڪو اهڙو نسخو رکيل ڪين آهي، جنهن مان مدد ملي سگهي ها. فقير نظر محمد مرحوم شڪارپوريءَ جي پوين وٽ بہ جيڪي دستخط ڪتاب رکيل آهن، انهن ۾ بہ ڪو چڙو سرمست جو ڪلام نہ آهي: گهڻن ئي بين بزرگن جو ڪلام هڪ جاءِ تي سهيڙيو ويو آهي، اتان جيڪي بيت يا ڪافيون اهڙيون هٿ لڳيون جي بين نسخن ۾ درج ٿيل نہ هيون، سي بہ لکرائي هٿ ڪيم. صفر فقير درازائيءَ شڪارپوريءَ وٽ جيڪو سرمست جو سهيڙيل ڪلام هو، سٺو بہ ورتم. انهن سڀني نسخن سان ڀيٽ ڪرڻ بعد، هيءُ نسخو تيار ڪري، ميان محمد صديق پنويءَ صاف نويس کان لکرائي، پيش ڪريان ٿو.

Gul Hayat Institute

مقدمي تيار ڪرڻ ۾ مون کي ڪن تصوف جي ڪتابن مان مدد ملي، جن مان ڪي هي آهن: فصوص الحڪم، نظريہء توحيد، مڪتوبات امام رباني، تصوف اسلام، فلسفہء فقراء، علم تصوف، ڪلمة الحق، وغيره.

سچل سرمست جو زمانو سنڌي شاعريءَ جو هڪ اهڙو ارتقائي دور هو، جنهن ۾ سنڌي شاعريءَ بہ پنهنجو پاسو ورائڻ تي گهريو. چناچہ، "وائيءَ" جي جاءِ "ڪافيءَ" اچي ورتي هئي. ٿورو گهڻو غزل جو بہ رواج پئجي چڪو هو؛ زبان بہ پنهنجو روپ ڦيرائي رهي هئي؛ پٿائيءَ واري زماني جا ڪيئي لفظ متروڪ ٿي چڪا هئا. وڏي ڳالهہ تہ تخيل جي اونهائي گهٽبي ٿي ويئي، ۽ زبان جي چسڪي تي وڌيڪ زور ٿي ڏنو ويو. ظاهر آهي تہ اهڙي زماني ۾، جيڪڏهن گهر گهر نہ، تہ ڪم از ڪم ڳوٺ ڳوٺ ۾ تہ ڪو نہ ڪو شاعر هوندو ئي هوندو!

تنهنڪري، سرمست جي همعصرن جي فهرست ڏيڻ بہ ڪو آسان ڪم نہ آهي. يوسف فقير، صديق فقير، شاهن فقير، غلام علي فقير، خليفو ڪرم الله، خليفو گل محمد، آخوند عزيز الله، دلپت، وغيره انهيءَ زماني جا شاعر هئا، پر چاڪاڻ تہ سرمست جي لائين پنهنجي هئي، تنهن ڪري اسين جيڪر انهن کي "همعصر" تہ چئون، ليڪن "همسر" شاعر ڪين چئي سگهون.

سرمست جو ڪلام تمام گهڻو هو، جو زماني جي خورد برد هيٺ هيٺ اچي ويو. تنهن ڪان پوءِ بہ جيڪي ڪجهہ هن وقت بہ سنڌي دنيا ۾ موجود آهي، سو بہ ايترو آهي جو ٻئي ڪنهن هڪ شاعر جو ايترو موجود نہ آهي: مثلاً، "سچل جو سنڌي رسالو"، جنهن ۾ سنڌي ۽ سرائڪي ڏوهيڙا، تيهہ اکريون، ڪافيون ۽ جهولڻا درج ٿيل آهن: "ديوان آشڪارا"، "راز نامو" ۽ "رهبر نامو" سمورو فارسي ڪلام آهي: "قتل نامو"، "گداز نامو" ۽ "تار نامو"، ٿيئي محبت جي نهايت باريڪ نقطن جا بياض آهن.

هر آن معنی کہ شد از ذوق پیدا،
کجا تعبیر لفظی یابد او را!

عثمان علي انصاري

Gul Hayat Institute

مقدمو

فقير عبدالوهاب عرف سچيڏنو رح

ميان عبدالوهاب ولد ميان صلاح الدين ولد ميان صاحبڏنو فاروقي، سن 1152هجري مطابق 1739 ع ۾، رياست خيرپور جي گنبت تعلقي جي هڪ ننڍي ڳوٺ، درازن، ۾ پيدا ٿيو. والدين ۽ سندس پيا بزرگ ڪيس پيار مان "سچيڏنو" سڏيندا هئا، جنهن جو مخفف "سچو" پنهنجي سنڌي شعر ۾ تخلص قبول ڪيائين.

ميان صلاح الدين جي وفات کان پوءِ، صغير سنيءَ ۾ ئي پنهنجي چاچي، سهري ۽ مرشد، ميان عبدالحق جي زير نظر پرورش ورتائين. چوڏهن سالن جي عمر ۾، فارغ التحصيل ٿيو. نهايت درجي ذهين ۽ قبول صورت هو. شروعات زندگيءَ ۾، روزي، نماز ۽ شريعت جي مڙني احڪامن جو نهايت پابند هو. تَن آراميءَ جو خيال به دل ۾ ڪين ايندو هوس. ايتريقدر جو حياتيءَ ۾ ڪڏهن کٽ تي نه سمهيو. راڳ ۽ سماع جو شوق هوندو هوس، جو شوق اڳتي هلي سندس مستيءَ جو پيش خيمو ثابت ٿيو، ۽ نڍپڻ جو "سچيڏنو" سنڌي دنيا ۾ "سرمست" ٿي نروار ٿيو.

جيئن دنيا جي هر بزرگ هستيءَ جي حياتيءَ جي احوال سان، خوش اعتقادي، سوين اهڙا واقعا وابسته ڪندي آئي آهي، جي شايد عقل سليم قبول نه ڪري، تيئن اسان جي سرمست بابت به ڪيئي روايتون مشهور ٿي ويون، ۽ اڃا به ٿينديون ٿيون رهن، جن جو بيان ڪرڻ نه اسان جي مقصد ۾ داخل آهي، ۽ نه سنڌين جي معلومات ۾ ڪو معقول اضافو ڪري سگهندو، تنهن ڪري اسان ان کان پرهيز ٿا ڪريون. جنهن بزرگ هستيءَ پاڻ پنهنجي لاءِ هينئين ريت فرمايو آهي، تنهن جي عقيدن لاءِ جيڪڏهن اسين ڪو به قطعي فيصلو ڏينداسين ته "ننڍو منهن، وڏي ڳالهه" ٿي پوندي. پاڻ فرمائين ٿا ته:

ڪو مومن چوي، ڪو ڪافر چوي، ڪو جاهل نالو ظاهر چوي،
ڪو شاعر چوي، ڪو ساحر چوي:" آءٌ جوئي آهيان سوئي آهيان."

ڪو مُلا چوي، ڪو قاضي چوي، ڪو مفتي چوي، ڪو غازي چوي،
ڪو روزيدار نمازي چوي: ”آءٌ جو ئي آهيان سوئي آهيان.“

ڪو رَد چوي، ڪو بَد چوي، ڪو بيديني بيحد چوي،
ڪو مشرڪ پِيي ملحد چوي: ”آءٌ جو ئي آهيان سو ئي آهيان.“

سندن شبيهہ، قد، بدن، وغيره لاءِ بہ ڪو مستند احوال ڪونهي؛ البت ڪن سندن سوانح نگارن لکيو آهي تہ ”سچل سائينءَ جو قد وچولو، رنگ صفا، پيشاني ڪليل ۽ ٻهڪندڙ، ۽ وار ڏگها هئا، مٿي تي سائي رنگ جو تاج پائيندو هو ۽ بدن تي اڇو چولو.“

فقير سچيڏني کي، انهيءَ زماني جي وڏ گهراڻن ٻارن کي جا تعليم ملي سگهندي هئي، سا ملي؛ ۽ ڇاڪاڻ تہ پاڻ نهايت فهيم طبع جو مالڪ هو، تنهنڪري ان وقت جي تعليم مان پورو پورو فائدو ورتائين. پاڻ قرآن شريف جو حافظ بہ هو؛ فارسيءَ جو ايترو علم هوس، جو سندس فارسي ڪلام جو پورو ديوان، هز هائينس مير علي مراد خان ڇاپرائي پڌرو ڪيو، جو ”ديوان آشڪارا“ جي نالي سان مشهور آهي.

سنڌ جي هن دلير صوفي بزرگ، 14 رمضان شريف 1242 هجري، مطابق سال 1826ع ، جي هن دنيا کان موڪلايو.

فقير سچيڏني جي سنڌي ڪلام ۾ اهي سڀ صفتون موجود آهن، جي هڪ بلند پايہ شاعر جي ڪلام ۾ هجڻ گهرجن. سندس ڪلام، سر تا سر، ”همہ اوست“ جي رنگ ۾ رڱيل آهي. پاڻ انهيءَ ڏس ۾ ايڏي تہ طبيعت جي جولاني ڏيکاري اٿن، جو ”وحدت الوجود“ جي ڪنهن بہ ٻئي وڪيل کي اهڙن واضح لفظن ۾ انهيءَ موضوع تي ڪجهہ چوڻ جي جرات نہ ٿي آهي. حقيقت هيءَ آهي تہ سرمست پنهنجي ڪلام ۾ ”همہ اوست“ کي ايتري تہ جاءِ ڏني آهي، جو ٻئي ڪنهن بہ موضوع لاءِ وٽس گنجائش ئي ڪا نہ رهي آهي. ڇا ڪافين ۾، ڇا ڏوهيڙن ۾ ”تو هي تو“ جو نعرو پيو ٿو ٻڌجي. ائين ٿو معلوم ٿئي جڻ بزرگ کي اِهو ئي هڪ پيغام ڏنٿو هو، جو مزا وٺي وٺي

Gul Hayat Institute

ڏنو اٿس. اسان بہ تنھنڪري سندس قافيہ،رديف، تشبيهات، محاڪات، وغيره ڪي ڇڏي، سمورو بحث سندس "وحدت الوجود" جي پيغام تي ڪنداسين، جيئن سنڌي دانن ڪي واضح طرح ڏسڻ ۾ اچي، تہ اسان جي بزرگن "وحدت الوجود" ۽ "وحدت الشهود" جي نظرين مان ڪهڙو قبول فرمائي، پنهنجن ڪي تلقين ڪئي، تہ هو بہ ائين ڪن.

ظاهر هجي تہ سچل سرمست نہ فقط سنڌي زبان جو هڪ نهايت بلند پايي جو شاعر هو، نہ فقط اسلاميات جو ڄاڻو هو، پر هو هڪ صاحب ڪيف و حال بزرگ بہ هو. سندس ڪلام ڪي زبان جي نقطي نظر سان سمجهڻ تہ ڪا وڏي ڳالهہ نہ آهي؛ هر هڪ سنڌي ڪيس سمجهي سگهي ٿو، ڇاڪاڻ تہ نهايت سليس زبان ڪم آندي اٿائين (شڪوي جا طالب، زبان جي شڪوي جو خيال رکندا آهن؛ مستن جي مستي ڪنهن بہ قسم جي وڏائيءَ جي متحمل نہ ٿيندي آهي) ليڪن اقليم سخن جي هن تاجدار جي قلبي مستين ۽ وجداني تجلين ڪي سمجهڻ لاءِ، جنھن سمجهاڻي بہ گهرجي، تصوف جو پس منظر بہ گهرجي،۽ انهيءَ سان گڏ ذوق سليم بہ گهرجي. تڏهن وڃي ڪو پڙهندڙ انهيءَ حقيقت تائين پهچي، جنهن لاءِ پاڻ فرمايو اٿن تہ "سَچ تا مَرد چوَن، ڪنهن ڪي وٽي نہ وَٽي"! پڙهندڙ جيڪڏهن سندس تشبيهہ، استعاري، تصريح، يا ڪنايي تي اٽڪي بيهي رهيو، تہ عروس معنيٰ تائين سندس پهچ محال آهي؛ ۽ اسان جيڪڏهن سندس بيان ۽ بدايع جي وصفن تي ويهي بحث ڪيوسين، يا سندس فصاحت ۽ بلاغت جي گلڪارين جي ذڪر ڪي ڇيڙيوسين، تہ اهو ممڪن آهي جو پڙهندڙن لاءِ سندن دماغي عياشي جو سامان ضرور پيداڪري وجهنداسين، پر اسان جو اهو مقصد فوت ٿي ويندو، جنهن مقصد سان اسان سرمست جي هن سدا بهار چمن ڪي سنڌي دنيا سان روشناس ڪرائڻ ٿا گهرون.

سنڌ جي ادبي دنيا جو هيءُ ٿيّ هڪ روشن ستارو آهي، جنهن ڪي زاهدن جو هڪ ٽولو تحسين جي خراج ڏيڻ ۾ بخيلي ڪندو رهيو آهي، ڇو تہ سندن اعتقادن ڪي سچل جي هڙن بيتن کان تِيس لڳندي رهي آهي:

"مُلا مار مَ مون، مان سبق پڙهان ڪين سچڻ ڏسان!"

قبول ڪيو سين تہ سَو مان اڪثر پڙهندڙ اهڙا هوندا، جن جي تخيل جو پرواز ايترو مٿي نٿو وڃي سگهي، جو سچل جي هڪ سٽَ جي معنوي بلنديءَ تائين پهچن؛ مثلاً فرمايو اٿن، ”آهي ڪل شيءِ سو هادي، واندي غيرڪنون هيءَ واديٰ“؛ سرمست جي انهي واديءَ کي غير ڪؤن واندو سمجهڻ لاءِ بہ ”شرط اول قدم آنست کہ مجنون باشي“ ليڪن سچل جي ڪلام ۾ جي ادبي خصوصيات آهن يا پاڻ جيڪي سنڌي محاورا ۽ ترڪيبون استعمال ڪيون اٿن، تن جو داد نہ ڏيڻ بہ ادب جي مذهب موجب ”گناهہ“ آهي. مارئيءَ جو قصو سنڌ جي مڙني شاعرن بيان ڪيو آهي، جن ۾ پنائيءَ جو درجو نهايت بلند آهي؛ پر نهايت ساديءَ ۽ جادو پريءَ زبان سان،عمر کي راضي ڪري هن ڪان مارئيءَ جي جند ڇڏائڻ، سرمست جو حصو هو. مارئي تي چويس:

” اڄ جوڙي ويٺا جهنگ ۾، جهانگي جهوپڙيون؛
ڏي نہ ڏوٿيڙن کي، تون لائق لوپڙيون؛
راجا روپڙيون، گهرين رکن ڪينڪي!“

پوئينءَ سٽ تي خيال فرمايو تہ جنهن ۾ ايڏي نصيحت آميز طنز آهي، تنهن جو، دانهن ڪرڻ کان سواءِ، ڪو پيو داد بہ ڏيئي ٿو سگهجي ڇا؟ سچل جا اهي سڌا سادا لفظ جي پنهنجن بيتن ۾ ائين جڙيا اٿس جيئن منڊيءَ ۾ ٽڪ، سي زوريءَ دل ۾ جاءِ ڪندا ٿا وڃن، ۽ دل تي گهري تہ اکيون بند ڪري، انهن لفظن جي جادوءَ جو وينو مزو وٺجي:

”هِت ڏِسان ڏوٿيڙَن جون، وِيٺيون واٿڙيون؛
هُت پَوَن پَنهوارن تي، مِٺيون ماٿڙيون؛
ياد اَتي جون مون پَيون، چُوهون چاٺڙيون؛
توڙي چار ڪُندان لوئيءَ جون، هِت ڦاڪين ڦاٽڙيون؛
تان بي وڃان اوڏهِين، جتي ڪِنوٽيون ڪاٺڙيون؛
مون کي لُوهِن لاٺڙيون، تَن سانگن سنديون سومرا!“

سچل جي مٿين بيت پڙهڻ سان جا غربت جي تصوير اکين آڏو اچي ٿي بيهي، سا پنهنجو جواب پاڻ آهي. لفظن جي تصغيريت پنهنجي سموريءَ نزاڪت سان دل ۾ گهڙندي ٿي وڃي؛ مثلاً، ساڳي شَي جڏهن گاهہ تي پئي

Gul Hayat Institute

ته ماتَ ٿي؛ ۽ جڏهن مارئيءَ جي مسڪين مارن تي پيئي، جي بنا ڪنهن اجهي جي پَٽَ تي پيا آهن، ته اُڪيرَ جي عمق ان کي "مِنيون ماتڙيون" ڪري ڇڏيو! اهڙين جاين تي هڪ شاعر جو ڪلام بَشَري حدن کان نڪري معجزانه بلنديءَ تي ٿو وڃي پهچي ۽ سچل جي ڪلام ۾، سندس هر بيت هڪ ادبي معجزي جو درجو ٿو رکي. بحث جي ڊگهي ٿي وڃڻ جي خوف کان، اسين وڌيڪ مثال نٿا ڏيون، ۽ هڪ پويون مثال سندس روماني شعر جي لاثاني هجڻ جو پيش ڪري اسين سندس پيغام ڏي تا ورون. لکنئو جي نوابي دربار ۾ مشاعرو ٿو ٿئي، جنهن ۾ ڪاريهر نانگ جي تشبيهه جو قيد رکيو ويو آهي. شاهي عطيات حاصل ڪرڻ خاطر، درباري شاعرن خوب پنهنجي طبيعت جون جولانيون تي ڏيکاريون. آخر ۾، نواب صاحب هي شعر اول نمبر ۾ رکيو:

"خيالِ گيسو ميں آج کي شب جو دل همارا الجهه رها هے،
کهاں سے لايا هے يا الاهي يه گهر ميں کالی بلا لگا کر!"

سچل وٽ نه ڪو مشاعرو هو، نه ڪنهن جي عطيات جو آسرو، ۽ نه وري ڪو "طرح" جو قيد هو. پنهنجي ليکي جذبات جو اظهار ڪيو اٿس، ۽ خوب ڪيو اٿس:

"چِلي چِلي وال سُهٽي ڀِي، چاڙ بَشيِهرَ ڪالي،
طرح ڪيهي اِهي دلبر مُنهن تّي، سخت بَلا ئين پالي!"

مطلب ته سچل سرمت کي، خدا وندِ ڪريم، سنڌ جي صاحب ڪمال شاعرن ۾ هڪ نهايت بلند مقام عطا ڪيو هو. سندس هر هڪ بيت، نظم يا ڪافيءَ مان تخيل جي پاڪيزگي ۽ بيان جي سونهن پئي ٿي چمڪي. تنقيد ڪرڻ وارن هيءَ به هڪ قسم جي رسم ڪري ڇڏي آهي ته شاعر جي ڪلام مان ڪجهه انتخاب پيش ڪيو وڃي؛ ليڪن اسان جو خيال آهي ته ادبي اخلاقيات موجب اِهو جائز نه آهي جو پڙهندڙن جي پسنديءَ تي به مؤلف ڏاڍو هٿندو رهي، ۽ ذوق جي پرک پوئتي رهجي وڃي: تنهن ڪري اسين ڪو انتخاب به نٿا ڏيون، جيئن پڙهندڙ پنهنجي چونڊ پاڻ ڪري. چو ته

فڪـــر هـــر ڪس بِقــدر همت اوست.

Gul Hayat Institute

2

سچل کي صحيح معنيٰ ۾ سمجهڻ لاءِ جيئن اسين متي چئي آيا آهيون، اِهو اشد ضروري آهي تہ سندس ڪلام جو پس منظر، سندس نگاهہ جي بلندي، سندس دل جي تڙپ، ۽ سندس ڪيف جي حالت، پڙهندڙن کي اول معلوم ڪرائي وڃي. اِهو بہ ضروري آهي تہ پڙهندڙن کي خبر هجي تہ جو پيغام سچل پنهنجي ڪلام جي وسيلي ڏئي ٿو، تنهن پيغام جا ٻڌڻ وارا ڪهڙي خمير جا ٺهيل آهن. واضح رهي تہ سنڌي طبيعت، تصوف جو اثر ايتريقدر قبوليو هو، جو اڄ بہ مشرق جي دنيا ۾ ڪو ٻيو ملڪ سندس مقابلي ۾ نٿو اچي سگهي. پيري مريديءَ جي هن واديءَ ۾، جتي ڪيئي اڻ سهندڙ بدعتون بہ رائج ٿي چڪيون هيون ۽ ڪيترن ئي درگاهن جي دڪانن تي ”استخوان فروشي“ بہ چالو هئي، اتي ڪيترن ئي بزرگن وٽ، معرفت جو فيض بہ عام هو، جنهن مان انهيءَ پار جا پانڌيڙا بہ پيو ڍؤ ڪندا هئا. ”رب العالمين“ جي مخلوق کي وحدت جي نگاهہ سان ڏسڻ وارن معرفت جي مالڪن، مومن ۽ ڪافر يا مسلم ۽ هندوءَ جو فرق يڪ قلم مٽائي ڇڏيو هو: جو تہ سنڌن هستيون هميشہ اهڙي غير فطري امتياز کان متي رهيون. انهن حق جي عاشقن، پنهنجي قول ۽ فعل سان، هڪ اهڙي هم آهنگ معاشرت سنڌ ۾ پيدا ڪري وڌي هئي، جنهن جو نظير، ”ٻن قومن جي نظريي“ رکڻ وارن هند و پاڪستان جي ٻين صوبن ۾، پيدا ٿي ڪين سگهيو هو. سنڌي بزرگن جي انهيءَ مساوات جيڪي سياسي يا مذهبي نتيجا پيدا ڪيا، تن جهڙا نتيجا ٻين صوبن جا مسلمان پيدا ڪري نہ سگهيا. مثلاً، سنڌ جو هندو، ڪنهن نہ ڪنهن مسلمان بزرگ جو مريد هو. پر، اهو موضوع ڇاڪاڻ تہ اسان جي دائري ۾ نٿو اچي، تنهن ڪري اسين فقط ادبي نتيجن کي ٿا وٺون: سرمست رحہ فقط مسلمانن جو هيرو نہ هو، پر سنڌ جا هندو بہ کين عزت ۽ فخر سان پنهنجو رهبر قبول ڪندا رهيا.

سرمست جي ڪلام ۾ تصوف جون بي حساب اهڙيون تجليون موجود

Gul Hayat Institute

آهن، جي مسلمانن سان گڏ غير مسلمن جي دلين تي به حڪومت ڪنديون ٿيون رهن، جي سندس ڪلام مان لساني لذتن کان سواءِ روحاني تاثرات به وٺندا رهيا آهن.

سچل جي ڪلام جي هڪ خاص خصوصيت هيءَ آهي ته هو صاحب مدهوشيءَ ۾ هوش جون ڳالهيون ڪندو ٿو رهي ۽ هوش ۾ مدهوشيءَ جا راڳ آلاپيندو ٿو رهي. پنهنجي ڪلام جي زور تي، پڙهندڙ يا ٻڌندڙ کي ياد ڏياريندو ٿو رهي ته مسلمان ۽ غير مسلم، امير ۽ غريب جو فرق، يا ازين قسم ٻيا فرق، سيئي انسانيت جي وهمن جي ڪار فرمائيءَ جو نتيجو آهن: نه ته ظاهر ۽ باطن، انهيءَ "واحد حقيقت" جا ٻه پهلو آهن:

"ڪافر مؤمن صورت سائي، جانب ڏس ڏنو هي جائي؛
فَنَا ينما تُو لوُا آيت آئي يَسمع يبُصر تي هيڪڙائي؛
سوئي بندو سوئي مولائي، اِني آنَا اللهُ آگاهي؛
هُتڙي صورت سَبَ سُيائي، سوئي هيت بسوئي بالائي"

'اين و آن'، جو فرق فقط انساني نگاهه جو قصور آهي. سرمست جيڪي ڏٺو، سو چيائين، ۽ جيڪي چيائين سو عيني مشاهدي کان پوءِ چيائين. سندس زبان ۽ نگاهه ۾ ڪوئي فرق ڪونهي؛ چوته ٻنهي قوتن تي قابض، هڪ ئي حقيقت آهي. "يَسمَعُ يُبصِرُ آهي هِڪائي."

سرمست جو انهيءَ عقيدي تي ايمان آهي ته محبت جو بنياد، روحن جي اتحاد تي ٻڌل آهي: عاشق ۽ معشوق جو روح، ٻه شيون نه آهن. انهيءَ عقيدي کي، پٽائي رح واري فرمودي موجب، پنهنجي ڪلام ۾ انتهائي لطافت سان نباهيو اٿس. مثلاً، سسئيءَ جو پنهونءَ جي تلاش ۾ جبل جهاڳڻ، حيران ۽ سرگردان ٿيڻ کي، حقيقت کان بيخبري ۽ عرفان نفس کان غفلت جو نتيجو قبول ڪيو اٿس ۽ جڏهن 'نائي نيڻ نهارڻ' سان 'پاڻ ۾ ديرو دوست جو' تي ڏسي، ته ساڳي سسئي پاڻ تي قبول ڪري ته:

"سسئي جام پنهون هڪ هوتان، ڪامڻِ جانبُ ڳوليو جوتان؛

ساڳي پاڻ پنهون هئي سوتان،سچو دَستُ دُوئِيءَ کان ٽوتان."

سچل فقيرجي انهيءَ انداز بيان ۾ ڇاڪاڻ ته تصوف جي فلسفي سان گڏ عاشقانه مستي جو به ڪافي جلوو موجود آهي، تنهن ڪري سندس ڪلام کي انهيءَ پس منظر ۾ سمجهڻ ۽ سمجهائڻ به آسان ڪم نه آهي. "ڪشف ۽ شهود" جون ڳالهيون به فقط ڪشف ۽ شهود سان ئي سمجهه ۾ اينديون، ۽ حافظ شيرازيءَ ڪين چيو هو ته:

«گر نکته دان عشقی، خوش بشنو این حکایت!»

اچو ته تصوف جي سمجهڻ جي ڪوشش ڪريون ته "تصوف" ڇا آهي. جدا جدا وقتن تي، پنهنجي پنهنجي فڪر موجب، تصوف بابت صوفي بزرگن مختلف رايا ڏنا آهن. هر هڪ بزرگ، پنهنجي پنهنجي مشاهدي جي تصوير پيش ڪئي آهي؛ ڪن بزرگن جي خيال موجب، تصوف نه علم آهي ۽ نه وڏن جي رسم جو نالو آهي؛ بلڪ اولياء الله جي برگزيده اخلاقن ۽ سندن زندگيءَ جي طريقي جو نالو آهي. ڪن جو خيال آهي ته جيڪڏهن ڪنهن انسان کي پنهنجي نفس جي چنبي مان نجات ملي، ۽ هو خلق جي نظرن ۾ فاني ٿي وڃي، ۽ خالق وٽ وڃي بقا حاصل ڪري، ته هو پورو صوفي آهي. ڪن جو فرمودو آهي ته شريعت جي روح کي تصوف ٿو ڪوٺيو وڃي؛ ڪي ٿا چون ته نفس کي مارڻ ۽ اندر اجارڻ جي معنيٰ آهي تصوف؛ مطلب ته "علم" ۽ "مستيءَ" جي فرق ڪري، ڪيترائي مختلف تعبير ٿيندا رهيا آهن. پر، جيڪڏهن انهن تاويلن کي پاسيرو ڪري حقيقت تي غور ڪبو، ته تصوف جو ماحصل، ڪجهه نه ڪجهه ، ضرور سمجهه ۾ اچي ويندو. انسان پنهنجي خدا داد قوت ن کان ڪم وٺي، پنهنجي دل کي حقيقت جو آئينو بڻائي، ۽ ظاهر کان اڳيرو هلي، باطن جو رازدار بڻجي سگهي ٿو. کيس اول پنهنجي نفس کي سمجهڻ جو موقعو ملندو،۽ بعد ۾ جمال ذات ۽ ڪمال صفات جو مشاهدو. انهيءَ پار جو پانڌيئڙو، جڏهن پنهنجي مقصد جي تلاش ۾، فڪر جي اٿاهه سمنڊ جي غواصي ٿو شروع ڪري، ته سندس پهرين منزل تن جي تسين ۽ زهد جي منزل ٿي ٿئي.

Gul Hayat Institute

”ڪَنڌِ اونـڌي اوريـج، انـئـي پـهـرَ عَجيبَ ڪي؛
اَچَـن اوجـاڳَـن ۾، عـيـنـا اوجـاريـج؛
اَصلوُن ڪِينَ ڪَهيج، ظاهِرُ هِنَ زبان سان.“

انهيءَ نفس ڪشيءَ جي اوٽ ۾، جي گمراهہ ڪندڙ وَر وَڪڙ تا ڪيس آڏو اچن، تن مان لنگهڻو ٿو پويس؛ پر جسماني خواهشات کي جڏهين مردانگيءَ جي عزم سان روڪيندي اڳتي ٿو وڌي، تہ آهستي آهستي روحِ جون پرڪيف لذتوَن ڪيس پاڻ کان بيخبر ڪنديون ٿيون وڃن. تان جو مٿس مستي ڇائنجي ٿي وڃي؛ قدم قدم تي پاڻ کي هڪ نئينءَ ۽ خوبصورت مَنزل تي داخل ٿيندو ٿو محسوس ڪري؛ ۽ هر منزل جا نوان نوان مشاهدات مٿس اثر ڪندا تا رهن؛ ڪٿي گونا گون بيروني تجليون ٿو ڏسي، تہ ڪٿي ”بيچون و بي چگون“ اندروني ڪيفيتون ٿو محسوس ڪري، ۽ هر هڪ منزل تي جو ڪجهہ ڏسي ٿو يا محسوس ٿو ڪري، ان مان پنهنجي همت ۽ قوت آهر بهره ياب ٿيندو ٿو رهي. جي سندس ظرف ننڍڙو آهي، يا جي سندس طبيعت جو قناعتن ڏي لاڙو آهي، تہ اهڙيءَ ڪنهن هڪ ئي منزل جي مشاهدن کي اصل ۽ آخرين حقيقت سمجهي، اتي ويهي ٿو رهي، ۽ پنهنجي زبان مان اهو ڪجهہ چوندو ٿو رهي، جو مقامي ڪيفيت جو اظهار تہ ضرور آهي، ليڪن حقيقي معرفت اڃا پري اٿس:

«چون نديدند حقيقت، ره افسانہ زدند.»

ٻيءَ صورت ۾، جيڪڏهن ظرف بہ وڏو آهي، همت بہ ڪافي آهي، موهبت الاهي بہ شامل حال آهي، ۽ تائيد رباني جي رهنمائي بہ حاصل آهي، تہ منزلن جي پٺيان منزلون لتاڙيندو، تجليات ۽ ڪيفيات جو مشاهدو ۽ حظ حاصل ڪندو، حق جي راهہ جو مجاهد ۽ طريقت جي واٽ جو سالڪ، آخر هڪ اهڙي بلند مقام تي وڃي ٿو رسي، جتان ڪيس اهو ڪجهہ ٿو ڏيکارجي، جو ٻين کي نصيب نٿو ٿئي:

”جيڪي ڏٺو سو مون ڏٺو، اَرياڻي اوهان ڇا ڏٺو!“

سالڪن جي انهيءَ نفس ڪشيءَ جي جا تصوير اسان جي سرمسَت

Gul Hayat Institute

ڪڏهن آهي، تنهن تي ٻه هڪ نظر وجهي ڏسو: فرمائي ٿو،

"اَلْفَقِيرُ لا يَحتَاجُ اِلا اَلي الله، ٻيو ڏنائون ٻَنِ:
ٻئي جهان ڦٽا ڪيو، تا تئين جهان وڃن:
وتن ويڳاڻا ورهه ۾، ننڊ نه ڪن:
راتيون ڏينهان روچ ۾، چَپُ نه ڪو چورنِ:
مَن عَرَفَ رَبّه ڪَل لِسَانه، ٻڌي زبان انهن:
نشي تن کي "نانهه"ڪيو، مورڙن "مان، نه چون:
مولئٰ جي محبت ۾، ڪيا ٿيا وتن:
سُڏڪا سيئي سوز جا، پنيءَ رات پرن:
"هر آن سري ڪه با محبوب دارند
خبر نبود ڪراماً ڪاتبين را، سِرُ اهو سانين:
نهائينءَ ڪان نيهڙو، سڪيو ساميڙن:
مچ مچايو من ۾، ٻاڦ نه ٻهر وجهن:
عينا سندن اوجاريون، آچن اوجاڳن:
آنئي پهر عجيب ڪي، ڪنڌ اونڌي اورن:
اَلصبرُ مِفتاح الفَرَح، صبر صابرن:
بغضي موحد وحدتي،اهڙا پيي آهن:
ڪرڪن ڪنجهن ڪين ڪي، چڻ پار وهانءَ وڃن:
رت منجهاروڻ پانهنجي، وضو وير ڪرن:
ايءَ نماز عشق جي، تختون پوءِ پڙهن:
جي محبت وڌا مامري، سي ڪيئن مڙس مڙن:
هٿي درد دهيون ڪيا، سنڌي سپيرين:
ڪڏهن اڃا ڪپڙا، يار نه ڪنهن پڪن:
متي پيرين برهنه، ايڏو سور سهن:
پريتو پروانن جان،ڪاهيو تت پون:
پنيڙ باهه عشق جي، سپورن سڙن:
ڪامي، لهسي، لوسجي، لائق لعل تين."

انهن بر گزيده هستين لاءِ ئي ارشاد ٿيو هو ته " اَلذِين جَاهَدو فينَا لَنَهدِ ينهُم سُبلُنا" (جي اسان لاءِ تڪليفون ٿا سهن ۽ مجاهدا ٿا ڪن، اسان انهن کي نين نين راهن تي ٿا وٺي وڃون.)

Gul Hayat Institute

مٿين ٻن مقامات تي منزل انداز ٿيڻ، ۽ انهن جي عليحده عليحده مشاهدي مان جو نتيجو اهو نڪتو، جو اسلامي دنيا جا صوفي ٻن ٽولن ۾ ورهائجي ويا، جن مان هر هڪ ٽولو پنهنجي دعويٰ جو بنياد "ڪشف ۽ شهود" تي ٿو رکي. ٻنهي ٽولن جي دعوائن مان ڪهڙي دعويٰ "حق" آهي، ۽ ڪهڙي "حقيقت" آهي، اهو فيصلو پڙهندڙ پاڻ ڪن: اسان هتي سندن منزلن جي بيان بعد، فقط سندن عقيدن جو بيان ڪرڻ مناسب ٿا سمجهون.

شيخ اڪبر محي الدين ابن عربي، پنهنجي "ڪشف ۽ شهود" جي دعويٰ تي ۽ ڪن آيات ڪريمہ جي سَنَدن تي، وڏيءَ حجت ۽ اصرار سان چوي ٿو تہ هيءَ ڪائنات، پنهنجين سمورين رنگينين؛ انهن جي ارتقائي اير ڦير سان، خالق اعظم کان ڪو علحدو وجود نٿي رکي: اصل ۽ بنيادي وجود، فقط باري تعاليٰ جل شانه جو وجود آهي. ڪائنات ۾ جيڪي ڪجهہ ڏسي سگهجي ٿو، يا ٻڌي سگهجي ٿو، يا سمجهي سگهجي ٿو، سو سڀ انهيءَ هڪ وجود جي جدا جدا تجليات جو پرتو آهي: جيڪڏهن انسانيت ان کي ڪجهہ ٻيو ٿي سمجهي تہ اها سندس نظر ۽ سمجهہ جي ڪوتاهي؛ آهي: نہ تہ حقيقت هن کان سواءِ ٻي ڪانهي تہ "لا مَوجُود اِلا الله" انهيءَ نظريي جو اصطلاحي نالو "وحدة الوجود" آهي. اسلامي صوفين جو ٻيو ٽولو، ڪائنات جي مٿئين تعبير کي نہ فقط سخت لفظن ۾ ننديِ ٿو، پر اهڙي عقيدي رکڻ وارن کي "ملحد" ۽ "زنديق" جي لفظن سان ٿو ياد ڪري. انهيءَ ٻئي ٽولي وارن جو چوڻ آهي تہ خالق ۽ مخلوق جي وجود کي "هڪ وجود" قبول ڪرڻ، حقيقت ۽ شريعت جي خلاف آهي. سندن چوڻ آهي تہ اسلامي تعليمات، جن جي بنياد تي اسان جو دين ٻڌل آهي، ۽ جنهن کي عام فهم زبان ۾ "شريعت" ٿو چيو وڃي، تنهن موجب خالق ۽ مخلوق جا"ٻہ وجود" آهن. هڪ "وجود امڪاني" ۽ ٻيو "وجود وجوبي" جنهنَ ٻہ سالڪ کي، جيڪڏهن ڪنهن مقام يا منزل تي ڪي روحاني وارداتون پيش اچن ٿيون ، تہ انهن کي هرو ڀرو "لاَ مَوجُد اِلا الله" جو رنگ ڏيڻ، سندس سمجهہ جو قصور آهي: مقامي ڪيفيات ۾ محو ٿي وڃڻ ڪري، سالڪ جي نگاهہ، "خالق" ۽ "مخلوق" جو جدا جدا

Gul Hayat Institute

وجود قبول ڪرڻ جي بدران،هڪ ئي حقيقت تي قبول ڪري، جو سندس نگاهہ جو ڏوڪو آهي. انهيءَ ٽولي جي مٿي ڄاڻايل نظريي جو اصطلاحي نالو ”وحدة الشهود“ آهي.

اسين هاڻي انهن ٻنهي نظرين جو گڏ و گڏ ذڪر ڪنداسين، تان تہ پڙهندڙ چٽيءَ طرح تفاوت سمجهي سگهي.

3

حقيقة الوجود

محي الدين ابن عربي، ڇهين صدي هجريءَ (628- 560)جو هڪ نهايت مشهور مفڪر بزرگ هو، جنهن کي سندس صوفيانہ فلسفي جي ڪري ”شيخ اڪبر“ سڏيندا هئا. اسپين ۾ پيدا ٿيو هو؛ ابتدائي تعليم وطن ۾ پوري ڪري، سير ۽ سياحت جي خيال سان ٻاهر نڪتو. مصر ۽ شام ۾ ڪجهہ وقت گذارڻ بعد، دمشق ۾ اچي مستقل طرح سڪونت اختيار ڪيائين؛ اتي ئي گذاري ويو ۽ اتي ئي سندس مزار آهي. شيخ اڪبر ئي اهو پهريون بزرگ آهي، جنهن تصوف جي هن خاص نظريي کي پنهنجو علمي موضوع بڻائي ڪتاب لکيا، جن ۾ دليلن سان ثابت ڪيائين تہ ڪائنات ۽ ڪائنات جي خالق جو ”وجود“ هڪ ئي آهي- ٻہ نہ آهن. شيخ اڪبر کان اڳ، ڪنهن بہ صوفي بزرگ ”وحدة الوجود“ جي نظريي کي نہ تہ موضوع بحث بڻايو هو، ۽ نہ ڪڏهن انهيءَ جي تائيد يا ترديد ۾ لبڪشائي ڪئي هئي. البت، بعضي بزرگن جا ڪي ڪي اهڙا جملا مشهور هئا، جن مان ”وحدة الوجود“ جو خال پيدا ٿيندو هو؛ پر اهي فقط نعرن جي صورت ۾ هئا. مثلاً، حضرت بايزيد بسطامي رح جو قول ”سُبحَانِي مَا اَعظَمَ شَانِي“ ، يا منصور حلاج جي دعويٰ ”اَنَاالحق“: ليڪن اهي ڇڙا نعرا ئي هئا، جن تي ڪنهن خاص طريقي جو بنياد قائم نٿي ٿي سگهيو. ڪنهن بہ مسلڪ جو بنياد جيڪڏهن مذهبي يا عقلي دليلن تي نٿو ٻڌايو وڃي، تہ انسانيت جي لاءِ ان

Gul Hayat Institute

۾ ڪا بہ ڪشش نٿي پيدا ٿي سگهي. پاڻ اتي ڪائڻ وارو انسان، سطحيات جي ڪڍ هرو ڀرو ڪين پوندو آهي. شيخ اڪبر جڏهن 'پنهنجي ڪشف کي حقيقت جو رنگ، ڏيئي، هڪ خاص نظريو پيش ڪيو ۽ ان جي تائيد ۾ ڪتاب لکيا ۽ باقاعدي "وحدة الوجود" جي تبليغ شروع ڪئي، تہ علمائن جو ٽولو زبان سان سندس عقيدن جي ترديد ڪرڻ لڳو. البتہ تحريري ترديد گهڻو دير سان شروع ٿي، ۽ جيئن شيخ اڪبر جي نظريي، پنهنجي جدت جي زور تي، اسلامي دنيا ۾ نهايت جلد ۽ نهايت گهڻي قبوليت حاصل ڪئي ، تيئن سندس مخالفن بہ نهايت جلد هوا جو رخ ڦيري وڌو. حضرت مجدد الف ثاني شيخ احمد سرهندي رح، "وحدة الوجود" جي مقابلي ۾". وحدت الشهود" جو نظريو پيش ڪيو. ياد رهي تہ "وحدة الوجود" جو نظريو ڇهين صديءَ ۾ پيش ڪيو ويو هو، ۽ پنج سو سال کو بہ ٻيو نظريو ميدان ۾ ڪين آيو هو: حضرت مجدد الف ثانيءَ، يارهين صدي هجري ۾ پنهنجو نظريو دنيا جي اڳيان آندو. شيخ احمد پنهنجي ڪشفي حالات کي پنهنجي وحدة الشهود جي نظريي جو بنياد، بڻايو، ۽ پنهنجين ڪيترين ئي تصنيفن ۾، ان تي بحث ڪيو آهي- ۽ نهايت مدلل بحث ڪيو آهي. جڏهن شيخ احمد پنهنجو نظريو دنيا جي اڳيان پيش ڪيو، تہ اسلامي دنيا جي مفڪرن ۾، هڪ صديءَ تائين، ٻنهي نظرين جي وچ ۾ گهڻي ديڪان ديکي هلي. ٻنهي ڌرين جي وڪيلن ۾، پنهنجي پنهنجي نظرين جي وڪالت ڪندي، نهايت گرما گرم بحث مباحثا ٿيندا رهيا. زباني بہ ۽ تحريري بہ: پر اهي مباحثا ڪنهن بہ فيصلي تي پهچڻ کانسواءِ ختم ٿي ويا. انگريزن جي هندوستان فتح ڪرڻ کان پوءِ تہ تصوف جو رهيو کهيو مشغلو بہ باقي فقط پيري مريديءَ جي رسمي صورت اختيار ڪري، فقط ڪن صوفي بزرگن جي درگاهن جي زينت وڃي بڻيو.انهن ٻنهي نظرين جي دليلن ۾ جا علميت ۽ تخيل جي اونهائي هئي، جا تصوف جي فلسفي جي جان هئي، سا ڪن پراڻن ڪتابن کانسواءِ، علمي دنيا کان هونئن بنهہ موڪلائي وئي. نتيجو هي نڪتو تہ سنڌ جي ٻن تابناڪ ستارن، يعني سيد عبداللطيف رح ۽ ميان عبدالوهاب رح، کي سمجهڻ وارو بہ ڪونہ رهيو.

Gul Hayat Institute

اسان جا اهي ٻئي بزرگ صوفي، شيخ اڪبر جي اسڪول سان تعلق تا رکن، ۽ پنهنجي خيالات ۽ راين ۾ شيخ اڪبر جا همرنگ آهن- يعني خالق ۽ مخلوق ۾ عينيت جا قائل آهن. مثلاً، سندن چوڻ آهي تہ "سسئي" ۽ "پنهون" ٻئي "وجود واحد" جو ظهور آهن، ۽ ظاهر بين نگاهن کي ٻہ تا ڏيکارجن، ليڪن حقيقت بين نگاهن کي هڪ. البتہ اسان جي ٻنهي سنڌي بزرگن جي اظهار ۾ فرق آهي: عبداللطيف رحہ پنهنجي لطيف پيرايي ۾ تو اظهار ڪري، ۽ سرمست جي لفظن مان مستي پئي ٽي ٽپڪي. مثلاًساڳي ڳالهہ ڀٽائي رح هن ريت ٿو فرمائي:

"ڪاڏي ڪاهيان ڪرهو، چوڏس ڇتاڻو،
منجهين ڪاڪ ڪڪوري، منجهين لڏاڻو،
راڻو ئي راڻو، ريءَ راڻي ٻيو ناهہ ڪي."

– ۽ فقير سچيڏنو رحہ وري هيئن ٿو فرمائي:

"'تو، مان' وجي وڃ مون، تہ ڪي پاڻ پسن؛
'عابد' ۽ 'معبود' سو هڪ نگاهہ ڏسن؛
پاڻ پڙهي، پاڻ ٻهي، پاڻ ئي سجدو ڪن؛
پاڻ مڙيو ئي پاڻ ٿيو، نوڙي نوڙت ڪن؛
'ڪافر مومن هڪ ٿيو' پلا تا پائن؛
سوئي فلڪ، سوئي ملڪ، سو ئي آدمن؛
سوئي احد، سوئي احمد، سوئي هڪ سمجهن؛
نانءُ، ڪنن اکين جا، وڇوڙن ئي وڃن؛
عين عليم ڪليم ٿيو، قادر قدرتن؛
هي مڙيو ئي وصفان، اندر آدمن؛
هت آدم مون الله ٿيو، ٻيا سڀ شڪ پڄن؛
اصل الله مون آدمي، ثابت صورتن."

شيخ اڪبر پنهنجي "وحدة الوجود" جي خيال تي ايڏو تہ مضبوطيءَ سان قائم رهيو، جو دنيا جو ٻيو ڪوبہ نظريو وٽس انهيءَ لائق بہ نہ هو جو ان تي غور ڪيو وڃي. سندس چوڻ هو تہ اسلامي عقيدن جو اولين بنياد آهي

Gul Hayat Institute

”توحيد“، ۽ جيڪڏهن ”وجود“ جي مرتبي ۾ دوئيءَ کي داخل ڪيو ويو. يعني ته ٻه وجود قبول ڪيا ويا- ته ”توحيد“ جون پاڙون ڪپجي وينديون. ساري ڪائنات ”وجود واحد“ مان پيدا ٿي ۽ ” وجود واحد“ پيدا ڪئي: ڇو ته هڪ ”مخفي خزاني“ کي عالم آشڪار ڪرڻو هو، تنهنڪري ”ذات“ پاڻ کي ”سفات“ ۾ ظاهر ڪَرَڻ قبول فرمايو، ۽ هيءَ ساري ڪائنات ٿهي. هن ساريءَ ڪائنات ۾ جو ڪجهه به موجود آهي، انهيءَ هڪ ئي آفتاب جا شعاع آهن، انهيءَ هڪ ئي نور جَون تجليون آهن. ”موجود“ ، حقيقت ۾ اها هڪ ئي ”ذات“ آهي، ۽ باقي موجودات انهيءَ ”ذات“ کان ڪو جدا وجود نٿيون رکن: جيئن لهريون، حُباب، موجوڻ ۽ ڪُن، سمنڊ جي پاڻيءَ کان جدا ڪا به حقيقت نٿا رکن.

”آءُ اصل پاڻي آهيان، ڪيئن تا سمنڊ سڏن؛
نانءَ مٿم ناحق جا رکيا الاجي ڪَن؟“
(سچل)

تيئن، هي تمام مخلوق، انهيءَ ”وجود واحد“ جي مختلف صفات جا مختلف روپ ۽ مظاهرا آهن. مخلوق جو ”اصل“ اهائي هڪ ذات آهي، جنهن مان سيئي نڪتا به آهن ۽ واپس به انهيءَ ۾ ويندا- جيئن هن فرمودي مان ظاهر آهي ته ”كُلُ شَيءٍ يَرجَعُ اِليٰ اَصلِه وَ اِلَيهِ تُرجَعونَ“.

انسان ۽ خدا جي وچ ۾ جا نسبت آهي،تنهن کي شيخ اڪبر ”عينيت“ يا ”قرب“ تو قبولي، ۽ چوي ٿو ته انهيءَ ”قرب“ جي معنيٰ، ”نَحنُ اَقربُ اِليهِ مِن حَبل الوَرِيدِ“ (اسان شهه رڳ کان به انهن کي وڌيڪ ويجها آهيون) جي آيت ڪريمه ۾ خداوند ڪريم خود سمجهائي آهي. شيخ اڪبر جو چَوَڻ هو ته صفات کي ڇڏي، انساني ظاهري صورتَ بابت به حديث شريف آهي ته ”اِنَ اللهَ خَلَق آدَمَ عَليٰ صورَتِهِ“- يعني ته بيشڪ آدم کي الله تعاليٰ پنهنجي صورتَ تي پيدا ڪيو: انهيءَ جي معنيٰ ته انسان ۾ خدا جي صورت ۽ فطرت جون صفتون موجود آهن. ”فِطرَتُ اللهِ الَتِي فَطَرَ النَاسَ عَلَيهَا“ (قرآن). حقيقت ۾ اِهي خدا جون صفتون ئي آهن، جي انسان جو روپ وٺي ظاهر

Gul Hayat Institute

ٿيون: تنهنڪري تہ چيو ويو تہ "مَن عَرَفَ نَفسه فقَد عَرَفَ رَبه" - "جنهن پنهنجي نفس (حقيقت) کي سمجهيو، بيشڪ انهيءَ پنهنجي رب کي سڃاتو".

شيخ اڪبر، اجا بہ اڳيرو هلي چوي ٿو تہ خداوند ڪريم جو راز بہ فقط انهيءَ هستيءَ کي ڇڻي سگهيو، جا "وجود اڪبر" سان تعلق رکندي هوندي- جي نہ تہ "اَلانسانُ سِري و اَنَا سِرُه" (انسان منهنجو راز آهي، مان انسان جو راز آهيان) کي ڪا معنيٰ ئي ڪانهي. اهڙيءَ طرح، شيخ اڪبر ويو آهي سَندون ڏيندو ۽ پنهنجي نظريي کي مضبوط بڻائيندو. ميان عبدالوهاب رحہ بہ جاءِ جاءِ تي اِهو ئي آواز آلاپيندو ٿو رهي: مثلاً،

"پنهنجِي 'ذات' لِڪائي، ڪيئن بِي ذات سڏايان:
اَعليٰ اعظم شان جي، نوبت نِينهن وَڄايان:
منصوري جي موجَ ۾، ٿو 'اَنَاالحَق' الايان."

ٻيءَ جاءِ تي چوي ٿو:

"ڪاٿي سچل، ڪاٿي ذات سَچل جي، ساروئي سِر آهي:
موج درياء حباب ڪڙا ڪيا، جاڻج ڪو شڪ ناهي:
عاشق، عشق، معشوق اهو ئي، ڏانءَ ڏاڍو ڪيو ڏاهي:
پنهنجي پاڻ پَسائڻ ڪارڻ، ناهہ لڪين ٿو ناهي:
اُهو اندر اُهو ٻاهر: ڪيئن چوان ائين ناهي؟"

"ذات صفات هڪائي آهي، ٻول نہ وِجهين ٻولي:
سوئي اندر سوئي ٻاهر، سوئي تنهنجي چولي:
تو ۾، مون ۾، هن ۾، هر جا، سَچ 'سچو' ٿو ٻولي."

"طَبل وڄائج وحدت وارو، غازي ڇڏ گدائي:
هيڏي هوڏي تون ئي آهين، ڪانهي جاءِ جدائي:
'اَلاِنسانُ سِري وَ اَنَا سِر' آهين خاص خدائي:
بَرَ بَحَر تنهنجو 'سچا' آهي سير سدائي."

Gul Hayat Institute

"باسِ اِهائِي بات اسان جي، غازي غير نہ آهين؛
خام خيال هي پانهپَ وارو 'لا' ۾ لاشڪ لا هين؛
'مَن عَرَفَ نَفسهٗ، فَقَد عَرَفَ رَبّه' ٿا هہ َ ڪهڙا ٻيا ناهين؛
سَچا سَچَ اِشارو اِهو، ڪاڏي ڪوڙا ڪاهين؟"

"صورت سڀ انسان جي، اُتي عشق اصل؛
'خلَقَ آدَمَ عَلىٰ صورَته'، جزو جهڙو ڪُل؛
'الاِنسانُ سِرِي وَ اَنَا سِره'، سچ 'سچا' پيو سُل؛
ڀول نہ ڀي تون ڀل، هِتي هُتي هڪ اُتِي."

"ڪنهن جي ڪارڻ ٿي ڪرين، هاري ڙي هاءِ هاءِ؛
سوئي ڏسندڙ، سوئي سڻندڙ، پاڻهين ڳالهيون ڳاءِ؛
سارا ڏونگر ڏورئين، ڪا ڪِي ڙي ڪنهن لاءِ؟
'سچو' وڏوساهہ ڪون، ڪير چوي تا ناءِ؟"

"جيڪي هُيَڙس جيڏيون، ساڳي آءٌ ٿيو؛
پاڻهي پُنهل آهيان، چاڻو ڪو نہ ٻيو؛
ظاهر منهنجي ذات ڪي، ڪينچن پاڻ ڪيو؛
'سچو' سارو سچ ٿيو، وِڇون وِرهہ ويو."

مطلب تہ سرمست جو سارو شعر "لا مَوجُودَ اِلا الله" سان معمور آهي. جيڪڏهن شيخ اڪبر ٿو چوي تہ 'خلق ۽ خالق جي وچ ۾ جيڪڏهن ڪو فرق آهي، تہ فقط اعتباري فرق آهي، حقيقت ۾ جو خالق آهي اهو ئي خلق آهي ۽ جو خلق آهي سو ئي خالق آهي' تہ ميان عبدالوهاب بہ هيئن ٿو چوي:

"پاڻ پنهنجو پاڻهي، صورتَ مَنجهہ سُڃاڻ؛
الله الله چو چوين، پاڻ ئي الله ڄاڻ؛
تون ئي ٻڌندڙ، تون ئي ڏسندڙ، شاهد آ قرآن؛
ناهي شڪ گمان، 'سچو' سائين هيڪڙو."

4

وَحدَت الشهود

جيئن مٿي چئي آيا آهيون ته شيخ اڪبر جي نظريي، ”وحدَ ة الوجود“، جي مُقابلي ۾، پنجن صدين تائين ٻيو ڪوبه نظريو ڪنهن به سندس مخالف دنيا جي اڳيان ڪين پيش ڪيو- باوجود انهيءَ جي ڪيترا علماء ”وحدة الوجود“ جا قائل ڪين هئا؛ انهن مان ڪن توحيد وجوديءَ جي خلاف ترديدي بيان به ڏنا، ۽ ڪن وري ڪتاب لکي اهو ثابت ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي ته ”وحدة الوجود“ جو نظريو اسلامي اصولن جي خلاف آهي- پر مقابل نظريو، مجدد الف ثاني حضرت شيخ احمد رحه سرهنديءَ ٿي، يارهين صديءَ ۾ دنيا جي اڳيان رکيو.

شيخ احمد، حضرت عمر رضه جي اولاد مان هو. 971هه ۾ بمقام ”سرهند“ ۾ پيدا ٿيو، جنهن شهرجو پهريون نالو ’سهرند‘ آهي. شيخ احمد، ابتدائي تعليم پنهنجي گهر ۾ ورتي. قرآن شريف جو حافظ هو، بعد ۾ دهليءَ ۽ آگري ۾ وڃي پڙهيو. شهنشاهه جهانگير پنهنجي وڏي وزير آصف جاه جي چوَڻ تي قيد ڪرائي گواليار روانو ڪري ڇڏيس، جتي ٻه سال نظر بند هو. بعد ۾، بادشاهه سان ڪن شرطن تي ناهه ٿيس ۽ قيد مان به آزاد ٿيو، پر ڇهن سالن بعد وفات ڪيائين. اسان هيٺ انهن ٻنهي نظرين جي اصولي اختلافن جو آمهون سامهون بيان ڪريون ٿا، جيئن پڙهندڙن کي صاف معلوم ٿئي ته شيخ اڪبر جو نظريو، شيخ احمد جي نظريي کان ڪيترو پري ٿو هليو وڃي.

Gul Hayat Institute

وحَدة الوجود

1- ڪائنات جي مخلوق، عين صفات باري آهي، ۽ صفات نالو آهي ذات باري جي تجليات جو: تنهنڪري خالق ۽ مخلوق، بنيادي اعتبار سان، هڪ شيءِ آهن، ۽ اول آخر هڪ ٿي ويندين.

2- "عدم" کي "وجود" جو لباس پهرائي نٿو سگهجي، ۽ جا شي "وجود" وٺيو بيٺي آهي، انهيءَ جو "معدوم" ٿيڻ حقيقت جو بدلجي وڃڻ ٿيندو، تنهنڪري غير ممڪن آهي؛ ڇو تہ حقيقت بدلجي نٿي سگهي. الله جل شانہ' کان سواءِ سموري مخلوق کي "ممڪن" جو نالو ڏنو ويو آهي: "ممڪن" ڪڏهن بہ "عدم" مان وجود ۾ نٿو اچي سگهي: ڇو تہ "عدم" جو ضد آهي "وجود"، تنهنڪري "ممڪن" جيڪڏهن "وجود" ۾ آيو، تہ ضرور "ذات" مان وجود ورتو هوندائين، تنهنڪري ڪڏهن بہ معدوم نٿو ٿي سگهي.

3- انسان جو وجود، ڇاڪاڻ تہ اعتباري وجود آهي، تنهنڪري انسان کان جا بہ عمل جي گهُرَ ڪئي وئي آهي، سا بہ اعتباري هجڻ گهُرجي، ۽ نہ حقيقي.

وحَدة الشهود

1- خالق ۽ مخلوق ٻہ جدا حقيقتون آهن، جي نہ اڳ ڪڏهن هڪ هئا ۽ نہ آئندي ڪڏهن هنن جي هڪ ٿيڻ جو امڪان آهي.

2- "ممڪنات" کي الله تعالیٰ "عدم" مان، پنهنجي قدرت جي زور تي وجود ۾ آندو، ۽ وري جڏهن بہ مرضي پويس تہ هر "ممڪن" کي "عدم" جي اونداهيءَ ۾ فنا ڪري سگهي ٿو. ذات باريءَ "ممڪن" کي "پاڻ" مان وجود ۾ ڪين آندو، بلڪ سندس "صفات" جڏهن "عدم" تي پنهنجيون تجليون وڌيون تہ "صفات" جي تجلين ۽ "عدم" جي گڏجڻ مان "ممڪن" وجود ۾ آيو.

3- انساني وجود، خالق اڪبر جي وجود کان هڪ جدا شي آهي ۽ الله جي قدرت جو مظاهرو آهي، تنهنڪري شرعي احڪامن جي عملي تقاضا، حقيقي بنيادن تي هوندي، ۽ نہ اعتباري.

Gul Hayat Institute

4- الله جلّ شانه' هڪ مخفي خزانو هو، جنهن پاڻ کي ظاهر ڪرڻ لاءِ اهي سمورا روپ، حدون ۽ حالات قبول ڪيا، جن سان پوري ڪائنات پريل آهي.

5- حقيقي توحيد ته فقط اها آهي جو وجود اڪبر کان سواءِ ٻيو ڪو به وجود قبول نه ڪيو وڃي- چا عرش تي، چا فرش تي.

6- اِهو "وحدة الوجود" جو ئي اثر هو، جو "ممڪن" (بندو) "امڪان" جون حدون لتاڙي، قاب قوسين تائين "واجب"جي ويجهو وڃي پهتو؛ جي نه ته جيئن "عدم" ."وجود" جي نور کان محروم آهي، تيئن "ممڪن" به قاب قوسين تائين ڪين پهچي سگهي ها. پر، اها حقيقت آهي ته اُئين ٿيو: ۽ پستيءَ کان بلنديءَ تائين چڙهائي - جنهن کي "معراج" ٿو چيو وڃي- آئندي به "ممڪن" کي ميسر ٿي سگهي ٿي؛: "وجود" ۽ "ممڪن" جي وچ ۾ جي حجابات آهن، سي دور ٿي سگهن ٿا، دوئي مٽجي سگهي ٿي، ۽ حقيقت جو نور انسان جي اندر پيدا ٿي سگهي ٿو.

4- اَللّهُ غَنِيٌّ عَنِ العَالَمِينَ - يعني الله جل شانه ڪنهن به لحاظ سان (چاهي اهو پنهنجي ظهور جو لحاظ هجي) مخلوق جو محتاج نه آهي، بلڪ مخلوق هن جو محتاج آهي؛ چو ته صمديت حقيقي فقط ڪيس حاصل آهي.

5- حقيقي توحيد هيءَ آهي ته ذات ۽ صفات باريءَ کي ڪنهن به شريڪ کان پاڪ سمجهيو وڃي، ۽ ان کي مخلوق کان قطعاً هڪ علحدو وجود قبول ڪيو وڃي.

6- اِهوغلط آهي ته "ممڪن" "امڪان" جون حدون لتاڙي، "وجود" تائين وڃي پهتو، جنهن کي معراج ٿو چئجي: "ممڪن"، "امڪان" جي حدن اندر ئي رهيو؛ لهو جيڪي ڪجهه ٿيو، سو "امڪان"جو معراج نه هو، بلڪ "عبديت" جو ڪمال هو: معراج تي وڃڻ وارو "عينيت" جي حجت جي آسري تي نه، بلڪ "عبديت" جي وسيلي اوج تي پهتو، ۽ معراج تي پهچائڻ واري به، ڪنهن رشتي يا ناتي جي اثرن کان پاڪ رهي، پنهنجي ڪامل عبد کي "اين و آن" جو سير ڪرايو؛ ۽ اتي به "عبد" ۽ "معبود" جو امتياز قائم رکيو. "سُبحَانَ الذِي آسريٰ بِعَبدِهِ لَيلاً

Gul Hayat Institute

ايتريقدر جو انسان "اِني آنا الله" جي دعويٰ ڪري.

7- الله تعاليٰ، آسمان ۽ زمين جو نور آهي. انهيءَ آفتاب وجود جي نور، پنهنجي شعاع سان، ڪائنات کي وجود جو هڪ رنگين گلدستو بڻايو. جيڪڏهن سندس ضيا مرڪز ڏي موٽ ڪائي، ته هن رنگ برنگي دنيا جو ڪو نشان به نه رهي. تنهنڪري جن هستين جون نگاهون ظاهر ۽ باطن کي ڏسي ٿيون سگهن، ۽ جي "وجود" جي رازن کان واقف آهن، تن کي تصوير جي ٻنهي طرفن جي ڄاڻ آهي: اهي آئينو به ڏسن ٿا ۽ جنهن جو پرتو آئيني ۾ آهي، تنهن کي به ڏسن ٿا، ۽ سمجهن ٿا ته حقيقت هڪ ٿي آهي. حضرت علي رضه جو فرمودو هو ته "لَو ڪُشفَ الغِطَاءُ مَا از ددت يَقِيناً" - يعني ته جيڪڏهن ڪائنات جي ظاهري نيرنگين جا حجابات پري ٿي وڃن، ته به اسرار جي راز دارن جي يقين ۽ عرفان ۾ ڪوئي فرق نظر نه ايندو. معرفت ڪڏهن به خارجي وسيلن جي مدد سان هٿ نه ايندي آهي، بلڪ "صفات" هميشه "ذات" تائين پهچڻ

مِنَ المَسجِدِ الحَرام اِلَي المسجِدِ الاَقصيٰ" (پاڪ آهي اُها ذات جا پنهنجي بندي کي راتون رات مسجد الحرام کان مسجد الاقصيٰ تائين وٺي وئي).

7- "ذات واجب" يقيناً آسمان ۽ زمين جو نور آهي، ليڪن آسمان ۽ زمين ته نور نه آهن! اِهي گهٽي ۾ گهٽو ته ظلمت آهن، ڇو ته جي نور هجن ها ته "نور" جو عڪس "نور" تي نه پوندو آهي: روشني روشنيءَ کي ڪين قبول ڪندي آهي: ڏينهن جو ڪو به ڏيئو ڪين ٻاريندو: تنهنڪري نور جي لطافت کي قبول ڪرڻ لاءِ ظلمت جي ڪثافت گهرجي.

جيڪڏهن "ذات" پنهنجو "نور" واپس وٺي ته گهٽي ۾ گهٽو تمام "ممڪنات" "ظلمت" ۾ وري گم ٿي ويندا، پر اهي "حقيقت واحده" ۾ ڇو وڃي ملن؟

"ممڪن" ڪڏهن به پنهنجي "امڪان" جي حدن کان ٻاهر نٿو نڪري سگهي. "عرفان ربي" ڪو به "ممڪن" پنهنجي ڪوشش سان حاصل نٿو ڪري سگهي، سواءِ انهيءَ حالت جي جو خدا وند ڪريم خود ان کي پنهنجي معرفت عطا فرمائي- ۽ اهو ئي صحيح مطلب آهي. عَرَفتُ رَبي بِرَبِي" جو

Gul Hayat Institute

۾ رهبري ڪندي ٿي رهي. "ظاهر" ئي "باطن" جو ڏس ڏيئي سگهي ٿو- جيئن چيو ويو ته "عَرَفتُ ربي بِربِي" (رب کي، رب جي وسيلي سان ڃاتم). هڪ درخت جو پيدا ٿو ٿئي ۽ وڌي ٿو، جنهن مان ٽاريون ٿيون نڪرن، گل ٿا پيدا ٿين، ۽ بارآور ٿو ٿئي، اهو درخت "هُوَ عينها" وانگر پنهنجي ٻج کان ڪو جدا وجود ٿو رکي ڇا؟ ۽ جيئن اِهو درخت، آخر سميٽجي، پنهنجي صل(ٻج) جي صورت ٿو وٺي اختيار ڪري، تيئن "انسان" به آخر "ذات واحد" ۾ ٿو گم ٿي وڃي: "وَ اِليهِ تُرجَعُ الأمُورُ" جو اِهو ئي مطلب آهي.

8- "نَحنُ اَقرَبُ اِليهِ مِن حَبلِ الوَرِيدِ." جا هستي، شهه رڳ جي ويجهو آهي، سائي انسان جي هستيءَ جو مرڪز به آهي. اها ئي قوت، انسان جي رڳ ۾ سمايل آهي. تنهن ڪري جيئن جيئن انسان جو روح، عارضي ڪثافت کان پاڪ ٿيندو ٿو وڃي، تيئن تيئن ظاهري حجابات به هٽندا ٿا وڃن. تجليات، چو طرف ٿيون نظر اچن؛ اين و آن جو فرق نٿو رهي، "دوئي" ختم ٿي ٿي وڃي: انهيءَ منزلَ تي عارف دعويٰ ٿو ڪري ته "سُبحانِي مَا اعظَمَ شَانِي."

حضرت علي رضه جن جي قول جو اهو مطلب نه آهي جو "وحدة الوجود" وارن ورتو آهي. "لوڪشف... الخ" جو مطلب آهي ته عينيت جي حجابن دور ٿيڻ کان پوءِ به يقين ۾ ڪا واڌ ڪا نه ٿي سگهندي.

8- "قُرب" جو مفهوم "ممڪن" ۽ "ممڪن" جي وچ ۾ قبول ڪري ٿو سگهجي، ليڪن "واجب" ۽ "ممڪن" جي وچ ۾ "قُرب" جو صحيح اندازو مشڪل آهي.

Gul Hayat Institute

”وجود“ ۽ ”شهود“ جا ٻئي نظريا متي ڏنا ويا. انهن نظرين جي اختلاف، اسلامي دنيا ۾ ايڏي تہ شدت اختيار ڪئي، جو انهن جي اختلاف سمجهڻ ڪانسواءِ، تصوف جو سمجهڻ نهايت مشڪل ٿي پيو. تنهن ڪان سواءِ، جيڪڏهن انهن نظرين جي موافقت ۽ مخالفت ۾ فقط علمي دليل ڏنا وڃن ها، تہ شايد معاملو ايڏيءَ حد تائين نہ وڃي ها. پر، ڇاڪاڻ تہ ٻنهي ڌرين پنهنجي حق تي هجڻ جي دعوائ ”ڪشف ۽ شهود“ تي رکي ۽ قرآن ڪريم جي تاويلن ڪرڻ ۾ بہ هڪ ٻئي کان پري هليا ويا تہ معاملو نازڪ صورت اختيار ڪري ويو: تان جو هڪڙا ٻين کي ”مُلحد“ ۽ ”زنديق“ چوڻ لڳا، ۽ ٻيا وري ڪين ڪورٻين، مدعي، وغيره سڏڻ لڳاَ.

ڪن بزرگن، جي پاڻ ظاهري علم ۽ باطني ڪشف سان آراستہ هئا، انهن ٻنهي ڌرين جي نظرين ۾ تطبيق ۽ هم آهنگيءَ جي ڪوشش ڪئي، ۽ ڪجهہ هڪڙن کي سوري، ڪجهہ ٻين کي پَرِيرو ڪري، هڪ درمياني واٽ پيدا ڪرڻ ۾ ڪامياب بہ ٿيا- خصوصاً، شاهہ ولي الله صاحب دهلوي. ليڪن، اِها درمياني واٽ فقط لفظن جي اير ڦير سان پيدا ڪئي وئي هئي، جنهن اعتراض ڪرڻ وارن کي ڪجهہ وقت لاءِ خاموش ضرور ڪيو، پرَ ڇاڪاڻ تہ بنيادي اختلاف اڃا قائم هئا، تنهنڪري قلبي سڪون ڪنهن کي بہ نصيب نہ ٿيو.

هن نهايت اهم مسئلي کي ”ڪيف ۽ وجد“ وارن جي نگاهہ سان ڏسڻ جو موقعو اسان کي نصيب ڪين ٿيو آهي. البت، پنهنجي ناقص عقلي دليلن سان ۽ پنهنجي صوفي بزرگن جي قولن مان جيڪي ڪجهہ سمجهہ ۾ آيو آهي، سو ناظرين جي اڳيان حاضر آهي؛ ڇو تہ جيستائين ”علم“ پنهنجا سبب ڏيندو ايندو، اختلاف پيدا ٿيندا رهندا؛ ۽ جيستائين ”اختلاف“ موجود هوندا، تيستائين ”حقيقت“ تي حجاب باقي رهندا.

Gul Hayat Institute

پنهي طرفن جي حجتن جي مطالعي بعد، جا تصوير اسان جي ذهن ۾ اڇي بيٺي آهي، سا به اسين هيٺ ڏيون ٿا.

جيڪڏهن انسان کي فقط هڪ عنصر يعني "جسم" ڏيئي پيدا ڪيو وڃي ها، ته ڪيس ڪو وجود ئي نه هجي ها؛ ڇو ته "جسم" پيدا ٿيل آهي "عدم محض" مان، ۽ "عدم محض" کي "وجود" نٿو ٿي سگهي: ۽ جيڪڏهن انسان کي پيدا ڪيو وڃي ها ٻئي عنصر يعني "روح" مان، ته ڪيس "ظهور" نصيب نه ٿئي ها؛ ڇو ته "روح" پيدائش آهي "نور" جي ، ۽ "نور" جو "ظهور" ممڪن نه آهي- جيئن الله تعاليٰ جو "ظهور" "امڪان" جي حد اندر نٿو اچي سگهي. تنهنڪري انساني وجود ٻن جدا عنصرن جي دلچسپ آميزش جو نتيجو آهي: جسماني ۽ روحاني - سندس جسماني حصي کي "مادي"، "ممڪن" ۽ "فاني" ٿو چيو وڃي. شڪل، صورت ۽ ساخت ۾ انسان ٻئي مخلوق کان نرالو آهي؛ ليڪن انسان، پنهنجي ضرورتن جي خيال سان، باقي جاندار مخلوق کان نيارو نه آهي: مثلاً کائڻ، پيئڻ يا ٻين ضروري حاجتن ۾ يا پنهنجي جنسي خواهشات ۾، ٻئي مخلوق کان مٿي نه آهي. زماني جا حادثا، گرمي سردي، وغيره به جهڙا ٻين تي اثر انداز آهن، تهڙا انسان تي به اثر ٿا رکن.سندس انهيءَ حصي جي ڪنهن به صورت جي ڪا به نسبت "ذات" سان نٿي ٿي سگهي، ۽ انهيءَ صورتَ ۾ ڪيس ذاتِ واحد جي "صفات" جو آئينو به ڪين ٿو چئي سگهجي.

Gul Hayat Institute

انساني وجود جو ٻيو مگر وڏيڪ اهميت رکندڙ جزو، جنهن ڪيس "اشرَف المخلوقات" جو لقب ڏياريو ۽ باقي مخلوق کان ممتاز بڻايو، ۽ جنهن جو "ذات واحد" سان سڌو واسطو آهي، سو آهي "روح". اهو انساني روح ئي آهي، جو "ذات الاهيءَ" سان تعلق پيو رکي ٿو، ۽ "صفات الاهيءَ" جو پَرتوگير به آهي. چنانچه قرآن مجيد ۾، الله تبارڪ و تعاليٰ، ڪيترين ئي جاين تي ، انساني "روح" بابت هڪ خاص انداز ۾ ذڪر فرمايو آهي: مثلاً ارشاد

آهي تہ "من روحي" يا "مِن روحنا". تنهن کان سواءِ، الاهي ارشادات، "روح" ۽ "جسم" جي وچ ۾ ايڏو تہ فرق پيدا ڪري وڌو آهي، جو معرفت جي طالب کي، پنهنجي طريقت جي واٽ وٺڻ ۾، ڪا بہ دشواري نٿي ڏيکارجي. الله جل شانه، هن ساريءَ ڪائنات کي ٻن حصن ۾ تو ورهائي: "الاَ لَهُ الخَلقُ وَ الاَمرُ"– يعني تہ "عالم خلق" ۽ "عالم امر" جو جدا ذڪر ٿو ٿئي ۽ "عالم خلق" (جسم) کي "عالم امر" (روح) جي حڪم هيٺ ٿو رکيو وڃي؛ بلڪ "جسم" جي ايجاد ئي انهيءَ مطلب سان ڪئي وئي تہ "روح" جي اطاعت ۾ رهي– يعني تہ جسم "مڪان" آهي تہ روح "مَڪين" آهي. "روح" جو تعلق خداوند ڪريم جي "ذات ۽ صفات" سان ايترو گهٽو ٿو ڏيکاريو وڃي ۽ ايترو ويجهو ٿو سمجهايو وڃي، جو "روح" جي حقيقت بہ خداوند ڪريم جي حقيقت وانگر، انساني عقل، فهم ۽ ادراڪ کان مٿي ٿي وڃي ٿي، ۽ فرمان ٿو ٿئي تہ "قُلِ الرُوحُ مِن اَمرِ رَبي وَمآ اُوتِيتُم مِنَ العِلمِ الا قَلِيلاً". جنهن مان ظاهر آهي تہ انساني عقل، "روح" جي صحيح علم هٿ ڪَرڻ جي وسعت نٿو ساري. بعد ازان، حضرت صديق اڪبر رضہ جو مشهور عارفانہ قول آهي تہ عجز جو اقرار ئي خداوند ڪريم جي صحيح معرفت آهي: "پاڪ آهي اها ذات جنهن مخلوق لاءِ پاڻ تائين پهچڻ جي، سوا عجز جي، ٻي ڪا راهہ ئي نہ پيدا ڪئي". مٿئين بحث کي ذهن نشين ڪرڻ کان پوءِ، "وَ فِي اَنفُسِكُم اَفَلاَ تُبصِرُونَ" ۽ "مَن عَرَفَ نَفسه فَقَد عَرَفَ رَبَه" جو پورو پورو مفهوم سمجهڻ مشڪل نہ آهي: ٻنهي ۾ "معرفت" جو مقام انساني "روح" کي قبول ڪيو ويو آهي، جنهن سان انساني جسم کي شامل نہ ڪيو ويو آهي. حضرت آدم عليه السلام کي، خداوند ڪريم پنهنجو خليفو قبول فرمائي، ڪنهن هڪ نهايت بلند منصب ڏنو، ۽ فرشتن ملائڪن بلڪ ساريءَ ڪائنات کي حڪم ڪيو تہ آدم کي سجدو ڪن. ظاهر آهي تہ انهيءَ "سجوديت" ۾ آدم جي جسم جي ڪا حيثيت تہ ضرور هئي، ۽ سوال پيدا ٿو ٿئي تہ سجدي جو حڪم، آدم جي "جسم" لاءِ بہ هو يا فقط آدم جي "روح" لاءِ هو؟ انهيءَ باري ۾ جيڪڏهن قرآن مجيد خود ڪا وضاحت نہ ڪري ها تہ البت اختلاف

Gul Hayat Institute

جي گنجائش پيدا ٿي سگهي ها، پر جن واضح لفظن ۾ قرآن مجيد انهيءَ راز تان پردو هٽايو آهي، سي انسانيت جي رهبريءَ لاءِ ڪافي آهن: جيئن ته ”نَفَختُ فِيه مِن رُوحِي فَقَعُو له سٰجدِينَ“ يعني الله جل شانه، تمام مخلوقات کي خطاب ڪندي فرمايو ته ’جڏهن آدم جي ”جسم“ ۾ مان پنهنجو ”روح“ ڦوڪيان، ته اوهين سڀ ان جي اڳيان سَجدي ۾ جهڪي پئو‘ انهيءَ مانِ هي مطلب نڪتو ته ملائڪن وغيره جو سجدو انهيءَ وقت واجب ٿيو. جڏهن آدم جي ”جسم“ ۾”روح“ آيو. بعد ازان، انهيءَ الاهي حڪم مان هي به ثابت ٿيو ته انساني روح فرشتن وغيره جي روح کان وڌيڪ مڪرم قبول ڪيو ويو، ڇو ته ”ساجد“ ۽ ”مسجود“ جو امتياز ظاهر ڪيو ويو. تنهن کان سواءِ، ٻئي مخلوق کي هي به واضح لفظن ۾ ٻڌايو ويو ته انسان ۾ جو روح آهي سو خدا جي روح مان آهي. اجا به اڳتي هلي، حڪم ٿو ٿئي ته ”لَقد کَرَّ مَنا بَنِي آدَمَ“ (اسان آدم جي اولاد کي مڪرم بنايو) ۽ اهو اعلان، نهايت مبالغي جي صيغي ۾ آيو آهي، جنهن آدم کي سندس جسم سوڌو باقي مخلوق کان مٿي وڃي بيهاريو. خدا وند ڪريم جي مٿئين فرمان (مان پنهنجي روح مان جڏهن آدم جي جسم ۾ ڦوڪيان ته اوهان سيئي -فرشتا- ان جي اڳيان سجدي ۾ جهڪي پئو) ٻڌڻ کان پوءِ، فرشتا جن کي پنهنجي عبادت ۽ ذات پاڪ جي تقرب تي ناز هو، سي آدم جو صحيح مقام سمجهي نه سگهيا، ۽ کين ضرورت محسوس ٿي ته خدا وند ڪريم کان پڇن ته ’سائين، هي جو اول اوهان جو حڪم هو ته اوهان جي ذات پاڪ کان سواءِ ٻي ڪا به هستي سجدي جي لائق نه آهي، سو حڪم هينئر ڇو ٿو ڦيرايو وڃي‘ چنانچه انهيءَ سلسلي ۾، رب العزت ۽ فرشتن جي وچ ۾ جا گفتگو هلي، تنهن جو تفصيل قرآن مجيد ۾ ڪيترن ئي جاين تي ملي ٿو.انهيءَ مان ثابت ٿو ٿئي ته فرشتن کي نه فقط آدم جي مرتبي جو اندازو نه هو، پر کين پنهنجي مقام جي به پوري ڄاڻ ڪين هئي. هوڏانهن،آدم پاڻ کي ”مسجود“ ڏسي قطعاً حيران نه ٿيو ۽ نه تعجب ڪاڏائين- ڇو ته الله جي هن نبيءَ تي الله ۽ غير الله جي سامهون سجدي ٿيڻ جو مفهوم اڳي ئي ظاهر ٿي چڪو هو. سندس فطري ۽ لدني علم مٿس

ظاهر ڪيو هو تہ اِهو سجدو سندس "غير الله" جي حيثيت ۾ نہ هو. اتي، آدم ڏنو تہ پاڻ فرشتن جي انتهائي درجي کان گهڻو مٿي ۽ خدا معلوم ڪيترو مٿي هليو ويو، جنهن مقام جي بلنديءَ جي ڄاڻ بہ قيامت تائين فرشتن کي ڪين پئجي سگهندي. اهڙي اشرف مقام تي پهچڻ کان پوءِ جيڪڏهن انسان "اَنَاالحَقُ" جو نعرو بلند ڪيو، تہ چندان تعجب جي ڳالهہ بہ ڪهڙي آهي؟ جتي ذات پاڪ سندس محبوب ٿي چُڪي ۽ پاڻ ذات پاڪ جو محبوب قبوليو ويو، پوءِ جي اتي چيائين تہ :

"من نمی گویم «اناالحق» یار مي گوید بگو،
چون نگویم، چون مرا دلدار می گوید بگو؛
آنچه نتوان گفت اندر صومعہء با زاهدان،
بی تحاشا برسرِ بازار مي گوید بگو"-

تہ انهيءَ دعويٰ مان فقط هيءُ ثابت ڪرڻ ٿي گهريائين تہ ڪيس پنهنجي مرتبي جي ڄاڻ آهي.

انساني وجود جي انهن مٿي ڄاڻايلن ٻن جزن ۽ انهن جي حيثيتن کي اڳيان رکڻ بعد، مسلمان صوفين جي وچ ۾ "وجود" ۽ "شهود" جا اختلاف سمجهڻ ڪا مشڪل ڳالهہ ڪين ٿيندي. "وحدة الوجود" جي سالڪن يڪسوئي اختيار ڪري، تَنَ کي تَسِنيا ڏيئي، پنهنجون نفساني خواهشون ماري، دنيا جي رنگينين کان اکيون بند ڪري، فقط "عالم امر" تي نگاهہ رکي، الله جل شانہ جي ذات ۽ صفات جي معرفت هَٿ ڪرڻ لاءِ، پنهنجي "روح" کي وسيلو بڻايو: پوءِ جڏهن الاهي فيض ڪين حاصل ٿيو، ذات ۽ صفات جون تجليون سندن "روح" کي منور ڪنديون رهيون، تہ ڪين "حقيقت" جو مشاهدو ماڻڻ نصيب ٿيو- ۽ ائين ٿيڻو بہ هو؛ ڇو تہ انساني "روح" جو سڌو تعلق "ذات" پاڪ سان آهي. جڏهن الاهي تجليات ۽ ڪيفيات، براہ راست، روح کي حاصل بہ ٿي ٿي سگهيون، ۽ هيون بہ ڪنهن تغير يا فنا ٿيڻ کان مٿي، ۽ "ذات" پاڪ ۽ "روح" جي وچ ۾ بنا ڪنهن ٻئي

Gul Hayat Institute

وسيلي جي ملي بہ تي سگهيون، تہ انهن سالڪن پنهنجي انساني جسم کي وساري بلڪ فنا ڪري ڇڏيو؛ جو تہ اها ضرورت محسوس نہ ڪيائون نہ ”جسم“ کي بہ وسيلو بڻائن. پٽائيءَ ڪين فرمايو آهي تہ ”گهڙو پڳو تان گهوريو، پڄي تان مَ گهڙي“،جو تہ گهڙو هڪ اهڙو وسيلو هو، جنهن جي معرفت محبوب تائين پهچڻ محال هوس؛ تڏهن وري تو پٽائي نصيحت ڪريس تہ ”پاڻ مَ ڪٽج پاڻ سين، ريءَ وسيلي وڃ؛ پيلو پيري پڄُ، اُڪَنَدِ ڪڻ عميقَ ۾“.

”وجودي“ سالڪن جو سمورو زور، ”روح“ جي قوتن کي مضبوط ۽ پاڪيزه بڻائڻ تي ڄميو رهيو.نتيجو هي نڪتو تہ سندن ڪشف جو سفر پنهنجي روح کان شروع ٿيو، ۽ سالڪ ”عالم امر“ جو سير ڪندو رهيو. انهيءَ سموري سير ۾، بلڪ منزل تائين، سالڪ جي جسم جو، يا جسماني خواهشات جو، يا جن تڪليفن کان جسم ڪيپائيندو آهي انهن جو، هن سان ڪو بہ واسطو نہ رهيو.

”نَڪو آدم اَتهِين، نڪو جِسم جان؛
نڪا جزا جاءِ تَهِين، نا سُرت جو سامان؛
نَڪو قدر، نَڪو جَبر، نا خوشي نا ارمان؛
بيخبريءَ جو بيان،' سچل' ڪندين ڪيترو؟“

حقيقتاً، انهن ”وجودي“ سالڪن پنهنجي جسم کي، ۽ جسم جي ترغيبن کي ”نفس“ ڪري ڪوٺيو ۽ اُن جي مشابهت ڪتي سان ڏنائون، ۽ شروع کان وٺي انهيءَ لاءِ پنهنجي دل ۾ نفرت پيدا ڪندا رهيا؛ جو تہ سندن ڇوَڻ هو تہ اهو نفس ڪين ”عينيت“جي مشاهدي کان پري رکندو ايندو؛ جيئن سچَل هڪ هنڌ چيو،

”نفس ميڏي دي اينوين شڪل جيوين ڪُتا گُلر ڪالا؛
نِت نِت ڪاوي،نِت نِت ڪوڪي، مَنگي نَرم نوالا؛
اسين رانجهو هڪ ٿيو سي، ميان 'سچو' ٿيا نفس ميڏي دا منهن ڪالا.“

هوڏانهن "شهودي" صوفيءَ، "مَاخلَقتَ هذا باطِلاً" جي بنيادي ارشاد کي پنهنجي آڏو رکي، هي اصول قبول ڪيو تہ "عرفان حق" حاصل ڪرڻ لاءِ روح سان گڏ جسم جي ترقي بہ ضروري آهي- يعني "امر"۽ "خلق"، جي ٻئي مظاهرا آهن "ذات" ۽ "قدرت" جا، تن ٻنهي جو گڏو گڏ سفر ڪرڻ ضروري آهي، نہ تہ "عينيت" اڌوري رهجي ويندي. سندن انهيءَ مسلڪ جو نتيجو هِي نڪتو تہ جڏهن سالڪ کي رباني تجليات نصيب ٿيون، تہ هن ڏٺو تہ "معبود" سان گڏ "عبد" بہ آهي: نوراني روشنيءَ ۾ ڪيس خالق ۽ مخلوق جا ٻہ وجود نظر آيا.

مطلب تہ "توحيد وجودي" بہ عين عرفان آهي، تہ "توحيد شهودي" بہ عين عرفان آهي- جنهن کي جيڪا واٽ نصيب ٿئي!

جيئن اسين مٿي چئي آيا آهيون ، سَچَل فقير "وجودي" نظريي جو صوفي درويش هو، تنهن ڪري سندس ڪلام کي انهيءَ پس منظر ۾ پڙهبو تہ سندس روحاني تجليات جو مزو بہ وٺي سگهبو- ٻيءَ صورت ۾ سندس سلايل ڳُـرَ سمجهڻ نهايت مشڪل آهن.

"تون" هِي سان "تون" هِي ليين،
"مون" ليان "تو" سان.

Gul Hayat Institute

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

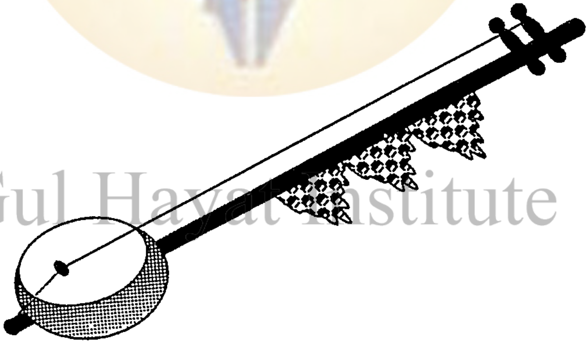

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

وحدت نامو

اول ساراهه ڪر سبحان جي، موليٰ جو ملڪن؛
مڙيائي محضوض ڪيا، ڏسو ڏيهه ڏٿين؛
ڪي ڪامل ڪُرسيءَ تي چڙهي، وَه وَه وعظ ڪن؛
ڪي ڪاتب ڪتابن جا، سوين سبق ڏين؛
ڪي مسئلا مسائل ڪيون، ناميان نبيرن؛
ڪي پڙهيا پاڻ پروجهه سان، پڙهيون پڙهائن؛
ڪي وردن وظيفن ۾، شاغل روز رهن؛
ڏسيون وائسيون ورق ڪي، وريون ورائن؛
سِڪَ سچيءَ ڳَون ڪو نڪو، سبق سُور سِڪن؛
اڪر لِکن نه دل تي، ته ڪاغذَ ڪارا ڪَن؛
مَسُ ڪاريءَ جان مَن َ ڪي، ته ڪاري ڪارو ڪَن؛
مُدعا جنهن تئي ڳالهه ۾، تنهن ويجهو ڪِين وِڃن؛
جو فرمودو واحدَ جو، تاڏي ڪَنُ نه ڪَن؛
«وفِي اَنفُسِڪُم اَفَلاَ تُبصِرُونَ»، هِن ويسَهه نه وسَهن؛
ٻين معنائن ۾، ڪا هَٽ ڪَيون ڪَهن؛
اِهو فِڪر فائِدو نه ڪري، توڙئون ڪي تَن؛
فڪر ڪَن نه فنا جو، ته بقا ڪي نه پُڄَن؛
هي آتي حيران ٿيا، اوڳا ۾ اڪَرَن؛
معنيٰ تن جي طرح سان، هڪڙي ٻي چَوَن؛
پڙهيو سمجهيون علمَ تي، عمل نه آڻن؛
«مَن تَعلَمّ العلم لِلمُنَاظَرَة وَالمُڪَابَرَةُ" اَهي منافق مَرن؛
هينئَوَن مِنيءَ جي پسِي، ته پاڻ ئي لِڪائن؛

آهي آفتاب اَبر ۾، پَرَ لائق ڪين لَهَن؛
منجهايو ماٺهن کي، ماضين مَذهبن؛
محڪم ماٺهن کي ڪيو، تن جي زنجيرن؛
هُون حديثن ڪِينَڪِي، نہ ۾ آيتن؛
ميجن تن کي ڪِين، ٿيو ملا تا مَيجن؛
سي سوگها سيئي ڪيا، نامراد نِيَرَن؛
اڪيا اکين وڏڙا، توڙڙن ئي ڏسڻ تن؛
بِرهَ جي بَئبان کڙن پاسي اوءِ پَوَن؛
سي پَسڻَ کڙن پري ٿيا، ڪين پَساءِ پَسَن؛
محبت جي مهراڻ مڙن، جي مُلا چاش چڪَن؛
تہ ڪنز قدوري ڪافيا، لهرن ۾ لوڙهن؛
ڪن سلام صرف کي، هوند نَحو نہ نِهارن؛
پرڪَ لاءِ تنهن ڳالهہ جي، باس نتا باسن؛
آهي رهيا اِتهين، مَتي ڪِين چڙهن؛
ڪيئي آهن قالَ ۾، باتيون بَس نہ ڪَن؛
ڪي وچي رسيا حالَ کي، ڪي بيٺا پاڏائن؛
ڪي لَنگهي هليا حال کڙن، نڪِي قال ڪهَن؛
ڪي دنيا جي طلبَ ۾، هنيا حرص حَچن؛
"طالِبُ الدُّنيَا مُؤنث"، محبت ناهي تَن؛
ڪي ڪوڏيا عقبيٰ جا، ٿيا، هنيا لئہ حورن؛
"طالِبُ العقبيٰ مُخَنث"، مڙس سي نہ چئجن؛
عاشق جي الله جا، سي سائين سيبائن؛
"لاَ مَوجودَ اِلاّ الله"، حاضر ڪيون وتن؛
"طالِبُ المولِيٰ مُذَڪرٌ"، هن رسايا رمزن؛
ٻَئي جهان ڦِتا ڪيو، ٿَئا ٿئي جهان وچَن؛
اَصلڙن ئِي اختيار ڪيو، فقر فقيرن؛
"اَلفَقرُ خَزِينَةٌ مِن خَزائِنِ الله" بعضن کي بخشن؛

Gul Hayat Institute

"اَلفَقيرُ لاَ يَحتاجُ اَلِي اللهِ"، پيون ڏنائون پن؛
"اَلفَقرُ فَخري ولفقر مِني"، اِئين آتو عجبين؛
وَتَن ويڳاڻا وِرهہ ۾ نيڻين نِند نہ ڪَن؛
راتو ڏينهان روحَ ۾، ڇَپ نہ ڪو چورن؛
"مَن عَرَفَ رَبہٗ ڪَلّ لِسانہٗ"، ٻَڌِي زبان اُنهن؛
نَشي تن کي "نانهہ" ڪيو، مورئون "مان" نہ چوَن؛
"قُل کُلٌ مِن عِندِاللهِ" اِهو ڪيائون ڪَن؛
"وَاَلقَدر خَيرِہ وَشرِہ مِنَ اللهِ تعَالِيٰ"، سڀ اوڏاهون ڄاڻن؛
مولِيٰ جي محبتَ ۾، ڪِيا ٿيا وَتَن؛
سَڏ ڪا سَيَئِي سوز جا، پنين، رات پِرن؛
آديسي آرمانَ ۾، گهوماتيا گهمن؛
ڪِين رِنَڻ ڪَوِن اُن جيون، اڪيون اوڪارن،
"هرآن سِري که با محبوب دارند، خبر نبود کراماً کاتبين را سِر اهو سائين؛
هَيهات هَيهاتَ، اِها عادت آداسن؛
پنهنجي، پَر ۾ پاڻَ کي، ٿا پرتئون پَڇائِن؛
نِهائين، ڪوِن نينهڙو سکيو ساميڙن؛
مَچ مَچايو مَنَ ۾، پاق نہ پَهر وجهن؛
عاشقَ مَتَوَنَ آگ جي، اولارا ڏين؛
طالب جي ئِي حق جا، طَلَب نہ پِئي ڇڏِن؛
عينان سندين اوجاريون، اڇن اوجاڳن؛
انئي پَهرَ عجيبَ کي، ڪَنَد اونڌي اورن؛
ڪا ساعت هَڏِ نہ سنرا، اُنهين ري آهِن؛
ظاهِر سي ئي زبان سان، پيو تاڪين ڪَهَن؛
مامن سان ماڻهن کي، سالڪ سمجهائن؛
صَم بَکمَ سڪوت ۾، اڳيون پئي عامن؛
"عينَها باڪيةٌ و قَلو بَها ذاڪِرٌ"، اهو ذڪر چوَن؛
"عَينَهَا تَنَامُ وَلاَ تَنَامُ قَلو بَهَا" دل طرف دوسَن؛

آئي آڏو عامَ جي، اکيين ڪا نہ ڪَهَن؛
”اِنَّ اَولِيائِي تَحتَ قَبَائِي“، لائق لعل لِڪن؛
”الصّبرُ مفتَاحُ الفَرَحِ“، صبر صابرن؛
بعضي موحد وحدتي، اهڙا پِيي آهن؛
مست ڪئين منصور جان، سوريءَ سِرَ سَٽِن؛
محبت ۾ مخمور ٿيا، ڪامل ڪوڏَ ڪُسَن؛
ڪُرڪَن ڪنجهن ڪِينڪِي، چڙ پار وِهانءَ وَڃَن؛
رتَ منجهارُون پانهنجي، وضو وِير ڪَرن؛
اِيءَ نماز عشق جِي، ٿهؤن پوءِ پڙهن؛
جي محبت وِڏا مامري، سي ڪيئن مُڙس مُڙَن؛
سوريءَ آتي صابري، ڪيون چيچ چڙهن؛
تَحتون ترِيءَ تي رکيون، صادق سِرَ ڏِين؛
ڪن سِرَ صدقِي دوست تَون، پيا پهہ ڪين پُڇن؛
نِينهن نهوڙيا نڪِٽيان، جنهن پَرَ ڪاپڙين؛
هِٽي درد دهيون ڪيا، سنديَ سپيرين؛
ڪڏهن اچا ڪپڙا ڍار نہ ڪنهن ڍڪن؛
منهن ميرا مَٿي ٿيرا، اهڙيون طرحان تن؛
ڪائي تن جي ڪا نڪا، جُڙي لِيڙَ لڳن؛
مَتِين پيرين برهنہ، ايڏا سور سَهَن؛
پرٿيو پروانن جان، ڪاهيو تِتِ پَوَن؛
پَنيڙ باهہ عشقَ جي، سپورنَ سَڙَن؛
ڪامِي لَهسي لِوسجي، لائق لعل ٿين؛
آوڙي عام نہ آن ڪي، جي سينڌائِي سچڻ؛
اَچو پَون آڙاهہَ ۾، سِرَ جو سانگ نہ ڪَن؛
ڍِچو ڪنهن جِس جهوپڙا، آڏا ڪين اڏن؛
اوڏنهن وٺ متان پَوي، گنگهر اِي گهارن؛

Gul Hayat Institute

ري پِريان تن ڪين ٻيون، ڳالهيون ڪَس لڳن؛
ڏاڍا ڦٽ فراقَ جا، تن جي چِت چاڪن؛
ورهه وڏي واڍوڙ ڪيا، رويو رت رئن؛
”مُوٗ تُوا قَبلَ اَن تَمُوٗ تُوٗا“، ائين مَن مارِن؛
آهي مَرَڻ ڪون اڳي مَئا، ”مان“ ڪي ڪين مَڃن؛
دشمن دوستَ هڪ ڪيون، گودڙيا گڏجن؛
ان جي آڪين آگم سِتيا، ٻوندان بس نه ڪَن؛
سِرُ ڏيو سَنو پرا، وَتِي ورهه وَٺن؛
”تَرڪُ الدنيا سُنة طَلَبُ المولي فرضٌ“ هو دِل ڌَرن؛
سو يون ڇڏيون سُڪَڙا، گوندرَ گذران؛
جوڳي جانبَ ڪاڻ ٿيا، مثل مَستانن؛
اَبتر ڪيائون پاڻ ڪي، پَسَڻَ لئه پِرين؛
هاءِ وِڃايو حالڙو، ويتر ويچارن؛
”هو مشتاق علي لقاءِ الله“، ائين محظوظ رهن؛
ڪي فِنا فراق ڪيا، ڪي مليا محبوبن؛
آهِ لقاءُ لطيفَ جو، عيدون عاشقن؛
محبت جي مڪان ڪؤن، لاهوتي لنگهن؛
واديءَ ۾ وحدتَ جي، دانهه پير ڌَرنِ؛
”تون- مان“ وچي وچ مون، ته ڪي پاڻ پَسَن؛
شڪ يقين آتي ويو، برابر چَوَن؛
هادي مريد هڪ ٿيو، تفاوت نه ڪن؛
عابد ۽ معبود سو، هڪ نگاهه پَسَن؛
پاڻ پڙهي پاڻ ٻڌي، پاڻ ئي سجدو ڪن؛
”پاڻ“ مڙيوئي ”پاڻ“ ٿيو، نِوڙي نِوڙَت ڪَن؛
پاڻ آتي، پاڻ ويهي، پاڻ رموز رکن؛
پُر جهه مِڙيوئي ”پاڻ“ ٿيو، غير نه پَسائن؛

Gul Hayat Institute

كافر مومن هڪ ٿيو، پلا ٿا پائن؛
سوئي فَلَڪ سوئِي مَلَڪ، سوئي آدمن؛
سوئي اَحمد سوئِي علي، سوئِي هڪ سَمجهن؛
نانوَ، ڪَنَ اَڪِين جا، وچون ٿِي وجَن؛
بازيون بازيگر ڏِسِي، اِنهيءَ پَتِ پُلَن؛
تان اکيون، ڪَن، زبان سي، ٻوليون ٿيون ٻولن؛
اسين آهيون آدمي، بيحد مَون بشرن؛
ناتہ مِڙيوئِي پاڻ ٿيو، سميع بصير ڏسن؛
عين عليم ڪليم ٿيو، قادر قدرتن؛
هي مڙيون ٿي وصفان، اندر آدمن؛
هي مِڙيوئي حق ٿيو، پيا باقي چأ بچن؛
وصفن انهن ساڻ، اصل آدمي سڏن؛
هِت آدمَ مون الله ٿيو، پيا سڀ شڪ پَچن؛
اصل الله مَون آدمي، ثابت صورتن؛
مورتَ صورتَ هڪ ٿئي، ڏسج دل نيٽن؛
سوئي ڏسڻ وارو، سو منظور مَجن؛
خالي ڪا نہ جاءِ ٿي، بنا محبوبن؛
سڀ ڪنهن هنڌين سپرين، چا جي جاءِ خسن؛
ڪاٿئين پترٿيون پٽ جون، ڪاٿئين دلقاڪن؛
ڪاٿئين جامازر جا، ڪاٿئين پشمينا پهرن؛
ڪاٿئين سَناسِن ۾، ڪاٿئين مَنجهہ مَلن؛
ڪاٿئين معرڪن ۾، ڪاٿئين منجهہ ڪَندن؛
ڪاٿئين مَسيتن ۾، ڪاٿئين ۾ دائرن؛
ڪاٿئين رهن تقوئي ۾، ڪاٿئين ۾ ناچن؛
ڪاٿئين تماشن ۾، ڪاٿئين ساجن ۾ سيرن؛
”خَلَقَ الاَشيَاءَ فَهُوَ عَينُهَا“، منجهہ عربيءَ ائين چون؛
پاڻ چوندڙ، پاڻ ٻڌندڙ، پاڻ ئي ۾ ٻولن؛

Gul Hayat Institute

سمونڊ سر گردان ٿيو، پيو ۾ عَجَبن؛
”آءُ اصل پاڻي آهيان، ڪيئن سمونڊ سڏن؛
نانو مٿم ناحق جا، رکيا الاجي ڪَن!“
جي رسيا وڃي وصالَ کي،سي چوُرنگ پار پَسَن؛
اول ڪفر پوءِ مَڃَڻ، پوءِ تان مَنجهه ڪُفرن؛
پر ڪفر مسلماني هڪ ٿِي، مِڙِيوئي مَجن؛
نفيءَ مؤن اثبات ٿيو، پيا سڀ ”لا“ ٿِيَن؛
مرشد ڪامل هادي منهنجو، دائم درازن؛
عارف عبدالحق آهي، صوفي صاف سَيَن؛
هُئي شالَ چراغ سو روز شبان روشن؛
عارف جي اولاد کي، دعا سڀ ڪَرِن؛
حيرت ۾ هميشه سي، غازي سڀ هُئن؛
عشق منجهه الوٽ هُئَن، سيئي صاحبن؛
تا گهڻين طرحين نوڙا، مَٿي ”نانهه“ رکن؛
ڏيو روشن تن جو، تائين قيامتن؛
اُجرائي آفتاب کان، هادي شال هُئن؛
اَظهر هُئن دارين ۾، برڪت پنجتن؛
هوئن خليفا غوث جا، سي روشن ڪانئن هُئن؛
قائم مَسند تن جي، حُرمت خير سندن؛
”سچو“ سگ انهن جو، سندن دروازن؛
ڪَلمو چئو نبيءَ تي، تا چئو ڪان ڇڄن.

○

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

وحدت

داستان پهريون

١

اول پيري يَجُ، جي بَندَ خيالاتَ جا؛
تَنهِن پڄاڻا وَڃُ، حَلاّ جِي حيرتَ ۾.

٢

هِيءَ نہ واتَ هُئاءِ جي، آهي نڪا تَقلِيدَ؛
تَحقيقاً توحيدَ، آهي راهہَ رسُولَ جِي.

٣

هِڪُ سَفَر ساعَتَ، ٻيو سَفر سالَ جو؛
پهريون تا راحتَ، پويون تا پوءِ رَهيو.

٤

جي تو ادب آهہ، تا بَنداڻَن ٻَڌِي وَڏين؛
ڪَلَ نَہ پيَڙءِ ڪاءِ، اُصولِي اِسرار جي.

Gul Hayat Institute

٥

پُنيءَ جَجَ نہ جُلُ، مَنجهہ تَماشي نہ پَوين؛
گهوٽُ ڪَري تون پاڻ کي، ڪَر هَنگامان هُلُ؛
پولِ نَہ ٻئي ڪَنهِن پَلُ، وَنِج حالُ حَلاجَ جو.

٦

پُنيءَ جَجَ نَہ جُل، تون ڪَر پاڻ کي گهوٽُ؛
مَردَ نہ هِتَئُون موٽُ، پنيءَ لائي جَڃڙي.

٧
جَڏهن وِهين فڪر ۾، خام ڪري خيالُ؛
تَڏهن فرق وارا فِي الحالُ، بَندَ بَڌنڊءِ وچ ۾.

٨
حُڪم هَلي تو جَنهِن سان، سو ڪر پيدا پاڻُ؛
صورت سا سڄاڻُ، مُنهن ڪَري مورتَ ڪي.

٩
”تون“هي سان ”تون“ لَيِين، ”مان“ لَيان”تو“ سان؛
”تون“، ”هي“، ”اَءُ“ سَيِهِين، ”لا“ ۾ موجودات ٿي.

١٠
جي تو ڄاتو ”پاڻُ“ تہ ”اَءُ“ ٻيو ڪو آهيان؛
ڪَنڊءِ غَرق گمان، ڳهلا انهيءِ ڳالهہ ۾.

١١
اَدبُ اَٿئي اوٽ، اوٽِ تہ اڳاهون ٿِئين؛
مار نغاري چوٽَ، عاشِقَ ”اَنَاالحق“ جِي.

١٢
جي فِڪر ڪَوَن فارغ ٿيا، ٿيا دنيا ڪان دور؛
هوندا سي حضور، اَءُ ڳرهيون ڳالهڙيون.

Gul Hayat Institute

١٣
بيرنگيءِ مَون رنگُ، پَسو جو پيدا ٿئو؛
ظاهِرَ ۾ پئو زَنگُ، موسيٰ ۽ فرعونَ جو.

١٤
تون جا پائين مَوجَ، سا مِڙيائي مِهراڻ ٿي؛
هِي اُنهن جا اوجَ، جَن سنبَت سوريءَ پار ڏي.

١٥

دِين ڪُفر دِل دام، ڏج مڙيوئِي موج ۾؛
تنهن ڪان پوءِ حُڪامُ، هَر ڪنهن هَنڌ تنهنجو هلي.

١٦

جاڏي ڪياڙِي، سجدو تاڏي نہ ٿئي؛
جاڏي مُهاڙِي، سجدو تِت صحيح ٿيو.

١٧

ظاهِر ڪَڪَرُ آنءِ، مِينهُن توئِي باطن ۾؛
پاڻُ آهوئي ياڻءِ، جنهن وَسي سان وَسَ ٿئي.

١٨

سوزُ گُدازُ ۽ غَمُ، مِڙيوئي معافي ٿيو؛
مار دَمامين دَمُ، عاشِقَ "اناالحقَ" جو.

١٩

جي ادب ڪان نِڱِيا، سي ئي ٿيا اللّهُ؛
هُن وڃايو راهُ، هو هاڃي ۾ هجِي وِيا.

٢٠

تون تاڪاتي آنءِ، پاڻُ اَول لَهُہ پانهنجو؛
جيلهان بِئِي نانءِ، پَئِين تيلهان تفاوَت ۾.

Gul Hayat Institute

٢١

چاڻُ نہ تفاوتُ، عبد ۽ اللّهَ جو؛
هو آهي اَمرُت، هِي پِيي ڏور نہ آن ڪُوئن.

٢٢

اللّه چاڻُ نہ هن ڪي، هِي مِڙوئي حَقُ؛
ناهي شبهو شَڪُ، جو مَعلوم ٿيو مرشِدَ ڪُئن.

٢٣
معلوم ٿِي مرشدَ کوَن، ٻي جا ڳُجهِي ڳالهہ؛
هِن جِي چاهہ مجالَ، "هو" لِيِي "هُنَ" سين.

٢٤
هِي تا مور نہ وَڃِٹو، ڇئو وڃي ڪاڏي؟
"هوُ" "هِي"، هِڪُ ڪري، مورک ڇڏِ ماڏي.

٢٥
جهڙو ڀائِيندين، "پاڻُ" پَنهنجو پاڻهين؛
تِهڙو ٿِي ٿِيندين، هُت ڀِي ساڻ يقين جي.

٢٦
جيڪي آهي هِتِ، هُت ڀي آهو ٿِي آتَئِي؛
پَج آهائي پِتِ، تان تون اهو ئي رَهين.

٢٧
جِهڙو آهين تِهڙو هوندين، فاني ٿيندين ڇا؟
سُدَ پنهنجي سِرَ جي، ڪامِلَ پِيَرَءِ ڪا؛
ڳالهہ نہ سمجهيئي سَا، آوازي "اَنَاالحَقَ"جِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پيو ڪو چاڻ مَحض گناه،
هر ڪنهن صورت آپ الله.

ڪِتي گدا گدائِي والا، ڪِتي شهنشاه.
دونهان ڏيک متان ڪو پولي، اولي آبر ماه.
”وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي“ آهي، سَهِي ڪر ساه.
”خَلَق الاَشيَاءَ وَ هُوَ عَينُها“، اِهو قول گواه.
صورت منجهہ ”سچوءَ“ جي، پولي پاڻ ئي بيپرواه.

ڪافي ٢

عاشق ڏِسڻ ۾ آيو، محبوب گل سَناسِي؛
عبرت عجب عجائب، اسرار رنگ عباسِي.

برهي جِي اک ببِيني، ڪائي مثال چيني؛
توڙي رنگون رنگيِني، چينيءَ جي مَٽ نہ ڪاسي.
گُل آب جاءِ جاتي، محبوب راز تاتي؛
عاشِق ڏِسڻ ڪوڻ ڪاتي، رَهندو پتنگ پياسي.
”صورتَ“ ۾ جاءِ ”دَمَ“ جِي، ”دَمَ“ ريءَ نہ ”صورتِ“ ڪمَ جِي؛
دَمَ ۾ جا لذت غمَ جِي، وه واه ڳالهہ خاصِي.
ابليس جِي وڏائِي، هَر سانس تي سوائي؛
جِيوَڻ تہ دَم پلائِي، نہ تہ تحت نَحس ناسِي.
ثابت ”سچل“ سچاري، يارن جي ياد ياري؛
وحدت جنِين وساري، تَنِ تَنَ مِٿي اٽاسِي.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ۳

هُتِ تان ڪير هُياسِ، ميان وو!
هــتِ تي ڪير آيس، نـ ڄاڻان!

نانءُ پئو هُتِ هو منهنجو، هِتِ پئي نانءُ ٿياس.
اڄڻ نـ هو هِت منهنجو، پَر ڪَنهِن تا خواهش ڪَنياس.
هُتِ هُيَسُ معشوقيءَ ۾، هِت عاشِق ٿـي آياس.
هـيءَ هَي هُئي هُتَ ڪا نَڪا، هِت مَنجهـ پروڙ پياس.
"سـچو" سـارو، وو، سَچ ٿـيـو، وچَون "آءٌ" وياس.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ۳، اڳتي حقيقت، داستان پهريون ۾ ڪافي ۲۱ طور شامل ٿيل آهي، ساڳي ڪافي رسالي ۾ بہ ٻيرا شامل ڪرڻ جو سبب اهو معمولي وڌاءُ معلوم ٿو ٿئي، جو عام طور تي سنڌ جي بزرگن جي درگاهن تي عام ڳائيندڙ يا سندن معتقد راڳي فقير طرز ٺاهڻ / ڳائڻ دوران ڪري ويندا آهن.
مثال طور هن ڪافيءَ جو ٿلهـ آهي:
هُت تا ڪير هياس، ميان وو، هِت ٿي ڪير آيس، نـ ڄاڻان!
جڏهن تہ حقيقت، داستان پهريون جي ڪافي ۲۱ جو ٿلهـ آهي:
هِت تا ڪير هياس، پلو ميان، ٿي آيس ڪير، نـ ڄاڻان!
ٻنهي بندن ۾ رڳو اڌ دم ڪان پوءِ "سائين الا" جي معمولي وڌاءُ سواءِ ٻنهي ڪافين ۾ در اصل ٻيو ڪوبہ فرق ڪونهي.

ڪافي ۴

ميلو ٿيندئي، ميلو ٿيندئي، نينهڙو لايُو،
جُڙيا جانِي، مون سان ميلو ٿيندئي!

”وهُو مَعَکُم “ چيو وصالون، وري سو وره وسايُو.
”وَنَحنُ اَقرَبُ“ پاڻ اُتيوئي، موتِي تا بِرهُ بَچايُوَ.
”اسين تو سان، تون اسان سان“، پاڻ پرين فرمايُوَ.
زلفان ڪولِيوَ خيال اسان جي، ڏايو ڪو ستم سَهايُوَ.
ڪري اَمارو اڳيون اسان جي، تيرن ساڻ تَپايُوَ.
راند روئڻ جِي سِکِئين ”سَچو“ ري، ڏايو ڪو پور پرايُوَ!

ڪافي ۵

آءُ تا پيڙس اُتي، جِتِ جاءِ اَدب جِي ناهي.

نادانن ناداني اَهي، بيهڻ اُتي بُتي.
وحدت جو پيو باز جتي، مو مرغ اَدب جو اُتي.
وهم خيال وڃايا غيري، خيال هڪڙي گُتي؛
سر ڪٽايو، سو ڪيئن موٽي، ويڙو جو شرط اُتي؛
”سچو“ سَچ اَهي اِهوئي، وسريءَ نِي پَنج سُتي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

نانءُ اِهوئِي، اِهوئي نانونَ وَارو، صورتَ مورتَ سائي وو.
اِسم خاني وِچوُن اِسما، اِهو تَسُ هادِيءَ جو جانِي، وو.

آهِ تَعجب اِهو جو، ڪَر لوڪان ذاتِي لِڪائِي، وو.
گاهي طاعَت گاهي عبادت، سَجدو سَهو سَهائِي، وو.
بئي پارون تان ڏئي ڏيکاري، اوڙڪ خَلق مُنجهائِي، وو.
”سچوءَ“ سهي ڪَئي اِها سَيائِي جا بازِي يار بنائِي، وو!

ڪافي ۷

آءُ، ادا سالڪَ، سهِي ڪر تون طلسمات ڪي؛
پَجُ دوئِي تا ڪل پويئي، دور ڪر درجات ڪي.

سِر اهو سارو سڻائج، ڪَن نہ ڏي ڪرامات ڪي؛
ظاهر ٿئين تا "ذات" مون، پر سمجھ تون تہ "صِفات" ڪي.

غازي نہ پائج غَير تون، هن محض موجودات ڪي؛
سِر سڃَج، هِن سِر ۾، ڏي مُنهن نہ بِي مصلحات ڪي.

بي اعتباريءَ سان ڪرين، هَر هَر نفي اثبات ڪي؛
اثبات ڪوُن اڳنان لنگهي، ڪَر تَم تون طاعات ڪي.

تون ڪيئن وٺِي ويهي رهين، هَي هاءِ حڪايات ڪي؛
ڳالهين مَنجهؤُن تان ڪِين ٿئي، پَج اوٺ عزيٰ لات ڪي.

"سچو" روئين چو هيترو، بس ڪر هن برساتَ ڪي؛
تَصديعَ تون چو ٿو ڏئين، محبوت جي محلات ڪي.

ڪافي ۸

Gul Hayat Institute

ڳالِهہ سَهِي ڪَيَم ساري، ٻَڌِي جيڏيون، يارَ جي، وو؛
پلو جيڏيون، هوءِ... هوءِ... هوءِ...!

جي مون وسَهو جيڏيون، آءُ اهو آهيان آري.
پوءِ پَروڙڻ پاڻهنجي، لاٿي خَلقَ خواري.
پاڻِ ڪري ٿو پاڻَ ڪي، يارُ زوراور زاري.
"سچُو" ري سِر پانهنجي، بِرهُ ڪَيائون باري.

ڪافي ۹

هو سو سَڄڻ مُون، ساڻ،
جنهن جي ڪارڻ مُون تي پوتيون پتايون!

”وَهُوَ مَعَکُمْ اَينمَا کُنتمْ“، آهي سَندس اُهڃاڻ.
جنهن جي ڪارڻ، مون تي فالون وِجهايون!
سَدا مون وٽ سپرين، مُحب ناهي مِهماڻ.
جنهن جي ڪارڻ، مون تي واتون پُڇايون!
آهڙيءَ اوڏائِيءَ ۾، ڪو نہ پِيو مُون ڄاڻُ.
جنهن جي ڪارڻ، مون تي راتيون لنگهايون!
هيڏي هوڏي تي ڏنم، ڪِينَ پَروڙيم پاڻ.
جنهن جي ڪارڻ، مون تي وِرهون وَسايون!
پري پُڇُ نہ پنڌڙا، ”سَچو“ تون پاڻ سُڃاڻ.
جنهن جي ڪارڻ، مون تي ميڙيون سَنباهيون!

*ڪافي ۱۰

هيڏي هوڏي نہ نِهار،
تُنهنجي ويڙهي سو تہ يار وَسي ٿو!

ساڻ سدا آهي تان تنهنجي، پريس نہ آهي ٻي پار.
قولهي لَهج، پاڻَ مَون، چو تو وَڃين وٽڪار.
”وَفِي انفسِکُم اَفَلاَ تُبصِرُون“ وِيجهو ڪِيمَ وسار.
پرِيَنِ نہ پُڇج پَنڌڙا، تُون ”سچو“ پاڻُ سَنيار.

* هيءَ ڪافي ۱۰ سُاڳي ئي وحدت، داستان ٻيو ۾ ڪافي ۲ طور شامل ٿيل آهي، فرق رڳو ايترو آهي تہ هِت آيل ڪافيءَ ۾ ”بند ۴“ اضافي آيل آهي، تنهنڪري هِن ڪافيءَ کي ئي مڪمل سمجهڻ کپي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

اهو ويو هاٽي ڪاڏي، جنهن "سچو" سو نانءُ سڏايو!

مُڪڙيءَ مَنجهوئن ، نِي وي ميان، ٿيوگل پيدا، وي ميان،
مُنهن ڪري بيٺو ماڏي.
سُڌ نہ پئي، نِي وي ميان، طرفَ انهي جي، وي ميان،
جان جُٺو ويو جاڏي.
اهو هلي ٿو، نِي وي ميان، اهو چلي ٿو، وي ميان،
گوشو ڪيو وچي ڪاڏي!
ڏيهہُ ڏاڏاڻو، نِي وي ميان، اڳُ ڏٺو سي، وي ميان،
پَلٽ ڪَئي پڙ ڏاڏي!
نانءُ "سچوءَ" جو، نِي وي ميان، ويو اوڏاهين، وي ميان
طلب ويئي پي تاڪي.

ڪافي ١٢

پول نہ پئي ڪنهن پُلَ،
تون نہ آدَم ناهيين.

لِڪو ٿو لاتِيُون ڪَرين، جيئن باغَ اندر بُلبُلُ.
مَلَڪن ٿي سجدا ڪيا، واه مِٿي تنهنجو مُلُ!
ڪير ٺپائي، ڪير ڪُڏائي، شاهہ بنا دُلدُلُ.
اَحد مَنجهارَوُن عَبد سڏايءِ، هُئين تا پاڻَ اصلُ.
"سَچَل" چَوي سَچُ ٿي آئين، ڪونهي تنهنجو ٿلُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

آهيان آءٌ اِسرارُ،
جيڏيون مون کي ڪير پانيو ٿيون!

ڪَنُ نـ ڏيان ڪيچَ ڏي، پَنيورئن بيزارُ.
ڇڏي بادشاهي پانهنجي، ڪِيَڙم هِتِ شِڪار.
آيُس هِنَ عالمَ ۾، باري چاڙهي بارُ.
آڻيو صِدقَ يقين سان، اديون ڙي اعتبارُ.
نوري ناري ناهيان، آهيان ربُ جبارُ.
مُرشِدَ پانهو نـ ڇَپو، تون "سچو" آهين سَردارُ.

ڪافي ١٤

پَنهنجي ذاتِ لِڪائي، ڪِيئن بِي ذاتِ سَڏايان!

ظاهِر ڪَريان ذاتِ ڪي، تا هي بُتَ پَجايان.
منصُوريءَ جي مَوجَ ۾، تو "اَنالحَقُ" الآيان.
واديءَ ۾ وَحدتَ جي گهوري سِرُ گهُمايان.
"اعليٰ اعظم شانَ" جي نوبَتَ پَيهَن وَڄايان.
ظاهِرُ باطِن هِڪڙو، آءٌ تا حُڪم هَلايان.
"سَچُو" سارو سَچُ ٿِيو، حِڪمت هِيءَ چَلايان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

اوهين سَيئي چوندَ چاٽو،
نانءُ مَتِم آهي کهڙو!

اِسم اصل ڪون وِرهَ وَڌايو، صورتَ هِيءَ سُجاٽو.
پاڻِيءَ منجهُون پارو ٿيو پيدا، واءُ عجب ڪوئي واٽو.
شاهُ جهانِ جو پانهون ٿي، ڪَرَوائيءَ هِنَ وِڪاٽو.
ڏِسِي تَماشو اِهو سو سارو، وَتي تان پاڻَ ويڳاٽو.
نانءُ وارو، سٽو ري سَرتيون، ٿيو هِتِ ڪِيئَن نِماٽو:
مَستيءَ واري ساڪَ نَہ سلجي، "سَچُو" تون ٿِيءُ سِياٽو.

ڪافي ١٦

آهي بي نام و نشان،
سِر اِنهيءَ جو ناهي امڪان.
طرحِين طَرح پوشاڪان پهريئين، ڪُل يَوم هُوَ فِي شَان.
ظاهِر ذاتِ صفات سهي ڪَر، سِري سِرهُ الانسان.
منصوري آهي راهُ اِهوئِي، جوشَ تنهين ۾ آ جولان.
غَرض گداگر يارَ اچي ٿو، ناتہ "سَچُو" سارو ئي سلطان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

پاڻَ پرين آهو آهي،
متان پينر پولو پانيو.

جنَهن تي آهي تنهن تي آهي، نانءُ ٻئي تي ناهي.
پاڻُ پَنهنجو سَهِي ڪَيوسين، ڪيچ وَڃُون ڪِيئن ڪاهي.
هِيئن تَنهن جو اُوهِين نہ ڄاڻو، ڇوَ تَڏهن ٻئو ڇاهي؟
”سَچو“ سارِيَ صورت اُهائِي، لوڌا لَڪَن جا لاهي.

ڪافي ١٨

تاڏي مُنهَن نہ پيو، ڙي مُنهنجو،
ڄاڏ ي لوڪُ لڙي تو.

جيڪو هُتَڙُس جيڏيون، ساڳو اَءُ تيو.
پاڻَ ئي پُنهلُ آهيان، ڄاڻو ڪونہَ ٻِيو.
ظاهِرُ مُنهنجي ذاتِ ڪي، ڪيچن پاڻُ ڪِيو.
”سچو“ سارو سَچُ تيو، وِڇوَن وِرهُ وِيو.

ڪافي ١٩

Gul Hayat Institute

اُتي پيو وَڃي خيال منهنجو، جتي دَمَ قَدمَ جِي جاءِ نہ آءِ.

لا مَڪانَ مَون لهر لڙهِي، جَنهن مَتي سَڀ هوءِ هاءِ.
وحدتَ جي درياءَ مَنجهارؤن، تون پِي وَڃِي موجَ مَناءِ.
ٻِرهَ توتي بادلُ اَندو، ”اَنَا الحق“ جِي هڪَل سڻاءِ.
قَطرو پاڻُ نَہ پانئِج عاشِقَ، ساروئِي تون بَحر سَڏاءِ.
ٻَئي جهان هِڪو ڪَر ڄاڻين، جلوو تنهنجو جاءِ بجاءِ.
”سچو“ آهِين سِرُ سُبحانِي، ظاهِر جو تُون نانءُ وِڃاءِ.

ڪافي ٢٠

پاڻ ڪي يارُ نہ چاتوم، پينر پُلي آهيان.

پُڌيَس پيائِيءَ ۾، جو پاڻ نہ سُڃاتوم.
موڳائِيءَ جي مونجھہَ ۾، تي ورهُ وسايوم.
اَتَڻُ ويهَڻ پانهنجو، هِي پينَر تي پانيوم.
خاص مُناري خاڪ جي، سو سَرتيُون سمايوم.
ڏِسَڻ پُڌڻ هِڪڙو، هي ڪاڏنهُن الايوم.
"يُنطِقُ" واريءَ رمز ۾، هِي سِرُ سَلايوم.
نالو آدَمَ جو رکي، هِن حيرتَ هلايوم.
نانءُ مَنجهوُن نانهِ تِي، هِت "سچو" تي آيوم.

ڪافي ٢١

ڪَجو اوهين ويساهُ،

سَرتيون، مُنهنجي ڳالهِ سچيءَ تي!

آيو ڪنهِن تا ڳالهہ ڪَون: شهود ۾ شاهُ.
لَڏم هِهڙي هوتَ جو، ريجهائي مون راهُ.
جوئي هدايت ۾، سوئِي آهي گمراهُ.
احد احمد هِڪڙو، آهي پاڻَ اللهُ.
ساڳيون اتوَ پاڻ سو، چئو جو آرواحُ.
"سچو" سچيءَ ڳالهہ ۾، ڪَهڙو ڪَيُم گناهُ؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٢

سڀ ڪنهن ويڙهي تون وسين، ڪونہ آهي ٻيو تو ري!

ڄاڻي هِيئن ڄاتوم، توکي سانوڻَ سڃاتوم،
هر جا آهين تون حاطي.
هَرجا حاضر "تون" موتي ڪهڙي آهي" مُون"،
هادِي ڪَڻُ حِجاب ڪي.
ڪاٿئين قاضِي ٿئين، ويهِي ناحق فتويٰ ڏئين،
سوريءَ تي منصور جي.
موتِي ٿئين منصور، ڪَيئي مُلن جو منڪور،
شاهد تي بيهين شَرَع تي.
"اَناالحَق" آواز هِي، تا سارو تنهنجو راز،
ظاهِر ڪَيئي بيهي زمين تي.
سرمد تي اَسرارَ، ڪَيءِ عالم تي اِظهار،
وري وِڌءِ شور شهرَ ڪي.
هي سَڀ ڪَم سنداءِ، آهن جاني جاءِ بجاءِ،
جيڪي ڪرين تون سو تي.
حاضر ناظر تون، باطن ظاهِر تون،
تُنهنجو هَل هَنگام هي.
اُڀريو آفتابُ، جهَليو تارَن هَڏِ نَہ تابُ،
گوشا ويا تِي گم سي.
"سچو" يَجُ گمانُ، تي حيرتَ ۾ حيرانُ،
جو مولا مُون ڀانهون تي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٣

آحوال عشق لائي،

"سِر سِرهُ" ٻُلائي.

سِسِي شيخ عطار جِي، تـو چوٽـئين چـلائي.
ڏنـوَ تماشو تيغَ جو، ڪُوپَن ڪَنڌ ڪَپـائـي.
ديـنَ ڪُفـرَ مَون نِڪـري، تـو "اَنَالحَق" الائـي.
واديءَ ۾ وحـدتَ جي، ڪـوڙيـن سِرَ ڳنـوائـي.
"سَچوءَ"ڪي تنهِن صِفَت ۾، سائين مانَ سڏائـي!

ڪافي ٢۴

رانجهو چاڪَ تي آيو،

نہ چاڻـان ڪهـڙيءَ ڳالِهہ ڳَون.

پَڌر وِجهِي پاڻ ڪي، لالَن پـاڻ لِڪـايـو.
بَنگلي ۾ آدمَ جـي، سـاجَنُ پـاڻ سَمايـو.
سوئِي چَوندڙ، سوئِي ٻڌندڙ، ڪيائِين ڪو نہ ڪِنايو.
"مَاراءيتُ شيئَاً اِلا ورأيتُ اللهَ فِيهِ" فائِق اِئين فرمايو.
"لَو ڪُفَ الغِطاء مَا زدتّ يَقِيناً، حيـدر هِي رنگُ لايو.
مَاٿهوءَ جي مَظهَر ۾، آٿي سـو نِيهنَ نِوايو.
"سـچـوءَ" جي صِفَت ۾، الله اِئـين الايـو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٥

نانوَن حَق چِيايو، پلو جيڏيون، وو... هوءِ، هوءِ، هوءِ!

هِنيـڙي ڪي حيرتَ، يـار وي، آهــي آهـائِـي.
لَـهِـرن بحَرُ لِڪايو.
هِنيَـڙي سـان لائـين، يـار وي، رمـز اِهـائـي-
هاديءَ هِيئَن سمجاهايو.
جـان جـسـم جِـي، يـار وي، ڏيئـي ڏيڪاري-
لِـڪ لِڪوٽي ٿي آيو.
رنگَ بـيـرنـگَ ۾، يار وي، طـرحـين طــرحـين.
يار "سچوءَ" رنگ لايو.

Gul Hayat Institute

داستان پيو

١

اَول گمراهي، آهي رباني راهه ۾؛
تِنهان پوءِ هَمراهِي، آهي هيءَ هدايت جِي.

٢

جي اول هِدايَتَ، تَحقِيقاً ڄاڻيج تون؛
زياده ضَلالتَ، آهي اُنهينءَ وچ ۾.

٣

قَدرُ هِدايتَ جو، آهي ۾ ضَلالتَ؛
جي ضَلالتَ نہ هُئِي، تا ڪاٿي هدايَت؟

٤

جي تو نہ تَجريدَ، تا آئين نہ تَفريدَ ۾؛
ڪاٿي ٿِي توحيدَ، ڪاٿي بيهڻ تانهِنجو!

٥

جِتي ماڻهن ميڙ آهِ، اَتِ تِتي ناهيان؛
سِسِي سَنباهِيان، پُڇِيءَ شاهَ حلاجَ جي.

٦

جي مَڃِن تا آدمِي، سي نہ مَڃان مان؛
ڪوئي آهيان آن، جو ٻانهو ڪَنهِن جو نہ ٿيان.

٧

پَسِي پَت پُليوس، تا آءَ آدمِي آهيان؛
وچان جان ويوس، تہ ساڳيو سائِين آهيان.

Gul Hayat Institute

٨

بيائِي بانَهَپ چِٿَ، آءُ تون اَحديَت ۾؛
لَحموءَن دَموءَن لَٿِ، تا پاڪائِي پاڪُ ٿِئي.

٩

اَچِپا اَول آهـِ، پوءِ تِڪَت جو پنڌڙو؛
جڏهن تِڪَت جاءِ، وڻ تـنڌهِن اَن حَد ڪي.

١٠

فِراقاءُ فَرَقُ، شالَ نـ پوي جيڏيون؛
مون ڪي آهـ مَرَڪُ، سَدا سوزُ پِرين جو.

١١

جَهڙو پانيُم پاڻ ڪي تَهڙو آهيان آنءُ؛
باقِي رهيو نانءُ، "سَچو" مون صاحِبَ جو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ذاتيءَ مَنجھ ذات ڇپائي،
بازِي جا يارَ بنائِي!

هاديءَ حقيقت حالَ جِي، مون کي ساري سُڻائِي.
سَيڪَنهن ۾ سَجڻِ، نوبت نينهن وڄائِي.
ڪاٿئين ”انا الحق“ جي، تن چوٽ تہ چَلائِي.
”انا احمَد بلا مِيم“، اِها مَعنيٰ مڙيائِي.
ڪاٿئين مَسيتن ۾، ٿيو خاصو خدائي.
موتِي مَڙهين وِچ ۾، تَنهِن مالهان قيرائِي.
ڪاٿئين وٽِ نہ وارَ جِي، ٿِي ڪاٿئين جُدائِي.
ڪاٿئين مٿي تَخت جي، ڪاٿِئين گدائِي.
اندر ٻاهر هڪڙو، آهي صورتَ سَيائِي.
ڳالهہ نہ سَمجهڻ جهڙِي، پر سَيا سَمجهائِي:
ڪافِر مومِن هِڪڙو، ”سچو“ ٻوڙج، ٻيائِي؛

ڪافي ٢

سڀَ ڪَنهِن پارِ پرينءَ جو پَرتو، خوابون عينُ ڪلايو:

وحدتَ مون، وو، ڪَثرتَ ڪِيائين، رَنگيءَ رنگُ رَچايو:
تو مان جي پَردي مَون ٻاهر، سرتِيُون چو نہ سِڌايو:
طرحين طَرح پوشاڪان پَهري، لالَن پاڻ لِڪايو:
هي سَڀ حُسن هَاديءَ جو آهي، پينَر ڪِيمَ پُلايو:
پاڻ ڳجهو ڪِيائين پَترائِيءَ ۾، هِيءَ تَنهِن هنر هَلايو:
”سَچيڏني“ جي صورتَ ۾ تَنهِن، اِهڙي رمز رلايو.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ٣

هيڏي هوڏي نہ نهار، تنهنجي ويڙهي سو تان يار وَسي ٿو.

ساڻ سدا آهي تان تنهنجي، پرين نہ آهي ٻي پار.
ڦولهي لهج پاڻ مَون، ڇو ٿو وَڃين وڻڪار.
پرينءَ نہ پُڇج پَنڌڙا، تون "سَچو" پاڻ سَنيار:

ڪافي ٣

ناهي ٻاروچو ڪو پيو، آهي اهو جو مان روز ڏِسان ٿي!

وِيٺِي هُيَڙَس وَاٽَ تي، آڇي وسيلو ٿيو:
ماڙيءَ مَنجهہ مَعشوقُ ڏٺوسِين، لالن پائي لِيو:
دريءَ مَنجهون ديدَ ڏٺيسُون، لالن پاتو لِيو:
جَتَن ڪَج جَتَن جو، سڱَ سَبب سان ٿِيو:
صحِي سُڃاتَم سُپِرين، يار يقينوءَن ٿيو:
"خَلَق الاشيَآءَ وَهُوَعَينُهَا"، شَڪ وِڇون ٻيو ويو:
ڪٿِي وڃان آءٌ خوشِيءَ سان، سَرتيُون جي سُنهن ڏيو:
سَير سارويِي صُورَتين، پاڻَ قريَبَن ڪيو:
يارَ "سچل" تون صحيح ڪر ڄاڻج، ڪيو خسارن ڪيو.

* هيءَ ڪافي ٣، سر اصل ۾ ڪان اڳ ساڃي ئي وحدت جي داستان پهريون ۾ ڪافي ١٠ طور شامل ٿيل آهي. فرق رڳو اِهو آهي تہ هِت ڪافي ٣ ۾ بند ۴: "و في انفسكم افلا تبصرون" ويجهو ڪيم وسار. ڏنل نہ آهي، تنهنڪري هيءَ ڪافي واتوءِ اٿپوري سمجهڻ کپي.

ڪافي ۴

حاجي حَجُ اڄُ ڪيوسي، ڪعبو مُنهَن محبوبَ جو.

هاڻ حاصل سَرتيون، اڪبر حَج ٿيوسي.
ٿيو قبوليت مُنهنجو، جيڪو عرضُ ڇيوسي.
هِيءَ تَنُ طَوافِي ٿيو، وچوُن غيرُ ويوسي.
هاريون ڙي حَرمين ڏي، سَندن نامُ نِيوسي.
اَنِهيءَ پاجهُون ناه ڪو، اِهو احرامُ ٻَڌوسي.
اُهو ڪَعبو اهو قبلو، "سَچو" ڏَسُ ڏيوسي.

ڪافي ۵

تو ڪِيئن وڃايو پاڻ، ڳولي لهج پاڻ کي!

پاڻ وڃايو نہ لهين، پَڃي شَڪ گمان!
آخر ڳَڌيُئي گهرَ ۾، ميان سوئِي گهَرُ سُڃاڻ.
مَڪَڻُ اڪر هِيڪڙو، ميان سوئِي ڪِيرُ سنياڻ.
آهين ناهين آهہ سَيوئي، آهہ نڪو اَهڃاڻ.
ڇا جي ڏينلو، ڇا جي لَينلو، صورت وچ سُڃاڻ.
"سَچو" تي سَچُ آئيو، ماڳُ اِنهيءَ مِهمانَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

سَيڪنهن صورتَ ۾ سِپرَين، سَرتيون ڙي، ساري ڳالِهہ سَليائون.

ڏيو ٻاري سِجَ کي، ڪاتي ڪِينَ ڏنائون.
ساڻُ روشِنيءَ سِجَ جي، پُرجهِي سِجُ پسيائون.
وحدتَ ڪثرتَ هِڪڙي، جيئن مِينهَن قَڙيون موراڻون.
"سَچوءَ" سندي ناءَ ۾، اِهڙيءَ طَرحَ اُتائون.

ڪافي ٧

جيئَن سِجُ اَهي پِريشان، سوئي ڳولي سِجَ کي.

مَڇِلي جيئي آبَ سان، آب پڇي طغيان.
تارو پڇي نجَم کي، موجَ پُڇي مِهراڻ.
ڦُڙي پُڇي مِينهَن کي، شاهُ ڳولي سلطان.
هو مِڙيئِي پاڻَ ٿِيو، ڪير ٿِيا حيران!
"سچوءَ" جي صفت ۾، اِهو باريءَ ڪيو بيان.

ڪافي ٨

صورتَ سَڀ سلطان، پاڻ ڏسڻ آيو پَنهنجو تَماشو!

ڪاٿئِين حَنبل، شافِعي، ڪاٿئِين مالِڪ، نعمان؛
ڪاٿئِين پَٽي پوٿيون، ڪاٿئِين پڙهي قرآن؛
ڪاٿئِين اَناالحق چَوي، ڪاٿئِين ڦيرائي فرمان؛
ڪاٿئِين طفوليّت ۾، ڪاٿئِين پِيرُ جوان؛
ڪاٿئِين مِير وزير ٿيو، ڪاٿئِين ٿِيو دربان.
ڪاٿئِين احمد بلاميمي، ڪاٿئِين هَنو مان؛
"سچُو" پيو صَبرَ ۾، هوءِ حَيرتَ ۾ حَيران!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

باناهون ياڻ مَ پاڻ،
توهين مالِڪ مُلڪَ جو!

”لاَ خَير فِي عَبدِي“ اِهو آتئي آهياڻ؛
پاڻ پنهنجو پاڻهِين، صورت مَنجهِ سُڃاڻ؛
تون ئي جاڻندڙ سَيَڪِي ميان، تِئين ڪِيئَن آڇاڻ؛
اللهُ الله چو چَويِن، پاڻ ئي الله جاڻ؛
”سَچو“ سائِين هِڪڙو، ناهي شَڪ گمان.

ڪافي ١٠

آءٌ پُنهون پاڻ آهيان،
ڪاڪِيون مُنجان قاصِد ڪاڏي!

اِها صورتَ سَمجهِي ڏِنيَم، ساڻِي بِيا ڪيئَن سَنباهِيان.
ڳالِهہ بَري هُئي، ڻي پِئي اوري، ڪيڏي سي ڪانگ اڏايان.
مُدعا مَطلب هو مِڙيوئِي، پوڻيون سي ڪيهُون پَنايان.
سُڌِ پِئِي مون سِر انهيءَ جِي، ڪيچ ڀنيور ڪي ڀايان.
”سچوءَ“ مَنجهوَن تيو سچُ پيدا، ڪيهون ڪوڙيون ڳالهيون ڳايان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

مون سان تون آهين آهين،
ڪَڏهن ڪِيئَن ڪَڏهن ڪِيئَن!

اسان نماڻن توُن سُهڻا سائين، هَٿ هَٿئَون مَتان لاهِين،
آءٌ ڪَنيزڪ، تون تان سائين، سگَ نہ تَنهِن سان ڪو ساهِين ساهِين.
ڪَڏهن آرامِي ڪَرين اسان کي، ڪَڏهن بَچين تو باهِين باهِين.
ڪَڏهن مَنصُوري دمُ اناالحق، ڪَڏهن ڏسين تو ڦاهِين ڦاهِين.
حاضر ناظر آهين اسان سان، ڪِيئَن چوان تان ناهِين ناهِين.
استَغفِرُ الله ڳالهہ اِهائي، جو ڪُجهہ مُون سان تون ناهِين ناهِين.
"سچو" جي عاشِقُ آهِين اسان جو، تہِ نہ دردَ جون دانهِين دانهِين.

ڪافي ١٢

تــو ۾ تَـنـدُ تـنـوار،
بُـــڏيـــن نـــٽِـــي بـــوڙي، الا!

ڳالهہ اِهائِي ناهي سَلڻَ جي، خَرچين سَو لَکَ هزارَ.
ساٽِيڙَن، ميان، ڪيا هي سَڏڙا، لاهي سَڀ مَيارَ.
دم غنيمَت جا هِت آهِن، ڏينهَن دنـيا ۾ چار.
"سَچلُ" آکي عِشق مَنجهارئِن، تڳان ٽُنهنجِيءَ تار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

مَحبوب ڳولي ڏسُ مَــنَ ۾،
مَــنَ ۾ تــون، ڏسُ دل ۾ تــون.

واهَ ڪاريگر سازُ بَنايُئي، ”ڪُن فَيَڪُون“ جي ڪُنَ ۾.
بــي فـائِــدو بازار گهُمين ٿـو، گُـلَ ڦـلَ بــاغَ بَـدنَ ۾.
چوريءَ چوريءَ سَيـر ڪَرين ٿـو، ٿُنهـنجو چانـد چَمَنَ ۾.
”سَچلَ“ ، سائين صَحي ڪَر جاتُم، يار گڏيو ڪَکَ پَنَ ۾.

ڪافي ١۴

مـون سـاري سُجاتِي، بـازي بازيـگر جِي!

مَســتِيءَ مَون مَنـصـورَ جو، ٿِئين جي جَمـاعِتـي؛
سورهيہ بـاسِج سِرَتـي، تون ڪُسَڻ جِي ڪَاتِـي؛
غيـرُ نہَ آڻـِـج وچَ ۾، آهِــين ظـاهِــر تــون ذاتِـي؛
مَتـان پـائِين پاڻ کي، تون ”سَچو“ صـفـاتِـي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

پاڻ سُڃاڻڻ آيو، ڙي، سڄڻ پاڻ سڃاڻڻ آيو،
ڪَم نہ هُيَڙس ڪو ٻيو!

پاڻون جاڙِي پاڻ سان، هِت لون تا لائڻ آيو.
عَرش مَنجهاروُن اَلهي، هِت ورهٗ وسائڻ آيو.
سوليءَ تِي مَنصُور تِـي، هِت سِر سَلائِڻ آيو.
مِصرَ جي بازار ۾، هتِ مُلهہ وڪامڻ آيو.
"سچو" ري سنسارَ ۾، هتِ پير گهمائڻ آيو.

ڪافي ١٦

توڙي پُنيءَ لڳي سارو جڳُ، تان ٻي چا ٿيو-
ناهي مَچِتا ۾ مَطلبُ.

نَفي سِرِي خفي اخفا، توڙي جاري ٿِيئي قلب.
ڳالِهيَن ڪِئي ڪِين ٿِئي، مَنصوُري مَنصَبُ.
ڪاڻ تماشي ڪيتَرا، پُڇن پار عَرب.
ڪَري ڏيکارين ڪيترو، عالَمَ ڪي بہ عَجب.
نَفلَ نمازان وردَ وَظِيفا، اِهو ڪوڙ ڪَسبَ.
دائرا دَعوتَ جا قرين، ڪَرين تَسخِيرات طَلب.
باجهون عِشقَ اللهَ جي، "سچو" ٿِئي نہَ سَبب.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

چئون ميان عشقا ڪِيئن، ٿون سَوين سيلَ بنائِين تو!
يا ٿون آهِين ذاتِ ديوانو، جو ڪيڏا ناه نهائِين تو.

ڪاٿئين مُلا قاضِي ٿون، ڪاٿِين سَيد سڏائين تو.
ڪاٿِين مُغ برهمڻ تون، ڪاٿِين بانگ ٻڌائِين تو.
ڪاٿِين مُنهن ۾ محراب، ڪَاٿئين تِلڪ لائِين تو.
ڪاٿئين تسبيحان تون سورين، ڪاٿِين جٽيان پائِين تو.
ڪاٿئين پيرين آهِين پيادو، ڪاٿِين بور ٻَڇائِين تو.
ڪاٿئين منبر واعِظي، ڪاٿَين پوٿيون پَڙهائِين تو.
ڪاٿئِن زربفت قبائون، ڪاٿِين ليڙا لڙڪائين تو.
ڪاٿئين ڏيئِي شرعي فتويٰ، ڪاٿِين مَنصُور مارائين تو.
ڪاٿِين هَنومان ڪوٺائِين، ڪاٿِين ڏهيسر ڏسائِين تو.
ڪاٿئين تئِين رام يا سيتا، ڪاٿِين لڇمڻ لڪائِين تو.
ڪاٿِين نمرود ابراهيم تي، ڪيئي بيڪ بنائين تو.
ڪاٿِين تي فرعون يا موسيٰ، سي صورت ۾ سَمائين تو.
ڪاٿِين تي بادشاه مُلڪ جو، سارو ديس دٻائين تو.
ڪاٿِين تئِين غرض گداگر، ڪاٿئين توليون تڪائين تو.
ڪاٿِين مفتي تون" خدائي "، ڪاٿئين"اَنَاالحق"فرمائين تو.

Gul Hayat Institute

حقيقت

داستان پهريون

١

هُوَ پِـي ڪِينَ اچِـو، هِي پِـي ڪِينَ وِيو؛
نَفيءَ ۾ اثبـات ڪَيُن، پَري خيـال پِـيو؛
”سـچو“ سَچُ ٿِيو، بي پانَهپ بولِي نـاهِ ڪـا.

٢

”سَچُو“ سارو سَچُ ٿِيـو، مَـنجهـان ڪَثـرتَ ڪُلُ؛
الف مَوُن آدَم ٿـيو، ڪَري هنگامون هُلُ؛
هِندو موُمِن سو ٿِيو، پيـول نـ بئـي ڪَنهِن پـلُ؛
”خَلَقَ الاشيآء فَهُوَ عَينُهَا“ اِهو اَٿ عَمَلُ؛
ٿِج گلابِي گُلُ، مَرُ مارِ نِـئِي مَنصُوَر جان.

٣

قـلبِيءَ ۾ نـ قـرارُ، آهـي عـاشِقَن ڪـي؛
روحـيءَ لـڪَ رُلايا، نـ نفـيءَ نفـع دارُ؛
سِـريءَ سَوَ وِڃايا، خَفِيءَ ڪيـا خـوارُ؛
اپَرَ اِخفا ناهِ ڪو، طالِبَ ڪي تَڪرارُ؛
رِيءَ پَروڙڻ پانهنجي، آهِ شيطانن شِڪارُ؛
”سَچُو“هِي سَنسار، سارو پاڻَ سَهِي ڪَرِين.

٤

سـائرَ مَنجهـ سَهسَ، گهيڙا گهِڙڻ آئِا؛
ڪوسِرُ سِيٽاهِيـو ڪَيِي، مـاني ڪَوُن مَسَ؛
”سَچو“ لنگهي لَس، شَرط وَڃِي پـيو شَهـ ۾.

Gul Hayat Institute

٥

اچي اوتڙياءُ، گهڙيس گهوري جنڊڙي؛
چڙهيس ڏاڍي چاهه مون، مستي، موج متاءُ؛
تڙ لهي ترياءُ، شرط لنگهي پيس شهه ۾.

٦

جي وڃي شهه پيا، مشڪل مونڻ تن جو؛
ڇا تانگهي ڇا تار ۾، ٻڏي پون ٻيا؛
جي وڃون پاڻ ويا، سي پاڻ ئي پاڻي ٿيا.

٧

گهڙن جي گهيڙاءُ، تانگهو عشق تن جو؛
جن کي عشق عليل ڪيو، سي ايندئون اوتڙاءُ؛
جي سور چڪنديون سباءُ، ميهر سي ماڻينديون.

٨

اسان پرين وچ ۾، وهي ٿو درياهه؛
آهي ڪونه اسان جو، هاديءَ ري همراهه؛
سپيريان تون ساهه، "سچوءَ" تان صدقي ڪيو.

Gul Hayat Institute

٩

ڏاها ڏوريون پنڌ، متان پائين پرين جو؛
حبيباڻو هنڌ، وجي ڏسج اکڙين سان.

١٠

پرين منهنجا يار، تون ڪيئن هت ويلا ڪرين؟
قاصد قريبن ڏي، دوڙڻ تو درڪار؛
ڏسي ورج سگهڙو، دوساڻي دربار؛
لڳي اتم لونءَ جي، عجيبن سان عار؛
ڏاتر مون ڏيکار، صورت سانگيڙن جي!

١١

آسان پِرينَ وِچَ ۾، دور وهي دَرياءُ؛
ڇوليُوُن ڇَران ٿِي ڪري، پيو وِچُٿي واءُ؛
سُٺي آهان آءٌ، مِيان هِن مُشتاقَ جُون!

١٢

اسان پرين وچَ ۾، جَرُ وهي جاري؛
هِڪُ ڪَڙڪو ڪُنَن جو پَوي، پيون وِيريُون ڏي واري؛
هُت ساجَن جا سارِي، سا دَهلي ڪِينَ دَرياءَ گَنوُن.

١٣

مُون تان توڏي موڪلِي، لِکِي ڪِتابَتَ؛
ڏُکَن جي هِنَ ڳالهڙيءَ، مُنجهائِي مَصلحتَ؛
ڪِيو فَنا فرض سُنتَ، سِڪَ تَوهان جيءَ سپريَم.

١٤

ڇَري ڇَري مَ ڇئو، ڇَريو آهي لوڪُ؛
جو ڇَرئي لَڏو ٿوڪُ، سو "سَچُو" آهِ نَ سپ ڪنهن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

سالِڪ راهَ سُڃاڻِي، پاڻُ نَظر ۾ آڻِين،

جاءِ نَظَر جِي آهِين اصلَ ڪَؤن، يارَ يَقيناً ڄاڻِي،
پاڻُ وڃائِج نُور نَظَر ۾، تہَ وسرئِي ٻِي آڪاڻِي،
فنا ڪَؤن اڳِي بَقا نہَ ڏِيندين، جِيئَن پارو ۾ پاڻِي،
صورتَ مَنجهان تِي ٻي صورتَ، وِچؤن گَرد اُڏاڻي،
هادِيءَ حقيقتَ هيءَ سَمجهائِي، "سَچو" ساهہَ سيڃاڻِي.

ڪافي ٢

لَؤن اڳِي پاڻ لاَ پِيَ، ناتہ مون ڪي ڪَل نہ هوئِي،

اصلَ لاڪوُن عِشق لائِڻ جِي، ڳالِهہ اِها خوش اَيَوَ،
دَردَ فِراقِ جي ڏِنيو اَمَانت، اِها سانَولَ سيبايوَ،
عَرشَ ڪَرسِيءَ جا ڪِين قبولِي، اَها اسان ڏي هوت هَلاَيَوَ،
ڳالِهہ پُرجهَڻ جهڙِي نا هُئي، پاڻُ سَڄَڻُ سَمجهايَوَ،
ڏينهَن انهيءَ جي، يارَ "سَچوءَ" کون، سچي ڳالِهہ سَلايَوَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

تُنهنجو دَردُ اصلَ کؤن اِختيار ڪَيوسين، ميان،
تُنهنجي سُخن سَچَن اُتي اِعتبار ڪَيوسين، ميان؛

ڪِي تا پُڇَن پرينءَ کي، ڪُرسِيءَ يَا عَرشَ اُتي،
تُنهنجن اِکِن مَنجهان سُهٽا اِسرار ڏٺوسين، ميان؛

ڪي تا تابع تجليّ يا شُعلِي نوري يارو،
اسان صورتَ هِن ۾ تادِيدارُ ڏٺوسين، ميان؛

تنهنجو حُسن پِنهي جهانين، يار سَچڻ سَهِي ڪيوسين،
تُنهنجي سچيءَ ڳالهہ هِنَ تي اِقرار ڪيوسين، ميان؛

هو جو ڪَيَڙوَ مون سان، سو پانهنجو وعدو پاڙيو،
سِر ساهُ صدقي صدبار ڪيوسين، ميان؛

”سَچو“ سَگ دروازه اَهي، روز اَزلَ کؤن، ميان،
تو پِيرَ عبدالحَق جو پيزار ڪيوسين، ميان؛

ڪافي ۴

Gul Hayat Institute

وڃِي اکيون ڪاتي لائِئي،
حالَ حقِيقتَ جي سان:

فِڪر اِنهِيءَ ۾ ميان ٿِي فنا تون، پاڻُ پَنهنجو پائِئي.
اِهڙيون ڳالهيون سڻ ري عاشِقَ، بسارو سو عشق وڌائِئي؛
محبت وارو دل جي اندر، ڏايو ڪو مَچُ مَچائِئي؛
ڪَنيئي پَلڪ ۾ پاٿهي ، پُولي ڪَنهن نہ پَلائِئي؛
جي تِئين عاشِق يار ”سچو“ ري، اِئين سو عِشقُ ڪَمائِئي.

ڪافي ٥

ڪَلَ نہَ پَونَدي ڪائِي،
عَجَب جيهي اسرارُ اُنهِيءَ جي.

هُئي حَلاجَ ذرو سُڌ سِرَجِي، تَنهِن سِيسِي ڪوڙَ ڪَپائي؛
لاهي حِجابُ حجابُ وڌائِين، هِيءَ حِرفَتَ يارَ هَلائِي؛
"سَچو" سوئِي صاحب آهِين، پر سپ ۾ ذات سَمائِي.

ڪافي ٦

جِهڙو هيءُ عجائب آهِ،
ناهي عجب ٻيو ڪو اِهڙو:

هيڏي هوڏي نہ ڏسين، مُنهَن پاٽيءَ ۾ پاءِ،
پوءِ تصور هن ۾، ٻي بازي ڪا نہ بناءِ؛
اکيون پَٽي جي ڏسين، هادي آهي هَر جاءِ؛
"سَچوءَ" سارو سچُ چيو، هيءُ رمز دل ئي سان لاءِ.

ڪافي ٧

Gul Hayat Institute

اِهو ڏاهيون ڏس آهِ،
سانول اِتي وسي ٿو:
ڦولهي لَهج پاڻ موڻن، پَري نہ پيرا پاءِ،
دائِم آهي دوستَ جِي، تُنهنجي جيءَ ۾ جاءِ،
ڪَنهِن جي ڪارڻ ٿِي ڪَرين، هاري ڙي هاءِ هاءِ،
سوئِي ڏسندڙ، سوئِي سُڻندڙ، پاڻَ ئي ڳالهيون ڳاءِ،
سارا ڏونگر ڏورئين، ڪاڪِي ڙي ڪَنهِن لاءِ؟
"سَچو" وڏو ساهہَ ڪَوڻ، ڪير چَوي تا ناءِ!

ڪافي ٨

هِـي ڇـَـڏيـج هـو ونـيــج،
مـتان ڪا بِـي ڳالِهہ پُـڇـيـج.

دئيءَ واري دامَ ڪوُئن، پهريون طالِبَ پاڻ ڪَييج.
مُرشِدَ جِيئن فَرمائِيو، واقف سو تان ڏَسُ وَٺيج،
سِر سَهِي ڪَرِ پانهنجو، بِئا آڏاٽا ڪيِم آڏيج،
لاري لڳِہ نہ ڪَنهِن بِئي، عاشِقَ اِنهيءَ پَند پئبج،
ويسَهہ واريءَ واٽ تي، "سچو" ڙي ڻون سِر سَٽيج.

ڪافي ٩

پاڻهين پاروُن يارَ، قاصِدُ مون ڏي اَڄ آيو!

اَچـڻَ سَنـدي اَن جــي، اَڻِي ويـا آزارَ،
ٿورو ڪيڏو تَن لايو.

ڏنا دلاسا دل کـي، رهـبـر راتَ هـزارَ،
سَنَدن روحَ جو رايو.

هيڏي هوڏي نہ وڃي، اَڄج م اِعتبار،
محبت مِڙيوئِي مايو.

اَچڻ جا مَحبوبَ ڪَيا، پَڪا قولَ قَرارَ،
"سچو" توڏي هُـٿِـن سَعيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

پَلِي ڪَري آئـين، هِت تُـون گهُــرجـين يــارَا!

هِت تُنهنجِي گهُرَ گهَٽِي هُئِي، دوست مِنا دلدارَا!
جاڏي تـاڏي جَلوو تُـنهـنجو، عَجب تُنهـنجا چَمڪـارَ.
هِي پِي، هـو پِي هِڪُ، ديسُ تنهـنجو، چِئِين ڪُندين چوڌار.
اچِي ٿئِين هِڪُ "سَچوءَ" سـان، لاهـي ٻـيائِيءَ بـارَ.

ڪافي ١١

عاشِق مَرندا ڪِينڪِي، رهندا ڪِينَ مَڪانَ ۾.

ديوانـي درياءَ جو، پِيتئون پيالو پُر ڪَري،
اجر مَنجهہ امر ٿيا، آهـي گڏيـا ڪِـينَ جهـانَ ۾.
غيبَ ۾ جي غَرق ٿِيا، تَن گـهاء گـَردَن ۾ لڳا،
ٻولِي ٻولن ٿا ٻِـي نـڪـا، آهـي رَهـن "الاَمـانَ" ۾.
ڪيئِي پَڙهندي سـالَ ٿيا، روزا نمازون نَفل نِي،
تَن ڪُنـَن ڪلَ ڪانہ ڪا، باطـونَ جي بيانَ ۾.
چِين ولايت گهر ڪَري، گهَڙِي گهارن ڪِينَڪِي،
پَسَن هـادِي حَق ڪي، رهـن تـا بئـبـانَ ۾.
هَردم آهـي دم دوستَ ڏي، اهي سُوُنهن تا سَرانجام ۾،
سو "سچوءَ" ڪي ئي مليو، هي گـُر اچَي تہ گِيانَ ۾.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

ڪِيئن وساري تو ويھون ويھون،
پريان سَندي پارَ جِي، وومِيان.

ساھَ سَنيون تان يادِ ڪَيُون، سي اُهِن عجائبَ جيھون جيھون.
کھڙيين ڳالھيين عاشِقِ اسان کي، ٽَڪَ ٽورايا تو ڏيھون ڏيھون.
اِهي عتابَ تون رکين تو ڪيھا، پکي اسان جڙي پيھون پيھون.
هِنَ پڇاڻون مَتان آسان تي، ڳالھيُون رکين تَون ايھون ايھون.
”سچو“ اسان جو تون، اسين تنھنجا ڳالھيون ڪرين پيون ڪيھون ڪيھون!

ڪافي ١٣

اَءُ ڪانگا ڪَر ڳالِ.
اَھِن ڪيھيون آسان جيون ڳالھيون.

مون سان ڪَري جي ڪالَھ وئين ، اُهي تان وعدا پال.
هِنَ غريب سان پرين ڳڏائِج، بِرهَ ڪِيسَ بيحال.
هيڏي اچڻ جِي هُئِي اُنھن کي، ڪا تان قيل مقال.
ٻاجھ ٻَويئي وي ٻاروچا ، نِج نِماڻي نَال.
ياد ڪَرن تا هُتِ توئي کي، وجھُ نَ جيءُ جَنجالَ.
”فَاذڪُرونِي اذڪُر ڪُم“ ، پَئين ٿون ڪيھي خيال.
قولَ پرينءَ ڪَيا جي تو سان، سي تا سَپ بَحال.
دل ٻَڌل آهي توءِ پرِيَن جِي، ”سچو“ ٿون پاڻ سَنيال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴

پـاڻَ پُنهـون آءٌ آهِـيـان،
اڙي پيـنَر پُـلِي نـاهِيـان.

ٽِيو ٽِيون مُنڪِرِ ڳالِهـ اِنـهيءَ ڪوُن، ڇَو تڏهِن بيو ڇا هِيان؟
ڪيچ پنيور پِرِي وسَنوَ اسان جي، ڪَهڙي طَرف آءٌ ڪاهيان؟
هَر ڪو ڇَوَي تا سَهسِين عاشقَ، نانءُ پاڻَ ئِي توُن لاهِيان،
هِت هُت آهي صورتَ منهنجِي، نـاهـ نـ ڪو بيو ناهِيُن،
پَنهنجو پاڻَ ئِي سان يارَ "سَچو" ڙي نِينهُن اِهو ئي لايـان.

ڪافي ۱۵

مَحبـوبُ مِـنو آهـي مَنَ ۾،
معشـوق مِـنو آهـي مَنَ ۾!

بيفـائِدو بازار گهُمين ڇو، اَتِـئي بُلبُل بـاغَ بَدَن ۾؛
بِـيـائِيءَ سان تو باهر ڳولين، نـ تِئِي بـرَ بَـحرَ ۽ بَـنَ ۾؛
ڇِهرا ڇوريءَ ڇليو ڏسين ڇو، اَتـئي سو چانـد چَمَنَ ۾؛
زلفَ زنـجِيـرَ ڪَوُن زاهِدَ پَڳا، اهـي ظـاهِرِ پَرَسـتَ ظن ۾؛
عاشِق سَوين اَحـوالَ ۾، اَڪِـن اَنَـا حَقَ" اَنَ ۾؛
سَت زيورَ سيـنگـارَ ڪَـري نِي، دوست آيـو درسَـنَ ۾؛
"ڪُل يَومٍ، هُوَ فِي شَانٍ"، آيـو ورنـهـ هـر ڪَنـهِن ون ۾؛
دلبَرَ ديـرو دائـم دل تـي، ڇـو ديـکـين درپَن ۾؛
ڪري تو آهُون ڪِينُ سُڻي تو، اَتـئي قُدسِي ڪلام ڪنَ ۾؛
مُرشـد ڪامِل سـانولُ سُپـرين، آيـو صـاف صَـحَن ۾؛
فيض "فـاروقِي" فـائَقَ بَخشيو، فهماي هِـنَ فَـنَ ۾.

ڪافي ١٦

سِڳهَڙي لهج سَنيالَ،
هادي هِنَ جي حالَ جِي،

ڪوتَهہ ڪَريو قالَ ڪي، آٽي ۾ آحوالَ؛
سڳهو موٽِج سُپرين، توريءَ ڪَيَم ڪَشالَ؛
فنا ڪَريو فِراقَ ڪي، ويجهو ڪريو وِصال؛
گهڻا لايوَ ڏينهڙا، ماريَس هِنَ مِثال؛
اوهان باجهوُن سُپرين، هِهڙا ٿِيڙم حال؛
اڱڻ هِنَ جي اَءُ تون، "سچوءَ" مَج سوال.

ڪافي ١٧

زاري پينَر زاري،
اڳيئن عَجيبَن جي آهي اسان جي!

روز اَزل ڪَوُن عاشقَن جِي، سُوريءَ تي هسواري،
شاه مَنصور حلاج حُسَينِي، سُوري ڪِيئن سينگاري.
هِيءُ ٿئي گم آهو ٿئي ظاهِر، چُپ چُپان چوڌاري.
"سچو" ساھہ سِري ڪر صدقي، سَرسُ وٺين سَرداري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٨

تـو دوستيءَ جو دمُ هڻين، پَر ڪِيئن ڪُسِي قربان ٿـئين.

مَهَند مَنصُوريءَ جي ٿُون، مَنجهـ مَعرڪي مَردان ٿئين.
وري صـحِي "اَنــا سِره" تَنهِن اسم مَوُن انـسـان ٿـئين.
جي تو پوي سُدِ سور جي، حيرتَ انهيءَ حيران ٿئين.
نعرو "اَنَاالـحَـقُ" جو هڻِي، تِي مرد سـر مـيـدان ٿـئين.
جي دم سُجاڻين پانـهـنجو، ٿُون دين، تـون ايـمـان ٿئين.
هِي پَنڌ سـو پُـرزا ٿئي، جي نـينهن جـو نـيـشـان ٿـئين.
"سچو" يَڪايَڪ، يَڪ ٿئين، تون شمع، تون پـروان ٿئين.

ڪافي ١٩

مين ماهِي دي لڳِ مــاري،

مـاري آئون ڦِر جياري.

چَونديَس پيش پِرينءَ جي، حـال حَقِيـقتَ ســاري.
جا نالو ونَندي نِينهَن جو، تَنهن کي اِيندي شَهَرَ نِڪاري.
دم نَـ رهـنـدي دوستَ ري، شـوقُ سَنَدو شِـڪاري.
مَستَن کي مـحبَتَ جي، آهـي ڳِچيءَ ۾ ڳــاري.
جي آول مـاريـو پوءِ جيـارن، تَـنين ڳَنڍ قـطـاري.
چِڱِي تِيَڙس چِت ۾، دوسـتَ ڏنــي دلـداري.
"سچيڏني" کي عِشق جِي، صاحِب ڏي سَـرداري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

عاشِقَ ڪَيئَي اُداسِي،
وهَ واه ڳالِهہ خاصِي.

لَئِن لَئِن مَنجهہ روز ازل ڪنئِن، آهي وِرهہ اوهان جي واسِي.
"عشق نار احتَرق" سُڻِي اشارتَ، هيءَ دل تاڪِينَ هِراسِي.
هيڏي هوڏي ڪين وياسي، بات اِها اسان باسِي.
برهہَ اوهان جي ڪِيو بيراڳِي، "سچو" رنگ سَناسِي.

* ڪافي ٢١

هُت تہ ڪير هُياس، پَلو ميان، تِي آيس ڪير، نہ ڄاڻان.

نانءُ بيو هُت هو منهنجو، سائين الا، هِت بِئي نانءُ ٿياس.
اچڻُ نہَ هو هِت مُنهنجو، سائين الا، پَرَڪَنهِن تا خواهش ڪنياس.
هُت هُيَس مَعشوقيءَ ۾، سائين الا، هِت عاشِق ٿِي آياس.
هَي هَي هُئِي ڪانہ ڪا، سائين الا، هِت مَنجهہ پَروڙ پياس.
"سَچو" سارو سَچ ٿيو، سائين الا، وڃُوَن 'آءُ' وياس.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ٢١، پوئتي وحدت، داستان پهريون ۾ ڪافي ٣ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

داستان پيو

١
جي اچين تا اچُ، نہ تہ هت پُورَن پَچاڙيو؛
محبَتَ پاريو مَچُ، سِيني مَنجهہ ”سَچوءَ“ جي.

٢
ڪِيم مَهِينا لاءِ، اَءُ پَلا پُلِي آهِيان؛
اچِي اکَڙيُون ڪَٽِي، ”سَچوءَ“ کي سَرچاءِ؛
جانِي جوڙيَم جاءِ، تو لڳِ اکَڙيُن ۾.

٣
چَشمَن جِيءَ چِمَڪارَ، ساهہ مُنهنجو سوگهو ڪِيو؛
ويهي واٽَڙيُن تي، رُئان زارو زار؛
هوت اَچِج هيڪار، اڱڻ آسروند جي.

٤
مات ڪريان تان مُشرڪ ٿيان، ڪُڇان تہ ڪافِر؛
اِنهيءَ وائيءَ وَرُ، ڪو سَمجهي ”سَچيڏنو“ چوي.

Gul Hayat Institute

٥
روئَڻ ڪان نہ رهن، اَيَل اِهي اکِيُون؛
سيڪنهن ويل وهَن ، اَتن اَٿر اوهِيرن جا.

٦
لَحظو نہَ لاهِين، بارَ مَتَن بَرسات جا؛
اکين ڪي آهِين، اَٿر اوهِيرن جا.

٧

بادلَ وارا بارَ، چشمَن تي چڙهيا؛
رئن زارو زار، اُتن اُتر اوهيرن جا.

٨

آئي نِي مُند مِينهن، آهي اُڪڙين کي؛
رئن راتو ڏينهن، اُتن اُتر اوهيرن جا.

٩

آهِ اِها ئِي تاتِ، اَگم اُڪڙين کي؛
ڏينهن آئن رات، اُتن اُتر اوهيرن جا.

١٠

اَگم اُڪڙين کي، سدائين آهِين؛
سي ڪِيئن اوڳائين، جن کي اُتر اوهيرن جا.

١١

اُڪين کي اَگمَ، هِن سَدائين سَرتيون؛
گوندر گڏيون غَمَ، اُتن اُتر اوهيرن جا.

١٢

لايون پِرت پَسن، آئون اَگم اُڪن ميڙيا؛
سي تان ڪِيئن نہ وسَن، جن کي اُتر اوهيرن جا.

١٣

ڏسن ۾ رئن، اِها عادت اُڪين کي؛
سي سرهُون شالَ هُئن، جن کي اُتر اوهِيرن جا.

١٤

آهي ريجھ رئڻ، اُيَل اُڪڙين کي؛
هُئي تَن هُئڻ، جن کي اُتر اوهِيرن جا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءٌ تہ ’مان‘ ’تون‘ وَجي، يار،
بِي ڳالھہ ڪَر مَ ڪائِي.

ڳجهِي ڳالھہ هاديءَ واري دل تي دائِم،
فراموش ٿِي ہي ورونبهن وائِي.

بَحَر تي جا لَهَر لَڳي تي،
آسان پاڻ بازي اصل ڪوَن بَنائِي.

آهي هُوءِ حيرَت هَو جِي جِسمَ تي،
حَرفُ حَق جو آهي صورتَ سَيائي.

لَنو جهَرُ جو هو نَظرَ ۾، ظاهِر ٿيو سِجُ،
تِي آجُ سرا سَر سَهائِي.

آهي ”سَچو“ سَچُ تحقيقَ ڄاڻين،
جنهِن مَست ماريو دمُ خدائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢

سچا سي سخن هاديءَ جا، يارو، اڄ ياد آيا سي،
تَنِهن ڏينهَن لاڳُون اڄ تائين، اُهي بَرچشم چايا سي.

ڪَيو َتان قولُ سائِين هي، مِڙِن آڏو پَڪو مون سان،
هوندا سين دمبَدم تو سان، اِنهيءَ وعدي وٺايا سي.
ڏيو هِي تن طاعَت ۾، گڏيو هِي جان جانان سان،
پَري جاٽيجو پاٽِيءَ ڪي، لاڙي هِن يارَ لايا سي.
روزا ڪيئي، نفل نِمازان، توڙي سَو ورد وظيفا،
سَپيئِي لڳَ ظاهِر آهن، سبق ساڃن پَڙهَا سي.
پَئو جي خيال خاصي ۾، سڄاڻو پانهنجِي صورتَ،
بِڌي، بولي ڏسي ٿو ڪير، فڪرَ بيا سي ڦلايا سي.
ويٺو مَنجهہ بادشهہ محلي، بولي ٿو ڪِيئَن اُهي بولِيُون،
اُهو بادشاه اُهو بنگلو، نہ بي بولي پُلايا سي.
جيڪي ڪيا دوستن مون سان، اُهي ڳَڻ تان نہ وسَرن ٿا،
هُئا گڏ جي حبيبن سان، چڱا سي دمَ لنگهايا سي.
شڪر الحمدالله ٿو پڙهان لکہَ بار شڪرانا،
اُهي پيهي پَڪي آيا، جَنِين لِءِ پَنڌَ پُڄَايا سي.
"سَچو" سگ آهي دروازي ازل جي روز سائِن جو،
پَنهنجو سي ڪِيئَن ڇڏيندا هي، توڙي عيَبن اَٽايا سي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

چو ڪَرين تو ارمان،
جيڪي آهين سوئي تيندين!

اُتر اُيَر اولَهه ڏکڻ، سَر زمِين چا اُهو آسمان.
پاڻون جاڙي پيرَ گهُمايَئِي، تي صورتَ ۾ انسان.
اُتِڻ ويهَڻ چاڙ اِهو ئِي آهي، "ڪُلَ يَومٍ هُوَ فِي شَان".
"ڪُلُ شَيءِ يَرجِعُ اِلَيٰ اَصلِه" قادرَ تيو فرمان،
هاديءَ حقيقَتَ هِيءَ پُر جهائِي، "سَچو" تون سُلطان.

ڪافي ٤

بِرهه جي بازار،
جيڪا ڏسَڻ اِيندي.

جيڪا جو ڏسَندي تجلو تُنهِنجو، وهَندي سا ڪِينَ قَرار:
سودو جا ڪندي سِرَ جو، وهَندي سا ڪِينَ قَرار:
چَوسُولَ اندر سُرخِيءَ مائِل، تيز گهُمي تلوار:
جي ڪَنهن چَمڪو ڏٺو تُنهنجو، سا سِرُ ڏيندي سَردار:
"سچو" اِنهيءَ سيرَ ۾، آهي ڪُسَڻَ جي ڪار.

ڪافي ٥

پانهنجا وعدا پاڙيا، سانولَ سائِينءَ!

هو جي ڪِيائون اصل اسان سان، سي قولَ ته يار وساريا:
ڏينهن اُهي مون ڪَڏَن تا نه وسِرن، جي مون گَڏ گُذاريا:
سُخن سَچائِيءَ يارَ سَجَڻ جا، سي هِنَ ساهه سنياريا:
اُنهن ڪارڻ شَهر بَحر هي، مون تان نِتَ نِهاريا:
دوستَ "سَچوءَ" جا دور هئا جي، سي واليءَ هِت وراريا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

جو ٿو ڳولين يار، سو تان تو ۾ آهي!

ڏونگر ڪيڏا ڏورئين، ڇو تون ڪني لاءِ؟
هيڏي هوڏي نه وڃين، پاڻَ ئي ۾ مُنهن پاءِ؛
دل واري خاني ۾، سنڌي جانبَ جاءِ؛
اِهڙيءَ اوڏائِيءَ جي، ”سچو“ ڪَلَ نه ڪاءِ.

ڪافي ٧

سَل سوداگَر يارَ، ڙي مِيان،
ڪهڙي ديسوُن آئين آئين؟

ظاهِر ٿئين ٿون وو آڇي زمِينَ تي، ڪڍي ڪٿوريءَ بارَ؛
هَلي آتا هُون وو آڇي اِتاهين، هَنجين سو پُوتَئي هارَ؛
طَرحين طَرحين وو آڇي ڪَيَئي هِت، صورتَ جا سِينگارَ؛
شاهه آهين وو يا تہ گماشتو، لايَئي ڪَيِ قطارَ؛
آڇي پِياسي ووسَڻُ ”سچو“ ڙي، شوقوُن مَنجهه شُمارَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

جهُليو جَن تي حالُ،
اُنهن کي آءُ ڪِيئن نہ سُڃاڻا!

مَڃِن ماضِي ڪِينَڪِي، نَڪو اِستقبالُ؛
لِڪو ناهي لوڪَ کوُن، اُنهن جو احوالُ؛
جي مُون پُڇيو جيڏيُون، آهي ورهه وصالُ؛
ووءِ ووءِ باجهون تن کي نڪو قيل نہ قالُ؛
”سچوءَ“ سُڃاتو تن کي، جن کي عِشقُ ڪمالُ.

ڪافي ٩

مُون کي عِبرتَ آهي، اهڙي حالَ جي،
هاريون حيرتَ آهي اِنهيءَ ڳالِهہ جِي:

ڪاٿئِن ڏاڍو، ڪاٿئِن هيڻو، ڪاٿئِين جوڙ جڙيا ٿو پائي؛
ڪاٿئين ڪوري، ڪاٿئِين موچِي، ڪاٿئِين سيد سڏائي؛
ڪاٿئِين تارڪُ، ڪاٿئِين سارقُ، ڪاٿئِين مُڪ مِلائي؛
ڪاٿئِين شاهِي، ڪاٿئِين سپاهِي، ڪاٿئِين حُڪم هَلائي؛
ڪاٿئِين ڪافِر، ڪاٿئِين مومِن، ڪاٿئِين سوريءَ سِرُ هَلائي؛
ڪاٿئِين گُسائين، ڪاٿئِين سَنياسِي، ڪاٿئِين بُتَ بَنائي؛
ڪاٿئِين سامِي، ڪاٿئِين اِنعامِي، ڪاٿئِين تِلڪ لڳائي؛
ڪاٿئِين قادر، ڪاٿئِين نادر، ڪاٿئِين ”سَچو“ نانءُ سڏائي!

ڪافي ١٠

Gul Hayat Institute

پِريَن سان پَٽ پِري، ڙي جيڏيون، منهنجي!

دعا ڪَريجو جيڏيون، وري سو هوتُ وري؛
ڏونگـَر مُون ڏورائِيو، سَندي ذوق ذري؛
سَهي بسُجاتم پاڻَ ڪوَن، پُنهون ناهي پَري؛
تو ڪِئن سَري سُپرين، توريءَ مون ناسَري.

ڪافي ١١

وٺي خَبَر خاطو آيو، خَيـر صَلاحَ جـي مُـون ڏي.

پارِ پنيورَ جي اَڄُ صُبحاڻي، تان هـو ڏٺِن ڪي سَعيو.
طرف تنهنجي آهـِ اصلَ ڪَـوُن، روحَ سندن جو رايو.
نِينهَن جي نياپَن جَڻُ اسان کي، محبَن ساڻ مـلايـو.
ڏيان قربانِي اَءُ تَنِين تَوَن، جَن تان نِينهَن نِباهيو.
اِيندڙي أهـي جن جي ڪارڻ، وينٺي تـو ورهـ وسـايـو.
پيو پِرينءَ وٽ، هاڻي تُنهنجو، "سَچو" ڙي پَنڌ سَجايو.

ڪافي ١٢

جَن لائِي توڙِ نِباهِي، اَءُ صدقي وڃان تَن تَوَن!

شَابس آهي اکـڙين کـي، جـن وٺِـي دل ورائـــي.
َيلِي ياجِي پِريَـن ڏنهـن، اَڄُ اســان ڏي اَئِـيءِ.
راتـو ڏينـهـان آهـي ئـي، واتِ اَنَهـن جي وائِـي.
ڏيهـــاڙي ڏسَـــڻ ســان، مَحبـت اَگ مَچـائِـي.
ووءِ ووءِ وائِي واتَ ۾، "ســچوءَ" آهـي سَـدائِـــي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

سُهـڻـي سَـجَـڻَ سـان نِيـنـهـڙو لايـوسـي!

وردَ پَڙهِيَم تـي وجَ ۾، اَديـون ڙي، آڌو عَـشـق آيـو سـي.
سَيِ وساريئين ڳالهيون ڏسڻ سان، اديون ڙي، ڏايو پُور پرايوسي.
مُہَن وجهي پيون ڳالهڙيون، اديون ڙي، ڳـلـيءَ ڳـلـيءَ يارُ ڳايوسي.
اول وقت عَجِيب جي، اديـون ڙي، اِنَهـيءَ گهُورَ گهايو سي.
"سَچوءَ" سوَ مبارڪان، اديون ڙي، چاهوُن سِرَتي چايوسي.

ڪافي ١۴

شوريدن ڪوڻ حال،
پڇ وڃي پوءِ هنوءِ ۾.

مجلس وچ آن جي، تان ڏسني خاص خيال.
اَگهه لهج آن جي، تان تو وٽ ٿَڻ آهي وصال.
ورقَ وسارج وچَ جا، تا فارغ ٿئين في الحال.
عقل اُچلج اَبَ ۾، تا بِرهُ ڪَرئي بيحال.
جي تون وسهين ويسلا، هي "سچوءَ" سَچ سوال.

ڪافي ١۵

ساري ڏيهه نہ ڏي ڙي،
پانهنجِي دل سَمجهه سَنيالين.

ڳالهه پُڇين جي پرينءَ جي، حَرف حالئي جا هِي ڙي.
اُچل نہ نِڪر پِترَ جان، نِينهن پاڻَ ئِي سان ني ڙي.
هاريُون، انهيءَ حالَ جو، قُرب سُڃاڻن ڪي ڙي.
پاٿهين اُهِن پَڌرا، "سچو" سالِڪَ سي ڙي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦

ٿنهنجي حُسن ماريا، سُوريءَ سي سنياريا، اِنهيءَ ڳالهہ ڳاريا،
-هـزاريـن هـزار!

آهـي يارَ آيا، نِيزن جي نِوايا، نِيئي سِر سـَـلايـا،
تنهين تو اڳهار.
جَنهِين موج آئي، تَنهين سَدَ سَيائِي، ڪيهي ڳالهہ ڪائي،
لنگهيا شهسوار.
ڪَمر جا ٻَڌائون، وري نا ڇوڙيائون، نَـئِي سِر ڏنائون،
لاٿائون ميَار.
مَچَڻ هَٿ هٿي سي، اِها ڳالِھ ڳِـٽي سي، تَريءَ سِر ڪٽي سي،
ڪيائون نِثار.
جن موجن چڙهيا سي، لَهرن لَڙهيا سي، "اَنَاالحَق" پڙهياسي،
ڪُنيا هِن خُمار.
هِي نعرو هنيائون، "اَنَاالَحَقّ" پَڙهيـائون، نَئِي سِر سَليائون،
ٿيا گم غبار.
مَي جا پيتـائون، هي سِهرا ڳَتائون، وِڏي وِڪ وِڌائـون،
پاڙيائون قرار.
پهلوانَ پاسي، نہ ٿيندا ڪَڏهان سي، اِهـا باتِ پـاسي،
هَليا حُڪمدار.
مُلڪان مُلڪَ ۾، مَلڪَ ۽ فَلڪَ ۾، سـڻو سـيـ خلقَ ۾،
پَئِي هيءَ پچار.
منهنجهون حُبّ هلياسي، مَاري چوٽ چلياسي، وِجي رنگ رلياسي،
تَنهِين هِي تَنوار.
اِهـا اعـتـبـاري، سوري جَن سـواري، عـجب خوشـي خُمـاري،
ڪُنَن جي قَطارَ.
نِشانا ڪوڙيائون، مَنهن نامُوڙيـائون، ٻـئِي هَٿَ ٻڌائون،
ڪُٺا قـُربدار.

Gul Hayat Institute

ٿي مَنصورَ مَستِي، ڪيئن ڪُم هَستِي، هَنيائِين دو دسَتِي،
تپش جي تَرار.

ٿي شِبليءَ شابِس آءِ، سُورن جي سَراپاءِ، يڪيائين لِڱن لاءِ،
وجو دوُن وسار.

مُلا سو قاضي، ڪـڙي ڪيائون بازي، منجهن گنوُ غازي،
ڪـڙا ها جونجهار.

هنيئِين پير جَنهن تي، ڏنٿِين سِرُ پِڀي تنهن تي، نہ سُڌ هي سين تي،
ٿِئين سَچُ سچار.

"سچو" سِڪَ تَنهِين جي، جذب جاءِ جَنهِين جي، نہ پرواهہ ڪنهين جي،
رکي نِي سنيار.

ويي سِر پچاٽون، "آنا الحق" واٽون، اهو سِر سُڃاٽون،
آٽيو اِعتبار.

هنيائين هَڪل هيءَ، وئي تان شڪل هيءَ، نہ حاجت عقل هيءَ،
جَليا جلوه دار.

ڏنئون مُنهن مَتاري، نہ ڪاڏي نهاري، ستيو سِر سچاري،
دليون دوستدار.

سچي ڳالهہ ڪيائين، نہ ڪوڙي چيائين، نِباهي نينهن نيائين،
ڪارڻ هڪ نظار.

باهِن ۾ وڌائون، پوءِ لهرين لوڙهيائون، "انَا الحق" ٻڌائون،
ٿي هَي هي هونگار.

پِڀي بغداد سارو، مڙيو بَهت پارو، منجهن نَر نعرو،
هٽي هوشدار.

"سچو" عشق ايندئي، اچي ڏاڻ ڏيندئي، "مـن و مـا" نيندئي،
ڪندئي گل بهار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

هتئون پيتو مون تان پير مُغان جي، جام شرابون شوري.

دَور ڪارائي دل کي ٿو، چشمان ڪيف ڪَڪوري؛
اصل ڪئن منصور جو اُنهيءَ، ڪاٽيو ڪنڌ ڪوري؛
نشي منجهه نواز ٿي، گهوريون هي سر گهوري؛
جنهن ساقيءَ سُرڪُ پياريو، اَءُ ڪيئن پُڇان تنهنجي ٿوري؛
پنهان ڪيائين پاڻ کي، چِٽ "سچوءَ" جو چوري.

ڪافي ١٨

مون کي آهن ياد،
مِٺيون تنهنجيون ڳالهيون ڳالهيون!

هي نماڻي ڏوهن هاڻِي، دوست پهچائين داد؛
پرين پنهنجي پار جو، عشق ڪرين امداد؛
"سچو" آهي اوهان جو، تَنهن جي دوست ڪريو دل شاد.

ڪافي ١٩

ميــــــن مـــاري،
محبت تنهنجي، ميان!

ورتم دڳ درد جو، تنهن سڀ ڪا واٽ وساري؛
ڳِلا ءِ غيبت جي، سِر تي ڪنيم ڪاري؛
چند آيري آئيو، ويئي سڀ آنداري؛
مِڙني مِٺياڻن ۾، نِينهن ڪئي نِرواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

جا چوڻ جيهي ناهه،
سائي ڪيئن چوان؟

ڳجهي آهي ڳالهڙي، ڪنهن ڪَل نه آهي ڪاءِ؛
اوڏي ناهي پَروڙ ڪي، ويجهي نه ويساهه؛
هُئڙي سُڌ حلاج کي، تنهن سِسي ڪوڏ ڪپاءِ؛
پوڻ آهي اونهن ۾، جتي هوءِ هواءِ؛
”سچو“ سر نه سَلڻ جو، سو تان سپ منجهاءِ.

ڪافي ٢١

جنهن دل تي آهي جوش،
سا دل سورن سان سنري.

اَءُ هڏ گهوري اُن توُن، جنهن تي جوش خروش؛
ڳالهه ڳرهڻ ڪهڙي، خلق اڳُئين خاموش؛
اثر اهي عشق جا، اول وڃائي هوش؛
سالڪ سڪ نه سرها، گوندر ڏي ڪن گوش؛
”خَلَقَ الانسانَ عَلي صُورتِه“ پادشاهي پوش؛
”سچو“ سوريءَ وڃاڻا جي، مَي ۾ ٿيا مدهوش.

Gul Hayat Institute

سسئي

داستان پهريون

١

ناهي ويچاريءَ وَسُ، جو ڪَري مات پَئِي رَهي؛
ڪَنهِين چَن نہ چڏيوم، سندو گورَنِ گَسُ؛
ڏونگر منجهان ڏَسُ، پوندم هوت پنهونءَ جو.

٢

وَيُم لالَنُ لوءِ، هِيءَ اُٺا سِي نند ۾؛
پُليءَ هيئن نہ پانئيو، پيو پروڙڻُ پوءِ؛
هوتُ وَٺِم جي هوءِ، تا سُک گذاريون ڏينهڙا.

٣

منهن ڏيئي آيام، جبل جهاڳڻ ڪيچ جا؛
طعنا تهمتَ لوڪ جا، بِسِر چَڳا چايام؛
پَت پَلَيءَ پايام، سِهرا سُور پريَنِ جا.

٤

هيءَ نِماڻِي نال، سنگت نِجُو ساٿيو!
ايندي پُٺيءَ آن جي، جيهي تيهي حال؛
هِن ڳوليندڙ جي ڳالهہ، ڪا هئي هوتياڻِن ۾؟

٥

رُئڻ زارو زار، راتو ڏينهان آهہ مون؛
ڪوڙي ڪان قريبُ وِيو، هِنيڙي مَنجهہ هزار؛
هن ڳولہءَ جي گُفتار، ڪا بُڌيوَ ٻاروچن ۾؟

Gul Hayat Institute

٦
وڃڻ ذوق ضـرور، هِن ڪاهِـل آهي ڪيچ ڏي،
ڏسان شال اکين سان، هوتاڻو حُضُور،
منهنجو ڪو مَذڪور، بُـڌوَ ٻاروچـن ۾؟

٧
سرتيون سڪ سبيل، اَندر منجهه عجيب جي،
راتو ڏينهان ٿي ڪريان، زاريون منجهان زِيلَ،
هن ڪمينيءَ جي قِيلَ، ڪا هـئي هوتياڻـن ۾؟

٨
پـريـن ڏيئي پور، ويا ويچاريءَ کي؛
تنهن دنيا جو دُور ڪيو، سيو شوق شعور؛
هن مُئيءَ جو مذڪور، ڪو ٻُڌوَ ٻاروچـن ۾؟

٩
ريءَ ڪر تنهن ڳولي، آهيان اَرياڻيءَ جي؛
جو ڏناٺون ڏِيل کي، سو جهليم ۾ جهولي؛
هن ٻانهيءَ جي ٻولي، ڪا ٻُڌيوَ ٻاروچن ۾؟

١٠
ساريون پڇي ساڻ، سنديون ڪيچن خبرون؛
هيڏي اچڻ جي هئي، ڪيچَيڙن کي ڪا تـ؛
منهنجي پيي مَصلحات، ڪا ٻُڌيوَ ٻاروچن ۾؟

١١
لَڪين ڏيئي لـَت، پاڻ ئي ڪريان پـڌرو؛
سارو وندر ووڙيان، جيڏيون ڪارڻ جت؛
منهنجي ڪا مَصلِحَتَ، هئي هوتياڻِن ۾؟

Gul Hayat Institute

١٢
ڪري ساٿ سوال، تہ ڪيچن جي ڪا ڪَلِ ڏيو؛
جا ڇڏيائون ڇپرين، موٽڻ تنهن مجال؛
هَي هَي آرياڻيءَ ري، ههڙا تيڙم حال؛
سندي هِن سنپال، ڪا هئي هوتياڻين ۾؟

١٣
راتو ڏينهان رَت، اوتڻ آيم اُن ري؛
آيل عشق عليل ۾، شال نہ پوي ڦٽ؛
جبل سپ جهاڳي وڃي، جيڏيون ڏسان جَتُ؛
هِن مُئيءَ جو مَتُ، پوي مذڪور پرين ۾.

١٤
اٿر ڪيو افسوس، مُئيءَ جي مِرُن ڪي؛
جُودَ تنهين جي جوش، سارو روح رتيون ڪيون.

١٥
گوندر گذاريام، سي تان پلا ڏينهڙا؛
سپ ڪنهن ساعت سپرين، تي صحي ساريام؛
هي ڪشالا ڪاريام، ساعت هڪ سمهڻ جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڏونگر آهي ني ڏسُ، ميان، هاريون منهنجي هوت جو.

هلان تہ هلڻ نہ ٿئي، ناهہ ويچاريءَ جو وَس؛
راتيون رهڻ روهہ ۾، ڪاڪيون آهي ڪس؛
ڪيڏو عشق عجيب جي، هنيڙي منجهہ هَنبَسُ؛
آهي عجيبن جي، "سچو" سِڪ سَرس.

ڪافي ٢

منهنجو پانڌيڙا پرينءَ کي، ڏيج هي نياپو-

ڏيئي باهہ پنيور کي، هيءَ ڪيچ ڪندي ڪاپو؛
اصل لاڳون آهي، منهنجو ساڻن سياپو؛
آهي اوهان جو سپرين، هن چوريءَ تي چاپو؛
منهنجو محبوبن کي پيو ڏيج نہ ڏوراپو؛
سدا آهين "سچوءَ" کي، تون جيءَ جو جياپو.

ڪافي ٣

پري ٿين نہ شال، پرين پاڙيچا پرڏيهي!

Gul Hayat Institute

ساڻن تيس نہ سنگتي، هَي هَي ههڙي حالِ،
جَتن ڪيڙم جيڏيون، جتِ سانَ مون جال،
دوستن بنا ديس ۾، جيئڻ منجهہ جنجال،
ڪنهن در ڏيان دانهڙي، هو جيَ کَهي ويڙم ڪال،
ڪوڙين ڪَيَڙم ڪيترا، انهن ڪاڻ ڪشال،
سبي ئي "سچو" آئيا، جن لڳ وجهايم فال.

ڪافي ۴

ڀينر هي ڀنڀور، آسين ڇڏي ويندا سون!

وس نہ آهڻ پانهنجي، ڀلو ميان، ڀورن ڪِيڙو ڀور،
-هِت رتي نہ رهندا سون.
جاءِ عقل جي ناهہ ڪا، ڀلو ميان، عشق ڏيڪاريو هت زور،
-آهي وٺي ويندا سون.
ڀورهيو ڪَنديَس ڀرَ جو، ڀلو ميان، ڇَڏي ڀيو تَڪَ تورُ،
-آسين جا ڪي جِيندا سون.
ڪاڪِيُون وَجي ڪيچَ ۾، ڀلو ميان، لاهي هِنئين جو هورُ،
-ڏُکَ ڏورا ڀا ڏيندا سوُن.
"سَچو" ڏٺي سَجَڻَن، ڀلو ميان، شوقَ مَچايو شورُ،
-تَن جي ڀکي ڀَهندا سوُن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

آهي ويچاري ڪا وَسِ، ميان، توکي معلوم مِڙيوئي!

وِيٺي آهيان وات تي، گوِلي ڪَجو گَسِ، ميان.
سارو وِندرُ ووڙيان، ڏاها ڏُنهنجي ڏَسِ، ميان.
ماڻهو شَهر ڀَنڀورَ جا، رُوحَ نہ آچَن رَسِ، ميان.
"سَچو" پوءِ ڀِريَن کَئن، آهي ڀَنڀوران بَسِ، ميان.

ڪافي ٦

ڳوٺ ساري جون ڳليون ڳليون، ور، نت ڏسڻ مون کي آئيون.

رَت روئڻ کون اهي اکڙيون، ڪين سي جهلجن جهليون جهليرن.
ڪيچئڙن جون وَري قطارون، هيڏي ٻڌيونسين هليون هليون.
سي نہ وسرن ڳالهيون اهي، يارَ سچڻ جي تو سليون سليون.
چاڙهيئي اسان تي دردَ فراقَ جون، ڇوهہ ڏاڍي مون چليون چليون.
روز ازل کون ڪيو "سچوءَ" سان، يارَ يلا، ڪيئي پليون پليون.

ڪافي ٧

هوت اچ هت هاڻين، پنهنجا ڏک ڏسينديس، ميان.

دوست اوهانجڙي آهيان، ميان، سائين لڳ سڄاڻين،
-پاڻ گولين گڏينديس، ميان.

تون تان صاحب سپرين، ميان، هيءَ نانءَ نماڻي،
-توکي سائين سڏينديس، ميان.

پڪا پکن سامهان، ميان، آرياڻي مون آڻي،
-توکي اوڏا اڏينديس، ميان.

پُنيءَ لڳس تانهنجي، ميان، حبَ مَنجهون هوتياڻي،
-آءٌ ڪا پاندُ ڇڏينديس، ميان!

سچو اُوتي سپرين، ميان، پنبڻن مان پاڻي،
-ڏک ڏورا پا ڏينديس، ميان

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

هوتَ پرين هڪواري، مُون کي اچي مِلج، ميان!

ڏونگر ڏورَڻ مُون نہ ٿئي، ميان الا، آءُ اوري تون اَري.
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، ميان الا، زور ڪريندس زاري.
جا اوهانجڙي ڪونجي، ميان الا، ساتو ڪيئن وساري؟
هيجوُن ڪنيم سر تي، ميان الا، بارُ برهہ جو باري.
ويٺي ڏسان واٽڙي، ميان الا، مونجهہ اَوهان جي ماري.
"سچوءَ" سندو سڄڻا، ميان الا، ٿيو فراقُ فراري.

ڪافي ٩

آيَس آءُ ڪي اَوڏِي، جهاڳيا مون تان جبل جالَا!

جي مون وِسَهو جيڏيون، آهيان ڪيچِن جي آءُ ڪوڏِي.
حُب جنهن کي هوت جي، درد نہ ٻئي ڪَنهن ڏوڏي.
ڪيئن ڪريان آءُ ڪاڪيون، هوتُ منهنجو سو هوڏِي.
دَردُ جنهين کي دوست جو، لَڪَن سَانا لوڏِي.
سيڻن خاطر سُڻ "سچو" ڙي، گاهہُ ڪنديس ٻَڌي گوڏِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

وِيـَڙا جي وڻـڪـار، اچـا وري ايـنــدا ســي!

ڪي ڏينهن پهچڻ ڪيچ ۾، قـصد ڪنـدا ڪوهيار،
- اسين ڪاڏي نہ ويندا سي.
پوءِ منهن رکي جيڏيون، پاڻوُن جاڻي هِن ڀار،
- آسين ڪاڏي نہ تيندا سي.
آيا جـاڻي سپرين، جيءَ نِـي پيـڙو جـار،
- نيهن نيبهَہ نيندا سي.
هاڻي "سچو" مون ڪوُن وسري، ڪَنڻ واري ڪار،
- اسين جا ڪِي جيندا سي.

ڪافي ١١

اُهـي ڪـهــڙي طـرف ويام، آءٌ ڳوٺ رَهِيـس سَي ڳولي!

عشـق تہ عاشـقن جا، ميان، اڳهــين تــي پـدام،
- هاڻي ٹوليءَ مَون سو ٹولي.
ڪوڪان چڙهي ڪوهـَ تي، ميان ڪيچئڙن ڪيام،
- هاڻي چوليءَ مَون سو چولي.
ڏوريندي مون ڏونگرين، ميان، سرتيون سال تيام،
- هاڻي رمز لڌي مون رولي.
"سچَل" آءٌ تان ناهيان، ميان، ساري سَد پيام،
- اِتي پاڻ پاروچل بولي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

واٽ وندر جي ڪو ڏسي، وو ڏسي، مون ڪي جيڏيون!

سپريان جي ساٿ جا، آهيون سو عاشق آسي، وو آسي.
سڌ تنهن ڪي سُور جي، چام پنهون جا پَسي، وو پَسي.
وهان ڪيئن پنيور ۾، خانُ ويو دل ڪَسي، وو ڪَسي.
پريان سندي پار ڏهون، مانَ ڪو رهبر رَسي، وو رَسي.
هيڪند ٿيان جي هوت سان، هينئڙو منهنجو هَسي، وو هَسي.
سِر "سچوءَ" جي سانوڻ وانگر، بِرهه جو بادل وسي، وو وَسي.

ڪافي ١٣

ناهه ويچاريءَ جو وس نِي، توکي معلوم مِڙيوئي، ميان!

آهي هِن ڪميٺيءَ کي، ميان، ڏونگر سندو ڏس نِي.
چِڏي ڏونگر ڏاڪڙو، ميان، ويڙهي اسان جي وَس، نِي
حالُ هِن جو هيٺُو، ميان، پاڻ پنهون اچي پَس، ني.
پاروچاٽي جاتِ ۾، ميان، تون سانول آهين سَرس، نِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤

مون وٽ هو مهمان، پلو جيڏيون، اچا ڪالهه قافلو!

آتم اوٺارن جو، ميان، آيل ڙي آرمان.
ڏئي ڏکيءَ کي ويا، سورن جو سامان.
جتن سندي جات لءِ، هَي هَي هيءَ حيران.
ڪندي وجي ڪيچ ۾، هيءَ برهه جو بيان.

ڪافي ١٥

صدقي صدقي هي سر، ميان، آهي ڪوهيارل توئن صدقي!

ڪافَ ڪشالا ڪيچ جا، ظاهر بُجهَن ٿا زر، ميان.
جبل گهايا جوش موئن، گهائي ڪيڙَوَ گهڻ، ميان.
محبت جي ميدان ۾، گهيڙ ڏسي وچي گهڙ، ميان.
ويهڻ مون ڪي وِهُ ٿيو، ترسان هڏِ نہ ترُ، ميان.
جيڏيون جانب جت لئہ، پئي پئي وَتي هِيءَ بِرُ، ميان.
حبيباڻي هنج ۾، ڪيهہَ ڪريَ وچي ڪرُ، ميان.
"سچو" سچيءَ سڪ مون، فاقو ڏِسي نا ڦِرُ، ميان.

ڪافي ١٦

يار تون سان منهنجي زاري، آهي سوَلڪ واري، ميان!

وندر جي وٽن ۾، واجهہ وجهي ويچاري،
-سا تان محبت ماري.
هي تا حال حقير جو، آچي ڏس آري،
-ڪَنيَم برهہ باري.
ازل لاڪوُن آهي ئي، يار تو سان منهنجي ياري،
-پاتم ڳچيءَ ڳاري.
سور تُنهنجا سپرين، چُڪيءَ ڪي چوڏاري،
-وجهج گهوٽ نہ گهاري.
آهي هَٿِ حبيب جي، ڳالهہ "سچوءَ" جي ساري،
-ڪندا نِي پوئواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

پورهيت پاٽيءَ ٻوئِي، خان پاروچار ٿنهنجي!

حاضر خدمت آچي اوهان جي، حال چوندس روئي؛
ساٿي اسان جي سُڌ لهڻ لءِ، ڪڏهن نہ مُڪو ڪوئي؛
قولُ ڪيو هوءِ هوت اسان سان، سائين پورو ڪر سوئي؛
ڪيئن وساري وهان اوهان ڪي، ڪَئِي تا هڙي توئي؛
طوطي جي ٻچيءَ سوَ سَلامن، ”سچوءَ“ مُڪا پُڻ پُوئي.

ڪافي ١٨*

هوت ڏهون هاٿي آيُون، مان ڏي خوشخبران جي!

آچي اڏيون اوڏڙيون، جاءِ ٿنهنجَڙيءَ جايون.
چڏي شهر پنپور ڪي، پير وري ايڏنهن پايون.
ٿيون ڄيارن جيڏيون، اِهي ويچاريءَ ڪي وايون.
”سچوءَ“ سَنديون دانهڙيون، دوست وري ورنايون.

ڪافي ١٩

ڙي جيڏيون، هاٿي هوت ويا جي، وو، سي موٽي مانَ اچن!

دعا ڪريجو جيڏيون، پَري نہ هوتَ وڃن؛
سِگها موٽن پوئتي، اچي ويڙهي هِن وسن؛
وڃي ڪيچ وٽن ۾، پورهيائِت پُڇَن؛
ڪيچي ڪميٽيءَ جي هُت، ڪَچي شآل نہ ڪَن؛
”سچو“ آصلوئن آهي، سرتيون سَگ سندن.

Gul Hayat Institute

---

* هيءَ ڪافي ١٨، مترفق ڪلام ۾ ڪافي ٩٠ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

ڪافي ٢٠

يارَ ساٿيو، ڙي ميان، يار پانڌيو ڙي ميان...

پلو ڙي ميان، ڪيچن جي ،وو، ڪلَ مون کي ڪائي ڏيجو.
هيءَ نماڻي، وو، ورَ وڪاڻي ميان، نال نباهي نيجو.
ڪيم وساريو مُئي نہ ماريو، ميان، ڇوري تان مَ ڇڏيجو.
ڏيو دلاسا ڪڏهن ايندا، ميان، لوڪوءُن تان نہ لڏيجو.
آءٌ اوهانجِڙي اصل آهيان، گولِي ساڻ گڏيجو.
جنهن ويلي، وو، هلو اِتاهون، "سچو" نانءُ سَڏيجو.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيو

١

ڪوڙيين قرباني، ٿيان هوت پنهونءَ تان،
ساهه سِري صدقي ڪريان، سندن مهماني،
هي جوين جواني، ته اَجائي گذري.

٢

جبل جالون جال، سو مون ڏورڻ نه ٿئي،
وڏا وڻ وٽڪار جا، ڪافن ڪوهه ڪشال،
هي مون ڏسي حال، پاروچو پاڃهه ڪري.

٣

پاڃهه پاروچا ڪر، مون تَرُ ٽيليو نه ٿئي،
ويچاريءَ جي ور، ڪر بلوچا ٻئبان ۾.

٤

اَچ آري ڄام، ڪو مُنهن موڙهيءَ جو ڪرين،
مون ڪوّن مير مُدامَ، هي تر ٽيليو نه ٿئي.

٥

آءٌ تون پنهون يار، ڏسي حال حقير جو،
هن نماڻيءَ ٻِڪار، هي تر ٽيليو نه ٿئي.

٦

هِن دم آري آءٌ، ناهيم حال هلڻ جو،
مِون نماڻيءَ ڪانءُ، هي تر ٽيليو نه ٿئي.

٧

ڏيهه سندو ٽيو ڏور، رهبر ٿيءَ رُڃَن ۾،
مون ويچاريءَ مُور، هي تر ٽيليو نه ٿئي.

Gul Hayat Institute

٨
چپر تا مَ چڙهين، آءُ هوتياڻي جَتَ ۾،
هن ڪميڻيءَ ڪَڏهين، هني تر تيليو نہ تئي.

٩
هَتان ويل ويام، ڪاڪِيون هاڻي ڪيئن ڪريان؟
تَيلَڻ تَر تِيام، هاڻي هوتياڻِن لءِ.

١٠
جي هئي ڪميڻيءَ ڪَل، تا صبح وينلو ساٿڙو،
تان مون تنهن مهل، پُرزا پُرزا پاڻُ ڪيو.

١١
هَي هَي ڪارڻ هوت، ڏونگر ڏورڻ آئيا،
ميان تائين موتَ، وَوءِ ووءِ تان نہ وساريان.

١٢
ووءِ ووءِ تان مَ وسار، متان مات ڪري وهين،
تيو پرُ تنهين پار، جاتي پيو ناهِ ڪي.

١٣
ڪيم وساري ويهہُ، ووءِ ووءِ ڪر وندر ۾،
پچڻ ڪارڻ پرينءَ جي، پاڙي پاڙي پيهہُ،
ڏيهہ - ڏڻيءَ جو ڏيهہ، حاصل ٿئي جَت سين.

Gul Hayat Institute

١٤
متان وهين مات ۾، منجهہ جلديءَ جُل،
هتي ويهہ نہ، هل، تان ڪِي پچين پنڌ ڪي.

١٥
ويهہُ نہ وساريج، متان مات ڪري وهين،
قولُ اهو پاڙيج، هو جو ڪِيڙئي هوت سان.

ڪافي ١

ويچھا شال رھن، ميان، ڏور لايا جن ڏينھڙا!

سگھا منھنجي سپرين، پڪي مان پَھن،
وڏا طالع تَن جا، جَن جي راڄ رھن،
هِن منھنجي حال جي، سِگھڙِي سُڌ لھن،
طعنا ڏيو تَن جا، ڏاهيون سي ڏَھن،
”سچو“ صدقي تن تَوَن، جي تا ڪيچ ڪھن.

ڪافي ٢

ڙِي جيڏيون، آءٌ تان پيو نہ ڪندي،
منھنجو پيچ پُنھل سان آهي!

آءٌ جنھين جي آهيان، سو تان مِهَر نہ لاهي!
ڪيو ڪميڻيءَ هوت سڄڻ سان، سگَ سِياپو ساهي.
هٿ وجي پَئي هوت جي، وَس نماڻيءَ ناهي.
سوال ”سچوءَ“ جو اهو آهي، نِينهُن سَندن نيباهي.

ڪافي ٣

Gul Hayat Institute

هوندي سي پرسائِن ساڻ، جيڏيون،
هِيءَ پورهيو بَندِي وجي ڪيچ ڪندي.

ڪالهہ ڪالهوڻي سپرين، اڄا مون وٽ مهمان.
لڳي ڪافَن ڪيچ جي، پُرزا ڪنديس پاڻ.
اَنِن، اوٺارَن تَوَن، آءٌ ڪا ڪيون ڙي قربان.
هٿي ويَڙو نڪري، ٻاروچو مون ٻاڻ.
ويھڻ مون ڪي وِهُ ٿيو، چِيڻڪ ڪيڙس چاڻ.
”سچو“ سوز فراق جو، ڏئي ويَڙم ڏاڻ.

ڪافي ۴

پينر هيئن نہ پايون، تہ هوتَ ڪندا هِهڙي!

عشق تا آتش جهڙو، لالن وڄن لايُون.
ڏينديس ٻاروچن ريءَ، پنيور ڪي ٻاهيُون.
سَرتِن سُڌ نہ سور جي، هي ٿَن وڃن ٽا تايُون.
ڏِئون ڏين ٿيون ڏِيلَ ڪي، سنديون جتن جايُون.
”سچو“ وڃن ساڙو، چُپ چُپاتِيون چايُون.

ڪافي ۵

آءُ اڱڻ منهنجي آري، تو ڪي صاحب ساريان ٿي!

ونڊر جي نِي وٺنِم، ميان الا، هوتَ مِلِج هڪ واري،
توکي گهٽونهاريان ٿي.

پربن وَڙُ، وو، پانهنجي، ميان الا، دوست ڏيو دلداري،
- سارو ڏينهن سَنياريان ٿي.

دوست اوهان جي، وو، ڊرد سان، ميان الا، ڳچيءَ پائي ڳاري،
- سارو روهہ رئاريان ٿي.

ڪڏهن ايندين وو، تون پرين، ميان الا، ”سچوءَ“ ڪج ستاري،
- هت هنجون ني هاريان ٿي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

مون کي هوتن هاڻي، ڪوڻي پنهنجو ڪيو!

جَت گهٽا پيا جڳ ۾ سائين، مُنهنجو هوت آرياڻي،
- ڪنديس ڪو نہ پيو.

لڪين پُڇن پرينءَ کي آءٌ تا ڪير نماڻي،
- سندن نيتهن نيو.

جيهِي تيهِي در دوستن جي، عاشق هَيءَ اڳهاڻي،
- سارو ڪم ٿيو.

ڪيائون ڪناري پانهنجي، هيءَ تا پاڻون ڇاڻِي،
- جڏو جيءُ جِيو.

پرين ڪيو پانهنجو، سچو سڳُ سڃاڻي،
- وڃڻ ورهُ ويو.

ڪافي ٧

پرين نہ ڇڏج ٻئي پار،ساري تنهنجيون ڳالهيون رُئان آءٌ!

اڱڻ آسَروندَ جي،والي ايندين ڪهڙي وار؟
ماري هِن مشتاق کي، ڪانڌ نہ وڃ ڪوهيار.
آهين جنهينّ تون آسرو، سا ويچاري نہ وسار.
نماڻيءَ جي نِجهُري، آءٌ گهڙي هڪ گهار.
ڪيئي "سچوءَ" سان واعدا، سي پرورلهِ تون پار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

شال اوڏاهون ايندا، وٺي خاصيون خبران، خبران!

مون هن نماڻيءَ کي،اچا دلاسا ڏيندا،
پرين پاڻهين پاڻ سان، هيءَ گولي گڏيندا.

محبت مون مسڪين سان، شال نباهي نيندا،
ڏک سک پائي سپرين، هن ڏکيءَ سان ٿيندا.

ڪيچي ڪڏهن ڪينڪي، هيءَ ڇپَر ڇڏيندا،
جيڪي اڳيون پويون، بديون سڀ بخشيندا.

پَڪا پَڪن سامهون، آٿي اوڏا آڏيندا،
پاڄهه پريا پاڄهه مؤن،ڪري ”سچو“ سڏيندا.

ڪافي ٩

نٿي وٺي ڳالهه ڪا بي، ڙي جيڏيون، مون کي نٿي وٺي!

اَءُ نه ڪنديس، وي،اهڙي،پلو ميان،
ڪيچن جا مون سان ڪي.
آوهان مِڙن ۾، وي ، مست جو ٿيڙس،
پيالو عشق جو پي.
اوهين مڙيئي، وي، عقل واريون،
اَءُ جو بيراڳڻ ٿي.
”سچوءَ“ پڇاڻا، وي، سپرين، پلو ميان،
ڪوه ڪنديس هِت ڪي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

اصل اسانجِڙو آهي، ننگ ٻاروچل توتي!
ڇڏڻ مناسب ناهي، ننگ ٻاروچل توتي!

هيءَ ڪنيزڪ ملھ خريدڻ، سگ تتي ڪو ساهي.
ذرڙو جنھن کي ذوق تنھنجي جو، ڇپَر تنھن کي چاهي.
جيئن هلائين تيئن هلان ٿي، ڏور وڏي تو ڏاهي.
هيءَ پاڇاٽي پرين سان پرتيوَ، باب سنديو توڙي ناهي.
جيهي تيهي يار اوهان جي، ڇڏڻ لائق ناهي،
ٿرين برين يار تڪيءَ کي، رس ڪوهيارل ڪاهي.
ساهه "سچوءَ" جو در تنھنجي ڏانھن، هڏ نه آسرو لاهي.

ڪافي ١١

حال هلڻ جو مون ناهي، آءٌ تان ڪيچ پھچان ڪيئن؟

ناتو نماڻيءَ جو، اصل توسان آهي،
- هيءَ هوت نه ڇڏج هيئن.
تون تان صاحب سپرين، سگ تتي ڪو ساهي،
- ڪر جاني وٽيئي جيئن.
پسي حال حقير جو، آءٌ ڪوهيارل ڪاهي،
- ڪر "سچو" پنھنجي سيئن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

متان ڏوراپو ڪو ڏيو، ڙي ساٿيو!

هيءَ ڪنيزڪ مُلهه خريدڻ، ڪين هٿوُن مون ٿيو،
حرف اسان تي آهه اصل جو، وقت ويسَر ۾ ويو.
پلئي پائي مَديون، پيش پنهونءَ جي هي پيو.
"سچو" ڪوئي پانهنجو، پاڻ قريبن ڪيو.

ڪافي ١٣

اديون ڙي آهيان، ٻانهي سا ٻاروچن جي!

ڏکيا سکيا ڏينهڙا، شال لالن ساڻ لنگهايان.
هنيڙي کي هن جيڏيون، ڪهڙا سور سلايان.
ونڌر سنديءَ وات تي، چاهوُن سِر چَلايان.
ويهان آءٌ ڪيئن ويسَلِي، ويندا چو نه ورايان.
ڪيهي پئي تان ڪيچ ڏڻن ڏي، "سچو" ميڙ سنيايان!

ڪافي ١٤

ويهي آءٌ ڪوهُ ڪندي، جيڏيون ڙي پنيور ۾!

چونديس حال حبيب کي، ڳچيءَ پائي ڳَندي.
ڪُٺي سا ڪيڏي وجي، جا برهه تنهنجي بندي.
جيهي تيهي حال آهيان، "سچو" صاحب سندي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

چڏي هوتَ حُجت، ميان ڙي، ٿيس آءٌ نانءِ نماڻي!

اچي مون کي ڪينڪي، چڏي لوڪ لذت، ميان.
وڏو آهي مامري، مون کي تان محبت، ميان.
ويا نِڌر ڪان نڪري، اوڻِي رات اُچت، ميان.
سورُ َ تُنهنجا سپرين، رڳائِي راحَت، ميان.
مون کي ٿيلڻ آئيا، پيرن سان پَربَت، ميان.
"سچو" سِڪ اوهان جي، واڳيو ۾ وحدت، ميان.

ڪافي ١٦

ٻانهي ٻاروچل جي آهيان، وي آهيان!

پريان سندي پار ڏنهُن، آسرو هڏ نہ لاهيان، وي لاهيان.
صورت وارا سُپرين، آءٌ نِماڻي چاهيان، وي چاهيان.
هوُ تان سائين، آءٌ تان گولِي، سگ نہ ساڻن ساهيان، وي ساهيان.
ڏينهن لنگهيم هِت ڪيترا، ڪيچ وڻن ڏي ڪاهيان، وي ڪاهيان.
هُئڻ "سچوءَ" جو آهي تنهين سان، انهن ٻاجهون ناهيان، وي ناهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

ڙِي جيڏيون هاڻي شال ٿئي، منهنجو پاڙو پرينءَ سان!

مان مُئِي تان گهورِي، جاني شال جِئي.
هِنَ تان پُورُ پرائيو، هاريون هوت وئِي.
ٻاروچي ڪا ٻاجهہ پَئي، هِيءَ تا نالِ نئِي.
سارو مطلب مون ٿِئو، پُنِيءَ هوت پِئي.
شال "سچوءَ" کي سپرين، ڏوراپو نہ ڏئي.

ڪافي ١٨

آءُ ڪيچ ڪندِي، وڃي پورهيو پِرينءَ سان، ڙي جيڏيون!

جيهِي تيهِي يارَ سڄڻ جِي، چڱِي توڙي مَندِي.
آءُ تَنِين جِي آهيان، بِرهَ جَنِين جِي بَندي.
چونديَس حالُ حبيب کي، ڳِچيءَ پاٽي گندي.
اُٺ مُلهه بانهي آهي، سيَ پَر سائِن سَندي.
"سچو" ساريائِي دلڙي، رَمزَ تَنِين جي رندي.

ڪافي ١٩

ڙي جيڏيون، آءُ تان حالُ پُنهل سان ڪندي!

اصل لاڪون آهيان سائين، بَلوچاڻي بَندي.
وَسُ ناهم وارَ جو سائين، آهيان سائِن سَندي.
ڪَندي وڃِي ڪيچ ۾، دانهون سي درد مَندِي.
سُڌ لهنداسي وري، بِرهَ جَنين جي نِي بَندي.
"سچو" اڳئِين سڄڻين، ڳچيءَ پائي گندي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

سارو ڏينهن روان ري، هيس جيڪِي هوت پنهونءَ سان وعده.

ٻُڌڻ وارو ناهه ڪو، جنهن کي حال چوان، ري.
قاصد اچي ڪو اوڏاهون، پيرين تَنهن پَوان، ري.
ڏکايو تان ڏيل کي، اڏيون اڄ اوهان، ري.
اُنهن ٻاجهون سَرتيون، نِت نِت سورَ نوان، ري.
ماريوَن محبوبن جي، طلب ناهي توهان، ري.
غرض نه رکان لوڪ جو، هِڪُ سائين هُئَنِ سَوان، ري.
"سچو" ٻاجهون سوزَ جي، پيون لاتيون ڪين لَوان، ري.

داستان ٽيون

١

ڏکن مَنجهان سُک، مُون تا لَڌا جيڏيون؛
ڏورينديءَ کي ڏُک، سُونهان ٿيڙا سَڄڻان.

٢

هَنِ سَهانگا سُک، جي ساري عالم آئِيا؛
ڏور مهانگا ڏک، جي ورتا وِرهہ وارئين.

٣

سينڌيون جي سُکن، تنين گوندر گهوريا،
ڏنم ڪاڻ ڏکن، هي سِرُ سارو سَتِ ۾.

۴

سُکِيون ڪوه پُڇن، سنديون ڏکن خبران؟
سي هِن وهاڻءِ وڃن، ڏِيل ڏکايل جن جا.

۵

ڏکيون پُڇن ڏک، سکيون پڇن سکڙا؛
هن کي حاصل جو ٿيو، جيڪي منجهان جُکَ؛
نيهن وارن جي نُکَ، لڳي لوريءَ وارئين.

٦

گوندر ڪيئن گهوريان، جنهن ڪيَس سينڌي سڄڻين؛
جاڻ تِڪ پئي توريان، تان ڏک موچارا سُک کؤن.

٧

جي گوندر گوشِ نہ ڪن، ڪُهہ پيون سي سرتيون؛
جَن سنگت ساڻ سُکن، سي پاڻؤن هوتَ پري ڪيون.

Gul Hayat Institute

٨

گوندر گهمي جي لهان، تان سُک سَوين ساڙيان؛
آءٌ پَڻ ڪيئن پاڙيان، ڏک سکن سان سرتيون.

٩

جنين ڳوندر گوشُ، آءٌ گهٽو تَنِ نهاريان؛
جال اُنهن ۾ جوش، سدا آهي سرتيون.

١٠

جي سارو پُڇان لوڪ، تا گوندر وارو نہ لهان،
ڍهـڙو پيَلو تـوڪُ، ڪهين پاڳ پرائيو.

١١

گوندر ڏينهن گذار، جان تون جئين جِندڙا،
سوئي عهد پار، جوئي ڪَيُي پرينءَ سان.

١٢

سُکن واريون سَوَ، ڪا ڪا ورهُ وارئي،
ترت انهيءَ کان تَوَ پڳيون آتڻ واريون.

١٣

آتَڻ واريون آئيون، تيون آتَڻ اُجارين؛
جي گوندر گذارين، آتڻ تن اُوک تيو.

١۴

سارو لوڪ سُکن، پوءِ رهايو پرينءَ کوُن؛
ڏسو واهَ ڏکن، هوتُ وهاريو هنج ۾!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

سرتيون منهنجو ساهہ، هاڙهي سي هوت وٺي ويا!

ڪو نہ ڪميٽيءَ جو ٿئي، هاديءَ ري همراهہ.
پينر شهر پنيور ۾، آٿيندن الله.
هَنڌٿون جنهين هوت ويا، روئي چمان سو راهہ.
پرڏيهين تي ناهہ ڪو، وريتيون ويساهہ.
آهي رفيق رُجن ۾، سندو سوز سپاهہ.
ناهيم بئي ڪنهن لوڪ جو، پاڙيچون پرواهہ.
معاف "سچوءَ" ڪي سي ڪندا، جيڪو ڏوهہ گناهہ.

ڪافي ٢

آچي ڪو نہ ايڏاهون، ماٺهو شهر پنيور ۾!

منهن ڪري انهيءَ پار ڏي، ميان، ويٺي ڪيم الاهُون.
ڏسي حال حقير جو، ميان، اچن مانَ اڳاهُون.
ڪو پَلُ پاچاٽيءَ ڪوُن، پَري تي نہ پَراهُون.
تَر تَڪائي آهيان، ميان، پَڪا آڏج اوراهُو ن.
سڻي موٽ "سچوءَ" جون، ميان، آرياڻي آهُون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

وٺي باروچي ٻولي، سدا تان ساهہ منهنجي ڪي.

هُئي پناهہ ۾ يار سڄڻ جي، ٻاروچي جي ٽولِي.
ٻاروچاڻي ذات جي، گولن جي آهيان گولِي.
ڪاڪيون ويندس ڪيچ ڏي، ڏونگر پايان ڏولِي.
"سچو" سامَ انهيءَ جي، آهيان عيبن اولِي.

ڪافي ۴

ڪي ايندا، هيڏي ايندا، آلو، وهنيان پاروچا؟
ساٿي مون کي سچ چوءِ، دوست دلاسو ڪو ڏيندا؛
هوندا ڪي مون وٽ هميشه، وري ڪي پوئتي ويندا؛
هيڪَندَ شهر ڀنڀور ۾، ساڻ تَڪِيءَ اچي ٿيندا؛
پاروچا سي پاجهہ پَئِي، آءُ چڱي ڪي چيندا؛
سورَ "سچوءَ" جا سرتيون، نال پنهنجي ڪي نِيندا؟

ڪافي ۵

اڙي جيڏيون، مون کي چو ٿيون پرينءَ ڏنهن جهليو!

ويهان ڪيئن ڀنڀور ۾، جو روحُ اُنهن سان رليو.
ساڻن ٿيندس سنگتي، جو هوت هاڙي ڏي هليو.
پِريان سندي پارَ ڏنهن، پاڙيچُون نا پَليو.
سڄڻ سارو پانهنجو، سِر "سچوءَ" ڪي سَليو.

ڪافي ٦

پانڌي، دلاسو ڏي مون، ايندا آرياڻي ڪي اوڏا!

Gul Hayat Institute

آڏيءَ رات چو، وو، ڪيائون سانياهو، حال ڪيا تُن هي مون،
- ويا تا تِرڪي توڏا.
ڪيو قبول، وو، پنهونءَ ڪارڻ، ڏک سوين نِي سي مون،
-لڪ ڏئي لڪ لوڏا.
محبت ڪوٺ تان مُنهَن نہ موڙيان، پرزا ٿيان هِت جي مون،
-گَسي وجن توڙي گوڏا.
سر تان صدقي، وو، آهہ "سچوءَ" جو، ڪاڪيون چَون هِت ڪي مون،
-درد ڏيندو سو توڏا.

ڪافي ٧

آءُ وڃان تو توڻ گهوري گهوري، ميان!

ڏونگر رهيس ڏاڪڙا، تنهنجي ڪارڻ ڏوري ڏوري.
تو ٽڪائي، وي، آهيان، اچج آرياڻيءَ تون اوري اوري.
پلا هن پنيور ۾، تر نہ رهنديس توري توري.
مون کي وڏو مون پرين، جهٽڪ اوهانجڙيءَ جهوري جهوري.
"سچوءَ" جوني سپرين، هنيڙو نيو هي هوري هوري.

ڪافي ٨

پيو ڪير حامي منهنجو ٿيندو، لکي بارو چلَ با جهون!

درد منديءَ جي دل انهيءَ ڪي، پاڻون دلاسو ڏيندو.
ڪين چڏيندو چپرين، سوئي نال نماڻي نيندو.
اکڙين سان سَيئي ڏسنديون، اگڻ آرياڻيءَ سو ايندو.
پاڻ پنهنجو يار پيارل، ساڻ غريب گڏيندو.
ڏنگاين ڏي ڪين ڏسندو، بديون تان بخشيندو.
مِهَر پنهنجيءَ ساڻ ڪنهن ڏهاڙي، "سچو" سو نانءُ سڏيندو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

آءُ ويندي پُنهل جي پار، ميان، تڪِيس ڪِين ٿرن ۾!

مون مَن گڏي گوندرين، ڪيچي ٿِيَم قرار.
ذات جتن جي جيڏيون، جيءُ وڏو آهي جار.
ڪندي وڃي ڪيچ ڏي، ڪنيزاڻي ڪار.
آهي ڪاڻ قريب جي، وڃڻ مون وٽڪار.
پُرڻ اتم پند ۾، دوست پُنِيءَ دڙڪار.
سارو ڪم "سچوءَ" جو آهي، اُنهن جي اِختيار.

ڪافي ١٠

اڄ اهو ساڳي مون سڃاتو، آهي ٻڙيون ٻاروچو!

اصل لاڪُون آهي اُنهن سان، هن نماڻيءَ جو ناتو.
اڇي ڏنم اوچتو، پيچُ جَنهن مُون سان پاتو.
ڦِريس ڦيريدار جان، چاڻ نـ مون هيئن چاتو.
لٿو لحظـي هـڪ ۾، اديـون ڙي اوراتـو.
صدقو "سچو" تَنهِن اُتون، عشق جنَهِن سان تو لاتو.

ڪافي ١١

وڃي ڏيهه پرين، ڙي ساٿيو، منهنجو ڏيجو سنيهو!

اوهان ٻاجهون سُپرين، ڏکيا ڏينهن لنگهن.
ويـنـا ڏسـون واٽـڙيُـن، اڳـڻ مـانَ اچـن.
ڪو نـ ورندي ٿو ڏئي، ونـدر جـي ٻـي وڃن.
ڏکيا آهي ڏينهڙا، جي پـاسـي ڪـان پِـريـن.
پـينـر شهـر پـنـيـور ۾، شـال پـيـرو ڪـن.
ويـچاريءَ نـ وساريو، جا لڳي سـاڻ لَڪن.
جيهـو تيهـو آهـي ئـي، "سـچـو" سـڳ سـنـدن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

ڪيچن جي ڪَيَ ڪاهِ، متان ويهين ڪِين وساري!

ڏسنديـنءَ ڏونـگـر چـوٽـيـن، بَلـوچـاڻـي ٻـاه.
ڦولـِجِ پـاڻ فـقـيـر ٿـي، ونـدر جـي وٺـراه.
سـاري شـهـر پنيـور جـا، لاڳـاپـا سـپ لاهِ.
متـان ويهين مـاٺ ڪـري، ڏونـگـر ڏورج ڏاهِ.
عرض وڃي ڪر روبرو، ٻيا ساڻي ڪِيم سَنياهِ.
ٻانهي ٿـج ٻروچ جي، ڪـو تـون سَـڳَ نـ سـاهِ.
روح رهـي هِت هـوت ريءَ، "سـچـو" ڪنهن نـ صَلاح.

ڪافي ١٣

پيو ڪير پڇي ٿو حال منهنجو، خان پاروچل پاجهون!

توريءَ آهيان يار سڄڻ، ميان، اداسي آهنجو.
جَنهين ڪَنهين سان پيچ پاتوسين، غرض رکي سو نہ ڪنهن جو.
خيال اسان ڏي آهي جنهن جو، آءُ پڻ سو آهيان تنهنجو.
اسان چاتو صحيح سڃاتو، عاشق آهين توُن اسان جو.
دروُن پيهي پاڻ پُڇَندو، آهين "سچو" توُن ڪِي سَهنجو.

ڪافي ١٤

اڪَرِيُن اِسرارُ،مون کي ڪو جو ڪيو، ميان!

انهن تان ڏيڪاريو، ڪاڪيون ڙي ڪوهيار.
تِنهِين ڏهاڙي ڪيو، بِرهَ بي اختيار.
ڏونگر ٿو ڏورائي، چشمن جو چمڪار.
ناز نيڻن جو سَرتيون، ووڙائي وٺڪار.
سوز سڄڻ جو سرَتيون، "سچوءَ" کي سينگار.

ڪافي ١٥

Gul Hayat Institute

يار پُنهلَ پيغامي، ڪڏهن مُڪو ڪو نہ مون ڏي!

روز ازل ڪوُن يارَ اوهان کي، منهنجو ساهہ سلامِي.
اوهين نہ ايندؤ اسين ايندا سي، اِها اسان جي انجامي.
پرين ڏِسجو وَڙَ پنهنجي ڏي، آهن عيب اسان ۾.
جان جُثي، جانِ ڪِي، ٿيندي نہ طلب تمامي.
ڳالهيون اوهان جون ٻاَرنَ ٻارن، ويندئون سي ڪين وسامي.
ڏيئي اسان کي ڦٽ فراق جا، ٿئين تون يار آرامي.
درَ اوهان جي جِي يارَ "سچوءَ" تان، مَجِي آهي غلامي

ڪافي ١٦

پوءِ هٿ ڪيئن ڪندي، ٻاجهون يار جي آءٌ!

پيرين پَوندي پِرينءَ جي، ڳچيءَ پائي ڳَـنـدي.
وَهي ٿي واڪا ڪيون، نيڻن مَنجهوءُن نَدي.
سڀ پَر سَنديَن آهيان، چَڱي توڙي مَندي.
دل "سچوءَ" جي سَرتيون، بِرهَ تَهِين جِي بِنـدي.

ڪافي ١٧

آءٌ وري تون تان ويهُ، سجڻ آءٌ تان تنهنجڙي آهيان!

آهون عاشق جون سُٺي، چڏ پرين پَرڏيهُ.
پڪي پاچياٽين جي ميان، آءٌ پرين تون پيهُ.
اصل لاڪون آهي ئي،هِي ڏاها تنهنجڙو ڏيهه.
"سچو" جوني سپرين، آءٌ ساري ساٿيهه.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٨

ڳـولن جـي آءٌ ڳـولِـي،
خان ٻاروچا تنهنجي!

آءٌ نہ ڪنديس ڪَڏهين، ٻانهپ ريءَ ٻولِي.
سُڌ اچي لهہ سِگهَڙي، آهيان سا عيبن اولِي.
هِن ڏُهارڻ جهڙي ڪا، لهندين ڳوڻن مون مس ڳولِي.
نانءَ سائينءَ جي يار سجڻ ڙي، ڪر "سچوءَ"سان سولِي.

ڪافي ١٩

سـاٿ سـلامـت آيـو، پڪـي پـاروچـَل جو.

ڏينهن فراق جا لنگهيا اسان توُن، موليٰ سو محب ملايو.
ميلاپـي جـو مِـهر پـئـي تـان، والـيءَ ورق ورايـو.
وَڙَ پنهنجي ڏي پاڻ ڏنائون، ويڙهـو هـي يار وسايو.
ميرا لاهي اچا ڪياسي، هوتن تان نيهن نباهيو.
ڏيو مبارڪان سيئي ”سچوءَ“ ڪي، جو سورن اچ سِڏايو.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

مَتان وساريـن، ووءِ ووءِ ڪَر ونـدرَ ۾؛
جـي گـونـدر گذارين، سي تو چڱا ڏينهڙا.

٢

چڱو گوندر غَمُ، جي مون پچو چيڏيون؛
مَنجھ ڪـشالي ڪَمُ، آهي وِرهـَ وارئين.

٣

گوندر آهي غَرضُ، جي مُون سڱو سَرتيون؛
فنا سپ فَـرضُ، ڪري سو سـُنت َ سين.

٤

گونـدر جن گـُذاريو، ڪاتـَوَن سي لَهان؟
هـڪـڙي رات رهـان ، وجـي وِرهـ وارئين.

٥

گوندر جَن گـذاريو، ڪاتـَوَن لهان سـي؟
حال پنهنجو هي، وجي ڏسيان ڏڪـَن وارئين.

٦

گـوندر جـن گـذاريو، آءٌ تـَنِين گـولـي؛
هِنيَڙي ۾ هـولـي، هـونـدي ڏکن وارئـين.

٧

گـونـدر جن گـذاريـو، سُورَ پُڄَن سي ئـي؛
پِـرهـ جِي پيئِـي، تـَنين مَـتي ماڙي.

Gul Hayat Institute

٨

گوندر جن گذاريو، پيهي سي پُچان؛
اُنهن لـَڳ لـُڇان، گهٽو آءُ اُباٽِڪِي.

٩

گوندر جن گذاريو، آءُ پکي تن پيهِي؛
وٽانئُن ويهي، وٺان واسُ وِرهه جو.

١٠

گوندر جن گذاريو، آءُ تـَنين گهوري؛
سدا مون جهوري، آهي ورهه وارئين.

١١

گوندر جن گذاريو، مُنهن تَنِين مَشعَلَ،
ڪا مون پوي ڪِل، اُنهن جيَ افسوس جيَ.

١٢

گوندر جن گذاريو، مُنهن تَنِين مَهتاب،
سنديون نِيهَن نواب،آهن ورهه واريون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آڌو مانَ اچن، وو، ڏسي منهنجو حال - پِلو!

هو جي ڪيڙم ڪاف ۾، ڪوڪان پَوِنِ ڪَن.
ڪيچڙن جا ڪاڪِيون، تان رهبر واٽ رسن.
خبران ڏکن سنديون، اڳيون پاڻ پچن.
ٻاروچان ٻاجهہ پئي، چڱي آءٌ چون.
پنڌَ ڪريندي پرينءَ ڏي، مَرُ پُرزا پيرَ ٿين.
"سچو" پنهنجي ساٿ سان، نماڻي ٻہ نِينَ.

ڪافي ٢

آءٌ ٻانهِن جي سا ٻانهي، آهيان عيبدار، ميان!

عمر سڄيائي ڪوڙ ڪمايم، بخش اُهو مون ڪي جاني.
روز اَزل ڪوُن اَبد تائين، آهي ڳچيءَ منهنجي ڳاني.
ڏوهہ ڏنگايون ڏس نہ منهنجيون، محب ڪرين مهرباني.
ڪيئن "سچوءَ" جي دل سا دلبر، دوست ڪَيَو ديواني.

ڪافي ٣

مون کي نال نئين ، نِي، اِهو ڪيچِيڙن جو قافلو، ميان!
اڳڻ شال اچي،نِي، اهو سپرينءَ جو ساٿڙو، ميان!

پنيءَ هوت پنهونءَ جي، ميان، هلڻ سان هنئين،نِي.
ٻَچاٽان پرين جي، ميان، جِند ڪيئن جِئين، نِي.
وڏي ٻاجهہ ٻروچ ڪي،ميان، اُتي چَون اِئين، نِي.
"سچو" چون سُڌير ٿي، پلو، پوندي مَهر مِئين، نِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

مانَ اچن اُهي ڪائُون، مُئي ويا جي ماري!

سپريان ريءَ سرتيون، آهيان اُباٽي آٿون،
-ويهان سي ڪيئن وساري.

پِرين ڏِس، وو، پاڻ ڏي،ميان، آهيان ڏهارڻ آئون،
-نِپندا سي نال قطاري.

اچي اسان وٽ سپرين، ميان، اديون ڙي شال اوڏاهون،
-مانَ ڪو ڏينهن گذاري.

آيا قاصد ڪيچ جا، ميان، اِئين سو مون کي اُتائون،
-يارُ سجڻ توکي ساري.

آڏيءَ رات اُٿي ڪري، ميان، جَتَ ويا هُئَم جائون،
-تائون سا نِتُ نهاري.

هاري تو سان هوءَ جي،ميان، ڪي جي قول ڪيائون،
-پرين اُهي سپ پاري.

ويهين وساري وو اِتهين، ميان، هيءَ نِڪار چَيائون،
”سچو“ دوست سَنياري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

ڏاڍيو جدائيءَ جَلُ، ميان، ووءِ، ووءِ، ووءِ،
-مون وٽئُون هوتَ مَ هَلُ.

آچي ويهه اکِن ۾، پاسي ٿيءُ نه پَلُ.
ڪيچ وٽن ڪم کهڙو، ڳالهه سانول اِها سَلُ.
مُئي کان منهنجا پرين، چوريءَ يارَ نه چَلُ.
ڪري ڪَشالا ڪاف ۾ لڌم ڪوهيارل.
”سچوءَ“ جي ني ساهه سان، هُيا سي رلمَل.

ڪافي ٦

ڪندي سا ڪيئن قرار، جيڏيون،
جنهن جو جيئڙو جَتَن سان!

وِرهه وارن ڪي سرتيون،ويجهو آهي وٺڪار.
ٻَڙيون، پاروچَل جو، نيهن لڳم نروار.
محبت ڳِڌي نہ لَيي،خرچين لک هزار.
ڏسنديس اکڙين سان، ڪاڪيون ڙي ڪوهيار.
ڇڏي لاڳاپا لوڪ جا، عشق ڪيم اِختيار.
سدا آهي "سچوءَ" کي، ڀينر برهہ بهار.

ڪافي ٧

هلان پنهلؔ تو ساڻ،
ساڻ هلي تنهنجي گولي گذاريندس.

ڇُلي ڀِيَس ڇَپرين، سَگَہ تہ توئي ساڻ.
ڪوجهي ڪاري هان تنهنجي، پنهل پاڻ سڄاڻ.
توري توريندؤ ڪيترو، محبت وارو ماڻ.
توڙ نباهج تون ڏٺي، سهڻا" سچل" ساڻ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

ڳالهيون ڳڻَ تنهنجا يار سڄڻ، مون کي روز رئارن ٿا!

سِرَ تي سوز فراق جا، باري چاڙهيئي بار، سڄڻ،
- ايڏانهن نيڻ نهارن ٿا.

منهنجو اندر اڌَ ڪيو، جانب تنهنجي جارَ، سڄڻ،
- مون کي ماٺا تنهنجا مارن ٿا.

پرين پاڙج پانهنجا، جي ڪَيَڙءِ قول قرار، سڄڻ،
- منهنجو جيءُ جيارن ٿا.

ماٺهو شهر ڀنڀور جا، مِٺا لک هزار، سڄڻ،
- مون کي ڏيهہَ ڪُئن ڏيارن ٿا.

قاصد چون، وڃ، ڪيچ جا، تو هُت سار سنيار، سڄڻ،
توکي "سچو" پاڻ سنيارن ٿا.

ڪافي ٩ *

ڪنهن کي حال چوان هي،
آڏيون ڙيءِ، واويلا، ووءِ!

ڏيرن ڏيئي ڇڏيا، مونِ سور نوانَ هي.
مهڻا محبوبن جا، ڏنا پاڻ اوهان هي.
سڱن اتي سرتيون، ڏيان نہ سورَ سنوان هي.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ٩، سسئي، داستان ٧ ۾ ڪافي ١٣ طور شامل ٿيل آهي. هِت ڪافيءَ ۾ آخري بند: "سڱن اتي سرتيون، ڏيانِ نہ سُور سنوان هي" آهي. جڏهن تہ سسئي، داستان ٧ ۾ ڪافي ١٣ ۾ هيءُ بند شامل نہ آهي ۽ ان ڪافي ۾ شامل آخري بند:

"سچو سرواڻن کي، وڃي پيرين پوان، هي حال چوان!"

هن ڪافي ۾ شامل نہ آهي.

ڪافي ١٠

مون کي دوست ڏنيون دلداريون،
جِيَس آءٌ تان،نِي، وو جيڏيون!

باجھہ باروچا تو پوي، سٿِي ضعيفِ جون زاريون.
سئيون سپيئي سچٹن، عاجزِ جون آريون.
لتا فلڪ فراق جا، آءٌ تا ڳڏ ڳذاريون.
توکي تان تِرَ جيترو، وار نہ وساريون.
سي ئي "سچو" آئيا، جن لءِ جهُونگاريون.

ڪافي ١١

مون کي محب ويو ماري،
ڪنهن در ڏيان هيءَ دانهڙي!

سوزُ ٿنهنجو سُپرين، ڪوڪان ٿو ڪاري.
هوت نماڻيءَ هِنَ ڪي، ويهُ نہ وساري.
نيو پورهيت پاڻ سان، پنهنجي ڪَڍَ قطاري.
ويو باروچو نڪري، عاشق هيءَ آزاري.
راتو ڏينهان سُپرين، "سچو" سَڱ سنياري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

مون کي آڏر ڏي،ميان، سُهٹا ساتيڙا، ڙي!

وجي چئج پرينءَ کي، حال منهنجو هي.
پريان سندي پار ڏهُون، قاصد آچن کي.
وعدا پاڙج پانهنجا، جاني ڪِيڙءِ جي.
هو جي ڪَيَو ڳالهڙيون، ساهہ نہ وسرن سي.
"سچو" سنگت پانهنجي، نانوَ ڏٿيءَ جي ني.

ڪافي ١٣

ڏونگر ڇو ٿو ڏکائين، پير پيادين جا، ميان !

پنڌ ڪَرن جي هوت پنهونءَ ڏي، تَن ڇو روڄ رهائين.
اِهو ڏوراپو ٿيندءِ اوڏاهين، ڇو طالِبَ ٿو ترسائين.
هيئن تو گهرجي عاشقن سان، ميان ڪا مدد ڪرائين.
ڪَر ڪو ٿورو سگَ "سچوءَ" سان، مُحبن ساڻُ ملائين.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

ڪيچوَن آيو قافلو مون ڪَر پُڇيائون؛
ڪَرم ڪُنيائون، هن مون نماڻيءَ تي.

٢

ڪيچوَن اُچي ڪافلو، مون وٽ ٿيو مِهمان؛
”سچل“ ساري سات جو، هو آرياڻي اڳوان؛
مولئ مهربان، نِذر نماڻيءَ تي ٿيو.

٣

ڪيچوَن آيو قافلو، رات موچاريءَ روءِ؛
مڙيوئي خوشبوءِ، ٿيو سارو شهر پنيور جو.

٤

ڪيچوَن آيو قافلو، ڪٽي ڪٿوريءَ بار؛
هر ڪَنهِن هَنڌ هُبڪارَ ڪِيئِين سارو شهر پنيور جو.

٥

ڪيچوَن آيو قافلو، روءِ موچاريءَ رات؛
سنديءَ جَتَن جاتِ، واسيو شهر پنيور کي.

٦

ڪيچوَن آيو قافلو، ڪٽي عطر عنبيرُ؛
تنهن سَرهائيءَ تاثير، ڪيو ساري شهَر پنيور کي.

٧

ڪيچوَن آيو قافلو، ڪٿوري ڪٽي؛
تنهن جي هُبَ هَٽي واسيو شهر پنيور کي.

٨

ڪيچوَن آيو قافلو، خوب ٿيس خوشحال؛
چڱو تِيَڙم حالُ، پَسَڻ ساڻ پريَنءَ جي.

Gul Hayat Institute

٩

ڪيچوئن آيو قافلو، پينَرُ منجھ پنيور؛
هيءَ ڪميٽي ڪمزور، پر پرينءَ پنهنجو وڙُ ڪيو.

١٠

ڪيچيڙن مون ڪالهہَ، دم دم دلاسا ڏنا؛
هَيَ هَي منهنجي حال، جي ويهي هِت وساريان.

١١

شال نہ وسرين هوتَ، پيو سيو مون وسري؛
مون ڪي تائين موت، هئين اکڙين ۾.

١٢

ويِم نڪري قافلو، آءُ متي راهہ رهي؛
پاروچا پَهي، هِت تي ورهہُ وسائيان.

١٣

ويم نڪري قافلو، هاٿي ڪيئن ڪريان؟
ويني ڏک ڏريان، پرين ريءَ پرڏيهہ ۾.

١٤

ويم نڪري قافلو ڏايو ڏيئي ڏک؛
ويني ساريان سُک، جو هِيڪَند هيس هوت سان.

١٥

ويم نڪري قافلو، ڪائي نہ پيئي ڪَل،
سيني آندر سَل، اتم آريءَ چام جا.

١٦

ويم نڪري قافلو، آديون آديءَ رات؛
پاروچاٽي ذات،ڏسان شال اکين سان.

١٧

ويم نڪري قافلو، ڪَل نہ مون پيئي؛
حال سندم هيئي، مانَ ٻُڌي پاروچو وري.

Gul Hayat Institute

١٨

ويم نڪري قافلو، اڱ متي راهه رهياس؛
جيڏيون اڱ جِياس، جي مُنهن پاروچي ڏسان.

١٩

ويم نڪري قافلو، آيل،چُپ چُپات؛
پاروچاڻي ذات، مانَ مون سين ڪوڙ ڪري.

٢٠

ويمِ نڪري قافلو، اڱ پيرين پيادي؛
ٿئي مُون شادي،جي منهن پاروچي ڏسان.

٢١

ويم نڪري قافلو، اڱ پُڙ ڪٽان پيرَ؛
ڏک ڏيئي ويا ڏيرَ، مانَ پاروچو پاجهه ڪري.

٢٢

ويني ورهه وسائيان، ڪانڌَ، اچي لهه ڪَل؛
جانِي تنهنجي جَل، منهنجو آندر اڌ ڪيو.

٢٣

منهنجو آندر اڌ ڪيو، فَنا هِن فراق؛
مري تي مُشتاق، ڪا ڪر ور ولهيءَ جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

مون ڏي واڳ ورائيندا، سرتيون، سِگهَڙا پيلڙا ڪوهيارا!

پَڪا پَڪن سامهون، اوري آٿي آڏيندا.
پينر هن پنيور جا، وري پاڻ وسائيندا.
سپيئي ڏسنديون سرتيون، روندي هوت ڪلائيندا.
پاڇياٽيءَ جا پاٺين، پَڪا پاڻ پُڃائيندا.
سور "سچو" ڙي، هوت سان،هِيءَ غريب گڏائيندا.

ڪافي ٢

آءَ هَلي ڏس حال، منهنجو پاروچل ڙي، ميان!

راتو ڏينهان روح ۾، تنهنجو خاص خيالُ.
آوهان پاڄهُون سُپرين، ساعت پايان سالُ.
مون تا نماٽيءَ سان، ڪر پلائي پالُ.
سارڻُ سِڪَڻُ آن جو، مون ڪي مِلڪِ آئون مالُ.
مرشد سارو مَجيو،"سچوءَ"جو بہ سوالُ.

ڪافي ٣

Gul Hayat Institute

پچُون ڪِينَ پرن،ميان،حال منهنجي جون خبران،
ساٿيو ڙي، پانڌيو ڙي!

آهي پاڄهہ پروچ ڪي، متي مَعذورن، ميان.
ساهہ سِڪي تو جن لِءِ، سي مون ڪي سارن، ميان.
هِن دم دلاسا ڏنا، سرتيون مون ساٿِن، ميان.
تون هِت کهڙيءَ ڳالهہ ۾، تو هُت ياد ڪرن، ميان.
تون جنين جي آسري، سي تو ڪٿي ڇڏن،ميان.
"سچو" سَنگت پانهنجي،مانَ غريبِ گڏنِ، ميان.

ڪافي ۴

ڪيچي ويڙم ڪالھہَ،آءٌ تي ورھہ وسايان!

مانَ نماڻيءَ هِن جِي، سِگهي لَهَن سنيال.
پينر آهي پَنيورَ ۾،جِيَڻ منجهہ جنجال.
جَن لءِ ڏونگر ڏوريان، سي ئي ڏسان شالَ.
آءٌ پيادي نہ پُڄان، ڏاڍا ڪافَ ڪشالَ.
مون جِياريو جيڏيون، سَندن خوابَ خيالَ.
ساڻ "سچوءَ" ڪَنِ سُپرين، پَلائيءَ جا پالَ.

* ڪافي ۵

باروچي لَوَن لائِي، وو مِيان، ڪوهياري لوَن لائِي!

ڳالھہ نہ ڳَرهڻ جهڙي، ڏاڍي سُورَ سَلائي.
سرتيون مون سان سورَ ۾، پينر ڪا نا پائِي.
هِيرَوڻي سا هانوَ ڪي، ڏانهُن عَجِيبن آئِي.
سِر ڏيوڻ سچڻ ڪي،"سچو" آهي سَچائِي.

---

* هيءَ ڪافي ۵، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ۱۳۲ طور پڻ شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

آهي ڪاڪيِون ڪوهيارا،
اڄُ اڱَڻ منهنجي آيا!

پيهي پاٺهي آئيا، جَن ڏور ٿي ڏَسايو؛
هَٿوَن جَنِين هنيڙو، آديون مون ٿي ڪَسايو؛
جَن جي ڪارڻ جيڏيون، مون ٿي پانڌي پُڇايا.

هُيس جَنِين ڪاڻِ آءٌ، آيَل اُٻائون؛
دل ۾ درد منديءَ جي، وڏو ورهہُ وڌائون؛
پوٿيون پَٿايَم جَن لءِ، آهي مَوليٰ مِلايا.

وعدا پانهنجا سرتيون، آهي پاٺهي پاڙيائون؛
نِماڻيءَ جي نجهري، اچي پَڪا آڏيائون
اُنهن ڪارڻ ڪاڪِيون، مون ٿي وِرهہ وَسايا.

ڪَرم ڪيائون پانهنجو، هاڻي حال ڏسي هيئي؛
وائِي فلڪ فراق جي، هاڻي وڃوَن ئي ويئي؛
”سچو“ گَڏيو سَڄَڻا، جنهن ٿي ڪانگ اُڏايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

مُڪا دلاسا ڏيئي، ري سجڻ مُون ڏي!

دوستن دلداريون ڏنيون، حال ڏسي تاڻ هيئي.
پَسي عيب اسان جا، مِهَر پنهونءَ ڪي پِيئي.
وريو ورق وصال جو، وائي هِجر جي ويئي.
ماريون ملاقات جا، وس ڪيا هم ڪيئي.
”سچو“ سي ئي آئيا، جيءَ گهُريا هم جيئي.

ڪافي ٨

آهي منهنجو سڱ، تان پُنهل توئي ساڻ!

آءِ اوري تون وڃ نہ پري، ساهہ وٺي وڃ ساڻ.
هوت جي ني هلڻ جو، ڪو نہ پيم آهڃاڻ.
ڇُلي پيس ڇپرين، سڱ پنهل تنهنجي ساڻ.
لڳو آهي دل ڪي، پاروچل تنهنجو پاڻ.
سِر "سچوءَ" جو يار اوهان تئِن، ڪوڙين تئي قربان.

ڪافي ٩

جنهن جي آهيان عشق اندوهي، تنهن پاروچي ڪي ڀاڄهہ پوي!
آءُ حال چونديس روئي، تنهن ڪوهيارل ڪي ڪهل پوي!

سا نہ چڏيجو ڇپرين، جا لعَلن تو سان لوئي.
پريان سندي پار ڏنهن،قاصد اچي ڪوئي.
سوئي ايندم سپرين، جانب جيءَ جو جوئي.
پورهيو ڪنديس پرينءَ جو، ڳچيءَ پائي اوئي.
سمَر تيڙم سَج جا، حُبَ توئي سان هوئي.
اڪيون عجيبن ڏي، بيٺيون جهُڙ جهوئي.
"سچو" سڱ اوهان جو، پور وڌا جنهن پُوئي.

ڪافي ١٠

آءٌ اوهان تون گهوري،اڙي ڪيچيو، ساڻ نيجو!

راتو ڏيهان روح ڪي، آهي اوهان جي جهوري - اڙي ڪيچيو!
دائِم وڏيوَ دل ڪي، هِن ڏکَن جي ڏوري- اڙي ڪيچيو!
ويهان ويهَڻ نہ ٿئي، ڏاڍي سا لا يوَلوري - اڙي ڪيچيو!
ڪرڻ مناسب ناهي تان، ساڻ ضَعِيفن زوري- اڙي ڪيچيو!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

مون کي هيئن نہ ڇپَر ڇڏ،ميان، اڙي پلو پُنهَل يار!

پرين پاڇياٽي پانهنجي، گولِي گولِن گڏ، ميان.
تون تا صاحب سُپرين، هيءَ ڏهارڻ ڏڏ، ميان.
اَءٌ اوهان جي آهيان، هُوَن هُوَن هڏ، ميان.
تُنهنجي صاحب سپرين، شال نہ سِڪان سڏ، ميان.
جايون جانبَ پانهنجيون، اکڙين ۾ آڏِ، ميان.

* ڪافي ١٢

ڪندي، اَءٌ ڪوهہ رهِي رهِي، جيڏيون هِت هوتَن ريءَ.
اَندر ورهہ وتاڻ ڪَيا،لوُن لوُن مَنجهہ لَهِي لَهِي.
ڇڏي شَهر ڀنڀور کي، ويندِيَس ڪيچ ڪَهِي ڪَهي.
ڪونهي مُنهنجو ڪوهيارل ريءَ، سرتيون هِت سَهِي سهِي.
قول پاڙيندو نِي پانهنجا، ٻاروچَل ٻهِي ٻَهي.
"سچو" ڳُڏيم سات جا، پنڌن منجهہ ٻَهي ٻَهي.

ڪافي ١٣

Gul Hayat Institute

اَءٌ ڪِي تان اوڏي اَئِي، جهاڳيا مون سي جَبل جالَ.

سَل ساتِي، "ڪيچ ڪاتي تيو"، ڪَلَ الله لَڳِڏي تون ڪائِي.
اوني ادا ڙي ٻَڌيئي ڪا، وري ورڻ جِي هيڏي وائي.
شهر ڀنڀور ڏي ڀيرو ڪندا ڪو، ڏايي اسان سان هوتَ لائي.
اڳَڻ تنهنجي،سڻ" سچو" ڙي، ميان، جانِي آڇي تورات جائي.

---

* هيءَ ڪافي ١٢، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١١٨ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو ٦٤ فُٽ نوٽ.

ڪافي ۱۴

ٻانَهڻ ڙي پَرڏيهِي، نـاهـي ايـذائِـڻ تـوکـي:
نـاهـي واجب پرڏيهـي، ادا، اِيـذائـڻ تـوکـي!

ڏينهءِ ڏوراپو يار اسان جو، وڻ توئي جي ويهي.
پير ڦيهين تو نِتَ نماڻيءَ جا، ڳالهه ڪريان ٻي ڪيهي!
هيءَ اميد، وو، هئي نہ تو ڏنهن، جبل ڪيئي مون سان جيهي.
جيهي ڪندين ڪوهه! اسان سان، ڳالهه ڪنديس هُت تيهي.
"سچو" سچاتو سنگ تو ئي ڪي، آهي عادت تو ايهي.

ڪافي ۱۵

حيلا ڪيم هزارين، مانَ تِڪَن مون وٽ رات.

ڪَرهہ قطاري هليا، ٻودا پلاڻي پرڀات.
آءٌ سُتي هو هُليا، تون جي ڪيون تات.
سُورَ ڏنائون سوڪڙيون، ڏک ڏنائون ڏات.
پرين ساري موڪِلي، ڏانهن "سچو" سوغات.

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

١

مون ڪان ٿئي نـ پنڌ، آري ڄام اڇيج تون؛
هـاٿـي ڏي مـون هنـڌ، پـاڻ ئـي ڏاري سُپرين.

٢

آريءَ جـي اچـڻ جـو، روز نـهـاريـان راهُ؛
آڻينـدس الله، مـون سِـرُ صـدقـي ڪـيـو.

٣

آري اچين شالَ، نـمـاڻيءَ جـي نِجُـهـري؛
هِـيِ مـون ڏسـي حـالَ، ڪرين غور غريب جو.

٤

گهٽا ڏينهـن ٿيا، مـون ڏورينـدي ڏونگـريـن؛
جي مون سڌ ڪيا، سي ٻُڌي ٻـاروچـا وريـن.

٥

ٻڌي ٻاروچا ورين، هِـنَ عـاجـز جـوُن آهُـون؛
درد يَـري دانهُـون، ڪـري ٿِـي، ڪـافـن ۾.

٦

جي مُنهُن ٻاروچي ڏسان، تا سِيَئي ٿينَم سڪَ؛
ڏور ٿـيـن مـون ڏڪَ، پَسَـڻ سـاڻ پـريـنءَ جـي.

٧

ڪر ٻاروچا ٻاجهـ، هِـن مون نـمـاڻيءَ تـي؛
ويـنـي وجهـان واجهـ، اوهـان جـي اچـڻ لءِ.

٨

مون هَـٿـان پيـئي، ڏوهـُ نـ مـٿـن ڪـو ڏيـان،
حـال ڇـوان هـيـئِي، هَلي هـوتـيـاڻِـيـن ڪـي.

Gul Hayat Institute

٩

هن ڏکيءَ کان ڏيرَ، وڃهي وِٽِ وڏي ويا:
ڏورڻ هاڻي آئيا، سرتيون سَڀ سُميرَ:
پُڇِي لهان پيرَ، اَيَل اوٺارن جا.

١٠

اٺي ويا اوٺارَ، ڪٺي سات سويلَ جو:
هاڻي آديون، آئيَا، ڏورڻ مون ڏونگار:
ٻيا پي هوت هزار، منهنجو پيچ پُنهونءَ سان.

١١

منهنجو پيچ پنهونءَ سان، اَزل لاکون آهہ:
هاڻي ويهڻ چاهہ، پينَرُ هن پنيور ۾؟

١٢

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، پنهونءَ پُڄاڻاءَ:
سوز چکايو ساءُ، ويهَڻ مون وهُ ٿيو.

١٣

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، ور بنا ويهي:
جيهي جي تيهي، آءٌ تان سندن آهيان.

١٤

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، پُڄاڻا پرين:
وارُ نہ سي ويهَن، جَنِين مَٿي مامرو.

Gul Hayat Institute

١٥

ڪوهُ ڪريان پنيور ۾، هاريُون بِنا هوت:
مون تان تائين موت، ووءِ ووءِ هَنڌِ نہ وِسري.

١٦

گولِن گڏ گذرانُ، ڪاڪيون، ڪنديس ڪيچ ۾:
آريءَ ٿئي ارمانُ،مانَ ڏسي حالُ حقِير جو.

١٧

چڱي پنهونءَ چِت، سدا آهي سَرتيون؛
هوت بنا مون هِت، ڪريان ڪوهُ پنيور ڪي؟

١٨

شالَ نہ وسرين تون، لوڪ سَپوئي وسري؛
مطلب اِهو مون، جو پاڙُن پَري نہ ڪرين.

١٩

ورَ مَ وساريج، هيءَ تان سنديوَ آهرِ؛
وجي ڪيچ وٺن مِ، هيءَ سَترَ ساريج؛
تينتَر مَ ماريج، جيتر توکي نہ مِڙان.

٢٠

ساري شَهر پنيور جي، چڏي لوڪ لذت؛
توريءَ ڏئي ڪو نہ ڪو، ماڻهو عام عِزت؛
ٿئي ساهہ صِحَت، جي بيهَر باروچا اچين.

٢١

ڪيو ڪميٽيءَ ڪَچُ، جو سُتِي سَويلي رهي؛
اُنهيءَ جي افسوس سين، ڪيو مَحبت مَچ؛
پنهون جامَ پَرچُ، ناميا نِماڻيءَ سان.

٢٢

Gul Hayat Institute

تيون هِن هَتاءِ، ڪيئي مُورائون مَنديُون؛
پنهون ڏسي پاڻ ڏي، آسَڻ منهنجي آءِ؛
سانول توريءَ ساءِ، اچي ماڻهن ڪِين پنيور جي.

٢٣

پُنهون پُنهون ٿي ڪريان، آءٌ پڻ پنهون پاڻ؛
اَديون ٿِيس اَجاڻ، جو ڪين پروڙيم پاڻ کي.

٢٤

جان پروڙيم پاڻ کي، تا آءُ پنهون آهيان؛
ڪنهين طرف ڪاهيان، جو طرف مڙئي ’تم‘ ٿيا.

٢٥

پيهي پروڙيوم، تان پنهون پاڻ ئي آهيان؛
پاڻ ئي منجهان پاڻ کي، هيءُ پڙلاءُ پيوم؛
صحيح ڪن ڪيوم، تہ غير گمان آئي ويا.

٢٦

”سچو“ ڪج صبرُ، متي خيال ڪڙو رهين؛
ڪينو ۽ ڪبر، پري ڪرين پاڻ کون.

٢٧

ڇٽ ڏني ڇُٽڪي، سورن سرسُ سُميرَ ۾؛
سا سچلي ”سچيڏنو“ چوي، ڇُوهہ منجهون ڇٽڪي؛
جا لڪن منجهہ لُٽڪي، تنهن سان حمايت هوت جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪيچئڙن جي ڪاڻ، جيڏيون منهنجو جيئڙو جهِجي ٿو!

پريان سندي پار ڏنهن، الله اوٺي آڻ.
چڏي شهر ڀنڀور کي، هاڙهي وڃندي هاڻ.
روئڻ ڪُوڻ جهلن سي ئي، رئن اکڙيون اکاڻ.
جيءَ وڌائون جار ۾، پاروچاڻي پاڻ.
سِگهو ايندو سُپرين، ڀينر منهنجي ياڻ.
"سچو" اڄ تان آهيان، پريان جي پَرياڻ.

ڪافي ٢

اوڏانهون جي اُچن، ڙي جيڏيون، انهن اڄ ڪيئن نہ سجاتان!

پريان سندي پار جيون، ڪيهون ڳالهيون ڪن.
مون هن نماڻيءَ کي، دلاسا تا ڏين.
ساهہ منهنجو سرتيون، نيو نياپن.
هي بُت بيراڳي ڪيو، ڪاڪيون ڪيچيئڙن.
"سچو" چو نہ سُڌيرُ تين تو هُت پاڻ پچن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ڀڄي پاهڻ ٿي پاسي، مٿان ڏايو ڏک پويئي!

پنهونءَ سندي پار ڏي، اسين تان پنڌ پياسي،
- ترس اهو مانَ ٿئيئي

چو ٿو سمهين پير مٿيءَ جا، اڳهين نيهن نياسي،
- ڏک ويا ڏير ڏئي.

سڻ ڙي ڏونگر حال "سچوءَ" جو، وندر جي اسين وياسي،
- چڱيان پاڻ ئي هوت چوي ئي.

ڪافي ۴

دوست دلاسو ڏجي، ڏاها ڏکوين.

اَول لائي پوءِ نہ چنجي، پرت نباهي نِجي.
پُرجهي ڏسج پرين پانهنجو، هيئن نہ ڪا پُل ڪجي.
ڳالهيون تنهنجيون يار پاروچا، راتو ڏينهان هِن هِجي.
ورهَ وارن سان يار ڏهاڙي،ڏک پيائي اَچي تجي.
قاصد ايڏنهن جا چَون اِئين مون، هوت اِينديءَ اَچ اِجهي.
ڏنگاين ڏي ڏس نہ منهنجي، سپ اوهان ڪَئن تو سِجهي.
اَچڻ ڪارڻ هوت اوهان جي، "سچو" فالان وينو وجهي.

ڪافي ۵

وندر آءُ ويندياس، وٺي اهو سوز سڄڻ جو
وٺي اهو پور پرينءَ جو!

پيرن آتي پرَجي، ڳوڙها ڳاڙيندياس.
ڪاڻ ڪوهيارلَ ڪاڪيون، جهولا جهليندياس.
اَهڻ ۽ دانهن سان، ڪَرڳَل ڳاڙيندياس.
پاجهون پاروچل جي، ساٽيهہُ ساريندياس.
پنهون وٺي تان پاڻ سان، آديون آٽيندياس.
پاڻ پنهنجو پورَ موئن، چُنجن چاڙهيندياس.
سِر پنهنجو سرتيون، گهوريون گهوريندياس.
وٺي مَهار مَيَن جِي، لوءِ ڏي لاڙيندياس.
"سچو" پاجهون سوز جي، پيا ورق واريندياس.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

مون کي ميڙين الله،
سِگهو آڻي الله،
وو ميان پاروچا!

اُنهن ڪارڻ ڪاڪيون، وجهان وڇاڻا،
سانول پنهنجو سرتيون سَوَ ۾ سُڃاڻا.

ٻيهر شهر ڀنڀور ۾ آڻين الاهِي،
ڀيرين ڀئي تن کي ٿيون پاڻ ئي صلاحي.

اوڏنهن آديءَ رات جا ڪانگل اڏايان،
جي ڀَري آهيان تن ڪوئن تان ڀِي سنڌين سڏايان.

ڪڏهن مُڪو ڪونہ ڪو ڀرين پيغامي،
اُصل لاڪوئن اُن جو آهي ساهہُ تہ سلامي.

ڪڏهن ايندم سُپرين، تي ڀوتيون ڀتايان،
"سَچو" سوالن سان اُهي ويندا ورايان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

جي وٺي حُب وڇن، ڙِي، انهن کي ڪيئن نہ سُڃاڻا!

ڇڏي لاڳاپا لوڪ جا، ڀِريان .ڀنڌ ڀون.
ڏونگر سي ڏوريندڙيون، محبت جن کي مَن.
آيل عاشقن جون، ڪوڪان ڀيڙم ڪَن.
آديون هن ارواح کي، تاسِف ڏنو تَن.
"سچو" صدقي اُن تان، جي وٺي درد وڇن.

ڪافي ٨

مـتان ڏوراپـو ڪـو ڏيـو، ڙي سـاٿيـو، مـون ڪي!
هيءَ ڪنيزڪُ مُلهہ خريدڻ، ڪيئن مَـٽـئـون مـون ٿيو.
حَرف اسـان تي آهـي اَصل ڪوٽن، ويـسـر ۾ وٺو.
”سچوءَ“ ڪـوٺي پانهـنجـو، پاڻ قـريـبَن ڪـيـو.

ڪـافـي ٩

منهنجو سڳڻ نہ سِياپو، ڪاڪيون ڪيچ ڏٺين سان!

هِتَوَن هَلِي اُتَهين، آءٌ نـہ ڪـنـديـس، ڙي، ڪـاپـو.
بانـهـي خـانِ بـروچ جِـي، تِـيَـس لاهـي لاڳـاپـو.
شـال نـہ ڏڪيءَ ڪي ڏين، ڪنهـن ڏوهـوَن ڏوراپو.
جيـڏيـون هِـنَ مُـئيءَ جـو، آهـي جانب جيـاپـو.
”سچو“ سـچڻ سان ڪـندو، منهنجو موليٰ مـيـلاپـو.

ڪـافـي ١٠

يا پيلـي ڙي، متـان مـون ڪـيِ هِـت چـڏيـن!

Gul Hayat Institute

هِـيءَ نـمـاڻـي عشـق اوهـان سـان،
هِـيءَ محب پيلي ڙي، پاڻُ غريب سان ڳَڏين.

ڪنهن در ڏيـنـديَس دانهــڙي،
پيــارا پـريـن پيلي ڙي، آڻي پڪا اوري اَڏين.

لَهہ ”سچوءَ“ جي، وو، سُڌ سـچڻ سـائـين،
سـاجَهر سويلي ڙي، يار ايـنديـن تـون ڪَـڏيـن.

ڪافي ١١

ڪنهن لڳ ڏونگر ڏوريان، جيڏيون ڙي،
محب آهي منهنجي مَن، ميان.

”وفي انفُسڪم اَفَلاَ تُبصِرون“، ڪاڪيون ڪَجو هي ڪن.
اسين توسان،پَري تون ڦولين، اولانيا هي اچن.
پاڻ سنيالج پانهنجو، پرين اِئين چَون.
اِهڙيءَ اوڏائيءَ ۾، ورهِي مِينهن وسَن.
”سچو“ سي ئي پَري پِيا، جُدا جاتو جَن.

ڪافي ١٢

مون ڪي ماريو مونجهاري، ووءِ ووءِ،
سانگِي مون سي ئي ڪيا.

سوزُ تنهنجو سُپرين، هِت ڪوڪان ٿو ڪاري.
اُنهيءَ ٻاجهُون سرتيون، هيءَ گوندرَ گذاري.
ڏايي ذات جتن جِي، جي عاشق ويا آزاري.
ونـدر جي وٽن ۾، ٿي ڪيچي نهاري.
”سچو“ سپرينءَ ڪي، تون ويهُ نہ وساري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

گولِي مانَ سڏين، اُنهن جي نِي آهيان، جيڏيون ڙي!

پڪا پڪن سامهون، اوري مانَ اَڏين.
آريجا عاجِز ڪي، ڇپَر تان نہ ڇڏين.
ٻاروچان تا ٻاجھہ پئي، گولي ساڻ گڏين.
هُونِ هميشہ مون پرين، لحظي تان نہ لڏين.
اصل لاڪون آهيان، هِنئين آئُن هَڏين.
اڻ مُلهِ ٻانهي آهيان، ”سچو“ پاڻ سَنڌين.

ڪافي ۱۴

هِتوَن اُتي تنهنجا هوتَ ويا، تون تان پِي نہ ڪوشش ڪَرين!

پيرَ پُٺِن تون نہ ڪٽي، ٻُڌيون سي ڳالهيوَن ڪرين.
توکي تان ترسائِيو، پاڄياٽي، پَنڌَ پَرئين.
اُتي ڪر پنڌ پهاڙ جا، متان تون پوئتي ورين.
”سچو“ پُڇج سُپرين، ميان، متان تون تان ٿرين.

ڪافي ۱۵

پنهنجو ڪيو، هي تان پنهنجو ڪيو، مون کي يار پنهل کُٺي!

دوست ڳڌيو دلجاءِ تي، وڃوَن ستارو وڃوڙو ويو.
آڌر تي ارواح کي، جِڏيون ڙي، منهنجو جيئڙو جيو.
رهجي اچي يار سان ، ڏاهيون ڙي، اهو ڏسڙو ڏيو.
اڳَـڻ آسَروند جي اچي، ميان، لالن پاتو لِيو.
ساهہ ”سچوءَ“ جو سرتيون،نيٽن سندي ناز نِيو.

ڪافي ۱۶

ٻانَهن جي آءٌ ٻانهي آهيان،
ٻاروچي جي ذات جي!

ڪيم جهليو مون جيڏيون، دوسنَ جي ديوانِي آهيان.
آءٌ ڪنيزڪ مُلهہ خريدڻ، شاهَن جي ڪا شانِي آهيان؟
اُنن اوٺارن توَن، ڪوڙين آءٌ قربانِي آهيان.
جي مون پُڇيوجيڏيون، سورن ۾ سامانِي آهيان.
پُڇو ”سچوءَ“ ڪوَن سرتيون، محبن جي مستانِي آهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

توريءَ ڳالهڙيون ڪنهن سان ڪنديس، اَءُ وَر واڳ ورائي!

وات نہ وندر جي لهان، وڌيس مونجهہَ مُنجهائي.
سِڪَ تنهنجي سُپرين، ڏونگر تي ڏورائي.
هيڪاندي هيءَ حَبَ ۾، ويٺي ورهہ وسائي.
طعنن شهر ڀنڀور جي، وڌم تَنُ تپائي.
جيهو تيهو سُپرين، "سچو" سَندُو سڏائي.

ڪافي ١٨

ٻاروچا ٻَئيوَ ٻاجهہ، ڇَپَر مون کي هيئن نہ ڇڏيجو!

مهرَ نہ لاهيو مون پرين، مَتان هِن محتاجَ.
آهي هن عاجز جي، تو تي لالَن لاجَ.
هِيءَ پُنِيءَ پئي تنهنجي، مَنجهوَن ساري راجَ.
ڳِچِيءَ پائي ڪَپڙو، اُت ڪريان ايلاجَ.
پورهيو ڪنديس پرت جو، هَتين ڪنديس هاجَ.
گهوريان گهوٽ اوهان تان، سڀ مَڏيون ۽ ماجَ.
اوهان جي نہ اچڻ لءِ، "سچو" وجهي تو واجهہَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

هيءَ نماڻي نالِ، نِجو، ادا ڙي، اوٺيو!

هي ڪميٺي ڪُوڙي، بِرهہَ ڪئي بيحال.
پُنيءَ اِيندي آنهن جي، جيهي تيهي حال.
پرين نيندا پاڻ سان، پَلا پنهنجي پال.
اوهان ٻاجهون سپرين، جيئڻ آهي جنجال.
ٻاروچا تان ٻاجهہَ ٻَئي، "سچو" سگ سنيال.

ڪافي ٢٠

ٻاروچا ميان،هيئن نہ ڇڏيو، هيءَ نِيو نِماڻِي ساڻ!

سُتِ تَهين ڪي سوز انهِيءَ جي، جنهن لڳو ٻاروچاڻو ٻاڻ.
ٻانهي گولي تانهن جِي، پنهون پاڻُ سڃاڻُ.
پرين ڏسج پاڻ ڏي، آهيان آءٌ اڄاڻ.
بخش ”سچوءَ“ ڪي سپرين، سندو نِيهَن نياڻ.

Gul Hayat Institute

داستان ستون

١

توڙي ماڙ نہ مُون، سُڻ منهنجا سپِرم؛
مون کي گهُرجين تون، لوکُ رُنو ئِي گهوريو.

٢

عُمر اَجائِي گذري، وهِي اُيَم هِيءَ؛
آءٌ سَباجها سپِرين، پَروَرَ ڪارڻ پِي؛
جيئڻُ ڪونهي جِي، ڪا وَرَ ويچاريءَ وَرِ ڪيو.

٣

عُمر اَجائِي گذري، اَچا تيا اِظهار؛
زاريون ڪَيو سپِرم، رُئان زارو زار؛
مَتِم آهي مَيار،هوتَنِ حَرَف نہ هيڪڙو.

٤

عمر اَجائِي گذري، ڪارن مَتيو رنگُ؛
مون نهارڻُ نہ تئي، سانوَلَ سارو سَنگُ؛
هِن نِماڻِيءَ جو نَنگُ، آهِ اُوهان تي سپِرين.

٥

Gul Hayat Institute

عمر اَجائِي گذري، ڪَئِي جويَنَ جاڙَ؛
بالا هِنِ بِلورَ جا، چِئَنِي طرفين چاڙَ؛
پاروچَنل جي پاڙَ، مون کي روهين رولِيو.

٦

عمر اَجائِي گذري، هوتَ نہ گَذيَس آن؛
آهڙي ئِي اَحوال جي، ووءِ ووءِ آهي مانَ؛
تئي نہ ميلو جان، تان ساهُ نہ وجي سَرَتيون.

٧

عمر اجائي گـُذري، هـھـڙو ٿِيَـڙُم حـالُ؛
ڪَنهِن سڻايان سرتيون، اندر جو احوالُ؛
آريـاڻـي الـحالُ، ڪندو غـور غـريبِ جـو.

٨

مَتي راهـَ رَنـجُور، ويـچاري واڪـا ڪَري؛
سِگهِي ويندي نِـڪري، هـوتيـاڻين حـضور؛
مـوتـي هَـٿِ نـہ مُور، پَـسَـڻ ريءَ پِرينءَ جي.

٩

جان مون مِلان هوتَ، تيسين تائين نہ مَران؛
مـادر تـائـيـن موتَ، اِهـو اتـمَ آسـرو.

١٠

ونـدر جـي وڻـَن ۾، ڪَري واڪـا ويـچاري؛
جا مَحبوبن مارِي،تَنهِنجو موتڻ مَسَ ٿئي.

١١

ونــدر جــي ٿـِـي وڻــن ۾، زور ڪَـري زاري؛
چـڏي ويـا چَـپَـريـن، ڏوبڻ هِـيءَ ڏاري؛
هِڪ واچوڙا واتَ تـي، ٻـي وسـي ٿِي واري؛
بِرهـُ آهـي باري، هَـي هَـي هـوتيـاڻـِن جــو.

Gul Hayat Institute

١٢

وندر جي ٿـي وڻــن ۾، زور ڪَـري زاريُـون؛
نِيلا نيرَ اکين مـان، هاڙهـي ويس هـاريُون؛
اديـون آريءَ جـام جـا، ويـا روڏا رئـاريوُن
هِنَ مُئِيءَ کي ماريون، هوت وڃن تا نِڪريا.

١٣

وَڃِي ڪيچ وڻن ۾، تَـئين ڪوهـيارَل قرار؛
يا ڪٽِي مُئِيءَ کي مارِ، يا پِرين ني تون پاڻ سان.

۱۴

وجِي ڪيچ وٽن ۾، تِنئين سانولَ سَڪِ؛
هِيءَ ڏکوئي ڏکِ، وجهِي گوندر ۾ وَئين.

۱۵

وجِي ڪيچ وٽن ۾، تون خاصا تين خوشحالُ؛
هِتِ هِيءَ نِماڻيءَ حالُ، مانَ وَري ڪوڙُ ڪَرين.

۱٦

وجِي ڪيچَ وٽن ۾، ڪامل تِنئين قرارِ؛
ويچاريِ مَ وسار،جا اَجهي آهي آنهِنجي.

۱۷

وجي ڪيچ وٽن ۾، تنئين جانب جاءِ؛
هُو جي اوري ڪيچَ کَئِن،سي مون لڳ لنگهاءِ؛
پنهنجو پاڻ پساءِ، نا تہ ٿي دوست دمُ ڏيان.

۱۸

ڪاڪيون ڪيچ وٽن مَوَن، هِيرَ اچي جا هِي؛
پاڙيچون! سان پِي، هِنَ مون کي اَڄ ملائيو.

۱۹

ڪاڪيون ڪيچ وٽن ڏنهَن، هي جو واءُ وريو؛
سندو ساهَ سَريو،مطلب سارو مَنَ جو.

Gul Hayat Institute

۲۰

ڪاڪيون ڪيچ وٽن ڏنهَن، وري واءُ وريوم؛
ساروڪاڄُ سَريوم ، ڇڻ هاٺي گڏيَس هوت کي.

۲۱

هو جا ڪيچ وٽن کي، وجي لَڳي واءِ؛
سا وري شهر پنيور ۾، اچي سرد هواءِ؛
جانب تنهين جاءِ،سا جيءَ اُنهيءَ سان هلي.

٢٢

هو جو ڪيچ وٽن مون، اچي واءُ وري؛
سو مون کي محبوبن جي، ڏئي خبر ڪري؛
وچان تامَ مَري، جان ٻاروچي مُنهن ڏسان.

٢٣

هو جو ڪيچ وٽن مون، وَريو اچي واءُ؛
ماريون تنهن متاءُ، هيءُ سِرُ ڪريان صدقي.

٢٤

هو جو ڪيچ وٽڻ مون، واءُ تہ آئي واسَ؛
هيءُ سِرُ سارو ساسُ، ڪوڙين قرباني ڪريان.

٢٥

هُو جا ڪيچ وٽن مون، هاريون اچي هيرَ؛
تئي صحت مَنجهہ سَرِيرَ، ڏور وڃن مون ڏکڙا.

٢٦

هو جا ڪيچ وٽن مون، هاريون هير اَچي؛
تنهن سان مَنُ مَچي، محبت ۾ محبوب جي.

٢٧

هو جا ڪيچ وٽن مون، اچي هير هلي؛
سا پينر آهي پلي، جنهن سان ساهہُ سُڌير ٿئي.

٢٨

هو جا ڪيچ وٽن مون، تي هير اچي هاٿي؛
تنهن آرياڻي آٿي، جَڻُ مون سان اچ ملائيو.

٢٩

هو جا ڪيچ وٽن مون، اچي هيرَ هلي؛
تنهن ساري ڳالهہ سلي، پرِيان سندي پارَ جي.

٣٠

هو جا ڪيچ وٽن مون، لڳي تيز تنوارَ؛
سندي پرِيان پارَ، تنهن ڏنا دلاسا دل کي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

نِينهَن نِهوڙي آهيان، هاٿي جيڏيون ڪاڏي وڃان!

پنڌ پري ٿيو پرينءَ جو، عشق اُلارو اجانِ.
ڪَتڻ وٽڻ نہ ٿئي،چرخو ڦيرائي پيچان.
پِريَن نايُون پَٽ ۾، عشق سنديون سبَي چِجان.
موٽڻ واري ڪٿهين، "سچو" نہ مَصلحت مَچان.

ڪافي ٢

هئان ٻاروچي نال، وو نال، پَلڪُ نہ پري پِرينءَ کُون!

ورهيہ ويڙم گذري، هَي هَي هٿڙي حال، وو حال.
ساڄنَ تنهنجي سوزَ جي، ڪريان ڪنهن سان ڳالهہ، وو ڳالهہ.
ٿي گذاريان ڏينهڙا، تنهنجي خاص خيال، وو خيال.
پُنيءَ لڳل پانهنجي، پنهون سائي پال، وو پال.
ساهہ "سچوءَ" جو صدقي، آهي اُتون آل، وو آل.

ڪافي ٣

گوليءَ جي گفتار، پُڇيوَ پاروچَن ۾ ڪا!

ڪُتا ڪانَ قريب جا، هِنيَڙي منجهہ هزار.
آءُ پيادي نا پُڄان، سارو ساٿ سُوار.
اُنهن ڪارڻ آئيو، رئڻ زارو زار.
لڌم پير پنهونءَ جو، منجهوُن گرد غبار.
اچي شال پنيور ۾، پاروچو پيهار.
پاٿوُن پانهي پانهنجي، دوست نہ ڪجو ڌار.
ڪَن "سچوءَ" ڏي سچ جِي، مَجَهوُن، نِينهَن نهار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

يار لڳي آءٌ هَلندي تو سان، وو،

رهنديس ڪِيئن پنهور ۾.

پاءِ رڪاب پرينءَ جي، هَي هَي هاريون هوسان.
پائي مَندڙا پورَ مَوَن، راهن تي روسان.
اَوهان ٻاجهون سپرين، چاهي مُنهنجو لوءِ سان.
سورن سهرا سِرَ تي،پارئون تنهنجي پوسان.
”سچو“ ساعَتَ نہ رهي، دم ٻَاجهون دوسان.

ڪافي ۵

ڳولن جي آءٌ ڳولي، ٻاروچاڻي ذات جي!

سمجهي سگهان ڪينڪي، ٻاروچي جي ٻولِي.
عبث آءٌ پيي ناهيان، ڳالهہ ڪَيَس ڪنهن ڳولي.
ڪري ڪوهيارل ويو، هنيڙي اندر هولي.
روئي اُنهن واسطي، چِڪَ ڪيم هيءَ چولي
”سچو“ صدقي تن تَوَنِ، جِندُ جَنهِين هِت گهولي.

ڪافي ٦

اڙي الو الو، منهنجي يار سَڄَڻ جو، ساٿ سلامت آئيو!

اَڄُ سي اڱڻ آئِيا، مون جن لءِ وِرهہ وسايو.
اُهي ڳڏ مسافر هِنِ ڳڏيا، مون جن لءِ پَنڌِ پُڇايو.
ڏيئي دلاسا دل ڪي، تن ريهي روح رچايو.
حال ٻڌائي اَچي سي ٿيا، جن تان چيٽڪ لايو.
وريتيون وصالَ جو، هاڻ واليءَ وَرق ورايو.
”سچوءَ“ کي ڙي سرتيون، اهو موليٰ مُحب مِلايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

سنديوَ سار سنپال، يار مون کي آهي، منهنجا ميان!

مون هُون ڏورڻ نـ تيا، الا، آهن ڪاف ڪَشال.
آوهان پاجهون سُپرين، جيئڻ منجهـ جنجال.
ڪريو فنا فراق کي، وجهان واجهـ وصال.
پاجهـ پاروچا تو پوي، ههڙا تيڙم حال.
راتو ڏينهان روح ۾، جَڪان لاءِ جمال.
سِڪ "سچوءَ" کي سُپرين، آهي جِي ۾ تنهنجي جال.

ڪافي ٨

تون آءُ ڙي قاصد آءُ، ميان،
ڪا خبر ڏيهوُن کِيئن جي!

پرين سندي پار جو، ڪو لهي آڄ سماءُ، ميان.
منهنجو تئي هِت ڪينڪي، پاجهوُن هوت هلاءُ، ميان.
ملڻ پاجهون دوست جي، ڪندو ورهـ وڌاءُ، ميان.
"سچو" سمجهين ڪينڪي، اهو اُتئي ڪو لقاءُ، ميان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

آءُ تان صدقي اُن توئن،جي آيا پُنهل جي پار!

مُڪم نياپا نينهن جا، هوتن ڏنهن هزارَ.
محبت محبوبن جِي ڪئي، هنيڙي ۾ هُشڪار.
وجي ڏسنديس اکڙين سان، ورڻ سندا وٺڪار.
سِڪ "سچوءَ" کي سرتيون، ڪيا اندر ۾ الغار.

ڪافي ١٠

اوڏانهن آئين ڪانگل آدا، لنؤن تون چڱي اچ لات ڪا،
ڪِي هُت هئي محبوب ڪي، مشتاق جي مصلحات ڪا؟

هيڏي اچڻ جي ڪا هئين، ڏي تون مون کي تسلات ڪا،
مون هن نماڻيءَ وٽ اتي، رهندا اچي هِت رات ڪا؟

ٻي تان هوندي هيٺي ادا، ظاهر نہ جهڙيم ذات ڪا،
پيغام مون ڏنهن پرت جا، ساڻي آندوَ سوغات ڪا!

شب روز عاشق رئڻ ۾، چاڻن نہ هڏ ٻي بات ڪا،
جاني جدائيءَ جيهڙي، آهي نہ ٻي آفات ڪا!

هيڪند هئڻ جي هوت سان، سائين ڪندم ساعات ڪا،
دلبر ٻاجهون هڪدم "سچو"، بيهي اُها برسات ڪا؟

ڪافي ١١

Gul Hayat Institute

عشق اول آزمائي، ڪاڪيون ڪيچن جو ميان!

سِر تي سهج، وو، سور ستاٽا، ٻاروچو ٻولائي.
صحيح ملندم هوت حقاني، رانولُ مون رولائي.
عاشق صادق سڻ "سچيڏنا"، پول نہ ڪنهن پولائي.

ڪافي ١٢

سانول، سوين ڳڻ تنهنجا تي ساريان!

هُاِن منهنجي هنيڙي اندر، سي تا ڪيئن وساريان.
واتان اچڻ جون، وو، تانهنجون ويٺي سي نت نهاريان.
اوهان پاجهون سپرين گوندر ڏينهن گذاريان.
جهري جهوريءَ ۾ پيو، هينڙو ني هيڪاريان.
"سچو" سگ در تنهنجي جو، تنهنجي ڪيڏ قطاريان.

ڪافي ١٣*

ڪنهن ڪي هي حال چوان آديون ڙي، واءِ ويلا جو!

ڏيرن ڏيئي ڇڏيا، موتي سور نوان - هي حال چوان!
مهٽا محبوبن جا، ڏنا پاڻ اوهان - هي حال چوان!
"سچو" سِرواڻن ڪي، وجي پيرين پوان - هي حال چوان!

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ١٣، سسئي، داستان چوٿون ۾ ڪافي ٩ طور اڳ ئي شامل ٿيل آهي. هن ڪافيءَ جو آخري بند "سچو سرواڻن ڪي، وجي پيرين پوان، هي حال چوان!" ان ڪافي ۾ آخري بند طور شامل ٿيل نہ آهي. اهڙي طرح ٻئي ڪافيون اڻ پوريون آهن.

ڪافي ١٤

عشق تنهنجي ماري آهيان، اڄ اچي ڏي دوست دلاسو دل کي!

سگهہ نہ ساريان پنڌ ڪرڻ جي، پلو ميان، ڪيچ وڃڻ ڏي ڪيئن ڪاهيان!
آءٌ تان ٻانهي تون تان سائين، سَگهَہ نہ پيو ڪو ساهيان!
ڪم اچي جي هي سر تنهنجي، ميان، تان پي نابِر ناهيان!
آءٌ اڻ سونهين سونهين ناهيان،ڪاڏي ڏکڙيل ڪاهيان!
هوت ڪرين ٿو هھڙيون، ميان،آسَر هڏ نہ لاهيان!
اڳڻ آءٌ تون يار پيارا، سڀ پلايون ٿي پانيان!
ورھ اوهان جي ڪيئي ولوٽيا، "سچوُ" چوي آءٌ چاهيان!

ڪافي ١٥

دل ناهي سا منهنجي وسَ، ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!

انهن اکڙين کي، ناهي ڏسڻ کوَن بس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
اصل لاکون آهيان، پاڙيچون پروس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
ڪاڪيون آهي نہ عام سان، روح هنهنجڙو رس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
ٻاجهون ويڙهي دوست جي، ٻي ڳالهہ نہ لڳي ڪس،
- ڙي جيڏيون ، ڪيئن ڪريان!
ساهہ "سچوءَ" جو سرتيون، دوست ونئي ڪيو وس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!

Gul Hayat Institute

داستان انون

۱

مارڳُ مٿاهون ٿيو، مارڳ چڙهي ڪيرَ؟
سا ُپچي سات سويرَ، جائِي مارڳَ تي مري.

۲

جي تون مارڳَ تي مرين، وڏا طالع تو،
سانولُ ساڳي سو، مٿان تو هٿ ڏئي.

۳

مَلهِي مارڳ مرُ، تان تون تنين جي ٿئين:
جبل هار نہ جرُ، ارتو اڳڙين مون.

۴

مارڳ جي مُئِينءَ، تان هُئِينءَ هوتياڻين هنجَ ۾:
وجي ڪيچ سُئِينءَ، تان ويچاريءَ وسُ ڪيو.

۵

مارڳ مرن جي، ورتنين ڪي ويڇڙو:
هُي هَي هوتن ڪي، ٿئي ارمان انهن جو.

۶

مارڳ مرڻ آهہ، گهوريو جيڻ جيڏيون:
پير نہ پوئيون پاءِ، عاشقَ مرُ اڳي ٿئين.

۷

مارڳ آهہ مرڻ، جيڏيون هن جيڻ ڪون:
وس ويچاريءَ ايترو، ڪوڪان ڪانڌ ڪرڻ:
پاروچا پُرڻ، ٿيو ڪم ڪوهيار جو.

Gul Hayat Institute

٨

مارگ مران شال، دعا ڪريجو جيڏيون؛
هوت هھڙي حال، مانَ مٺان مون هٿ ڏئي.

٩

مٺي راهه رئان گھٽو، ڪا مون لھن ڪل؛
ماڙيون سڀ محل، ويٺي ورهه وسائيان.

١٠

مٺي راهه رئان گھٽو، آءٌ اوٺارن ڪاڻ؛
هاريون ايندم هاڻ، ڏڪ ڪيندم ڏيل مون.

١١

مٺي راهه رئان گھٽو، آءٌ تنهن لَعلَن لڳ؛
جَتَ پيا پِيي جَڳِ، منهنجو پيچ پنهونءَ سين.

١٢

مٺي راهه رئان گھٽو، ڪارڻ ڪيچيڙن؛
سِگھا شال اچن،ڪَرن غور غريب جو.

١٣

مٺي راهه رئان گھٽو، ڪارڻ ڪوهياري؛
مُئيءَ ڪي ماري، وڃ م منهنجا سُپرين.

١٤

سنچو ٻَڌي سندرو، لڪين ڪندي لوڄَ؛
ٻَڙيون لڳ ٻروچ،مٺي راهه رئان گھٽو.

١٥

اديون آريچن جي، ڪافوڙن پونديم ڪل؛
ڪارڻ ڪوهيارل، مٺي راهه رئان گھٽو.

١٦

هُو سياڻا سُپرين، عاجز هيءَ اَڃاڻ؛
آءٌ ڪوهياري ڪاڻ، مٺي راهه رئان گھٽو.

Gul Hayat Institute

١٧

هوندي هوتياڻن جي، هيءَ ويچاري وڳ؛
آءٌ تنهن لالن لڳ، متي راهه رئان گهڻو.

١٨

اندر آڳ عشق جي، ويو پاروچو ٻاري؛
ڪارڻ ڪوهياري، متي راهه رئان گهڻو.

١٩

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ٿڪيءَ مون نه ٿين؛
جيڏيون ڪاڻ جتن، متي راهه رئان گهڻو.

٢٠

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪڏهن مون نه ڪيا؛
وتون هوت ويا، ڪٽي سات سويل جو.

٢١

ڪاف ڪشالا ڪيترا، پچن مون نه هٿاءِ؛
آچ آرياڻي آءٌ، تي ونيلو وٽ ڪارم.

٢٢

ڪاف ڪشالا ڪيترا، پري آهن پنڌ؛
رويون چمان رند، آيل اوٺارن جا.

٢٣

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڀارڳ آهه منزل؛
آهه ڪوهيارل ڪل، ناميا نماڻن جي.

٢٤

ڪاف ڪشالا ڪيترا، هزارين فرسنگ؛
نهاريءَ ڏي ننگ، ڪرور ويچاريءَ جي.

٢٥

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪوڙين آهن ڪوهه؛
مون ڪون جهاڳڻ نه ٿين، رکون ڏايا روهه؛
تنهنجي پچان توهه، نا تهِ ناهم حال هلڻ جو.

Gul Hayat Institute

٢٦
ڪاف ڪشالا ڪيترا، آهن جال جبل؛
لهه ڪميٽيءَ ڪَل، پاروچا پاجهه ڪري.

٢٧
ڪاف ڪشالا ڪيترا، دقت اڻ تصديع؛
آچي پَهچ پِي، مون هن نماڻيءَ تي.

٢٨
ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪڏهن ڪين ڪيام؛
سلهاڙي ساٿ سان، ڪٽي هوت ويام؛
ووڙڻ وڻ پيام، قسمت سانگي ڪيچ جا.

٢٩
ڪاف ڪشالا ڪيترا، مارگ متاهون؛
چوريءَ ڪي چپرين، چڙي وئين چاهون؟
توڪي ڪري سپرين، دردمند ڏانهون؛
تون اچج اڳاهون، نات تي دوست دم ڏيان!

٣٠
ڪاف ڪشالا ڪيترا، جتِ جانارن جايون؛
غفائن غارن ۾، آتَ بيحد بلايون؛
مانديءَ ڪي مارڻ لءِ، نڪتيون نِنايون؛
مون سِرَ تي سهايون، سپ آريءَ سندي عشق ۾.

٣١
ڪاف ڪشالا ڪيترا، بَرَ وڏا بئبان؛
لانگها هِڪَ لڪَن جا، پيا ڪوهن ۾ ڪُهدان؛
اڳيان ڏينَم ڪينڪي، هلڻ هي حيوان؛
آءَ آرياڻي اڳوان، تَرُ نه مون تيلهيو تئي.

Gul Hayat Institute

٣٢

ڪشالي موٽن ڪمُ، ٿوري ڏينهن موٽن ٿئي؛
ســوز ڳداز ۽ غم، رهبر ٿينــدو راهـ ۾.

٣٣

قدر منجهہ ڪشال، مون تان لڏو جيڏيون؛
وڏي وِٿ وصال، يڪسان يڪايڪ ڪوٽن.

٣٤

موٽي آيس مات ۾، تان ڪيو شوق شڪار؛
هَي هن نماڻــيءَ ڪـي، ووڙڻ ٿيـو وڻڪار؛
طلب سين تڪرار، ڪشالي موٽن ڪم ٿيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پارون تان پريَنِ، جيڏيون، اچن اهي اولانيا.

تيلهان ترسين تار ۾، جيلهان محبت ناهي من.
ڪيئن چانگار چِڙن جي، ڪوڙي پيڙ ڪن؟
سڪ سچي جن ساهہ ڪي، سي تارون نا ترسن.
ڪين اسان ڪون آنهنجون، ڳالهيون ٿيون وسرن.
آءُ اسان جي پار ڏي، پيون تا ڏيئي پَن.
عشق "سچو" جَن آهيئي، سي تان روءِ رَسَن.

ڪافي ٢

ڪاڪيون مون ڏي ڪالھ، دلبر لِکيا دلاسا!

اِيندا اَڳڻ سي تانهنجي، جَن لءِ سِڪينءَ ٿي سال.
هاريون! هجر فراق جو، واريو ورق وصال.
سَرهو ٿيڙو ساهہ مون، لاٿون ڪُل ڪَشال.
ڪَرم ڪيائون پانهنجو، مُنهنجي نِي چاهي مجال.
تِرُ نہ ماندو تون ٿِئين، لَهندءِ "سَچو" سنپال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

دیواني هِن جي دل ڪَيَوَ رِڪِي دوست دلاسو ڏيو!

تو باجهوَن سانول سائين، ڇئو ڪير ڪو پُڇندو پيو؟
توهون الاجي ڪيئن سائين، سو واعدو وسري ويو؟
گهُرجي سعيو تَنهن جو گهڻو، جو پيش اوهان جي پيو.
ڪنهن کي ڏيان هِيءَ دانهڙي،هَي بِرهه بيراڳي ڪيو.
هَي هَي نِي ههڙو حالڙو، اَي يار تان توريءَ ٿيو.
هِيءَ ساهه منهنجي سَرير موَن، هَي تان تنهنجي نازن نِيو.
نِجهري نِماڻيءَ جي آڇي، هڪ ڏينهن پاءِ لالن لِيو.
ڪيو ڪالهه هادي قول تو،مڙني اڳيان مون سان اِهو.
هوندس "سچوَ" توساڻ آءٌ، تو پِير 'عبدالحق' چيو.

ڪافي ۴

عشق اکين نيئي لايو، مَستانن محبوبن سان!

Gul Hayat Institute

سِر مٿي مون سَرتيون، وِرهي مينهن وسايو.
البت ويندیس اوڏهين، پَلَ پاڙيچون نـ پايو.
آءٌ ڪيئن ويهان ماٺ ڪري، سورن هت سِجهايو.
جا سيبايَوَ سَرتيون، ڳالهه اُهائي ڳايو.
حاصل آه حبيب جو، "سچوءَ" تي سڀ سايو.

ڪافي ٥

مون کي مِهڻا ڏئي، مَرُ ڪا پاڙون پرينءَ جي!
هيءَ تا حبيبن ري، پيالا زهر ٿِي پئي،
ڏوڙو ڏک مون پرائيو، هَي دوست جي وئي.
روز پرينءَ جي پار ڏي، مون کي نينهن ٿو نئي.
ساروئي کم ”سچو“ ٿيو، پُٺيءَ دوست جي پِئي.

ڪافي ٦

پائي ڏوهه پنهنجي اندر ۾، آءٌ دوست تو در آئيان!

راتو ڏينهان پنهنجي روح ۾، تنهنجا سوين ڳڻ ڳائيان.
ڏٺ ڏوراپو ٻُڌي، آءٌ پلوءُ توکي پائيان.
زاريون ضعيفيءَ مون ڪري، پرين توکي پرچائيان.
جا تو پٽي پيزار جي، سا کهه لِڱن کي لائيان.
سڀ ڳالهه پنهنجي سِرَ جي، توکي ”سچو“ سمجهائيان.

ڪافي ٧

وڃي شال ڏسان پنهون، تنهنجو ڪيچ واليءَ وسايو!

Gul Hayat Institute

آديون اوٺارن کي، آيل، رتيءَ منجهه رسان.
ڪاڪيون ڪوهيارل کي، آيل، پُڇي شال پسان.
وندر جي واٽن تي، آيل، گوڏن پر گسان.
هاريون هوتياڻن جي، آيل، ويڙهي منجهه وسان.
وڃي ڪيچ وڻن ۾، آيل، هوتن ساڻ هسان.
”سچو“ سپيرين سان، آيل، ڪنديس چاهه چَسان.

⁎ ڪافي ٨

تيون ورڻ جون وايون، يار سانگيڙي جون!

هٿ پانديءَ جي، پارؤن پرينءَ جي، اهي سي خبران آيون.
ڪُونجان هزارين ڪيچ وٽان ڏهون، اسان ڏي يار اُڏايون.
اگڻ اُهوئي اسان پرين جو، شل جدا نہ هونديون جايون.
ڪيئي ڪتابتان پنهنجي اَچڻ جون، مون ڏي سي موٽ هلايون.
ناهن ڳالهيون هي ڳَر هَڻ جهڙيون، ”سچو“ ري سوز سَلايون.

ڪافي ٩

هاٺي ڪنهن سان ڳَرهيان ڳالهہ، هاريون، پنهنجي حال جي!

پرين نيندا پاڻ سان، پيئڙ، پنهنجي پال.
ڪرڻ عِرض عجيب ڪي، منهنجي ڇاهي مجال.
ڪندي پورهيو ڪيچ ۾، جي نين نماڻي نال.

ڪافي ١٠

منهنجي ساهہ سچڻ ڪي ساريو،
مون ڪي ڳالهہ تنهين جي ڳاريو،
هوءِ هوءِ هوءِ!

آديون آرياڻن جي، وڃي توڏن تونگِ تنواريو.
مون من گڏي گوندرين، ڪيچي ڪيچ قراريو.
هِهڙن هوتاڻن ڪي، وريئيون نہ وساريو.
جيءَ سَچوءَ جو سرتيون، سندن عشق اُجاريو.

* هيءَ ڪافي ٨، سسئي داستان ناٿون ۾ ڪافي ۴ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

چَپَر تا نہ ڇڏيندين، پلوڙي، پنهل يار!

پاڻ سڃاڻي پانهنجو، گولي ساڻ گڏيندين.
اگڻ آسروند جي، آرياڻي تو ايندين.
اهو اٿم آسرو، نال نماڻي نِيندين.
پڪا پکن سامهون، اوري شال اڏيندين.
سڪ ۾ سوز "سچوءَ" کي، بلوچا، بخشيندين.

ڪافي ١٢

گهوريو هيءِ تہ پنيور، مون سگَ پاروچن سان!

مَرَڪُ تان معذورِ کي، سندو هوتن هور.
راتيان رئان وڏڦڙا، ڏينهن ساروئي ڏور.
آهي آرياڻيءَ جو، ديوانيءَ کي دور.
سچو ڳالهہ اُنهيءَ جي، شوق مچايو شور.

ڪافي ١٣

ديس اسان جڙي آيو،
پڙيون، پاروچو:
مولا سو آڻ ملايو!

اچڻ پاروچي جيءَ ڪل نہ اَن کي، تيلهان ٿيون ورهہ وسايو.
ويڙهي اوهان جي وسي پاروچو، پري چو پنڌ پڄايو؟
اگڻ اوهانِ جي آهي سدائين، گهوري تان پاڻ گهمايو.
اَءٌ نماڻي عيبَن هاڻِي، پاڻَ پرينءَ پرچايو.
پنڌُ ويٺي يار "سچوءَ" جو، ڪيو سو هوتَ سَجايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴

آچن ٿا پرين آچن ٿا،
سِل ڪي ساٿي، آچن ٿا؟

طرف اسان جي هين تياري، پَهَ اڃا ڪي پَچن ٿا؟
اديون آتش عشق جا، من ۾ مچ مچن ٿا.
پَسڻَ ڪارڻ پرينءَ جي، نينهَن وارا هِت نَچَن ٿا.
”سچو“ سُورهيہ ڪيترا، رنگ انهيءَ ۾ رچن ٿا.

ڪافي ١۵

اها ڳالهہ سچڻ تنهنجي،ڪنهن سان آءٌ تان ڪريان؟

اوهان ڀاڄهون سپرين، ويٺي هِت ڏکڙا ڏريان.
هي سِرُ سارو ساهہ سان،آڏو تنهنجي دوست ڌريان.
وِرهہَ اوهان جي هت وساريا، ڀاڇاڻن ڪي پنڌڙا پَريان.
دوست اوهان ريءَ ديس انهيءَ ۾، سورن جا ٿي سڏڪا ڀريان.
”سچو“ چوي سپرين، تنهنجي صورت ريءَ ويٺي سور تريان.

ڪافي١٦

منهنجو هوت پنهونءَ سان،نينهڙو لڳو!

پَرو ڀيڙم ڀاڻ مون، ڀينر ڙي منهنجو ڀول ڀڳو.
ڀيائيءَ جو بند ڀيو، ڪاڪِيون ٽوڙيو عشقَ ٽڳو.
مون ڪي اوڏنهن آئيو، سرتيون سندو وِرهہ وڳو.
پرين ”سچو“ آهي ڀاڻ سان، جيئن سُئيءَ منجهہ سڳو.

Gul Hayat Institute

داستان نائون

۱

باري برهہ بلوچ جو، رڳوئِي راحت؛
ساريان سا ساعت، جا فيڪَندَ هُيَس هوت سان.

۲

باري برهہ بلوچ جو،آهِ مَتِم مَحڪَمُ؛
سندو دوسبتيءَ دمُ، چِڏيان نہ چِن ڪهين.

۳

باري برهہ بلوچ جو، آهِ نسورو نورُ؛
راتو ڏينهان روح ۾، مُحبَن جو مَذڪورُ؛
وچڻ آهہ ضرور، ڪاڪِيون ڪيچيڙن ڏي.

۴

باري برهہ بلوچ جو، هِيڻن جو همراهہ؛
روح مَنجهارون راهہ، ڪاڪِيون ڏسي ڪيچ جو.

۵

باري برهہ بلوچ جو، سَدا مُون شامل؛
ڪيچ ڏٺي ڪامل، مون ڪي پورَ پَسائِيو.

۶

باري برهہ بلوچ جو، اونداهيءَ اوجَرُ؛
ساٿي آهہ سَيَر،سو نہ ڇڏيندو ڇَپَرين.

۷

باري برهہ بلوچ جو، اديون سِر آيوم؛
چاهُون چُمي تنهن کي، چشمن تي چايوم؛
وِرهہ وسايوم،نِينهن پنهنجي نِجهري.

Gul Hayat Institute

٨

باري برهه بلوچ جو، تَنَ کي تقويت:
سنديءَ سورَ صِفَت، پُڇين نه پَر ڪَهِين.

٩

باري برهه بلوچ جو، هاريون هِدايَتَ:
ڪَندو ڪفايَتَ، پاڻون جاڻِي پَنڌ ۾.

١٠

باري برهه بلوچ جو، سارو سعادَتَ:
هيڻن حمايتَ، ڪاڪِيون آهي ڪاف ۾.

١١

پِريان سَندي پارَ ڏي، پَنڌعجائِبُ آهه:
گهوري سِرُ گهُماءِ، مٿي در دوسـَن جي.

١٢

پَنڌُ عجائِب پرينءَ جو، سَندو پيرَنِ ناءِ:
هِنئين ساڻ هَلاءِ، پاڻ پَنهنجو پرينءَ ڏي.

١٣

پنڌ عجائب پرينءَ جو، آهه هلڻ سان حال:
نڪا قيل مقال، ٻي نا جُڙي اُتهين.

١٤

پنڌ عجائب پرينءَ جو، خاصو ساڻ خيال:
فِڪر سان في الحال، وڃي پسنديِنءَ پرينءَ ڪي.

١٥

پنڌ عجائب پرينءَ جو، سِسِي پيرَ ڪرڻ:
اِنهينءَ ڏيان ڌرڻ، آهي قدم ڪيچ ڏي.

١٦

پَنڌُ عجائِب پرينءَ جو، "مان" سان ڪين هلي،
سائِي چاهه چَلي، جنهن "مان" ڇڏي وچ ۾.

Gul Hayat Institute

١٧

ٻَنڊ عجائِب پرينءَ جو، هلڻ هڪ نظر؛
پاڙيچي ڪنهن پڙ، اهو خيال ڪڙو رهي.

١٨

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، هيءَ ويچاري ويندي؛
سڄڻن نہ سيندي، آءٌ تان آهيان جيڏيون.

١٩

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، هيءَ ويندي ويچاري؛
ضَعيف زاري، ڪندي در دوستن جي.

٢٠

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، ماڙهي ڪي هلنديون؛
سور وجي سَلنديون،ڪَشالا ڪافن جا.

٢١

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، ماڙهي هلنديون سي؛
جَتَن اُتون جي، سِرُ ڪرينديون صدقي.

٢٢

روئي هارج رَتُ، هَي هَي هوتياڻن لءِ؛
تنهن پوءِ جيڪس جتُ، مٿان تو هٿ ڏئي.

٢٣

راهين هارج رَتُ، ڪاڪي ڪيچيڙن لءِ؛
هو جو ڏونگر ڏاڪڙو، ماري پُڇج مَتُ؛
ڏاڍيون مهٽان مِير جون، جهلي ڪج جَهَتُ؛
تہ پاڻون چاڻي جَتُ، تئي رفيق رُڄن ۾.

٢۴

اُهي زورئون زور، جي تو محبت من ۾؛
ڏونگر ڏوريون ڏور، هوڙن هوتياڻن لءِ.

Gul Hayat Institute

٢٥

هَنجون رتَ هاريج، تان روهن کي رهسو ٿئي؛
وار نہ وساريج، هھڙن هوتياڻن کي.

٢٦

هاريون نہ هارين، آرتو اکڙين مَٺن؛
تون ڪيئن وسارين، هھڙن هوتياڻن کي؟

٢٧

آهي روح رتِي، مون سين مون پرينَ جي؛
هٿان لَڪَ لتِي، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٢٨

آهي ڪا نہ اَنڪَ، اَيل، عِشق وارئين؛
هٿان لتي لَڪَ، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٢٩

وڻڙيندي وٽڪار، بَدي سَندرو سچ جو؛
پنڌ اڙانگا پَبَ جا، قايو نہ ڪوهيار؛
آهي رڻَ زارو زار، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٣٠

گولِن گڏ گَڏيان، پاڻ پنھنجو ڪيچ ۾؛
پَلَوَ تان نہ ڇڏيان، هَهڙن هوتياڻن جو.

٣١

گولِئين گَڏيندي، پاڻ ڪميٽي ڪيچ ۾؛
ڪنهن ڇَنِ نہ ڇڏيندي، هَهڙن هوتياڻن کي.

٣٢

گولئين گڏيندياس، پورهئي ڪارڻ پاڻ کي؛
پنهنجي تان پرينءَ کي، "سائين" سَڏيندياس؛
ڪنهن ڇَنِ نہ ڇڏيندياس، هِهڙن هوتياڻن کي.

Gul Hayat Institute

۳۳

هارِيون تيس نہ هيئن، جو ننڍ نماڻيءَ نہ ڪَئي؛
تيان پيرايو تَن جِي، جَت ويڙم جيئن؛
ڪاڪِيون ڙي آءٌ ڪيئن، هِهڙو هوتُ وساريان؟

۳۴

سَوين ڳَرُڻَ سندانَ،مان ڀِي ساريان سَرتيون؛
سِگها تيندا سُپرين،مون تي مهربانُ؛
ويهان ڪيئن ماٺ ڪري، جيءَ متي جَولانَ؛
آءٌ ڪيئن ڀِم آرمانَ، هِهڙو هوتُ وساريان؟

۳۵

موڙِي ايندُم شال، ٻاروچو ٻاجهہَ ڀئِي؛
اَتَم آريچن ري، جيئَرُڻ منجهہ جَنجالَ؛
هَي هَي منهنجي حال، هِهڙو هوت وساريان.

۳٦

جان جان يَڪا يَڪ نہ ٿيان، تان تان ماٺ نہ مُون؛
”چِرا“ ۽ ”چُون“، برابرَ ’بي چوَن‘ ٿئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پُڇيون ڪي پريَن، حالَ منهنجي جيُون خبران، ساٿيو ڙي!

ساهہ سِڪي ٿو جن ڪي، مون ڪي ڪِي سارِنِ؟
هِنِ دم دلاسا ڏنا، سَرتيون ساٿيڙنِ.
تون هِت کهڙيءَ ڳالهہ ۾، هو هُت ياد ڪَرِن.
آهين جَنين جي آسِري، سي تو ڪاءِ ڇڏن.
”سچو“ سَنگتِ پانهنجي، مانَ غريبِ گَسڏنِ.

ڪافي ٢

پَسَڻَ ڪارڻ پريڻءَ جي، ڪيا اَکِمَ اَکڙيَن!

مِلَڻ لءِ محبوب جي، ٽيون راتو ڏينهن وسَن.
جهُورَ نہ لَهي جهڙَ جِي، ٽي ڪڏهين ويڳاڻن.
سدا ساوڻ تَن ڪي، بوندان بس نہ ڪن.
”سچو“ سُپرين لءِ ٽيون، جهوريءَ منجهہ جهڄَن.

ڪافي ٣

بِرهہ بيراڳي ڪيو ڙي جيڏيون، مون کي درد ديوانو ڪيو!

Gul Hayat Institute

پُڇو ڪيم طبيب پيا،مون کي نِينهَن سو نِيو.
هاريون اَڇي اوچتو، پُور پريَن جو پِيو.
آندوهہ عشق عجيب جو آهي، ڏکيءَ کي نِي ڏيو.
جو آمُرَ اوراٽو ڏنو، سو تان ساڳِي ٿيو.
سَرتيون ٻاجهوُن سوز جي، آهي جُثِن گاڏون جِيو.
راتو ڏينهان روحَ کي، خيال ڪيو هِن ڪِيو.
”سچو“ باقِي سَچُ ٿيو، غير وچوُن تان ويو.

✻ ڪافي ۴

تيون ورَڻَ جيون وايون، يا سانگيڙي جون!

هَت پانتِن جي پارون پرين جي، اِهي سي خبران آيون.
ڪونجان هزارين ڪيچ وٽن ڏنهن، اهي سي دوست اُڏايون.
اگڙ اهوئي اسان پرين جو، جدا نہ ھونديون جايون.
ڪئِي ڪتابتان پنهنجي اچڻ جون، مون ڏي هوت هلايون.
ناهن ڳالهيون هي ڳرهڻ جهڙيون، ”سچو“ سي سوز سلايون.

ڪافي ۵

گهٽا وچي ڏينهڙا لايا، يارَ پياري، ميان!

آءُ ڙي پانڌي ڪلَ ڪائِي ڏي، هُئن اچڻ جا سبعيا؟
اُنهن ڪارڻ راتو ڏينهان، مون تي وِرهہ وسايا.
ڏينهن انهيءَ ڏي ڏسان ڏهاڙيون، هُن تي ڪانگ اُڏايا.
يار مسافر موليٰ مهر سان، ساڻ غريب گڏايا.
ٿورا تَن جا ”سچو“سنيارين،جي اِجهي چَون اَج آيا.

ڪافي ٦

حال منهنجو ڪو نہ هو، جيڏيون ڙي، پنهنجو ڪرم ڪيائون!

معاف ڪيائون منديون، ڏوهَن ڏي نہ ڏنائون.
جيڪو حال احوال هو سائين، پاڻون ڳاڻ پڇيائون.
پاڻ پنهنجو پاڻهين، ساڻ غريب گڏيائون.
”سچوءَ“ کي ڪيئي سرتيون، تي دلاسا ڏنائون.

---

* هيءَ ڪافي ۴، سسئيءَ‌داستان اندر ۾ اڳ ئي ڪافي ۸ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

گھوري گھوري گھوري، وو ميان
جند سڄڻ تو تان گھوري!

راتو ڏينهان، وو،آهي اوهان جي،سائين، جهوري جهوري.
ڳچيءَ وِڌيوَ عجب جيهي، سهڻا، ڏوري ڏوري.
تَندُ نـ جاڻان، وو، ڪنهين هيءَ، سُهڻا، چوري چوري.
دل ڪسيائي، وو، لَٽ نِيتِيائِي، حاڪم، زوري زوري.
اول آسانِي ڳالهہ تي پوءِ ڪيڙءِ، سائين، ڳوري ڳوري.
”سچوءَ“ لايوسَڄَ منجهاروئن، لالن، لوري لوري.

ڪافي ٨ *

ڙي جيڏيون، هاڻي گھوريو هوتن ري، سارو شهر ڀنيور !

لاهيندا، وو،لُطف مان، ميان، هن ڏکيءَ ڪوئن ڏور.
هي هالاڻي آن جي، شعلو وڏڙو شور.
منت نـ منهنجي موٽيا، زاري آهي نـ زور.
درسن ساڻ دفعي ٿيندو، سندو هنيڙي هور.
”سچو“ سندين راهہ تي، هڪ جفا پيو جور.

* هيءَ ڪافي ٨، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١٢٢ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

آڄ هوتن ريءَ هِت هاڻ، ٻيا ڪير لهن مون ساران!

قاصد ڪيچ وڃن ڏنهن، آئت سِگهڙو آڻ،
- تي روزو جهايان قاران.
وِجهان وِچاٽا ڪيترا، قريبن جي ڪاڻ،
- يار ملن شل ياران.
آيون اِنهيءَ پار ڏهون، اديون ڪرڪاڻ،
- ڪونجن جون ٻي قطاران.
سَنجهي صبح سرتيون، ميان ٻاروچي جي ٻاڻ،
- آهِن "سچو" ڪي سنياران.

ڪافي ١٠

ڏک وڏو وئين ڏيئي ڏيئي، وو، يار سڄڻ اَڄ مون ڪي!

اوهان ٻاجهون يار پيارل، حال اسان جڙو هيئي هيئي.
پرين ڏسيجو وڙ پانهنجي ڏي، اسان هٿئون جي پيئي پيئي.
ياد ڪريجو ڏينهن اهي ئي، ڳالهيون ڪيوَڳڏ ڪيئي ڪيئي.
هو جي ڪيون ڳالهيون توئي سان، نينهن "سچوءَ" ري سيئي سيئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

ڪالهه، اسان تو ڪيون ڪيون، يار سڄڻ، ڳجهيون ڳالهيون!

ٿين پراٽيون ڪينڪي، نِت سي آهن نَيون نَيون.
رهيون آهن روح ۾، چڱيون اوهان جي چَيون چَيون.
ڪين وسرن ساهَ ڪوئن، اهي تان ٻاڙڻ ٻَيون ٻَيون.
مٺيون ڳالهيون تانهنجيون، هن "سچوءَ" ساهَ سَنيون سَنيون.

ڪافي ١٢

تون نہ پاڻهي ٿو سائين ڄاڻــي،
ڪيهو حال ڇوان تو کي هاڻي!

دل ديواني ڪِي اسانجي، مُحب اوهان جي ماڻي.
ڏوهن ڏي ڏس ڪين اسان جي، سائين تون پاڻ سڃاڻي.
دردمنديءَ جي دل تو ئي سان، اڪِن اڙائي آڻي.
ڪڏهن اسان وٽ ايندين دلبر، ويني وڃهان ويڃاڻي.
سوال "سچوءَ" جو آهي اهو ئي، تنهنجو عشق نہ ٿيال اَڪاڻي.

ڪافي ١٣*

آءُ آرياڻــي اوري، آءٌ دامــن لڳــڙي آهيـان!

سِـرُ پنهـنجو سُپرين، گهَرون آيَس گـهـوري.
هــيءَ ڪميٽي ڪينڪِي، ڏونگر سگهــي ڏوري.
ڪا جا تَنڌُ طلب جي، ڇِتِ وئين تـون ڇوري.
نيو پاڇياڻي پـاڻ سـان، تِرُ نہ رهــي تـو ري.
"سچو" سَگ اوهـان جو، ڪيئن پُڇي تنـهنـجي ٿوري؟

---

* هيءَ ڪافي ١٣، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١٠٧ طور شامل ٿيل آهي. تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 ڦٽ نوٽ.

ڪافي ۱۴

ڏِس ڪھڙيون ڦيريون پائي، اِھو لِڪ لِڪوڙي يارُ سڄڻ!

غمزي ھن غيرت ٽِي، جو عشق لڱن سان لائي.
علِم عقل ويو اڏري، عين عشق جي آئي.
طَبل ٻيا سڀ تم ٿيا، جڏھن نوبتَ نِينھُن وڄائي.
نحو صرف ويو وسري، جاتي پاڻ خيال کُپائي.
رَمز پنھنجي راز جِي، تو "سچوءَ" کي سمجھائي.

ڪافي ۱۵

اڙي مھر پئي، مون کي يار سَڄڻ، دارون ڪو دل جو ڏئي!

قدر پيو مون کي ڪاڪيون، نِي ور ور، ويڇن وِئي.
آٿر منھنجي درد جو اديون، شال طبيبن ٽِئي.
ورھيہ ويڙا گذري، ھِن عاشق آھون ڪِئي.
وِرھہ وھايم جيڏيون، پوئتان پُرجھڻ پِئي.
ٻُڪي ڏين جي ٻاجهہَ جِي، تان جِيءُ "سچوءَ" جو جِئي.

ڪافي ۱٦

آھہِ علاجُ نہ ڪوئِي،
ھِــن اَکــن مــاري آھــيـان!

ڪنھن کي سَليان سَرتيون، حال اِھو ئي روئِي.
ڦَڪِيون ٻُڪيون لکين ھزارين، ڪيون طَبيبان توئِي.
نــاحَق ٻڌين ٻَٽِيون، ڪل نہ حــاذقَ ھــوئِي.
ويچ وٺِي وچ واٽ اِھائي، سانولُ اِيندم سوئِي.
دست سڄڻ جي دارون آھي، "سچو" يار سَيوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

نِينهُن ڏاڍي سان لايوسي، آءٌ تان هاڻي ڪيئن ڪريان؟

عشق سَوَلو سَرتيون، هُت سَيَر پايوسي.
جو ڏنائون جيڏيون، سو تان پَلءِ پايوسي.
پُڇي آسان جا پَڪڙا، اديون، اِجهو آيوسي.
پيئرَ شهر پنيور جي، هِت طَعنَ تايوسي.
سوئِي "سچو" سِر تي، هاڻي چُمي چايوسي.

ڪافي ١٨

منهنجو هينئڙو هوتن ساڻ،
کهڙي ڪريان بِي آءٌ تان ڳالهڙي!

ونڌرَ سنديءَ واٽ تي، پُرزا ڪنديَس پاڻُ.
آچِي لڳو مون اوچتو، پاروچي جو پاڻُ.
دعا ڪريجو جيڏيون، شالَ موٽي مُئيءَ جو ماڻُ.
ويڙو درد فراقِ جو، ڏيئِي ڏکيءَ کي ڏاڻُ.
اگڻ ايندو تانهنجي، "سچو" سو سَرواڻُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

ڪالهہ اسان وٽ ويهي ويهي، وو يار سڄڻ، ڪَيَو ڳالهيون!

سي نہ وسرن ساهہ منهنجي کي،
ڳالهہ ڪريان ٻـي ڪيهي ڪيهي!
ٻهَر ٻاروچا ٻاجهہَ پَئِي تون،
آءٌ پکي هِن پيهِي پيهِي!
ڏينهن ٻہ ٽي چار دوست اسان جي،
رَمزُن سان دل ريهي ريهي!
هُج هميشہ يارَ اسان وٽ،
پرين نہ تِج پَر ڏيهي ڏيهي!
ڪيو بيراڳي ڏينهن تنهن لاڪوُن،
دوست "سچوءَ" جي ويهي ويهي.

ڪافي ٢٠

يار چڱي تو تان مون سان لائي،
ڙي دلبر، لائِي!

دوست دلاسي جي درد مندن ڏي، مُج ڪتابَتَ ڪائِي.
تنهنجي اچڻ جي يار پرين ڙي، هِتِ وري تـي وائي وائِي.
جا وٺيوَ دل پنهنجيءَ کي، ڪيوَ سانول سائي سائِي.
خبر خوشيءَ جي پارؤن اوهان جي، اَج اسان وٽ اَئِي آئي.
حال ڏسي ڪري يار "سچوءَ" سان، ٽيءَ اچي ڏکَ پائي پائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢١

اِجهي آيا، ڪِلي ڳڏيا سي، جن جي ڪارڻ پانڌي پُڇياسي!

فلڪ فِراقي ڏينهن ڏهيلا، اهي سي ئي وسري وياسي.
پاٽوئن جاٽي، سي پيهي آيا، جن جي ڪارڻ چِلا ڪياسي.
اسان پانيو تان آرام ٿيو سي، ناز نيڻن جي ناڳهہ نِياسي.
جيئن وٽي ڪين تيئن ڪرن سي، وس پرين جي وجي پياسي.
ويڙهي اسان جي "سچو" آيا سي، طرف جنهين جي قاصد ڪيياسي.

ڪافي ٢٢

متان تون مون ڪي ڇڏين،
سُونهان ڙي سجڻ جا!

محبوبن سان نانءَ ڏٺيءَ جي، نيئي غريب ڪي ڳڏين.
نٿو جاٽان ڏينهن اهوئي، تيندو الاجي ڪڏين.
جڏهن تون حاظر ٿئين حضورين، نانءَ "سچو" ڪري سڏين.

ڪافي ٢٣

ڪاڻ اچڻ تنهنجي ڪندي آءٌ، هِتِ حيلا هزارين وي!

پرچ پرين ڏِس پاڻ ڏي، بِرهہ اوهان جي بندي آءٌ،
- وري مان نهارين وي.
پَرچِي اڱڻ آءُ تون، پايان ڳچيءَ منجهہ ڳندي آءٌ،
- يار ڳڏ ڳذارين وي.
جيهي تيهي هوت اوهان جي، چڱي سا توڙي مندي آءٌ،
- سا تون چو ٿو وسارين وي.
اوهان باجهون سُپرين، نيٺوئن وهايان ندي آءٌ،
پيو "سچو" پنارين وي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٤

آهي صبح انجام، پرين، تنهنجي پَلا پار ڏي!

آسان ڪنيو تان تنهنجو، سِرَ تي ڪُل ڪمامُ.
دانهون ڪري درد مون، بِرهہُ نہ ڪر بدنامُ.
جي تون پُڇين ڳالهڙي، طلب نہ ڪَج تمامُ.
اگرَ اچن تا تانهنجي، عاشق ڪر آرامُ.
”سچو“ سَيو تانهنجو، ڪَيوسي قبول ڪلامُ.

ڪافي ٢٥

ناهي ويچاري سا وَس، هِيءَ تا بيوس آهي، ميان!

پرين پنهنجي پارَ جو ڏاهيا ڪو پَهہُ ڏَس،
- تنهنجي ڪَس، نِي، آهي، ميان.
اول آخر آهي ئِي، رانول منهنجِي رَس،
- تنهنجي وس، نِي، آهي، ميان.
اوهان باجهون سُپرين، ڳالهيون نہ اچن ڪَس،
- روحَ رَس نہ آهي، ميان.
پُڄاڻا پرين جي، آهي پنيورَ ڪوُن بَس،
- سو تان جَس نہ آهي، ميان.
ساڻ ”سچوءَ“ تون سُپرين، هوتَ ڳالهائج هَس،
- پيو ڪو جَس نہ آهي، ميان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٦

هوتَ اسان وٽ اِيندا،
وٽِي نالَ پِي نيندا!

سَوَ دلاسا سَرتيون، هِنَ ڏکيءَ کي ڏيندا،
- گوڙِي پاڻ گڏيندا.
پَکا پاچياڙِن جي، اوڏا آڻِ اُڏيندا.
- چوري تان نہ چڙيندا.
جانچي ڏسجو جيڏيون، هِڪَ ٿڪِيءَ سان ٿيندا،
- وري پوءِ نہ ويندا.
پَسِي حال حَقيرِ جو، بَديون تان بخشيندا،
- "سچو" نانوُ سڏيندا.

ڪافي ٢٧

جِي آئِين، پِلِي آئين، ڪيچي ڏٿوَ ڪالهہَ ڪاتي!

Gul Hayat Institute

سِگهو سِگهو تون ڏيج سَنهيا، ڏينهن گهٽا چو لائين.
ٿورا لائين ٿو هِن ٿڪيءَ تي، پير اگڻ جو تون پائين.
پاڻُ توئِي توئِن ڪريان قربانِي، جو ڳالهہ سچڻ جي تو ڳائين.
طَرفوئن تنهنجي هِيءَ نماڻِي، سَيَ پلائِي ٿِي پائين.
ڏيهہُ سچڻ جو ڏسيون ڏهاڙيون، "سچو" توڪانگَ اَڏائين.

داستانُ ڏهون

١

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، مان تي اَگڻ نهاريان:
ساريو سُپرينَ کي؛ هُنجون آءُ هاريان:
گوندر گذاريان، هَي هَي سارا ڏينهڙا.

٢

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، پوءِ تي اگڻ نِهاريام،
ڪين لهان ڪاتئين. وڏيءَ ويل ويام:
وجي تاڪ تيام، ڪاڪيو ڪيچ وڻن ۾.

٣

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، تَنگ اُنن تاڻي:
هوتن ريءَ هاڻي، اگڻ نِهاري نہ سگهان.

٤

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، اجا مون وتاءَ:
پِرين پچاڻاءَ، اگڻ ڏسي نہ سگهان.

٥

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، جات آوِلي جَتَ:
هَي هَي هٿان هٿ، اگڻ ڏسي نہ سگهان.

٦

ڪيچيڙا ڪالھ ويا، تون تي اگڻ نهاريين،
ٻَڙي ٻاروچن لءِ، رت هنجون هاريين،
ساريون سنياريين، ٻاروچاڻي جاتِ کي.

٧

ويئي ڪيچيڙا ڪالھ،تون اج تي پيرَ نِهارئين:
هو لنگهي لَڪَ سنوان ٿيا، تو هِتِ مهڙا حال:
ڪنڌِئي سارَ سنيالَ، وجي ڪيچ وڻن ۾.

Gul Hayat Institute

٨

ڪري ڏمرُ ڏير، آئـي آڏيءَ رات ويا؛
تون ڪٿين وقت صبوح جي، پيرايُنِ جان پير؛
هو ڀُڪيو ساٿُ سوير، وڃي ڪيچَ وٽن ۾.

٩

جان جان ٽِيَڙسِ جاڳ، تان ساٿَ سَويلو لَڏيو؛
اَرتو اوتي اَڪيون، موٽيون ڏسِي ماڳ؛
وَرُ وَرائي واڳَ، مانَ نماڻيءَ جي نِجهَري!

١٠

اَڳڻ ساڳِي اوءِ، پَر ڪيچن کي ڪاٿون لهان؟
ڏيئي ڦَٽ فِراق جا، پورهيتَ چڙيون پوءِ؛
هاڻي راهُن مَٿي روءِ، سڏ ڪريندي ساٿ کي.

١١

وڃي ڪيچَ وٽن ۾، مَنَ ڪَرن نماڻي ياد؛
آنـدھُـون آزاد، ڪـنـدا ڪمـيـٽـيءَ.

١٢

وڃي ڪيچ وٽن ۾، ياد ڪرن مون مانَ؛
انهيءَ ۾ ارمان، ساه وڃي تو سرتيون.

١٣

وڃي ڪيچ وٽن ۾، مانَ پڇن پورهيت؛
تہ هُئي نماڻي هِتِ، پاٿي ءِ ڀوئي پانهنجي.

١٤

وڃي ڪيچ وٽن ۾، مانَ پورهياتِ پُڇن؛
اِئين پاڻ چون، تہ ويچاري ويجهي ڪريو.

١٥

وڃي ڪيچ وٽن ۾، ڪنهن ساعت سنيارين؛
مانَ وري نهارين، پينر شهر پنيور ڏي.

Gul Hayat Institute

١٦

وڃي ڪيچ وٽن ۾، پُرڻ تيندي پورهيتِ؛
جَتُ منهنجو جِتِ، آءٌ اُت گولي تي گذاريان.

١٧

ڪري پورهيائِت پانهنجي، مانَ وڃي نانءُ سڏين؛
گولِنِ گڏ گڏين، ڪَنِ پاڻيءَ ڀوئِي پانهنجي.

١٨

پورهيت جام پنهونءَ جي، اصلَ ڪوَن آئين؛
تون گولِن سندي گولڙي، هو سنڌءِ تيا سائين؛
ڪاپو ڪمائين، ڪُلو ساري ڪيچ جو.

١٩

پورهيات پنهونءَ جي، هيءَ اصل لاڪون آهر؛
تِي ڪاپائِتِ ڪيچ ۾، ويندي لالن لاءِ؛
ساهه نہ اچن ساءِ، هي ماٺهو شهر ڀنڀور جا.

٢٠

هيءَ پورهيائِتِ پنهونءَ جي،اصلَ ڪوَن آهي؛
سَگَهَ نہ ڪا ساهي، ٻَڙيون، پاروچَن سين!

٢١

چوتِ چڙهي چانگارَ، ڪندي ڪيچيڙن ڪي؛
پوندي ڪَن قريب جي، گوليءَ جي گفتار؛
پاروچا پيهارَ،ڪندا ڀيرو شهر ڀنڀور ۾.

٢٢

ڪوهِ چڙهي ڪوهيارلَ ڪي، ڪا جا ڪُوڪ ڪيام؛
ڳوڙها جي ڳَلَن توَن، ڳَڙَن جيئن ڳاريام؛
اِهي سڏڙا، ”سچيڏنو“ چوي، پاروچَل ٻُڌام؛
گونَدرَ غمَ ويام، جڏهن تيس هيڪاندي هوت سان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اَءُ ڪانگا ڪا ڪر، ڙي، مون سان هَر هَر پيوڪر، ڙي،
-مِٺي ڳالهہ پرينءَ جي!

ڏاها ڏنوءَ ڪِي وجِي، آهي پرين ڪهڙيءَ پَرِ، ڙي؟
ڪِي حال پڇيائون هِن جو، ڪا ڪندا ويچاريءَ وَرِ، ڙي؟
مُحبن جي ميلاپ جِي، ڪا ڪندين پيٺِي پَر، ڙي؟
اَءُ توئِي توُن صدقي، هوئين دوساٽي دَرِ،ڙي.
پِريان سندي پار جِي، آهي سِڪ "سچوءَ" کي سَرِ، ڙي.

ڪافي ٢

ڪالهہ قاصِدَ اوڏاهون آيا: چي، جاني اِينداءَ اَڄ جائِي!

اسين تان اوڏاهون اڄ آيا سي، هُئن اَچڻ جا سَعيا،
- ڪيچ هُئِي هيءَ وائِي.
سِڪين سارين جن کي، وو ميان، واليءَ پوءِ وَرايا،
- اچي ڏينداءَ ڏُکَ پائِي.
ڏينهن گهٽا تو هوت پنهونءَ ري، وِرهِي مينهن وسايا،
- آئي اُڏاهون واڏائِي.
اِجهي اِينداءَ سپرين، وو ميان، ڏينهن گهٽا جنَ لايَا،
- ڪلَ نہ پوندءَ ڪائِي.
"سچو" سِڪندي سال ٿيا، وو ميان، ڏکيا مون ڏينهن لَنگهايا،
- وجي هِيءَ عُمر اجائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ڙي ساٿيو، منهنجي يار جي، ڪا ڳالهه اَچي مون سان ڪَريو!

آهي آرامِي ڪِي يار اسان جو، ٻُڌي سا ووءِ ووءِ وَريو؟
جيءُ هيڪَندَ ٿيان هوت سان، تا ڪاج سيو مون سَريو!
ٻيهرَ مون سان ڪيچ ڏي، ڪِي وکان ٻه ٽي چو نه پَريو!
ڏوٺ ڏوراپو يار سڄڻ تي، هَتان ڪو پانڌ يَو ڏَريو.
سوز "سچوءَ" جو سَگَ سَڻِ سان، ڳوڙها سو ڳاري ڳريو.

ڪافي ٤

وجي پَڪا پُڇائيج، تون ساٿِي ڙي، سڄڻ يار ڇا!

هِي تنان حال حَقيرِ جو، وجي سارو سڻائيج.
هِي نياپو نينهن جو، وجي پانڌي پَهُچائيج.
پانڌ ڳڇيءَ ۾ يار ڪِي، پارؤن مون پائيج.
ٻهَر ٻاروچا وري، وو، اَچي وِرهه وسائيج.
"سچوءَ" ڏي ڪوئن سُپرينءَ ڪِي چڱو چوائيج.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

مون کي نيڻ تا نِيَنِ، هَر هَر حبيب ڏي!

دل جوش ۾ خروش، اڪيِوِنِ روز رت رُئن.
شُڪر آهه خداء جو، دِيدان ديدار ڪَرَن.
پاروُن يار لک هزار، مون کي مِيهڻا ڏيَن.
سِرَ تي "سچوءَ" سي سَهايا، پيبر پِلي چوَن.

ڪافي ٦

رهبَر اِئين چَون، اَڄ اڱڻ تنهنجي اِيندا!

ٿون ڪيئن وسارين ٿَن ڪي، جي تو گهٽو پُڇَن.
در تنهنجي دوست آهي ئي، اڄ تا اِجهي اَچَن.
پَڪا پانورَ ڪَٽِي ڪري، اوڏا تنهنجي آڏن.
"سچوءَ" سندي حال جِي، ساري خبر لَهَن.

ڪافي ٧

داروَن نہ پيو ڏئين، آهي طبيبُ عشق منهنجو!

ڏيليون دارونءَ سنديون، موتي نال چو نِئين؟
ڳالهہ اِهائي عاشقن جِي، هيءَ لاءِ سان هِنئين.
اوڏنهن اولانيو آئيو، چو ويجَ ڏي وئين؟
رڪ "سچو" ڙي سوز سيني ۾، تان تون 'سچو' ٿئين.

ڪافي ٨

ياد اهي مون کي اَيُون، ڪيئي ڳجهيون جي ڳالهڙيون!

اُوهان جي بہ اَچڻ جون، تيون وري هِت وايون.
درد منديءَ جي دل کي دلبر، ورهہُ وچين ڪيئن لايون؟
نانءُ سائينءَ جي سهڻا سائين، چِٽُ نہ وڃ مون تان چايون.
اَءُ تہ ڏينهڙا گَڏ گَذاريون، هِت وينا ورهہُ وسايون.
ڏوهَن "سچوءَ" جي ڏي نہ ڏسو، جو هِت تا سَندوَ سڏايون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹

دوستَ ڪي دانهون سڻي،مَنَ مِهَر ڪا مون ڏنهَن پوي!

دردمندن جي ڊَرَ اتي، ٿو ڪانگ لاڪيٽو لوي.
پيغامَ پرين پارَ جا، چَشمن اُتي ويهو چَوي.
عاشق آهي اُڪنڊيو گهڻو، ٿو راند روئڻ جي رَوي.
سِرَپِرِ اسين ايڏنهن اَچون، يا ڪي اوري ايندءِ اوهي؟
"سچو" سَدا سِڪَ سوز ڪَڻ، پيو ماڻ محبت جو مَوي.

ڪافي ۱۰

مُحبِ مُڪا مون ڏي وري، اچ ڏوٺ ڏوراپا ڏئي!

سڻي سَنيها يارَ جا، بولي بَڌيم بانهون ٻڌي.
دل ديري ڏي دوست جي، وهندو اِنهيءَ ويلي وئي.
مون ڪي وساريو ڪيئن اَئي، مون پرت توئي سان پئي.
تنهنجي اسان جي وچَن، ڏس ڏينهن ويا گنري ڪئي.
مون تان ڪيون تو ساڻ جي، سانيح "سچو" ڳالهيون سئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۱

اَجُ اَڱڻِ اِجهي اَيَم، پَرديسي گڏيم، ميان!

پَيهي پکي آئيا، لنؤ جنين سان لايَم.
ڪوڙين قاصِد ڪيترا، هوتن پار هَلايَم.
پُڇيم جَن لءِ پَنڌڙا، سي والي پوءِ ورايَم.
اُنهن ڪارڻ سرتيون، بسِرَ تي سورَ سهايَم.
سيئي "سچو" آئيا، جَن لءِ ڪانگَ اُڏايَم.

ڪافي ١٢

ناهي ڏوراپو ڪو ڏيڻ اوهان کي، يار تو سان مُنهنجي زاري!

روز اَزل کؤن چاڙهيئِي اسان تي، بارُ برهه جو باري.
جاتي ڪاتي صاحبَ ساريان، يارَ اَوهان جِي ياري.
راتو ڏيهان ڳالهه اَوهان جِي، ٻِي وائِي مون ته وساري.
درد منديءَ سان، ڪنهن ڏينهن دلبر، ڪر ڪا وروهَن واري.
حال اَحوالَ جِي آهي اَوهان کي، سُڌ "سچوءَ" جي ساري.

ڪافي ١٣

آءٌ تنهنجي، سارو عالم ڄاڻي، يار چڱيٰ تو تان لائِي، وو.

گهوريو پرين پرديس اوهان تؤن، ڪَر اَچڻ جِي وائِي، وو.
اَندر اَسان جي يار سڄڻ وي، سَنديِوَ سِڪ سَمائِي، وو.
طرف اسان جي شالَ اوهان جِي، تئي ورڻ جي وائِي، وو.
مِهڻا ڏئي تو لوڪ مِڙيوئِي، دوست تو تؤن دل چائِي، وو.
شالَ "سچوءَ" جِي يار پيارا، لهين تان سُڌ سُپائِي، وو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤

آءٌ ٻانهِي تُون سائين، وي،
پاتم پاندُ ڳِچيءَ ۾ ڪپڙو!

طرفؤن تنهنجي يار پيارل، ڪانگ اَچن مَن ڪَائِين، وو.
نائؤ مولا جي مهرَ ٻَوَئي ڪا، ڌورا مون تي لائِين، وو.
روز ازل کؤن تنهنجڙي آهيان، غير نه مون کي پائِين، وو.
هڪڙي ساعت اڱڻ "سچوءَ" جي، پير مُبارڪ پائِين، وو.

ڪافي ١٥

اهي اڱڻ منهنجي آيا، وو، جَن ڪاڻ سي پيرَ پُڇايَم تي!

پَڪي آسان جي پيهِي آيا، ڏينهن گهٽا جن لايا، وو
- جن ڪاڻ سي پوٿيون پَايم تي.
جن لهِ روز نهاريم راهان، مولا سي محب ملايا، وو
- جن ڪاڻ سي ساتِي سَنيايم تي.
هِنَ غريب ڪي گَڏ نِينَڻ جا، ڪيا سي سجڻ سَعيا، وو
- جن ڪاڻ سي ڪانگ اُڏايم تي.
ڏينهن فِراقِي لَنگهيا اسان توُن، روئندا دوست ڪِلايا، وو
- جن ڪاڻ سي ڏکڙا لنگهايم تي.
رهيا آهن روح منهنجي تي، فائِقَ جا فرمايا، وو
- جن عشق جا سبق پڙهايم تي.
دل "سچيڏني" جي تي اصلوُن، هاديءَ حُڪم هَلايا، وو
- جن ڪاڻ سي وِرهه وسايم تي.

ڪافي ١٦

Gul Hayat Institute

ڪڏهن آلاجي ايندين، پيهي پُڇڻ پنهون يارَ!

پاڻ پنهنجو پاڙهي، ساڻ غريب گڏيندين.
پَڪا پَڪن سامُهان، اوري شالَ اُڏيندين.
اِهو آتم آسرو، ڇَپَر تان نه ڇَڏيندين.
سگ پانهنجي در جو، "سچو" تانوُ سڏيندين.

ڪافي ١٧

اِهي ڏوراپا ڏيئي، موٽِي مُڪا يارَ مون ڏي!

هوءَ جا ڳالهڙي ڪالهہ ڪئي سون، ڪِيئن وسري تو وُيئي.
اَسان ۽ جهون، سڻ ڙي سائين، ڏينهن گذاريوَ ڪيئي؟
ڪهڙن ڳالهين ۾ تون تان آهين، پرت منهنجي تو سان پيئي.
چئي مُنجين تو هٿِ پانڌن جي، تہ حال اسان هِتِ هيئي.
ڏوهہَ گُناهہ، وُو، تنهنجا بَخشا، "سچو" ڙي، يارَ سَيئي.

ڪافي ١٨

مون کي مُرڪڻ سان تون، ڪِيئن ماري وئين!

ڪَئِي پُڇندي پانهنجي، موٽِي ڏوراپو تو مون کي ڏِئين.
آءُ اِيلازڻ دوستَ توئِي کي، يارَ وجي اِتي يا ڪِي ٽِئين.
آءُ مُئِي تان گهوري جانِي، سدائين سو تون تان جِئين!
ڪهڙين ڳالهين يار سچڻ وي، هِيءَ نماڻي نال نہ نِئين.
آهي "سچو" جئن يار توئِي سان، هُج تنهن سان تون پِي تِئين.

ڪافي ١٩

آءُ وري تون تان ويهہُ، سچڻ،
آءُ تان تنهنجڙي آهيان!

آهون عاشقن جون سٽي، چَڏِ پرين تون پرڏيهہُ.
پڪَن ٻاباڻن ۾، آءُ پرين تون پيهہُ.
اصل لاکون آهي، هِيءُ ڏاها تنهنجو ڏيهہُ.
"سچو" چوي سُپرين، آءُ سارءِ ساٿيهہُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

گهوري جانيءَ ري جدائِي،
گڏ گهاريون، هوءِ هوءِ هوءِ!

معلوم توکي پرين، سائين سا ڳالھ سيائِي.
شالَ ڪَنِ سان نہ سُڻان، تنهنجي وڃڻ جي وائِي!
تو سان چِنڊ ڪارڻ تان، يار نہ مون لَڙھ لائي.
ٻَن وڇوڙي جيَ شاهِي دلبَر، وَر سان گڏ گدائِي.
ساڻ "سچوءَ" هو ميان سپرين، سائين تون گڏ سدائِي.

ڪافي ٢١

اهي ٻڙيون، ٻاروچا! اڄ اگڻ مُنهنجي ايندا!

هيءَ شريڪت ڪا ڪندي، اُڙي سرتيون، سائن ساڻ،
ناهيان ثانياڻِي تن جِي، جا پُرجهي ڏنُم پاڻ،
- پانهِي ڪري پانهنجِي، اُهي صاحب سڏيندا.

اُتي ويني تانهنجيون، هن واتيون وروانهان،
ڏين سَيِيئي سرتيون، مون کي لکين تيون لوهان،
- اِهوِ اُتم آسرو، گوِلي گڏ پِي گڏيندا.

ڪِينَ جون مون کي خبران، اُٿي پانڌيءَ پهچايون،
هيون هوتن سنديون، هيڏي وَرَڻ جون وايون،
- "سچوَ" جن جو آهين، سي ڇَن نہ ڇڏيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۲۲

وڃي ڪا مِنت ڪري،
منهنجي يار ڪي، وو!

هو سدائين سان مون، پرين نہ وڃ پري.
حال نماڻيءَ جو ڏسي، وري سو پوءِ وري.
وٺي ڪا دامن دوستَ جي، اکيون تان آب ڀري.
ساريو توکي سُپرين، هِت مَريضِ مَري.
رُسڻ نہ تن سان، جن ريءَ "سچو" نہ ساھ سري.

ڪافي ۲۳

لَٽي هَلاڪي هاڻي، دوستِ وسي مُنهنجي ويڙهي!
ڪوئي ڪَيَو پانهنجي، پرين پاڻوَن جاڻي.
ناحق اوتيم هوت ريءَ، پنبڙين مان پاڻي.
سي ئي آيا هُيَسِ جنين لاءِ، جيڏيون ڙي، جوڳياڻي.
وٺي وِيهاريوَن ويجهڙو، "سچو" سو سَگَ سُڃاڻي.

Gul Hayat Institute

داستان يارهون

١

اَڻ مُلهي آهيان، بانهي پاروچن جي؛
سڀ ڇپَرُ ڇايان، آهُن ۽ دانهُن سين.

٢

هَي وجي هي قافلو، ڇپاتِي ڇايُون؛
مُنهن ڏئي آيون، آهُون دانهون عِشقَ جون.

٣

رات لهي ويا ريجُ، نماڻيءَ کان نڪري؛
ڪاڪيون هاٺي ڪيئن ڪريان، جو ڪاڏي تيڙم ڪيچ؛
پَرَ پيو پنهونءَ سان پيچُ، سو اتي رهڻ نہ ڏئي.

٤

سَهي جان نہ سُتينءَ، جوُ ڪڙڪ ٻُڌي ڪڙڪِي وجين؛
ڇتيان چانگن جون ٻُڌي، تون ڪُوڙي ڪين اُٿين؛
غافل هِڏ گُتينءَ، سيِ پَرِ "سچيڏنو" چَوي.

٥

پاندين ڪوُن پُڇي، تي پَهَ، پرينءَ جا پيچرا؛
سَهِلي "سچيڏنو" چوي، هيءُ لالن لاءِ لُڇي؛
ڪنهن سان ڪين ڪُڇي، اُتس ووءِ ووءِ وائِي وات ۾.

٦

چاڙهيون لاهِيون چُنج جِيون، ڪوڙين آهِن ڪوهَ؛
ڏئي مهتان محبت وارئين، ڇپَرُ ڏايي ڇوهَ؛
ناگهہ نِستِ نينهن ڪي، تا رئارن روهَ؛
اچي منجھ اندوهَ، مَتان تون ماندي ٿِئين.

Gul Hayat Institute

٧

لاڪون لاکينَ لڪَ، نبيرڻ نہ ٿيا:
ڪوڙين آهِن ڪيترا، راهُن آتي رڪ:
هَي هَي ڪارڻ حق، هِي سارو ڏونگر ڏوريان.

٨

روئِي هارِيان رَتَ، ووءِ ووءِ واتَنڙين تي:
جيڏيون ڪارڻ جَتَ، سارو ونڊر ووڙيان.

٩

آچج آرياڻِي ، تون وري شهر ڀنڀور ۾:
آن ري اکَڙينَ مون، تو پَرتِ وهي پاڻِي:
هوت آچِي هاڻِي، هيءَ نالائقِ نوازيو.

١٠

هوت نہ چڏيو هِتِ، نِيو پورهيتِ پاڻ سان:
تو ريءَ بي ڪا چِتِ، ڪانهي ڪميڻيءَ ڪي.

١١

عمر اجائي گذري، ڪارڻ مِٺي رُوءَ:
خام منهنجي خوءَ، ڪَر وَر ويچاريءَ جِي.

١٢

جَتَ موچاريَ جاتِ، چڱي جاتِ جَتن جِي:
وائِي تن جِي وات، سدا آتم سرتيون.

١٣

پورهيائِتِ پنهونءَ جي،آهي اصل ڪوُن هِي:
جيڏيون جَتَن ري، ويني ورهہ وسائيان.

١٤

آهي ڪو نہ غرض، محبوبن ڪي منهنجو:
ڏيڻ سِرُ فرضُ، ”سچو“ سندن سَٿِ ۾.

Gul Hayat Institute

١٥

لوهي لاغرضي، سُپيريان جِني سارَ:
مارڻ لءِ مُشتاق جي، آهي محبن کي مرضي:
سِر ڏيڻ تنهن سَتِ ۾، آهي فقيرن فرضِي:
ڪڏهان ڪو قرضي، "سچو" نازڪَ تنهنجي نانءَ جو.

١٦

ڀيس تنهنجي ڀيچ، پنهونَ ڪين ڇڏيج مونُ:
ٻانهي ڪري پانهنجي، وجي ٻانيڻ کي ويچ:
مَر ڪميڻي ڪيچ،پورهيو ٻانِهن جان ڪري.

١٧

روئِي ڏنو رنگ، ڪو جو ڪامِڻِ ڪوهَ ڪي:
سو شَمه شَفق سان ٿيو، سُرخيان شارو سنگ:
منهنجو نينهن نِسَنگ، پيو سموُرو سُڪوتَ ۾.

١٨

اُتي ڪمر ٻند، لوچ، ت لَهين سُپرين:
هوتاڻِن جو هنڌُ، ڏسيڻ اَڪڙينِ سان.

١٩

مِلي مارڳَ جي مرين، تئي قدر ڪيچيڙن:
تورو وڏو تَنِ، تنهنجي آچڻ جو تئي.

٢٠

مِهَر مَ لاهِ مٿام، آءُ اوهان جي آهيان:
جي ڪامِل سَدَ ڪيام، سي ٻڌي ٻاروچا ورين.

٢١

ٻانيڻ جِي ٻاڪار، ٻُڌي ٻاروچو آئيو:
ورَ وسارج ڪينڪي، جا واقف نه وٺڪارَ:
سِگهڙي لهج سنيار، سائينءَ لِڳ "سچو" چوي.

Gul Hayat Institute

٢٢

سَرواٽن مون ساڻ، پَلوَن پَلاڻِي ڪَئي:
جن جاڳايوجوش ڪي، آءٌ اُتن قربان:
ٻاروچاٽو ٻاڻ، تڏهن لوَن لوَن منجهہ لڳي ويو.

٢٣

پيرنَر هِن پنيور ۾، منهنجو ڪارِ نہ ڪم:
اُتم اَريءَ جام سان، دوستيءَ وارو دمُ:
ماٺهن ليکي غمُ، پر سُک ”سچو“ تو پانئيان.

٢٤

ڪيچيڙن مون ڪالهہ، آجا وڙ وڏا ڪيا:
اُن جي ڪارڻ ڪاڪيون، ڪنديس ڪافَ ڪَشال:
هَي هَي هِن جي حال، جو هيڙا هوت وساريان.

٢٥

عمر اجائِي گذري، هَي هَي هيڙي حالَ:
تائين اَڄ نہ مون ٿئِي، سَندي هوت سنيال:
مون ڪان پُڇن ڪينڪي، ڪافَن جا ڪَشالَ:
پنهنجي قربَ ڪمالَ، ڪا وَر ويچاريءَ جِي ڪريو.

٢٦

عمر اجائي گذري، هيڙا حال ٿيام:
چُپ چپاتيءَ سرتيون، وتوَن هوت ويام:
هو جي ڏونگر ڏاڪڙا، قولڻ سَي پيام:
اَڄ صبح ايندام، ڪندا ور ويچاريءَ جِي.

٢٧

وندر ۾ ويهان، قولن پيون پرينءَ ڪي:
نالِ جَنين نيهان، هوت تنِين جي هنجَ ۾.

Gul Hayat Institute

٢٨

پَرتُ هوت پنهونءَ کي، آڻي عشق کيو:
"سچو" سَگَ تيو، هڙن هوتياڻن سين.

٢٩

مِهر مَ متان لاهـ،مون تان نماڻيءَ تون:
هِيءَ ڏکوئي ڏاهِ، اَڻ مُلهہ آهي اَنهنجي.

٣٠

مِهَرمَ لاه متام،اَءٌ اوهان جي آهيان:
جي کامل سَڏ کيام، سي بُڌي پاروچا ورين.

٣١

جيهي تيهي حال سين، پاڻُ وجهڻ مون پنڌِ:
روئي پَبوڻ رند، پنيءَ چام پنهونءَ جي.

٣٢

هَي هوتا تو سندي، اَوڙڻَ جهڙي ناهيان:
حال پسي مون هي، مان نماڻي نال نئين.

٣٣

ساٿُ سويلو سرتيون، وڏيءَ ويل ويوم:
وندر جي وڻن ۾، ڦولڻ هوتُ پيوم:
تيلهڻ تر تيوم، هاڻي هوتياڻن لءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

مون کي تنهنجي آهه، اچڻ جو وڏو آسرو!

جوڙي ڇڏيم، ور، جائيون، ميان الا، لوءِ لوءِ ۾ تولاءِ!
اڱڻ آسروند جي، ميان الا، پير مبارڪ پاءِ.
جڏهن ڪڏهن تو ڏسان، ميان الا، توکي جاءِ بجاءِ.
ڪين جڙي پيو جيءَ ۾، ميان الا، تنهنجي سِڪ سواءِ.
تو گذاري گوندرين، ميان الا، ”سچو“ تنهنجي ساءِ.

ڪافي ٢

لڳيءَ دل جو دارون، ناهِ ڪو پولڻ پيارا!

عشق جون واڻان، بَرن لاڻان، تنهن مُون نکرن درد جون ڇاڻان،
- پوءِ ٿيون پُون هي پَچارا.
عاشق تا ڪن درد جون دانهان، عشقَ منجهارئن اِهي آهان،
- رئن آهي زارو زارا.
آءَ تان بانهي، تون تان سائين، پاند ڳچيءَ وچ پلوءُ پائين،
- اچڻ جا ڪر قول قرارا.
ڳالهيون مون سان تو جي ڪيون، مور نہ مون کي وسري سي ويون،
- دم دم تنهنجي ياد آ يارا.
هيڪر مون کي جاني جياريو، ڳالهِن تنهنجن ڳجهن ڳاريو،
- وصل جا ڪر وري وارا.
”سچو“ تون تان تِيءَ نہ ماندو، پرين تنهنجو الله آندو،

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

اَديــون ڙي اَج اَهـــِ،
اَسان مُـحـبـن جـو مـيـلـو!

دلبر سِڪندي ڏينهن ٿيا، سُپيريان جي ساءِ.
ڦَـنـا ڪيائون فراق ڪي، پُڌو جـاءِ بجـاءِ.
ڏڪ لنگهيا سُڪ آئيا، لڳـڙي تـڏڙي واءِ.
جنهن ساعت گڏيا سُپرين، سا ”سچو“ ساعت سُهاءِ.

ڪافي ۴

ماريو هوتَ وڃَن الا، ڪنهن در ڏيان دانهڙي، پلو لو!

ڪاڪيون، ڪڏهن ڪينڪي، منهنجي مِنت مَڃن، الا.
پُنيءَ پيس جَن جي، سي پِـي سـورَ سَڃَن، الا.
دعا ڪَريجو جيڏيون، پيرو تان نـ پَڃن، الا.
اهـوِ اَتـم اَسـرو، ڏيـنـدا اَب اَڃـن، الا.
”سچو“ سهمي ڪينڪي، روحُ تـ ڪانءَ رُڃَن، الا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

هُتَئَوُن هوتُ هَلي، ڙي، دوست دلاسو ڏيندو!

وجهج ڪم ڪريم تي، ٻي ڳولج ڪامَ ڳِلي،
- پاڻهين پُنيءَ تو ايندو.
پَڪا پَڪن سامهان، تنهنجي ماڳ مِلي،
- اوڏا آڻي آڏيندو.
آچڻ سندي آن جي، ويندو روحُ رِلي،
- تورو تورياڻيءَ ٽيندو.
جا ڳُجهي هوتن مَنَ ۾، سا ساڻن ڳالهہ سَلي،
- پُنهل پاڻ سان نيندو.
مهرَ پنهنجيءَ سان تو پرين، اِنهيءَ پَٽ پِلي،
- ڙي "سچو" نانءُ سَڏيندو.

ڪافي ٦

ذري ذري ڪَن چَشمان چُور،
نِين اسان کي ٿيون وَهلور!

تَن مَن سڀ تاراج ڪَرن ٿيون، ديدن جو آهي هي دستور.
خوني وتَن خيال پنهنجي سان، ڪُسن شهزادن شَعور.
ناز نياز سان هِڪي واري، چاڙهن سولِيءَ تي مَنصُور.
ساڻ ڏسڻ جي مشتاقن سان، ڪَيفِي ڏاڍو ڪَن ڪَلُور.
"سچو" ڪير ويچارو آهي، وجهن ڦيري دل،ڪَرن فتُور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

پاڙهي پئيوَ سُڌ سورن جي، وو، عِشق لڳيوَ جي اُديون!

ساري خبر وڃي تَن کوءَ پُڇجو، جي ورهِ سڄڻ جي وڍيون.
ڪين لِکن سي لوڪَ اڳيون، جي آهِن ڏکَن جون ڏَڌيون.
مُحب مسافِر ٿيا جَنين جا، ڪُوڪان اُهي لَڪ ڪنديون.
ورهَ ولوٽيا جي وهنديون تَن جي، نيڻوَن نِيرَ جون نديون.
پاروُن پِرين جي سڻو سيپيئِي، لوڪُ پِلِي ڏي بَديون.
اڳيون پويون سڀ معافي ڪيون، تنهن محب "سچوءَ" جون مَديون.

ڪافي ٨

اوري آڻ سي اوري، ڙي الله، جنين ڪاڻ سِڪيَس سال!

ڏسُ نہ مون کي ڪو ڏئي، ڏيهہ رهيس آءٌ تان ڏوري.
واٽَ جنهين کوءَ لنگهيا، گهوري هِيءَ جندڙي گهوري.
هيڪند تون ڪر هوت جي، ساڻ ٿَڪيءَ ڪنهن ٿوري.
ساهہ "سچو" جو تنهن ڏهاڙي، ريا چاڪَ وجهي چِٽُ چوري.

ڪافي ٩

ڏينهن پُڄاڻوَن آئين، پلي آئين ڙي يارَ مُنهنجا!

اڱڻ اسان جي هوتَ ٻاروچا، پيرَ جي اَج پائين - پلي پائين.
پَري اسان کوَن يار پرين ڙي، ڏينهن چولائين - ڪيئن لائين.
ڏوهہَ ڏنگايون يار سڄڻ ڙي، ڪيئن پُليءَ ڏنهن پائين - چو پائين.
هيئن نہ گهُر جي يار توکي، چِتُ چُڪيءَ توَن تو چائين ڪيئن چائين.
عَرش ڪرسيءَ توَن اُچي اُتاهين، مَن "سچوءَ" جي تون مائين - پلي مائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

ٿُنهنجي پانڌي پيغامَن، الا، منهنجو جيءُ جياريو!

هِي تان تَنُ توان ڪيو، اَڙي سباتِي سَلامَن.
تو تَوَن اَءُ قربان ٿيان، ڏنهن آئين عجيبن.
مَنهنجو چِت چَريو ڪيو، هِن نيهَن جي نياپن.
درد منديءَ جي دل ڪي، ڪيو قابو ڪلامَن.
ڪيائون ياد حقير ڪي، اَسرئي ايامن.
ڪَيئون مِهرون پانهنجي، گوشُ ڏي غلامن.
مُنهنجو وِرهـُ وڌايو، ان جي انجامن.
جيهو تيهو آهي ئي، ”سچو“ سگ سندن.

ڪافي ١١

ڪري سانگ پِرين وري آيم آهي، ديس آساڙي، الو الو!

وري وطن آئيا، پينر ٿيڙم پَلو پَلو.
پريَن اڳيوَن پيشوا، هاريون مون سان هَلو هلو.
اَصلَ لاڪوَن آهي اُنهن سان، روح منهنجي جورَلورَلو.
اُنهن باجهُون ناهِ ڪو، ڳولڻ مون ڪي ڳَلو ڳَلو.
سِر سجڻ جو لوڪ ڪي، ساهيڙيون نـ سَلو سَلو.
”سچو“ سچيءَ سِڪ ۾، شال نـ پوندو ولو وَلو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

ناهي هِنَ درد جو دارون، توئِي وٽ يارَ طَبيبا!

تِرُ تفاوت درد نہ ڏيندءِ، چوڙين جا سِيرَ سَراوئن ـ
ڦَڪِي ڏيڻ سان هَي وجي تو، هِنيڙو هاٿي هيڪاروئن.
سوز گداز، نِي وي، غم فراقان، لائن تا قول قطاروُن.
دوا دردَ جِي سوئِي ڏيندو، جو ايندو پرين جي پاروُن
ناز پِرين جيون يار "سچوءَ" جي، هِن تان ساهہَ سنياروُن.

ڪافي ١٣

منهنجو شرم سَيوئِي آهي، جيڏيون تان پير مُغان تي!

وري ڏنائون پاڻ ڏي پاڙهين، نا تہ هئا حالَ اسان هي.
اُهي پاڙيائون پاڙهي پانهنجا، هو جي قول ڪيائون ڪي.
جَن پياريو پُر پيالو، شالَ ساقي جِيَن سي.
سَدا آهي وسَن اسان وٽ، جانِي جِيءَ جا جي.
سِر "سچوءَ" ڪي ڏَسيو ڏيهاڙيون، پنهنجي يار هٿوُن ڏي.

ڪافي ١٤

ڏنِي ڏيکاري، ڙي ميان، صورتَ سُپرينءَ جِي.

حَسن حُسينُ جي ڪارڻ، زاري، ڙي زاري.
ورتم ساري لوڪَ کوُن، پينر ڙي بيزاري.
مَحبت محبوبن جي، مون اَصل اِختياري.
چوان حقيقت حال جي، هيءَ سجڻ کي ساري.
هِت هُت ڪندا ڪاڪيون، اُهي مون سان موچاري.
"سچوءَ" سدائين گهُرجي، يارن جي ياري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

ڏيئي مون ڏيڪاري، لَڙي وريو ويو ڊر توڻ دلبر!

ڏڻـُـم اَڪِـڙين سـان، هـوءِ هـوءِ حسن هـزاري.
وسُ نـہ هِن جو ڪو هُيو، هوشُ نـئين هَسواري.
دينَ ڪفر اسلام ڪوڻ، بِرهـَ ڪئي بيـزاري.
ڪنهن ڊر ڏيان آءٌ دانهڙي، مونجهہ اِنهيءَ مون ماري.
سوز سَفيران لايون، هِن چُڪيءَ ڪي چوڏاري.
حاجت هن جِي نہ هُئي، جا قاتِل فوجَ قراري.
گهٽيءَ مدت ڪان پـوءِ آچي، دوست ڏني دلداري.
باسيائون تان بِرهـَ جي، ميان "سچوءَ" ڪي سَرداري.

ڪافي ١٦

پرين اوهان ڪوڻ پوءِ، هِت راتيون رهنديس ڪا؟
پُـنيءَ اِينـدي تانهنجـي، لالَ وري هِن لوءِ،
- پوءِ سورَ سهنديس ڪا؟
واعدا ويڙا وسري، هوتَ ڪيَـوَ جي هوءِ،
- بئي بول بَهنديس ڪا؟
پرين تنهنجي پار ڏنهن، قا صِد اچـي ڪـوءِ،
- وري هِت ويهنديس ڪا؟
سچو سِڪَ اوهان جي، هنيڙي ۾ هـوءِ هـوءِ،
- بئي ناهـَ نهنديس ڪا؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

مون ۾ عيب اَپارَ، سَڄَڻ تُنهنجي ٻانهڙي آهيان!

ٻانهن جي آءٌ ٻانهي آهيان، ساري سڀ چمارَ.
هُئان هميشه هوتَ سان، شالَ نہ ٿيان ڌار.
هِي سِر صَدقي تو تؤن، سِيسي ساڻ ڪپارَ.
اوچَڻ ڪنديس اَکيون، پٽر ڪنديس وارَ.
پاڻ تو ئي تَوَن صَدقي، سِيسِي ساڻ ڪپار.
ساهہَ "سچوءَ" جو سوگهو ڪِيڙو، رکي يار اٿو يارَ.

ڪافي ١٨

سو ڏاڍن جو اَهي ڏيهہَ، جاتي نِينهڙو وو نيڻن لايو!

جاتي پُهچ نہ پَکيءَ جي ميان، سو سيڻن جو ساٿيهہُ.
جي ٿِي وڃان در دوستن جي، ميان، چُمان پيرن ڪيهہُ.
جي ڪوٺيو ڪُهن سُپرين، ميان، وڃي پَڪڙي تَن جي پيهہُ.
"سچو" عاشقُ جي آهين، ميان، وايوڙين وڃي ويهہُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

يلو، آءٌ تان يارَ سڄڻ جِي،ٻانهي گولِي آهيان!

آءٌ نماڻِي عيبَن هاڻي، ڏوهَن ۾ آءٌ تان اولِي آهيان.
جيهِي تيهِي آهيان، ڙِي جيڏيون، جانب جِي آءٌ تا جهولِي آهيان.
پَلپَل پُڇَن حال مُنهنجڙو، ڳالهہ انهيءَ جي تان ڳولِي آهيان.
هيڏي هوڏي نہ وڃان، مُحبن جي آءٌ تان ٽولِي آهيان.
ڏِسُ "سچوءَ" ڏي سُپرين، نا تہ ڇَپَر هِت ڇولِي آهيان.

ڪافي ٢٠

آديون آهي اَچ آيا، ڏيهه جَنين لءِ تي ڏوريان!

ڏيو مبارڪ سرتيون مون کي، مولا سي مُحب مِلايا،
- چرخو ڪيهو آءٌ چوريان؟

در پيهي سي، وو، آئيا، سائين الا، جَن لءِ مون وِرهه وسايا،
- پاڻُ مَٿانئن گهوريان!

پَر ڏيهه ِ ويا ها، وو، مون پرين، واليءَ سي پوءِ ورايا،
- تَڪِ ڪيها ٻيا توريان؟

"سچو" اتي، وو، دوستُ ڳـنڍيوسي، ڏينهن گهٽا جَنهن لايا،
- ونڊر ڪنهن لءِ ووڙيان.

ڪافي ٢١

پينر ڙي بيوس، وجي آءٌ پَئيان!

وس نہ آهيان پانهنجي، واڪو ڪيَم بيوَس،
- مين ديوانڙي ٿئيان.

لوڪُ ساروئِي سرتيون، روحَ نہ اُچي رَس،
- حالـوَن هُڻ مين ڳئيان.

مَڇُ ڏايو مون سِر آئيو، ڪوئِي نہ اُچي ڪَس،
- قابو عَشق ڪَئيان.

بِرهہ واري باتِ ڪوئن، "سچو" نہ ڪري بَس،
- مِهٽا ڏيَن سَنئيان.

Gul Hayat Institute

جهولڻو

(سسئيءَ پنهونءَ بابت)

١- سَرتيون سڀ ٿِيَس صلاحِي،
هوتان راهہَ وٺي پياہ راهِي،
چو تينءَ کَيِ تَنِين جي کاهِي،
ڏونگر ڪيم ڏَسائج، ڏاهِي،
جَبَ ۾ ڪونہ ڪَندُئِي همراهِي،
تڏهن چَپ ڪرڻ تو چِاهِي،
پَر هو اِهڙو امر اِلاهِي:
پيا سي ويهہُ تون وهَم وساري.

٢- چي ڙي،مون سان مُور مَ ٿيو مَصلحاتِي،
ثابت سِڪَ رهي ڪا ساتِي،
هاريون هي جا آهي حياتِي،
تن ڪي روهہ رسان ٿِي راتِي،
پائيِنديس جهَر تَتي جهَنگ جهاتِي،
چاجي چچي پوي مون ڇاتِي،
ڪنديس وڙ سَنديَن ويلا تِي،
اِينديسِ ساڻ وٺي يَڙُ ياتِي:
ڏسنديُونءَ هوت مِڙئِي مِڪواري.

٣- چي ڙي، ويهہُ وسار وجَڻ جي وائِي،
توسان لَعلَن جنهن لَوَن لائِي،
تُنهنجِي دل ڪيتَن تَنهَن تائِي،
سو اڄ جاڙَ ڪري ويوءِ جائِي،
ڏيئي ڪَن بُڌج تون بائِي،
بوهن پاس نہ بوڙج ڏاهِي،
سُرت صلاحَ تون سَمجهج سائِي،
اِها ڳالهہ اَمرَ ۾ آئِي:
ڏونگرُ ڏورُن ٿِي ڏهڪاري.

Gul Hayat Institute

۴- اَيَل، اَڻَ مُلهِي جا آهي،
سا ڪيئن سَگَهَ سچڻ سان ساهي،
پيو تا ناهه نہ هرگز ناهي،
ڏاين ساڻُ شَريڪتَ ناهي،
جا پَئي سِي لاڳاپا لاهي،
ڇَپَر ڇوهہ اَڳيانئُس چاهي،
ڪيچن ڪَيَ اُها مَرُ ڪَاهي،
ڪٽندي گام تہ پُڄندي ڪاهي:
محض اُنهيءَ ڪي مِيرُ نہ ماري.

۵- ڇي ڙي، رَهہَ روين ڙِي روڙي،
آڏو پِينگ بُڄهي ٿي پَوڙي،
هيبَت هول هراست هَوڙي،
ڪامِڻ ناهِين اسان ڪي ڪوڙي،
ٿون تَنهن ديس مَ وَڃج ٻوڙي،
پَرڏيهيءَ جي پُٺِ مَ پوڙي،
ٿَرَ ۾ ترسَ اَتئي ٿڪَ ٿوڙي:
هِتِ تا ڪانہَ گهڙي هڪ گهاري.

۶- اَن دل آرياڻِيءَ سان اَٽڪِي،
مان جا ريجهہَ اَديون تَنهن وِٽڪِي،
هَي هَبي گهوري تا هِنَ گهَٽڪِي،
رهنديَس ڪِين هِجَر ۾ هَٽِڪِي،
جانبَ ڪاڻ نہ جاڳيَس جهٽ ڪِي،
پِنيءَ ويلَ وجان مَرُ لَٽڪِي،
ڪنهن جي فَهم نہ هَٽڪا ڦَٽڪِي،
هاٿي سِرِ توڙين مون سَٽڪِي:
هِنَ ڪي ڪا مَ هَلڻَ ڪوڻ ڪاري.

Gul Hayat Institute

٧- چي ڙي، سپ پَر سَڄَ جُلي ڙِي چاڙِي،
پُرجهجِ پَبَ نہ اَتيئي پاڙِي،
وسهج تو دل جَنهن سان واڙِي،
سَسئي سو تان ڙِيُئي نہ ساڙي،
ناحق تانگهہ تنهين ڏي تاڙِي،
چو ڪيءِ خواب ڪٽِيءِ تو ڪاڙي،
ڪِيئن ڙِي اَبُ اَکين ۾ آڙِي،
جِيلا ڪَرمَ هلڻَ جا هاڙي:
پُڄنديِنءِ بام پَسِي بَرُ باري.

٨- جيڏيون جبلَ چَوَ تيون جيئِي،
ساجهُر سَنگَ لتاڙيان سيئِي،
گهوريان گهوٽ بِنا گهرُ هيئِي،
سائِي وَسَ وَتانئُم ويئِي،
رهندَمُ روحُ نہ هِت تَن ريئِي،
وينڙم دوست دلاسا ڏيئِي،
هِيءَ تان پَلَوَ پُنهونءَ جي پيئِي،
هُن تان ڪامِڻَ ڪِيڙس ڪيئِي:
نِياڻونس وَرُ وَنِي ويساري.

Gul Hayat Institute

٩- چي ڙي، گهورين ڪاڻ، جنين جي ڳهَرڙا،
اَتئي تَن اَڙانگا اَرڙا،
آڏو تاڪُ نہ ڏيندءِ تَرڙا،
ڙِيندءِ زور مَتي، تو ذرڙا،
بيدل بَس ڪَرائيندءِ بَرڙا،
اوجهڙ ڪوهہَ اَتئي سي ڪَرڙا،
گهائي پيرَ ڪائيندءِ ڪَرڙا:
سگهنديِنءِ نارِ نہ وَرُ نِهاري.

١٠- ثابت ڳالهہ سٽو هِيءَ ساري،
جبل واٽ نہ جيڏيون جاري،
پَرَ پِي برهہ جنهين سان باري،
سا هَڏِ ماڏي مور نہ مَاري،
ڇا جي وَر وِنگا وَيَ وارثي،
تاپِي درد منديءَ ڏَهڏاري،
توڙي کوهہ کري تو کاري،
کندو پاڻ پنهون پوءِ واري:
تا پڻ سَرسُ سِڪائِي ساري.

١١- جيڏيَن کَيَس وراٽِين جوڙي،
هُت تو روهہُ رڙندا روڙي،
تَنهن جو تابُ نہ سگهندي توڙي،
آڏون مِير مَيائِي موڙي،
رائو ريگَ ٿرَن کوُن توڙي،
سگهنديِنءَ پيرُ نہ کَر ڳَل کوڙي،
تون تان لعلُ لَهين کِيئن ووڙي،
کَنهن جِي کَامَ کَمر ڇَڏ ڇوڙي:
بيا تِي ماڳ مِرون ڇوڏاري.

١٢- جيڏيون جَتُ مُنهنجو آهي جائِين،
آءٌ تان ويندِيَس آج تَنهن تائِين،
آهيان پانهي آن جي آن ئِين،
پاٿوَن گهٽ پينَر تِي پائِين،
آن کي پَلوَ ڳچيءَ ۾ پائين،
دَمُ دَمُ دُرس کريج دعائين،
مون کي سَجڻ ميڙيين سائِين،
کيچيڙن کي پَهچان کائِين:
بِرهہ جِي باهہ بَهون ويا باري.

Gul Hayat Institute

۱۳- چي ڙي، آڏو لَسَ بَگهيڙَ کَن لوڙا،
تَن کوَن کَنَ بَئي تين بوڙا،
چوهئون چِپَر چِني تو چوڙا،
تاتي تاکَ تَکَر جا توڙا،
سَهمناکَ سُندا سي سوڙها،
ڏيوَن مارَ مَتي ڏين موڙا،
سي ئِي ڏُرت ڏورَٽ جا ڏوڙا،
ڏينيو ڏنگَ هَٿن تا ڏوڙا،
آهِن هاڙي مَنجهہ هَزاري.

۱۴- چي ڙي، چا جي مَستُ مِرون هنئن مارا،
چُرڙين نانگَ چُرَن چوڏارا،
سي ئي ورهہ اڳيون ويچارا،
هٿندا شينهَن ڏسي شوڪارا،
هو جي هاڙي مَنجهہ هاڪارا،
سَرتيون سَنگ نهاريان سارا،
ڪيا جُڪ جانب جي جيءَ جارا:
وَرَسان ڪانہ ايندي ڪا واري.

۱۵- چي ڙي، هُيَرَئِي جي جَتَن جِي جا ڪا،
توکي سَمجهہ پيئِي چَوَ ساڪا،
ويَرَئِي نازِ نهوڙي ناقا،
ڏونگَر ڪين اَتئي ڪي ڏاڪا،
لوهي لَس وجهندئِي لاڪا،
چِپوَن چوهہ لنگهنديئءَ جهاڪا،
آڏو فلڪ فِڪِر آهِن فاقا،
ونگَن وِچ واسِينگَن واڪا:
هَت توپَپُ وِجهي پاتاري.

Gul Hayat Institute

١٦- ڪاڪيون ڪامَ ٽِڪي هُت ڪانِي،
جـاڏي ٻجَتَ وٽـي ويس جـانِـي،
سـورج آهــي نـ تــن جـو ثـانِـي،
تــاڏي ٿُـرتُ وِجـان آءُ تـانِـي،
ڇـا جـي پَبِ نـ هـونـدس پـانـي،
ڇَـپَــر ڇوهـ اڳيانڻس ڇـاني،
تــوڙي بِرهـ وِجايـس بــانِـي،
لـوچـون ڪِين ڪنديَس ســالانِــي:
اِهــو عـَرض اَتــوَ اِظهـاري.

١٧- جَلَـدَنِ جَت وِٽِـي ويئي جـوري،
پـوري چـو نـ پـِريـنءَ تَنهـن پـوري،
گــادر هـاڻ مَحَل گـهَـر گـهــوري،
ڏونـگـر ڏرڙَ سَـگهِين ڪِيئن ڏوري،
عـاجـِـز عـام ٽينـدئِـي، هِت اوري،
تَـرَ جـي پنـد نـ ٽَـڪِيئن تـوري،
تــن ڪـي تـوڙَ سَـري ٽِـي تــوري،
وِجهـ مَ جِيءَ ٻِلا ڪَنهـن جـهــوري:
مَـرنـديءَ گـامَ ڪنيو ڪوڪاري.

١٨- چي ڙي، بيحد ڪِيم ڪهو بيون ٻاٽِيون،
چـو ٽـيـون لَسَ لـوايـو لاٽِـيـون،
ڪَنهـن ڪي ڪَنڌ نـ اِينديون ڪاٽيون،
رهـنـديَس روز نـ اِتــي راتِـيـون،
ويـنـديَس سِڪ سَجڻ جي ســاتيـون،
ڏاتَـرُ ڏِس جـو ڏيـنــدُم ڏاتِيــون،
پـائِيـنـدس جالَ جَبَل ۾ جهَــاتِيــون،
مُـحـبـن هَـس اِهـي مَصلحـاتـون:
هَـلِـي آ مَـردِ سـاڻ اُمـاري.

Gul Hayat Institute

١٩- ڪامڻ منَت ڪَريون ڪَنهن ڪيهِي،
سي جَتَ جاڙَ ڪري ويئِي جيهِي،
ڪِيَڙي پُرجهه نه تو پب پيهي،
ڪا ڪَر ڪاهه تِنين پُٺ تيهي،
تون تان نِينهَن نسوري نيهي،
ووڙج وَرَ مَ وِرچج ويهِي،
ڪيائين دُرس ديوانِي ديهِي،
اَول عِشق نِشانِي اِيهِي:
تَڙ قَرزاتِ ڏينهان تڪراري.

٢٠- ڪيچين ڪَيَ لڳِي هوءَ ڪَهڪي،
پهريين پُور تَڪر سان تَهڪي،
ڪامِڻ ڪوهه ڏسِي نا ڏهڪي،
اُتِي روحَ نه تنهن جي رَهڪي،
توڙي پير قِتَس پَب ڦَهڪي،
تان پِي نارِ نه بالڪل نَهڪي،
توڙئن ڪِين تنهين هَٿ تَهڪي،
آوجان عاشق اهڙي اَهڪي:
ڏونگر سي وڏائين ڏاري.

Gul Hayat Institute

٢١- توڙي جهَڪَ جهَڪي ڪَئي جهولي،
بِي تان بولي هَٿ نه بولي،
ڦيريون ڏئي، پِرين کي ڦولي،
چوهوئن پاڙ چِپَرَ کي چولي،
گورَن رَند ڏسِي سِرَ گهولِي،
ڳَڙَ ڳَڙَ ڳوڙها ڳاريو ڳولي،
ڏونگر ڏرڙ ڏڪوئِي ڏولي،
قادر شال قريبَن ڪولي:
ڪنڌو گام نڪَر ڪوُن ٿاري.

٢٢- پهريون ڪانءُ پهاڙَ پُڇيائين،
هِت ڪي ويٺا هوت هَنڌائين؟
هَر هِر توکي سُرت سڻائين،
ڪي هئا رات توئِي وٽ سائين؟
ڪَر ڳَل الله لَڳ اَلائين،
پيو هَنڌ سور نه سَنگ سليائين،
مون ڪي مُحبن ساڻ مِلائين:
عاشَقِ هَي هَي ويا آزاري.

٢٣- پوءِ تا ٽيڙس جبل جوابِي،
پِنيءَ ليلَ لنگهيا بشتابِي،
ساڳِيين سارو سات ثوابِي،
سي سپ هُئڙا گُل گُلابِي،
وچندا وِيڙا رات ربابِي،
اصلوءَ اَڙبنگ هئا اَعرابِي،
توسان ڪِيائون خام خرابِي،
اوني عن هئا عاذابِي:
هتوئن ڪاه آڙاه اَنڌاري.

Gul Hayat Institute

٢٤- ڏونگر ڏَسُ چُڪيءَ چِڏ ڏيئي،
تو وٽ رات تنين ڪا پيئي؟
آهه هي وَسَ تنين ڪوئن ويئي،
ڪِي تان لنگهيو سات سنجهيئي؟
هاڻي حال سَڄ مون هيئي،
ويَڙس ڏک وڏو هي ڏيئي،
هُو هُئا ڏاڍا سُپرين سيئي،
جانب آهن منهنجا جيئي:
ماري آهه ويا آتاري.

۲۵- حَجر چِيَس آهـي هِنيـڙي هــاري،
جـي تـون مـحبوبن جـي مـاري،
آهــــي عـشـقِ سـَنـدءِ آزاري،
وجهـج ڳـَلِ ڳـِچـيءَ كـا ڳـاري،
مـون كـي تِر نـہ كـج تَكـراري،
پُـٺِـنِ كـاهـہ نـہ تـيءَ قـراري،
اَتـئـي بِـرهـہ بـلـوچـي بـاري،
يَـكـدِل كـانـئـن مَـنگـج يـاري:
وينـدئِـي عشق نـہ هـڏ اوتـاري.

۲٦- ڏونگـر ڏيـرن ڏي ڏس كـوئِـي،
اَوڙي روحَ نـہ بِـيـو رسُ كـوئِي،
نـاهـي ويـچاريءَ جـو وَسُ كـوئِي،
لاهـي كـو نـہ بـيـو كَسُ كـوئِي،
نـاهـي جانـبَ جـو جَسُ كـوئِي،
كُـتـي غَم ڏِسِي كَس كـوئِي،
خاطِر منـجهـہ نـہ پـيس خس كـوئِي،
وٺـي درد ڦِـري ڏس كـوئِـي:
بيـٺِي عِشق منـجهـوُن اوسـاري.

Gul Hayat Institute

۲۷- چُـكـيءَ چـوٽ وِٽـي ورچـاتـي،
وِيـڙا وِرهـہ تـوئـي سـان واتـي،
آنـدي عِشـق تـڏهـن اورهـاتـي،
كُـتـل كـيـچ وجج كـنـڌ كـاتـي،
پـيـٺـي زهـر منجهـوُن گـهـٽ گـهـاتـي،
تـوكـي آنـدو عـشـق آڳـاتـي،
ڳولـج جـامُ پنهونءَ گهـرِ گـهـاتـي،
هَـي هَـي لـَعـلـَن ويـو لـوهـاتـي:
هُـئـڙي جن جي هِيءَ اَجهـاري.

٢٨- هَي هَي ماري عشق اَميران،
وِٺي وِرهه وَڪيل، وَزيران،
توڙوَن هيئن لِکيون تقديران،
پانهنِ هٿ تيون تقصيران،
ڏاڍيون عشق سنديون تڙ پيڙان،
پُنِيءَ منهنجي بِرهه بَهيران،
هَلَن هٿ نَڪي تدبيران،
مون سان سندين سوز سفيران:
ورتئي وره ڪنهين وڃاري.

٢٩- اَول بابين برهه پَڙهيائين،
تنهن پوءِ سورن منڍ سَڙيائين،
سَسئي ساڻ فِراق ڦَڙيائين،
اَصلوَن ڪيچن ساڻ ڪَڙيائين،
جَڙان جيءَ ۾ جال جَڙيائين،
تيلهان متي روهه رَڙيائين،
مَحبت منجهه مريض مَڙهيائين،
توڙوَن غير خيالَ تَڙيائين:
پيئي هَٿ بِرهه هاڪاري.

Gul Hayat Institute

٣٠- هِيءَ دل لالَنُ ويَڙسُ لُٽي،
وِڌسُ باڻ بروچ جي ٻُٽي،
وَرَڪوَن شالَ فقير نه ڦُٽي،
ڏُنگر ڏک چَريءَ کي چُٽي،
کيائين ڪيچن منزل ڪُٽي،
آنديُس عِشق گهٽيري گهُٽي،
متو پيرَ ڪرايون ڪُٽي:
هَي هَي ڪيو تِي سَا هونگاري.

٣١- وَرَ جا وِرهہ پياريَس وَٽِي،
توڙي سسئي سُورنَ سَٽي،
تَنِهن دل ڏانهن نہ مُحبن مَٽِي،
چوکو عشق نہ آهي چَٽِي،
سُورن سوز کِلڻ کوُن کَٽِي،
مُحبت کانءَ نہ گھايل گھَٽِي،
سسئي سوزَ فِراق جي ڦَٽِي،
پائين پَبُ پَٽولا پَٽِي:
روئي ڦوڙائِي جان ڦوهاري.

٣٢- لونِي بَک متي تي لَتِي،
بوڙي تيزَ منجهاروُن تَتِي،
محبت مَنِ تنهين جي مَتِي،
وجي کيچ وِرَهہ مون وَتِي،
گھوري گامَ گھٽيري گھَتِي،
ڏکَ جي چِتِ هنيائونس چَتِي،
روئي ريتِ تنهين سپ رَتِي،
جاٽي پَب سَيو هکَ پَتِي:
عاشِق عِشقَ منجهوُن اُڃگاري.

٣٣- هَرڻيوُن کِيرُ پيارڻ آيس،
کِرهَڙ دانهن کري سَپ کانيَس،
کوکن ساڻ چَپَر سپ چانيَس،
ڏونگر ڏکَ منجهاروُن گھايَس،
چُلنگيون عشقَ ڏکن ٻُڻ لايَس،
ڳالهيون کيچ کيچيڙن ڳايَس،
بَر کي بِرهون بازر پايَس:
جِجَر ڳاريَس ساڻ هوکاري.

Gul Hayat Institute

۳۴- هَي هَي هوتُ ڪري وِيس هولِي،
تنهن محبت ٻاروچي جِي ٻولِيَ،
ڏونگر ڇُٻوُن پاين ڏولِي،
ڪوهيارَل جي ٻانهي گولِي،
ساتي پَبِ پرينءَ جي ڦولِي،
تَنهن تا جانبَ تان جِند گهولِي،
روئِي ڪيائين چَپر چولِي،
سَنگ جِي راهه ڪيائونس سولي:
نيندس ڪيچي نالِ قطارِي.

۳۵- منجهوُن نِيهن هنيائين نعرو،
سُٽندي سير سڙي ويو سارو،
منَ ۾ محبت وِڌس مارو،
ڪيائين واري اَتي وارو،
اَندروُن عشق ڏِنس اوٻارو،
ڏيئِي مَتي سَنگ سَرارو،
ڪائين مانَ ڏسان ڪوهيارو،
محبت ريءَ آهي مُنهن ڪارو:
"سچيڏنا" ڪون سنپارِي.

Gul Hayat Institute

۳۶- مٿي روهه چيائين روئي،
هيءَ ڪَلَ ڪوهيارلَ ڏئي ڪوئِي،
عاشق تنهنجي عشق اندوهِي،
محبت مَنجهه هَلاڪِي هوئِي،
لڳِي لالن تا لَڙهه توئِي،
توڙوُن سُورَ وِڌائين پوئِي،
ساتِي تيَس "سچيڏنا" سوئِي،
جانبُ آهيس جِيءَ جو جوئِي،
قابِرُ ڳَڏُ تَنهين سان ڪارِي.

٣٧- هيءَ جا هنيڙي ٿي حيراني،
محبت ماڌ ڪَئي مَستاني،
دلبر ڪاڻ هُئي ديواني،
باقِي نِيهُن رهيُس نِيشاني،
ڪيَڙي فوج فِراق جي فاني،
ڪيائين ساهه سَريرُ قرباني،
گَڏبُس شالَ جَبَل ۾ جاني،
ڏيندُس رَحم اُتُس رحماني:
آئِي هيئون نِينهن نغاري.

٣٨- محبت محبوبن جي ماري،
ڪا جا باهه ٻاروچلَ ٻاري،
ڳالهين ڪيچيڙن جي ڳاري،
ڪيائين جانِبَ تَوَن جِندُ واري،
منجهوَن ذوقَ چيائين زاري،
هيءَ دل آهي سڄڻ تَوَن واري،
ڪُوڪان ڪوهه ڪري ڪوهياري،
توڙي وِرهه ڪئي ويچاري:
راتيان ڏينهان گهنگهر گهاري.

٣٩- مٿي روهه ڏسو سا رَمڪِي،
ڪا جا عِشقَ چَڪايَس چَمڪي،
ڏسِي سَڄَ نه دم پر دهمڪي،
محبت مُور نه ڪامِڻ ڪَم ڪِي،
گوندر وِچ گُذاري غَمڪِي،
هاديءَ جانبَ سان نئين جَمڪِي،
تنهن تا تانگهه نه تِر هڪُ تَمڪِي،
مٿس وڃ وِرهه جي چَمڪِي:
تنهن جي شور وِڌي شوڪاري.

Gul Hayat Institute

۴۰- چڙهندي چُنج نہ عاشق اَڙڪِي،
ڪا جا فوجَ مٿائنس ڪڙڪِي،
لڳِني لعلَ پُنتيءَ سان لڙڪِي،
لڳِيس باهہ بِرهہ جِي پڙڪِي،
جو هَر جوشَ سَچَڻ جي جهَڙڪِي،
رنجيءَ روهہ اُتوُن جا رَڙڪِي،
سارو سَنگُ پيو سَڀ سڙڪِي،
ٿڪرُ سي پيو تان تَڙڪِي:
اهڙو سوز هلِي سينگاري ·

۴۱- جانِبَ ڪاڻِ چڏيائين جايُون،
فوجان عِشقَ اڳِيانئُس آيُون،
ڪلان ڪوهہَ سَنديَس ڪَهڪايُون،
سيئي وِرهہ وِساريُس وايُون
وجي خاڪَ لِڳَن ڪي لايُون،
تنهن جي سوزَ چِپَر سي چايُون،
روئِي روهہِ ڏنائين رايُون،
پيان پپ چڙهي جَڻ پايون:
اهڙو عشق هَلي اختياري.

Gul Hayat Institute

۴۲- چِپَرُ ڪانہ چڏي سا چوري،
جنهن تان گهوٽَ اُتوُن جِندُ گهورِي،
جا ڪِي پورَ پرين جي پوري،
هيڪَل هوتُ نِهاري هوري،
ڳولي تَنين جنين ٿَر ٿوري،
لوُن لوُن قابو لڳِيس لوري،
هُئَڙس جهورَ برابر جهوري،
تنهن جي هٿ سچڻ جي ٿوري:
اِنهيءَ ڳالهہ وِڌي سا ڳاري.

۴۳- آهي ريءَ عجيبَ اُبائَون،
اَچي شالَ ڪوهيارل ڪاڻون،
جنهن سان لوهِ لڏيون هُم لائُون،
هَي هَي جَت وڃي ويا جاڻون،
تنهن تان ڏَس پُڇي ڄِي تاڻون،
ننڍر هيءَ جا نال نہ نِياڻون،
تنهن جِيون زِيلان هُت سُياڻون،
هِهڙس ڏونگَر حال ڏٺائون:
ويچاري ٿِي تونگِ تنواري.

۴۴- موتي چاهہ پرينءَ جي چائِي،
تَنهن ڪا ڳالهہ محبت ڳائِي،
چَپَر سَپ ڪيائين چائِي،
ڏاڍيءَ تِڪَ تَنهين جي تائِي،
”ويجهي آيس“ هُئَڙس وائِي،
روئِي روهہ ڏنائين رائِي،
گهِتِن منجهہ قلم گهُمائِي،
تان تان اوڏي وَسئون آئِي:
آيُس مُحبُ اڳيون منهن پاري.

۴۵- ڪُونجن هَت مُڪائين روئِي،
دانهن ڏوڳهہ منجهاروُن ڏيئِي،
سا تان ڪَنِ سَڄَڻ جي پيئِي،
آڻي هليا هوت هَنڌ يئِي،
جانبَ جِيءَ گهُريا هَسِ جيئي،
آيس سَڄَڻ پاڻَ سنجهيئِي،
جن جي ڪاڻ ويچاري ويئِي،
وڃي ڪيچ اُها ڳل پيئي:
پنهون پِريَن گڏيو غم ٽاري.

Gul Hayat Institute

۴٦- سسئي چامُ پنهون هڪُ هو تان،
ڪامِڻ جانب ڳوليو جو تان،
ساڳي پاڻ پنهون هئِي سو تان،
پيچي هيءَ ڳجهارت ڪو تان،
چاجي ڪاڻ ڪَرين ٿِي ووءِ تان،
چَپَر ڳولي ٿِي سا چو تان،
"سچو" دَست دوئِيءَ ڪانِ ڏوتان،
ساچَنُ ڪيئن صَحِي ڪَيو توْ تان:
پَر جي عشق اچِي اوجاري.

۴٧- آهي "ڪُل شيءٍ" سو هادي،
"خَلَق الاَشياءَ" ڪَوْن آبادي،
"وَهُوَ عَينُها" ٿِي آزادي،
واندِي غير ڪَنوْن هيءَ واذي،
لَٿا شَڪ شُبها ٿِي شادي،
"سِري سِره" ٿِي اِمدادِي،
جنهن ڪي سَمجهه تنهين ڪي تَعدي،
سوئِي مَرد نہ آهي مادي:
سَپ وِچ صورتَ يارَ پياري.

۴٨- پَنهنجِي پاڻَ ڪري ٿو وائِي،
تنهن تان ڳالهہ اها ڳالهائِي،
ڪافر مؤمن صورَتَ سائِي،
انهيءَ رَمزَ ڏنائين رائِي،
جانب ڏسُ ڏنو هي جائِي،
"فاَ ينَمَا تُوَ لوا" آيتَ آئِي،
ٿيڙو اَجُ بَهاني پائِي،
اَحمد وحي هِڪوهِڪ هئائِي:
'احمد' 'اَحد' هُئا اِسراري.

Gul Hayat Institute

۴۹- "عَرفتُ رَبِي بِرَبِي" آيت آئِي،
نوبت " اَنَاالحَق" وڄائِي،
"اَعظَمُ شَانِي" رَمز رلائِي،
ڪِيَڙي "لَو ڪَشفَ" اُجرائِي،
"يَسمَعُ يُبصِرُ" آهي هِڪڙائِي،
"بِلامِيم اَحمدُ" اِها وائِي،
"اِني اَنَا الله" آگاهِي،
هُئَڙي صُورت هِڪ سيائِي،
سوئي بندو سو مولائِي،
سوئِي هيٺ سو بالائِي:
عالَم الله مونْ اِظهاري.

۵۰- ظاهِر سِڄُ ته سڀ ڪنهن جائِين،
هيءُ پي رَمز تون دل سان لائِين،
تون تان آئينو تي آئِين،
پنهنجو پاڻ ئِي ۾ مُنهن پائِين،
"مَين" کي ڇوڙ ته ٿِيون "سائِين"،
پولو مور نه هن ۾ پائِين،
توکي صَحِبي سَچ سڻائِين،
ڪا شَي ناهي بِنا حق ڪائِين،
"ڪُلُ شَيءِ ناطقءُ بالحق" ڳالھ اِهائي ڳائِين:
هَر جا پاڻَ غَنِي گفتاري.

Gul Hayat Institute

نــوري

داستان پهريون

١

تون سَمو سردار، آءٌ ميئي مهاڻي آهيان؛
تنهنجيءَ شفقت مِهر جو،آهي ڪو نه شمارُ؛
گنديءَ گاندَر گهر ڪان، ڪيو ساري عالم عارُ؛
مٿي تَنهن مَدارُ، تو ساريءَ ڪينجهر رکيو.

٢

تون سَمو سائين، آءٌ ميئي مُهاڻِي آهيان؛
مون لَڄ رهائين، جو پَلءِ لڳيس تانهنجي.

Gul Hayat Institute

٣

آءٌ ميئي مُهاڻِي، تون سَمو ساري سَرَ جو؛
قرب منهنجو ڪهڙو، ڄاڻيو تو ڄاڻِي؛
ڪارِي سرِ ڪنيم ٿي، ڇڇيءَ ڪڪڙيءَ هاڻِي؛
راڄا تنهنجي راضَ سان، ٿيس راڻِن جي راڻِي؛
تو سَما سِيباڻِي، نہ تہ هيس بيهودي بڇڙي.

۴

ڪلسا ڪلوري، ڪِنَ ڪالورا ڪينجهرين؛
پيهي وچي پَن ۾، ڪَنِ بُڪين بُوري؛
روز تني، کي راوَ ڏنهن، ٿيا چانور ائون چُوري؛
جي هيون اڏوبَند ۾، سي ڪن ڪپڙا قصوري؛
هيٺ مَٿي تَن تي، ڍڪيون سالان سموري؛
واسيا وتَن ويسَ ۾، هُيَن ڪُهنبي ڪَتُوري؛
ڇچيءَ ڪِڪيءَ تارِ جي، سي اٻَر عَطوري؛
ٿِي مُلڪين مشهوري، سَمي جي سُهاڳ جِي.

۵

پيرَ آئون مُنهن نيرا، پاٽيءَ پوندا جَنِ هٿا؛
سي اڄ ٻَڌيو وتن سِرَتي، چاهه منجهوئن چيرا؛
ماٽڪَ موتي مُنهَن تي، هٿ تَنهين هيرا؛
ڪاتَ سيئِي ڪِيرا، سُگهَڙ سَمي جامَ جا.

٦

وَهين وَهلَ لَٽيون، ٿي پيٽَ پاريا تنِ پانهنجا؛
ڏنيون ڏَٿ ڏَبَ جون،ٿي جهَٻيرن جهپيوَن؛
ڪِڪيءَ خاطِر ڏَٻيريون، ڏٻَن منجهه ڏپيوَن؛
جي ڪائِن ٻَيڻِ پَپيون، سي چُوريءَ تي چَريون ٿيون.

۷

جي جهاڳيون وتَن جهاڳَ، ميئون ڪارڻِ قوتِ جي؛
سي اعليٰ درجي آنديون، سَمي جي سُهاڳَ؛
مَنچر مَها وچ ۾، ڪَن رنگيليون راڳَ؛
هُئا حال جنين جا هِهڙا، تَن تي پلي ڪيا پاڳَ؛
ڪينجهَر پن ڪنڌين جِي، ٿي هٿ اُنهن جي.واڳَ،
هِيرا ۽ ياقوت پيا، اڄ اُنهَن وٽ اُجهاڳَ،
ٻيا پِري لَڪين لاڳَ، تنهن ڏَلَين کي ڏيئي چڙهيا.

Gul Hayat Institute

٨

بيحد پيگوڙيون، هُين ٻولِ نہ ڪنهن ٻونڊيون؛
ناپي ڏٿ آئون ڏيِ جون، ڪن خرارين ڪوڙيون؛
ٻوريءَ ڦرها ڦريون، اڇن ملاحيون موڙيون؛
جوڙون سڀ جوڙيون، چام تماچيءَ تن جون.

٩

ٻولِ نہ ڪنهن ٻونڊيون، پَر هُيون سَمي جي سهاڳَ تي؛
ڪينجهر سنڌيءَ ڪنڌئين، ڪَنَ توريون آئون ٽونڊيون؛
چڪَ جيهون چونڊيون، تو چام وهاري وَٽِ ۾.

١٠

هُيون لڳين ليڙيون، مُنهن نہ موچاريون؛
سي تو چام وهاري وَٽ ۾، ڪري ملاحن ميڙيون؛
تو پڳيون جوڙائي ڏئي، ٻَهڳڻ تَن ٻيڙيون؛
وٺن ماڻڪ موتئين، تنهن ڪؤن جهَبيون ۽ جهيڙيون؛
توڙي اِهڙيون اَويڙيون، تہ ٻيي سَمي چام سُهائيون.

١١

جَن تي پالِيا پيٽَ، ڪِمنَ ڪالورَن سان؛
سي تا تيل ڦليلَ سان، تيون مَلائِن ميٽَ؛
چام جواهر جي ڪري، تو اُنهن پارِ اُميٽ؛
ڪَئي لاکيٽي ليٽَ، سَمي مير مُهاڻن ڏي.

١٢

هئا وڏا جَن تي ويلَ، تي قوت مِلين،ڪِين ڪِي؛
خاصين سي خوراڪن تي، تان ڪَن مُهاڻيون ميلَ؛
مڙي جُهڙي پاڻ ۾، ڪن سيلابين سيلَ؛
پوءِ لاتا چام لُطف سان، زبونِن تَوَن ذيلَ؛
تن سي تيلَ ڦليلَ، اڄ عطر ڳاڏڻَ اوتيا.

Gul Hayat Institute

١٣

جَنهين اَڏوبَندِ، هُئي عُمر سَيائِي. اِهڙي؛
سي سَمي جي سهاڳ تي، آيون ڏاڍي اَنڊِ؛
تنين جي طولان جيون، پيون هاڪان هنڊو هنڊِ؛
ڏليون ڏوليين چڙهيون، پيرين پوَن نه پنڊِ؛
سَپ اَندامين سَنڊِ، جَڙيون جواهر ۾.

١۴

چوليون جَن چِڪِ هُيون، اَڄ تيون لالين لاٿو،
جُتيون جَڙاٿو، پايون وتَن پيرَ ۾.

١۵

نوريءَ نادر جامَ کي، کي چَڪايون چاتيون؛
تنهن کي ڏسڻ سان ڏياريون، ڪنهن ڦِڪَل ڦيراتيون؛
وتان سو واتيون، تو ڏٺي ڏهاڙي اُن کي.

١٦

هون مَڪَ هِڪَ ٽراڻ، چار ٽرارا موتِئين؛
تنهن برابر نه ڏيان، توڙي ڏين جال جَوهارُ؛
جو پلءَ پيڙو هڙو، مهاڻيءَ مٽيانُ؛
تنهن مَرُڪينجهرَ پِرِ قرارُ، جنهن چارو چام ڪُلهي ڪنيو.

Gul Hayat Institute

١٧

تارازيءَ جي توري، مَڪ موتِنِ تي نه ڏيان؛
پيٽا تيٽا نه وٺان، توري نه توري؛
گهوري آءٌ گهوري، جو چارو چام ڪُلهي ڪنيو.

١٨

مَڪَ برابر نه ڪريان، ماڻِڪَ موتِنِ ساڻُ؛
سَمو چام سُڄاڻُ، جنهن چارو چام ڪُلهي ڪيو.

داستان ٻيو

١

مَتي جَن مُوڙا، هئا چارين گندئين گودڙئين،
ٻئنسر ٻئينان زر جا، تن جهاپا آئون جُهوڙا؛
جَن ٻانهين ڪُلهين ڪِين هو، تَن چُوڙ تائين چوڙا؛
سمي جي سهاڳ سان، تن ننگن نپوڙا؛
ڪوڙيون ۾ ڪوڙا، سچا سمي سپ ڪيا.

٢

رنگ ڪاري رويُون، هيون مڙني مَلاحَن جيون؛
سي ڪنيون ڪارَن ۾ اَچن، دَرا ۾ ڏويون؛
جِت بيحد بدبُوءِيون، اُت الله عطر اوتيا.

٣

هڪ دَرا ٻي ڏوءِ، ٻيون گوجان مارنِ گانگَـتيون؛
تَن مون ڪِڪيءَ جِي آچي، برابر بدبوءِ؛
اچي مُشڪ عطر جي، آڄ منجهانئن خوشبوءِ؛
رنگ سوني جِيءَ رُوءِ، صورت انهين سُوهٽي.

٤

منهن مِٽيءَ ميريون هيون، بيهوديون بچڙيُون؛
گهڻ گهڻ نوريءَ گهنگرو، چِم چِم ٿيون چيريُون؛
سمي پاڻ سهاڳ ڏئي، هِي جي هُنَ هيريون؛
لوهاڙيون لوريون، پارسَ لڳي سون ٿيون.

Gul Hayat Institute

۵

پارس لڳي سون ٿيون، لوهاٽيون لوريون؛
ڄَهلَ جهُڳڻَ کي ڪاڻ ڪا، وَريون ۽ ويريون؛
محلين رَهن ميرَ جي، مُهاٽيون ميريون؛
سمي ڏنا سُهاڳ کي، سَهجَ ۽ سيريون؛
ڪوجهن مان سهٽيون ٿيون، جهٽ پَٽ جهَبيريون؛
تماچيءَ تيريون، ڪينجهر جون ڪِنيون ڪٽِي.

٦

مُنهن مِٺيءَ ميرا، هئا بيهودا بڇڙا؛
سمي جي سهاڳ تي، ٿيا گاندرَ گـُنبيرا؛
ڏسو ڏهاڙي ڏئي، ٿُو در تنين ديرا؛
ساجهُر سويرا، ٿا کائِن طعام خوشيءَ سان.

٧

تَرکو جَن تَريون، ٻيا ڪونئر ڪَڙهيون ڪَچ ۾؛
تَن اَڄ لَڙهان لَڙکن موتئين، ٻيون سنديون سون سريون؛
زيور آئون پازيب ٻئا، زري ۽باف زريون؛
ڪِينجهُر ٻئِي پيَريون، اُنهن کي انعام ٿيون.

٨

جَنين ڏوءَ ڏَرا، ڪَچين ڪَمَ ۽ ڪُوٽيون؛
سي مٺي پيرين بَرهنہ، هئا گاندرَ سَيُ گَرا؛
اُهي پاهان ـ پاڻ پَرا، ٿيا سَمي جي سُهاڳ سان.

٩

جي ڪونئر پَرن ڪَمَ، تن ناتو ناپي سان هئو؛
تَرِن جا تن تار ۾، ٿي رَوان ڪِيا رُم؛
پوءِ اچي تماچيءَ جام جي، پئي در تنين جي ڌُم؛
جي هئا گوشائت گَم، سي پَلءِ لڳي پَدرا ٿيا.

Gul Hayat Institute

١٠

بِهہَ ڏوڏا جَن ڏاجُ، قـوت جنين کُمَ کـوٺيـون؛
انهن جو احتيـاج، تـو تماچِـي کيـڏو کـيـي.

١١

نہ کنهـن روءُ نہ رنگ، هئا بيهـودا بُڇـڙا؛
اَڄ پڻ انهـن جي تيـا، پيـرن هيٺ پَلنگ؛
مِياٺيـون معـافـي تيـون، نہ ابـوابَ نہ انگَ؛
پَٽُ اوڍين اڙبنگ، سي سَمـي جي سُهاڳَ تي.

١٢

پوءِ کِيُون لَسَ پَلا، تـي مُهـاڻن مـاريـا؛
لَکَ هزارين حـاکمين، تــي کـاڏا تَن کَلا؛
کُڙهِيون جن کَنڌن تي،سي تيا لَڳي پاڳَ پَلا؛
دمـڙي تَن نہ دَستَ ۾، هئا نهـريَل کـين نَـلا؛
اَڄ مَيئـن جي گهر مالَ جا، تيـا تـم تـَـلا؛
پَـر هُيڙي اکـڙين ۾، کـا جـا مِيـيَ کَـلا؛
کـينجُهر گهُمن لاڏکِيـون، کَيـون رسَ رَلا؛
اَگلا جـي سَگلا، سَمــي نـانـوَ سُجاڻبـا.

Gul Hayat Institute

١٣

حَـريـران ۾ حُـلا، ڏنـا چـام نہ چـارِنِ وارئـين؛
جـي هـيـون اڏو بـنڌن ۾، تَن چوتِيـون چُوکُلا؛
کـينـجهُر سَنديءَ جاءِ تـي، تن بـنـايـا بَنـگـلا؛
اَگـلا جـي سگـلا، تـا سَمـي نـانـو سُجاڻبـا.

١۴

ڪينجهَر سنديءَ ڪَنڌئين، رهن پريون جي پَيُوِر؛
تن ميئن مٿي آئيا، سالو ۽ سالُورَ؛
چڙهيو سا چَوڏول ۾، تي حُڪم هلائي حُورَ؛
راتو ڏينهان راءِ جا، تيا مَلاحين مَذڪور؛
سي حاضر منجهه حضور، وهن تماچيءَ جامَ جي.

١۵

تون سَمو سرتاجُ، آءٌ ميئي مُهاٽي آهيان؛
لاٽئي پنهنجي لُطفَ سان، اسان ڪوَن احتياجُ؛
ڪينجهر سارو تو ڪَيو، مون ميءَ سندو محتاجُ؛
تنهنجو مون ڏنهن راج، مون ڪيهي ڪاڻ ڪُڙم جي.

١٦

لانگوٽيون لاشون، هيون وَهـَ وَهلَ جي وچ ۾؛
سي پلءِ لڳي پوءِ جامَ جي، تيون خوراڪين خاشيون؛
لَعلَن ياقوتن جون، وَتن ڪينهن ڪَماشون؛
جن پاسا هِريل پَنِ تي، تَن فرشين فَراشون؛
تا پي تماچيءَ ڪيِ، ڪن طرحين تلاشون؛
روءِ هيون راشون، پَر سمي جام سُهاٽيون.

Gul Hayat Institute

١٧

هتا خامَ خسيِس، ڪينجهَر سنديءَ ڪَنڌئين؛
سي موراثو مَچيءَ جا، هَمه ڪُل حَريصَ؛
تڏيون تنوَرِيون تن ڪي، پاتاريون سپ پيسَ؛
جڏهن تِي تماچيءَ جِي، ميڱن سان مجليسَ؛
سي سون رُپي سرسا ٿيا، لٿن هڪ بئي جي هيسَ؛
واتين ڪري تو اَن جِي، هرِ هر جامُ حديثَ؛
مهرَ آئون شفقت جي، ڏئي اُنهن کي آسِيسَ،
تَن سان ڪير ڪَريندو ريسَ، جي سَمي جام سُهاٽيون.

١٨

جن واتين وَهُ و هلَ، بانس آئي تي ٻچڙي؛
تَن ويهاري وَٽِ ۾، ڪيا شاهه شغل؛
آهي چڙهيا پالڪئين، آهي سيءَ سهَلَ؛
جتي جهَپيرن جهوپڙيون، تيا ماڙيون تِتِ مَحلَ؛
سمو چامُ انگلَ، اچيو اُنهن سان ڪَري.

١٩

ڇڇيءَ جي هُئي ڇَتَ، تي آئي عام خلقَ کي؛
وَهِ وڃائي وَهَ ۾، ميئي مڃائي نہ مَت؛
نوريءِ چام تماچيءَ سان، ڪِلي چڙهِي هُئي ڪَتَ؛
سرلاچو سَرپَت، مَلاحِڻُ مشرو ڀڪيا.

٢٠

جنِين ڦاٽوڙيون هيون، گندڙيون گودڙيُون؛
تَن پيريون بافتن جيئُون، جُنگ ڏئي جوڙيُون؛
اُڇليو اُنهن ڏي وڄهي، سون رُپو روڙيُون؛
پانوَ پاسي ميِيَ جي، ڦناتان ڪوڙيُون؛
گهوڙا ۽ گهوڙيون، تو ويٺو ڏيهاڙيون ڏئي.

Gul Hayat Institute

داستان ٿيون

١

نوريءَ ڪيو نازُ، ٿِي ريجهائي راوَ کي،
نِت نِت چام نيازُ، تو اَچيو اُنهن جو ڪري.

٢

تون تماچي چامُ، آءٌ ميئي مُهاڻي آهيان،
ڏنو تو آرامُ، ڪينجهر ٻِن ڪنڌيُن کي.

٣

تنبوءَ جي طنابَ، اڄ ڪُتي ڪينجُهر ڪنڌئين؛
ناد وڃن تا نادري، ٻيا پِي رودَ رَبابَ؛
جِتي ڪِڪيءَ ڪوڙَ هئا، قيمتا تِت ڪبابَ؛
وَتن مُهاڻا مستَ ٿيا، ماڇي بي مهابَ؛
تَن تَوِن سڀ حسابَ، موراڻِين معاف ٿيا.

٤

پَلَئَ مون پاتوءِ، تون راجا لَڄَ رَکائيين؛
سَما سُڃاتوءِ، ڪاملَ پنهنجي قُرب کي.

٥

ڏَٿَ جَنين ڏوڏا، پَهرڻ پاپوڙا تَنين؛
پينا وَڃن تن جا، گَپَ اندر گوڏا؛
سو پَٽَن جي پينگهُن ۾، تن لالَ ڏئي لوڏا؛
اُهي آڻيون اوڏا، تو وير وهاري وَٽ ۾.

Gul Hayat Institute

٦

ڪوجهيون رنگ ڪاريون، منهن نہ موچاريون اهي؛
سي ڪيئو ڪالورن جيون، سِر ڪٽن ڪاريون؛
ڪيئي ڪٽي اُن جيون، تـو تماچِي آريون؛
سي اَج سالون ڏِڪن سِرَ تي، ڪُلهين ڪِيناريون؛
زور چڙي زاريون، تـو تماچي تَنِ ڪي ڪري.

٧

لاڏڪيون لاڏ لـڏَن، ڪينجهر سنديءَ ڪَنڌئين؛
ڪاريون ٿيون ڪـڏَن، سَمـي جـي سهاڳ تـي.

٨

ڏِيَن ڪي ڏولئين، جـامَ تماچـيءَ چـاڙهيـو؛
لَعـلان زمـردَ تَن ڏئـي، تـو جواهِر جهـولئين؛
زريءَ ڪَـلاباتَ جا، تَن چِڪَـمَ تـي چـولئين؛
چِٽـڪـائي چـولـئين، هيـرا لَـڪان لـَڪـنـئين.

٩

هئا لانگوٽيا لُول، ڪوجها ڪنهين نہ ڪَم جا؛
تَـڏي مَـڏي ڪانَ تَن، سي ڪَن جهَروڪين جُهولَ؛
فَرش فُروشَ آئون غاليچا، تو ڏئي تَنين کي طُولَ؛
مَـڏيون مـال ڏسـي اهـي، غمزا هٽـن غُولَ؛
قَـدرُ تَـن ڪي ڪهـڙو، جـي آهـن اولَجَـلولَ؛
پيـا اِهڙي منجھ الولَ، تِن چاريون چار وساريا.

١٠

ڪوئر جَن ڪـڙهيون، هُيـون هميشه هٿَ ۾؛
سي لوڙهن جي لـَڙهہ لہ، تي لَڙئي منجھ لَڙهيون؛
جهـڳن جهَل نہ اُن جـي، ڪـونـتلَن ڪـڙهيون؛
کي وَتَن چيڪ چـڙهيون، ڪي تازي طـويلن ۾.

Gul Hayat Institute

١١

هُيون لَسَ لانگوٽيون، پاڻِيءَ پوندي جن جيُون؛
تَن مِياڻيون معافِي ٿيون، بِي چَر سَيا چوٽيُون؛
اُن جون ڪٽي ڪيتريون، چام سَمو ٽوٽيُون؛
جو ميئون ريجهائي راوَ کي، ماڻن سان موتيُون؛
گَريون جي کوٽيون، تہ پِيي پيون پلئہ جامَ جي.

١٢

ٿي پُڻ هُوءِ هُپيون، پورهيو ڪَندي پَن ۾؛
لِيڙَ نہ جن لِڱن تي، ٻاهين ڪَنين ٻُٽيون؛
پَلئہ لڳِي پوءِ جامَ جي، ڇِيهن ڪانءُ ڇِٽيون؛
اُنهن لانگوٽِنِ لُٽيون؛ ٿي مُهران لَعلان لاڏَ سين.

١٣

بيهودا بي آب هئا، اڳي ڪينجهُرَ ڪنديئين؛
پَلئہ لڳي پوءِ جام جي، ٿيا تنهن جا جوڙَ جوابَ؛
ٻِيا سَڀِ حرفَ حسابَ، مَلاحَن معافِي ٿيا.

١٤

پيرين اُگهاڙي جي گهُميون، تن لڳيون سَو سُٽيون؛
ساڻ جڙاوَ جُتيون، ٿي ڏنيون تماچيءَ تن کي.

١٥

مُهاڻيءَ مَرڪ، جان تماچي طَريلُ ٿيو؛
مَٽي ميءَ گلابَ جو، ٿو اوتي پاڻ عرقُ؛
ڪيائين ڪو نہ فَرقُ، پاڻ گَڏيائين گاندرين.

١٦

جَنِ مَون ٻُچڙي باسَ، آئِي ٿي عامَ کي؛
تن سان سَمي جامَ جا، ٿيا ايذائي اِخلاصَ؛
ٿي عامَ نہ ڏٺو جن ڏي، سي ٿيا خاصاً خاصُ؛
عطر عَنبير ڪچور جا، اُهي وڳين ڏيَن واسَ؛
لَڪين ڪن لباسَ، زريءَ آئون زَرباف جا.

Gul Hayat Institute

١٧

تون سمو سُلطان، آءٌ ميئي مهاڻي آهيان:
تون مون ڏٺهن مِهربانُ، مون ڪيهي ڪاڻ ڪُڙم جِي.

١٨

ڪَييو ڪالوڙا، ٿي آنديئون آڏوبَند ۾:
جن پيرين لِتَر ڪوند هو، سي ڪن جڙائو جوڙا:
تن مُهران سون سَمو ڏئي، پيا رُپي جا روڙا:
ڏيهن ۾ ڏوڙا، ٿئا سَمي جي سُهاڳَ سان.

١٩

ٿِي لانگوٽِين لوڙَ، پِيو يويو ساريءَ پَنڌَ ۾:
ناپي ۾ ڏٿ ڏَپَ جا، آٽيو ڪَنِ آروڙَ:
تني مُشڪَ عطَر ٿيا، هٿا جِتِ ڪِڪيءَ جا ڪوڙا:
سي ڪن ڪِنارئين ڪپڙا، پيا جواهرَ جوڙَ:
مَتي بَندي موڙ، گهِڙيو تماچي تَن ۾.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

مَڪَ برابر نہ ڏيان، توڙي پِرين موتئين ماڻ؛
جو مون ڪميڻيءَ ڪاڻ، چارو چامَ کُلهي ڪنيو.

٢

چامَ ڪنيو چارو، مُرڪي مَلاحن جو؛
تيلهان مَڪَ متي موتِنَ جي، ڏيان تِيڻو ترارو؛
سپي ڪينجهُر ڪنارو، مُهاڻن معافِي ٿيو.

٣

موتي متي مَڪَ جي، وڻان نہ ٻِيڻا؛
پِري برابر نہ ڪريان، جي ٻيڻا ڪِي تِيڻا؛
آسين تا هِيڻا، پَر چارو چام کُلهي ڪنيو.

۴

مَڪَ موتين تي نہ ڏيان؛ توڙي هُئَن پاتون پاتِ،
ڪوجهِي مان ڪَم ذات، پَر چارو چامَ کُلهي ڪنيو.

Gul Hayat Institute

۵

پَلئي لڳي آهيان، آهِيان آياڻي،
سَمي سُڃاڻِي، چارو چامَ کُلهي ڪنيو.

٦

هئا تولا ڪين توٺَ، پر نادر چام نوازيا؛
جَن ناپا لوڙهہ ڪَلور ٻيا، تي ڦَڪيائون ڦوٺَ؛
سي اڄ ڪِيا وَتَن خمارَ ۾، اٺئي پَهرَ الوٺَ؛
ڪِينجهُر ٻن ڪنڌيُن ۾، ٿيا لانگوٽيا، لَڪ لوٺَ؛
پينگهن آئون سُڪ آسڻين، ڪَن جَهبيرا جهُوٺَ،
هِڪُ ڪُلهين ڪونئر سئيل ڪَن، ٻيا منهن لائِن منهن سُوٺ؛
ڇِڇيءَ هاڻن چوٺَ، ڪيون مَرد مِياڻيون.

٧

جن تي ڦَڪيا ڦَٽَ، ٿيا ڪُلين ڦيمَن هيروان؛
اڄ تَن دُشالا سِرَ تي،ٻيون شالون ٻنڌَن ٻُٽَ؛
زمرد آئون ياقوت جِي، تي لَعلين هيرين لَٽَ؛
سَمي سي معافِي ڪئي، تَن ساٿِن تان سَٽ ڪَٽَ؛
لَتا ذِيل اُنهن تون، ٻي ڪَلِي ٿِين چَرَ چِٽَ؛
عيبَ ڏسِي عامَن جا، ڪيائين ڪان اُپَٽَ؛
اُنهن چامُ اَکُتَ، موتي ماڻِڪَ تو ڏئي.

٨

هيٺ مٿي پوتِي، هئي ماڳين مهاڻِن رکي؛
پاڻيءَ پوندي تَن هُئي، چِڪَ جيهي چوتِي؛
اڄ گانڊرِ سِرِ گلابَ جي، ٻي عطر عنبر اوتِي؛
مُنهن لَڱُس موتِي، تان جهولي ٿِي جواهِرَ ۾.

٩

چارو چام ڪٿي، تو مُرڪيو مَلاحن جو؛
زريءَ آئون زرباد لَئي، ٿِي ڇِڳير چِٽي؛
سَهجَون سون رُپا ڏئي، ماڻِڪَ ميَ مَٽي؛
خِيما خوب قناتان، هيجَون تِتِ هَٽي؛
ڳاٽاٽي نہ ڳٽي، ڏي جالَ جواهَر تَنِ کي.

Gul Hayat Institute

١٠

تماچي طـُرا، تنو سڏيـون ٻـڌائي اُن کـي؛
سـي شوق وَتن شِڪـار تـي، ڪنيـو زور زُرا؛
ڪُڏائِين ڪُرا، سي ٻنهي ڪِينجهـر ڪَنڌئين.

١١

راتو ڏينهـان ڏِپَ، هـو مَرَڪُ مَلاحن جو؛
تـي ٻـوڙيون وَهـَ وَهل ۾، ڪئِي جَهبِيرن جهِپَ؛
هو روز جَنين جي رِپَ، سـي اَج ڪُلين حلون هيروان.

١٢

مُهاڻِـيءَ جــي مـن ۾، نـ هـو گـِپـرَبُ گـاءُ؛
نيئـن سـان نازَ ڪـري، ريـجـهـايـائـين راءُ؛
سَمُـو سَيِنِي ڪانءُ، وَتي ويـنـي پـاڻ سـان.

١٣

هُئِي وينـي بازر وچ ۾، هُنَا هٿ ڪِڪِيءَ هـاٿس؛
دَرَن ڪـاڻ دُٻـَن ۾، تــي پـَنَ وِڌا پـاٿس؛
هُئـي مُهاڻِي ماٿسِ، پر هِن سان ڪَرم ڪَريم ڪيو.

١٤

ٻيون پِـي چار چُري هَليون، ٻڌي دعويٰ دانايُون:
”هلي تـ ڪِڪيءَ ڪوڙ سان، گَـچ ڪِـي ڳالهايُون؛
مضمون چا هي مَلاح جو، جنهن سان راءُ ڪٺي رايُون!“
نوريءَ اڳِيون نازَ مَون، جڏهن چِٽِ اکيون چايُون؛
تڏهِن سَهمجي سايون، ٻوليندِيون ٻاتِيون ٿِيُون.

Gul Hayat Institute

١٥

لَـٽـو لانگـوٽـين جـي، پَڪـــي جـامُ جُلِـي؛
مَنَهـن مَنَهَـنِ پيون مَسندان، جهُـڳي پاس جهُلِـي؛
مـــاڻِـــڪَ ۽ مـوتئين، چـولِـي چـولِ چُلِـــي؛
ڪِنجهرُ سپ ڪُلِي، جَنڻ اَصليءَ ڪنؤن آهڙو هـئو.

١٦

فارغ ٿِـيَـن نـ فِـراقَ ڪَـون، ويـجها ڪـين وصـالَ؛
ڳَـمُ ٿِيڻ ڳَؤن ڳـم ٿِـيا، نَـڪـا سُـرت سـنـيـال؛
اتـي قِـيل نـ قـالَ، ”سـچـو“ صـُمِ ۽ بُـڪـُمِ ۽ ٿـيـا.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

مـــارئـي

داستان پهريون

١

ساريم اَچ سنگهارَ، جن ڏني مون ڏينهن ٿيا:
سي لڪَ لنگهي پيهي ويا، پانورَ منجهہ پنهوار:
هٿي وينا پکڙا، هُتِ سُکِ تي اَجَڙوار:
جن جي ساھ سنياڙ، سي اَچ پنهوارَ پَري ٿِيا.

٢

اَچا ڪالهون ڪالهہ، هُيس مارن گڏ مليرِ م:
سي ڏينهن وِيڙا گنري، چڙ منجهہ خوابَ خيالَ:
اچ پرئين ڪنڌئين پکڙا، جوڙي وينا جالَ:
جن جي ساھ سنيال، سي اچ پنهوارَ پري ٿِيا.

٣

تڏهن مُڪئون جيڪر، مون ڏي خاصا خابَرو:
لهڻ سڌ سنگهار جي، نڪو پانڌِي پنياڻون:
پَر پَري شايد پنهوارَ ويا، جو سُڌ نہ لڌائون:
پکا پانورَ ڪنڌئين، نئين هيجوُن هنياڻون:
ڇڏي مُلڪ ملير ويا، هُنَ تَرِ تيلهاڻون:
اِئين اُتاڻون، تہ هِت ڏرُ ڏريجو ناھ ڪو.

Gul Hayat Institute

۴

ڪڏهن ڏيهہ ڏنام، تي ساعَتَ ساعَتَ سومرا؛
مارو ڪالهہ ملير ۾، پَر پَري اَڄ پيام؛
اَهِن ڪينَ اُنهن ريءِ، اڪڙيون ۾ آرام؛
سَدا وتن سِڪنديون، پَر سانيڻ سُورَ تيام؛
سي پُڻ ڪين وِيام، جَن سان ڳَرهيم ڳالهڙيون.

۵

جي هوند اُتيئي، هئا ماروئڙا ملير ۾؛
سُڌ لڌائون سِڳهڙي، حال بُڌي هيئِي؛
پَر تَر چڙهي ويئي، جيڪُسِ وَسئن ويڙهيچن جي.

٦

پَنهوارن پيغامَ، جيڪَر مُڪا تَڏهين؛
پَر مون ڪان اَڄ پَري ٿيا، ويڙهيچا وريامَ؛
تيلهان مون ڏي نہ آيا، ڏنهن سنگهارَن سلامَ؛
هئا ملير مُدامَ، پر ڪو سانگِن آچي سانگَ پيو.

۷

هيءَ وَس چڏيائون، هُن وَسِ ويا واهٽِين؛
پَڪا پانورَ ڪَنديِن، نَئين عُمَر آڏياڻون؛
پَٽي اوريان پَڪڙا، وجي هُنَ تَر هَنيائون؛
پانورَ سَنديون ڪَنڌيون، وجي اُتي واسيائون؛
چڏي مُلڪ ملير جو، ويا ٿَريچا تاڻون؛
اُڪندَ جن آئون، سي اَڄ پنهوارَ پَري ٿيا.

Gul Hayat Institute

٨

ٿيا پنهوارَ پري، آءٌ ڪنِ ڪي ڏوراپا ڏيان؟
آنهن باجهوَن مارُئِي، ٿِي مِيان هِت مَري؛
نئين قبَر ڪَري، ڪو اوڏي اباڻَن ڪي.

٩

جي پيڪَن پوءِ پيامَ، سي تا ڏکيا ڏينهڙا؛
هِيئن نہ پائڻُ ڪا هُيَم، تا ڪي هيئن ڪندامَ؛
پَرَ وِجِي ترِ ٿيام، سي سُڌ لَهندڙ سومرا!

١٠

پري ڏينهن پيانِ، جيڪُس سانگِن ڪو سانگُ پيو؛
پڪا پانورَ ڪَنڌئين، ٿروُن ڏور ٿيان؛
هوند ڏوراپا ڏيان، پَرَ پَنهوار پري ٿيا!

١١

پَري ٿيم پنهوارَ، جَن وري وَرَڻُ نہ ٿيو؛
ڏيان ڏوراپا ڪَن ڪي، ٿيا سِهج ڪاڻِ سنگهارَ؛
عُمَر اُبائون آهِ مون، جو دم تَنهنئون ڏارَ؛
اُهي اَجَڙوارَ، مانَ مِلائي مُون ڏِٺي!

١٢

پَرئين ٿَر پنهوارَ، جيڪُس وڏو وِڇِڻُ ڪري ويا،
ڪڏهن ايندم اوڏڙا، سومرا سنگهارَ،
رڻُ چڏي ريبار، مَن ڪَرن مهڙِ مليرُ ڏي!

Gul Hayat Institute

١٣

پانورَ پاس پيا، وڏا ڏوٿِنِ ڏينهَڙا؛
ٿانهر وجي ٿرَ ۾، ٿريچا ٿيا؛
لَنگهي ملڪ مَلير جو، ويڙهيچا ويا؛
عُمَر ايڏي پَنڌ تي، ڪنهِين ٻسانگ نِيا؛
قادر شال ڪِيا، مون کي ويچها واهِڙين!

١۴

اَٿم سارَ سَنڌين، پَرَ اَڄ پنهوار پَري ٿِيا؛
مشڪل موٽَڻ تَن جو، جي هي لَڪَ لنگهِين؛
وري هيج ورينِ، جي سانگِنِ ڪو سانگ پيو.

١۵

جي لويُون ٻَڪي لوءِ، ڪَڏهن اِيندا ها آجڙي؛
اَڄ هٽي ٻَڪا پانورين، عُمَر وِيئا اوءِ؛
تَن پنهوارن پوءِ، موٽِي اَچڻ نہ ٿيو.

١٦

جي هُوند اُنهِين جاءِ، هئا اَباڻا اوڏڙا؛
تہ هِنَئون اَڳي وَسَ ڪِيا، تَن منهنجي اَچڻ لاءِ؛
پَرَ اُتَن عِتاب نہ آءِ، جي ٿوري ٿَرِ چَڙهِي ويا.

Gul Hayat Institute

١٧

جي اوڏا هوند هيام، ماروئڙا ملير ۾؛
تہ پڻ پيغام فراقَ جا، مارُنِ ڏَنهُن مُڪامِ؛
پَرَ پَرئين ٿَرِ ٿيام، ناهِ عِتاب اُنهِن تي.

١٨

لنگهي مُلڪ مَلير جو، ويا پَرئين ڏيهہِ پنهوار؛
تَن موٽي اچڻ جي نہ ڪئي، اَي سومرا سردار؛
هاڻي ساريو، هِتِ سَنگهار، ڳَچَ هِنيانءَ ڳَريو پَون.

١٩

چا هُون چَڏيائون، نہ چاڙان مُلڪ ملير جو؛
پَکا پانوَرَ ڪَندئين، نَئِين عُمَر آڏيائون؛
اَتَئِي پَهَر اُباڙِڪِي، اُنهِنِ ري آئون؛
ڪو موٽي ڪاڙون، مَنَ ماڙهو مُلڪَ ملير جو!

٢٠

اَڄ نہ حوضين هُوءِ، مارو نانهرِ ملير ۾؛
ايندا هئا اَجڙي، ڳَليُون ڳَنيو ڪُوهرِ؛
جيڪُس مِيان پَرَ جُوءِ، اُهي ويا ويچارا واهڙِين.

٢١

عُمَر اَباڙي پارَ جي، فانِي ڪَيَس فِراق؛
جي هُئا ريجاڙين رَهاڪَ، تَنِ تَرِ وجي ڙاڙا ڪيا.

٢٢

تي ڳَڏَ ڪيَمُ ڳُذرانُ، جَنِين جهانگِيئَڙَن سان؛
ڪاڙي اَڄ اُهي ڙِيا، سومرا سُڄاڻُ؛
ڪاڙي پيس آءٌ اَڃِي، آهِ اِهوئِي آرمانُ؛
حَيرتَ ۾ حيران، آءٌ اِنهِينءَ تان آهيان!

٢٣

مُون ڄاليو سان جَنِ، موٽِي ٿَن نہ پُڇيو؛
حالَ هِنَ جون خَبران، پيون، هُوندن ڪَن؛
پَکا پانوَرَ ڪندئين، توڙِ هنيان اَڄ تَنِ؛
ڏيان ڏوراپا ڪَنِ، جو سَنگهارئِي ساڙيهہ ٿيا.

Gul Hayat Institute

٢۴

جيڪس سنگھارَنِ، اُھو ڏيھہ وڃي ويو:
وري ھيج وَرَن، جي سانگِن، ڪو سانگ پيو.

٢۵

جيڪس سنگھارَن، وري وَرَڻ نہ ٿيو:
عُمَر اباڻن، ھُو اَڄ ڏيہُ وڃي وَيو.

٢٦

ويجھائِيءَ لَئہ وِجھُلان، سَنديءَ اَباڻن:
اُھي ھميشہ ھُئن، جي سُڌ لَھن سڀ حالَ جِي.

٢٧

ڏينهَن اُتي جا ڪي، اَڄ اَچي مون ياد پيا:
پَھُون پنھوارن جون، صبح ويلي سي:
آتيا اَچن آبَ لءِ، مٿي اَنہ آھي:
ھئا آڏل جھانگِي جي، تَن سانگن ڪو سانگ پيو.

٢٨

آريون اَباڻن ري، بِئا تان ڪٽندم ڪير؟
ھي جي ڳَھہَ ڳِچيءَ جا، ظالمَ پانيان زيرِ:
سَنگھارنِ ساويرِ، مِلان شال مليرِ م!

Gul Hayat Institute

٢٩

ايندم اَباڻا، ڏورِ لايا جَن ڏينهڙا،
ڪير سَھندم سومرا، ري مارئڙن ماڻا؟
ھاڻي نہ جاڻان، تہ ڪا موٽي ملنديس مارئين.

ڪافي ١

سومرا سائين توکي، وو،
ڳالهيون چونديَس اَءُ حالَ جون، هوءِ هوءِ!

عمر اباڻي پارَ ڏي، ڪِرڙ ڪڪوريا ڪي، وو.
ڪوڪَڙ چونديان ڪانڌَ سان، پٽ چڙهي پيڪي، وو.
سِگَرَ ڪِيَن سقڙا، سَئين جا سيڪي، وو.

* ڪافي ٢

جاليم جن سان ٿي، وو، تا مارو ڪيڻ وِيا؛
هوءِ هوءِ حالڙو ڪنهن سان ڳرهيان!

پَڪا پٽي اُتهون ويا، پَرئين پنڌِ ڪٽي.
راتو ڏِينهان روح ڪي اوڏنهن گهُرَ گهٽِي.
گهڙي جا هٿ گهاريان، سا ويڙهيچن نہ وٽِي.
جهليان شالَ وڃِي اُن پَنهنجن جِي بہ پٽِي.
مون من ماندو مارئين، چاٽي هڪ ڏٽِي.
پڪا پانورَ ڪنڌئين، هو وينا حالَ هٽي.
جدائيءَ ڪَون جهانگيڙن جي منهنجِي باب بٽِي.
"سچو" سنگهارن جا هِٿ وينِي ڳڻ ڳٽِي.

---

* سنڌي ادبي بورڊ ۽ سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي طرفان ڇپيل ٽن ڇاپن ۾ ڪافي ٢ کان ڪافي ٦ تائين بيتن جي نمونن تي (٢) (٣) (۴) (۵) (٦) ڏنل آهن. جڏهن تہ ترتيب موجب ڪافين " کي نمبر ڪافي ٢ ڪافي ٣ ڪافي ۴ ڪافي ۵ ڪافي ٦ هئڻ کپن. هن ڇاپي ۾ اِها درستگي ڪئي وئي آهي.

ڪافي ٣

ڪانگل ڏج سنيهڙا، مان ويراڳڻ آهيان!

اوهان ٻاجهون آءٌ گهٽيري، مَحلَن ۾ مُسجان.
قسمت قيد الماء جي ايرادي آهيان.
چانور چِٽا چورمان، آچِن نت نوان.
ڏونرا پُسيون ڏيهہَ جا، ساريون هِت رئان.
زهر پيالا سوز جا، اوتيون آءٌ پيان.
اوهان ٻاجهون سپرين، مَران آءٌ ڪِي جيان!
ڏڪَن ڪارڻ ڏيهہَ ۾، نِپايَس آوهان.
”سچو“ اَڪڙين مَوئن، ميان، هاري رتُ رئان!

ڪافي ۴

متان منڌ مارُن تَون، وهين آسرو لاهي!

بَندُ ٿُنهنجي بابَ ۾، اَصلَ ڪوئن آهي.
سَگَّ اسان جو سومَرا، چِنَڻ جيهو ناهي.
پِرين نِيندا پاڻ سان، سڳر ڏي ساهي.
نِيرَهِي جي نِينهَن جا ڪير سگهي لاهي.
رکج منهن ملير ڏي، ناه نہ ٻِيو ٿاهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

وري آءُ وطن، منهنجا ساريون نيڻ سِڪَن،
-موٽ سلامت سپرين!

اکڙيون اوهيرا ڪَري، واٽ ڏسيو وجهلَن.
پِرينَ پرديسن لاءِ، جهوريءَ نيڻ جهڄَنِ.
عمر اَباڻي پارَ ڏي، وڄون ٿيون چمڪَن.
ميڙائي جا مِينهَڙا، ويجهو شال وَسَن.
الله آندا مون پرين، داروُن درد مندن.
"سچل" سِڪَ سبيل ٿِي، پارئون جا پِريَن.

ڪافي ٦

مون تان چيو تو اڳهين، نہ تون دل ڦاساءِ!

آهون دانهون چو ڪَرين، سَبَر سيڻ سَندا ءِ.
ڪُجِ ڪنهين سان ڪينڪي، بولِي بي نہ بڌاءِ.
وچڙيا گَنڍ گڏي پرين، ڪو والي ورق وراءِ
ٿوري گهڻي ڏينهڙين، ڪندءِ ماڙ خداءِ.
سانگِي ويڙا سانگ تي، پنهنجي سانگ سُڻاءِ.
پاڻون جاڙِي پِريت موُن، ڪوهہ ڪَرين هاءِ هاءِ.
"سچو" سُپرينءَ لاءِ، ڪوڙين ڪانگَ آڏاءِ.
تو پئي ساريو جن ڪي، تن پِي سِڪَ سنڌياءِ.

داستان پيون

١

عمر اَباڻن ۾، لَتمَ لائون لالڙئين؛
ڪُهہ موتِي مالهڙئين ،هارَ گهوريا هِن حالَ تون.

٢

جو ڏاڏاڻو ڏيهُ، مُونهوءَن مور نہ وسري؛
سو ڏاتَرَ لَئہ ڏيڪار مُون، سومرا ساٽيهُ؛
ريءَ پنهوارن پَرڏيهُ، هِيءَ مِڙيو ئِي پائيان.

٣

ڏيهہ ڏاڏاڻي، شل سِگهي ويندِيس سومرا؛
مون کي ماروئڙن ۾، چڏ عمر اُماڻي؛
ڏينهن گُذري ڏکَ ۾، تو چاڻيندڙ چائي؛
سُکَ ڏکَ سنديون ڳالهڙيون، وجي اوريان اباڻي؛
نہ تہ سُڌ لهندڙَ سِگهڙا، الله اُهيّ آڻي؛
جو هُن بِنا هاڻي، گهَڙي هِت نہ گهاريان.

٤

وَس نہ وِساريايم، سُرها وَڻَ ساٽيهَ جا؛
اهي هيڪَند ڏينهڙا، ٿي گَڏجِي گذاريام؛
ياد ڪيون سي ڪيترو، سانگِي سنياريام؛
اوڏنهن اڏاريام، ڪَلَ لهَڻ لئہ ڪانگڙا:

Gul Hayat Institute

٥

جهـڙِي هُيس مَليـر ۾، جـي هِت ٿيـان ٿِهـڙِي؛
پَـرَ ڳالهہ ڪَريان ڪِهڙِي، جو قابو رهيسِ ڪوٽَ ۾.

٦

هُيس ڪيـر مـليـر ۾، هِت ٿِـي آيَسِ ڪيـرَ؟
جيڪُس پيـڙمَ پيـرَ، فقـط لـَـڳِ فِـراقَ جـي؛

٧

ڪـاٿـي آءٌ هُياسِ، ڪـاٿـي آيَسِ سـومــرا؟
هُـتـان هلـي هِتِ آچِـي، پورَن منجهہ پيـاسِ؛
هنـجن هـابُ ڪِيـاسِ، وڇـوڙي جي ڏينهـڙي.

٨

شـال نـہ رهـن ڏورِ، هُـئـن آبـاٽـا اوڏڙا!
ميان تَـن ريءَ مـورُ، مـون هِـت جـالڻُ نـہ ٿـئـي.

٩

ڏوتِـي ڏورئـون ڏورِ، عمـر اَڄ مـون کـي ٿيـا،
سُمـهَـڻ جـاڳَـڻ سـورِ، مـون گـذارَڻ آئـيـو.

١٠

جِڏهن آءٌ چاياسِ، ڪنهن وِٽِي، وِهَ جي نہ ڏني!
جـِڏهن سـامـايـاسِ، تـڏهـن آيَـس اوراڻَن ۾.

١١

هـي سامائِجڻ گهوريو، جنهن بت ڪَيو بيروُن؛
وجـي شَبَلَ ويـڙهيـون، ڏِسـان ڏوٿيَـڙن جـون.

١٢

ڏنـيَ ڏوٿيَــڙن کـي، گهـٽـا ڏيـنـهـن ٿـيـا؛
جـالـڻُ جُـدائِـيءَ ۾، جـيـڪـي پَـلَـڪ پـئـا؛
سـي وڻـوانـد ويـا، ســارا سـنـگهـارن ري.

Gul Hayat Institute

١٣

هُت تا لوءِ لَچَن، سٽِي ڳالهيون سومرا؛
پيهي ڪِئَن نہ پُڇن، جي هُئَن اَباڻا اوڏڙا!

١٤

پاڙو پاڙي ساڻُ، سَلَ هُئان اَباڻن جي؛
پڪي تَن جي پاڻُ، آءٌ تا سُڪيو پائِيان.

١٥

مون کي رَبُ رکي، سَل پَردي ساڻ پناهَ ۾!
تہ هئان منجهہ پڪي، عُمَر اَباڻن جي.

١٦

پَردي منجهہ پناهَ، مون کي رَبَ رکيج!
اُکند هِن اَرواحَ، آهي اَباڻن جِي.

١٧

ڏِسي ڪيتَ ڪَٽِي، ويا ماروئڙا ملير مَون؛
پَکا پانورَ ڪنڌئين، وينا جالَ هٽِي؛
اڳي پنهوارن پاڻ ۾، تي اِها ڳالِهہ ڳٽِي؛
هِت رَتِي رهَڻ ناهِ ڪا، جاٽي هِڪُ ڏٽِي؛
جا عادت زور ظلم جِي، هيءَ حَمير وڙِي؛
رَعيت جي رَنجڻ جي، تيس گهُر گهَٽِي؛
هاڻ بَرسَر هِيءَ بَٽِي، سنگهارن تي سومرا.

١٨

پَلَڪ نہ تيان پاسي، سَل عمر اَباڻَن ڪَوڻ!
گڏ گڏين ها سي، سين سان سي سومرا.

Gul Hayat Institute

١٩

ڪاڏي اَڄ رهي، اٙءُ ڪاڏي اَباڻان؟
هاڻي نہ ڄاڻان، تہ ڪا موٽي مِلنديس مارئين.

٢٠

اَڄا نہ آيا، سنگهارا ساڻيهہ جا؛
ڏينهن جهَجها لايا، پانورَ پنهوارن پاڻ ۾.

٢١

جيڪس نہ آيا، سنگهارا ساڻينهہ تي!
نہ تہ ڪيتن خابرو، ڏڏرهئين هَلايا،
تن ڏينهن وڏا لايا، وڃي پانورَ ڪنڌئين.

٢٢

وڃن تامَ پري، شل آباڻن اوڏي هُئان!
جو سُڌِ لَهَن مون سِگهڙي، ذري منجهہ ذري؛
اکيون آب پَري، تي ويجهائيءَ لئہ وجهُلان.

٢٣

بيوسِي آهيان، هِن ماڙن ۾، مارو!
وِساري ويهي رهيؤ، چڻ منجهانئِوَ ناهِيان؛
لالچ نہ لاهيان، پَسڻ پَنهوارَن جِي.

٢٤

موٽِي شال اَچن، ماروئڙا تہ مَليرَ ۾!
اَچڻ سندي تا ان جي، ڪَر پوي مون ڪن؛
تا سيپئي سُڪ ٿين، گوندرَ وڃن گُذري.

Gul Hayat Institute

٢٥

ڏوراپا ڏيئي، ڪنهن هَٿ مُنجان مارُئين؟
تہ وساري ويهي رهيَوَ، حال پڌي هيئي؛
مڙي اَچو مون گهرين، آهيو جهانگيڙا جيئي؛
جي آهيو اتي ئِي، تا لهو سُڌِ سنگهار جِي.

٢٦

موتي ماروئڙن، سُڌِ نہ لڌي ساهَ جي؛
لاهي چڏيو دل ڪئين، اَڏيون اَباڻن؛
ڪنهن ڳُڻن سنگهارن، جيڪُسِ ويڙس وِسري.

٢٧

ڪي ڏينهن هُيس قرار، مارُن ڳَڏ مليرﷺ؛
درد نہ هو ڪو دِل کي، هُيس مِٿَن ﷺ مختيار؛
ريءَ اَباڻن اَرِ، هاٿي ڪنديس ڪَن سان.

٢٨

آڄ ساريم سنگهاري، جَنَم لنگهايَم جَن سان؛
هيءَ وچوڙي تَن جي، ميان هِت ماري؛
عمر سيا مون سانگئين، ٿِي گَڏجي گذاري؛
منهنجي پار پنهوارَ جي، آهي تاڪون تياري؛
هاڻ لکي منجان مارئين، هِيءَ حقيقت ساري؛
ڏينهن هيترا ڏوتيو، ڪِيئن اوهان وِساري؟
جيڪُس ڏرئون هُئِي ڏاري، تيلهان ويَڙَوَ وِسري!

٢٩

منهنجي مَن ميان، هِن ڳالهيون ماروئڙن جون؛
ڏَٿ ڏاڏاڻي ڏيهہَ جو، وڃي خوشيئون هُتِ ڪِيان؛
ڪاڻِي ساعت سومرا، جهانگِن ري نہ جِيان؛
وڃِي تہ ٿِيان، شَلَ سَنگت سنگهارن جي.

Gul Hayat Institute

٣٠

ويجها جڏهن هئام، ماروئڙا تہ ملير ۾؛
تڏهن ڳالهہ احوال جي، تَن ڪَنين ڪين وڌام؛
هاڻ وڃِي ترِ ٿيام، اُهي سڌ لهندڙ سومرا.

٣١

ٿيا پنهوار پَري، اَءٌ ڏيان ڏوراپا ڪن ڪي؟
وَهندو شالَ وصالَ جو، ڪو پڻ واءُ وري؛
نَئي گڏ ڪري، سو مون ڪي ماروئڙن سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

مارن ڏي اڄ وڃان وڃان! هادِي الله، الو پلو!
لاوان لهنديس ڪيت پنهنجي سان.

سرتيون تيـنديون مون چَـجان چَـجان.
ڪَيِ بندياڻي بند موُن، ڪُرف ڪڙا ٽِي پَـجان پَـجان.
واڻَ جنهين ڪوُن سانگِي ايندا، سائِي واڻ مان وڃان وڃان.
"سچو" سائِل آهي اوهان جو، سِرُ سائينءَ اڳيون سَجان سجان.

ڪافي ٢

لَـچـايان نـہ لـوئِـي، وو،
عـمـر آنـديـم جـا اوڏانهون!

جي تا ملڪَ ملير ڏنهن، قاصِد اَچي ڪوئِي، وو.
سارو سنگهارَن ڏي، حـال منجان روئِي، وو.
وڃهان پرنديءَ باه ۾، شالون پَٽ سيوئِي، وو.
ڪـٽِـي ڪَنيَم ڪِيئَن جي، اَڌو پَنڌ جا هـوئِي، وو.
آنــديم ڪــٺِـي ڪـوهَ توُن، آب پَري اوئِي، وو.
پـيَڻ ڪاڻ پنهوار جي، ڪَلي موُن تان يوئِي، وو.
اهـڙي اڳي ڪنهن نـہ ڪـئـي، جهڙي ڪيـڙي توئِي، وو.
مون سان مدد ني ڪنلو، "سچو" صاحب سوئِي، وو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

وينا منهنجيون ڳالهيون ڪن،
هـُت ماروئَـڙا بـہ ملير ۾!

عـمـر آنـديـئي مـارئِي، تـاسف ڏيـئـي تَـن.
سَـدا آهِن سـومـرا، مـارو منـهنجـي مَـن.
مـون جيـڏيـون مـلـيـر ۾، چانگن پاسِ چَـڙن.
چِـڏي پـانـور ڪـنـديون، مَنهيـون اوري آڏن.
"سچوءَ" جـي سَـريـرَ ۾، ويـڙهيـچـا تـا وسـن.

ڪافي ۴

غم ۾ ڪِيئن نہ گذاريان، اڏيون، تن وچئن مون کي ڏينهن پيا!

ميان مُلڪَ ملير ڏي، ڪنيو نيڻ نِهاريان.
پَڪا پنهوارن جا، ساعِت ساعِت سنڀاريان.
راتيان ڏينهنان روح ۾، ساهيڙين کي ساريان.
وَسُ جي هوڪو منهنجو، گڏ هُنِ پاڻ قطاريان.
پَت پنهنجِي پاٽهين، پنهوارن سان پاڙيان.
ياد ڪيو سَي ڳالهيون، پنهنجو پاڻ ٿي ڳاريان.
موڪل ڏينم مٿين مِڙان، گهڙي هِت نہ گهاريان.
ٻَڪَر ٻاباڻن جا، چِهرائيءَ سان چاريان.
جي مون روحَ رڳن ۾، ويڙهيچا نہ وساريان.
ڇا لوئِي اَنديَم لوءِ ڏنهن، عمر شال اَجاريان.
حال پَسي هِيءَ پانهنجو، ماروئڙن لڳ ماريان.
پَتَ پَٽيهَرَ گهوُريا، طولَ پايان تلواريان.
ڪَرَ لَهَڻ لَئہ ڪانگَڙا، اوڏنهن روز اڏاريان.
”سچو“ سنگهارن ڪَوَن، هِي سِر هڏ نہ واريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

شالَ نہ وِسارين، مارو مون کي، شالَ نہ وِسارين،
-درد جنين جو آهي دل کي!

اَنئِي پَهر اوڏهون، نيڻَ تا نهارين.
پَهون پنوهَرَ پانهنجا ويجها وهارين.
جوڙُ اسان جا جهوپڙا، ماڙيون ٿيون مارين.
هَردم طلب جون تَن ۾ تارون تنوارين.
سنگهارن جون ساه کي ڳالهيون ٿيون ڳارين.
”سچو“ سارين جن کي، سي پِيي تو سارين.

داستان ٽيون

١

جهانگيـڙن لـئـ جِـيءُ، هِت عمر آهـ اُباڻڪو؛
نَـئِـي گـڏائج اُنَ سـان، حالَ منهنجو تا هـيءُ؛
سـانگيـڙن ۾ سُـيءُ، آهـ اَچا تـوڙِي تـانهنجـو.

٢

ڪـو نـ وري آيو، مـاڻهـو مُلـڪَ مليـر جـو؛
جـو ڪِيئن جون ڏئي خبران، ساٿِـي سَوايـو؛
ڏورائـيءُ ڏوتِن جي، هـيءُ مون کي مُنجهايو؛
ميـان مـاروئـڙن جي، هِت طعن تپـايـو؛
ڪـر سومرا سايو، تـ وڃان ويڙهيچـن ڏي.

٣

قـاصـد آيـو ڪـونـڪو، ۽ ڪـو نـ لکيائون خط؛
جيڪُـس هُيس ڪينـڪـي، ريگستـانِـن رَتُ؛
پنهـوارن پـاهَتُ، تيلهان مـون سان نـ رکيـو.

٤

قـاصِد آيـو ڪـو نـ، ريگستـانـي راجَ ڏهُون؛
جـَو تـو مون کي تارِ ڪيو، سـومـرا ۾ سونَ-
ليهـ پتو روحَ کي، هُت هَـي هَـي جيڪس هو نـ!
چيهـون هِـتي چـو نـ، تيان آهـڙن عتـابن سـان.

Gul Hayat Institute

٥

پنھوارن پيغامَ، اَڄ ڏنئي مُڪا مُون مٽين:
"ڪڏھن آيا ڪينڪي، تو ڏنھن ھت سلام؛
"ڪائي اتي محظوظ ٿئين، طرحين طرحين طعامَ؛
"پيرُون چونديئي پَٽَ جا، تي ڪڏھن لاٽيو لامَ؛
"ڏسي عيش اِنعامَ، اَڄ اُھي ويلان وِيُڙئي وسري!"

٦

پَري ٿين نہ شالَ، ھُئَن اوڏائي آجڙي!
اُتي ويئي آن جا، آتم خوابَ خيال؛
سدا سانگيڙن جِي، مون کي ساه سنيال؛
ھِتِ مون ھھڙا حال، ھُتِ عِتاب اُنھن جا.

٧

عمر مون ڏي آئيا، اَباٽئون عتاب:
"ٿيئَن اتي تون مارئي، ڪائي خوش ڪبابَ"؛
ھِت مون اکيون پنھنجيون، جھليون روئِي آبَ؛
جھوريَس ھِن جواب، ويڙھيچن وساريو.

٨

مُنجن ھيئَن چَيون، مون ڏي مارو سومرا:
"وڃي عمر ساڻ تو، ڳالھيون ڪالھہ ڪيون؛
"سي ُپڻ پنھوارن ۾، پَڌر ھِتِ پيون؛
"اِھي پَچارون تانھنجون، ويڙھيچوئَن نہ وِيون؛
"ڪيتَ ھاڻ ڪنيون، پکيُون ملڪ ملير مَون."

Gul Hayat Institute

٩

ڪو نئين نياپو، منهنجو ماروئڙن ڏي:
"مون ڏي اوهان موڪليو، ڏيئي ڏوراپو:
"تہ لوئي لاهي سِر ڪَيئي سونَ رُپي ڇاپو:
"مون ڪؤن وسري ڪين ويو، آهي جهڻ اُهو جهاپو:
"ايندِيَس سِگهي ايڏهين، لاهي لاڳاپو:
"مولئ ميلاپو، ڪندو سِگهڙوسنگهارن سان."

١٠

آءُ پُڻ ڇا تہ چوان، موٽي ماروئڙن کي!
"هَئَي هَئي هِن جي حال جي، ناهي ڪَل اوهان":
هِت اُنهن ري سومرا، نِتَ نِتُ سورَ نوان:
پَکي شالَ پهان، مان وڃي پنهوارن جي.

١١

ڪٽي ساڻ ڪٽي، جا آنديم مُلڪَ ملير ڏنهن:
سا اَڄ توڙي تا سِر توءِن، لَحظو ڪين لٽي:
لوئيءَ سنديءَ لَڄَ ڪؤن، مون ڍڪيا پٽَ نہ ٽي:
هِت سُورن آهہ سَٽي، اَئين ٽيون ڏوراپا ڏيو!

١٢

ايڏانهين اِينديِاس، ڪنهن مهل موچاريءَ ماروئا!
جا لوئي آنديَم لوءِ ڏنهن، ساچن نہ ڇڏينديِاس:
توڙي تَهباران ٿيئي، تہ بِہ مور نہ مٽينديِاس:
اَچي ڏوٽيڙن کي، اچا ڏوراپا ڏينديِاس:
تہ ڪيئن وساري ويهي رهيو، ٿوراهِين ٿينديِاس:
مَنَهيون،مَنَهَن سان اِتي، آٽي آڏينديِاس:
ڳاڻيون ڳرهينديِاس، سرتن سان ساٿيہ ۾.

Gul Hayat Institute

١٣

الله اَباڻن سان، مون کي گڏ ڪرئين!
جي ويا تر پَرئين، سي موتي آڻ ملير ۾.

١۴

عمر آباڻن ري، آءٌ تان ڪوجهي آهيان؛
هيءَ لوئِي نہ لاهيان، جا آهہ نِشانِي اُن جِي.

١۵

جا اَباڻن ڏني، سا لوئِي هَڏ نہ لاهيان؛
ڪنديس ڪين ڪِني، وني وينديس ويڙهہ ڏي.

١٦

عمر ڏيهہ اَباڻي، مون چڱا ڏينهن گذاريا؛
هِت اَچِي هاڻي، پيو هِنيڙو هَلاڪت ۾.

١٧

عمر اَباڻن وچڙي، ڪنهن اعراضي آندياس؛
وچي خوشيون ڪائينندياس، پَڪا پيرون پانهنجا.

١٨

ڪاڻِي پلڪَ پَري، شال عمر آباڻن نہ ٿيان!
ذري منجهہ ذري، هئن پچندڙ حال جا.

١٩

جڏهن هُيس آباڻين، مَحل نہ ماڙيُون مون ڏٺا؛
لٽي ۾ لاٽين، هيون پيهيون پنهوارن جون.

Gul Hayat Institute

٢٠

ڦَٽِي ڦوڙائِي، آءٌ مِيان ماروئڙن جِي؛
ڏنيون مون کي تو هتي، آهن ماڙيون جوڙائي؛
ويهان وچ نہ انهين، ٻُڙو ٻوڙائي؛
هِن هنڌن ۾ سومرا، تو لکيو لوڙائي؛
جنهن آندم توڙائي، پکن مَوُن تہ پنهوار جي.

٢١

ريگستاني راجَ جِي، آءٌ ڳالهہ کريان کيهِي!
کَن پَچارون پاڻ ۾، سي واريءَ تي ويهي،
تہ ”ايندي ماروئين مارئِي، شل پَکن ۾ پيهي“؛
اُکنڊَ مون ميلاپ جِي، آهہ جهانگن کي جيهي؛
منهنجي تن تيهِي، آهي سِڪ سنگهارن جِي.

٢٢

مان اُنهن کي سارِيان، هو ٻِي سارن مون؛
جي راضي ٿيَّين ٿون، ڏي موڪل ماروئڙن ڏي!

٢٣

مان اَباڻن ساريان، هُت اَباڻا سارين،
واٽان نِهارين، منهنجي اَچڻ سنديون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پَلپَل پونم پُور، عمر تن ماروئڙن جا.

دمدم منهنجي دل ۾، مارُن جا مذڪُور:
سرتيون سورن جا.
سانگيڙن ڪي سدا مان ساريان، هنيڙي هونم هُور،
پل پل پنهوارن جا.
منِ مَچائي "سچو" ويا سانگِي، دونهن جا دستور،
خاصَن ڪورن جا.

ڪافي ٢

پاڙيچون نِي پرين جو، مون ڪي پُور اڄ نِي پيو.

انتر جنتر مَون تي، هَي نيهڙي نيو.
جيڪي چيو نجوميءَ، سو تا صحيح ٿيو.
چرخو پَجي چيهاڙيون، مون تي ڪاڪيون ڪَيو.
هِن جان تئي جميعت، لالَن جي پائي ليو.
ڪو ڏس اچي پريئن جو، هِن ڏاهي ڪي ڏيو.
جي در اچي سو دلبر، تا جِيءُ، "سچوءَ" جو جيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

مارو مون ڪي نہ وسارين، آهيان اُنهن جي! ميان.

درد جنين جو دل ڪي، ڪَرم سين اُڪارين.
اُٿ ئي پَهر اوڏهين، تا نيڻ نهارين.
هردم طَلَب جون تَن اندر، تارون تنوارين.
"سچو" سارين جن ڪي، سي پي تو سارين.

ڪافي ۴

هلي ههڙي حال، ميان،
وڃي ڏوٿن کي ڏسان!

پيڪَن مون پهچائين، پلا پنهنجي پالِ.
منهنجو ماروئڙن ريءَ، جيڻ آهي جنجال.
ههڙي وڇوڙي جي،ڪنهن سان ڳرهيان ڳالهه.
هُئڻ سدا خوش سومرا، مارو پنهنجي مالِ.
”سچوءَ“ جي تہ سَرير ۾، مارن جِي آهي قالِ.

ڪافي ۵

ڏوٿن کوئن نہ ڏور، اُهيان جيڏيون،

آءٌ اوڏي ان کي! سائين الا.

ناهيان ٻاهر تن کوئن، ميان، هڪڙوئي دم دور.
”الاِنسانُ سِري وَاَنَا سِرهُ“، دوسن جو دستور.
هِي مڙيوئِي آهي تان، ميان، مارن جو مذڪور.
”سچو“ سا ٻُچ ڳالهڙي، ميان، مارن جِي مَستور.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

تون حمير هِتِي، ۽ توريائِين آهيان،
جا لوئي آندم لوءِ ڏنهن، ويندي سان ونئي؛
ڪڏهن تيندي ڪانڪا، مانهوءَ شال مَتِي؛
ڪتابت قولن جي، مون ڏي پنهوارن پَٺي؛
هيءُ بندُ بندياڻِيءَ ڪي، هو لکيو رات جِتِي؛
اُن سانگِن ڪاڻ سَتِي، مونْ مِڙيائِي سومرا.

٢

ڪو بِي خيال نہ هوم، هُيس مارن ساڻ ملير ۾؛
جان وڇوڙو سومرا، ڪوڻ تريچن تيوم؛
قسمت قيد الماء جي، ڏَسي ڏور وڌوم؛
تڏهن وڌو قدر پيوم ،هَي ''سچو'' هيڪاندِ جو.

٣

Gul Hayat Institute

وينا ڳالهيون ڪَنِ، ماروئڙا ملير ۾:
تہ ''اِجها اِينذي مارئِي، وري هن وطنِ!''
ايڏي اُڪنيد آهي، مُنهنجي جا پَرڻ جَنِ؛
۽ سگهي سان تَنِ، وجي گڏ گذاريان!

۴

قَرابتي كاتي تيا، آءٌ كاتي آئِي!
قسمت قيد كتي كيو، آءٌ كتي جائِي!
آهي منهنجي روح كي، ريءَ مارُن موڳائِي؛
آنئي پهرَ اُنهن جِي، وات اَتم وائِي؛
گهٽي مدت مونجهہ ۾، مون پڻ لنگهائِي؛
مَنَ سِگهڙي سنگهارن جي، كل پوي كائِي!
تہ كي آهِن آرامي اُتهين، جهانگيڙا جائِي؛
كِي ويا مُلڪ ملير مَون، كري آجائِي؛
وجي پانورَ كَنڌئين، ويتا وهٽائِي؛
اُتي تازا توانا تيا، ڏٿ ڏنوڙا كائِي؛
كر سومرا سائِي، جئن تِيَن آسودا آجَڙي.

۵

جن گڏ گذاريوم، سڀ جَماندر سومرا؛
اَچي پَري پَيَس اُن كوَن، مُونجهہ اِنهيءَ ماريوم؛
ساريو سنگهار جي، ڳالِهن هِت ڳاريوم؛
جو مارو محرم حال جو، سو پڻ سنياريوم؛
ڏيہ ڏاڏاڻو كَنڌهين، وار نہ وساريوم؛
نِتُ نِتُ نِهاريوم، پَنهوارن جي پارَ ڏي.

Gul Hayat Institute

٦

اَج پڻ ٿِيمُ اُداسُ، هِي مَن مـاروئڙن ڏي؛
ڪـر بنـدياٺـي بنـد مَو، خـاونـدَ لڳ خلاصُ؛
جو مَتي ڪيتَ ڏنارَ ڪي، ڪا پلنگين ڏينديَس پاسُ؟
ڪو وجهہُ صاحبَ سومرا، اُنهن سان اِخلاصُ؛
جو هو ويچارا واهڻِين، تون ڪري ڏس قياسُ؛
زور تـنين تا نـاهِ ڪـو، لـوئِي جن لباسُ؛
اَنئِي پهرَ اُنـهن ڪـي، آهـي حَمِيـرن هِـراسُ؛
تاڪُون ٿُنهنجي تـابَ ڪَئِن، سهمِيون اٿن سـاسُ؛
چاڙهـيو لِڱين ڪِين تَنين، مـاسـي قـَدر مـاسُ؛
تعديون تَنين تي ڪَرين، جن تو هَوَن ٿـئي مَواسُ؛
ويــڙهـيـچا وٺــراهَ ۾، هُتِ وڻِ وڻِ وٺــن واسُ؛
پاءِ پنهوارَ پياسُ، آهـي راجا منهـنجـي روح ڪي.

٧

چَئـي مُـڪـائـون، هيئن ڏاڏاڻـي ڏيهـہَ ڏنهـن،
تہ ”جيڪس“ اِهـي تو هُيون، مَنَ جون مُدعائون.
”تان وجـي پَلنگين پَـٿَـرِٽئن، شَلَ چـڙهـان آءٌ،
تـو پئُڻ نيلهائون، هـاڻ ويا ويڙهـيچا وسِري!“

٨

چڱيءَ طـرح چئَي، ٿي مُنجان ماروئڙن ڏي:
تہ ”سُڪين سـانگيـڙن ڳـوَن، پـري آءٌ پئِـي؛
”قسمت قيد الـماء جي، مون سان هِيئن ڪَئِي؛
وسري ڪيـنَ وئِي، سَنگت سنگهـارن جِي“

٩

ماروئـــڙا مانـدي، آءٌ اوهـان ريءَ آهيـان!
سُکيا اَئين ساٿيهہ ۾، هِت بَند رهـي بانـدي؛
هِت قسمت قيد الماء جي، هِيءَ اَچانَڪ آندي؛
آهيان اوهان جي ڳالِهہ ڪئِن، ويل نہ ڪنهن واندي؛
چڱي ٿِي چاندي، اِينديَس لوئِي وٺِي لوءِ ڏي.

١٠

قـاصِدُ اَجُ ڪـوئِي، مَنَ اَچي مـاروئڙن ڏنـهن!
تنـهن تـا چَوان حـالـڙو، سـارو سـيوئِي؛
'ايڏنهُن آنـدي آهـِ مـون، لاڪـيٽِي لـوئِـي؛
'سـا وٺي وينديَس پاڻ سـان، اَتم عهـد اِهـوئِي؛
'سَرتِن سـان روئِي، سِڪون لاهينديَس لوءِ ۾'.

١١

هِيءَ اُميد نہ هُئي، مون کي ماروئڙن ڏنهُن؛
جو ڪو نہ مُجندا مُون مٿين، پُڄَڻ ڪاڻ پَهي!
ڏنم هـڏنـهِن ڏيـهـہ ۾، نَڪـو ڳـوٺَ ڳَـهِي؛
هاٺي وائِي وائـنـدي، اهـا سـيُـمَ اَجُ صحِـي؛
تہ "اَنـا مِينـهـن مليـر ۾، ويـڙا راڄ رهِـي؛
"چِڏي پـانـورَ ڪـنـديـون، آيـا هـيـٺ لـهِي؛
"جهـجهـو جهـانگِن کي ٿيو، ڏِهيان ڏٿ ڏَهِي؛
"ڪَـپـيـو پـيَـن پـاڻ ۾، وڏيءَ مَهَلَ مَهِي"،
وينديَس ڪوڏِ ڪَهِي، آءٌ پَکي پنهوارن جي.

Gul Hayat Institute

۱۲

سَنگھارن جي سِڪ، آھي منھنجي مَن:
شال سِگھوئِي سومرا، ڏسان ڏوٿيڙن:
راتو ڏينھان ڪاڻ تِي، جھجان جَھانگِيڙَن:
پاٿھي پَنھوارن، اَج تا مون کي ياد ڪيو.

۱۳

جھانگي جھڻ پياڪ، ناھِن شَربت ھيروان:
ڳاڙھيو ڪاريون لوئيون، پھَرڻُ تَن پوشاڪَ:
لاھِج لوئيڙَن تان، الله لَڳِ اولاڪَ:
جو رُکن ھَڏنھن ڪانڪا، عُمر ٻِي اِملاڪَ:
ڪارڻ پرورَ پاڪَ، مون کي ميڙيين مارئين!

۱۴

ڪيا ڪِوڙِن ڪيجَ، اَج ڏاڏاڻي ڏيھ ۾:
پر ماڻو ماروئڙن ڏنھن، ھَٿِ نہ آيو ھيجَ:
ڪالھ ڏنا ھُئم اُپ ۾، اٽِڪ ۽ آنيجَ:
اُنا مينھن مَلير ۾، تيا رڻَ سارائِي ريجَ:
چانگن سان چِڙي ڪري، ڪَن چَنن ۾ چيجَ:
اَءُ پُڻ پِنيءَ پيجَ، ملنديَس ماروئڙن کي!

Gul Hayat Institute

۱۵

ھي وٺي حالُ وجان، ميان ماروئڙن ڏي:
آھي اُميد اَجان، جو خوشِي ڪنديَس ڪيت سان.

١٦

مينهن وسندي مان، ويڙهيچن ويندياس؛
لوئِي ساڱين لوءِ جِي، نابِ ونِي نيندياس؛
وجي ٿرِ ٿينديئاس، ڏکَ سُکَ پائي سومرا.

١٧

ڏنارن کوءَن ڏار، جي مون ڏينهن گذاريا؛
سي هئا قيامت جيهڙا، ميان سومرا سردارَ؛
الله کري اوڏڙا، "سچو" مَنَ سنگهارَ؛
تہ کريون ويهي ڳالهڙيون، هنيڙي جون هِکوارَ؛
پَر پري ٿيم پنهوار، ڏيانِ ڏوراپا کَن کي!

١٨

جيکي هُتِ هونديون، ساهيڙيون ساٿيہ ۾؛
سي پيرون چونڊن پاڻ ۾، گڏ کيون گُونديون؛
ساريو مون کي سومرا، رات ڏينهان رونديون؛
ٻيون ٻي چا چونديون، اَچا عُمر الاجي آجڙيون!

١٩

ريگستانِن رنگَ، جي تون پسين سومرا؛
تہ ميان ماروئڙن توءَن، ظالِم لاهين زنگَ؛
جو تاکون تنهنجي تابَ کوءَن، جهانگِي واسِن جهَنگَ؛
نامِيا هي تون ننگَ، نيئي رسائين راڄ ۾.

٢٠

جي ريگستان رهيا، تُن سخت نہ ونج سومرا؛
جو تاکون تنهنجي تابَ کوءَن، ڇَنِ مَنجهہ ڇپيا؛
سي کي پَرئين وسِ وهيا، وسَ چائيتا واهٽين!

Gul Hayat Institute

٢١

ڪري ياد قلبُ، تو منهنجو ماروئڙن ڪي؛
جو ٿيان هيڪانديءَ تن سان، تـئي سائينءَ ڏنهُن سبب!
ڪيو بندياڻي بند منئن، تہ راضي هُئي رب؛
غازي لاهہ غضبُ، ڪر مِهر ماروئڙن تي.

٢٢

رجُون ريگستانُ، جِت وطن ويڙهيچن جو؛
راحِم تي رڪيج تون، تَن ماروئڙن جو مانُ؛
جهونن جهانگيڙن تي، ڪَر عمر تون اِحسانُ؛
تہ سارو جڳ جَهانُ، مَرُ تعريفان تنهنجيون ڪري.

٢٣

هيءَ خبر هاڻي، اَئي ريگستاني راڄ ڏنهُن:
تہ ”انا مينهن ملير ۾، تيو پٽَنَ ۾ پاڻِي؛
گُلَ ڦلَ گلزاريون ٿيا، رڻَ سپ ريجاڻِي“؛
تون پِرِي صاحب سُجاڻي، موڪل ڏينم مڙِي مَران.

٢٤

مينهن وسندي مون ڏٺا، هي پڪا پنهوارن؛
ڳاڙهيون آچيون لوئيون، ڪيا سَهَج سَنگهارن؛
آهي عام خلقَ ڪوئن، ٿا گوشي گذارن؛
منهنجي اَچَڻ سنديون، ٿا واٽان نهارن؛
سانگيڙا ساٿيهہ ۾، پيا نِت نِت سَنيارن؛
هي ڳالِهيون ٿيون ڳارن، مون ڪي ماروئڙن جون.

Gul Hayat Institute

٢٥

مِينهن وسندي سومرا، اَڄ پُڻ پور َ پيا:
پَکا پَنهوارن جا، سي مون ياد ڪيا:
ڏني گهٽا ڏينهڙا، مون ٿريچن تيا:
وسِري تا نـ ويا، ڪا ساعت منهنجي ساهَ کؤن.

٢٦

هِت ڏيهي ڏسان ڪونَ ڪو، جو ڏئي ڪيتَ خَبَر:
هِيءَ قابُو رهي ڪوٽَ ۾، اُنهن ريءَ عُمَر:
مَليران مَحضَرَ، ايندم اَجائِيءَ جا.

٢٧

مِينهن وسندي ياد مون، اَڄ ماروئڙا آيا:
قيد الماءَ جا ڏينهڙا، سي مون لنگهايا:
موتي اَڇڻ جا تِيَم، ڏي سنگهارن سايا:
اُهي مولٰي ملايا، جي پنهوار پَري ٿيا.

٢٨

ڪو جو وريو واءُ، اَڄ پڻ مُلڪ مَلير ڏنهن:
جَڻُ آيم اَباڻاءُ، ماڻهو موٽائِڻ جو.

٢٩

Gul Hayat Institute

مون کي رات رسيون، ڏيه ڏاڏاڻؤ خَبران:
"تـ ساٿيهہ سَپ سَرهو ٿيو، وچون واهَ وَسيون:
"اڄي ياد آللہ تو، قوڳُ قـَلار پَسيون:
"برابر بادل ڪَيون، مُني لوءِ لَسيون:
"ساول ڪائِي سبزيون، تيون سَڃيه سَسِيون،
"ڳاڙهيون اَڇيون ڪاريون، لاهن غم ڳَسِيون:
"وُڙهيون ڪَسَ ڪَسِيُون، پُڻ آهِن تارِ تَرائِيون."

٣٠

رات وري آيا، ماروئڙا تہ مَلير ۾؛
جو لڌم خوابُ خوشِيءَ مون، جَڻ موليٰ مِلايا؛
وري وسايا، يلي ياڻَ پِٽُن جا.

٣١

وسَ چَري آيام، ماروئڙا ملير ۾؛
چِڏي پانورَ ڪَنديون، ويڙهيچا وريامَ؛
عُمر اُميد تيامَ، پَسَڻَ پنهوارن جِي.

٣٢

جي ڏوٿي هُيَم ڏورِ، سي وَالِيءَ ڪَيَم ويجهڙا؛
هُئَي جا پورن پُورِ، سا تا اَج من تَون لَنگهِي.

٣٣

موٿِيا پارِ مَلير، سانگيڙا سانگُ ڪَري؛
جَن جِي سِڪَ سَرير، سي ٿي عُمَر آئيا.

٣٤

لَٿو قوڙائو، وريو ورق وصالَ جو؛
وري وطَن آئيا، ريگَ لنگهي رائو؛
"سَچُو" چَوي سائو، ٿيو موٽِي مُلڪ مَلير جو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ماروءَ ٿر ٿيام، پلو ميان وو، ڏيان ڏوراپا اَءٌ ڪَن کي!

سي پاريندِيَس پانهنجا، ميان، جي هُتِ قولَ ڪيام.
چڙي مُلڪ مَلير جو، پَريــنءَ وس ويامَ.
گهوريا پَري ڏينهڙا، جي پنوهارڻ پيام.
سنگهارن جي اَچڻ جا، ميان ”سَچو“ سَنيها سُيام.

ڪافي ٢

روئــان زارو زار، يــار،
مــانَ مــارُن کــي مــلان آءٌ!

ڏيانِ ڏوراپا ڪن کي، پَري ٿِيَم پنوهارَ، يارَ.
وڃي ويڙا پاڻ سان، منهنجو ساهُ سَنگهار، يارَ
اهــو اتــم آســرو، ايــنــدم اَجڙوار، يــارَ.
ڪَندا مُهـڙ مَلـير ڏي، رڻ چڙي ريبار، يار.
سو دم گوندر گذري، جو دم اُن ريءَ ڏارَ، يار.
روئـي رت اکين جا، جهونا ٿـيا جهالار، يار.
وجي ٻُڌنديس اُتهين، سندي پنهوارن پُڪار، يـار.
رکي ويڙهيچا ويا، مونهيـن سر مَيار، يار.
پيـڪـن مُون پَهچائيين، سومـرا سـردار، يـاَر.
راتو ڏينهان اوڏيهن، ”سچوءَ“ ساهَ سنيار، يار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ساريان آءٌ تنا لوءِ پنهنجي جون لويون،
عُمر گهوريا هِي پَٽَ، پٽيهَرَ، ميان!

هُت ويڙهيچا، وو، ويئا ورهائن ڏيهاڙيون،
سي ڏونرن سنديون ڏويون.

سنگهارن ڏي سوز سنيها،
آءٌ تي روزُ مُنجان رويون.

ڪنڍيون ڪوڪَڙ سَنديون، ميان،
ڳچيءَ پائن تا هِت پيڪا پويون.

صبحَ سانجهيءَ ڪَٽَن خوشيءَ سان،
اُهي سي تا آب پَريون اويون.

پاندين پائِن پُسيون، ساڳن سِگَر سَنگهارَ،
"سچو" سي سويون.

ڪافي ۴

گهوري هِيءَ جدائِي، اڙي ميان، پنوهارن ٻا جهُون پُورَ پيا!

صبح ويلي ميان سومرا، الا سائين، خبر اها مون آئِي.
لنگهي مُلڪ مَلير جو، ويَڙئي ويڙه سَڀائِي.
پانورَ ڪنتئِن ڪينڪي، وهندا ساعَت سائِي.
ڪنَين ٻُڌان ڪِينڪِي، وري اِها شَلَ وائِي.
ڏوتي پنهنجي ڏيهَ مَون، ڪَندا ڪِيئن نِوائِي.
عمر اَباڻا ڏيهه ۾، سَرها هنُونِ سَدائين.
موٽِي نہ وڃَن اُوڏهِين، جن جِي سِڪَ سَمائِي.
هوءِ هوءِ هِن جي حالَ تي، ياڳيا ڪرن پَلائِي.
"سَچو" سندن ساٿَ ۾، ڪَري مَرُ تہ ڳَدائِي.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

جوڙي پڪا جُوءِ، اچي ويٺا عُمرَ آجڙي؛
سَدا سَنگهارن جي، تي مَتي حوضَن هوءِ؛
تيون گلزاريون گاهَن جيون، بِي خوب ڪُلِي خوشبوءِ؛
نَئِين رونق روءِ، تيو موتِي مُلڪ مَلير جو.

٢

سدا هئن سُکيا، ماروئڙا تہ مَلير ۾؛
شَل نہ ڏينهن ڏکيا، اَچن آجَڙين تي!

٣

سدا سَرها هونِ، ماروئڙا تہ ملير ۾؛
متي پنهوارن پون، مِهَر جا شَل مِينهڙا!

٤

مِيان ماروئڙن تي، مِهران وسَن مِينهَن؛
شَل نہ ڏکِيا ڏينهن، اَچن آجَڙين تي!

٥

سدا سي ساٿيهہ ۾، سُکيا هُئن سَنگهارَ؛
پکي مَنجهہ پنهوارَ، شَل هُئن هميشه سَرها!

٦

سائين سَنگهارن جو، رکج پَن پکيءَ؛
ڪوئِي تا نہ لَکي، هُئُن سَدائين سَرها!

Gul Hayat Institute

٧

سنگهاري ساٿيهہ، شَل هُئن سَدائين سَرها؛
وجَن نہ پَرڏيهہ، خوش گذارن اُتَهين!

٨

ساٿيهہ سنگهاري، سَرها آهن سومَرا؛
ويڙهيون ۾ واري، مَحلا ماروئڙن جا.

٩

جاتِي واريءَ ٻنو، تاتي اَڏنِ پکَڙا؛
پاڳين لَٿا پَوَ، سدا رهن او سَرها.

١٠

نِوڙن ۾ نُونڊيَن، مارو چارنِ مالَڙا؛
گوڙينِ ۾ کِونديَن، سَرها ٿِيَن ساهَ ۾.

١١

جڏهن ڪِنونِ ڪِنوٽِيون، وَسَن مينهن مَلير ۾؛
نونديون ۾ نِوڙيون، تاتا سوئِن ٽاريُون.

١٢

پاڳيَن پَوَ لَٿَا، جي وينا پانورَ ڪَنڌئين،
اُتن مِينهن مَٿا، اَجڙين عِيدان ڪيون.

١٣

وري وَسايو، مالِڪَ مُلڪ ملير جو؛
سو اڳي ڪَوُن اُجرو ٿِيو، سائو سوَايو؛
آڳي اَڳهايو، "سچوءَ" جو سوالُ ڪيو.

١٤

آهي سارَ سنيالَ، ميان ماروئڙن جي؛
هِتِ هِهڙا حالَ، هُت عِتابَ اُنهن جا!

Gul Hayat Institute

١٥

الله اوري آڻ، ماروئـڙا ملير جا؛
يا مون کي ڪيي ڪوٽ مون، نئين ملڪ رساڻ؛
پرجندي وجي پاڻ، پهان پنهوارن جي!

١٦

آڻ الله اوري، ماروئـڙا، ملير جا؛
مون کي آندو اوچتو، هت ظلم جي زوري؛
اءُ تنهن گهڙيءَ توئن گهوري، جنهن هيڪاندي هڪ ٽيان.

١٧

جي ريگستان رهن، تن کي سخت نہ وڃ سومرا؛
جو تنهنجو زور ظلم جو، سانگي ڪين سهن؛
متان پرينءَ وس وهن، هو ويچارا واهڻي.

١٨

جـڏهن ويـجها هـئام، ماروئڙا ملير ۾؛
تڏهن ڳالهہ احوال جي، تي تنهين ڪن وڌام؛
هاڻي وڃي ٿر ٽيام، اهي سڌ لـهندڙ سومرا.

Gul Hayat Institute

١٩

ٿِيا پنهوارَ پري، آءٌ ڪنهن کي ڏوراپا ڏيان؛
وهنــدو شــالَ وِصــالَ جــو، وارو ڪيوري؛
سونيئِي گڏ ڪري، مُئيءَ کي ماروئڙن سان.

٢٠

هُيَمَ جَن سان حالَ، سي اَڄ سنگهاري سِڄڪاڻ ٿيا؛
عـُمَـرَ اُنهي پارَ جي، اَتـُمَ سارَ سَـنـيالَ؛
جـو صبح اُتي ساجهُرين، مارو چيڙن مالَ؛
پِيَسَ پَري پنوهارن ڳون، هَي جي تِيَم حالَ؛
آهـي اُنـهـي ڪـوٽَ ۾، جِيَڻُ مَـنـجهـ جَـنجالَ؛
سِگهَڙي وڃِي شالَ، پهانُ پکي پنهوارن جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

هو جي ماروئڙا پيهرَ مانَ مِلن،
شالَ الله اوراهون ڪَنِن، سانگي سانگ سَندن.

ويٺي آهيان واٽ تي، مَنَ اَچو حال پُڇَن.
پَڪا پَڪَنِ سامهون، اوري آٽي آڏنِ.
انهن ڪارڻ جيڏيون، منهنجيون اکيون رتُ رُئَن.
اَصل لاڪون آهي، ”سَچو“ سَگ سَندن.

ڪافي ٢

مارو اُهي مِليامَ، عُمر جامَ، وو،
طَلب جَنِين جي آهي تَن کي.

ڪَرَم ڪَيائون ڪيترا، ڏوتِي هت ڏنامَ.
هت جنهين کي، هُت پي تن کي پيو آرام.
پاڙيائون سي پانهنجا، ميان، ڪَيئون جي انجام.
طالع وارا تن جي گولن جا ٻ غلام.
ڪاڏهن ”سَچو“ سالڪان، ميان، ٿِئي طَلب تمام.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ڏورا پا ڏيئِي، ڪنهن هَتَ مُنجان، وو، ماروئين!

وساري ويهي رهيؤ، حال ٻُڌي هيئِي.
مڙي اَچو مون ڳَري، آهِيو جهانگِيڙا جيئِي.
لَهو سُڌِ سَنگهار جِي، جي آهيو اَتيئِي.
”سچو“ سارِيَوَ ڪِين سا، جا ويڙهيچئون ويئي.

ڪافي ۴

راتِ مُڪَم روئِي،
ساري سلامَ سنگهارن ڏي.

اکيون اباڻي پار ڏي، بيٺيون جهُرَ جهوئِي.
اَباڻَن جي آسري، لِيڙون ڏِيَم لوئِي.
وندن وِرچن پاڻ سين، ڏؤنرن جِي ڏوئِي.
لِکِي ڪاغذ مُون وڌو، پَڪيءَ کي پوئِي.
ڪي ڏينهن ڍويَم ڪيت سان، اَبَ پَري اوئِي.
اَوهان باجهوئن ڪونَڪو، ڪَل لَهي ڪوئِي.
مارو ملندو مارئِي، ”سَچَل“ کي سوئِي.

Gul Hayat Institute

داستان ڇھون

١

ڄگَرَ چارڙيون، ٻيا ڪِرڙيُون ڦوڳَ ڦلاريا،
سي سنگھارِيون ساٿيھ ۾، وِھَن وارڙيوُن،
تامان اتارڙيون، لاڙيون ڇِنِ لاڪڙان.

٢

وَروتا ويرھيچن جا، اِھي موتئين مالھڙيون؛
رَس نہ آچن روح کي، تالھہ ۾ تالَھڙيون؛
سَنگھارِ جون سومرا، ڇَگيون چالَڙيون؛
جو فَجُر ڦوڪي سَنديون،ڪن دانھہَ دالَڙيون؛
وَرُ سي لويون لاڪَ جون، ٻَن شالان شالڙيون؛
آئي پَھر آھن اکيون، منھنجيون عُمر آلڙيون؛
ڪامل تنھنجي ڪوٽ ۾، وجھان فلَڪين فالَڙيون؛
شال سٿندو سو ڏٿي، مون نِڌر نالڙيون؛
وڃي ڳجھيون ڳالھڙيون، ڪنديس سَرتن سان ساٿيھ ۾!

٣

ھِت ڏسان ڏوتِيڙن جيُون، ويٺي واتَڙيون؛
ھُتِ پَون پنوھارن تي ، مِنِيون ماتَڙيون؛
ياد اتي جون مون پيون، چوھَون چاتَڙيون؛
توڙي چار ڪندان لوئيءَ جون، ھِت ڦاڪين ڦاتَڙيون؛
تان پِيي وجان اوڏھين، جتي ڪِنوٽِيون ڪاتَڙيون؛
مون کي لوھِن لاتَڙيون، تَن لالن سَنديون سومرا.

Gul Hayat Institute

۴

ٻـُور پُڄاڻُون ٻيَر ڪَـن، ٻَـهـون ٻيرڙيـون؛
ڇـاڻِن چـونـڊن سـي چڙهـيـو، ڏئِي ڦـيرڙيـون؛
پـانَـوَ پـيـرڙيـون، ڪـن تـمـاشـا تِـڪـُن جـا.

۵

هُت گهُمَن ڏوڻِي ڏٿَ لـئَـ، ڪَـيـون ٽولا ٽولڙئِين؛
ڇاڻِن لنب آئون مَـڪـڙِي، جـهـَلِي جهولـَـڙئين؛
پيِـهَـن پَـچائِن مـانيوُن ، ڦـوڪـي ڦـولـَـڙئـيـن؛
تـون عـمـر اولـَـڙئـيـن، ڪـَري هُت ڇـِڏيج مـون.

٦

هُت ريت تـ آڏو ٻَنـڊِ، ڪَن لويـون لاڪـَـڙيـون؛
مَـشـَر مارُئـَـڙن جيون، سـَچِـيـون سـاڪـَـڙيون؛
وَٽِـين تورنِ ڪـيـنـڪِـي، مَـڱَـڻ مـاڪـَـڙيـون؛
اَجان ڦـُٽَـن ٻاڪـَـڙيـون، تـ ڪـڙا آهـن ڪـوهَ تـي.

٧

آجان ڪِنونِ ڪِنوِڻيُون، تـ سـانگيُن سـاهـ پوي؛
وَسـي ٿَـر تـارِ ڪَـن، نَـيـون ۽ نُوڻِيـون؛
جـاتـي هـُـئَـن جوڻِـيـون، تاتِي آجَڙِي آرامِ ٿـيا.

٨

آج جوڙي وينا جهَنگَ ۾، جهانگِي جهوپڙيون؛
ڏي نـ ڏوٽـيـڙن کـي، لائِـقَ لـوپـَـڙيـون؛
راجـا روپـڙيـون، گـهـَريـن رکـن ڪـيـنـڪِـي.

٩

هُت ڏِيـنَ مـارو ڏاجَ ۾، ڇاڙِـي ڇـارَڙِيُـون؛
پَيُون آهِن سپ کي، اهي ويڙهيـون وارَڙِيـون؛
سي ڇُونـڊن پيـون پِرهـ جو، نائـي ڏارڙيون؛
وِجهَن گـونـدنِ سَنـديون، ڳچيءَ ڳارڙيون؛
پـوءِ ڪنيو ڪارڙيُون، وَڄَن لوئَـڙِياريـون لـوءِ ڏي.

١٠

مون ڳَون وِسَرن ڪِينَڪِي، اُهي عُمرَ ويلڙيُون؛
چاريَم وڏي چاهـ مَون، ٿي چيـلا ۽ چيلڙيُون؛
ٿي ڪـيڏيَمِ ڪـيلـَڙيون، سَرتِن سان ساٿيهـ ۾.

١١

اوس آڏنِ ســومـرا، چـوڏاري ڇَـوُنـــرا؛
تَــن ۾ سـانيي رڳـن سامـهان، ڏٿ ٻهون ڏونرا؛
ڏڳَ رڪـي ڏؤنـرا، صـبـح ڪـائِـن خـوش ٿِـي.

١٢

ڪـَرين ڇـو ڪِـلان، سـانگِيڙن تـي سـومـرا!
سـارِهـَ سـو تِن تـي، لاهـ ٿـوڪـان آئون ٿـهـلانِ؛
هـي جي مُـوتَن جون مَهلان، ٿِي مَحلن مَنجه گُذاريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪاڏي ويَڙا، وو، پرين پاڙيچا!

جاڏي هَليا، تهدِل تاڏي، هَلُ تون هِنيڙا، وو.
محبن مون سين عَجَب جيها، ڪيئي ڳُرڻِ ڪيڙا، وو.
گوندر گاڏائون ڏينهڙا، هِت جالڻ جيئڙا، وو.
هِن اَجايا اُنهن پاجهون، جي پلڪ پيڙا، وو.
"سَچوءَ" سَندا سانوَل پاجهون، هي حال هَي تيڙا، وو.

ڪافي ٢

آئين هَلِي هِن جاءِ، وي،
هِڪ ساعت ڪارڻ تون سانگِيڙا!

ڪا گهَڙي نيباهُ نہ جاڻج، پيچ نہ تَنهن سان پاءِ، وي.
"الدُنيَا سَاعَةً" اِهو نُڪتو دل سان تون لاءِ، وي.
جاڏنهن آئين تون وڃارا، وري وڃڻ اوڏنهن آءِ، وي.
دنيا ۾ دَمَ ڪيئي گذاريئي، "سچو" سجڻ جي ساءِ، وي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

اوڏاهُون آيا، مون ڏي عتابَ آباڻن جا.

هي ڏيهہُ ويَڙهِ وِسري، اِتي ڏينهن وڃي توُلايا.
ياد اسان کي ڪِين ڪيڙئي، منجهائيں ءَ مايا.
ڏينهن اسان ريءَ گذري، ويڙئي سڀ آجايا.
گهٽا مِينهن مَليرَ ڏي، والِيءَ وري وَسايا.
تُنهنجي ڏسڻ لئہ، هِت سانگِي سِڪايا.
سائينءَ "سَچو" سِگهڙا، مون کي مارو مِلايا.

داستان ستون

١

مون جاليو سان جَن، موتِي تَن نہ پُڇيو؛
حال هِن جون خَبران، پَيون هونديون ڪَنِ؛
تان پِي مارو مَنِ، وارُ نہ ڪَڏنهن وِسَريا!

٢

توڙي هو نہ پُڇن، آءٌ گهڻو پُڇان تَن کي؛
عُمَر آءٌ مَچُڻ، تَن ڪوئن وِجان وِسري!

٣

تي پُٽ وَسايام، ڪڏهن مارُئين مينهڙا؛
سي ڏينهن ڏاڏاڻي ڏيهہ جا، اَڄ ياد عُمرِ اَيام؛
هِت پنهوارن رِيءَ پاڻ کي، ڪيها لقب لايام؛
هِن لحظي لَنگهايام، شال اِهي اَوسر ڏينهڙا.

٤

اِهي اَوسر ڏينهڙا، هِت جالڻ آيم جالَ؛
ڪَتيرا خوش حالَ، هُت ميان هون مليرِ ۾!

٥

اَڄ سنگهارِي ساريا، مون مينهَن وَسندي سومرا؛
ڳوڙها ڳاڻاٽي بنا، هِن هَنجُنِ مَون هاريا؛
ياد ڪَريندي تن کي، بارڻَ جَڻُ باريا؛
هِتِ "سَچوءَ" سَنياريا، هُت سنيارَ "سَچوءَ" جي!

Gul Hayat Institute

٦

ساريم اَڄُ سَنگهارَ، مِينهن وسندي سومَرا؛
جيڪي ڏينهن هُئاسي گَڏُ ۾، دَم نہ ٿياسي ڏار؛
ڪاتي اَڄُ اَسين ٿيا، ڪاتي اَجڙوارَ؛
وڌو قِسمت قيد الماءَ جي، پَري ڪان پَنوهارَ؛
تيلهان مون اَڄُ آئيو، روئَڻ زارو زارَ؛
پَلپَل هِت پَچارَ، هُتِ بہ سانگيڙن جِي!

٧

ڪَڏهن سانگِن ساڻُ، تي گَڏُ وسايَم مِينهڙا؛
اَڄُ قِسمت قيد الماءَ جي، پيو هِيءُ پَرياڻُ؛
هِت ڪَريان پُرزا پاڻُ، پَرتي لوئِيءَ جي لَڄَ مران.

٨

وِسري ڪِينَ وجان، مِيان ماروئڙن ڪوَن؛
وِسرڻ سَنديون ڳالهڙيون، مُورڙن تا نہ مَجان؛
آهي اميد اَجان، پِڪيَ مَنجهہ پَنهوار جي.

Gul Hayat Institute

٩

شالَ نہ وِسارين، هُئان يادِ انهن ڪي؛
عُمر اَباڻن جيون، ڳالهيون تيون ڳارين؛
ساهہ رڳون سارين، مَن پَهچان پنهوارن ڪي.

١٠

لويون رنگا رنگ، ڪَن ساهيڙيُون ساٿيھ ۾؛
سي آساوريُون اڳريون، عُمَر پَهرِن اَنگ؛
تاڪون تنهنجي تابَ ڳون، جهانگِي پيتا جهنگ؛
هِن ويچارا واهَٽِي، تن ڪي وٿُ نہ تنگ؛
سي ڪِيئن ڏِيَن پيرُ پلنگ، حال جني جا هِهڙا!

١١

پَئي جيءُ جَنجال ۾، ساٿيھ سنيپاريُون؛
وسِرن اُهي ڪين ڪي، جي مَهلان موچاريُون؛
پَر قسمت قيد الماءَ جي، ڪَيون هي ڪاريُون؛
ڪاتي اڄُ آءٌ تيس، ڪاتي سَنگهاريُون؛
اوڏنهن نِهاريُون، وڃان سا وهلور ڏِي!

١٢

عُمَر شالَ نہ لائِيان، لَقَب لوءَ ڙئين؛
پاٽِي پِيَن پَتَ ۾، آبُون اوءَ ڙئين؛
ڏوءُنرا ڏوءَ ڙئين، ونڊن ورهائِن پاڻ ۾.

١٣

شالَ نہ لَقَب سومرا، لوءَ ڙئين لايان؛
پَٽ مَٿي هِيءَ لوئِي، مُور نہ مَٿايان؛
جا ڪَتِي کيتَ ڏنارَ جِي، پلِي سا پايان؛
مَري مَلهايان، سارو مُلڪُ مَليرَ جو.

١٤

عُمَر اَچا ڪَپڙا، ڪاٽياريُون ڪَن ڪِيئَن؟
جهڙي اَيَس جِيئَن، شل تِهڙي مارُن ڏي وڃان!

Gul Hayat Institute

١٥

ڪِيئَن ڪاٽياريون ڪَن، ڪَپڙا اَچا عُمَر چام؟
ٿِين پَنهوارِيون پَٽ ۾، مِهٽي هابُ مُدامَ؛
آهيان سومرا تو سامَ، تہ لوئِيءَ جِي لَڄَ رهي.

١٦

هِن لوئِيءَ جي لاڄَ، شالَ رهجِي آچي سومرا؛
تہ مَرُ ٻُڌي خوش ٿِين، ريگستانِي راڄَ؛
سا نہ ڪائي ڪاڄ، جا قيد ڪَئِي تو ڪوٽَ ۾.

١٧

توڙيْ لوئِي هِت ڇِجي، وڃِي تَهباران ٽئي،
تہ ٻِي پِهنديَس پَنهوارن جي، عُمَر ياڻِ ڀِڄي؛
جهَانگِن لاءِ جِهجِي، مان آڌ مُئِي ٿِي آهِيان.

١٨

توڙي هوءِ ڇِنِي، تا ٻي لوءِ لوئِيءَ سان وڃان؛
اچِي عُمَر ڪوٽ ۾، ڪَنديَس ڪِين ڪِنِي؛
سائِي سانڍِيَم ساھ سان، جا ڏاڏاڻن ڏِنِي؛
اُها نيٻنديَس ياڻِ ڀِنِي، مِينهن وَسندي سومَرا.

١٩

اَبَر ٿِيا ۾ اَپَ، ۽ واءُ لڳو اوپارَ جو؛
”سَچو“ چوي ٿيا سومرا، چَڱا سانگِن سُپَ؛
پَر چِت آندرَ ۾ چُپَ، آٿن تنهنجي زورَ ظُلم جا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اِهي نِياپا ڪو نيئِي، منهنجا مارُن ڏئي!

اَچڻ اَوهان جي وسَ وڌائِي، ڪوڙين سي ڪِيِڙم ڪيئِي.
ڏڪَ ڏوراپا تا منجو اسان ڏي، حالَ آسان هِت هيئِي.
قسِمت ڪو جو قلَم وَهايو، پَري اوهان ڳون پيئِي.
لوءِ اوهان جي ڏنهُن لوئِي جا آنديم، لِيڙان هِت تِي ويئِي.
ڳالهيون سَنگهارن جون سڻ "سچو" ري، ساهَ سِيباٽيُم سيئِي.

ڪافي ٢

ڪانگڙا قريبن جا، تو ڪَي ڪالهه اُڏايو ڪَن،
وَنئُون وِيڙهيچن !

آسَروندي آهيان، مَن ڪو پيرو ڪَن،
وَنئُون ويڙهيچن!

پَڪا پَڪَن سامهون، اوڏا مانَ آڏِن،
وَنئُون ويڙهيچن!

"سَچوءَ" جي بـ سَرير ۾، دونهان روز دگَن،
وَنئُون ويڙهيچن!

ڪافي ٣

اِهي اولانبا آيا،
مون ڏي مارُن جا، ميان!

ڏيهـ ڏاڏاڻو ڪِيئَن وِساريئِي، ڏِينهَن اِتي تو لايا.
ڪَهِڙيين ڳالهيين ويڙهيچن ڏنهُن، مُنهن قيريئِي مايا.
پَهَر پنهوارن ريءَ ڪِيئَن تِي گهارين، عمَر ساڻ آجايا.
تُنهنجي ڪارڻ راتو ڏينهان، سانگِي سي هِت سِڪايا.
وَسُ نـ مُنهنجو سڻ "سَچو" ري، ڏکيا مون ڏينهن لنگهايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

آيَم راتِ عتابَ،

ڏاڍا سَخت سَنگهارن ڏنهَن!

مون کي عُمَر ماريو، ڄهانگيَڙن جي جوابَ.
”وينيءَ اِتي مارئِي، کائي خوب ڪَبابَ“.
هِت سارو ڏيهه ڏکائيو، عُمَر جي تِکَ تابَ.
موليٰ تا معافِي ڪيا، ”سَچو“ سَڀ حِسابَ.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

مومل راڻو

داستان پهريون

۱

آءُ راڻا ڏي رَنگ، موتِي ڪاڪ ڪَنڌن ڪي؛
لاهِج لڱِ خداءِ جي، ڏرو پُرزو زنگ؛
نامِيان پاڙج ننگ، مهٽي هاب مَٽان ڪَرين!

۲

مومَل مِهٽي هابُ، راڻا ڪرن راءُ تون!
جوئِن ڪي جوابُ، مرد نه ڏين مينڌرا.

۳

مون ڪي مِهٽي هابُ، ڪَيُئي ميان مينڌار؛
ڪَرن خان خرابُ، ڪامِل ڪاڪ ڪَنڌين ڪي.

۴

هِڪَ جُوءِ بِي جوءِ، مرد نه چڏن مينڌرا؛
تو پُڻ پرين پوءِ، ڪوهُ لچايو ڪاڪ ڪي!

۵

هِڪَ جُوءِ بِي جوءِ، چَڏن ڪين جوانَ؛
اُهي پِي انسانَ، جي ننگن تي نِثارُ ٿيا.

Gul Hayat Institute

٦

آءُ راڻا رَنگَ لاءِ، موتي ڪاڪ ڪنڌن ڪي؛
ناميان ناءِ خداءِ جي، پير وري هِت پاءِ؛
سوڍا سَنديئِي ساءِ، آءٌ ويٺي ڪانگَ اُڏايان.

٧

آءُ راڻا رکُ رازُ، مون هِن نماڻيءَ سان؛
توکي ڪريان ڪيترو، ناميان نَر نِيازُ؛
جو تي ڪَيَرَم نازُ، تَنهن مِهڻي هابُ ڪري ڇڏيو.

٨

مون تَوَن مِهڻو لاهه، موليٰ ڪارڻ ميندار؛
تون تا صاحبُ آهيين، هيءَ ڏوهارڻ ڏاهه؛
توڙي ٽِيس بيراهِ، تہ پي ڳَل تنهنجي آهيان!

٩

ڏي ڪو رنگَ وري، ڪامل ڪاڪ ڪَنڌِن ڪي؛
مُنهن ڏيکارج ميندار، وڃان تا نہ مَري؛
بَخِشج ذوقَ ذري، مِهڻي هاب مَتان ڪَرين.

١٠

ڇَڙهنديسانءِ ڇِڪي، نہ تہ مُنهن ڏيکارج ميندار؛
آندو مون کي هِتهين، ڪَنهِن لارَ لِکي؛
چاڙهيو مون کي ڏاگهہَ تي، تُنهنجي عِشق تکي؛
مَرُ پيو ڪو سِرُ سِکي، اُنهيءَ جي اولاڪ جو.

١١

هِي جو ٽِيَڻو هو، سو اکَرُ ميٺِيندو ڪونڪو؛
هِيرو زهرُ زبانَ سان، هِن ڳالهيين ڪِيڻو هو؛
نا تہ پاٽئوڻ پِهڻو هو، مون کي زير زمين جي.

Gul Hayat Institute

١٢

ڏکَ نہ ڏيٺو هو، تہ مون کي ميان مينڌرا!
ناميان پنهنجي تنگَ کي، تہ نيبه نِيٺو هو؛
زهر پيالو پُر ڪري، مون کي تنذهن پيٺو هو؛
جِي نہ جِيٺو هو، مان ڪؤن هِنَ مِهٽي وري.

١٣

سوڍل سِڪائِي، آءٌ پُٺ گهٽو آهيان؛
راتو ڏينهان تانهنجِي، واتِ مون کي وائي؛
ڪَر اُها ڪائِي، جو ڪارَنهِ لهي ڪاڪ توَن.

١٤

ميان آءٌ ماري، ڏايي ڏنوَ ڏهاڳَ جي؛
مِهٽي هاب مَتان ڪرين، تہ ڪاڪِ نہ تئي ڪاري؛
ڪر سوڍِلَ سَتاري، ڏوهَن ڏي نہ ڏِسيج تون!

١٥

آءٌ سوڍا ڪر سَچُ، لاهي مُون تؤن هِي مِيهٽو؛
جهيڙو جهڳڙو نِڪري، مون مَنَ اندران مَچُ؛
الله ڪارڻِ اَچُ، ماڳَ وسائِج مينڌرا!

Gul Hayat Institute

١٦

اچين جي اوطاقَ، مُنهنجي ميان مينڌرا!
تہ عين ڪؤن اَچي ٿيان، ڪوجهي تئي نہ ڪاڪَ؛
هيرَ اِها هيراڪَ، مَتان مَتئين مينڌرا.

١٧

موتَڻُ مَرک نہ تنهنجو، هو سوڍَلَ سياڻا؛
وسائِج وِلهيءَ جا، پينگَ پِيَلَ پاڻا؛
پَري ڪري پاڻا، مون کي ماريئِي مينڌرا.

١٨

آتڻ اُجهائي هَلِي، پِريَن پُڄاڻو؛
ڪِين گهتايو گهوٽَ سان، پِرتِ هِن پاڻو؛
ظاهر زالاڻو، پر باطن بِرهہ بلي هُيو.

١٩

ڪاتِيءَ ريءَ ڪُهِي ڇڏيو، راڻا تنهنجي ُ رنَجَ؛
سُڪوئن ۾ سَهنج، سويا ساڻ ڪَٽين وئين.

٢٠

سويا هِن سَڙيءَ جو، لَهِي وڄُ سَماءُ؛
ويرن وڌو وڄَ ۾، آهي ويرُ وڏاءُ،
مون تي لڳندو ڪونڪو، پيارا پاڻيءَ پاءُ؛
هيڪَر هيڏي آءُ، تہ پِيرولي پَڌر ٿئي.

٢١

ڍوليا تولئہ ڍَٿَ ۾، آءٌ وتان ويڳاڻِي؛
راتيو ڏينهان اوتيان، پنبِڻيُن مان پاڻِي؛
لَتا مون لِيڙون ٿيا، هيءَ پوتي پُراڻِي؛
تہ بہ راڻي جي راڻِي، سرتيون سَڏن ساڻيهہَ ۾!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءُ تا روز روئان ساريون،
سويا تُنهنجيون، وو، ڳالهڙيون ڪيتريون!

ٻُڌي ورج، وَلها، زور منهنجيون زاريون.
سِڪَ سَنديَوَ ڪَيون، جِيءَ اندر جاريون.
راڻا رُسَڻ تانهنجي، ڪُوڪان هِت ڪاريون.
ويڙِي ڳَرهيان ڳالهڙيون، هَنجون هِت هاريون.
جيڪي جايون جِيءُ ۾، وِره تنهنجي واريون.
"سَچو" سَهندا سُپرين، عاجِز جِيون آريون.

ڪافي ٢

حالَ منهنجي هاءِ هاءِ،
تو ريءَ لَهَن هِي ڏينهڙا!

آهي هن احوال تي، وَلها تان واءِ واءِ.
دوستَ تنهنجي ديسَ جي، اَڪَند اسان کي آهِ.
ڏِسيو ڏهاڙي روئان، جاني ڻنهنجي جاءِ.
ڪاڪ نہ لڳي ڪَس مون، سويلَ تنهنجي ساءِ.
سويا سَتاري ڪري، پيرَ اڱَڻ مون پاءِ.
درد مَندن جون دانهڙيون، والِيءَ لَڳ ورناءِ.
سوالَ "سچوءَ" جا سُپرين، تون لالَن دل سان لاءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ميندرا، آءُ ميان، هت ويئي ڪانگَ اڏايان!

تو ساريندي سپرين، هت سويا ساهُ ڏيان.
راڻا رتي راز جي، ڪا جا آهي هيان.
ڪاملَ ڪَنديءَ ڪاڪ جي، اَءُ جاني ڪيئن جيان.
شال اوهان جو اڳتي، "سچو" نيهُن نيان.

ڪافي ۴

راڻي سندو رازُ، مون سان ڪيڏوئي آهي!

ڪاڪيون آڏو ڪانڌ جي، نتو وڻي نازُ.
بانهان بانهن جان بَدي، ڪَرڻ نت نيازُ.
هي هي آهي حُسن جو، ماريون، غَمُ غمازُ.
"سچو" پرياڻُ پرينءَ جو، آهي ساڻُ ايلازُ.

ڪافي ۵

مون کي تنهنجي سارَ سنيار، وو،
ڇڏ رساما تون، اَءُ منهنجا يارَ، وي!

ڏوهُ نہ ڪوئي تو ڏيان، آهي مون ئي سِر ميارَ.
سِڪَ سوراخان مون ڪيا، هينئڙي منجهہ هزارَ.
موٽُ مَران تي ميندرا، برهي چاڙهيئي بارَ.
ويئي ڪري ڪاڪ ۾، هيءَ ويچاري ويچارَ.
"سچو" سي ئي آئيا، جي دلَ گهُريا دلدارَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

منهنجو سوڍلَ سارئِي ساه ۾،

راڻا رُسامَن سان مارئِي!

ويٺِي ڪَڙهان ڪاڪِ تي، آڻيندوءِ الله.
هِن مُئِيءَ جو مينڌرا، تو کي ڪيهو پَرواهُ.
سندو آچڻ تانهنجي، روز نهاريان راهُ.
گهَڙي اوهان جِي تِي گهُران، چت اوهان جو چاهُ.
مِهر مَتو تو ناهِ ڪو، جيڪُس منهنجو بَخت سياهُ.
ڪوڏئون قرباني ڪري، "سچو" ساهُ پَسَاهُ.

ڪافي ٧

پئِي پيش پريندءِ کي پاڻَ،

آءٌ چونديَس هَلِي حالُ هي!

تو تَوَن آهي مينڌرا، ڪاڪ ساري قربان.
دل کي ديوانو ڪيو، پهچڻ تنهنجي پاڻَ.
ناميان ڏِسِج ننگَ ڏي، آءٌ تا تِيَس آچاڻَ.
آندم هيٺِ عتابَ جي، مون کي پنهنجيءَ چاڻَ.
"سچوءَ" سَندي ساهَ کي، تانگهه ايڏاهِين تاڻَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

مون کي ڪانڌَ بنا هيءَ ڪاڪ،

ڪوڙي آهي، نِي ۾، ڪاڪيون!

سوڍلَ باجهون سرتيون، هيءَ مَري تي مُشتاق.
منهنجو ساه سُڌير ٿئي، اَچي جي اوطاق.
سَقَري آهي سونَ ڪَوَن،خاصِي پَٽَ جي خاڪ.
سُدَ اَچِي لَههُ تَنهن جِي، جا چُور ڪَئِي چوطاق.
وِجهي ويچاريءَ ويو، آديون ڙي اولاڪ.
تَنُ "سچوءَ" جو عِشق اوهان جي، چِيري ڪَيُڙو چاڪ.

ڪافي ٩

آءٌ تا ڏيهاڙيون زارو زارُ، ساريو روئان تي هت ڳالهڙيون،
گهٽيون گهٽيون!

ڪڏهن هُتَڙوَ سُپرين، پا چياٽيءَ سان پيارُ.
ڪامِلَ آهيان ڪاڪِ ڳوُن، تو بِنا بيزارُ.
اِيندو هئين اَڌ رات جو، ڪاهي ڪَرهُ سوارُ.
ماري مون کي مينڌرا، وَلها هِيءُ ويچارُ.
وَسي تنهنجِي ورهَ جو، بادل هِت بِسيارُ.
ڏِسي وڌ وڙائِي تانهنجِي، هو ڏکِيءُ کَي ڏهڪارُ.
"سچو" سگ اوهان جو، تهن ڏي نيڻ کڻو نِروارُ.

ڪافي ١٠

وَلها وري آءُ،
مون ڳوُن موتُ نہ مينڌرا!

ميان مون سَان نہ مَتين، سوِيل بِسائين ساءُ.
رکي شريڪت شانِ سان، هيءُ ڪميٽِي ڪاءُ.
هو جو آچي پتَ ڏنهُن، وَٽي اُهو مون واءُ.
هَي هَي هِن جي حالَ جو، لهُ سائينءُ لڳ سَماءُ.
"سچو" ڪندا سي سِگهڙو، پاٽُون جاٽِي پَرچاءُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

اَڙِي جيڏيُون منهنجِوجيئڙو، وٺيو سَجَڻ وجي!

چَرخي مَنا تاڙيون، پينَر سَيڪائِي پَجي.
درد منديءَ جِي دل اهائِي، مَت نہ ڪَنهنجَڙي مَجي.
طَرف تُنهنجي يارَ "سَچُو" ري، سوز نہ پنهنجڙو سَجي.

داستان ٻيو

١

ڪاڪِ پُڇندا ڪاپڙي، ويا آڏو ٻَنڌ؛
وڃي رسيا اُنَ هَنڌ، جت "مون تون" آهي ڪانڪا.

٢

ڪاڪ پُڇندا ڪاپڙي، وڏيءَ ويلَ وِيا؛
لُڏاڻون لَنگهي ڪري، ڪنهن پَرئين پَنڌ پيا؛
اُتي تاڪِ ٿِيا، جِتي "مون تُون" هَڏنهن ناهِ ڪا.

٣

لَنگهيا لُڏاڻو، آئون ڪاڪِ ڇَڏيائون پوءِ تي؛
تاتي وڃي رَسيا، جاتي مومَل نہ راڻو؛
نَڪا مَسجد تَڪيو، اُت نَڪو تِڪاڻو،
تاتي ٿِيُن تاڻو، جِتي "مُون تُون" ناهِ ڪا.

٤

ڪاڪِ لُڏاڻو لَنگهيا، اُڃ لاهوتِي لال؛
اوري هَنڌ نہ اَٽِڪيا، ٿِيا پرئين خيالَ؛
حدون ڇَڏي هليا، جن ڪي حَد ڇَڏائي حالَ،
تن سُرت نہ ڪا سَنڀال، وڃي ويڃها ٿيا وصالَ ڪي.

٥

ڪاڪِ نہ وِيا ڪاپڙي، نَڪي لُڏاڻي؛
نَڪِي ڀِريا ڀَتَ تي، جِتي رنگ رڪيو راڻي؛
اُهي مِڙئِي نابود ٿيا، تَن سامِن ساماڻي؛
تاڪِ ٿيا تاڻي، جاتي "مون تون" ناه ڪا.

Gul Hayat Institute

٦

هيءَ ڏوهارڻ ڏاهِ، تون ٻوليو ساري ٻِتَ جو؛
ڪامِلَ تِکو ڪاڪِ تي، چڙهي ڪر هَلُ ڪاهِ؛
ڪاٺيون ڪَنديُون ڪاڪِ جِيون، ٻِي لَڳي باغَن باهَ؛
اِهو مُون تَوَن مِهڻو لاهِ، ڪا مِهر پَويئي مينترا.

٧

چڱي ڳالهہ چَوانءِ، ساسُڻ مَيَان مينترا:
"آءٌ تنهنجڙي آهيان، تون منهنجَڙو آنءِ،
"هيءَ نِڌر تنهنجي نانءِ، آهي وڪاڻي وَلها."

٨

ولها وڪاڻي، آءٌ درِ تنهنجي آهِيان؛
تُنهنجي ڏسَ ڏهاڳَ ڪئي، هيءَ نامِيا نماڻي؛
هيءَ مَرئي تي هاڻي، تنهن مُنهن ڏيکارج مينترا.

٩

مومَلَ ماڻڻ هليا، ڪاپڙي ڪَل دارَ؛
وچ ۾ آتش دودَ جا، آيَن ٻهت ٻُخارَ؛
ڪي سڙيا تنهن سوزان ۾، ڪي نَر چَليا نِروارَ؛
ماڙي ڏسي پَنِيليا، خود ڪُوئن خَبردارَ؛
ڪي ويا ماڙيءَ ڪُئن نِڪري، پرت نہ جِت پَچارَ؛
نَڪا صورتَ اُتهين، نڪا تارَ تنوارَ؛
نَڪو ڏسڻ وار هو، نڪا سُرتِ سَنيارَ؛
تَن تي چَڙهي آئيا، بيخُوديءَ جا بارَ؛
ڪين ڏٺائون ڪاٿهين، روءِ نَڪا رُخسارَ؛
"الآنَ ڪَمَا ڪَانَ" تَحقِيقاً تَڪرارَ؛
لَتا شورَ شَمار، هَمَہ تا حَقُ ٿيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

تو ڏي هئين ڪا تياري،
اِجهي اَڄُ سي اِيندِئِي، ميان!

رکج وڏو آسرو، جي تون محبت ماري،
اُهي نال تہ نيندئِي، ميان.
اچِي اگَڻ تانهنجي، ڏيندئِي سي دلداري،
سَنوان طالِع ٿيندئِي، ميان.
وٺي گهَٽي يارَ کي، زور نہ زيادہ زاري،
وري پوءِ نہ ويندئِي، ميان.
آهي هَٿِ حَبيب جي، ڳالھہ "سچوءَ" جِي ساري،
ڏايا ڏاڻ سي ڏيندئِي، ميان.

ڪافي ٢

هيڏي اچَڻ جِي آهہ، ڙِي، پانڌي يارَ پِرينءَ کي!

پِريان رِيءَ پَرديسَ ۾، آهي اَسان سان هاءِ هاءِ، ڙي.
وِهَڻ ڪارَڻ يار سَجَڻ جي، چِت ۾ جوڙيَم جاءِ، ڙي.
پوتيون هِت پٿايان، لَڳين لالَن لاءِ، ڙي.
سِڪ سَجَڻ جي ساهَ ۾، ساٿِي تا نہ سَماءِ ڙي.
سالَ "سچوءَ" کي آهي ئي، دوسن جِي واءِ واءِ، ڙي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

رويو حالُ چوان، الا! جي اُونِي آيَم اوڏاهون!

پايو پانڌُ ڳچيءَ ۾، آءٌ پيرين تَن پَوان.
سَرتيون اِنهيءَ سوزَ جي، ناهي سُڌ اوهان.
سُکن مَٿي ڪينڪِي، آءٌ مَٿيان سورَ سَنوان.
سَڄَڻ سَڃَڻ تِي ڪريان، پيون لاتيون ڪِين لَوان.
جوشَ تَنهن جا جان ۾، مون کي آهِن نِتُ نَوان.
"سچو" اکڙين مان تِيا، ريلا رتَ روان.

ڪافي ۴

پِرين مُنهنجي اڱڻ، الله توکي آڻيندو!

اَچڻ سَندي اُن جي تيندئون واڌايون، مبارڪَ جَڳُ ڏيندو.
وري وسائج پنهنجِيون جايون، تورو مون تي لکَ تيندو.
پَلو پنهنجا هٿڙا ڪري پِلايون، لِڱين مون لائِيندو.
خَبران ڪِيئن جون اسان ڏسي اَيون، توکي پِرين ساڻ نِيندو.
ويو فِراق فَنا ٿي وصلَ ٿيون وايون، "سچو" نانوَ سَڏيندو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

آئين سو ڳالهه سُڻائِين،
وَنهيا ڪانگل، تون پِلي آئين!

خط جو آندوئي يارَ سَڄَڻ ڏهون، هلِي سو نال پڙهيائين.
آءٌ تہ جوڙيئين جاءِ اکين ۾، اَچ اوڏاهون آئين.
سِگهڙو سِگهڙو آءٌ اسان ڏنهُن، ڏينهن گهٽا چو لائين.
اَچو اَچو تون چو نہ اَچين ٿو، محرم راز رلائين.
نانوَ الله جي يارَ "سچوءَ" کي، محبن ساڻ مِلائين.

ڪافي ٦

وعدو ڪِيئن وساريُوَ،
ڀَلا سائين، ڪيئي ڳالهيون ڳالهيون!

اَسان نماڻن سان يارَ پيارا، ڪو ڏينهن مانَ گذاريُوَ.
ڏکَ ڏيئي وئين اڳي ڳوڻ اڳرا، وري نہ پوءِ نهاريُوَ.
هيڏانهُن هوڏنهن چِني اسان کي، پنهنجيءَ ڪَيِ قطاريُو.
اَتڻ چَرخو ويئي چوريَم، ڏيئي سو عِشق اُڏاريُوَ.
سڀ ڪنهن ساعت سانول سائِين، "سچوءَ"هِت سَنڀاريُوَ.

ڪافي ٧

جو تون پير پَري آئين،
تنهنجي ٿوري هڪ نَٽي پُڇان... الا، ميان!

عاشقَ هِتي لکين هزارين، لَئون اسان تو لائين.
عَيب اَسان ۾ آهن اَپارين، اِهي ڀَلا ڪيو تو پائين.
ڏوهَ ڏنگائيُون ڏسي اسان جون، چِتُ نہ اَسان تَئِن چائين.
راتو ڏينهان يارَ اَوهان جا، ڳُڻَ "سَچُو" تو ڳائين.

ڪافي ٨

اَڙي اَلو اَلو، رانوَل آيو راجَ ۾!

ويَڙا سورَ سنتو ڪري، اَڄُ پينَر ٿِيَڙم ڀَلو.
جنهن ساعت گڏيا سپِرين، سا ساعت ڪنهن نہ سَلو.
ڳالهہ نہ ڪريو ڪا ٻِي، هاريون اَوهين هَلو.
ڏهاڙي ڏسڻ ڳوڻ، وارُ نہ پوندو وَلو.
اَصل آهي انهن سان، روح منهنجي جو رَلو.
"سچو" گڏيو سَڄڻِ، ڪَرَن لَڳو ڪَلو.

Gul Hayat Institute

جهولڻو

جاني آءُ ڙي جاني ، ميان،
آءُ تا روز پُڇان ٿِي پانڌيڙن.

تنهنجي اچڻ ڪاڻ هِت، پوڇيون ٿِي پٿايان،
سُنجهي صبح سَرتيون، ٿِي پانڌي پُڇايان،
ڏاها تنهنجي ڏيهَ ڏي، ٿي ڪانگلَ اڏايان.

پرين تُنهنجي پارَ ڏنهَن اچي قاصد جي ڪوئِي،
حالُ سڻايان پانهنجو تَنهن رهَبر کي روئِي،
جانِي جال اسان جي هاڻي هجر ۾ هوئِي.

دلبَرَ تنهنجي ديس ڏي ٿِي ڏسان ڏيهاڙيون،
نانوُ تنهنجو سُپرين آسين وَس نہ وساريون،
ڳچيءَ پائي ڪپڙو زور ڪريان ٿي زارِيون.

اُٿي وينِي اوتيان آءُ پنبڻين مان پاڻِي،
اچي ڏِسج سپرين تون حال منهنجو هاڻِي،
درد مَنديءَ جي دل ۾، تنهنجي سِڪَ تا سامائِي.

تاڪَڻ سَڄڻ تانهنجِي هينڙي حيرانِي،
ڏيئِي ڏکيءَ کي وئين تون نِيهن نہ نِشانِي،
سدا "سچو" آهي،ميان، تُنهنجي ڳچيءَ ۾ ڳانِي.

Gul Hayat Institute

سنڌي پورب

١

گَنگا کانءِ گَنڍرُ، آهي ڪِنين ڪاپڙِينِ جو؛
ڪڏهن لوڪ نہ لَڌيا، سدا تَن سَفَرُ؛
آهي نامُ مَشَرُ، اُنهن اڌوتِين جو.

٢

جوڳِي آهن جي، گوش گنگا ڏي تَن جو؛
آهِن ڪوڏيا ڪاتَ جا، پُڻ ڪاپَڙي ڪي؛
سِرُ سنباهِن سي، جنين ناتو ناٿَ سان.

٣

جوڳِي جاَل ڏٺامَ، پر ڪو ڪو لَيي ڪاپڙي؛
هي ويهي وستِن ۾ ويا، هو نہ لوڪ لَڌيامَ؛
تنين ڪاڻ ٿِيام، هَي هَي هِهڙا حالَڙا.

۴

جوڳِي جالَ ٻُجهَن، پر ڪو نہ لهان ڪو ڪاپڙي؛
تن ڳُٽن پِرين جِيون ڳالهڙيون، ٿيون "سچل" ساهَ سُجهَنِ؛
لوڪِ نہ ٻئي لُجهنِ، ٻِگَر نالي ناٿَ جي.

۵

Gul Hayat Institute

جوڳن اوري جُوءِ، جي لوڪان لعل لِڪي ويا؛
لاهوتِي لنگهي وڃِي، حُر پيا ۾ هُوءِ؛
راسِخَ روبروءِ، وڃِي نامِيا ٿيڙا ناٿَ جي.

---

* مرتب پاران "بيت سنڌي پورب جا" جي عنوان هيٺ آيل ڪلام ۾ بيتن سان گڏ ڪافيون پڻ شامل هيون، جڏهن تہ عنوان مان اهو ظاهر ٿئي ٿو تہ هن عنوان هيٺ ڪلام ۾ صرف بيت ئي ڏنل آهن، ان ڪري باقي سُرن وانگر هِت بيتن ۽ ڪافين سان "سنڌي پورب" عنوان نهڪي اچي ٿو.

٦

جوڳِي آهِن جالَ، پر لاهوتِي لنگهي ويا؛
هني مِڻ مِڻ ڪَنِ مٿِيَن سين، هو ڪڙا مٿي خيالَ؛
سي لانگوٽيا لالَ، پينرَ پاڳِ ملن مُون.

٧

لوڪين لاهوتِي، ڪنهين پَر نہ پِرِپيا؛
سي پنهنجو رڪِي پور ويا سالِڪَ ثابوتِي؛
اُهي اڌيءَ آڌوتِي، نانگا ويَڙم نِڪري.

٨

ڪري لنگهيا لوڪَ مُون، لاهوتِي لوڙا؛
گهوڙا ڙي گهوڙا، جو مون من مستانو ٿيو.

٩

پُورب چڍِي پوءِ، آڌوتِي اَڳي تيا؛
ويا اُڪنديا اڳنان، نہ ڪنهن لَڙيا لوءِ؛
رِجائي رتُ روءِ، ويئي واتَڙيَن تي.

١٠

جوڳي جالَوَن جالَ، پر لاهوتِي لنگهي ويا؛
هو هَلي ويَڙا حالَ ۾، هي قابو مٿي قالَ؛
هَي هَي مُنهنجي حالَ، جو حالُ نہ پيو هَٿِ مُون.

١١

جوڳَن هِت جايون، جي هُنَ لوءِ لِڪي ويا؛
تپش تيش تَن ڪي، وجَن لاهوتِي لايُون؛
ووءِ ووءِ واتِ وِجهي ويا، ويَراڳي وائُون؛
آڌوتِن آيُون، خَبران ڪاتِي ڪُسَڻ جِيون.

Gul Hayat Institute

١٢

جوڳِن آهـ نـ جنگِ، هِن سُلوڪِي سيَ سان؛
جيجان هن جهانَ ۾، هِـن طـُريلا تَنگِ؛
ڪنهن جي رتا رنگِ، ماٺِڪَ مُنهن مَشعلان.

١٣

لاهـوتِـي هِـنَ لوءِ، آيلِ آهـن اَڄُ پِـي؛
ووءِ ووءِ اجان پَوندِي، پوربيَن جي پوءِ؛
اِنِ ڪاپَڙِيَن کي ڪوءِ، سَڳَر مَنجهـ صبَحِي ڪري.

١٤

لاهـوتِـي مَـون لـوڪَ، تورا ڪري لنگهيا؛
سدا سامِيَڙن تي، محبتَ وسي موڪ؛
سي زائِر منجهوَن ذوقَ، ڪَنڌُ ڏيَن تا ڪاتَ تي.

١٥

ڪاپَـڙِي مون ڪالهـَ، اجان ڏٺا ڏيهَ ۾؛
هَي هَي منهنجي حالَ، جو ساٺن تِيَسِ نـ سنگتِي.

١٦

هُو جي ڏٺا ڏيهِ، ڪالهـ اَجان مون ڪاپَڙي؛
سي اَڄُ لنگهيا لوءِ مَون، دانَهـ ڇَڏي ڏيهـِ؛
هاريُون هُوءِ هَڏيهـِ، موتَـن ڪِين مَڪانَ تي.

١٧

Gul Hayat Institute
پُورب پَنڌُ نـ آهـ، ڪَڏهـن ڪاپَڙيَن کي؛
جِت ماٺهن ميڙاڪو ٿئي، سا جُونـي جوڳين جاءِ؛
سامِي سِـرَ سواءِ، سودو ڪن نـ ڪو بِيو.

١٨

پُورب آهـ نـ پَنڌُ، ڪڏنهن ڪاپَڙيَن کي؛
سي ڏيندا ويراڳي وجِي، ڪاتَنِ مٿي ڪَنڌُ؛
هوءِ سَندنِ هَنڌُ، جو لَڙ ڳڏجي لـَعل تِيا.

١٩

پُورب رکِي پيرُ، کَن پُڄَ پَراهين پنڌَ ڄِي؛
ٻيو کو وجي اتهين کاپَڙين ريءَ کينُ؛
جنهن کي قِڪَلُ نہ قيرُ، کنڌُ ڏيندو سو کاتَ تي.

٢٠

پُورب پنڌ نہ ڪن، کنهين ويلي کاپَڙي؛
کوڏِ کَپائڻ کنڌَ جو، توڙؤن آهي تَن؛
"سچل" سدا سامهون، آڏي آڏوتَن؛
سي وجي کاتِ ڏينِ، گَردنون کنيو عار ۾.

٢١

جاڏي پُورب پنڌ، تاڏي آءٌ نہ وڃڻو؛
هي هِنن جو هنڌ، منهنجو هنڌُ هِنگلاج ۾.

٢٢

پُورب پُڇيائون، پَر پيرُ رکيائون پَرنان؛
اوريان پَريان پنڌڙا، سي لَس لنگهيائون؛
اِئين اُتيائون، تہ کُرَ آسين نہ گڏيا.

٢٣

پُورب کانءِ پري، نانگَنِ نظر آهہ تا؛
نِگهہ وجهن ناتَ تي، پِريَون پير پَري؛
مَنجهؤن ذوقَ ذري، کُرَ گَڏيا وجي گودڙيا.

٢٤

پُورب پَير ڏرن، کَن وِڃَتَ پارهينُ پنڌ
تي؛ قدم رکي کاتَ تي، کنڌُ قربان کَرن؛
کوڏؤن کاپَڙن، "سچل" سِر صدقي کيو.

Gul Hayat Institute

٢٥

متي ڪاتَ قَدمُ، ڪاڪيون ڪاپڙيَن جو؛
سنسو ميتي سروپ ۾، "سچل" ٿيا سي سَمُ؛
سدا ساميڙن جو، دَمامين سان دَمُ؛
آديسيِ عَدمُ، ٿيا نالي اَندر ناٿَ جي.

٢٦

ويا هَتَوَن ويهي، اَچا ڪالهہ ڪالهوٽي ڪاپڙي؛
اَيل آدوتِن جي، ڳالهہ ڪريان ڪيهي؛
"سچل" ساري سڪ مان، ڳاروڙي گيهي؛
پُوربَ ۾ پيهي، وڃي واصِل ٿيا وصالَ ڪي.

٢٧

هَي هَي ڪالهہ هِتاءِ، اَچان لاهوتِي لنگهيا؛
ڪونَ وڃَڻ جو مون ڏنو، ساميَڙنِ سَماءِ؛
تا ڪو يَوي پِرياءِ، مَن لاهوتِن جو لوءِ موَن.

٢٨

ويا لاهوتِي لالَ، لورا ڪري لوءِ مَوَن؛
ڳالهہ نہ ڳَرهَڻ جهَڙي، مگر مُنهن مَشعال؛
هَي هَي هِهڙي حالَ، ساريون سي سَدَ مَران.

٢٩

جو پَنڌ جوڳيڙن جو، سو آدوتِن آجاءِ؛
گنگا ۽ گرنار ڏي، جوڳن پَنڌ جُڳاءِ؛
پنڌ اُنهين ڪوَن پَرنان، آدوتِن ڪي آءِ؛
تان تان ٿِين نہ جاءِ، جان جان ريجهَنِ نہ رامَ سان.

Gul Hayat Institute

٣٠

ڪوڙين قربانِي، آءٌ تا ڪاپَڙين تَوْن؛
ڏيئي ويا جي ڏيل کي، هَيِ هَيٰ حيرانِي؛
ماريون مِهمانِي، آءٌ تا سِرُ ڪَريندِيس صَدقو.

٣١

ڪري لورا لنگهيا، هَي آڏوتِي اَجُ،
مون هَئون اَمان پَيَج، جو آءٌ بہ ويندِيَس اَن سين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءُ ڪوڙين ٿيان قربان، جوڳيڙن جي جات تون!

ڪاڪيون ڪاپڙين جو، ڏايو آهي مون آرمان.
آيل آڏوتِن جو، آهي گنگا ۾ گذران.
نانگن سنڌي ڳالهڙي، هِت پُورب ۾ پَروان.
"سچو" ناٿ نِهارين چوتو، ٻئي هنڌِ ٿِي ٿون مِهمان.

ڪافي ٢

ساڳِي مون تا سڃاتو،
اُهو جيڏيون يار منهنجو!

اصل لاڪوُن آهي انهيءَ سان، هن نماڻيءَ جو ناتو.
تہ ڪو ٿِي ڪَري جوڳِي اِيندم، چاڻُ نہ هِيئن مُون چاتو.
ڏسِي صورتَ ساري سُهڻِي، عشق اُنهيءَ سان مون لاتو.
هيءَ نماڻِي عيبَنِ هاڻِي، پيچ پاڻهي ٿَن پاتو.
سَهَو "سچو" ري ڏسي اسان جي، چِتُ نہ دلبر چاتو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

چِيجان زلفن واري،

اُنهيءَ سامِيءَ مَن موهيو!

باه بِره جي اندر اسان جي، ويو سو ڀَڙڪَڻ ٻاري.
هِجر فراق پِيِ وو يار اسان کي، ڪُوڪان ٿو هِت ڪاري.
جوڳِي ڪِيڙوُ جيءُ اسان جو، مونجهہ اهو ٿو ماري.
اَچڻ سنديون يار اوهان جون، "سچو" واٽان نِت نِهاري.

ڪافي ۴

ماري ويو ڪالهہ رات،
سونهن پريو سو تا ساميڙو!

راتو ڏينهان روح ڪي، طَلبَ تَنهن جي تات.
ڪينَ سُڃاتم سرتيون، تا ڪهڙي آهي ذات.
سور نہ جهلڻ جهڙو، هاريون ڙي هيهات.
اَنئي پهر تنهن جِي وائِي، "سَچوءَ" ڪي آهي وات.

ڪافي ۵

جو هوم ورونهن وارو،
جيجارِ ڳَڏيم سو تا جوڳِيڙو!

اَڳِينءَ پوئِينءَ ڳالهہ جو، خيالُ سَليائين سارو.
سُورن جي سوغات سان، آيو اوڏانهن وڻجارو.
پَسڻ سان پيدا ٿيو، سينى مَنجهہ ستارو.
صورتَ تنهن جِي سِڦرِي، مَشعل مُنهن موچارو.
جُڙِي وينو جان ۾، بِرهہ اُنهيءَ جو بارو.
آهي "سچوءَ" جو سرتيون، اِهو اڪين جو اُجارو.

ڪافي ٦

ڪهڙي ڳالِهيوَن يارَ، ڪِيتُئِي بيراڳِي اسان ڪي!

درد منديءَ جي دل تي، باري چاڙهيئي بار.
اَصل ڪَون آرام وجايا، جانِي تنهنجي جار.
مون ڪي يار جدائيءَ ماريو، آءٌ روئان زارو زار.
ڪيئِي داناءَ ديوانا ڪِيَڙا، تنهنجي حُسن هزار.
غمزي ساڻ غلام ڪياسي، "سَچو" ري سردار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۷

هَي هَي هِن حالَ ۾ وي،
سَگَر تيس نہ سامِيڙن جي!

منهنجو آهي ڪم ڪاپڙين ۾، نا تہ جوڳي آهن جال.
ويمَ ويساهي نڪري، اُهي رات لانگوتيا لالَ.
ڳوليان قوليان واتڙين تي، جي ڪُهي ويڙم ڪالهہ.
ڪاتَ اُتي ڪَنڌ آڻ ڪَپاوڻ، لاهي جيءَ جنجالَ.
منجهہ گوداوريءَ من گڏجن، جن جا خواب خيالَ.
راتو ڏينهان آهي هوتن جِي، "سچو" ساهَ سنڀالَ.

ڪافي ۸

اُڏر پکيڙا پار پرينءَ جي،خبر مون آڻي ڏئين، لا!

ڪِين ڏنئِي سي سُپرين، وات تا ڪنهن بيءَ وئين.
پاڙي ويهي پرين جي، وچِي تون واقف ٿِئين.
سُڌ سيائِي مون ڏئين، جڏهن پاڻِي اکين جو پئين.
سوز "سچوءَ جو پاڻَ سان، ادا ڙي نازڪ نِئين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹

عاشِقُ ڪِيتُئِي اُداسِي، وهواه ڳالهہ خاصِي!

روز ازل کؤن لؤن لؤن منهنجي، واءَ ورهَ جي واسِي.
دلِڙي اسان جي سُهڻا سائين، پهريون ڪِئَي پياسِي.
هيڏي هوڏي ڪين وياسي، باسَ اِها اُسان باسِي.
بيخوديءَ مون باغ بهاران، خوديءَ ڪانءَ خلاصِي.
بِره اَنجي ڪيو بيراڳِي، "سچو" رنگ سنياسِي.

Gul Hayat Institute

سارنگ

داستان پهريون

١

مون ۾ آهين تون، تو ۾ آهيان مان؛
بجلِي بادل سان، آهي جيئن سُپرم.

٢

سارنگ سندا سات، سرتيون سائڻ آئيون؛
ڦيريو راڳن نات، وِڇن ويس وَس ڪيا.

٣

پورب سندي پار جا، ڪڪر ڪارونيار،
وِڄن ۾ وَڄڻ سان، چڙهن تا چوڌار؛
اُپي کي آپيندي، لڏئون سِنڌڙيءَ سار؛
ساوا ٿيا سَنگهار، مولِيٰ سَنديءَ مِهر سان.

٤

مولِيٰ سَنديءَ مِهَر سان، ساوا ٿيا سَنگهار؛
ڏَلهي ڇڏيو ڏَث سان، ڏوٿيين ڏِيار؛
ترايون تجل جون، ٿيون تارون تار؛
سَوَ راهين سنوار، صاحب سَڻائي ڪَئي.

Gul Hayat Institute

٥

بَھ بَھ ڪندا آيا، پيھر پَڪَروالَ:
ڪَڪرن جي ڪڙڪاٽَ ڪان، ويا ٿِھي مالَ:
آھُن ۾ اچِي پئِي، چونگن سندي چالَ:
منڊائيتي منڊل ڪيا، جر اُٿا جالَ:
پَلر سان پُسِي پيا، پنھوارن پَلالَ:
جھُرِي پيون جھوپيون، جھانگيڙن آجھَالَ:
نَنگو ڪَج نہ نِڌر ڪي، نِماڻن نَنگ پالَ!
جَنِ جا ھِھڙا حالَ، تن پَرور پَت رکيج تون!

٦

مِهرُ سَندا مِينھَن، شاھہ وسائِين شَلَ!
جھُريَلَ منھنجي جھوپِڙي، بنا جھَلي جھَلَ:
ڪاھِلِ تي ڪَھَلَ، ڪندين شالَ ڪريمَ تُون!

٧

وِچُن وِڪَ وَڏائِي، وَسَڻَ وَسُ ڪِيو:
وَچَڻ واچا واھ ڪيا، پَلَر پوءِ پِلٽيو،
”سَچا“ سائو ٿِيو، سيڪو سارنگ آئي.

٨

نازڪ سندو نِينھُن، آھي اِئين جيڏيون:
پنھنجي رائِي ريج ڪَري، جيئن ساوڻ مِينھُن:
راز رکي ٿو ريھُن، مَن ۾ محبوبيءَ جو.

٩

راتاڪو ريھُن سان، رِڻَ ڪيائين ريجَ:
پَٽَن مٿان پَلِٽيون، هِيرون مَنجھان هيجَ:
بَرن ۾ بھارَ ڪئِي، گلزاريءَ جي گيجَ:
”سَچل“ سارنگ سيجَ، سونھين ساوڪ وچَ ۾.

Gul Hayat Institute

١٠

سارنگَ رنگَ ڪيا، پوياڙيءَ پَٽَن تي؛
ٻَڪَر باٻاڻن جا، ٻَلَر ٻِي ڏيا؛
ڏيهان ڏرت ويا، موليٰ سنديءَ مِهرَ سان.

١١

عالم ڪي آگاهه، سارنگ ڪندو آئيو؛
ڪُڙَ جيئن گوڙيون ڪَري، ڪاهيون آڇي ڪاهه؛
وايوءَ سان وارا ڪري، ٿاهيو آڇي ٿاهه؛
وَسايائِين وڏَ ڦڙو، واٽن تي واهه واهه؛
گلزاريون ۽ گاهه، پَٽَن تي پدرا ٿيا.

١٢

اَڄ پڻ پُورَبَ پارَ ڏي، ڪَڪَر ڪَڪوريا؛
سارنگَ سُرَ سُرائيتا، ساجهُري سوريا؛
سُرِ منڊل ۽ سارنگيون، چَنگ چگا چوريا؛
آيَ آتي اوريا، طَبَلَ تارون تيج سان.

١٣

وسِي پيو وڏَ ڦڙو، پِنيون پِٽَ پَريون؛
پَٽاريون پِٽَن تان، وٽاڻين وريون؛
ڪِيرن جون ڪَريون، چاڏيين ڏنئون چاهه مان.

Gul Hayat Institute

١٤

چاڏيين ڏنئون چاهَ مان، ڪيرن جون ڪَريون؛
وهائيندِيون سي آئيون، ٿَٽَن مان ٽريون؛
پَٽاريون پريون، آيون وسائي وڏَ ڦڙا.

١٥

والي وسائيج، دردمنديءَ جو ديس،
پِرين مون پرديس، اَنِي اِيندم اوڏڙا!

١٦

مُندون موتِي آئيون، جهَڙ جهجها جوتيون؛
پَلَرَ ساڻ پُر تيا، پوتا ۽ پوئيون؛
پَسِي مِينهن مهر جا، ميهيُون اَڄُ موتيون؛
چَريو اچن چوتيون، وٿاڻين وَلَر ڪيو.

١٧

والي وري تون، وطن تي وسَ ڪرين؛
مِينهن وسندي مون، سجڻ ساريم سُپرين!

١٨

ديسا ديس وسِي پيا، رحمتَ جا درياه؛
گلزاريون ۽ گاه، پوٺن تي پٽرا ٿيا.

١٩

سارنگ سعي ۾ آئِي، "سچل" سستِي ڇڏ؛
مٿان ايندءِ اوچتو، هاڻ نہ مُڙندءِ هَڏِ؛
اَجهاپِي ڪا اَڏ، وسڻَ ڪان اَڳي وجِي.

٢٠

سارنگ سارِي رات، رٽن مٿي ريچ ڪيا؛
پَکن پرڙا سوئيا، پِره ڦٽِيءَ پِرِيات؛
پَٽَن تي پٽرا ٿيا، ڪَلَ ڦلَ پاتون پاتِ؛
واَئِي سڀ ڪنهن وات، "سچل" سارنگ سات جِي.

٢١

سارنگ صبح آئيو، گوڙيون ڪري گاجَ؛
هاري هَليا هاجَ، کُڙمين هَر کَلهي ڪيا.

٢٢

پينر نا پانئيو، تہ بوندنِ ڪَئي آ بَس؛
اِجهوڙِي آئيو، ورِي ويتر وترو.

Gul Hayat Institute

٢٣

اڪين آب وهائِيو، سرتيون ساري راتِ؛
وهائِن وڏ ڦڙو، پرچن نا پرياتِ؛
پينر ڪان بَرساتِ، اڪين اوتڻ سڪيو.

٢۴

هڪ وسَڻ پيو وچَڻ، تيون لَهي پيو سِيءَ؛
جهوري وڌئين جهوپيون، چَن وڌائين چِيءَ؛
رئن جو رتّن ۾، واهَ وسيلو تِيءَ؛
حال جنين جو هيءُ، تَن پَرور رک پناهَ ۾!

٢٥

اَول آنڌي اَئِي، پويان جهڙ جهَجهو؛
نڪو اولو آسرو، نڪو اوٽَ اَجهو؛
ڏهيلين ڏجهو، تَنْ پرورَ رک پناهَ ۾!

٢٦

اَول آنڌي اَئِي، پويان تي بِرساتِ؛
رعد جي رڙين ۾، پيٽي نہ هُئِي باتِ؛
ويچارين ورن جي، وائِي هُيَڙي واتِ؛
مٿان وسَڻ هينان چِڪڻ، سيءُ مُيون سڀ رات؛
پرهہ ڦٽي پرِيات، ڪٺڪان ڪانڌين ڳَڏيون.

٢٧

اَڄ پوربَ پار ڏي، ڪَڪَرَن ڪِييا ڪوڙَ؛
صبح ويل سويلَ جو، سارنگ لاتِي سوڙَ؛
وڄن واڄا واه ڪيا، مينگهہ بَڌا اَڄُ موڙ؛
لوڪان لاتِي لوڙَ، مولي پنهنجي مهر سان.

Gul Hayat Institute

٢٨

اُتَــرَان اوري، بــادل بَــرسِــي آئِــيا:
سُــرَ سُريلا سـوز جا، سارنگ تـو سـوري:
گهـوري مـان گهوري، اجهـو اڱڻ آئِــيا.

٢٩

اُتـران اوري، ڪـئِـي چِمڪٽِي چَمڪـات:
اُتـان ڪـيائين اوچتِـي، لس ٻـيلـي تي لاتَ:
منڊلَ ٿيا مَـڪـرانَ تـي، گـوڙن جـا گـڙگـاتَ:
ڪَـڪَرن مٿان ڪيچ جي، ڦـڙڪِي ڪـاڏا ڦاٽـا:
وري·ورتئون واتَ، "سـچل" سـائـي سـنـڌ جي.

٣٠

سچلَ سائِـي سنڌ جِـي، وري ورتـائـون واتَ:
جهڙ ڦـڙ جهلي آئِـي، جهـٽِـڪـو ڏيئِـي جهاتَ:
وسِـي پـيـا وڏَ ڦـڙا، گهـيـڙ پُـسـائـي گهـاتَ:
لاٿِـي اَج اُسـاتَ، سـارنـگ سـنـگهـارنَ جِـي.

٣١

سـارنـگ آيـو صبـرِ ۾، بـونـدن ڪـئِـي بَـس:
رنگـا رنـگِـي رسِ، قـزح ڪَـڍي نـيـل تـي.

Gul Hayat Institute

هير رانجهو

داستان پهريون

۱

چڏي ملڪيت مال، رانجهو رڻ چڙهي هليو،
قسمت ڪَيُس ڪنگال، نہ تہ حاڪم هو هزار جو.

۲

حاڪم تخت هزار جو، قسمت ڪيو ڪنگال؛
مسڪينيءَ جو مردَ کي، خطرو نڪو خيال؛
محبت مستانو ڪري، ههڙو ڪِيَڙس حال؛
پُڇي جهنگ سيال، حُب نہ تخت هزار جي.

۳

مالڪ اُنهيءَ مُلڪ جو، رانجهن مان راجو؛
الفت ڪان عطا ٿيو، ڏکن جو ڏاجو؛
عشق ڪَيم آجو، دنيا جي ڪُلَ دردَ کان.

Gul Hayat Institute

۴

مالڪ تخت هزار جو، رانجهو آءٌ راجا؛
ڪانِي مون کي قلب ۾، قربَ هڻين ڪاجا؛
ڏکن جا ڏاجا، لکيا هُئيَم لوح ۾.

٥

شاهِي هُيم شان، دلبر پنهنجي ديس ۾؛
اُتان آيس اوچتو، ڪڍِي سوون جو سامان؛
چا منجهاروئن چا ٿِي آيس، اهو ئي اتم آرمان؛
حيرت ۾ حيران، مون کي هِير هِتي ڪيو.

٦

رانجهو هُيس راءِ، مالڪ پنهنجي ملڪ جو؛
اديون عِشق انڌو ڪيو، پَيَرَم ڪِين سَماءَ؛
گهورن ڪيَم گهاءُ، هِتِي آچي هِيَر جي.

٧

آچڻ اوڪو مون هُيو، هاريون آندم هِير؛
پنهنجي لِکِئي پاڻَ کي، پاڙڻ پَئي تقديرَ؛
ڪاڻ هلي تدبير، قسمت قيدالماءَ سان.

٨

جوڳيا ويسَ ڍِڪِي، لاتم سڀ لباسُ؛
پَٽ پٽيهرَ بافتا، نپٽ ڪيم ناسُ؛
ڪيو نينهن تِراسُ، دنيا جي درد ڪان.

٩

مون کي ماءُ ڪيو، چوچڪ ڏيءَ چريو؛
عقل هوش نيو، منهنجو محبت وارئين.

١٠

چوچڪ ڏيءَ چَريو، مون کي ڪيو ماءُ؛
پَيَرَم ڪونه سماءُ، آيل عشق انڌو ڪيو.

Gul Hayat Institute

١١

شاهه هزاري هوت کي، محبت ڪيو ميهارُ؛
عاشقن ڪي عارُ، کهڙو آهه قريبَ ڪان.

١٢

مور نه محبت ڪان مُڙان، هتي اچي هاڻ؛
ڪاڻ ڪنين جي ڪاڻ، ڳئون چاريندس ڳوٺ جون.

١٣

ڳئون چاريندس ڳوٺ جون، ڪاڻ ڪنين جي ڪاڻ؛
اِها روح رهاڻ، مَنَ پِـي ميلي محب سان.

١٤

ڪا ڻَ ڪنين جي ڪاڻ، ڳليين ٿِيس ڳنوارُ؛
من مون ملي يارُ، لهَنَ ڏولا ڏيل جا.

١٥

نورنگ ندورو، ڪيڙو وجهان ڪوهَ؛
رانجهو منهنجي روحَ، سدا وسي تو سرتيون.

١٦

ڪيڙي نا ميڙي، موليٰ مون ڪي جيڏيون؛
جهَنگ سڄو جهيڙي، ته به رانجهن منهنجي روحَ ۾.

١٧

ڪيڙو وجهان ڪوهِ، نورنگ ندورو؛
دل اُٿم ديرو، هزاريءَ جي هوت جو.

١٨

واحدَ شالَ وجهين، چڱي چوچڪ چت؛
پَرور رکين پتِ، سدا سِڪَ وارئين!

Gul Hayat Institute

١٩

ريجهي روح رانجهي سان، کيڙو ڪَپَڙتالُ؛
وِڏؤن وجهي وچ ۾، چوچڪ ڏسُ چنڊالُ؛
مادر مِهٽا ڏئي جهجهڻا، جهيڙي جهنگ سيالُ؛
مٺو مون مِهوالُ، مون کان مور نہ وسري.

٢٠

هَر هَر ويٺو هِير جي، رانجهو ڏسي راهَ؛
ويٺو وچائي وَنجهلِي، چاهون تي چناهَ؛
سانيڍيو وتي ساهَ، ”سچل“ سور سڄڻ جا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

جو جوڳي زلفن وارو،
سو سامِي موڻ تا ڪين سڄاتو!

ڳَل ڪئي ڪفنِي دست پَهوڙا، مشَعل مُنهن مُوچارو.
انگ ڀڀوت بنائي آيو، ٻيڪ ٻڌي وڻجارو.
ٻئي لباسَ ڪو رانجهو اِيندو، چڙي تخت هزارو.
سببَ اِنهيءَ ڪَون ڪين سڄاتم، ماريو مُئيءَ لئہ وارو.
"سچو" سڄاتو رانجهو آهي، جڏهن جمال سَلِيائين سارو.

ڪافي ٢

جو اکڻ پيهي آج آيو،
سو سامِي مون تا صحيح سڄاتو!

بيراڳيءَ جو ٻيک ڪري، تنهن ڪيڏو هنر هلايو!
سَر جهنّائون جوڳن واريون، تنهن لِڱين بسمو لايو.
مُرليءَ مست آواز اُنهيءَ جي، منهنجو روح ريجهايو.
رانجهو تخت هزاري وارو، مولَي آڻي مِلايو.
عطرَ عبير اِنهيءَ جي ڪارڻ، مون تا مُشڪ مَلايو.
پياري هِي سِر پاڻون چاڻي، "سچوءَ" کي سمجهايو.

Gul Hayat Institute

داستان پيو

١

لوڏي ڪَڍيائون لوءِ مان، رانجهَنُ رمزدار؛
جاڙي هليو جان تي، جوڳن جو جنسار؛
مُرلي مَٽيادار، چوريون وتي چاهَ مان.

٢

اَلستِي آواز ڪو، منهنجي ڪَن پيو؛
هِردي اندر هِيرَ جي، آهي ڪونه بيو؛
مُرليءَ مست ڪيو، جوڳِيڙن جي جيڏيون.

٣

ڪاريهَر قتِيلَ، گوڏين وڏا گوڏڙئي؛
مَنڊيو وتي مَنڊن سان، نانگ نسورا نِيلَ،
رانجهَن جي رسِيلَ، مُرلِيءَ مستانا ڪيا.

٤

مُرلِيءَ تي تنهن مَردَ جي، ڪنيا ڪاريهرن ڪَرَ؛
بِرَ ڇڏي باهر ٿيا، نِيلا نِڪري نَرَ؛
زهري منجهه زهَر، جوڳِيڙي جهَتي وتا.

٥

جن کي آڏيون اوچتي، ڪاٽيو ڪاريهَر؛
تَن جي خاص خَبَرَ، جاڃيو جوڳِيڙن ڪان.

٦

جاڃيو جوڳِيَڙن ڪان، تن جي خبر خاصُ؛
نانگن ڪيا ناسُ، سِنگهَڻ سان سَوَن مٿي.

٧

بِرَ مان باهر نڪري، ڪاري ڪنيا ڪَرَ؛
ڏَرُ اِنهيءَ جي ڏَرَ، جهين ڏَرُ نه ڏيهه ۾.

Gul Hayat Institute

٨

سَپ سُجاتئون ڪِين ڪِي، جوڳن ماريِ جڪَ:
جَنِين سِنگهيو ڪَڪَ، سَيِاڳا سي ٿِي ٿِيا.

٩

ڪُنڍَلَ ڪَنَن ۾ وجهي، خان چيڏي خانِي:
جوڳيسَرُ جانِي، راوِيءَ طرف رَوِي هليو.

١٠

راوِيءَ طرف رَويو، جوڳيسَرُ جوان:
هيڪَرَ هِيرَ اَڪِيرَ ۾، مَرد ٿيو مستان:
سورن جو سامان، ”سچل“ ساڻ ڪِٽي هليو.

١١

چيڏي چاه چنابَ جو، راوِيءَ ڏانهن رويو:
مُرليون سُرليون، ونجهَليون وچائيندو ويو:
تانِيڪو ٿيو، سو نانگو نورنگ پُر ۾.

١٢

جوڳي آيو جوءِ ۾، مَرڪٽو مَٽدار:
مرلي مستانا ڪيا، جنهن جي لک هزار:
ڪاريهر ڪَرَدار، نِيلا ناڻَ نوائِيا.

١٣

مُنڊَڙا مَڙهي، جوڳِي آيو جوءِ ۾:
پڙهيو سو پڙهي، مَنڊَڙا محبوبن تي.

١٤

ٽُنبيون تَن ٽَٽي، جوڳِي آيو جوءِ ۾:
ڪنهِن جي قُربَ ڪٽي، رانجهو روليو رُڃَ ۾.

Gul Hayat Institute

١٥

نيٽِيءَ نورنگَ پور ۾، ويهڻ وهڻ ٿيو:
ڏوراپا نہ ڏيو، جنهنجو چاهہُ چناهہَ سان.

١٦

نيٽِيءَ نورنگ پور ۾، ويهڻ ٿيو وهڻ:
قسمَت ڪاريا ڪمَڙا، مانيٖءَ لڳو منهہ:
ورهَئن ڪَڍي وهہُ، ورهہَ سنڌي واسِينگ جو.

١٧

هاريءَ ٻڌي هيرَ، مُرليءَ ڪَئي مَگنُ:
"سچو" وسري ڪِين ڪِي، ويچاريءَ وَچَنَ:
لانگوٽيءَ لَگنُ، لِکيو جنهن جو لوحَ ۾.

١٨

هُتي ڪير هُيس، هِتي آهيان ڪيرُ!
سالم اهو سيرُ، "سچل" سِڪَ ڪَرائِيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي

آءُ اسانجڙي ديري،
توکي گهڻو سارياں ٿي،
ناتَ مُحب مَران ٿي.

تون تا ميڏا، مين تا تيڏي، ڪُهِ گهتان سپ ڪيڙي،
هِت گهُنگهَر گهاريان ٿي.
اَگڻ ساڏي آءُ پيارلَ لهِ پوَن سپ جهيڙي،
تولءِ هنجُون هاريان ٿي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

جوڳ

داستان پهريون

١

ڏوٿِيءَ منجهہ ڏيانُ، آهي آڏوتِن جو؛
ڳُم ٽِي ڳُرڳم ڳودڙيا، ڪن ڳروڙي ڳيان؛
اَصل ڪان اَشنانُ، ڳنگا جمنا تَن جو.

٢

پورب پَنڌ نہ وڃڻا، ڳِرناري ڳمنام؛
ويچاري ٿي وات تي، ڪَرن ڪين وسرام؛
سيني ۾ سَنگرامَ، سَچا سَنياسن جي.

٣

پوربَ سندا پيرَ، لاهوتي لَٽي ويا؛
ڳِرناري ڳُنير، سَچا ڳُم ڳُر ڳيات ۾.

۴

ورلو ويراڳي، ڳِيانِي، ڏنم ڳودڙيو؛
پُليا ڏنم پيرَ ۾، پوڳيءَ پاڳي؛
طالبُ تِياڳِي، لکن ۾ ڪو هيڪڙو.

٥

جوڳِين جتائُون، جوڙي جوڙيون جان تي؛
چِمٽا ٻڌي چيلهہ سان، ٽُنيون ٽَٽيائون؛
جَنجيرن سان جهان تي، ڪِشتا ڪَڙيائون؛
ڳروڙي ڳائون، پورب پنڌ پُڇي ويا.

Gul Hayat Institute

٦

جوڳي ڀاتون ڀات، پَر منهنجو آدوتِن سان؛
سَفر ويا ٻساڃهري رهيا رڳِي رات؛
طلبَ تنين جِي تات، راتيان ڏينهان روح کي.

٧

آهِن آکيچارَ، آنتر مُک آدوتَ؛
پوُرب سي نہ پُريا، نہ ڪِي ڪَن پرچارَ؛
اٿ ئي پهز اڄَ ۾، رهن سي گُم گار؛
سَچَل سَنسڪار، سَنسا تِن وڃائيا.

٨

اڃا آدوتِي، آهن آکيچارَ؛
اوديا آهنڪار، پَچِي جن پورا ڪيا.

٩

ڪاپَڙي ڪَن ڦاڙَ، آيل اَڄ لنگهي ويا؛
مَست ڪري ويا مَن کي، مُرلين سان مٺيارَ؛
تَن جوڳيڙن جي جاڙَ، مون کان مُئي نہ وسري.

١٠

ڪاپڙِي قَنديلَ، ڪنيو گهُمن گودڙيا؛
ڇَبَت ڪري ڇبَن ۾، وتن ڪاريهرَ قَتيِلَ؛
مُندن مُرلين سان اُهي، آدوتي اَصيلَ؛
”سچل“ سِک سَبيل، جيءَ ۾ جوڳيئڙن جِي.

١١

لاتِي لاهوتِين، ڏرم جي ڏوٽِي؛
پَنبرِ جِي پوٽِي، ساڙي سنياسِي هليا.

١٢

جهونا ڳَڙه جي جوءِ ۾، جوڳين جوڳُ اَجوڳُ؛
پوڳين ڀوڳُ اَڀوڳُ، پاڻُ وڃائي پانهنجو.

Gul Hayat Institute

ڪافي۱

محبت جي مَي ماريو، ڙي مون کي،
ڪاڪيون ڪنهن سان ورهُ وراهِيان!

عقل علم سڀ چوڙ ڏنو سي، عشق ڏنو اولارو.
اکيان ڪول تہ ظاهر ڏيکين سير سچڻ جو سارو.
پُرجهي پير ايڏاهِين پايو، هوت آتوَ هاڪارو.
محبت مون منصُور وجهايو، ڳچيءَ جي وچ ڳارو.
سَنبرُ ”سچيڏنا“ چوڙ سانباها، ورهَ ڪيو جان وارو.

ڪافي ۲

ياڪِي تيو يار اَسان ڪوئن، دل نِماڻِيءَ جي ڪَسي!

وينِي ڏِسان واٽ اوهان جي، مانَ ڪو رهبر رسي!
اَچڻ هِن جو يار ايڏاهين، - ڏيهہ سنڌِي ڪو ڏسي!
سِر ”سچوءَ“ جي يار سدائِين، ورهَ جو مِينهڙو وسي.

ڪافي ۳

ڳالهيون ڳارن ٿِيون، ميان، دل کي دوستن جون، ميان!

ياد اَچن جي ڳالهيون، اُهي ڪوڪان ڪارنِ ٿيون.
هو جي ڪيائون ڳُجهہ ۾، اُهي مامان مارن ٿيون.
ڳُٽن واريون ڳالهڙيون، آهي بارڻ بارن ٿيون.
پَسَڻَ ڪارڻ اکڙيون، صاحب سارن ٿيون.
پاڻِيءَ ڳاڏون رتَ جان، هنجون هارن ٿيون.
اکيون ڏسَن نہ غير ڪو، واحد وارن ٿيون.
”سچو“ اُهي ڳالهڙيون، نِت مون کي مارن ٿيون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

تنهنجِي آهيان آءٌ، پنهنجي ڪري چاڻ!

جاڏي تاڏي توهين دلبر، ڪاڏي ڪاهيان آءٌ،
هوندس اوهان ساڻ.

آءٌ ڪنيزڪ تون تا سائِين، سَڱَ نہ ساهيان آءٌ،
چيٽڪ ڪَيس اُچاڻ.

سِڪن ڪيئِي تولئہ سانولَ هِڪ تا چاهيان آءٌ،
صدقي ڪيمُ پاڻ.

تو هئُون ٻاهر سُڻُ "سچو" ري ڪنهن دم ناهيان آءٌ،
پنهنجو جهَلج ٻاڻ.

ڪافي ۵

تنهنجي ڪارڻ ڪاريو،
هوءِ هوءِ هولِيَڙو!

ڪنهن سان ڪريان سُپرين، تنهنجين ڳالهين ڳاريو.
ڪنهن در ڏيان دانهڙِي، تنهنجي محبت ماريو.
آگ عِشق جي اَندر اسان جي، ڏايو ٻارڻ ٻاريو.
آءٌ اوهانجڙي آهيان، وارِي ڪِيم وساريو.
پاٽئون پاسي نہ ڪريو، سڱ "سچو" پنهنجو ساريو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

سُهڻا توکي ڪيهو هاڻِي هاڻِي،
ڏوراپو ڏيان، پلو مَن موهڻا؟

وس ويچاريءَ جو ناهه اَصل ڳون، تون پرين پاڻهين ڄاڻِي.
اندر منهنجي وو آهي اوهان جِي، ڏاڍِي سا سِڪ ساماڻِي.
اَوهان ٻاجهون ويٺي اوتيان، پنبڻين مان پاڻِي.
"سچو" اَوهان جو آهي اَصل ڳوُن، پنهنجو سو سڳ سُڃاڻِي.

ڪافي ٧

ڇو ٿو ڇڏين ڇو ٿو ڇڏين، مون کي هاڻِي،
آءٌ تا ٿنهنجڙِي آهيان!

پاڻ پنهنجو پاڻهين، ساڻ غريبن ڳڏين.
پڪا پکن سامُهان، اوري سي دلبر آڏين.
"سچو" نهاري واٽڙيون، ايندين صاحب ڪڏهين.

ڪافي ٨

رهجِي اچِي منهنجِي يارَ، تو سان!

آءٌ ڇا ڄاڻان عشق منجهاروئن، بِرهي والڙا بار.
طرف ٻئي ڪنهين خيال نہ پانيان، آهي سدائين يار.
هوندين هميشہ ڳڏ اسان سان، تيڻن وهايم نار.
ٻانهن "سچوءَ" جِي سُهڻا سائِين، پرتِي اَڻئي سردار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

تون تا ڪڏهن ايندين، يار،
تُنهنجِي روز نهاريان راهه!

سِرَ تي چاڙهيا سُپرين، بِرهَ تنهنجي جا بارَ.
راتو ڏينهان روح کي، تنهنجِي سانَ سنيارَ.
وهَن تا واڪا ڪَيو، نيڻن سَندا نارَ.
آءٌ تا هڪڙو ناهيان، تنهنجا عاشقَ لکَ هزارَ.
سورَ سَندءِ ميان سُپرين، مون کي ڪوهِ هڻن قهارَ.
پِرين پارج پانهنجا، جي ڪيئِي قولَ قرار.
ڏوهُ ڏيان ٻئي ڪنهن کي، آهي مون ٿِي سِر مَيارَ.
اندر منهنجو آڌ ڪيو، جاڻي اِنهيءَ جارَ.
آن ئي پَهَر ٿِي وڃي، تُنهنجِي تَند تنوار.
مُئِيءَ کي ماري اِنهين، تون وئين ڏنهُن وٺڪارَ.
"سچو" سَگ اوهان جو، تو روئي زار و زار.

جهولڻو ١

ساتِي ساري سَنيها، چئج پُنهونءَ کي
بيراڳي آهيان؛ وو!

حالُ ڏسيو تو جو وڃين، سارو عرض ڪرين، وو،
دلاسو ڪو دوست ڏنهن، وٺي جلد ورين، وو.

ڪارو ڪَج نہ ڪيچَ کي، ڇپَر تا نہ ڇڏين، وو،
بانهي جاٽِي پانهنجِي، گولِن ساڻ گَڏين، وو.

تو سان عمر گذاريان، جان کِي هِت هَئان، وو،
ڳالهين تُنهنجِن ڳاري آهيان، جان ٿِي رت روئان، وو.

ڏوريندي مون ڏونگرين، گهٽا ڏينهن ٿيا، وو:
پڌا هوندا هوتَ تو، جي "سچوءَ" سَنڌ ڪيا، وو.

مالڪوس

داستان پهريون

١

لوڏيندي لامون، ڏاهو ڏار چڙهيو چوي،
’آندو اَٿم پاڻ سان، نينهن پَريو نامو،
’توڏي ساريو سڄڻان، ڪَيم راتيان روانو،
’پڙهي پروانو، مون کي جلد جواب ڏي!‘

٢

ڪانگل آيم اڄ، پريان سَندي پارَ ڏهُن؛
ڳالهيون ڪيائين سڄڻان، سي روح ٻُڌي ڪيو رڄُ؛
پَڪيءَ ڪيو نا پَڄُ، ظاهر ڪيائين زبان سان.

٣

ڏاهو اَڄ ڏسو، جي ويڙهي ويڳاڻو وتي؛
پورن مَنجهئون پانهنجي، ٿو ڏئي حالَ حِصو؛
سَرتيون سُورَ سٽِي ڪري، هِنَ خيالن ڪِين ڪِسو؛
ڪو قريبن قِصو، تنهن سيڪاري موڪليو.

۴

ڪيون وڪاڻيون واتِ، اڄُ ڏاهي ڏارَ چڙهِي ڪَري؛
سُڻِي سان کي سَرتيين، لڳِي چُپ چُپاتِ؛
اَتَڻ واريون آتهين، لوٽياٽيون سان لات؛
روئن ساري راتِ، هَي هَي سو ڪانگو ڪيون.

٥

گهٽا ڏينهن لڳاءِ، ڇاهون ڪانگ قريب جا؟
ڪي دم آڏو دوست جي، پِلي ڪري پَڳاءِ؛
هاٽي ڪِي تا تَنُ تڳاءِ، متان جهوريءَ منجهه جهجي مران.

٦

وات ڪري وائِي، اَڄ پُڻ ڪانگ قريبَ جو؛
ڪِي جو چيائين ڇُهنبَ سان، تنهن لُڇ ڏادي لائِي؛
اندرَ ڪي آئِي، ڇَڻ ڇَرَ ڇِيري سندڙي.

٧

لَئِي لامَ لَتو، ڪِي جو ڪانگ قريب جو؛
تنهن لاڪيٽي جي لاتِ جو، پَوي ڪونہ پتو؛
ڪاڪِيون ڪِيئَن ڪَتو، پَر آڻَ سُوريون آهيو!

٨

ڪيهي ڪَمَئون ڪانگڙو، اَڄ ٿو ويڙهي مَنجهه وٽي؛
پَسِي تنهن جو حالڙو، ڪاڪيون ڪامَ ڪٽي؛
تنهن جي لات لٽي، ٿو جيءَ ڪي جياپو ٿئي.

٩

اَڄ لاتيون ڪانگ لَتِيون، سي ڪي سٽو سرتيون؛
جو ڪَهَڻ سان ڪُهيو وجهي، ويڙهي منجهه وتِيون؛
سنديون راز رتيون، ٿو پُڻ ڪري پڙريون.

١٠

رويو رَويو رتِ، تِي پکيءَ پارانيا ڏئي.
تہ ’پيرين وجهانءَ گهِنگهرو، سي چمڪائيندو وتُ؛
’ڪيئن وٺي خطَ، سِگهڙو ساتيڙا ورين!‘

۱۱

جو تو ڪانگ چوي، سو سُٹيجو سَرتيون؛
وڏيءَ ويل صبحَ جو، تو چڙهيو لامَ لَوي؛
اُلڪي ۾ نہ آهي، آتڻ، ڪُٹون اِتهون.

۱۲

ڏاهو چڙهِي ڏار تي، تو ڏئي ڏوراپا؛
پڌرا ڪري نہ پرينءَ جا، اهو نازڪ نياپا؛
آٿيو اوراپا، ڳالهيون ڳوريءَ ڪي چوي.

۱۳

ترُ نہ هِڪ توڙي، اَڄُ لامين لاڪيٹو لَئي؛
ويٹو آهہ وڳوڙجِي، ڪنين ڪي ڪوڙي؛
ڳالهہ ڪرڻ ڪان ڪاڪيون، مُنهن گهٹو موڙي؛
پَر پنهنجا توڙي، چڪيون ڏئي تو چهنب سان.

۱۴

سٹيجو سوئِي، جيڪي چوي ڪانگڙو؛
هئين سان هنداڻجو، سرتيون سيوئِي؛
ڪنڍيون ڪُندن سان وِجهان، پڪيءَ ڪي پوئِي؛
جانب ڏنهُن جوئي، آٿي نياپا نينهن جا.

Gul Hayat Institute

۱۵

آءُ ڪانگل ڪائِين، تا توتي عطر اوتيان؛
اَچَڻ باجهون تانهنجي، آهيان اباٹڪ آئِين؛
ڏاها گهٹا ڏينهڙا، متان تون لائِين؛
پير اگڻ پائِين، تہ منهنجو ساهہ سٹير ٿئي.

١٦

ڪانگل آيم ڪالھہ، وِٺِي سنيھا سَڄڻان؛
محبت ريءَ مقالَ، ڪان ڪيائين ڪڏھين.

١٧

ڪي جو ڪانگ ڏسِي، ڪالھہ اوڏاھون آئيو؛
پِيُس ھنياءَ ڦِسِي، ڳالھيون ڪندي سَڄڻين.

١٨

مالھان موتين جون وجھان، پَڪيءَ ڪي پوئِي؛
پِيرين سونا گھنگھُرو، تا تئي سوايو سوئِي؛
سينڌو سيڪوئِي، مَرُ تَنھين جو نہ تئي!

١٩

پَڪيءَ سندا پَر، ڪريان مُرصع موتيين؛
جو آڻي عجيبن ڏنھَن، ڏئي خوب خَبرَ؛
پينر ڙِي مون پَر، شال وينو ڪري وائِيون!

٢٠

سنيھا جي سڄڻان، سي ساري ڏنائِين،
اِئين آنائين، تہ 'پاڻ' نہ آڻِج وچ ۾.'

٢١

آڏا اِيندو تيءَ، وِٺِي سُڪَ سنيھڙا؛
جاءِ ئي تي مون جيءَ، ڏاھا جڏھن ڏسانءِ تو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪالهہ جو ڪانگ اُڏاڻي،

پلو، ڪيئن وئيہن پريَن وٽ؟

گهڻي تو سان ڪا ڪئي، اڳيون يارَ سياڻي.
پرينءَ کي تا پُڇيو، ڏيج دلاسو هاڻي.
ساري مون کي ڏيج سَنيها، الله ڪارڻ آڻي.
پرين سنبدي يارَ ڏي، عاشق چو نہ اُماڻي.
ائين اُڏامي اوڏهُون، "سچو" ساهَ سيباڻي.

ڪافي ٢

لؤن وڃي ڪيئَن لايَم، پرين نہ جاڻم پَرديسي!

پُرجهيَم ڪين سَهيلون،
تيلهان آڏو ڏک آيم.

ڏينهَن گذريا غم تنهن جي ۾.
ڳالهہ جنهن جي تي ڳايَم.

دانهون فريادون ڪَريان،
چو سِڪ "سچو" سيبايَم!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

لوئن مون سان جا لايَوَ،
يارَ، ويڙهي هِن ويهِي!

دردمنديءَ جِي دِلڙي، دلبر گهوٽَ اکين سان گهايَوَ-
ڳالهہ ڪَريان ڀِي ڪيهِي.

مُشتاقَن کي محب مارين ٿو، تَڪَ اِهائي آيَوَ-
جيهِي وٺيَوَ ڪَيَوَ تيهِي.

ڳالهہ اِنهيءَ جِي سُڌ نہ مون کي، پاڻ پِرين پُر جهايَوَ-
رمز ڳُجهِيءَ دل ريهِي.

پارؤن پنهنجي ڪيئي قاصِدَ، هِن ڏي هوتَ هلايَوَ-
ڏيهہ ڳَڏيا جَنُ ڏيهِي.

دل "سچوءَ" جِي دلبر سائين، ديدن ساڻ دتاريَوَ-
نِيهَن اوهانجڙي نيهِي.

ڪافي ۴

Gul Hayat Institute

ڪيئي ڏک جا ڏينهڙا لنگهايم،
سُڻ تون مُنهنجا سائين!

ڳالهيون ڪندي مون ڪيئِي سِرَ تي ڏک جا مينهڙا وسايَم.
پرين اوهان جي پار جا، تي ڏهاڙي پنڌڙا پُڇايم.
سِڪ اوهان جي سُپرين، ميان، سارا ئِي سورَ سَلايَم.
"سچل" سي ئِي آئيا، جَن لئي فالان روز وجهايَم.

ڪافي ٥

تون تا پنهنجو پاڻُ پَساءِ،
شوقُ تنهنجو مون کي يار شتابي.

اَچي اکڙين ۾، جوڙي ويهج جاءِ.
ناميا نانءُ ڏٺيءَ جي، پيرَ آسان وٽ پاءِ.
اَڳي پوءِ پِري آسرو، هوت آسان کي آهِ.
اَڄُ پِري واٽَ نِهاريان، لالن تنهنجي لاءِ.
آءُ اڱڻِ آسروند جي، "سچوءَ" کيم سِڪاءِ.

ڪافي ٦

هوتَ ڏنئِي هيڏي اِيندا،
ڪيئن ساڻِي، مون کي سَچُ چئو!

هُتئون پَنڌ پَکڙا، هِت ڪي آئي آڏيندا!
پنهنجي وڙئن پاڻَ-سان، هيءَ غريب گڏيندا.
ڏکَ پائِي سي سُپرين، توريائيءَ سان تيندا.
درد مند جي دل تي، دانَهه دستَ ڌريندا.
ڏوڙا طالَعِ مون ٿِين، جڏهن "سچو" نانءُ سڏيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

يارَ پانڌي، ڙي ميان،
مِيَر ساٿِي، ڙي ميان،
ڪيچيڙا، پيليڙا، ڪڏهن اسان وٽ اِيندا!

هوندا اسان وٽ يارَ هميشه، ڪِي ڏکَ ڏيئي پوءِ ويندا؟
اِهو اَتم آسرو، چوري تا نه ڇڏيندا.
صاحب پنهنجي ساٿَ سان، هيءَ غَريب گڏيندا.
پکا پنهنجا، چئو ڙي ساٿِي، ڪي هِت عَجيب آڏيندا؟
"سچو" توکي سُپرين، پاڻ اچي هَٿُ ڏيندا.

ڪافي ٨

تون آهين صاحب صورتَ جو، هِي آهہ غلام تنهنجو:
آهي ذوقُ شوقُ سُهٹا، مون کي مُدامُ تنهنجو.

جي آهن اصل اوهان جا، سي نا وسارجو، ميان،
مون تي آهي مُقرر، سائِين سلامُ تنهنجو.

راتو ڏينهنان روئڻ ۾، هنيَڙو اُداسُ هُيَڙو،
رهبر آڻي رساڻيو، پِريَم پيامُ تنهنجو:

'دلگير تون متان ٿئين ڪر دور درد کي، ميان،
'اول آخر اسان وٽ، هوندو مَقام تنهنجو.

'رد ڪر فنا فِڪر کي، اُميدوار ٿِي رهہُ،
'هِت هُت يقين ڄاڻج، آهيان اِمام تنهنجو.

'تون آهين اَصل اَسان جو، آهيون اسين سي تنهنجا،
'آهي قبول ڪُلِي "سچو" ڪلامُ تنهنجو.'

ڪافي ٩

ڏي دلاسو دوست هن کي، اَصل تنهنجو آهہ، ميان!

هِت ٿِي گُذاريان ڏينهڙا، سانولَ اوهان جي ساءِ، ميان،
غصو نَڪر غمناڪ سان، نا تہ حالَ هِنَ هاءِ هاءِ، ميان.

دلبر اوهان جي در بنا، ڄاڻِي نہ مُون ٻِي جاءِ، ميان،
جنهن کي نہ تنهنجي دوستي، آهي اُنهيءَ واءِ واءِ، ميان.

ڏسِي اسان جو حالڙو، تون پير اسان وٽ پاءِ، ميان،
پاڄِي وٺي هيءُ پانهنجو، لالَن پنهنجي ڳل لاءِ، ميان.

مطلب اهو محبوبِ ڪر، طالب نہ هيئَن تَرساءِ، ميان،
آهِي دم اسان ديدارَ جو، ڪنهن وار تون ورساءِ، ميان.

راتو ڏينهان هُو تا تنهنجِيون، ڳالهيون وينو هِت ڳاءِ، ميان،
نيڻ ڪَڻُ نالي ڏٺيءَ جي، هِي سگ "سچو" سَرچاءِ، ميان.

Gul Hayat Institute

داستان پهريون

١

پيـنَـر ڪِيئـن پِـنو، هِـي جو نامـو نيِهَن جو؟
جيڪس خُمار ڏنو، هُو جو آيس عَجيِبَن ڏنهَن.

٢

پڙهنـدي پرزو پرينءَ جو، پَلو ڪِيئن پِـنوس؟
جيڪس خُما ر ڏنوس، هُو جو آيس عجيبن ڏنهَن.

٣

روئِـي زارو زارُ، پـنـو لِـڪِيَـس پـريَـنءَ ڏي،
ڏِنـس خَـطَ خـمـارُ، اَولَـيءَ عـبـارَت ۾.

٤

آڻـي عـبـارتَ، اَجا لِڪـڻ لـڳِـي پِـريـنءَ ڏي؛
روئـنـدي يَـريـون رتَ، اوتـڻ بَـئِـي اکِـيـون.

٥

عبارت آڻـي، اجـا لـڪـڻ لـڳي پِـرينءَ ڏي؛
دِيـدن دردائــي، اَچِــي اوتـيـا اُتَـهِـيـن.

٦

نِيهُن منجهوُن نامـي، معلوم ٿيو مـحبوب کي،
تـ بـ پـانـڌي پـيـغـامـي، وِرهُ وڌائـڻ آئـيـو.

٧

آيـو اوڏاهُـون، اَج سـاڻِـي سـلامـن سـان؛
ماريون ڙي مـان هـون، اهـا ويل نـ وسـري.

Gul Hayat Institute

٨

نامو راتِ نيو، قاصد پار قَريب جي؛
پورن مَنجهہ پيو، هُت واچِيندڙ ورق جو.

٩

جاروُن لکيم، جو، ڪاغذ قريبن ڏي،
حقيقت جا حال جِي، واچِڻ وينو ڪو؛
پڙهندي پَنو سو، تنهن ڪي اَنديون آئيون.

١٠

عريضو اَٽِي، ڏنو قاصد قَريبَن جو؛
هن ويلي هاٽِي، هِيءُ سِر ڪَريان صدقو.

١١

نامو نيندي ئي، قاصد واتَ ڪِري پيو،
تنهَن ويلي ويندي ئي، ورهَ وڪوڙيو نڪٽيان.

١٢

پڙهندي پرزو ئِي، واچِيندڙ وهلور ويو؛
لِگين لَرزو ئِي، اَچِي پيس اوچتو.

١٣

قاصِدُ ايندي ئي، پيو شوڪارن ۾؛
نياپا ڏيندي ئي، ساتِيءُ ساهُ مَتي ويو.

١٤

نامو سارو نِيهَن، جو پُڻ لِکيو سَجُڻين؛
رات برابر ڏِينهَن، مون ڪي گوندر گذري.

Gul Hayat Institute

١٥

ڪا جا ڪتابَتَ، لِکِجي آئي پِرينءَ ڏَنهُن،
"سَچو" سا ثابت، مون هون واچَڻ ۾ تَئي.

١٦

پَنهنجي ۾ پيغامَ، ڪي لِکي مُڪا سَڄڻين،
سي نہ سَمجهن عامَ، جي آهن منَجهہ اشارتان.

١٧

ڪِي جو لِکيائون، پنهنجي مَنجهہ پِريت جو،
اُهو پَسِي آئون، بيخود ٿِيَڙس سَرتيون.

١٨

ساٿِي ٿِي سونهون، واچِيندو وَرَق ڪي،
سو مَنجهہ مطالِع مون هون، خونِي خط پِرينءَ جو.

١٩

لِکيُون لَسَ لَڙهان، ساڄَن سَلامَن جون،
اهو پُرزو پاڻ پَڙهان، پُڌايان نہ ٻين کي.

٢٠

مُنجان ڪِيئَن لِکِي، ڪِتابت قريبَ ڏي؛
متان ساٿِي واڻَ سِکِي، پُڌائِي ٻين کي.

٢١

مون ڏنهن اَڄ لِکِي، جاني جدائيءَ مَوَن،
ڪَئون ترار تکِي، هِئِي ڪتابَت قريبَ جِي.

Gul Hayat Institute

٢٢

لـَڙهان لـَسَ لِڪيون، پِرينءَ پيغامن جون؛
سـي رقيب سِڪيُون، تـو پـدائِـي پَـبِنِ ڪـي!

٢٣

رَت اکين رويـو، تِـي سـاتِـيءَ سَنيـهـڙا ڏئـي؛
نَهـريـون نـچويـو، جارؤن جَـرُ هـاري گهـٽـو.

٢٤

نِچـوئِـيـنـدي ٿُنهـَن، تِـي پـاٽـي ڪـَدِي پـٽرو؛
وجهي ساتِيءَ سُنهَن، تـہ ’تون ڏيج سِجدو سَجٽين.‘

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪوڙي ڪَيئي ڳالهہ پنهنجِي،
ڪالهہ ڪانگا جا ڇَيئي مون ڪي!

جيڪُس ڪِين ڪِي ٿرونِٕ تون،
واتَ ڏسِي مُونٽيين اهنجِي.

عجيبن جي آڏو وري تو،
ڪَڇِي ڪَئِي سا ڪنهن جي!

وري برابر وٺون اوڏانهين،
سائِين ڪندو شالَ سَهِنجِي.

تنهن ڪي سوئِي توڙ رساٽِي،
وني جو دامَن ڪنهن جِي.

اَصل لاڪُون "سچوءَ" سَيائِي،
طاعت مَجِي آهي ٿُنهنجِي.

ڪافي ٢

Gul Hayat Institute

پِرينءَ هِي پيغامَ، ساري ساٿيا ڏيجو!

پانهون ٻڌِي يارَ سَجَڻَ ڪي، ڏيجو سِي سَوَ سَلام!
'ڪڏهن ڪندؤ پارِ اَسان جي، اَچڻ جا اَنجام!'
'درِ اوهان جي يارَ رَسڻ رِيءَ، ٿِئي نہ طلب تمام.
'شوقَ اَوهان جي شورُ مَچايو، ڪياسين هُل هَنگام.
'جيهو تيهو آهي اَصل ڪؤن، "سچو" سو گولو غلام.'

ڪافي ٣

آءٌ اصلَ ڪوءِ جو آهيان، گولو غلام تنهنجو!

مون سان وعدو ڪَيُڙئي ويهي، ڪالهہ پَڪي هنَ پيهي،
ناهيان ڏور اوهان ڳوُن ڏيهي، ڪن لايان ڪلام تُنهنجو.

تنهن ڏينهن لاڪون اَڄُ تائين، منهنجو ساهُ سِڪي تو سائِين،
پيو اوچتو هَنڌائِين، هن دل کي دامِ تنهنجو.

چڏ سڀ لاڳاپا لاهي، اِهو وچڻ تہ واجب ناهي،
اِهو فرض اسان تي آهي، سجدو سلامُ تنهنجو.

ڏاڍا خوني نيڻ خماريئي، سي ڏاڙي ڪارڻ ڏاريئي،
نيڻَن سان مُلڪَ ماريئِي، هرجا حُڪام تنهنجو.

آئِي سائينءَ ڏهون وراٽِي، پيا خيال ويا اُڪاٽِي،
تون تہ سرور نبي سُڃاڻِي، ”سچو“ ، آهي امامُ تُنهنجو.

ڪافي ۴

اَڄ تا خبران آيون آيون، دوست اوهان جي ديسئون!

وري وسائيندو سِگهڙو،
جانِي سو پنهنجيون جايون جايون.
تہ ڪَرَ ويندين نِڪري،
هيئن پُلي ڪينَ پانيون پانيون.
ڏکُ وڏوئِي ڏيلَ منهنجي کي،
وئين تون لالن لايُون لايُون.
راتو ڏينهان روحَ پنهنجي سان،
ڳالهيون سنديوَ تا ڳايون ڳايُون.
اَچڻ اوهان جي جُون، طَرَف ”سچوءَ“
جي، شالَ وري ٿين وايون وايون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

منهنجي اکين لڳي، نہ تہ هاڻي لڳي،
دل، اَلو اَلو، تنهن يارَ سان!

روز اَزل کؤن اکيون لايون سي، دوستَ منهنجي دلدار سان.
ڪيئي داناءَ ديوانا ڪيائين، چشمن جي چمڪارَ سان.
دوستن جي در اَچي پيس، اَصل سچي اِعتبار سان.
جيڪي ٿئي ٿو جوش وارن سان، سو نہ ٿئي هُشيارَ سان.
ناز نياز جي نيهن وارن کي، تڪ ڪيو تلوار سان.
سِرُ "سچوءَ" ڪيو صدقي سائين، عقل ڇڏي اقرار سان.

ڪافي ٦

آهي اِنهن اکين کي، خاصو خمار تنهنجو!
وينو وٺي آهيان هِت، ڪاملَ قرار تنهنجو!

هِن کي اوهان جي ٻاجهون آهي نہ ماڻ ڪائي،
هي تا غريب آهي، اُميدوار تنهنجو.

"ٿِيءُ پاڻَ کان پَري تون" فرمائيو اوهان جو،
آهي جميل اَصل کؤن هي اعتبار تنهنجو.

هِنَ تي ڪَرم وڏو ڪيُوَ، جو درد دل بچايُوَ،
ساريان لطف سنياريان، ني بيشمار تنهنجو.

چاهَون ٿِيو اَوهان جو، دامن لڳي جو آهي،
"سچو" غلام چاٽي، جو داغدار تنهنجو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

لنگهي ويون ڪالهہ قطارون،
ڪونجڙين جون ڪيچ وٽن ڏنهُن، ميان!

ڪنديون ويون ڪيچَ ڏي،
ميان الا! طرحين طرحين تنوارون.

ويچاريون، ميان الا، ولَرَ ڪيو وڙڪَن،
ڦَٽِي ٽيون سي ڦارون.

ولَرين ڪونجَڙيون، ميان الا،
ڪنهن اندوهَہ آڏاريون.

اُنهن جي افسوسَ جون، ميان الا،
پونديون ويون پچارون.

اُتنِ ڳانا پتَ جا، ميان الا،
موتين مَڙهيون مَهارون.

”سچو“ هليو سوز ۾، ميان الا،
لاهِي لوڪَ مَيارون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

ڳِلي ڳَلِي مون ٿي ڳولِي ڳولِي،
يارَ سَڄَڻ تنهنجي ڪارڻ!

چڙي لاڳاپا لوڪَ جا، اسان تا بانهپَ بولِي.
ٿيَس ديوانِي دوستَ اوهان لئہ، ڪري چيهاڙيون چولِي.
اچي اَچانڪ اندر اسان جِي، حُبَ مچائِي هولِي.
اصل لاڪُون آهي اوهان جِي، هيءُ غريبِ سا گولِي.

ڪافي ۹

مـون وٽ يارَ پـيـارا، آءُ تـُـون پاڻ سُـجـاڻِـي!

حال مِڙيوئي مـعـلوم تـوکـي.
دنيا سا ڪوڙ ڪهاڻي- آءُ تون پاڻ سُجاڻِي.

ٽيندِيَس گـولِـي، در در ڳـولِـي،
جانب ڪاڻِ جوڳياڻي- آءُ تون پاڻ سُجاڻِي.

سِڪندي تو لئہ سُهڻل سائيـن،
روئندي سا رات وهاڻِي- آءُ تون پاڻ سُجاڻِي.

"سَچَلَ" آکي سَهِي ڪِيتو سي،
پِرتِ جي ناهہ پڄاڻي- آءُ تون پاڻ سُجاڻِي.

Gul Hayat Institute

داستان ٽيون

١

ڪِي جو لِکيائين، سو مُلان وچِي واچيو:
هِڪ سِتَ پڙهيائينُ، ٻِيءَ ستَ سُڌڪن ۾ پيو.

٢

ڪِي جو مُحب لِکيو، سو مُلان واچڻ نہ آئيو:
پَر هُنڙو اڳ سُڪيو، جنهن مطالع نہ ڪيو.

٣

ڪوليو ڏئي خطَ، آيس جو عجيب ڏنهن:
روئي اکين رت، ڪري مطالع من سان.

٤

پُرزو پڙهڻ آئيو، آئي مُلان مَسيت منجهاءُ:
سُورن سندو ساءُ، آيُس سَيڪنهن سِتَ مَون.

٥

هِڪ سِتَ پڙهيائين، تنهن ٻِي واچڻ نہ ٿئي:
اِئين اُتائِين، تہ هيءَ جَر چيري نہ جهليان.

٦

نامي مَون نِروار، ٿِي هيءَ جَرَ چيري سَندي:
تنهن پَلڪ پڙهڻ وارَ، ٿيو سَڙِي ڪارو ڪنگرو.

٧

رقعي منجهان رازُ، مڙيوئِي معلوم ٿيو:
تنهين منجهہ نيازُ، طرحين طَرح لِکيو.

Gul Hayat Institute

٨

ڀڙيڻ سِٽ سَماءُ، ڏنو واچِيندڙ ڪي؛
اُنهيءَ خطَ منجهاءُ، چِيِيون چيري ڪيون.

٩

ڏوڙو ڏک پيوس، پَنيءِ جي پَڙهڻ سان؛
وچِئُون ساهُ ويوس، هَي هَي ڪندي ڪاڪيون.

١٠

جو نامَن منجهه لِکيو، سا هُئي چيري جِي جَر؛
منجهَون سڀ شَهر، واچيندڙ ڪون لَيي.

١١

پَنو ڪيرُ پَڙهي، جو پُڻ مُکو سچٽين؛
لکيو منجهه لَڙهي، متان بُڌندڙ بُڏي مَري.

١٢

واچيو جنهن ورقُ، جو پُڻ لکيو سَچَٽين؛
سو جَڻ ٿيو غرقُ، دردن جي درياهه ۾.

١٣

سگهي ڪيرُ پڙهي، هو جو نامو نِيهَن جو؛
سِرَئُون سِر چڙهي، موجَ مٿو تنهن ناهِ ڪو.

١٤

وٺي خطُ هليو، ساٿِي سلامن جو؛
وچَ ئي منجهه جهليو، ورهَ ڪُوڙيو وات تي.

Gul Hayat Institute

١٥

وڃِي هليو خطُ، پانڌي پار پرينءَ جي؛
روئي روئي رتُ، تنهن هلندي حال وڃائيو.

١٦

آلو هُيڙو عشق جو، سو ساٿيءَ ساڻ نِيو؛
اُهو ڪامِي پاڻ پيو، جو هو خونِي خط پرينءَ جو.

١٧

هُن پانيو نامو، پر شعلو هُنڱڙو شوقَ جو؛
جِندُ سارو جامو، تنهن جو سڀ سڙي پيو.

١٨

پرِيَن ڏانهن نيو، تنهن ڪو خط خَبَر جو؛
پڙهندي ڏسُ هِنيو، تنهن ڦڙڪندي ڦاٽي پيو.

١٩

ڪو نامو نيهَن نِئين، پريان سندي پارَ ڏي؛
هَلِي ساڻ هِئين، مانَ اُنهن کي ارمان ٿِيئي!

٢٠

رهبر روانو ٿيو، پريان جي پارَ ڏي؛
شَل پهچي پَروانو، سلامت کي سَچِڻين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اوري ڪانگَلَ آءُ،
ڪِيئن جِي خَبَر ڏي ڪاءُ!

پريان سَندي پارَ جو، لهي اَڄُ سَماءُ.
ڳالهِن تنهُجِن مؤَن سَرِيَر ڪي، اچي منهنجي ساءُ.
مُنهنجو تنَي هِت ڪينڪِي، ٻاجهون هوتَ هَلاءُ.
سُورَن ڪارڻ سُڻ رَي ساتِي، جيڪُس جَٿيم ماءُ.
”سچو“ دوستَن جي دَرَ جو، اَصلون آهہ غريب گداءُ.

ڪافي ٢

اَڄ سَڄَڻ پاڻ اِينديَي،
جَن لَئِي نِهاريَئِي ٿي واٽان!

مَتان لاهين آسرو، حال پائِي اچِي ٿِينديَي.
عجيبن جي اچڻ جون، ماٺهو مُبارڪون ڏينديَي.
پَڪا پَڪن سامُهان، اَٿي دوست اَڏينديِي.
مَتان ماندي تون ٿِيئِين،ڳوشي پاڻَ ڳڏينديِي.
توکي جاٽِي پانهنجو، ”سَچو“ پاءُ سَڏينديي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

پانڌِي پيغامَ پُهچاءِ، مُنهنجا مُحبن ڪي، ميان!

اَڪَڙين ڪي اصل ايڏنهن جو، وڏو اوسِيڙو آهِ.
ڏاها وچج ڏيهَ اُنهِيءَ ڏي، جاتي جانِبَ جاءِ.
آداڙي ساتِي پارَون اسان جي، پاندُ ڳچيءَ ۾ پاءِ.
راتو ڏينهان آهي ڏهاڙيون، هِنيَڙي ڪي هاءِ هاءِ.
دوستَن سَندي درَ جو، اَصلون "سچو" سگ سَڏاءِ.

ڪافي ٤

منهنجا واقفَ يارَ،
سدائِين تون جِيئنديِن!

راتو ڏينهان روح منهنجي ڪي، تنهنجِي سارَ سَنڀارَ.
تُحفو هِن ڪي آهي اهو ئي، تنهن جي پيرن جِي پيزار.
اَچَڻَ اوهان جي جِي ويِنا وِجهَايون، فقيرن ڳَون قار.
ڳالهيون سَنديُوَ ساريو، "سَچوءَ" ڪي اچي ٿِي اُڇنگار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

ياد مون کي اُهي آيون، وو
يارَ ڪَيئِي ڳُجهِيون جي ڳالهڙيُون!

اوهان جي پِرِي، وو، اَچَڻ جون، ٿيون وَري هِت وايون.
درد منديءَ جي، وو، دِل کي، وِرهَ وجي ڪِي لائِيُون.
نانوَ سائِينءَ جي سُهٽا سائين، چِٽ نہ وَڃ مُون تان چايُون.
آءُ تا ڏِينهڙا گَڏ گذاريون، هِت وينا وِرهَ وَسايُون.
ڏوهَن "سچوءَ" جن ڏي نہ ڏسو، هِت تا سَنلوَ سَڏايون.

ڪافي ٦

پورَ پِرينءَ جي هَي ماريان،
عِشق سَجَڻ جي چاڙهيان!

دوست بنا درمانديِ، دَمُ هِتي ڪِيئَن گهاريان.
سِرُ سَجَڻَ تَون صدقي، واريو آءُ واريان.
ڳالهيون ڳُجهہَ اندرَ جون، آءُ پِرين سان پاڙيان.
سِگهو موتِج سپرين، ڏهاڙيُون ويٺِي نهاريان.
محڪم محبت وِڌيوَن، جاڙيءَ مٿي جاريان.
هو جي ڪَيَم پاڻ سان، ڳالهين انهنِ ڳاريان.
مَجلِس محبوبَن جِي، ساعت ساعت ساريان.
"سچيڏنا" ساهڙَ ريءَ، ڏَمَ مِڙيئِي ڏاريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

ٻن جيَڻ مُنهنجو جيڏيون، سُڪَ ڪيها سَچَڻ رِي!

سُڱَن وڏيَس سَرتيون، آءُ پِريَن ڪانءُ پَري.
ڏُڪَ چَڱيرا دوستَ جا، جي قادر ڪَرم ڪَري.
سوئِي عاشق ڪوٺجي، جو محبت مَنجهہِ مري.
ڪاڪيون مون ڪي ڪِينڪِي، تي ساجَن ريءَ سَري.
جيڪا اَديون عشقَ جي، آئِي هيٺ آري.
تَنهن جان جُٺو قربان ڪَيو، زُڏَون مَنجهہ ذري.
”سچو“ سوز اُنهن جي، ڳاري منجهہ ڳَري.

ڪافي ٨

هوتَ ڪڏهن هِت اِيندو؟
ڪَهہُ ڪانگا ڪَل ڏي ڪا!

چئہ ڪي ويهَندو هتهِين، ڪي ساڻ نماڻي نيندو؟
هِيڪندِ اُچي هوتُ مُون، هِن ٿڪيءَ سان ٿيندو.
ياڻُ پنهنجو سُپرين، ساڻ غَريبِ گڏيندو.
ڀَڪا پاچاڻين ڪي، اوڏا يارُ آڏيندو.
هوتُ پنهنجا هَتڙا، هن ڏکيءَ کي ڏيندو.
سَنگَت پنهنجيءَ سُپرين، ”سچوءَ“ کي ٻہ سڏيندو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

زار روئِـي ڪيـم زاري،
دوستَ ڙي توريءَ تا نہ سَري!

محبت تنهنجي، وو، ڪِيَس مستانِي، بارُ بِرهَ جو باري،
دوستَ ڙي چَوِي لوڪ چَري.

هِن بنديءَ کي، وو، بخش بلوچا سائين، هوت اَچِي هڪ واري،
دوست ڙي سَنـدءِ ذوقَ ذري.

ميلائي لَـڳِي، وو، محب اُوهان جي، واُجهہ وجهي ويچاري،
دوست ڙي وچان تا مَ مَري.

آهي مِڙيوئِي، وو، توکي معلوم سائين، حال حقيقت ساري،
دوسـت ڙي وچ مَ يـار وري.

جيڪِي آهين، وو، سو تا تون هين سائين، حڪم سندءِ آهي جارِي،
دوست ڙي پِـيَـرَم خبَر ڪَري.

"سچو" آهي، وو، اُوهان جو سائين، ڏجو تنهن دلداري،
دوست ڙي وجن ڳَـجَ ڳَـرَي.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

ڪاغذ لکي ڪالَ، مُڪم جو محبوبَ ڏي؛
ڳالهيون سنديون حالَ، ڏِينديون پڙهڻ مان پٽريون.

٢

آيو راتِ رقمُ، مون ڏي محبوبن جو،
تہ ’دوستيءَ وارو دم، ڪڏهن تون نہ وسارئين.‘

٣

لکيو موتي، مُون، ڪاغذ قريبن ڏي،
’اَتَمَ تون هِي تون، ٻئي جو ناهم آسرو.‘

۴

حَبِيبن ڏانهن هيئن، اَديون لِکجي آئِيو،
تہ ’ تون مون سنان جيئن، اَءُ تيئن تو سان آهيان.‘

۵

ڻٿون لِکيو آيوم، پِريان سندي پار ڏنهن؛
سو لُونءَ پَريو لايوم، وِٺي حال هيانوَ سان.

٦

جيڪر لِکي موڪليان، هي خط هزارين؛
پڙهي مانَ منهنجا پِرين، هِي سگ سنيارين؛
شَل وار نہ وسارين، اِهو اَتم آسرو!

٧

لکي خط مُنجان، هِي پِريان سندي پارَ ڏي،
تہ ’منهنجون لک هُجان، توسان آهن تو جئين‘.

Gul Hayat Institute

٨

پـانـدي پَهچائي، ورُ عَـريضـو عجـيبَ ڏي؛
قـاصِد ڪونچائي، متان سورَ وجهين ساهَ کي.

٩

ڇَئو ڪِيم تِڪو، مون کي پارئون پرينءَ جي؛
سرتيون سڀ سِڪو، جيڪر لائڻ لـُونءَ ڙي.

١٠

ليلائيندو آئيو، پانـدي اَجُ پَـراءِ؛
ورتـس دردَ ڏراءِ، جـو مَـت وجـائـي آئِيـو.

١١

اَڳِيَئون مُحب مَڃي، متان ڪا منهنجِي ڪَرين؛
وهندو ورُ وڃي، ساڻِي خبر ڪِيئَنِ جِي.

١٢

وڃِي ڏيهہ ڏنـو، ڪِي تو سنـدو سڄڻـين!
چگّيءَ طرح چِئو، پانڌِي ڏئِي پِرينءَ کي؟

١٣

سوزَ پري سِٽِ جا هُئِي، سا ساڻِي ڪين سِڪيو
تہ متان ڏئي لهَسَ لِکيو، جو پڙ مُکو سڄڻين

Gul Hayat Institute

١٤

سنـدو رازَ رقعو، آيـو جـو عجـيبَ ڏنهُـن؛
سـا سِٽَ پڙهندي سَرتيون، ڳالهائڻ ڇُڪو؛
عاشقَ جي ارواح کي، چـڻ لڳو تِير تُکو؛
مون ڏي مُحب مُکو، چڻ ساڻِي سلامَن جو.

١٥

حَبيبَن هيڪارَ، آئـين وري مـوٽـئـين؛
بـابِـيـهَـلَ بـيـهـارَ، اَچي ويـهہ اَکين تي.

١٦

وري ڪانگ وريو، پريان سندي پارَ ڏنهن؛
لامين لڳِي لُونءَ جو، تنهن ڏايو سُر پريو؛
ڪاڪيون ڪنِ ڪريو، جو تو ڏئي سنيهو سَڄڻان.

١٧

سنيها ساري، منهنجا چَوي محبوبَ کي:
'پرين ٿُنهنجي پارَ جِي مدت مُون ماري؛
'مُنج ڏهاڙِي مون مٿين، اهو ڏاهو ڏياري؛
'مَرُ سِگهَڙو سَنياري، ڏئي سِڪ سَنِيهڙا.'

١٨

سنيهو سان سُورَ، چَوي تو چهنبَ سان؛
پَون پاڙيچن پُور، ٻولِي ٻُڌي تَنهن جِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اَءُ ڪانگا ڪا پِرين جي ڳالهه ڪَر،
وعدو ڪَيُئِي ڪالهه سو پَرحال ڪر!

ڪِيئن ڏنو تو دوست منهنجو ديس ۾،
خوش ڏنو هوئي يار ڪهڙي ويس ۾؟
سا خَبر مون سان وريِ في الحال ڪر.

ڪِي پُڇيائون خَبر منهنجي حالَ جِي،
ڪي ڪَيَئي آگاهه هِن احوالَ جِي،
سو مون سان ڏاها اِهو احوال ڪَر.

هِت فراقَ آهي ماريو، مان پيو ڇا چوان،
سور منهنجي ساهَ کي نِت نِت نوان،
اَءُ ادا خاطر منهنجِي خوشحال ڪَر.

ڪِي اُڏاڻو هُئين پِرينءَ جي پارَ ڏي،
ڪِي نياپا هِي نِيا هُئِي يار ڏي؟
ڪا مَدد مُنهنجِي ادا الحالِ ڪَر.

دوستن جي منجهه حضور حاضر ٿئين،
زاغ زاريءَ مون نياپا هي نِئين،
لڱ سائينءَ ساري، ”سچوءَ“ جو سوال ڪَر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۲

اي پرين ٿون پاڙ پنهنجا، قولَ جي تو ڪالهہ ڪيا!

مَنجهہ جدائِيءَ تانهنجي، هِت آسان هِي حال ڪيا.
مون تا مِلڻَ لئہ تانهنجي، ڪوڙين ڪهڙا ٿي خيال ڪيا.
حالَ مُنهنجي ڪي ڏسي، ڪيئن پيلا تو پالَ ڪيا.
سڌ ”سچوءَ“ سِڪ سوزَ مون، جانِي اوهان ڪي جالَ ڪِيا.

ڪافي ۳

مُنهنجو هاٿي مونِ وٽ اِيندو، هاريون واقف حالَ جو!

ڪينَ چڏيندو چپَرين، نال نِماڻي نيندو.
شالَ مقام مُئِيءَ جو، ٿر وچِي نِي ٿيندو.
درسن سندو دائما، ڏاڻ ڏکيءَ کي ڏيندو.
”سچو“ پار پرينءَ جي، وره وارو ڪو ويندو.

ڪافي ۴

هِن غريب جو حالُ،
تو کي مَعلوم آهيِ!

صدقي ڪنديَس سِر سائِنَ تَون، پيو سڀ مِلڪ ۽ مالُ.
دوستَ اُوهان ريءَ ديس ۾، جيَڻ آهي جنجالُ.
چَئِي بُڌايان ڪيترو، آرياڻي اَحوالُ.
مَج ”سَچوءَ“ جو سپرين، سائينءَ لڳ سوالُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

پَرديسِي گَڏيا دوستَ لَٿو هِجر هلاڪِي،
آيا اڱڻ مُنهنجي، جن ڪيو هو فراقِي.

جَن ڪاڻِ سڪيَس سالَ، ويٺي واٽڙين تي،
مُون ساڻ اَچِي پاڻ، ٿِيا محب ملاقِي.

پَرديس لَڳَ مون تي، پانڌي روز پُڇايا،
مون کي ڪانہ پئي خَبرَ، اچِي سي ٿيم اوطاقِي.

پيغامَ پَهريئون پانڌن هَٿ پاڻ مُڪائون ٿي،
هاڻي هِڪُ ٿيا مون سان، جي يارَ هئا ياڪِي.

آهي سَگ ”سچو“ دوست جي در جو اَصلَ کَون،
تنهن ڏيَڻ ڏوراپو، ناهي مَستُ ميثاقِي.

ڪافي ٦

تون تا وسين مُنهنجي مَن،
ميان تو کي ڇڏِي پڌايان ڇا!

هوتَ سنڌيوَ آءٌ حاضِري، پيون سي ڏنَڙم ڀَن.
مقصد منهنجو تون ٿِيئَن، پيا ڪَعبي نيتَ ڪَن.
آءٌ گهٽو گهوري تَن جي،ڪيو سِرُ صدقي جن.
عرضَ اِلاهُون عاجزن، ڪوهُ نہ ڪرين ڪَن.
اَڪيُن عامُ نہ آوڙي، تو کي جاڻي ڏنو جَن.
آهي ”سچوءَ“ کي سدا، طَلَبَ توهان جِي تَن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

يارَ اسان کي تيون مارين،
تنهنجيون اَلغرضايون!

انهوَن دانهن تي، سائين هِي ڪميٽيون ڪارين.
باهيوُن تنهنجي بِرهَ جيون، ٻارڻُ دل ۾ ٻارين.
ڪِيئَن جون ڏنئون خَبران: "سچو" تو هٿِ سارين.

ڪافي ٨

جڏهن پِريَن پاتيم جهاتِي،
تڏهن حاجَت ناهي حج جي!

اچڻ ساڻ اُنهن جي يارو، عشقَ ڪئِي اثباتِي.
سڀ ڪُجهه تيڙم حالَون محرم، وسريَم ذڪر ذاتِي.
چوريءَ چوريءَ يار سَجَڻ سان، ڏس "سچو" دل ڦاٽِي.

ڪافي ٩

دوست تُنهنجي در جي، هيءَ ڳالهه آءٌ ڪنهن سان ڪريان!

چڏ پِرين پَرڏيهہ تون، ميان، ڏکَ اُوهان پاڃهُون ڏريان.
دوستَ رهه هِن ديس ۾، ميان، سرُ منجهُون سُورن پَريان.
لَڪَ سَيِّئي ويني لنگهيَس، ميان، پُوريم اوريان پَريان.
ساڻ چرخي چٽَ جي، ميان، ورهَ جا ڌاڳا وريان.
سِرُ "سَچو" چَوِي پانهنجو، ميان، دوست تو آڏو ڌريان.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

ڏار چڙهِيِ ڏاهِيِ، ڪِيِ جو چيو چُهنب سان:
اِهو مون آهِيِ، آڌرُ ڙِيِ اَرواح ڪيِ.

٢

ڏاهو ڏار چڙهِيِ، لَسين تو لاتيون ڪري:
ڪو نئون سبق پڙهي، اَج پڻ آيو اوڏنهُون.

٣

ڏاهو مَتي ڏارَ، عجَب اَج لاتيون ڪري:
تو "سچو" ڏئِيِ سنيارَ، پريان سندي پارَ جِيِ.

٤

ڏاهو ڏار چڙهِيِ ڪري، ڪِيِ تو چهنب سانَ چوي:
اَديون سَپِ آهِي، آهيو بُڌڻَ واريون.

٥

چهنبَ سانڻ چوي، ڪِيِ پيو ڪانگل ڪاڪيون:
پورن مَنجهہ پَوي، تو سڻِيِ ساهُ سنهيڙو.

٦

مُحبن ڏنهن مَسين، اج پڻ ڪانگل آئيو:
لاتيونَ واهَ لَسين، ڏاهو ڏار چڙهِيِ ڪري.

Gul Hayat Institute

٧

لاتيون ڪنديئِي، ڪانگو هيٺ ڪِري پيو؛
هَي هَي هَنديئِي، ساتيءَ ساه متي ويو!

٨

ڪَهيو هِيئَن ڪانگي، آڻُون چيائين ڇهنبَ سان،
تہ 'سَچَڻ ڪنهن سانگي، وري اِيندءِ اُتهِين'

٩

ڇُهنب ساڻ ڇِئي، ڪاجا ڪانگل ڳالهڙي؛
ساري آتڻ سانِ انهيءَ، ڪَهڙي ڏِسُ ڪَئِي؛
پُورن منجهہ پِئِي، سي ڪنهن آئِث ڦٽو ڪيو.

١٠

ڏاهي چڙهي ڏارَ تي، ڪا جا لِتِي لاتِ؛
ڏک ڏنائين سڀ ڪي، وائِي آڻي واتِ؛
پَيون ۾ هيهاتِ، آتڻ واريون اُتهين.

١١

ڏاهو چڙهي ڏارَ تي، ڪري هيءُ مذڪور،
سنيهَن ۾ سورُ، چوي تو ڇهنب سان.

١٢

سُڻو سنيِها سَرتيون، تو چڙهيو ڏارَ ڏئي؛
سارو ساهُ نئي، تو نازڪ نِياپَن سان.

١٣

ڏاهو ڏارَ متي چڙهيو، تو ڪري بِرهَ بيانُ،
آتڻ تي احسانُ، ڪري ڪلامن ساڻ تو.

١٤

ڏاهيون سڀ ڏسو، جو آيو ڪانگ قريبَ ڏنهَن؛
وڃِي جان جٺو، نيو نياپَن ساڻ تو.

Gul Hayat Institute

١٥

وتيون ۾ ويڙهيءَ ٿو ڪاريون ڪانگ وهائي؛
روحُ نئين ريڙهي، سپ ڪنهن جو سرتيون.

١٦

ريڙهيون روح نئين، پَسو سَپ جو پاڻ ڏي؛
سنيها جي سَڄَڻان، سي چڙهيو ڏار ڏئي؛
آتَڻ ۾ افسوس تيو، تنهن جي پيرَ پِئي؛
ڪَتي سگهي ڪانڪا، ڪَوَن وهلور وِهي؛
کهڙِيءَ طرح تئي، وري سَنباهو سَرتئين!

١٧

ويس تَندُ چڄي، پَهو پنڌ ڪري پيو؛
سُڻي سَنيها نيهن جا، پِئي جهوريءَ منجهه جهڄي؛
اِنهيءَ پَتِ پڇي، پيسَ روئندي ڪپڙا.

١٨

ويڙهي وتندي ٿِي، ڪانگي قهر ڪمائيو؛
ڪاڪيون ڪتندي ئي، پيَم پورُ پريان جو.

١٩

صدقي ساهُ ڪريان، هِنَ ڪانگي تَون ڪاڪيون؛
جي ڏئي سنيها سَڄَڻان، سي سانيِي ساهه ڏريان؛
پلي پيرَ پَريان، اُنَهيءَ ويلي اوڏهِين.

٢٠

آڻي ڪانگَ ڏنياس، ڪتابَت قَريبَ جي؛
پَهو ڪتيندي پَت پِئس، چوهون تَند چِڻياس؛
پيچون پيچ تياس، روئندي چولي چِڪَ ۾.

Gul Hayat Institute

٢١

هَلِي ڪانگي هِڪَ، ڪا جا ڪَيس ڳالهڙي؛
تنهن مامَ ٻُڌڻ سان روئندي، چولِي ڪيائين چِڪَ؛
سَنيهي مَون سِڪَ، پاڻهِي ڪيائين پَڌري.

٢٢

ڏاهي چڙهي ڏارَ تي، ڪا بولي هيءَ بولِي؛
سا ٻُڌي روئِي رتَ سان، چِڪَ ڪيس چولِي؛
جَڻ هنيڙي ۾ هولِي، تنهن آڻي هِندن جي هنئي.

٢٣

سَچَڻ ڏنهُن سَنيهڙا، تنهن آڻي آتڻ ۾ ڏنا؛
جڻ ڏنائين سَين کي، چُريءَ پاجهون چيهڙا؛
ڏک پَريائين ڏيهه، ماريون اِنهيءَ مام سان.

٢۴

سڻو سَنيهه سَيي، ماريون مَحبوبن جا؛
لَڪن مَنجهه لَيي، ڪا سُورائِتي سارَ سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءٌ تا ڪالھ اُڏامِي، وڃي پَيَس پِرين وٽ!

هت قبوليم تَنهن جِي حلقه بگوش غلامِي.
مِهر مٿو ئِي ناه ڪو، عاشقَ تِج تون آرامِي.
اصل لاڪُون اُن جو، هِي پاڃِي آهي پيغامِي.
ويَس برابر اوڏهِين، ويٺيس ڪين وسامي.
مون ڪي ڪيائون پنهنجو، ”سچو“ يار سلامِي.

ڪافي ٢

ڪڏهن اِيندين هِڪُ ٿِيندين،
نِت نِهاريُون سنديَئِي واٽَڙيُون!

سانَولَ ڪنهين سانگَ سان، اڱڻ اسان جي اِيندين.
اِهو اٿئون آسرو، بَديون تا بخشِيندين.
ڪَنهين ڏينهن هِن ڏکيءَ کي، دوست دلاسو ڏيندين.
پِرين نيندين پاڻَ سان، ڇِپَر تا نہ ڇَڏيندين.
ٿوري گهڻي ڏينهَڙي، گولِي ساڻ گَڏيندين.
پَڪا پَڪن سامُهون، اورِي آٽي. آڏيندين.
سو ڏينهُن ٿيندو ڪَهڙو، ”سچو“ ڪري سڏيندين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

مَنُ موهي منهنجا جانِي،
گهٽا لايَئي ڏينهڙا!

صورتَ تنهنجي سُپرين، مورت ڪِئي مَستانِي.
پرين اوهان جي پارَ جو، گوندر ٿيو گُذرانِي.
روز اَزل ڪَون ڏنوَ اسان کي، نيهن پنهنجو نِشانِي.
اگڙ اسان جي اَءُ پيارا، محب ڪريان مهمانِي.
پيرِيءَ جا "سچو" ڏينهن وسارج، ٿيئِي جَمالُ جوانِي!

ڪافي ٤

يارَ سَجڻَ ڪيئَن سَرِي، تو کي اسان باجهون!

اسان نِماڻَن ڏي سُهٽا سائِين، دوستَ نِهارج وري.
توکي قدر ناهي ڪو، پَلو، چيتڪ ڪيڙس چَرِي.
اَچِي "سَچوءَ" جِي ايڏهِين، سَندي درَ ذرِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

يادسون ڪي اَڄُ پيون،
مِٺيون ڳالهيون سُهٽا تُنهنجِيون!

رهيون آهن روحَ منهنجي ۾، ڪين وسرِي سي ويون.
وينا ڏسون ٿا وات اوهان جي، دوستَ دلاسو ڪو ڏيون.
"سچو" اَهي سَڳ درَ تنهنجي جو، ميان نالِ نِباهي سو نِيون.

ڪافي ٦

مون سان تو ڪَيون ڪيون، سُهٽا اُهي ڳالِهيون ڳالِهيون!

سي نہ وچن وسري، پلو ميان،
چڱيون اوهان جي چَيون چَيون.
اوهان ٻاجهُون سُپرين، ميان،
نِيهن وهايون نَيون نَيون.
لِڪُون ڪيون سين لوڪَ ڪُون، پلو ميان،
پَڌر اُهي اڄ پَيون پَيون.
ڳُجهيون سي ڳالهيون يارَ "سچوءَ" ڪُون،
ڪِين وسري سي ويُون ويُون.

ڪافي ٧

آءٌ تا تنهنجڙي آهيان، يار مون کي چو تو ڇَڏين!

تون تا منهنجو آهينِ اَصل ڪُون، ڪنهن نہ ٻَئي در ڪاهيان،
هوتَ اِيندين هت ڪڏين.

آءٌ نماڻي عيبن هاڻِي، سَڳُ نہ ساڻُوَ ساهيان،
پَڪا اوري آڻي آڏين.

توڙي سُجاڻين توڙي نہ جاڻين، لالچ تا ٻِي نہ لاهِيان،
ساڻ ڳولِيءَ پاڻ ڳَڏين.

آءٌ تا ٻانهي تون تا سائين، آءٌ غريب سا چاهيان،
ناںءَ "سچو" ڪري سڏين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

انهن جادوگر چشمن بيران ڪيو سين!
اِنهن نيڻن سندي نازن حيران ڪيو سين!

راتو ڏينهان دل کي هيءَ آهي پريشاني،
اُنهن غمزن ڳجهن رمزن ديوان ڪيو سين.

هَي هَي هِيءَ فرياد وي يارو، ڪنهن کي سڻايان،
خونِن هِن خمارن، مَستان ڪيو سين.

ميدانَ منجهہ "سَچو" تَهہ ڏليون آيو آهي،
اِنهن تارن سَندي تِيرن نيشان ڪيو سين.

ڪافي ٩

زاريون ڪَيو زار زار، ميان،
ويني روئان، پَڙي جيڏيُون!

ڪيئن ڪريان ڪاڏي وڃان،
ياڪِي سو تيڙم يارُ، ميان.

راتو ڏينهان ڳالهہ اِنهيءَ جو،
جيڏيون ڙي جِيءَ کي جار، ميان.

پاتو اُتم لَڳ پِرينءَ جي،
ڳَلِ هَنجُن جو هارُ، ميان.

عاشقن کي سوز "سچو" ڙي،
آهي سَدا سِينگار، ميان.

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

١

آءُ ڪانگا ڪارون، تو سان ڪيان ڪيتريون؛
جو پَهچائين پيغامَ تو، پريان جي پارون؛
ڪي "سچوءَ" سنيارون، تو ڏاها ڏهاڙي ڏئين.

٢

ڪارون ڪِيئَن نہ ڪريانس، جو تو ڏئي سَنيها سَچڙان؛
پُٺي پَرَ پکيءَ جا، ساڻ جواهِرَ جَڙيانس؛
موتين ۽ لَعلن سان، پينَر ڪنبپ پريانس؛
پيرين دست ڌريانس، جو آهه نياپا ڏيندڙ نيهَن جا.

٣

پَکِي سوئي پَرَ، تو اُڏري پار پِرينءَ جي؛
خوشيءَ جِي بہ خَبَر، مانَ وِٺِي اَچي ڪا اُوڏهون.

٤

چڙهيو لامَ لَنئي، اَج تو ڪانگل قريبَ جو؛
سنِيها سَچَڻان، سي ڇهنب ساڻ ڇَٽي؛
پورن منجهہ پَئي، تو ساهُ منهنجو سَرتيون.

٥

چڙهيو لنئي لامَ، تو بوليون باجهاريون ڪري؛
ڏئي سَنيها سَچڻان، تَريو مَتي تامَ؛
ماريون ماري مامَ، جا تو ڏئي لِڪائي لوڪَ کون.

٦

پِريان جا پيغامَ، تو ڏئي مِڙيئي مامَ ۾؛
سَوين مُنجَن سَلامَ، جو ڏاهو ڏاهَپَ سان ڏئي.

Gul Hayat Institute

٧

چپيو رهي چانيين، تـو ڏئـي سنيها سَچَٽان؛
آيـل اولانـيين، تـو ڳـالـهـائـي ڳـُجـهـ ۾.

٨

سِگهو اُڏامِي آءُ، تـون پَـکـيَـڙا پرِيَن جـا؛
سِپ کنيِ کريان تانهنجا، ساڻ جواهر جَـڙاءُ؛
عِطر کـتـورِي اوتيان، پِيا مـاڻِـڪ تو مَـٿاءُ؛
سـاري سنيهاءُ، کـي آڻـي ڏيج عـجيبَ جا.

٩

ماريون مام منجهِي کِي تو ٽـُريو تارِيءَ تي چـَوِي؛
سَـچـڻ ڏانهَـن سنجهِـي، ڏاهـو ڏکجِـي آئـيـو.

١٠

آڻي ڪـانگ ڏنـوس، کـو عريضـو عـجيب جو؛
پـيـنـَر سَـپ پنوس، ڳـاريـنـدي ڳـوڙهن سـان.

١١

مون ڏي ڪـالـهـ مُـکـو، دلـبَـرَ دلاسَـن جـو؛
سنـدو رازَ رقعـو، سـو پـڙ واچـيـو وهسـان.

١٢

واچيندي وياس، هـاريون پنهنجي حـالَ کَون؛
نـامـي تـنهن نِياس، پـاڻ لکيـو جو سَـجّٽِـين.

١٣

ڪـانگا ڪتابَتَ، ساري سـارج ساهَ سان؛
اِهـا آمانَتَ، بئي کنهـن عـامَ نـ آچئِـيـن.

١٤

کـتـرريءَ ۾ کَـنيَ، لـويان .لاکـيـٽـي سَيَـئـي؛
جو ڳالهيـون ڏِي تـانهِجـيون، چِپَـرؤن وهن چِـنَـپَ؛
تنا پُـڙ اُتـي تـَنـيَ، ويهَـو تـو وايـون کـري.

١٥

اَڄُ نہ انھيءَ ڏارَ، لامين لَنوين ڪانگڙو؛
جيڪس پِرِيان پارَ، ڏسندي سو ڏکَ پَريو.

١٦

زاغَ نہ تيءَ زبون، ونءُ اُڏامِي اوڏھين؛
نہ تہ خاصو مُنهنجو خون، پوندو ڳچيءَ تانهنجي.

١٧

ڪاغذ قريبَن جو، اَڄ مون کي آئيو؛
ساجن ڪيو سعيو، اَچڻ جو هن پارَ ڏي.

١٨

لِکو ۾ لامين، تو لاکِيٽو لاتيون ڪَري؛
ٽهڪندو تامين، ڏئي سَنيھو سَڄَڻان.

١٩

چڙهيو مَٿي چانيَ، ايئن چوي تو جيڏيون:
'ڪج سِيني ۾ سانيَ، ساري سَنيھن جِي.'

٢٠

ساري ڳالھ سَچي، ڪانگي ڪئي قريبَ جِي؛
ريھي دل رچِي، تنهن نازڪ نياپَن سان.

Gul Hayat Institute

٢١

اَٽيو ڏنا ڪَر، ساٿِي يارَ سَنيھڙا؛
منهنجي پاروئن پکِيَڙا، وڃ دوسياٽي در؛
جو سِڪَ آهي مون سَر، ميان محبوبَن جِي.

٢٢

ڏنا ڪَر آٿي، سدا سِڪَ سَنيھڙا؛
هِينئڙو مون هاٿي، آهہ "سچو" سوداءُ ۾.

ڪافي ١

مانَ پرينءَ پَهچائي، هِي نياپو ڪو نيئِي!

ڳچيءَ پائي ڪپڙو، پاچياٽي پَرچائي،
حال ڏسي وِج هيئِي.

پرين ڏسج پاڻ ڏي، چِتُ نه وِجُ مون تَونِ چائي،
يارَ اسان ڪان پيئي.

الله ڪارڻ آءُ تون سائين، پانهي تِي باڏائي،
بخش اسان ڪي پيئي.

اوهان پاجهون سُپرين،ويني سو ورهَ وسائي،
ڪانگ اڏائي ڪيئِي.

در اوهان جي جو دلبر سائين، ”سچو“ تو سگ سڏائي،
بَڏِي پانهُون پيئِي.

ڪافي ٢

Gul Hayat Institute

هِنيون هوتَن هٿ آهي آهي،
ڪيرُ چوي تا ناهي ناهي!

فَهمُ فراستَ، عقل ارادتَ، نيهَن بِنا ناهِي ناهي.
مست ٿيا مخمور اتاهِين، ڪَل نه پئِي ڪنهن ڏاهي ڏاهي.
ڏوڙا طالِعَ تِين اُنهن جا، يارُ جنِهان نون چاهي چاهي.
وسُ مِڙيوئِي يارَ سَجَڻ جو، هيءَ نماٽي چاهي چاهي.
سَڱُ سِياپو يارَ سَجَڻ سان، ڪير”سچيڏنا“ساهي ساهي!

ڪافي ٣

آءُ اسان وٽِ يارَ تون، آهي هِت اَسان جو حالُ هِي!

اُباڻڪو آهيان گهڻو تورِيءَ پِرين پرديسَ ۾،
آءُ مڙيوئِي، معلومُ ڪر، عاشق سَندو اَحوالُ هِي.

آهِ اوسيڙو اوهان جو، شب روز اکڙين ۾ ميان،
جانِي سَندءِ مون جاڳندي، آهه خواب ۾ بہ خيالُ هِي.

دوست تُنهنجي درَ اُتي، ڏونهين وجهي ويهِي رهان،
منهن ڏيکارج محب مون کي، نہ تہ آهہ ويهڻ هت وبال هِي.

درد مَند جي در پيهِي، آءُ دوستَ دل خوشحال ڪَر،
صدقي ڪريان سِرُ ساهَ سان، ڇا مِلڪ ۾ بيو مالُ هِي.

ويٺي نِهاريان واٽڙِي، تنهنجي اَچڻَ جي لئہ ميان،
لَهہُ سُڌِ سَنديَم ساجن اچي، نہ تہ آهہ جِيڻ جنجال هي.

پاڻون پَري نہ ڪريو مون کي، ڪي دوستَ دلداريون ڏيو،
هوءِ تون سَدائِين ساڻ مون، آهي "سچوءَ" جو سوالُ هِي.

ڪافي ۴

Gul Hayat Institute

آيو مُنهنجي گهر يار،
جنهن جي ڪارڻ مون تي ساتي سَنيايا!

در پيهي مون آئيو، اڄ دوست مِٺو دلدار.
سوئِي گڏيو سُپرين، هو جنهن جو جيءَ کي جار.
بالڪل ڪيائون پانهنجو، ڏنائون قول قرار.
معاف ڪيائون مِهَر سان، مون تي هُئو ميار.
"سچو" سرهائِيءَ ۾، ڇڏ روئڻ زارو زارُ.

ڪافي ٥

راتِ پرينءَ ڪاتي پيئِي، اڙي ساڻِي سَڌ ڏيجو!

پُڇاڻان پرينءَ جي، حالُ اَسان هِت هيئِي،
ساڻُ تَڪيءَ هِڪ ٽيجو!

پَسَڻ ڪارڻ پرينءَ جي، ڪانگ اُڏايم ڪيئي،
نالِ وٺي هيءَ نيجُو!

عرضُ اَرياڻيءَ کي، ناںءَ ڏٺيءَ هِي نيئِي،
ٻانهون ٻَڌِي چڱيا چيجو!

سچو" ٻاران ساٿيو، ڪين ڏوراپا ڏيئي،
پيرين پانڌيو وجي پيجو!

ڪافي ٦

دوست دلاسا ڏيئِي، ڏک ڏوڙو وري ڏيندئِي!

مِتان ويهين مان ڪري، يار سَڄَڻ سان تو پيئِي،
ساڻ نيڻن دل نيندئِي.

مون تا ڏٺا ڪيترا، مارياسي ڪَجلين ڪيئِي،
اَڄ صبح تو وٽ اِيندئِي.

"سچو" آڏو سَڄڻان، ٻانهون ٻڌي آءٌ بيئي،
سيِ بديون بخشيندئِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

هِيئن مَ وڃُ تون ماريون، هوتَ نماڻيءَ کي، ميان!

سِڪ تُنهنجيءَ سُپرين، ڪوڪان هِن کي ڪاريون!
پرين پَري چو وڃين، بارڻ دل ۾ باريون؟
باجَهه باروچا تو پوي، سُڻِي ضعيف جون زاريون.
جايون ساري جيءَ ۾، ورهه آوهان جي واريون.
ميان مشتاقن جون، سَهه آرياڻِي آريون.
سِڪ اُتي تيو سُپرين، ڏک هِتي ڏيهاڙيون.
راتو ڏيهان تو روئي، "سچو" توکي ساريون.

ڪافي ٨

سَڄڻ تُنهنجو بِرهه باري، اسان جِي ساڻ تو ياري،
آءٌ تا بانهِي تون تا سائِين، پڌي بانهان ڪِيم زاري.

اَچانڪ لَنئُ جا تو لائِي، پئِي تا ڪَلَ نہ مون ڪائِي،
وٺيئي جائِي ڪَيئِي سائِي، پاتِيسُون ڳَل ڳچيءَ ڳاري.

وڃو سين طلبَ ۾ توئِي، نہ هو هِت حال مون ڪوئِي،
چوان هِي حال ڪنهن روئِي، معلوم آهي تو کي ساري.

اَلانيِيون عشقَ جي لايون، ويون وسري سَيئِي وايون،
اسان جي طرف ڏي آيون، ڪئِي سبي لوڪَ بيزاري.

لِڪان ڪيئن ڳالهہ هِن دمَ جي، ڏادِي آهي راهَ هِن غم جِي،
ملامَتَ ڪُل عالم جِي، اَسان تا اَصل اِختياري.

"سچو" ڪَر سَوَ شڪرانا، پُڇِي تا بِرهُ بيگانا!
توڙي هِت سي ٿيا ديوانا، مليوسين دوست هِڪواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

يــارَ مــرشِــد تــنــهــنــجــون ديــدان،
مــشــتــاقــن ڪــي مــارنِ ٽِــيــون!

چــڪــي تــ هَــٽــن ٽــيــون چــوهَ منجــهــاران،
ڪانُ بــتيءَ جو بَــچائن ٽــيون.

ڏســڙ ســان ڏور وجــهــن ٽــيــون،
دام دلــيــنِ جــو دپــائــن ٽــيــون.

شــهــبــازن جــان ڪَــرن ســتــونــا،
گــهورَ اُنهيءَ سان گهائِن ٽيون.

جــاڏي چَــڙهــن تــاڏي بــرهــ بُــراقــان،
پــيــر رڪــيــب نــ پــائــن ٽــيــون.

"ســچــوءَ" جــهــڙا سَــويــن هــزاريــن،
ڪي ڪُرنش منجهه ڪنبائِن ٽيون.

Gul Hayat Institute

داستان ستون

١
چڙهيو سَر چانيين، لَنوين جي لاتيون ڪري.
تہ ’سنيها سانيين، جي تا مُڪَئي سَڄڻان‘.

٢
تڪيو تي تاريءَ، لَنوين جي لاتيون ڪري؛
ڏئي سان زاريءَ، اُيي سنيها سَڄڻان.

٣
پارانيا پويون، وجهي ڳوري ڳچيءَ ڪانگ جي؛
ڪيڍي آبُ اکين مان، نيهين نِچويون؛
لُڙڪن سان لويون، تي هئين لائيس هتڙا.

٤
چڙهيو ڏار ڏئي، سنيها جي سڄڻان؛
تو جَڻ روح رڳُن مَون، نياپن ساڻ نِئي؛
جٿو جاءِ تئي، سٿين پارانيا پِرينءَ جا.

٥
اَڄ ڪانگل آيو، مات ڪندي مونجهہ مَون؛
سو تا منهنجي ساهَ کي، سرتيون سيبايو؛
هيڏي هَلايو، اڄُ محبوبن مِهر سان.

٦
اَڄ ڪانگا چئہ ڪِيئن، سَرها ڏنئي سُپرين؟
حالَ اسان هِت هِهڙا، ڪِي هُت پِيي هُئا هِيئن!
جهامَ ڏئي جهڙ جِيئن، تِيئن تِي اوتَ اکين جِي.

٧

ڏاها ٿيءُ نہ ڏورِ، ويهہُ مون کي ٿي ويجهڙو؛
ڪر ڪالهوڪي ڳالهڙي، جان هُئين رات حضور؛
دوستَ اڳين دستور، ڪِي تعظيمان توکي ڏنيون؟

٨

زاغ زبانون ڪيي ، اِهائِي وائِي؛
'پِريان سندي پار جِي، آهہ تو کي واڌائي؛
'پِچي حقيقت حالَ جِي، هُت ساجن سَيائِي؛
'تہ ڪِي عاشق خوش اسان جو، ڪَل ڏئين ڪائِي!'
مون سان بيحد پلائِي، ڪَئي پرينءَ پارؤن تانهنجي.

٩

الله لڳ اُڏام، تون موتي محبوبن ڏي؛
وڃِي ڏيج پِرينءَ کي، اِهو پاڃِيءَ جو پيغام؛
ڪرِيِ قدمن تي پَئي، سَوَ لَک ڏيج سلامَ؛
آهي اوهان رِيءَ سپرين، هِت مِڙيوئِي ماتام؛
'اَچڻ جو اَنجام، ڪَر سِگهو طرف "سچوءَ" جي'.

١٠

نا تہ مرِي ويندو هيءُ، الله لڳ اَچيج تون؛
تو تَون آهي هِن جو، جانِي صدقي جيءُ؛
لاهہِ فراق فقير کون، والِي ويجهو ٿيءُ؛
تون پڻ ان جو ٿيءُ، جو نوڪر تنهنجي نانوَ جو.

١١

سَيِئِي ڏيج ساري، سنيها کي سَڄّڻان،
'اَوهان باجهونِ سپرين، هُت گوندرَ گذاري؛
'گهَڙِي نا گهاري، ميان محبوبن ريِ'.

Gul Hayat Institute

١٢

پَکِي سوئي پَرَ، اَڄ اَڏاٽو اوڏهِين؛
رسيو وڃي اُتهين، سو پانڌي منجهه پَهَرَ؛
آڏو عجيبن جي، ڪيائين سڀ خَبَرَ:
’هُت عاشِقَ ڪي اَوهان بنا، هِنيڙي منجهه حَشَرَ؛
’تو اوتي اکڙين مَون، باراني بَحَرَ؛
’هاڻي ڏيو دلاسو دلبر، متان عاشق اُت مَري وڃي‘.

١٣

ڏار چڙهيو ڏاهو، تو ڏئيم دلاسا دل کي،
تہ ’صبح سانباهو، هو اَچڻ جو عجيبَ کي.‘

١٤

پکيڙا پُويانءِ، لَڙهان موتين سَنديُون؛
اَءُ اَڏامِي اوڏڙو، تا جهوليءَ ۾ جهوليانءِ؛
سَيَئَي کنب ڪتوريءَ ۾، لاڪيٽان لويانءِ؛
پوءِ سارو سَمهويانءِ، هِڪ هِڪ ڪري هَتَن سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آيا ڏنوَ، آيا ڏنوُ، چئہ ڪي پانڌِي آيا!

پِرينءَ ڪي هِن پارَ ڏي، سَلِ ڪي ساٿِي سَعيا!
طرف اسان جي ڪَهُڙي ڪانگلَ، ها روح سندن جا رايا!
وري سگهو ميان ونءُ اوڏاهين، جو سُورن اَسين ستايا.
"سچو" ساري مِيان گهڻو سَنيارَم سَجڻ پِرِي ڪي ئي سِڪايا.

ڪافي ٢

چَشمن يارَ جي مون تي، چئہ جا چوٽ چلائي!

درد مندن جيَ دل اِچانڪ، آٽي عشق آڙائِي.
اَسان نماڻن تي روز ازل کُون، چوَ، تَنهن جي حُسن هلائِي.
بِنهي اکڙين سيف ستم جِي، چوَ جا آٽي چمڪائِي.
بَڙڇِي بِرهَ جِي سِيني اَندر، "سچو" هِن خيالُ کَپائِي.

ڪافي ٣

منهنجي زاري زاري، سُهڻا سائين تو سان!

معلوم توکي ڳالهہ اسان جي
يارَ سڄڻ سا ساري ساري.
هِيءَ تا هيٺِي واءِ وهيٺِي،
بِره اوهان جو باري باري.
دوستَ هِئين ۾ يار سمائين،
گهوٽَ نہ وجهج گهارِي گهاري.
اَصلَ لاڪون آهي اوهان سان،
يار اسان جِي ياري ياري.
طرفون تنهنجي يار "سچوءَ" کي،
آهہ ڳچيءَ ۾ ڳاري ڳاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

يارَ تو سان، ڪي تا ڏينهڙا لَنگهايَم!

راتيان ڏينهان سِر تي ڪيئي، ڏکَ جا مينهڙا وسايَم.
پُڇاڻا اوهان جي ڏاها، ڏايا سي پور پِرايَم.
سِڪ تنهنجي سُپرين، سارائِي سورَ سَلايَم.
پِرين تنهنجي يارَ جا، ڏيهاڙي سي پنڌڙا پُڇايَم.
"سچو" سيءَ ئي آيا جَن لئه، قالان تي روز وجهايَم.

ڪافي ۵

ساڻِي منهنجي يارَ ڪي،
ساري ڏيج سلام!

پرت منهنجي روز ازل ڪان، توسان مُحب مُدام.
چئِي مَڪا هُئُوَ يارَ سَڄَڻ، ميان، اچڻ جا اَنجامَ.
اوهان جي نِي يارَ اچڻ جا، هُلَ پَون هَنگامَ.
"سچوءَ" جيها ڪيترا، تنهنجي در غُلامَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

تو سان يارَ سچڻَ، منهنجي پِرت اَصل کَون پيئي.

اَصل اسان جو عشق توئي سان،
ڪوڙيين آهن ڳالهيون ڪيئِي.

ڪڏهن مُڪو - ڪونہ اسان ڏي،
ڏکين نياپو ڏيئِي.

اَسين توئِي سان هِڪ ٿيندا سين،
وچون وائِي هِجر جِي ويئي.

سي ئِي سانيِج ڳالهيون اسان جون،
جانِي ڪيڙم تو سان جي ئِي.

جي ئِي ڪَيا هَم قولَ توئِي سان،
"سچو" پاڙيندس سي ئِي.

ڪافي ٧

ويهي هِت ڪِيئن وساريِن؟
پِرين تو کي پاڻَ پُڇَن ٿا!

"جيهَو تيهو آهہ اسان جو"، چئہ جو دوستَ چَون ٿا.
ڪڏهن ماندو متان ٿئين تون، تنهنجي اڱڻ اَچَن ٿا.
جڏهن ٿين تيون هُت پچاران، تڏهن هِت پورَ پَون ٿا.
پِرين تو کَون پَري نہ آهن، ويڙهي جَڙ تہ وسَن ٿا.
ماندو مَتان ٿين، خوش تِي "سچو"، هو اَچُ گوش گذارن ٿا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

مانَ پرينَ کي پوي، ڪنِ فرياد آسان جِي!

عشقَ جون ماريون سُٺو سَپيئِي،
اديون ڙِي ناهِيو اُوي.
هن نماڻِيءَ جو يارَ سَجَڻ کي،
حالُ وڃي ڪو چَوي.
هِيءَ تا تَنِ رِيءَ راتو ڏينهان،
راند روئڻ جِي روي.
در دوسَن جي ڪيئي آهن،
"سچوءَ" جيها سَوي.

ڪافي ٩

ساٿِي تون يارَ مُنهنجي کي،
نيئِي پَهچاءِ سَنيهو هي!

تہ "قيد الماء" جي قسمت، وڌِي دورِي تو کون مون کي.
"سي ياڙج واعدا پنهنجا، ڪيا هُيئي يارَ جانِي جي.
"ڪتابَن ۾ وڌم مُنهن تي، تہ تي خورسَندگي حاصل،
"لڳي دل اوچتي توسان، وساري بِرهِ بي تي ٿي.
"مون کي تو تا فراقِي ڪيو، اِها فرياد ڪنهن کي ڏيان؟
"هو جي ڳالهيون ڪِيئي سانولَ" سچوءَ"کي ياد آهن سي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

متفرق کلام

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

بيت سنڌي روجھن بابت

١

روجھُون رڻُ يادِ ڪيون، اُپيون رتُ رڳن؛
ھر ڪنھن ويلَ ھُڳن، اِھڙن اوراتَن ۾.

٢

روجھُون رڻُ ڦِتو ڪري، لاھرِ لھِي آيون؛
ٿِين تار نہ ترايون، جو مُند نہ اُٿن مِينھڙا.

٣

مُندين مِينھن اٿانِ، وري روجھُنِ رڻُ ڦِتو ڪيو؛
ڏولائي جا ڏينھڙا، گھٽا گھر ڏٺانِ؛
اُنھيءَ ڪوُن آرمانِ، لحظي مَنجھہ لھي ويون.

٤

مُندين مينھُن پيونِ، تَرايون، تارِ ٿيون؛
وجڻُ مٿين ماٿرين، ٿاڪن تي ٿيونِ؛
وِسري ڪينَ ويونِ، سورڻُ ريجاٽِن جو.

٥

ھنيَڙو چڏي ھُتِ، ٿيون روانيون روجھون؛
ڏکيا اَوسَر ڏينھڙا، ٿيون گُذارنِ ھِت؛
اَنئي پَھر چِت، وطن تَن نہ وسري.

٦

رڻُ چڏي روجھُون، ڪا ڏس چِتائي ھَليون؛
جيلھان مُند نہ اُنا مِينھڙا، تيلھان ٿيون ڪوجھون؛
لَڪَنِ جون لوجھُون، جَرين جالِڻَ ھَليون.

---

* مرتب پاران "بيت سنڌي روجھن بابت"، "بيت سنڌي پورب جا" بعد آيل آھن، پر جيئن تہ سُرن جي ترتيب سان رکيل مواد کان سواءِ ٻيو سمورو ڪلام "متفرقہ ڪلام" واري حصي ۾ ڏنو ويو آھي ۽ ھي بيت پڻ ڪنھن "سُر" سان لاڳاپيل نہ ڏيکاريا ويا آھن، تنھنڪري بيتن کي الڳ عنوان ڏئي "بيت سنڌي پورب جا" بعد رکيو اٿس، جنھن لاءِ مناسب اھو چاتم تہ ھي بيت ان ئي عنوان سان "متفرق ڪلام" ۾ ھِت شامل ڪجن.

Gul Hayat Institute

٧
ماتَر مينهن پِيانِ، روجهان موتِي آئيون؛
اوسَر سَندا ڏينهڙا، وسري سپ ويانِ؛
تاڻا ٿر تيانِ، ڦَتيون ڦوڙيون گَڏيون.

٨
جڏهن ٿيا ابَر، تڏهن روجهُن ڳاتَ متي ڪيا؛
مولِيُ وچڙيون ميڙيون، جن تي گذاريا اوسَر؛
پهاڙيءَ جي پاندَ ۾، گڏجي ڪَن گُذر؛
ٿيون سيئي سَر، لَنگهيَن ڏکيا ڏينهڙا.

٩
جي ڦَتيون جي ڦوڙيون، اُني اچي گَڏ ٿيون؛
اوسَر ڪَيون هُيون، اورَنيون اوريون؛
لَکين ڪِروڙيون، رڻ سيوئي روجهيون.

١٠
روجهڙين اُتاءُ، لنگهيا اوسَر ڏينهڙا؛
موليُ آندا مِينهڙا، پتهنجي مهر مٿاءُ؛
جي هيون ويچاريون وِڇڙيون، هڪڙيون پيَن ڪاءُ؛
ويُن ڏولُ وِڇاءُ، اُني اچي گَڏيُون.

١١
آسَروند آهين، روجهون راٽيون رڻ ۾؛
آپيون پيون آپ ڏي، ٿيو وائڙيون واجهائين؛
رڙيون ڪيو رڻ ۾، ٿيون بُوندون بَرسائين؛
تنهن ڪُنب ٿيون ڪاهين، جنهن ڪُنبَ وَسَن مِينهڙا.

١٢
”سچو“ رک سَماءُ، تو ماٺهو روجهن سبان گڏين؛
هاٺي صبر مَنجهِ ٿي آءُ، ڪمائي پوري ڪري.

Gul Hayat Institute

١٣

آيون وَس چڙي، جو مُندين اُتَن مينهڙا؛
موليٰ سندي مِهر آهه، جي وچڙيون گڏ گَڏي؛
لٿيون لاهه لڏي، روجهون ريجاڻِن تي.

١۴

رٺــئون روجهيون آيون، وين اوسَر ڏينهن؛
مندين اُتن مينهن، ڪيئون رُخ ريجان تي.

١۵

رٺئون آيون روجهون، جو سنياليائون ديسُ؛
مُندين اُتَن مينهڙا، وسري وين پرديسُ؛
جي هيون اُتي ريءَ اَديسُ، سي پڻ سرهيون ساهَ ۾.

١٦

جي اوسَر ڏسي روجهيون، رڻَ چڙهي ويئيون؛
تن کي وچي اُتهَين، پَلڪان کي پيئون؛
پوءِ مُندين اُتن مينهڙا، سَبزيون سڀ ريئيون؛
ڀوَ واري ڀيئيون، ڀليون گاهَ گُلن تي.

١٧

رڻِ چڙهي روجهان، ويون وري ڪَٽُ ڪري؛
سَبز سپٽيون آئون ساوڙيون، سَيڪا چاڪُ چَري؛
ڀُري آئيون ڀِيئي تي، ڀهاڙئن ڀَري؛
ويَن ڏولائي ڏينهڙا، سَيڪا يَلُ يَري؛
"سچو" مون نه سَري، ريءَ ميلائي سَجٽين.

١٨

جي رڻ چَڙهيون روجهڙيون، ڪيون ڏولاون ڏڪيون؛
جبلن سَندي جهولئين، ڀرُ هيون ڀڪيون؛
ٿيون هاٿي سڀ سُکيون، جو مُندين اُتن مينهڙا.

Gul Hayat Institute

١٩

هِنيون لاهي هَليون، روجهان رڻَ چتاءِ؛
موتي مِهر موليٰ جي تين، جو اُنن مينهن مَتاءِ؛
ڏولائي جا ڏينهڙا، لاٿا پاڻَ خداءِ؛
وري پنهنجي ديس ڏي، وريون جاءِ بجاءِ؛
واري وسَ وساءِ، ڪا رازقَ روجهڙيَن تي.

٢٠

روجهون وڃي واٽَ، هليون تَرايَن تل تي؛
گولاڙن جي گَس تان، چَتَن مِٺي ماٽ؛
لاهي اَج آساٽَ، راهِي ٿيون رڻَ راهَ ڏي.

٢١

روجهون ريجاڻن تي، لنگهي لَس ويون؛
بوندون جِت بارانَ جون، پَهاڙين پيون؛
رڻَ ۾ سي رهيون، جن پنڌ نہ ڪيو پهاڙ جو.

٢٢

راهي ٿيون رڻ راهَ ڏي، لاهي اوستَ اَج؛
پهاڙيءَ مان پَجَ، روجهن ڪيا رجَ تي.

٢٣

راهِي ٿيون رڻ راه ڏي، لاهي اُج اُساٽ؛
اَچي وُٺُن اوچتو، وڏ ڦڙو ۾ واٽَ؛
رعد جي رڙين تي، ڏهي ڏنائون تاٽَ؛
پُڳيون منجهہ پهاٽَ، لَٿَن سِڪَ "سچو" چوي.

٢٤

وڃي وٽَ پَهاڙَ جِي، هليون منجهان هيجَ؛
رِسي مَٿي ريجَ، پاندوڙيَن پيا ڪيا.

Gul Hayat Institute

٢٥

رڻَ چڙهي روجهون ويون، ڏسي اوسَر ۾ اولا؛
اُنا مينهن مِهر جا، مِهر ڪئي مَوليٰ؛
روجهون ريجهيون، ڏسي ڪري ريجڪ رسيلا؛
واحد وسيلا، پٽَن تي پڌرا ڪيا.

٢٦

روجهُن زارو زار، اُيي رنو رڻَ ۾؛
رڙيو ن سُٺي رُلِيَن جون، سعيو ڪيو ستارَ؛
ساري ساز سُرودَ سان، سارنگ لَڌين سارَ؛
روجهن سباڻ رهاڻ لئہ، ڪِنوٽين ڪئي ڪيڪارَ؛
تهي هليون تيلن تي، سُٺي گوڙ گجڪارَ؛
وسي وسَ وڏي ڪَئي، وسڻ جي وسڪارَ؛
تانگهيون تارئون تار ٿيون، ترايون تلهارَ؛
سَچي لَڌڙي سارَ، سِگهي تن سڪَ وارئين.

٢٧

ڦوڙائي جون ڦَٽيون، ڦوڳيون ٿيون ڦولهين؛
آبر سندي آسَري، ٺَڪَرَ ٿيون ٺولهين؛
ڳوليو ٿيون ڳولهين، ترايون تَر پَريون.

٢٨

”مُندائتا موتِيا“، روجهون چَوَن روئِي؛
”قسمتَ قيدالماءِ“کي، ڪونَ جهَلي ڪوئِي؛
”سائين سِگهوئي، ڪَندو وسَ ولهِن تي!“

Gul Hayat Institute

٢٩

”منداَئتا موتيا،“ روئِي چَون روجهون:
”ڪمينيون ڪوجهيون، قادرَ تنهنجيون آهيون!“.

٣٠

پانڌوڙيون پهاڙَ جون، رڻين ڪوه رهن:
لوچي بسي لَهَن، جن ”سچو“ ٻَڌو سندرو.

٣١

ماڻر مٿاهان پنڌڙا، پانڌوڙيون پُرن:
سانگن مٿي سَرڙا، چَريو بسي چَرن:
وري ٿيون ورن، ”سچل“ سي ساٿيهہ تي.

٣٢

چِڏي رڻ راهِي ٿِي، روهَن مٿي روجهہ:
پيلي پَئي بوجهہ، چَرڻ جِي تنهن چِت ۾.

٣٣

روهَن اَندر روجهڙيُون، ڪيون ڏکيون ڏولاون:
”سچل“ سي ساون، سُڪيون ڪيون سُڪديسَ ۾.

٣٤

پَلر پهاڙين پَلٽيا، واحد ڪَين وس:
لنگهي ويون لَسَ، روجهون ريجاڻَن تي.

Gul Hayat Institute

دوھا

شَي آهيان ڪاڪيون ڪهڙِي، جا سمجهي نہ چاڻان!

بعضي پايان پُتلي، يا آهيان گُڏيءَ ڏور،
يا گوءِ آهيان هٿيارَ جي، يا وانگيءَ وانگر زور.

يا تا محل آهيان، جنهن ۾ شهنشاه،
ٻوليون ڪري ڪيتريون، ٿو درنئون داناه.

يا تا گهوڙو آهيان، جو هَلائي هَسوار،
يا تا موج درياهَ جِي، جا ٻوڙي ٿي پاهار.

يا مِهنديءَ گل تا آهيان، جنهن اندر لالائي،
يا آهيان گل گلاب جو، جنهن سِر ۾ سرهائي.

يا تا چشمو آهيان، جو اَبر پَريو آب،
تنهن ۾ سايو سج جو، يا پاچوئي مَهتابُ.

يا تا پاچوئي حق جو، اَءُ اصل ڪُون آهيان،
جنهن ۾ ڳالهہ ناهِ تا، سو پِي تا ناهيان.

ڳالهہ ”سَچوءَ“ تا سَمجهِي، ڪُون هاديءَ اِهائِي،
تا غير خدا جو ناهيين، آهين صاحب سدائي.

Gul Hayat Institute

هدايت ١

رمزان سي هاديءَ جون، ميان، جيڪي چيائون مون کي سي سَلَڻ ناهن،
هوءِ هوءِ - ٽريون آهن دل تي!

ڳالهيون ڪري ڳُجهه جون، تا صاحبُ سَمجهائِين،
"لاالہ" ڪُون اڳنان تا هادِي هلائين،
سَمجهڻ "سَمع بَصَر" جو تا فائِقَ فرمائِين.

"خوديون خاص نہ پائنجو هِي نِت نِت نمازان،
چاٽو پِلي ڳالهڙِي هِي سوز و گدازان،
اٿو 'اَنَاالحقّ' جا اِهي عِبرت آوازان."

هَي هَي هِڪڙِي ڏينهڙِي، تا هادي اِئين چَون، "
جَن نہ سمجهِي هِت ڳالهڙِي سي سِيان گهٽو رون،
جَن سُڃاتو هتهين، سي هُت پِرِي اِئين هُون."

"جيڪي پَليون ڳالهڙيون، اُنهن پُڇَڻ پَري آهہ،
ڪوڙا قصا ڪُهہ پئا يار - سُڃاڻ سَواءِ،
پُر جهَڻ آهي پاڻ ڪي، بي پَلي بات نہ ڪاءِ."

هاديءَ حقيقت جي، يار، موڙِي هيئن چيو:
"اَقا آهي هيءُ ادا آهي ڪونہ ٻيو،
جي ئِي لنگهيا سَبَ ڪَون، يارمُقصد تن تيو،
سائين ساڳيو سو اَٿو، جو وجودئن ويو."

هدايت ٢

مرشِدَ هادي رهنما، تا سَمجهائِن اِئين:

"هُو تُون جاڻج پاڻ کي، متان هيءُ ٿئين،
"وحدت جي چوگان ۾، اِها گوءِ نئِين،
"'سچو' ساڻ يقين جي، هِي حال ڏي هِئين."

هدايت ٣

هادي ويڙهي آيو، هاڻي سائينءَ هِيئن سمجهايو، والِي ويڙهي آيو!

”ڪٿهن ٿيو ڪونڪو، عاشقن آرام، ميان،
راتو ڏينهان تن اُتي محبت جو ماتام، ميان.“

”خاڪون هَلج خاص تي ڪر پاڻيءَ ڳون پرواز، ميان،
چڙيءَ چنبو ماريئي، تي شاهِينءِ شهباز، ميان.“

”جيڪو اَصل آهي، ٿيو هاڻي سو سلطان، ميان،
گهوڙي چڙهندڙ گم ٿيو، پيو گهوڙو ۾ جولان، ميان.“

”گرد ڳجهو ڪيو طالبو، اهو گهوڙي جو هسوار، ميان،
گهوڙي وارو گم ٿيو، اُپريو گردغبار، ميان.“

”آيو بحر جوش ۾ تڏهن موج پئي پاهار، ميان،
هَي هَي آيو نانءُ ۾، ٿيو ساوڻ جو سينگار، ميان.“

”لڙَ منجهَون ٿيو اُچو ڪارو، اَصل سو درياه، ميان،
بيحد رنگ گهڻا ٿيا پاهر، هرڪو ٿيو گمراه، ميان.“

”سانوڻ لٿو، هڪ ٿي، تڏهن پاڻي موتيو پوءِ، ميان،
ڪارو اچو لڙ ٿيو، اهو سارو سمونبوءِ، ميان.“

”نانءُ لَهي ويا پاهريان، اهو باقي رهيو نام، ميان،
ڪوران، ڪَسيان، واهڙان، هت ڪلي ٿيا گمنام، ميان.“

”هِت سَيئِي درياه ٿيو، پيو ڪوڙا لٿا نانءُ، ميان،
اولَ آخر هڪ ٿيو، وِيا وچائون ڳنان، ميان.“

”اصل جيڪي هوس آءُ آهيان هِت پي سو، ميان،
آخر ٿيندس وچي اُهو ئي، هڏ آهِيان ڪونه پيو، ميان.“

”اکيون اکڙين ۾ رکي، تون پنهنجو پاڻ سُڄاڻ، ميان،
پوي نظر جت تانهنجي، تت پنهنجو چشم چال، ميان.“

”اکيون اکڙين ۾ رکين، تا هِت هُت ’تون‘ هين ’آءُ‘، ميان،
جي خبر اکين جي لَهيين، تا تون نرالو نانءُ، ميان.“

”اکين مون معلوم ٿئي اِهو صورت جو سينگار، ميان،
’سچو‘ سارو سچ ٿيو، پيو ناهي تفاوت وار، ميان.“

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آج تون اسان وٽ آءُ، تون ميئنهن والَ ميهارَ، ميان!

پاٽي آپڙڻ نا ڏئي، هڪ ويريون ۾ پيو واءُ، ميان.
ڪارِي، ڪُن لَهريون لسان، دورَ وڏي درياءُ، ميان.
ساهَــڙَ سببون تانهنجي، سَرتيون ڏين نـہ ساءُ، ميان.
پِرين وڙئون پانهنجي، "سچوءُ" لَهـ سماءُ، ميان.

ڪافي ٢

لـَڙ وهي لوهاٽو، يارَ، وي!

سا ڪيئن ترسي تار ۾، جيءُ جنهين جهوراٽو.
ڪاهيو پـوي ڪُن ۾، ڏنِس عـشـق اوراٽـو.
ساهَڙ ٻاجهـون ساهَ ڪي، ڪيـو ورهَ ويڳاٽو.
سانولُ سـدا آهـِ مُون، اوهين سـيـئِي ٽيون جاٽو.
پچنـدو اَچـي پـاٽهـين، "سـچل" يارُ سِياٽو.

ڪافي ٣

Gul Hayat Institute

اُڪوڙِي! آءُ ڪير آهيان، ذات نـہ ڄاٽان ڪير!

سَهي ڪَري ڪين سگهان ٿو، پينَر پنهنجو پيرُ.
ڪاٿَئون تِي آءُ ڪاٿي آيس، پرتَئون پاتم پيرُ.
ساڳيو ئي سو رانجهو آهيان، تنهن ۾ ڦندُ نـہ ڦيرُ.
پاٿوُن جاٽي پر گـهمـايَم، سُرهـو ڪَيَڙم سـيرُ.
جوڳي ٿـي ڪَرَ جوڳ پـچايم، ڏايو ڪِيُم اَنڌيرُ.
مَڪي مَنجهہ مَسِيت بڻايَم، جٽيو جيسلمير.
"سچو" نانءُ تہ آهي منهنجو، هَڏِ نـہ آهيان غيـر.

ڪافي ۴

ساٿي ڙي ديسَ دلبر جا، سِڱهو وچ پار پرين جي؛
خبر ڪا خيرَ جي آڻين، آهي خوش خاص سو مَظهرِ!

پانڌِي پيغامَ هي ني تون، سنياري دوست کي ڏي تون،
ڳالهيون ڪر ياد پِي کي تون، آهينم تون دل گهريو دلبر.

عاشق ايڏهن نهاري ٿو، تو لئہ گوندرِ گذاري ٿو،
سَڄَڻُ تو سَرس ساري ٿو، اُوهان لڳ آهہِ مُنتظر.

زياده ٿو ڪري زاري، ڪيائين سَوَ ڳچيءَ ڳاري،
مَ ڪج تنهن کون بيزاري، ڏسي ڏوهن سندو دفتر.

دردَ ۾ دل بَجانو ٿيو، اُتي يَڪدل يَگانو ٿيو،
وٺي نياپا روانو ٿيو، رسيو تاروءَ وچي رهبر.

اڳيون پِي پاجهہ هَت پيئي، وائي تا هجر جي ويئِي،
دلاسا دوست ڪيا ڪيئي، لِڪڻ کون هِن اُهي پاهر.

آهي سپ خيال هِي منهنجو، اوڏنهن ويو حال هي منهنجو،
”سچُو“ ري سوالُ هي منهنجو، حضوريءَ ۾ ٿيو حاضر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

تنهنجي چشمن چيٽَڪ لايو،
آءٌ هاڻي ڪِئن ڪريان!

ڪَلّ نہ مون کي ڪا هئي، عشق اَچانڪ آيو.
دل اسانجڙيءَ لعل لپيٽيو، رمزن جو رنگ لايو.
سدا گهُرجي ”سچوءَ“ کي، محبت جو نِي مايو.

ڪافي ٦

يارَ تئين وجي ياڪي،
متان هيءَ وسارين، ميان!

پيو سَيو مون وسريو، برهُ رهيو هڪ باقي.
تنهنجي طالبَ آهيان، محبَ مون تا ميثاقي.
ڪم منهنجو ڪيچ ۾، هاڙهو سَيُ هَلاڪي.
لاهج پنهنجي لطفَ سان، گوليءَ ڪون غمناڪي.
ڪَر پاچاڻي پنهنجي، ”سچُو“ هيءَ ڪساڪي.

ڪافي ٧

هِيءَ غريب نماڻي،
ڪيئن بيراڳڻِ ڪَيَئَ!

معاف مدايون ڪَر تَنهين تَون، الهہ لڳ آرياڻي،
پيش اچي جا پيَئَ.

بِيٺِي آهيان يار انهيءَ تي، حُب منجهوُن هوتياڻِي،
ڳالهہ چُڪِيءَ جا چيئَ.

هڪ خيال نِي دل تي تنهنجو، تنهن ڪَيَس جوڳياڻِي،
خيال ٻيا سڀ ڪَنيئَ.

وعدن واري ڳالهہ اَسان سان، هوتَ ڪَيَءِ جا هاڻي،
ڪيئن وسري سا ويئَ.

ڏکَ ڏوراپا ڪهڙا توسان، پرين سا ڪيئَ پُڇاڻي ۾
نال نماڻِي نہ نِيَئَ.

پَري نوڪَ نيهَن جِي سائين، ”سچوءَ“ ڪي نِي سُڃاڻي،
هوت پَري جا هَنيئَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

عِشق اسان وٽ آءُ، اچي تو تا سانوڻ لايا!

چئنچل چيهل تي چوڌاري، مينهن رات ڪئي موچاري،
عزت لڌي آسمان، پرين اچي پير گهُمايا.

بوندَ بِرهَ جي بَرسي باري، جوشَ اکِين مون جرَ تيا جاري،
بيحد تيا بارانَ، اصلَ ڪون واهَ وهايا.

گل ڦل گاهن ڪِئي گلزاري، مَچيائون سارنگ جي سرداري،
سَهسين تيا سامان، اَکين اچي آگمَ لايا.

يار "سَچَل" چئي مُحب مِليا سي، بيشڪ دل جا دردَ لٿا سي،
شاهي رکيائون شان، اچي تَن حُڪم هَلايا.

ڪافي ٩

عِشق پنهنجي جي خَبر جي ڪَنهن اَدا عاشِق آهي،
مُشرڪ ۽ مُرتَد آهي، توڙي اهو تارڪ آهي.

جو تيو گُم يار ۾، پاڻ ئي ڪون لا تعلق آهي،
پانهنجي هُوتَئون اُهو، هَر فعل ڪون فارق آهي.

ڪُفر ۽ اسلام ڪونِ، لاڙو انهيءَ لاشڪ آهي،
رمزتا هِن راز جي، سمجهي سوئي سالِڪ آهي.

دائم دوئيءَ وارن نظرَ، هڪ خلق بيو خالق آهي،
آپتي جو عبرت جون اکيون، تنهن کي مڙيوئي مالڪ آهي.

جيئَن هاديءَ فرمائيو، سوئي سڀيو برحق آهي،
سو "سچوءَ" مُرشد سچو، جو پير عبدالحق آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

جيءَ آئيــن پَلي آئيـن تـون،
ڪنـهن منزل مـون پهچائيــن تون،

تو موتي سِرُ وِڃائين تون!

سرمدَ کي ڏيئِي لَتَ کهايئِي، سوريءَ تي مَنصور چڙهايئي،
شيخ عطار جو سِرُ وڃايئي، هاڻي هيڏي پندَ پُڄائين تون.

زڪريا ساڻُ ڪرتَ چِيرائي، يوسف کي مَنجهہ کوهَ وجهايئي،
شمس مُلن جي هٿئون مارايئي، عاشِقَ تو آزمائِين تون.

جٺيو ڪفر صنعان وجهايئي، بُلي شاه کي ذبح ڪرايئي؛
جعفر کي درياء ٻوڙايئي، تن کي پار لنگهائِين تون.

گهاٽي ۾ بلاول پيڙايئي، عنايت ميدانَ مارايئي؛
ڪرمَل کي هِنَ حُڪم هِلايئي، ڦيرُوءَ ڪَنڌ ڪپائين تون.

قاسِم دُرن ساڻ سَنايئي، موسيٰ کي ٻي سُهاڳَ وِنايئي،
اڪيداسَ تَعزير ڏوايئي، سو اَڄُ ساڳيو آهين تون.

"سچو" سَندءِ پندَ پُڄائي، گهوريو پنهنجو سِر گهُمائي،
نِيهن واري ڳالِهہ ڳالهائي، عاشق تي فرمائين تون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

حڪم تهنجو تو هلي، پَر ڏوهہ پاڻ ئي کي ڏيان!

آهي "فَعالءِ لمَا يُريدُ." نانءِ هِيءَ ڪاڏي نِيان؟
آهي "وَبي يَنطِقُ وَ يُبصِرُ"، تر نہ توريءَ جيان.
جاڏهن اچي ظاهر ٿئين، هَل هيجَ! مَون تاڏي هيان.
"يَرجِعُ اِلئٰ اَصلِه" سڻُ مامَ هِيءَ مـوُن هـان مِيان.
گمنام غمزي ۾ ڪرين، ساڳيو "سچو" سوئي ٿيان.

ڪافي ١٢

دِل چَپَن سان جي چُمين، پير مُغان جو آستان،
محبَت سچي محبوبَ جي، بانڪا وجي تون باس تان.

ڪي ڏينهن مون دلدار لئہ، ورد ۽ وظائف تي پڙهيا،
جڏهن عشق آرانيا ڏنا، ٿيون خود خدا جون خواستان.

جڏهن شوق مون شامل ٿيو، ٻيو خيال خاطر کون ويون،
هڪ واسطو تنهنجو رهيو، وسري ويون ٻيون واسطان.

راهون سيئي گمراهہ ٿيون، جي مون پچين تون ڳالهڙي،
ڪر ڳـُـنري ٻئي گوڙ ڪان، اَتَئي راهِ رب جي راستان.

رنگ روح ڪي جيڪو لڳو، دنيا ۽ عقبيٰ پٺ پـَڳو،
غمزي تنهن گم ڪُل ڪيو، وهَواه ٻيا وسواس تان.

عشق جي ڙي جيڏيون، ناهي تماميت ادا،
چاهون چوائي تو گهٽو، هِي درد مون ڪي داستان.

”سچو“ سدا سِڪَ ۾ رهين، متان تون جهَلين روئٽيون اکيون،
هت درد وارن جي پرين، پاٿهِين ڪرن ٿا پاس تان.

ڪافي ١٣

ڪَنهِن سان ڪَيَم نہ ڪَلَ،
جو سودو آندم پاڻَ سان.

سودو ڪَنهِن نہ پُڇيو، آيس ۾ مشڪل.
گران قيمت ڪون سَيَئي، موتيا تنهن مَهَل.
سودي هھڙي جي اتي، لاهن سي نقل.
ميڙون موڙن تي ڪري، عالمَ ڪئي اُچَلَ.
حال ڏسي تا هُنَ جو، جيڱڙو منجهہ چَنچَل.
ڏوه نہ مون ڪي ڪوڏيو، پئي خَلقَ منجهہ خَلَلَ.
”سچوءَ“ سرفرازُ ڪيو، آٿي سو عشقِ اُجهَل.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴

صحيح سڄاتوسي، هاڻي اَصل اسان جو تون آهين!

عاشقَ متان اوتيين، پنبڻيَن مون پاڻي.
ڪڏهن اسان جي ڳالهہ ڪون، عذر متان ڪو آڻي.
عاشق مِني ڳالهہ جي، ميان، وَري تا ڏين وراڻي.
ڏينهن ٿون نئين آهي سا ، ميان، ناهي سا پرت پُراڻي.
تن ۾ تنهنجي اصل آسان جي، "سچو" ري سِڪَ سَماڻي.

ڪافي ۱۵

آهيان اوهانجڙو آئين- دوست چوين ڪير آهين؟

پِرين ڏسج تون پاڻَ ڏي، اَءُ ٻانهو تون سائين.
پنهنجي درئون سُپرين، پير منهنجي در پائين.
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، ميان، پِرينءَ ڪي پَرچائين.
اَءُ اُوهانجڙو آهيان، چِت نہ مان تَون چائين.
ديدان ڪَڻُ تون مَتي الله لَڳ، ميان "سچوءَ" کي سَرچائين.

ڪافي ۱۶

جيڏيون مون کي چو ٿيون جهليو،
ويندس پرينءَ جي پار!

هُنَ پَرِ پيرا تي ڪريان، جو مون هُتِ روح رَليو.
ڏانهُن گهڻا ڏينهَڙا، مون تي عِشق اَليو.
روح پريان جي پارَ ڏي، وني سا حُبَ هَليو.
پِريان سندي پارَ ڏهون، پاڙيچيون نہ پَليو.
"سچوءَ" جوڙي سَرتيون، محبَتَ مَن مَليو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

منهنجو هنئڙو وڃي پيو، پرينءَ جي پار، وو!

سپيريان ڏي سرتيون، مون کي نيهڙي نيو.
ڳُٺين ڳالهيين يارَ سَڄَڻ جي، سبوگهو ساه ڪيو.
پاٿون پائي اڱڻ آسان جي، لالن شال ليو.
جَڙ لڳي هُيوَ جيڏيون، تہ ڪيئن مون ڏوه ڏيو؟
سُپيران جي سِڪَ ۾، مون سان بيلي ڪونہَ بيو.
سڳَ سڄڻ سان سگ "سچوءَ" جو، جيڏيون جيءَ ٿيو.

ڪافي ١٨

دل جا دلبر يار، سگهو سگهو ايندو رهين!

اسان نماڻن جي ناءَ سائينءَ جي، لهين تون سار سنڀارَ.
پار اوهان جي ڪيئي مڪاسين، قاصد سَوَ هزار.
اوهان باجهون يار پيارا، اَچن تا اوتار.
سي تون پاڙج پرين پانهنجا، ڪَيوَ جي قول قرار.
هوءَ جا هيڙي متي منهنجي تي، ڪرين سا معاف ميار.
"سچو" اوهان لئہ يار سياڻا، روئي سو زارون زار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

پڇو نہ منهنجڙي ذات، جوئي آهيان سوئي آهيان!

اڄڻ آسان جو ٿيو اُتاهين، جاتي ڏينهن نہ رات.
ظاهر آهِ زبانون منهنجي، "الاقرب" سندءِ ڪلمات.
"سچو" سر سهي ڪر پنهنجو، عشق منجهون عِشقات.

ڪافي ٢٠

مڙس ٿي منصور چئہ، نہ تہ ڪيم چئہ منصور هان،
منصور جي منزل اتي، ڏاڍا تماچا تهمتان.

سگهہ نہ جي ساري سگهين، منهن رکين تنهن تي متان.
چو چوڪراٽيءَ ۾ پئي، رانديون روين راتو ڏيهان.
احوال سڀ اسرار جو، سائين عشق کي آهي عيان.
ٿـڙڪو نڳيءَ ۾ ناه جو، ناحق ڪرين ٿو ناتوان.
هِن کي چيو هُن کي چوين، "آهيان لاهوتي لاطمع"!
منصور جي تنهن ملڪ تي، آهن سدا توڪان نوان.
سُڻ "سچو" تون سمجهہ رک، توکي چڱائي ٿو چوان.

ڪافي ٢١

وهيان وساريان ڪيئن، جيڏيون جي لنءُ لائي ويا!

گهوري چڏيم هي گهر جايون، بره بهيران پنيءُ لايون،
پير نہ پوءِ ورايان، وري سنياريان ڪيئن؟

شهر پنيور ڪان ٿيم آزادي، ڪيچ ويندي ٿي ڏنم شادي،
تنهن سان نينهن نباهيان، پوءِ نهاريان ڪيئن.

Gul Hayat Institute

ٿي ٿي منهنجي دلڙي ديواني، محبت ڪيڙيس آهُ مستاني،
در در ڦيريون پايان، هت گذاريان ڪيئن؟

پور پرينءَ جي ڪئي پٽرائي، اوڙي پاڙي وڃتي وائي،
چاڪي عِشق چپايان، هُڻ گهر گهاريان ڪيئن.

ڪيچيڙن جي ڪم اَچان جي، رنگ - پِرين جي رنگ رچان جي،
"سچو" ري ڳُڻ ڳايان، هي سرُ واريان ڪيئن.

ڪافي ٢٢

اوهين پنهنجو پاڻ آهيو- ننگَ نباهڻ وارا!

هيءَ نماڻي عيبَن هاڻي، هٿ مَٿئون مون نہ لاهيو،
- نيڻ وهايائِن نارا.

عاشق سندوَ آهن اُداسي، چاه مَنجهون سي چاهيو،
- جي وره ڪيا ويچارا.

ميلائي جو مشتاقن سان، تاهہ ڪو سِگهڙو ناهيو،
- مَر تا ڪرن نظارا.

اصل لاڪون آهن اوهان تي، پاڻ پرين نباهيو،
- ڪَم "سچوءَ" جا سارا.

ڪافي ٢٣

تي تون رهبر راهي، پِريان سندي پار ڏي.

ڏيهہ اُنهيءَ جي ساتي تون سگهڙي، آءُ لهي آگاهي.
تِر نہ هڪڙو ترس اِتاهين، والي آهي تنهنجو واهي.
هِن نماڻيءَ سان نانءَ سائينءَ جي، ڪرين تون هيءَ همراهي.
درد اسان جي جِي اڳيان دوستن، ڏيندا هي نيڻ گواهي.
يار مسافر سگهو "سچوءَ" سان، آئي تون ميڙِ اِلاهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٤

جاني جدائيءَ ماريو، ڏينهن ڏهلا سي گهوريا!

اُصل لاڪون آهيان اوهان جي، ويچاريءَ نہ وساريو.
نانءَ سائينءَ جي اسان نماڻن سان، اُچي سو ڳڏ گذاريو.
مشتاقن ڏي مهر پئي تاڪٽي نيڻ نهاريو.
پري نہ پاڻُون يار ڪريجو، پنهنجيءَ وَٽِ ويهاريو.
سَگ "سچو" آهي در تنهنجي جو، پنهنجي سو ڪَي قطاريو.

ڪافي ٢٥

ٿورا ڪيڏا مون سان لايا، يار سانگيڙي، ميان!

جيئن چيوسي تيئن مچيائون، موتي نہ تن موٽايا.
چُپ چپاتي ويڙهي اسان جي، اَج اَچانڪ آيا.
دل سان لايم هو جي دلبر، سچا سخن فرمايا.
ڏکن سکن ڏي ڪين ڏنائون، توڙي عاشقَ تي آزمايا.
"سچو" هئاسي اُداسي جَن لئہ، سي مولئ محب ملايا.

ڪافي ٢٦

اڄ جو جوڳي آيو، ناتہ تَنهن جو نہ تي ڇاٽان!

سر جهٽائون جوڳن واريون، لڱين تنهن بسمو لايو.
نري جوڳي، نري سنياسي، تنهن ساميءَ نانءُ سڏايو.
ذات اِنهيءَ جي نہ تي سڃاڻان، چندين پاڻ ڇُپايو.
ڪڏهن نہ ڏٺم ڏيهہ اِنهيءَ ۾، مولئ سو آڻي مِلايو.
ڏسڻ سان تنهن جوڳيءَ جي، مون ڏايو پور پرايو.
سيرين بازارين گِهڻ گِهڻ گهنگهرو، ڇَمَ ڇَم تنهن ڇَمڪايو.
سوڻي ساڳيو رانجهَڻ هيَڙو، "سچوءَ" سر سٽايو.

ڪافي ٢٧

هُتئون هَلِي هِت آئين
ڪَرڻ واپار ڙي وڻجارا!

وچ بازار جي چوسُولَ وچ ۾، پڙيِ پرت جي پائين.
شاهَ پنهنجي سان وعدو جو ڪَيڙءِ، ڏينهن سمجهي چت لائين .
شاهوڪاريءَ جي ڪوٺي جا پاتَي، سا ويهج ڪيمَ وَسائين.
وڻج وره جو ٽئي موتي لعَلان، بي گهور سا ڪِيمَ گهُمائين.
سودو سَچَ جو آهي "سَچو" هِي، ڪوڙَ ڪَنگڻ ڪَچ ڪائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٨

حَج ڦِرِي ڪِيَم هَاڻي، ماريس تنهنجي ماڻي،
الله چاڻي!

تنهن ڏينهن لاڪُون يار اُوهان سان، لايو نِيهُن هِن نماڻي،
الله چاڻي!
ويني ڏسان وات اوهان جِي، آءُ پَلا هِن پاڻي،
الله چاڻي!
جيهي تيهي آهيان اوهان جي، سائين تون پاڻَ سڃاڻي،
الله چاڻي!
راتيان ڏينهان يار سَڄَڻ مِيان، تَن توئي ڏي تاڻِي،
الله چاڻي!
ڏوڙا طالع تِين "سَچوءَ" جا، الله جي تو ڪي آڻِي،
الله چاڻي!

ڪافي ٢٩

حال اُچي ڏس هاڻي، وَهي تو پنبڻيئون پاڻي،
پاڻَ چاڻين.

آءَ ڪنيزڪ مُلهه خريدڻ، سائين تون پاڻ سُڃاڻين،
پاڻَ چاڻين!
سَدَ لِهج تون سِگهڙِي تنهن جي، جاني ڪِيَو جوڳياڻِي،
پاڻَ چاڻين!
ڏيئِي ڏيکاري پاڻ ڇُپايوَ، پلي آها تو ڪي پاڻِي،
پاڻ چاڻين!
روز ازل کون دَرَ تنهنجي تي، والِيءَ سا هِيءَ وڪاڻي،
پاڻي چاڻِ!
سيني اندر يارَ "سَچوءَ" جي، سِڪ بِسَندءِ ساماڻي،
پاڻَ چاڻين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٠

مُلڪَ جا مالڪ ٻيا هِن، تون وِچَون ٻيئين ٻٽِي؛
هَي ڪنهِن هِن حالَ ۾، تو ڪي وڌو هَستِيءَ هَٽِي.

سير لِلّٰهِ، سير باللّٰهِ، سير مون اللّٰه گهر؛
سير في اللّٰه لاهِ تون، خود ڪون وِچي مَنزل ڪٽِي.

هِي جِيَڻ آهه عاريت، جن جو آهي تن ڪي وٽي؛
ڪِڍ وچون تون پاڻ ڪي، اندر ٻاهر آهي ڏٽي.

آهين اَمانت ٻِيَن جي، تون آهين ڪاتي ڪينڪِي،
سِرُ هِيءَ سارو سهي ڪَر، ’هڪ ٻه ٽي‘ چو تو ڳٽِين؟

انسان جو اولو ڪَري، سَوَرَنگَ ڪَرين سَنسارَ ۾،
ساهه ڪي هِيءَ ڳالهڙي، وَهَ واهَ جا ”سَچُوَ“ وَٽِي.

ڪافي ٣١

ڪم نه عاشِقَ سو ڪرين، جنَهن ۾ تنهنجِي تعريف ٿئي،
ڪَرڻ ملامت ڪا متي، مَرُ ڏيه تو طَعنا ڏئي.

بِرهَ ۾ بَدنام ٿيءُ، ٻيو ڪِين ٿئي ڪَسبَن ڪِئي،
عشق جي درياه جي، چولِي چِڪي مَرُ تو نِئي.

پوءِ تا ساري خبر دوست جي هِنَ پَندَ پئي،
راه گم ڪر پانهنجي، وَئون وڪَ نه ڪنهِن ٻَهڳُڻَ ٻئي.

پيچ حِجابان پنڌر پَئه لوئيو تو کي کهڙي لِئي،
چا ٿيندو پوءِ تا ”سَچُوَ“، هَي هَي اِنهيءَ وره وئي.

ڪافي ٣٢

سَلَ ڙي سوداگرَ، تون تا آئين وَتِي هِتِ سودو ڪهڙو؟

هُتَئون آئي هِت ڪِيئن لڪايئہ، ڪَٿي مُشڪَ عطرَ؟
هوڪو هِت بيو ڪيهو گهُمايئہ، ڪَري تا گُم گوهَرَ؟
هِهڙي جوهَرَ جي هِتي، ڪَنهِن سان نہ ڪَيئُ ڪا خَبَر.
پنهنجي اڳيون ڪَيئہ مِڙيوئِي، سارو مُلڪ مَشهر.
چاڪَون تو تا شاه چُپائِي، هِيئَن سا هَٿَ مُهر.
لڪِي ڏنا تو ڪيترا، مُلَن ڪي مَحضَر.
لعلان لڪين ڪيون پٿريون، ”سچو“ وي سَرورَ.

ڪافي ٣٣

ڪيهي ڪَريان مهماني، يارُ اڱڻ منهنجي آيو!

دوست گَڏيو دلجاءِ تي، هينئڙي لَتي حيراني.
هن وَڙَ لائق هوسِ نہ آءٌ، محبَ ڪَئي مهرباني.
مشڪل جا هُئي ڳالهہ اسان ڪي، آها ڪَيَئون آساني.
فضل ڪرم سان پاڻ بخشيائون، ”سچوءَ“ ڪي سُلطاني.

ڪافي ٣٤

نہ مان مزيد نہ مان پير، ساري فقرَ جو فقير.

نہ مان حاڪم، نہ مان ظالم، آهيان اَمَن جو امير.
نہ مان طاعَتَ نہ مان تقويٰ، آهيان ورهَ جو وزير.
نہ مان گهُمڻ نہ مان گهَتڻ، آهيان عِشق جو اسير.
نہ مان ڪُڇَڻ نہ مان پُڇَڻ، آهيان دوست لئہ دلگير.
”سَچوءَ“ بَڌ محڪم سِرَ تي، محبت جو مَنديرُ.

ڪافي ٣٥

عاشق اکيون اُپٽي ڏسين، آهي مِڙيوئي يار، ميان-
ظاهر زباني ٿو ڪريان، عجبَ جيهو اِسرار، ميان.

اعتقاد فردا رکُ، اڄ دوست ٿيءُ اظهار، ميان-
جنهن کي پَسَڻُ هِت پرينءَ جو، هُت پِي تنهن ديدار، ميان.

سالِڪ سَهي ڪِي تا ڪَرين، صورت بسندو گلزار، ميان-
بانهون بَڌين چو بين کي، آهين تون سپ سالار، ميان.

بلبل اول ڪر پاڻ کي، گهُٽ گهٽ سارو گلزار، ميان -
جي تون زليخان جان ٿئين، ساجن سـَيو سنسار، ميان.

تون تا سچيءَ هِنَ ڳالهہ کون، عاشق نہ ڪر انڪار، ميان-
جيڪي چيو مُرشد تو کي، اَٿيج اُتي اعتبار، ميان.

سروپا اُهو ساجن وسي، ٿي پاڻَ کون بيزار، ميان-
آهي وس ”سَچو“ سپ يار جو، ناهِ ڪو اسان اختيار، ميان.

ڪافي ٣٦

عاشق جي احوال جي، تون ڪوهُ نہ پُڇين ڪَلَ؟

راٺي ڪارڻ ٿِي روئي، محل چڙهي مومَل.
سُهڻي گهڙي سِيرَ ۾، اَٿي عشق اجهلَ.
سَسئيءَ گوندر گهاريا، پُنهونءَ ريءَ هِت پَلَ.
ڪنڌهين ٻُڌي ڪانڪا، جهانگيڙن تي جهلَ.
سِڪَ ”سَچوءَ“ کي سرتيون، ڪيا هينئڙي اندر هَلَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۳۷

ڙي جيڏيون، منهنجي يار سڄڻ سان زاري زاري!

هيءَ نماڻي عيبن هاڻي، بره سَندن آهي باري باري.
حاضر ٿينديس در دوستن جي، پائي ڳچيءَ سان ڳاري ڳاري.
پوءِ تہ ياڪي يارُ ٿيو سي، پهروين لائي ياري ياري.
هَٿ سڄڻ جي اُڏيون ڙي آهي، ڳالھ ”سچوءَ“ جي ساري ساري.

ڪافي ۳۸

اڱڻ آسانجڙي سائين، ڪَر پَلا تون پيرو!

نانءَ ڏٺيءَ جي دلبر سائين، پاند ڳچيءَ ۾ پائين،
- ڪَج فقير ڏي ڦيرو.

سدا سوءُ لڳ يار سڄڻ وي، جايون سِي بنائين،
- وجهي مُنهنجي در ديرو.

حجت رکڻ ساڻ اوهان جي، پولُ اِهو پولائين،
- ناهيم اِيڏو سو جيرو.

واڻ اُوهان جيءَ جو ڪَنئِيو، ”سچوءَ“ ڏينهن اُنهيءَ ڪان آچ تائين،
- پيراين جان پيرو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۳۹

جي اوهين جاڻو، ڙي جيڏيون، آهي الله لوڪ سارو!

ڪاڻي آهي چُپ چُپاتيءَ، ڪاڻي ماري نعرو.
بيڪسيءَ ۾ ڪاڻي گذاري، ڪاڻي سو حڪمن وارو.
ڪاڻي شَرَع ۾ شور مَچائي، ڪاڻي ڳچيءَ ۾ ڳارو.
جاڏي ڏسو تا تاڏي آهي، سندس نِيهَن نظارو.
حقيقت جي حال ڪَون، ”سَچُو“ ٿِيءُ نہ ويسارو.

ڪافي ٤٠

لڪ ڪريان توڙي زاري، دوست چوي ”تون کهڙو!“

هٿين پيي پوان پيرين پي پوان، پايان ڳچيءَ ڳـاري.
آءُ اهـائي يـار اوهـان جي، تنهنجي محبت ماري.
روز الستان منهنجي آهي، يارَ اوهان سان ياري.
اسان يتيمن کي يارَ پيارا، ڏيج آچي ڏيکاري.
وره مٿي تي ويڙهي وسايان، دوست ڏيو دلداري.
آءُ اوهان تون سُهڻا سائين، واري وڃان لڪ واري.
توڙي سجاڻي توڙي نہ جاڻين، دوست نہ آهيان ڏاري.
ڳلِ اصل کون آهي اوهان جي، ڳالھ ”سچوءَ“ جي ساري.

ڪافي ٤١

مون کي نہ وسار، پوليا، آءُ تا تنهنجڙي آهيان!

نانءُ سائينءَ جي اسان نماڻن ڏي، ڪٽي تون نيڻ نهارَ.
پرين وڙئون پانهنجي، گڏ غريب گذار.
ڪيَوَ اسان سان جي يارَ پيارڙا، پنهنجا سي وعدا پار.
اگڻ اسان جي سگهو ڪي اِيندين، والي سو کهڙيءَ وار.
دَرَ پنهنجي جو دلبرَ سائين، ”سچو“ سو سگ سنيار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٤٢

”دَع نَفسَکَ وَ تَعَال“ ، اِتِي ڳجهي اِها ڳالھ.

خاڪي جسم کون ڪر جدائي، بَحرَ عَدَمَ جي ۾ جال.
خيال وجودي چو نہ وساريں، ڪرين ٻي قيلَ مَقالَ.
ڳالهيون ڪوڙيون سَٽ سِپيئي، پئہ تون خاص خيال.
ڪڏهن نہ ٿيندءِ حق سو حاصل، جي تو بُت بحال.
گرد غبار ۾ ڪاءُ نہ غوطا، ”سَچُو“ ري پاڻ سَنڀال.

ڪافي ۴۳

آءُ تا گڏ گذاريون، وي، ڏکيا سي ٻکيا ڏينهڙا!

ڳالهيون ڪيئڻ جي ڪالهہ اسان سان،
ڪيئن تو يارَ وساريون.

ڳچيءَ پائي ڪپڙو سائين،
دوست ڪريان ٿي زاريون.

راتو ڏينهان تو کي دلبر،
سانوَل وينا سارين.

اَچَڻ سَنديون تانهِنجون،
سائين واٽان نِت نِهاريون.

پرين پَنهنجو پاڻ سان،
"سچو" سو سگ سنياريون.

ڪافي ۴۴

آءُ ٻاروچَل ٻيلِي، مونجهہ تنهنجي آهيان ماري!

ناهي واجب رسڻ توئِي کي، تون گُرو آءُ چيلِي،
سگَ نہ ٿِي ڪو ساهِيان.

عشق اوهان جي ڳُون هوت ٻاروچا، ڪيئن ٿَرن هيءُ تيلهِي،
نہ تہ ڇپَرَ اڳيون چاهيان.

سگهہَ نہ ساريان پَنڌَ ڪرڻ جي، تو بِن آهيان اَڪيلي،
ڪيچ وٺن ڪِيئن ڪاهيان.

وڳڙي آهيان ورہَ تُنهنجي ڳُون، توڙي ڪِي پُورن پئلِي،
"سَچو" نہ آسڙ لاهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۵

ڏينديَس ڏوراپو، اَءُ وجي وراڻو روبرو.

پريان سَندي پارَ ڏي، ڪو نئي نياپو.
اوهان پاجهون سپرين، اَءُ ڪريان ٿي ڪاپو.
سوڍل توئي ساڻ آهه، مُنهنجو سڱ تہ سِياپو.

ڪافي ۴۶

منهنجو نيهُن وڌايو نازَ، نيڻن نيڻن جي ، ميان!

تيغان آهن يا تہ سِتم جون، تنهنجون اکيون ڪَجليون ڪاريون
الا سائين، يا تہ بَحري بازَ.

درد منڊ جي دلڙي دلبرَ، ڏاڍي زور ساڻ آندي،
الا سائين، نيڻن منجهوُن نياز.

مانَ پون ڪِي ڪَن اوهان جي، اوهِـڪي واري،
الا ميان، عاشقِ جا آواز.

بَيُّ ، بانهون بَڌي "سچو" وچ، تون ساڻ يقيني،
الا ميان، درَ متي ڪارساز.

ڪافي ۴۷

ڪنهن ويلَ نہ ٿا وسارن، عاشقَ نہ تِج تون ماندو!

"نَحنُ اقرب"، اِها اشارت، گڏ توئي سان گذارن.
اصل لاڪون طَرف تنهنجي، نِت نِت گهٽو نهارن.
جي تو اکندَ اُن جِي، سي پِي توئي ڪي سارن.
ڏينهن اِتهين چو تو لائين، تو هُت "سچو" سنيارن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۸

تنهنجي اَچڻ جون واتڙيون، نت نت آيي تہ نهاريان.

لَنُ لِڪايو لوڪَ ڪَون، هَنجَ ۾ هنجون تِي هاريان.
سي ڳالهڙيون ڪنهن سان ڪريان، جيڪي سڄڻَ تي ساريان.
داغ تنهنجي درد جا، ڏيهہ ڪي تہ ڪيئن ڏيکاريان؟
"سچو" چَوي سائين شوق تنهنجي ۾، ڪو دم ڪين وساريان.

ڪافي ۴۹

چڏ غصو غمناڪ سان، اچي مِل تہ مانداِئي لَهي.

سُڏِ سيا تو ڪي پرين، جيڪا وايوڙين سان وهي.
سور سيبائڻ جهڙو، پر جيءُ جُدائي نا سَهي.
پاڻون آيا هِن پور هي، ڪِي تو مُڪا پريَم پهي.
"سچو" وهاريو وٺ ۾، هِي ناه تڏهين ڪو نهي.

ڪافي ۵۰

منهنجو ناهِ ڪوئي اِختيار، هَي يار وي!

مون تا سِر تي چائيو، باري بِرهَ جو بار -
هَي يارَوي!
راتو ڏينهان تِيڏي ڪارڻ، روئڻ زارو زار -
هَي يار وي!

ڪيئن ڏنو تو سُپرين، جاني جيءَ کي جارُ-
هَي يار وي!
"سچو" سارو سمجهين، عشقَ سندو اِسرار-
هَي يار وي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥١

تنهِين ڏينهن ڏِنائون، ساهه منهنجو ساهڙ کي سرتيون.

دردمنديءَ جي دلڙي، نازن ساڻ نيائون.
هيڏي هوڏي نا ويو، سوگهو ساهه ڪيائون.
سڻِي سنيها يار جا، عاشق تيڙيس آئون.
جيءَ وڌائون جارِ ۾، ڪاڪيون تن ڪڏاهون.
ميهرَ سندي معرڪي، هِيءَ غريب گڏيائون.
جِيءُ منهنجو جيڏيون، وِيرن منجهه وڌائون.
"سَچوُ" ڪِيءُ سرير مَون، ميڙي سڀ مدايون.

ڪافي ٥٢

جيءُ جون ڳالهيون ميون جن سان، هَي هَي سانگ چڙهي وياسي ئي!

ماريَس اِنهيءَ مامري، هيءَ پوءِ آنهن کان پيئي.
وٺي ويندِيَس اوڏهين، حال پنهنجڙو جو هي ئي.
اِيندا، اتم آسرو، جيءَ گهُريا تي جي ئي.
مون ڏي مڪائون ڪيترا، ڏک ڏوراپا ڏيئي.
جيءُ وڌو آهي جار ۾، تَن نياپن نيئي.
"سچوُ" سنيها بُڌِي تَن جا، بَدَ بانهون تون بيئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٣

مان تان محبن کي، ڏيان ڪيها ڏوراپا!

ڪيئن شِرڪت آءُ ڪندي، سرتيون سان سائينِ!
آءُ نماڻي آهيان چا، ڪيئي سَوين سِڪن.
ڏوڙا طالع مون تين، جي ويڙهي هِنَ وسن.
ڏسِي حال حقير جو، اگڙ مانَ اچن.
ڪين چڏيندا ڪڏهين، "سچُو" سڳَ سبندن،

ڪافي ٥٤

مون کي ڏور چو ڏسن، سرتيون ديرو دوست جو.

جي مون سٺو سرتيون، هو سدا وچ وسن.
اکيون عجيبن کي، پل پل تيون پسن.
محب مشتاقن جي، تا ڪليون دل ڪسن.
”سچو“ سوزن واريون، وجي روءِ رسن.

ڪافي ٥٥

اج اگڻ اِجهي ايندم، سڪيا سانگي گڏيم شال!

ڏِسي حال حقير جو، سو دِلاسا ڏيندم،
هو جي ڪُهي ويڙم ڪالهه.

پنهنجي وڙون سپرين، حال پائي اچي تيندم،
جن لڳِ وجهايم فال.

لِڪِي ساري لوڪ کون، گوشي پاڻ گڏيندم،
آهي ڪندا پلائي پال.

سڱ جنين جو سڏجي ”سچو“، سيئي سڏيندم،
جِيءُ جيءُ چونديس جال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٦

هِينئن ڪانگ اَج ڪِهي ويو، اِينڊءَ صبح سَويلي.

ڳالهيون ڪري سَجڻ جون، اَج رات هِت رهي ويو.
هو حال منهنجي جو سَماءُ، هِنَ لوءِ مون لهي ويو.
ڳالهيون ٻڌي ڏکن جون، ٻولي تنهين ٻهي ويو.
پرين جي پار آڏاٺو، ڪيئن سور هِي سهي ويو.
”سَچو“ سجڻ مِلايئين، هِنَ ٺاهَ تي ٺهي ويو.

ڪافي ٥٧

وٺيوسين وهَ واه، پڙهندي پروانو پرينءَ جو!

اوڏا مينهَن ملهارَ ٿيا، گُل ڪِلن ۾ گاه.
سِي ٿي سجڻ ٿيا سامهان، حال يائي همراهه.
محبت منهنجي مَن ۾، چوريءَ مچايو چاه.
سِڪ تا سڄڻن جي، اُجهايو آڙاهه.
ديس ڇڏي پرديس ويا، دوست پرين داناه.
هوتن ڏانهن نه هڪڙي، مهڙَ مڙئي مان ڏانهه.
پرين جي پيغامَ ڪيو، آرامِي اَرواح.
قاصدَ تو تان آءُ ڪريان، هي سِرُ صدقي ساه.
اگڻ آسَروندن جي، اُٿيندونِ الله.
"سَچُو" چوي رب ميڙي، روز پُڇان آءُ راه.

ڪافي ٥٨

پانڌي آيم اَڄ پيهِي، پِريان سَندي، ووء، پارَ جو!

ڏوٽ ڏوراپا ڏيئي مُڪائون،
تَن ڪئي ديوانِي ديهِي.
"ڳالهيون آهي يارَ سَجَڻ جون،
ڪيئن وِسارَيئي ويهِي.
"جهڙيائِي آهي جيءَ تنهنجي سان،
هُت به گذري تيهِي."
هوش "سَچوءَ" جو نِيو نِياپَن،
ڳالهه ڪَريان بي ڪيهِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٩

پانڌيِ منهنجي يارَ کي، ساري چئِج سَلامَ.

چئِي مُڪا هئا ڪيترا، مون پرتِ وارا پيغامِ.
اوهان جي ئِي اچڻ جا، هُلَ پوَن هَنگامَ.
محبتَ منهنجِي روز ازل کَون، توسان مُحب مُدام.
"سَچُوءَ" جيها ڪيترا، دَرَ تُنهنجي تہ غُلام.
ڪڏهن ڪندين يارَ آسان ڏي، اچڻ جا انجام.
عشقَ اوهان جي شورُ مَچايو، هُل پَون هَنگام.
بانهي گولي يارَ سچڻ جِي، مُلهہ خريد مُدام،
روز ازلَ کون"سَچُو" آهي، سائين سَنديوَ سام.

ڪافي ٦٠

هيئن اڄ چئِي مُڪائون، 'عاشِق اچون تا ايڏنهن!'

هِنَ جيءَ جڏي کي جيڏيُون،آتر وڏيُ ڏنائون.
"تُنهنجي ديس اسين اچون تا، عاشق نہ تِج اُبائون."
مون هن نماڻِيءَ سان، ميان، ڪيڏا ڪرم ڪيائون.
"مطلب تُنهِنَ جو آءُ آهيان، پِيون چڏ مِڙئي مُدعائون."
دلاسي لئہ دردمندِ جي، قاصد "سَچُو" ڪڍيائون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦١

اَج ڪِي صبح اچن تا، نروار چئو نجومي!

مون هِت نماڻِيءَ جو پرين، خال ڪِي پُڇَنَ تا.
هِن يارَ ڏي اچڻ جو، چئو ڪِي سجڻ چوَن تا؟
پرينَ آهن پنڌَ ۾، ڪِي ويڙهِي پنهنجي وَسَن تا؟
"سَچوءَ" جِي پِي سُڌِ لَهڻَ لئہ، قاصد هيڏي ڪَين تا؟

ڪافي ٦٢

دوستَ ڪي دانهون سڻِي، مَنَ مهرَ ڪا مون ڏنهن پوَي!

دردمَندِ جي دَرَ اُتي، ٿو ڪانگ لاڪيٽو لوي.
پيغامَ پِرين پارَ جا، چَشمن اُتي ويهون چوَي.
سرَ پرَي اَسين ايڏهن اچون، يا ڪِي اوري ايندؤ اوهِي.
"سَچو" آهي اڪَنديو گهڻو، ٿو راند روئڻ جي رَوي.

ڪافي ٦٣

ڳالهہ پنهنجي حال جي، توريءَ وجي ڪنهِن کي چوان؟

جوش تنهنجا جان ۾، نت نت آهن مون کي نوان.
ڪيئن جي پچان پوءِ ٿي خبر، پانڌي اول پيرين پوان.
پاٽون آيا هِن پور هي، ڪِي هِن مڪا مون ڏي اُوان؟
"سچو" مٺيان آءٌ ڪينڪي، هي سور سُڱن سان سنوان.

ڪافي ٦٤

مڪاسين قاصد ڪالهہ، اِجهي جاٽج آيا آيا!

آهي تياري ايڏنهن اسان جي، آهيون سو منجهِ خيال،
اڪَنب تنهنجي اصل اسانِ جي، آهي سا جيءَ ۾ جان.
عاشق تو تي ڪَرم ڪيوسُي، سڻي سندءِ احوال.
پنهنجي لطف سان هاڻ لاٽاسين، تو تَون ڪُل ڪَشالَ.
اچي لهون تا اِجها تنهنجڙي، "سچو" ري رات سنيال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٥

آهي ھھڙو حال ويچاريءَ جو، سھڻا ڪر ڪو ڪرم ستاريءَ جو!

لئہ پنھل جي ڪانگ اُݙايان، ڪونيو پوٿيدار پٺايان،
وَرُ وري ورَ واريءَ جو.

حال ݙسي پنھنجو پال پلائج، پرَ پڇاڻو وره ورائج،
ڪج ٻيو دارون دک واريءَ جو.

درد فراق جا دونھان ٻکَن ٿا، مَچ مگر ھن من مچن ٿا،
شل ورُ وري ويچاريءَ جو.

سک "سچل" جي توکي ساري، ڪيچي ايندم نرتَون نھاري،
ساه سکي سک واريءَ جو.

ڪافي ٦٦

جيءُ نچ آيا، پلي ڪري آيا، ساٿي سڄڻ جي ݙيھہ ݙنھن!

مون تا چاتو وات واھو، پر مون ݙي سي ھوت ھلايا.
ݙينھن پڇاڻو پانڌي پرين جا، ساڻ غريب گݙايا.
پاڻ مٿائن ڪريان قرباني، لکين ٿورا جَنِ لايا.
اول دلاسا ݙيٺي انھن ھي، پوءِ پيغام سڻايا.
طرف تنھنجي اھي عجيبن، سچا سخن فرمايا.
"اڻ تڻ اھائي آھِ اسان کي، ݙکيا تو ݙينھن لنگھايا".
"پيا اسان وٽ ھاٿي تنھنجا، 'سچو' ڙي پنڌ سجايا".

ڪافي ٦٧

پانڌي اوݙاھون اڄ آيو، پِريان سندي پار ݙنھن.

طرفان تنھنجي ھونِ اچَڻ جو، سات ݙٿِين کي سعيو
گھڻو پڇن ھُت پِرن توئي کي، گھمين تون ھِت اجايو.
آھہ توئي ݙي سڻ ري عاشق، روح سَندن جو رايو.
پاچاڻيءَ جو ھنن پيغامن، وري سو وره وڌايو.
ٻڌي نياپا بانھون ٻڌي ٻئي، آٿي "سچوءَ" سر نوايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٨

آچ اوڏاهون آيا، گڏيا سي قاصد مون ڪي!

وري ورڻ جا هئا پنيور ڏي، سات ڏٺين جا سعيا.
آچ صبح آچي ويجها سي وهنٿدء، ڏور جنين ڏينهن لايا.
گوشي گڏجي ڪندء سي ڳالهيون، جَن جا تو پنڌ پڇايا.
خيال سچوئي هيڏي هُئڙن، ڏکيا تو ڏينهن لنگهايا.
طرف تنهنجي اڳي پي رهبر، ڪَئِين تنهن هوتَ هلايا.
نِيهَن جا نياپا ڏنا جَنِين هي، "سچو" سي ساهَ سيبايا.

ڪافي ٦٩

نوان نِياپا آيا، مون ڏي محبن جا، ميان!

قاصدِن، وو ميان، هيڏي آچڻ جا، روز سي رستا لايا.
طرف پنيور جي سڻ تون عاشق، پنهونء تي پنڌ پڇايا.
تو تا طالب يار سجڻ ريء، گوندر ڏينهن گنوايا.
اگڻ تُنهنجي آچ سي ايندا، تو جن لئہ وره وَسايا.
جي پِي گذاريئہ يار جانب ريء، آهي سي ڏينهن اجايا.
هئا پِرين کي يار تنهنجي، ميان "سچُو" آچڻ جا سعيا.

ڪافي ٧٠

اِهو نياپو آندو، پانديء پرينء جي پارَ ڏنهن.

Gul Hayat Institute

آهي تياري ايڏهن آسان جي، متان تئين تون ماندو.
عاشق توکي آئي آسان سان، حُب ڪندي هيڪاندو.
اسين به اوڙڪ اِينداسي ايڏنهن، تيج نہ وره کون واندو.
ملڻ محبن جو آهي اِهوئي، پرت جو پا چاندو.
طرفون آسان جي سڻ "سچُو" وي، لاهِين تون سي سيانڊو.

ڪافي ٧١

آءٌ آدا ڙي پانڌي، دوست دلاسو ڪو ڏنو؟

سڻ تون ساٿي، آهيان، ادا، آءٌ محب بنا هت ماندي.
اگڻ اسان جي ڪڏهن ايندا، اِها خبر تو ڪا آندي.
دل آسان جي دوستن ٻاجهون، ناهي وره ڳون واندي.
سِگهڙي ساٿي ڙي مانَ تيان، ڪا هوتن سان هيڪاندي.
ساران سنپاران "سچوُ" وي لهنئ، آهين جَنين جي تون باندي.

ڪافي ٧٢

منهنجو ڪِي هُت پڇيائون، سچ چئه ادا ڙي ساٿيو؟

ڳوشي ويهي ڳڏ اوهان سان، منهنجي ڳالهه ڪا ڪيائون؟
سَلِيو سنيها ساڻ سلامن، هِنَ ڏاهَ ڏي ڏنائون؟
پيغامَ پرت واراٗ، چئو جئ ـمون ڏي چيائون.
دلاسي جِي درد منبدِ ڏي، ڪا اڄ خبر لڪيائون؟
"سچوءَ" ڪاڻِ نا گهٽيرو، هِن ڏيهِ تي ڏنائون.

ڪافي ٧٣

سِگهڙي پِرين جي پار جِي، ڪانگا خبر ڪا مون ڏئين،
دوست جي ني ديس ڏي، ڪيئن ڪالهه تون آئري وئين!

اَول اسان جي حَال جا نازڪ نوان نياپا نئين،
ساري سنيها سوز جا، هَي هَي سيئي لائج هِئين.

ماري ميان مشتاقِ ڪي، ڪيئن يارَ تون ياڪِي ٽئين،
پُورن مَنجهين پرديس جي، ٻاجهون اوهان آهيون اِئين.

آءٌ جي مُئي تا گهوريس، جانِي سدائين تون جئين،
"سچو" سِڪي ساري توکي، تون پِي تهين سان هو ائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٤

ڪانگي قريبن ڏنهن ، خبر آندي وٺي وهندو وري.

خط منجهون معلوم ٿي، ساري خبر ڪيئن جي ڪري.
"دوستَ دلاسا لکيا تا "تو اسان ريءَ ڪيئن سَري"
"آءُ تا گهٽو تو ساريان، ڳالهيون ڪرين کهڙيون چَري"
"سچوُ" تو سان آهي منهنجي، اها نوق مون دل جي ذري.

ڪافي ٧٥

ڳالهه ڪريان ٻي ڪيهِي، تنهنجي مذڳن ماري آهيان!

پرين وڙئون پانهنجي، ميان الا، آءُ پکي هِن پيهِي.
پاڙي ساڻ پرين جي، ميان الا، ورهُ وهايم ويهِي.
پلئه لڳي پرين جي، ميان الا، جيهِي سا آهي تيهِي.
ڳالهه ڏسيائون سا تا ناهي، ميان الا، "سچوُ" سلڻ جيهِي.

ڪافي ٧٦

ڪيهِي چال چلي ٿو، اڙي جيڏيون يار منهنجو!

Gul Hayat Institute

"وَ نَفَخۡتُ فِيهِ مِن رُّوحِي" ، ساري ڳالهه سلِي ٿو.
"أنا عَبۡدُهٗ، وَ رَسوُلُهٗ"، مُلن گهَرَ مِلِي ٿو.
ڪاٿئين تعظيمان ڏئي، ڪاٿئين ڪِل ڪلي ٿو.
ڪاٿئين سڪيون سُپرين، ڪاٿئين جوشن منجهه جَلي ٿو.
"سچو" سَڀ ڪنهن صورتين، هنهڙي هلت هلي ٿو.

ڪافي ٧٧

چاڪي ڏونگر ڏوريان، مَن وسي يار مُنهنجو!

پرين آهي پاڻ سان، تَڪَ ٻئا ڇو توريان؟
راتو ڏينهان روح ۾، آرياڻي تي اوريان.
سَڀ ڪنهن پارين سُپرين، آءُ گهٽوئي گهُوريان.
هوتَ هميشہ حاضري، ونڊر ڪنهن لڳ ووڙيان؟
”سچو“ سچي ڳالهڙي، چِت اِهائي چوريان.

ڪافي ٧٨

هوت اَچي هَٿ ڏيندو، پَلو جيڏيون، مون هِن نماڻيءَ کي!

پرين وڙئون پانهنجي، ڇَپر تا نہ ڇڏيندو.
ڏسندو اکڙين سان، نال نماڻِي نيندو.
پاڻون پاسي نہ ڪري، گولِي ساڻ گڏيندو.
پانڌن پچارون ڪيون، آرياڻي اَچِ ايندو.
اڱڻ آسَروند جي، پَڪا پاڻ آڏيندو.
ڪيچن سندو قافلو، لوڻون تا نہ لڏيندو.
ساجن سَنگت پانهنجيءَ، ”سچو“ شالَ سڏيندو.

ڪافي ٧٩

Gul Hayat Institute

ڪيچ منهجڙو ڪَم، ني، آهي، پلو پينر ڙي!

ويا ڪيچيڙا نڪري، گوليءَ ڏيئي غم، ني.
دعا ڪريجو جيڏيون، جانِيءَ ٿيان جَم، ني.
ڪنهين ڇِنَ نہ ڇڏيان، دوستيءَ وارو دم، ني.
قيامَتَ تائين ڪينڪي، ٿيندي طلب تَم، ني.
پير نہ ڇڏيان پرينءَ جو، توڙي ٿئي ڇيهاڙيون ڇَم، ني.
جهڙ نہ پائنجو جيڏيون، اِهو اکين جو اَڪَمُ، ني.
سِڪئون ”سچو“ پرين ڏي، راتو ڏينهان رم، ني.

ڪافي ٨٠

توکي جاني نہ جڳائي تو، رُسَڻ نماڻين سان!

جيهي تيهي تانهنجي، آءٌ اصلَ ڪَون آهيان،
اوهان جي تا اچڻ جو، آسَرُ هَڏِ نہ لاهيان،
سِرَ تي نينهُن فراقَ جا، هي مينهڙا وسائي تو.

پَري ڪر نہ پاڻ ڪَون،ڏي دلبَر دلاسو،
توريءَ سُجهي ڪونڪو، مون کي پِرين پيو پاسو،
جيهي تيهي اصل ڳون، هيءَ سَندَو سڏائي تو.

سڪن متي ڏڪڙا، تي محب مَتايان،
غم خوشيءَ کان اڳرو، آءٌ پليڙو پايان،
مُنهن مُقابل تانهجي، اهو ڳوندر ڳڏائي تو.

اڳڻ نماڻيءَ جي تون، اچج الله ڪاڻ،
هيڪر هوتَ ڪَريج تون، پيرو منهنجي پاڻ،
سوز تنهنجو سُپرين، هِت سانولَ سِجائي تو.

وٺي ويٺِي آهي اهو وعدو ويچاري،
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، هيءَ ڪري تي زاري،
”سچو“ سگ اوهان جو، هِتِ پانڌي پُڇائي تو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨١

خبر ڪا مون ڏيو سا ٿيو، سائين، عجيبن جي اچڻ جِي!

ڪيچيڙن جو قافلو، وچين‌ءَ رات ويو.
اِئين نہ چڏيو ڇپَرين، هيءَ تا نال نِيو.
توڙي وِره وهاريو، ڪنديس ڪونہ بيو.
وندر سنديءَ وات تي، مون صدقي سِرُ ڪيو.
چڏ ساها سنبر، ”سچو“ ڙي، جي تو پور پيو.

ڪافي ۸۲

جاني تو نہ جڳائي، رُسَڻ نِماڻيءَ سان!

دوست اوهان جي دَرَ تي، ويٺي وره وسائي.
باهر بانهِي تانهنجي، سانولَ هيءَ سڏائي.
اچڻ لاءِ اوهان جي، پاندي روز پُڇائي.
فالان فلڪ فراق جون، وو، وَريتِن ڪان وجهائي.
سُوال "سچوءَ" جو سپرين، عجز ساڻ اَکائي.

ڪافي ۸۳

ڪنيو نيڻ نِهار، ڙي ميان، پلو منهنجا يار ڙي ميان!

مون مَنَ گڏي گوندرين، تئين ڪيچ قرار.
ڏکيا سُکيا ڏينهڙا، گَڏ غريب گذار.
دلبر پنهنجي دل ڳون، ويچارِي نہ وسار.
منهن نہ مون ٻئي پارَ ڏي، پنهنجي ڪَيِ قطار.
"سچو" آهين اسان جو، هنجون هَڏ نہ هار!"

ڪافي ۸۴

Gul Hayat Institute

سِڪَ هُئي جنهن جي سِر، وو، دوست آيو اسان جي دَر!

پرين وَڙئون پانهنجي، ڪَئي ويچاريءَ ڏي ور.
هيءَ سِرُ ڪريان صدقي، گهوت اچي مون گهَر.
ڏٺم هِن اکين سان، پرين موچاريءَ پَرِ.
جاءِ ڪيائون جيءَ ۾، ٿهر يا هَڏ نہ ٿر.
قُربَ ڪارڻ سڻُ "سچو" ري، ڪوشش ڪائي ڪَرِ.

ڪافي ٨٥

ڏنو هِي پانڌيءَ پيغام: "تنهنجي اڱڻ اڄ يار اچي ٿو!

عاشق عجيبن جو، تو ڪي سَوَ لک آهي سَلام.
سڀ قبوليو سُپرينءَ، جيڪو ڪَيُوَ ڪلام.
پڪو آهي پرينءَ جو، تو سان اڄُ انجام.
روءُ نہ رت اکين مَون، عاشقَ ڪر آرام.
"سچو" گڏجن، پوءِ پيي،آهِ نہ طلب تمام.

ڪافي ٨٦

هوتَ پارئون مؤن ڪي هاٽي، ڏنا نِينهن نياپا هي.

هٿئون پِئي پانهنجي ميان، عذر پيا ڪيها آٽي.
اوتين کھڙيءَ ڳالهہ ڳون، پنِٽين مَون پاٽي.
وينيءَ ڪيئن پنيورَ ۾، سُورَ هئُي جي ساٽِي.
"سچو" تو ڪي ساهَ ڳون، آهي اوڏو آرياٽِي.

ڪافي ٨٧

ڪيچؤن آيم ڪالهہ، سي تاسڻو سَنيها!

ڳالهيون ڪندي ڳَٻريئِي، سوَراتيون توڪي سالَ.
اُڪنڊ اسان ڏي ڪانہ تو، ڏينهن اِتي جاليئي جال.
ڪنهن جي ڪارڻ تو ڪيا،لَکَ روئِي سي لالَ!
ڪيَئي نہ قطري جيتري، ساعت هِڪ سنيالَ!
بُڏي ڏوراپا مون ٿيو، جيَڻ منجهہ جنجالَ.
جن لئي ڏونگر ڏوريان، تن پِي هِهڙا حالَ.
سي سڀ تنهنجا اگهيا، جي ڪيئي ڪالَ ڪشالَ.
پڏندو ٻاروچو وري، "سچوءَ" جا پي سوالَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٨

مون ڪَر تا ڪِين پُڇيائون، هاڻي ڪانگل ڪَلَ ڪاڍي!

ڏوتَ ڏوراپا وو ڪيترا، ميان الا، سي سخت مڪائون،
- هِت حالَ اسان جا هي.

سگها ايندا وو سُپرين، ميان الا، ڪي تاپاڻ اتيائون،
- جڏو جيءُ جيارن جي.
ڏاها ڏيهہ وو پِرين جي، ميان الا، آهيان اباڻڪو آئون،
- منهنجو هِي نياپو نِي.
طَعنا طَرفَون وو تانهنجي، ميان الا، هِن ڏکِيءَ کي ڏنائون،
- سائين سي قبولِيم سي.
سي نہ وِ سارج سُپرين، ميان الا، ساڻ "سَچوءَ" سَمجهائون،
- اُهي قولَ ڪيا هي ڪِي.

ڪافي ٨٩

يار منهنجو يار، ڪَئِي ڪَئِي صورتَ سير ڪَري ٿو!

ڪاٿئين بُڍڙو پِير ٿيو، ڪاٿئين بولي بار.
ڪاٿئين بيراڳي ڦِري، ڪاٿئين ڪَيَس قرارُ.
ڪاٿئين وظيفن ۾، ڪاٿئين خم خمار.
ڪاٿئين آهي بادشاه، ڪاٿئين چوبدار.
ڪاٿئين پيرين پنڌ ڪري، ڪاٿئين گهوڙي جو هسوار.
ڪاٿئين 'اَحد' ٿيو 'اَحمد' 'ڪاٿئين' 'عبدالحق' اظهار.
آهي دلبَر دوست جو ، "سَچُو" سَـــپ سِينگارُ.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ٩٠

ڳالهہ ڪَريان آءٌ ڪيهي، حالَ پنهنجي جي، ڙي جيڏيون!

ڪالهہ ڪالهوڻي سُپرين، ويا وٺئون مُون ويهي.
ڇڏي شهر پنيور ڪي، ويا پهاڙين پيهي.
ڪري پريشان ويا، درد منديءَ جي ديهي.
آءٌ اُنهن جِي آهيان، جيهي جي تيهي.
مارڻ پوءِ جيارڻ، رَسمَ اُنهن جِي ايهي.
"سچو" سوز فراق جا، بارَ ڪڻُن ڪي نِيهي.

ڪافي ٩١

هوتَ ڏهون هاڻي آيون، مون ڏي خوشخبران هي!

اُچِي اُڏيون تا اوڏڙيون، جارِ اُوهانجڙي جايون.
ڇڏي شهر پنيور ڪي، پير وري اِيڏي پايون.
ٿيون جِيارن جيڏيون، اِهي ويچاريءَ ڪي وايون.
"سَچوءَ" سَنديون دانهڙيون، دوستَ وري وَرنايُون.

ڪافي ٩٢

هوتَ اوهان تي آءِ، ميان، سارو ننگُ نماڻِيءَ جو!

سائينءَ ڪارڻ سُپرين، پير. اَگڻ منهنجي پاءِ، ميان.
پرين وَڙَئُون پانهنجي، لَڻُن نماڻِيءَ سان لاءِ، ميان.
ماڻهو شهر پنيور جا، ساهَ نہ اَچَن ساءِ، ميان.
ڏسنديس آءٌ اکڙين سان، جانبَ تنهنجِڙي جاءِ، ميان.
ڪاري ڳڻُن تانهنجي، "سَچوءَ" ڪي هاءِ هاءِ، ميان.

---

* هيءَ ڪافي ٩٠، سسئي داستان پهريون ۾ ڪافي ١٨ طور اڳ بہ شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 ڦٽ نوٽ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٣

هوت اچڻ جي ڪا ڪرِ ميان: پانئي روز پڇاپان ٿي!

راتو ڏينهان روحَ کي، سِڪَ اوهانجڙي سَرِ، ميان-
تو لئہ هِت ڪانگ اڏايان ٿي.

سِر توئي تَون صَدَقي، گهوٽَ اچين جي گهَرِ، ميان-
گهُوريو پاڻُ گهُمايان ٿي.

اينديس اهڙي حالَ سان، دوستَ اوهانجڙي دَرِ، ميان-
ڳچيءَ پلئہ پايان ٿي.

پرين پارئون تانهنجي، تِي ويچاريءَ جي وَرِ، ميان -
ويني ڏکَ وسايان ٿي.

سارو مطلب مون تئي، پرين اچي ڪنهَن پَرِ، ميان -
هِت پوتيون پٽايان ٿي.

"سَچوءَ" اتي سپرين، دست مُبارڪ ڌرِ، ميان -
سنڌيوَ يار سڏايان ٿي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٤

هِنيڙي ڳالهيون ياد، آريءَ پاروچي جيون!

ويا ويساهي نِڪتوي، عشق ڏيئي اِمداد.
پينر پاجهون جيڏيُون، عُمر مڙيئي بَرباد.
دردمندن جي دلڙي، شالَ ڪندا سي شاد.
"سَچوءَ" سَنڌي سَرتيون، پُني سَپ مُراد.

ڪافي ٩٥

آءُ ڪوهيارلَ ڪائِين، وري ويڙهو وسائِج، ميان!

ٻانهون ٻانهَن جان ٻڌي، ميان الا، پانڌ ڳچيءَ ۾ تي پائين -
مون توَن چت نہ چائج، ميان.

مونهَون مدايون تيڙيُون، ميان الا، تيَس اِيلازڻ آئين -
پرين پاڻ پسائِج، ميان.

آءُ ڪنيزڪ تانهنجي، ميان الا، تون تا منهنجڙو سائين -
ٻيو عيب نہ لائِج، ميان.

ڏيئِي حالُ حلاجَ جو، ميان الا، "سَچوءَ" کي سمجهائِين -
سارو سِرُ سٽائج، ميان.

ڪافي ٩٦

آءُ اَچي رَهُ رات، پَلو منهنجا يارَ وي!

راتو ڏينهان روحَ کي، آهِ اوهانجِڙي تاتِ.
مَشر آهي مُلڪَن ۾، سَنديَوَ ڏاڍي ذاتِ.
اَچَڻ ريءَ اوهان جي آهي، هِينيڙي کي هيهات.
"سَچوءَ" کي تِنهن سِرّ جِي، ڪاڏهون تيندي ڏات.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٧

آءُ ويڙهي تون تا وس، وي،
پَلو، پُنهَلَ يار ميان!

پرين مون کي پانهنجو، ڏاها ڏي ڪو ڏسُ، وي.
نِماڻيءَ جو حالڙو، پريَم اَچي پَسُ، وي.
ڪاهي اِيندي ڪيچَ ڏي، گولِي وڃي گس، وي.
پَوي پاڇياڻيءَ جو، تو کي مانَ تَرس، وي.
ويهڻ آهي پنيور ۾، بنا عشق عبث، وي.
سوز اوهان جو سُپرين، "سچوءَ" آهہ سرس، وي.

ڪافي ٩٨

آچي لايو ڪِيئن، سجڻ، تو تا نينهن نماڻيءَ سان!

ماريَس انهيءَ مامري، هوتَ ڪنديس ڪو هيئن.
سا تا ڪيئي پانهنجي، جاني وڻيئي جيئن.
جهڙي پنهل تو ڪئي، آءُ پڻ ڪريان تيئن!
ڪان وڻندي ڪڏهين، نالو سَندو نيهَن.
وري وهاريو ويجهڙو، "سچو" پنهنجي سِيئن.

ڪافي ٩٩

اِهو ڏونگرُ ڏهاڻين، مون ڏوراپو تو ڏئي!

هاري هِهڙا هوت تون، تي ويجها وساريِن.
هيڏي هوڏي تي گهمين، تون نال نہ نهارين.
پنيورئون بيزار تي، چي سانول سنپارين!
پاڻ "سچو" تون پاڻهين، وچي ساڻن سڌهاڙين.

ڪافي ١٠٠

وسئون تا نہ وساريو، پلو يارَڙي،

آءُ اوهانجڙي آهيان، پلو ميان!

سِڪائيءَ ڏي سُپرين، ڪڻي نيڻ نهار.
هيڏي نہ چڏين؛ پنهنجي ڪَيِ قطار.
تو ڪي ڏسان مون ڏَسين، پرين ڪهڙي پار.
"سچو" صَبر ۾ رهِي، گوندر ڏينهن گذار.

ڪافي ١٠١

هُئِي نہ مون ڪَلَ ڪائِي، سِرُ اِنهيءَ جي ڙي جيڏيون!

اڳ نہ سُيَم ڪڏهين، هِيءَ وراٽي واري وائِي.
ڳالهہ نہ ڳُرهڻ جهڙي، سائيُن جا سمجهائِي،
ڏوهَ ثوابَ جي ڳالهڙي، سڀ وِيساهَ وڃائِي.
سائِي حقيقت حالَ جي، سِر آچانڪ آئِي.
”سچو“ سانِيج ڳُالهڙي، پرينءَ جا پُرجهائِي.

ڪافي ١٠٢

رهبر روز بروز، آچن مون ڏي يار جا!

ڪنهن ڪي سَليان سَرتيون، سُپيريان جو سوز!
آندر منجهہ عجيب جي، ڪَيڙو سِڪ سروز.
هيڪَند ڪارڻ تِي ڪريان، خاطر اندر خوض.
شال ڪنهين تي نہ ٿئي، سندو جانب جوز.
”سچو“ اجهو آئِيو، اَرياٽي اِمروز.

ڪافي ١٠٣

طعنا سِرَ تِي سهندي آنَ،

سَرتيون ساري لوڪ جا!

Gul Hayat Institute

پاجهون پاروچل جي، راتيون هِت ڪا رهندي آنَ.
ڪاف منجهارئون ڪاڪيون، لَعلن لوري لهندي آنَ.
پَسڻ بنا پرينءَ جي، ٿاهہ نہ پئي ڪنهن نهندي آنَ.
پينر هِن پنيورَ ۾، ريءَ پاروچي نہ پهندي آنَ.
”سچو“ سَچيءَ سِڪ ڳون، ڪيچين ڪَيَ ڪَهندي آنَ.

ڪافي ۱۰۴

دل جيون ڳالهيون، ميان، آءٌ نا توسان اوريان!

ڳجهيون ڳالهيون ڪريان ڪَن سان، ٽڪَريني ٽِي توريان.
سڳو تنهنجي سِڪ جو ميان، ساه اندر تي سوريان.
سڪ اوهان جي سَر تي ميان، ڏيهہ ساروئِي ڏوريان.
راتو ڏينهان ڪاڻ اوهان جي، چت ۾ چرخو چوريان.
اِڱڻ "سچوءَ" جي آءٌ تون پيارا، پاڻ گهٽوئِي گهوريان.

ڪافي ۱۰۵

هينئن نہ مون کي مِاريو، اوڙڪَ اوهانجڙي آهيان!

ٻانهِي آهيان وو تنهنجي ٻاروچا، پورهيت پنهنجي پاريو-
سڱ نہ تي ڪو ساهيان.

آسَروندِي وو آهيان ميان، واڳ مُٺيءَ ڏي واريو-
لالچ نہ تي لاهيان.

ڏاڍا ڏونگر لَڪِيو، ميان، توهَ پنهنجي سان تاريو-
ڇِپَر اڳيون نا تہ چاهيان.

آءٌ اوهانجڙي وو آهيان ميان، وسئون ڪيم وساريو -
جوڙَ اوهان جڙي آهيان.

ٻسانول اِنهيءَ وو سڌ ۾ ميان، ڳالهين تنهنجِن ڳاريو -
ڪيچ وٽن ڏي ڪاهيان.

آءٌ اَڪَنڊِي وو هوتَ اوهان جي، "سچو" ڪِي سانول ساريو-
ڳاهُ ٻِرهَ جو تي ڳاهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٦

رهو مون وٽ رات، اَڄ پانڌيو پرينِ جا!

اَءُ اوهان تَون صدقي، جا وائي مِنيَوَ وات.
پَسان اکڙين سان، ٻاروچاڻي ذاتِ.
راتو ڏينهان روح کي، تن جِي آهي تاتِ.
هُئِي هميشه ساٿيو، "سچو" سَندوَ ساٿ.

* ڪافي ١٠٧

تـــون اَءُ آرياڻي اوري،
تنهنجي دامن لڳڙي آهيان!

سِر پنهنجو سَرتيون، اَءُ گِهَرَئون آيَس گهُوري.
ڪامِل ڪڏهن ڪينڪي، اَءُ ڏونگر سگهان ڏوري.
ڪا جا تندَ طلب جي، چِٽ وئِين تون چوري.
نيو نماڻِي پاڻَ سان، تِرُ نہ رهي هِت تو ري.
"سچو" سگ اوهان جو، ڪيئن پُڇي تنهنجي ٿوري.

ڪافي ١٠٨

مون کي تايو طبيبن، ميان،
پَن پُکِيون وڃهان تَن جون!

نَظَر ساڻُ نِهال ڪيو، هاريون حَبيبن، ميان.
آزارئون آزاد ڪيو، اچي عجيبن، ميان.
دل کي دلاسو ڏنو، ڪاڪيون قريبن، ميان.
ڏيندا، "سچو" سپرين، گوش پِي غريبن، ميان.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ١٠٧، سسئي، داستان نائون ۾ اڳ ئي ڪافي ١٣ طور اڳ شامل ٿيل آهي. تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

ڪافي ١٠٩

نينهن ڏاڍي سان لايو سي،
آءٌ تا هاڻي ڪيئن ڪريان!

عشق سَولو سَرتيون، هِت پينر پايوسي.
پُڇي اسان جا پَڪڙا، اَڏيون اجهو آيو سي.
پينَر شهر پنيور جي، هِت طعنن تايوسي.
جو ڏنائون جيڏيون، سو پَلئَ پايوسي.
سوئِي "سچو" سِر تي، هاڻي چُمي چايوسي.

ڪافي ١١٠

اسين آهيون! چا اسين آهيون؟
پيلي، نتا ڄاڻون، چا اسين آهيون!

ذري باران برساتيون لايون، ذري بَرن ٿيون وڏيون باهيون.
ذري پڙهون تا نمازانِ روزا، ذري لوچَ متي تَون لاهيون.
ذري چئون تا "آهيون اسين ئي"، ذري چئون تا "اصل ناهيون".
ذري آرام آهي هِن دل کي، ذري وهايون ٽيٽئون واهيون.
ذري چئون تا "اسان پاڻ سُڃاتو"، ذري چئون تا "اسين ڇاهيون".
"سچو" اصلئون سوئي آهين، ناهُ هتي بيو ڪيهو ناهيون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١١

محبت مست مجنون ڪيا، ڪَئين خاصا خماري، لو...

اصل ڪَون عاشقن آهي،متي سُوريءَ سواري، لو...
هِتئَون مُنهن سا نہ موڙيندي، هوندي جا وره واري، لو...
سٽو جا مير محبت جي، ڪُٺَن کي ڪوٺَ ڪاري، لو...
جنين کي جوشَ جاڳايو، تنين کهڙي تياري، لو...
ڇڏي هِي عيش عالمَ جا، هليا سي هيڪ واري، لو...
پياسي هُوءِ حيرتَ ۾، ڇڏيئون سُڌ سارَ ساري، لو...
بِرهَ جي بابَ ڏس تن کي، سيا وائِي وساري، لو...
سدا تن کي آ ساجَن جي، اچڻ جِي انتظاري، لو...
"سچيڏنا" سَمجهہ کِي هتهين، مَتان تِئين هُت مياري، لو...

ڪافي ١١٢

ڪڏهن الاجي اِيندا، يار سانگيڙا، ميان!

سِڳهي اُچڻ جون ڪانگ اسان کي، اُچي واڌايون ڏيندا.
ڏيئِي دلاسا دل منهنجيءَ کي، نال نماڻي نيندا.
اِهي اُميدان اَهن اسان کي، هِڪُ ٺُڪِيءَ سان ٺيندا.
ڪين ڏسندا ڏوهہ اسان جا، بَديون سڀ بخشيندا.
آهي اوسيڙو اکڙين کي، گولِي ساڻ گڏيندا.
ڪيچَ وٺن ڪَون پَنّي پکڙا، آٿي هِتِ هوتَ آڏيندا.
جيهو تيهو "سچُو" سَندن آ، پانهجو ڪِينَ ڇڏيندا.

ڪافي ١١٣

سرتيون ڏينَ صلاحان، ’چت تون چرخي لائين‘ :
آءُ ڪتيان ڪِي ڪانگَ اڏايان!

راتيون ڏينهان روئان انهن لڳ، پرين جي تِيَم پَراهان.
دل جمعيت تڏهن ڪِي ٿيندِي، جڏهنِ ايندا ڪي هوتَ اڳاهان.
اڏيون انهِيءَ جي ويٺي اچڻ جون، روز نهاريان تِي راهان.
والِي ورائي ورِي پَنيور ڏي، سٽي اسان جون آهان.
ڪيون قبوليت سَيِّي "سَچُوءَ" جون، سائين عَرضَ اِلاهان.

ڪافي ١١٤

آ اچِي ڏس حالُ مُهنجو، آءُ اچِي سُڻ عرض هي!

نينهَن تا مون کي نيو، طاقت نہ ڪاتَنِ کي رَهِي،
مشتاق جي مارڻ سَندو، آهي اوهان کي غَرض هي.

ڏاها وچِي پِئا چو پُڇان، مون تا پروڙي ڳالهڙي،
درد پيو مون کي نہ آهي، محب تنهنجو مَرض هِي.

دل کَسي مون کَون وئين، موٽي نہ آئين ڇا چوان،
سُڌ لهو ساجَنَ اچِي، آهي اوهانِ تي قَرض هِي.

آءُ اچِي امام ٿِي، توتي اسان نِيتِي نماز،
سِرُ ڪَرڻ صدقي اوهان تون، آهي "سَچُوءَ" تي فرض هي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۱۵

هِڪي ڏهاڙي پير مغان، مون کي ڳالهہ ڳجهي فرمائي!

سَلَڻ جهڙي ناهي سا، جا آڻ پرين پُرجهائِي.
عامَ نہ مَجَن ان کي، جا صاحبن سَمجهائِي.
مَتَ منجهارئون مَئي جي، تنهن ساقيءَ سُرڪَ چڪائِي.
پيالي مَون پرواز ٿيو، واهُ وئِي ٻِي وائـــي.
’عبدُ‘ جاتو تي جنين، تن بازي هِت هارائي.
’حَقَ‘ کَون ’حق‘ نصِيب ٿيو تي، مدعا ”سچوءَ“ سَنيائي.

ڪافي ۱۱٦

هوتَ غريبِ نماڻِي، اِتي ڪيئن وساريئي، ميان!

اڱڻ آسَروَند جي، آءُ تون پاڻئون چاڻي -
هوت هٿِي چو ماريئي، ميان!

ونڊر جي وڻن ۾، حب منجهَون هوتياڻِي -
مون تا گهٽو نهاريئي، ميان!

ٿورا گهٽا ڏينهڙا، هن عاجز سان آرياڻِي -
مانَ ڪَڏ گذاريئي، ميان!

اتي هَلي هيڪلِي، پرت منجهون پاجِياڻِي -
جڏهن سانول ساريِئِي، ميان!

چِڏي وئِين چِيِرين، ڪَيئي پُنهون جام پُڄاڻِي -
هِيءَ ڪيئن آزاريِئِي، ميان!

”سچو“ سگ اوهان جو، سائِينءَ لڳِ سُڄاڻِي -
پنهنجي ڪَيِڏ قطاريئي، ميان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٧

آءُ ڪا رهندِ هوتن رِيءَ، هُنديَس سانولَ ساڻ!

لَئِن لَئِن منجهہ لڳي رهيو، پاروچي جو پاڻ.
وندر سنديءَ وات تي، پرزا ڪنديَس پاڻ.
ڏير ڏيئي ويا ڏکَ جو، هِن ڏکيءَ کي ڏاڻ.
درد مندي دانهون ڪري، چيٽڪ ڪيڙس چاڻ.
ماںَ اَچي تَئي ڪَڏهين، هِنَ مُئِيءَ جو مهماڻ.
"سچُو" سگ اوهان جو، سو نا پنهنجو چاڻ.

ڪافي ١١٨ *

ڙي جيڏيون، هوتَن رِيءَ،
آءُ ڪنديَس ڪوه رهِي!

اندر وره وثاڻ ڪيائون، لَٽَن لَٽَن منجهہ لَهِي.
چِڏيَ شهر پنيور کي، هِيءَ وينڍِي ڪيچ کَهِي.
ڪونهي ڪوهيارلَ رِيءَ، سَرتيون هِت سَهي.
قول پاڙيندو پانهنجو، ڪَيو پاروچَلَ بَهِي.
"سچو" گَڏيم ساٿيڙا، پَنڌَن منجهہ پَهِي.

ڪافي ١١٩

پرين نا پئي پار، ميان، جانبَ تنهنجي جان ۾، اَخوند ري!

سبق ڏئين نہ سور جو، ڪتابي نہ ڪار.
حرف صحيح ڪر هيڪڙو، وَرَقَ سيئِي وار.
نينهن وارن کي ناحقي، مُلا هِيئَن مَ مار.
راتو ڏينهان آهي تونئي کي، ڪتابَن جي ڪار.
باجهوَن نالي نينهَن جي، "سچو" سبق وسار.

* هيءَ ڪافي ١١٨، سسئي، داستان پنجون ۾ اڳ ئي ڪافي ١٢ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٠

پرجهي پاڻ نہ ڄاڻان، ڪير آهيان، يارَ ڙي ميان!

مورَتَ موڳائِي ڪئِي، صورَتَ تا نہ سُڃاڻان.
ڪَنهن تا ڳالهَيئون، ڪاڪيون، تياسي هِت نماڻا.
جان جڻو دل سيوئي، آڏا ٿِيَم آڏاڻا.
ڏنم ڏاڍي ڏک سان، عشق جا اوراڻا.
خام خيالَ نِي، 'سچُوْ' ري، اِنهيءَ فِڪر آڏاڻا.

ڪافي ١٢١

اهو بَر پِي بازر آهِ، جتي ديرو دوستَ جو!

ڏونگرُ ڏولِي پائيان، سپريان جي ساءِ!
چُمنديس چَپَن سان ميان، سندِي جانب جاءِ.
محبت محبوبن جي، ڪاري هينيڙي کي هاءِ هاءِ.
ويٺِي ڪانگَ آڏايان، لڪين لالن لاءِ.
مون کي ڪيچَ وٽن ۾، نيئي پانديڙا پَهچاءِ.
ساٿِي سُپرين سان، هِيءَ گداگر گڏاءِ.
'سچُوْ' سَجَڻن کي ميان، پاند ڳچيءَ ۾ پاءِ.

ڪافي ١٢٢ *

ڙي جيڏيون، هاڻي گهوريو، هوتن ريءَ سارو شهر پنيور!

لائيندا وو لطف سان، هِنَ ڏکيءَ کي ڏور.
هَيءَ هالاڻي آن جي، شعلي وڏڙو شور.
مِنت نہ منهنجيءَ موٽيا، زاري نہ آهي زور.
دَرَسَن ساڻ دفع ٿيو، سندو هِنيڙي هور.
"سچُو" سندن راهَ تي، هِڪَ جفا پيو جور.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ١٢٢، سسئي داستان نائون ۾ ڪافي ٨ طور شامل ٿيل آهي.

ڪافي ١٢٣

حال معلوم تو کي هئي ٿِي، آءٌ تا وسِ نہ ويٺياس!

پرين تنهنجي پار ڏي، قاصد مُنجان ڪيئِي-
ايڏانهن منهن ڪيو بيٺِياس.

ڇڏي وڃ نہ ڇپَرين، مُنج دلاسا ڪي ڏيئــي-
تنهنجي محبت مارياس.

چئي ٻڌايان سرتين، هن سباجها سي ئي :-
آءٌ تا وار نہ وسرياس.

پاٹئون پري نہ ڪرين، آءٌ پنيءَ اوهان جي پيئي-
تنهنجي پَکي نِي پيٺياس.

ساٿي ڏيج "سچوءَ" اِهي، نياپا تون نيئِي-
آءٌ تا گهٹو اَڪنبياس.

ڪافي ١٢٤

منهنجو پَنڌڙو پَهڻ آهي، پَلو سرتيون سانولَ ساڻ!

سو تا چِنَڻ جيهو، اَصل گون ناهي -
اُهي سگهَ تہ پُنهونءَ ساڻ.

ايندو، اتَم آسَرو، آسَر هَٽ نہ لاهي -
ٿِيندو مُٺيءَ جو مِهماڻ.

ڇڏي شهر ڀنڀور کي، ڪيچ ويندي هِيءَ ڪاهي -
لِگم پاروچي جو پاڻ.

* هِيءَ ڪَميِٽِي ڪوڙي، سگهَ ساٿن ساهي-
پر پرين ڏسندا پاڻ.

"سچو" جاڻ صحيح ڪري،توڙي باب سَنَدن هِيءَ ناهي-
تہ پيي نيندا سباجها ساڻ.

Gul Hayat Institute

* ڪافي نمبر ٦٦٥، سُر بروو، صفحو ٢١٠ "رسالو سچل سائين" مرتب علي قل بيگ.

• * ڪافي ١٢٥

منصور سوريءَ تي چڙهيو، هر ڪنهن چيو تي واه واه،
عاشق اتي ئي سر ڏنو، اناالحق ٿيو سڀ ساه ساه.

_ عشق اچي نعرو هنيو، ٿيس سيائي باه باه،
نظر مون کي هادي آيو، ٿيو سوئي الا الله،

_ عاشقن سُرڪي جا پيتي، تي سيائي هوهوا،
منصور، شمس تبريز پارن، هٿ ڪيائن جاه جاه.

ويا سمنڊ ۾ ڏيئي ٽبي، سارو لذائون سُڌ سماءَ،
الف سان جي گم هئا ٿيا، ڪُل شيءِ هرجاءِ جاءِ،

”سچو ڏسڻ سان سُرخ ٿيو ۽ تخت تي هو شاه شاه،
رچي اُتاهون لعل ٿيو، سارو اهو هو خود خداءِ.

Gul Hayat Institute

• ڪافي ١٢٥ کان ڪافي ١٢٩ تائين ٥ ڪافيون، علي قلي بيگ صاحب جن جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ تان کڻي هتي شامل ڪيون ويون آهن. ٻنهي رسالن کي پيٽڻ بعد اُهي ڪافيون شامل ڪيون ويون آهن، جي رسالي ۾ اڳ موجود نه هيون.

* پيروي، ڪافي ٨٢، صفحو ٧٨ ”رسالو سچل سائين“ مرتب: علي قلي بيگ.

* ڪافي ١٢٦

عشق لڳي تان ڪر آمين، نا منجهہ ڪفر نا منجهہ دين.

- ستون سورن جون کھڙيون پڙهين ٿو،
ورهٔ نہ پُڇندئي ولاَ الضالِينَ.

- ديد ڏِسِي ڪِي ديد اڙائين،
نيهن نہ پُڇندئي نابين.

- جلوهہ عشق جو عرش ڪُرس تي،
سر زمين چا زير زمين.

- دل سان ذرو درد قبوليم،
ڪشف قبور ڪرامت ڪين.

- شُبها شَڪَ سيوئي لاٿم،
پاڻ سڃاڻ سان يقين.

- طالب ڪي تاويل گھرن تا،
ڪن تمنا تي تمڪين.

- هادي عبدالحق "سچوءَ" ڪي،
توڙن هئي تا ڪئي تلقين.

Gul Hayat Institute

* (سر آسا، ڪافي ٣ صفحو ٢٦، ايضا)

* ڪافي ١٢٧

ساروئي سر آهي، ڪاٿي سچل، ڪاٿي ذات سچل دي.

موج درياء حُباب ڪڙا ڪيا، چاڻج ڪو شڪ ناهي.
آهي اونهون اسرار الاهي، چا منجهارون چاهي.
پنهنجي پاڻ پسڻ جي ڪارڻ، ناهَ لڪين تو ناهي.
عاشق، عشق، معشوق اهوئي، ڏانوُ ڏايو ڪيو ڏاهي.
"الا الله" اثبات مڙوئي، "لا" کي ڇڏ تون لاهي.
"لي مع الله" سمجھ اشارت، فيل لنگهيو منجھ پاهي.
واٽ اهائي وحدت واري؛ ڪامل ايندا ڪاهي.
سوئي اندر سوئي ٻاهر، ڪئين چوان ائين ناهي.
ڳالھ "سچل" جي سالڪ سمجهن، لوڪ جي ليکي چاهي.

** ڪافي ١٢٨

تون رَب ڏايو بي پرواه،
آءُ تا ٻجان تنهنجي ٻاء.

ذڪريا ڪرٺ وجهايئي، سِسِي ساه منجها.
هو مکي جو ڪو ڏيو تنهن کي ڏنئي ڪين ڪهڪاءُ.
حسن ۽ حسين ماريئي، ڏئي جيءُ جفا.
ڪربل منجھ قتل ڪرايئي ترس نہ پيڙئي ڪا.
ظلمي آهين، رحمي آهين، جا وڻئي سا واه.
"سچوءَ" تيز تي سپ هنئين، جيڪا رَبَ رضا.

Gul Hayat Institute

---

* بروو، ڪافي -۴۴، صحو ۱۴۹، ايضا).

** سر بلاولي، ڪافي ۸۸، صفحو ۵۱، "رسالو سچل سائين" مرتب علي قلي بيگ.

* ڪافي ١٢٩

ڪرن مڙيئي قتل عام،
پاڻ ڪريان جي پترو.

- جدا جماعت ڪان، آهيان پاڻ امام.
- دم نہ اڳيون دين ٿيو، ڪفر نڪو اسلام.
- فارغ هئڻ فرض ڪوئن، سُنتَ ڪي بہ سلام.
- "سچوءَ" آيو سچ ۾، ناهي حلال حرام.

ڪافي ١٣٠

ويندي تا وٽڪار،
جيڏيون هي لڳ هوت بلوچ جي.

ڪيئين وِهان هتهين، آهي منهنجو ڪم ڪوهيار.
**- ساه منهنجو سرتيون، آهي پرين جي پار.
هِيءَ دل ديواني ڪري، هو تيا پاڻ قرار.
جات جَتن جِي جيڏيُون، جِيءَ وڏو آهي جار.
"سَچُو" نہ وسار ساه ڪَون، دوستَن جي دربار.

ڪافي ١٣١

Gul Hayat Institute

عين اٿو اِنسانُ، پول مَتان پئي ڪائي!

دَلَقُ درويشِي، پهري آيو، صورت هِن سلطان.
آهي جَڳَ ۾، سڻو ڙِي جيڏيُون، صاحبَ جو سيلان.
ڏسِيِ تَماشو يارَ سَچَڻ جو، هَر هـمَه حيران.
واه عجائب جيهو ڪيائِين، "سَچو" ري سامان.

---

* پيروي، ڪافي ١٨٦، صفحو ٨٩، ايضا.

** ڪافي نمبر ٢٧٠، سُر بروو، صفحو ٢١١ "رسالو سچل سائين" مرتب علي قل بيگ.

* ڪافي ١٣٢

ٻاروچي لـوَن لائِي، مـيـان، ڪوهـيـاري لوَن لائِـي!

ڳالهـ نـ ڳرهـڻ جهـڙي، ڏاڍي سـور سـلائِي.
سَرتيـون مـون سـان سـورَ ۾، پيـنَر ڪـانـهـي پـائِي.
هِيرَ وٺي سـا هـانوَ کي، ڏَنهن عجيبـن آئـي.
سِرُ ڏيڻ سيڻن کي، "سَچُوُ" آهـي سـَچـائِـي.

ڪافي١٣٣

صحيح سُڃاڻج ساري، خود آهـين وي خُدائِي!

لڪين سِتـارا گـم ٿـيـا، روزَ ڪَئِي روشـنـائِي.
ڪوڙين قطرا ڪارونيارَ، ڪِي سَمونڊَ سَمائِي.
سُڌِ تنهيـن سِرَ انهـيءَ جِي، مٿي جنهن جي آئِي.
تخت هَزارو اوري رهـيـو، پَري رهـي بُلـي شـاهـي.
"سَچُو" سَچِي ڳالهڙِي، پاڻَ پـرِيَن پُـرجهـائـي.

ڪافي ١٣٤

وَس ڪـا آهـي ويچاري! - هُنَڙُ هِنِ جو هـوتَ، نـاهـي!

Gul Hayat Institute

اُٺَن اُونـارن توُن، سـائِين الا، صَدقـي آءٌ سَو واري.
چايُم ڏاڍي چاه مَوُن، سـائـين الا، بِرهُ بـلـوچي ٻـاري.
هيڏي هـوڏي جان ڏسان، سـائِين الا، اُندر ٻاهـر آري.
ٻانهون ٻانِهن جان ٻـڌي، سـائـيـن الا، زار ڪريان ٿي زاري.
"سچو" سهـي جي ڪرين، سـائـين الا، حَق حقيقت ساري.

---

* هيءَ ڪافي ١٣٢، سُر سسئي داستان پنجون ۾ اڳ ڪافي ٥ طور اڳ پڻ شامل ٿيل آهي.

ڪافي ١٣٥

تون آءُ اسان وٽ يار: تنهنجي اچڻ ڪاڻ -
جيئڙو جُکي تو، ساهڙو سِڪي تو!

بَس نہ وَهڻ ڪَوّن ڪَرن، هي نيڻن سَندا نارَ.
ماٺ ڪندي ٿِي چاڙهيا، بِره اسان تي بار.
پِرين پاڙج پانهنجا، جي ڪيئي قولَ قرار.
چُمِي چَشمَن تي ڪَنيم، تنهنجو عشق آله توهار.
باه جيهو آءُ ياڻِيان، جو دمُ توهئون ڏار.
راتو ڏينهان تانهنجي آهي، "سَچُوءَ" سار سنيار.

ڪافي ١٣٦

دردمندن جي دل جو، ميان، شوقي وو يارُ شڪاري!

يار سُهڻي جون ڏسو ڏهاڙي، ڪَن ٿيون خون خماري.
سوز وارن کي سيني اندر، ماري قيبر ڪاري.
چشمان چوٽڪ ڏايو لائن، ڪجليان هَنِ قهاري.
بانهون سي يتيم اڳيون انهن جي، زاري سَوَ لکَ زاري.
دل اسان جي وو لٽ نيَن ٿيون، بِئِي چشمان چاري.
پاٽان چاٽي ظاهر ڪيائين، هوءِ هوءِ حُسن هزاري.
جِيءُ "سَچوءَ" جو جار وڌائون، ڏيئي پاڻ ڏيکاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٧

سِگها اِيندا، سِگها ايندا، پانڌِي پرين جا ڪِي تا!

سڪائيءَ سان سرتيون الا، ڏکَ ياڻِي اچي ٿيندا، پِلي اِيندا.
دردمنديءَ جي دل کي، ميان، دوست دلاسا ڏيندا، پِلي اِيندا.
ڪين ڇڏيندا ڇپَرين، ميان، نال نِماڻي نِيندا، پِلي اِيندا.
پَڪا پَڪن سامُهان، ميان، آٽي پاڻَ آڏيندا، پِلي اِيندا.
سو ڏينهن ٿيندو ڪهڙو، جو "سَچو" ناءُ سَڏيندا، پِلي اِيندا.

ڪافي ١٣٨

تنهنجي محبت موهيو موهيو، رمزن ريهيو ريهيو، هِي تا ساهُ-
آڻِي الله!

طرف تنهنجي راتو ڏينهان، چِتِ هڪڙيرو چاهُ -
آڻِي الله!

آهي اسان سان سُپرين، حبَ سندوَ همراهُ -
آڻِي الله!

پيو پناري تانهنجي ميان، هي ڏوهارِي ڏاهُ -
آڻِي الله!

واڪا ڪيون ٿو وهي، دل اندر درياهُ -
آڻِي الله!

ڪشي ڪري ڪپڙا، "سچو" ملِيندا پاهَ -
آڻِي الله!

ڪافي ١٣٩

هوتَ ڪڏهن نہ هلايوَ، پانڌِي پنهنجي پارَ ڏنهن اسان ڏي!

طرف توهان جي مُڪوسين قاصد، سو پي وَهندو ڪين ورايوُ!
نياپو منهنجي نيهن جو، جيڪر ساٿِيءَ نہ سڻايوَ.
هو جو ڪيو هووَ وعدو، سو تا ياد نہ آيوَ.
"هردم هونداسين آسين توئي سان"، فائق هِيئن فرمايوَ.
تَنهن ڏينهن لاڪون پارَ "سچوءَ" کي، باري بِرهُ بَچايوَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٠

ڪالهہ قاصدَ اوڏانهون آيا، اِها ڪَيئُون آڳاهِي!

'پار پنيور جي هئا اچڻ جا، ساڻَ ڏٿيءَ ڪي سعيا '۔
چڳِي ڏنائون گواهِي.
منهُن محبوبن جو ٿيو اسان ڏي، پِيا سي پَنڌ سَجايا ۔
ڪيها رَهبر ڪريان راهِي!
يارَ مُسافِر ڪِيُم اُداسِي، ڏور جنين ڏينهن لايا۔
آڻي تون ميڙ اِلهي!
پاندُ ڳچيءَ پائي اڳيون پِرين جي، اسان ڏوهَ سِيئي بَخشايا۔
ٿيا سي پاڻَ صَلاحِي.
'سچُو' اتاهُون آچي رَهِي هِت، ويڙها سي يار وَسايا ۔
غم لٿي گمراهِي.

ڪافي ١٤١

هاري سو پاڻِئي هار، تا آءُ جام چنيسَر آوڙان!

جنهن دوستَ ڪسايو دَم ۾، سَت آهو سِينگار.
هٿئون پَئِي تنهنجي آهي، روئين چو زارو زار.
داڻو هُيَڙو درد جو، جنهن ڪيو بهشتُن بيزار.
ڏوهُ تہ تنهنجو ڪونہ هو، پرَ نِينهن ڪيو نروار.
پَلنگئون پئينءَ پَٽ تي، ڪَري گوندرَ گفتار.
"سچو" سهي جي ڪَرين، هِيءُ هو عشقَ جو اسرار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٢

هارَ چنيسَرُ جامَ، ليلان ڪسايو دَستَوَن پنهنجي.

ڏاڍو مٺيون هو ڪَسوٽِي، جو دل جو ٿِي پيو دام.
نَظَرَ وڌِي تا غيرُ تي، تيلهان تون ٿِيئَن تمام.
پِلي پولي ۾ پئينءَ، هار پانيئِي آرام.
تنهن ڏينهن آندئي پاڻَ سان، سورن جو سرانجام.
”سچو“ رَهه صَبر ۾، عِشقُ ٿيئي انعام.

ڪافي ١٤٣

ڪِيئَن چَوين ٿو، ڪِيئَن چَوين ٿو!
لوڪ ناهي پيو؛ ڪِيئَن چوين ٿو؟

لوڪُ سَيوئِي اهو آهي، ڪيئن پيائِيءَ مَنجهہِ پَوين ٿو؟
اَجاڻ بنائي پاڻ بيهارِيئي، غمزي اِنهِيءَ ۾ چو نہ گوين ٿو؟
ساڻ سچي تا ”سَچو“ گذارين، رانـد روئـڻ جِي ڪيهِي رَوين ٿو؟

ڪافي ١٤٤

پُل وچي ٿو، لوڪ ساروئِي پُل وچي ٿو!

”مان“، ”تون“ ويندي، اهوئِي تيندو، پولُ اهوئِي جيڪو پَچي ٿو.
اِهو اهوئِي سَرتيون آهي، نہ تا اها ڪوئِي ڳالهہ مَچي ٿو.
اندر باهر اهوئِي آهي، ”سچُو“ هِي سِرُ صحيح سچي ٿو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴٥

سُھڻو سڳ تيو، ڪاڪيون ڙي، ڪيچ تڏين سان، شال مولو ميڙيندو!

اڳئين ڪوَن ڀي اڳرو، پائن تا وره ويو!
آريءَ جي اولاد سان، ڏاڍو پيچ پيو.
بيڪسيءَ جي دائري، تنهن کي نيھن نيو!
صدقي تَن سيرن توئن، ”سچوءَ“ ساه ڪيو.

ڪافي ١۴٦

شال مون سان وريون وريون،
ڪانگ ڪرين منيون ڳالهيون!

جدائيءَ جون جان جسم تي، ڪيون پورن پريون پريون.
دردِ سڄڻ جي دل منهنجيءَ کي، زور ڪيون نريون نريون.
ڏکن واريون ڳالهيون، اسان ڀي دل پائي تريون تريون.
وايون وصل جون يار ”سچو“ تون، متان ڪرين يريون يريون،

ڪافي ١۴٧

مون کي متان تون ڇڏين،
سونها ڙي سڄڻ جا!

مَ جاڻان ڏينهن آهو نا، تيندو الاجي ڪڏهين.
نانءَ موليٰ جي محبوبن سان، نئي غلام کي گڏين.
حاضر تئين حضور ۾، نانءُ ”سچو“ ڪري سڏين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٨

اهو آهي آهي، يار ساڳيو ساڳيو!

اوهين ڇاڻو ساڻ يقيني، ٻيو سو ناهي ناهي.
ميخاني وچ مست هميشه، ڪيئن سو ڪعبي ڪاهي ڪاهي.
لوڪ سارو تي هِت جو آيو، سڀ حجابان لاهي لاهي.
ظاهر باطن آهي اهوئِي، جان جٺوري ڇاهي ڇاهي.
ناڻ "سچوءَ" جو آيو صفت ۾، ڏاڻ ڪيو ڪيهو ڏاهي ڏاهي.

ڪافي ١٤٩

هيءَ پورهيت پاٽِيءَ پوئِي، خان باروچا تنهنجِي!

حاضر خدمت آچي اوهان جي، حال چونديس روئِي.
ساٿِي اسان جي سُڌ لهَڻَ سان، سوال پورو ڪَر سوئِي.
ڪِيئن وساري ويهان اوهان کي، ڪِئِي تا هِهڙِي توئي.
طوطيءَ جي ٻچيءَ سو سلامن، "سچوءَ" مُڪا پڻ پوئي.

ڪافي ١٥٠

واتِ مون کي آهي وائي، خان باروچا تنهنجي!

پرين نہ مُڪوَ طرف اسان جي، لِکي ڪتابَتَ ڪائِي.
پيرو ڪندين وري پنيور ڏي، اِها آڏر مون آئي.
حالَ منهنجي جِي خَبَر نہ ڪنهن کي، چڱي سَجَڻ تو لائِي.
اِهو آسرو مون کي آهي، تيندين آچي ڏکڏيائي.
اڄ صبح تا اڱڻ "سچوءَ" جي، جانِي اِيندين شالَ جائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥١

سُڻ منهجڙو حال،
دلبَرَ ديس وَسَئي، گهُوريو ڙي پَر ڏيهه تو توئن!

مون ڪوئن پَري نہ تئين، سائينِ مَج سوَال.
منهنجو توسان تا آهي ٿِي، خاصو يارَ خيال.
روئان واتڙين تي، ڪَريو ههڙو حال.
واڳان وطن پانهنجي، ڦيري آءُ فِي الحال.
تو ڪوَن ڳجهو ناه ڪو، عاشقَ جو احوال.
ڪَر "سَچوءَ" کي سپرين، ڪٽِي نيڻ نهال.

ڪافي ١٥٢

ڪاصدَ وري ويندين،
ديس ياروچل جي، ميان!

خبَر خوشيءَ جي وٺي اُتاهُون، سِگهو اسان ڏي ڪِي اِيندين.
درد منديءَ جي دِل کي، هاڻي ڏاها دلاسو ڏيندين.
سپيرين جي ڳالهہ ڳجهيءَ جو، وچي سو واقف ٿيندين.
سوزَ فراقَ جي، يارَ "سَچوءَ" جو، تون هِي نِياپو نيندين.

ڪافي ١٥٣

Gul Hayat Institute

اَئين قاصدَ ڪالهہ،
پِرينءَ جي پارَ ڏنهُن، آنديِي جي سَنِيها سَل آهي ئِي!

هاريا هِنَ جي حالَ جِي، ڪا هُئِي هُت قِيلَ مَقالَ؟
پاڇيءَ کي پَرديسَ ۾، سِڪندي ٿيَڙا سال.
پِريَن ڪِي مون پُڇِيو، ڪا خَبرَ ڏي خوشحالَ!
ڪِي ڪَيندا هجر فراق کي، ڪِي ورندا واوَ وصال!
"سَچُوءَ" سندي ساهَ جِي، ڪا هئي هُت ڪين سنيالَ!

ڪافي ۱۵۴

عاشق ڪَر آرام،
پرينءَ گهٽو پُڇيو تُنهنجو، خوشيءَ ۾ رَهُه، ري!

طرف تنهنجي آهِ، اَچَڻَ جو، اسان جو انجام.
رَهبَر عاشِقَ کي وَڃِي، سَوَ لک ڏيج سَلامُ.
اڳنان آهي تانهنجو، سُرهائي سَر انجام.
جيڪِي چَيُوَ، تانهنجو آهي، ڪُلِي قبول ڪَلام.
''سَچُو'' تنهنجي ساه کي، آهِ محبت بخش مُدام.

ڪافي ۱۵۵

يار منهنجي کي ڪريو، مِنَت وڃِي ڪائِي!

پَرڏيهه وڃ نه مون پرين، يارَ تو سان مون تا لائِي.
اَندر منهنجو اَڌ ٿيو، ڪري وڃڻ جِي تو وائِي!
ڏسو اوهين ٿيون، دل ڏاڍي سان، اَڏيون اُ مون اَنڪائِي.
چڱا مڙيائي ميان اِئين چون تا، 'لائِيَ ته توڙ نيائِي.'
هِجَر منجهاروُن ٿيندي وصالت، اِها ڳالهه ''سَچُوءَ'' آزمائي.

ڪافي ۱۵٦

Gul Hayat Institute

هاڻي مون کي پرينَ پوءِ،
جيڏيونِ جِيَڻ جنجال ٿيو!

ويٺِي واتڙين تي، هِيءَ راتو ڏينهان روءِ.
ويهڻ هن جو وهه ٿيو، هو لڏي وَيڙا ليوءِ.
درد منڊِي دانهون ڪري، آهي هوتَن ريءَ هوءِ هوءِ.
ڪاڪيون مونَ ڏي ڪيچ ڪوُن، شالَ قاصد اچي ڪوءِ.
''سَچوءَ'' ڪندي سال ٿيا، وَريتيون ووءِ ووءِ.

ڪافي ١٥٧

يار ساڻيو ڙي ميان، يار پانڌيو ڙي ميان، پلو ڙي ميان،
دوستن جي ڪلَ مون کي ڪا ڏيجو!

هِيءَ نِماڻي در وڪاڻي، نالِ نباهي نيجو.
ڪيمَ وساريو، مئي نہ ماريو، چوري تا نہ چڙيجو.
ڏيو دلاسا ڪڏهن اِيندا، لِوءِ ڻون تا نہ لڏيجو.
جنهين ويلي هلو اِتاهون، "سَچُو" نانءُ سڏيجو.

ڪافي ١٥٨

ساجن اِنهيءَ سير، اِيندئِي ڙي آجا!

سي ڀِي ڀَهتيون پرينءَ سان، جي ڳهڙيون انهيءَ ڳهير.
سپيريان جي سيرَ ۾، هيجَن هِينئڙو هير.
ٻَڌِي نَچج نِيهَن جِي، ڇاتِيءَ ڇاتِيءَ چيرَ.
"سچو" سائين جي پُڇين، ڦنڌ سَيِئِي ڦير.

ڪافي ١٥٩

"تو کي عاشق پنهنجو ڄاڻان، تو کي سَونِ ۾ سڃاڻان!

"اسين تا توسان آهيون سدائين، وِچِهج ڪِين وڃاڻا.
"اهي تا آهن نظر اسان کي، آچي جي در وڪاڻا"،
دستَوُن ڪري ڏِنو هِي مان کي، يارَ دارونءَ جا داڻا.
سَهج "سَچُو" تون ساڻ يقيني، محبوبن جا ماڻا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٠

هوتَ اسانجڙو حال، تون پاڻهِين تو ڄاڻين!

اوهان ڀاڄهون وو سپرين، ميان الا، ساعت پايان سال-
وري اچ آرياڻي.
راتو ڏينهان روح کي، ميان الا، سندُو خواب خيال-
هِيءَ اٿوَ نماڻي.
معلوم تو کي مون ڀرين، ميان الا، عاجز جو احوال -
تون سانول سُڃاڻي.
ڇڏي ويندين وو ڇپَرين، ميان الا، تو لڳُ کيم ڪشال-
تون هِيئن ڪيئَن هوتياڻي!
سوز اوهان جي وو سُپرين، ميان الا، بره ڪئي بيحال -
تہ پيي عذر نہ اٿي.
لاه فراق وو فقير کئَن، ميان الا، "سچو" مڃ سوال -
هِيءَ هادي لئی هاڻي.

ڪافي ١٦١

Gul Hayat Institute

منهنجي اڱڻ اچ آءُ،
پرديسيڙا ڙي يارَا!

والي شالَ وصال جو، ڪو وري لڳي واءُ.
اچي هڏ نہ هِتهين، سانولَ تو ريءَ ساءُ.
ميان مشتاقن جو، آچي صاحبَ لهہ سَماءُ.
دانهون ڪري دردَ ۾، جا ڦٽي فراقاءُ.
ٽيون مَدايون ڪيتريون، سائين "سَچُوءَ" ڪانءُ.

ڪافي ١٦٢

اوڏاهون قاصد جي آيا، تَن هُلائِي هِيءَ وائِي:

هباڻـــي هـــوتياڻن جي، هُئِي تو ڏي تياري،
واڻان پُڇي تانهنجون، تـو اصل ڪـان آري،
ڏاري، سنديَوَ حال جِي هت معلوم سيّائِي.

اهو رکـج آسرو، جو اَڄ تـو ڏي اِيـندا،
ڏيئِي بانهـون ڳل تـو ورِي، پرين پَرچائيندا،
هيڪندَ تيندينءَ هوتَ سان، تون جاڳندي جائي.

مارئِي مـانـدِي نـ ٿِيءُ، جو گـونـدر گذارين،
واڻــان اڄڻ ان جون، تِي نِــتِ نِتِ نهاريــن،
جهڙي تون هت آهين، آهيـن هُـت پِي اهائِي.

ويـو وڇوڙو وچ مَوُن، تون گڏيئن سائيـنءَ ساڻ،
تـوسـان آهـن سپـريـن، پَري پـاءِ نـ پـاڻ:
"سچو" تيندين سيگهڙي، اِها وائِي سوائي!

ڪافي ١٦٣

Gul Hayat Institute

ڪـيـچـي ڏنـم اَڄ اِتـي،
اوهيـن تا چـاتـا پـانيـو!

سال لنگهي ويا ڪيترا، ڪاڪيون رِيءَ ڪِتي،
اَڄ تا وينديس ڪاڏي ڪِينڪي، هُوُسو، تا منهنجو هتي،
منزل محبن جي جتي هوندي، ميان، هونديون سرهايون تتي،
موڪائيءَ جي مونجهـ م، سائين الا، ڪانـ ڏِسي ڪَپ م ڪِتي،
سودو سيڻن سان حال ٿيندو، ميان "سَچُو" تـا سِرَ ڏتي.

ڪافي ١٦٤

آج اوڏاهين سي آيون، مون ڏي خَبران خير جون!

پيو تا تو سان دوسْتَ وي، ڪون برابَر پايون.
لِکي مُون معلوم ٿيو، - هاٺي پير ايڏاهِين تا پايُون.
سَنيري توکي ميان ڏيهہ سنديءَ، لکَ تورا تا لايون.
سورن واريون سيئي ساعتون، تو تان لکَ لنگهايون:
توکي ٿينديون هاٺي حاصل، ”سَچَو“ ري سَرهايون.

ڪافي ١٦٥

منهنجِي حجت تو سان ناهہ، توکي مولو ميڙي يار!

مون هِن نماڻِيءَ ڪي، آسَر سَندوَ آهہ.
اندر باهِر تا تنهنجِي، جانبَ آهي جاءِ.
ڏونگر ڏورڻ آئيا، ساڄَڻ تنهنجي ساءِ.
”سَچُو“ آهي سِڪَ ۾، لالَن تنهنجي لاءِ.

ڪافي ١٦٦

پُڇن ڪوه طبيبَ، او، سوزَ واريون سرتيون، پلو الَوا!

پيدا ٿيندا پاٺهين، ڪول آيَس قَريبَ.
ڏِين ڏيڪاري ڏِيلئون، اچانڪ عجيبَ.
”سَچُو“ وسَن سي سدا، هنِبَرُي منجهہ حَبيبَ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٧

الا باري ٻِره ڀولڻ جي، دل ديواني منهنجي ڪيئي!

اوري اَنڪَ نہ رهِي، خاص پرين پڪيئِي.
پياريائون پُر ڪَري، ٻِي سڀ وائِي ويئي.
راتيان ڏينهان روحَ ۾، "تِيَا تِيَا" آهي ٿيئي.
اکيون دل "سَچُوءَ" جِيون، پاڻ سکِيون ڪِيئُون ڀيئي.

ڪافي ١٦٨

يارَ لايو رنگ، ڏِس تون، جي هُئَين ڪنهن حالَ ۾!

محڪم رهين احوال ۾، قائل نہ ٿي تون قالَ ۾.
خيالَ ٻاجهون خاص تنهنجي، هُئي جِيَڻ جَنجالَ ۾.
جي هُئين ڪو دَم اِتي، تہ هُج تون خاص خيالَ ۾.
اَصل ۾ يڪتا ٿِئين، عاشِقَ ڇَئو امثالَ ۾.
محبت مگر مرشد سندي، آٿين اِنهي احوالَ ۾.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ١٦٩

”تو ڪِيئن اَهي وسري ويا، جن ڪي تو تي ڪارون ڪيون؟“

پانڌِيءَ پرينءَ جي پارڏنهَن، آنديِ خبر اها يار ڏنهن؛
آيو اصل اسرار ڏنهن، دوسن سنڌي دربار ڏنهَن.

ڪيئن تون پئين بيءَ ڳالهہ ۾، هي جيءُ وجهين جنجالَ ۾؛
چئِي، آهين ڪهڙي خيال ۾؟ - رهہ تون هميشه حالَ ۾.

ڪانئن پاسي ڏينهڙا پيَئَ، سي ڳڻُ سَندن وسِري ويئہ!
سچا سخن سانيَڻ تِيئہ: سڌ ڪيِن ڪڏهن نا ڪَيئہ.

”ڳالهيون سَجَڻ جون ياد ڪر، دل سامڻ تي عاشق اپر،
”تا تو اچي نازڪ نظر، هَيءِ هَيءِ متان ٿئين بيخبر.“

”جيڪس فِراق جي فال هُئي، ڪا ڪين تنهنجِي ڳالهہ هُئي،
”تو ڳَنڍ جِيڻ جي جال هُئي: اَج تو نہ تن سنيال هُئي!“

”اِتي وِساريئي ڪيئن وِيهي، جي ڏيهہَ هئا تِنهنجا ڏيهِي؛
”تو ڪي آئِي مَصلحت ڪيهِي؟ - هاڻِ پاڻَ ايندا اڄُ پيهِي.“

”’سچو‘ متان دلگير ٿئين“، آج پاڻِ فرمايئون ائين،
”طالبروجي تَسلا ڏئين، معافِي مَدايون ڪيون مئين!“

Gul Hayat Institute

* مرتب پاران ڪافي ١٦٩ ۽ ڪافي ١٧٠ رسالي ۾ ”ڪلام“ جي عنوان سان ڏنل هيون، پر اسان اُنهن جو عنوان ”ڪافي“ رکيو آهي، ڇو ته ڪلام شاعريءَ جي ڪا الڳ صِنف ڪانهي پر شاعريءَ جي هر صِنف ڪي ڪلام چئي سگهجي ٿو. ٻيو عرض ته اهڙي ئي سٽاءَ واريون: يعني ٿلهہ ۽ هر بند جي آخري سِٽ جو ٿلهہَ سان هم ڪافيہ هجڻ بجاءِ، هر بند جي سِٽن جو هڪ ٻئي سان هم ڪافيہ هجڻ، اهڙيون ڪافيون رسالي ۾ ٻيون پڻ ملن ٿيون. مثال طور ڏسو: سسئي، داستان ڇهون، ڪافي ٦.

*ڪافي ١٧٠

وعدا اُهي اَڄ ياد پئا، مون سان قربن جي ڪيا!

ڳالهيون ڳجهيون اُهي يارَ جون، اصلون ٻُڌيم اِسرار جون،
سي ٿيون عطا اعتبار جون، دل ۾ رهيون دلدار جون.

واليءَ اِهو وعدو ڪيو، جو ڪَم چَيوسين سو ٿيو،
”هڪ ٻول توسان، نا ٻيو، وِسري نہ مون کَون سو ويو.“

فائِق وري فرمائيو، ”تو سِرُّ اسان جو سآئيو،
”اهو ڏسڻ مون آئيو، دل ساڻ سو مون لائيو.

”’سَچُو‘ سدا سَرهو رهين، هِن ٻولَ اسان جي تي ٻَهين،
”تون ڻاه تا هِن تي نهين، سِر بار برهي جو سَهين!“

Gul Hayat Institute

*ڪافي ١٧١

دمَ دمَ جا ديدار، وو، آپَر آسانَ جي نارَ تي!

بَگا ڏاندَ ٻَڏائون ٻيئي، تَن جِي ڳالهه ڪريان اَءُ ڪيهِي،
وهَن ڏارو ڏارَ، ڳاڙهِيءَ جي ڳِتڪارَ تي.

ياروني هِڪڙي چَڪريون ٻيئِي، اَرا انهن جا اَهن اِهي ئي،
وهن بارو بارَ، وو، لَٽ واريءَ للڪارَ تي.

ڦرهيون ونگڙون آهن اوياريون، اِرڙيون سونهَن مالهه موچاريون،
جهلڻ جا جهلڪار، وو، لوڙِن واريءَ ڏڏڪارَ تي.

ڍيڍي چونڪ جوئر جا نِسري، ڳنا تنهن جا ماکِي مِصري،
کِيرن جا ٻه خمار، وو، آهن پيهي واريءَ پُونجار تي.

ڪانگَن ڪانگيرو، وهِيَن واهيرو، ڪَبَرَن، ڳِيرن ڪيو اَچي گهيرو،
ڳوڙهن جا وسڪارَ، وو، جهِرڪين جي جنسار تي.

آيو نيسَر پاڙيچ ۾ پاڙِي، مرشد اچي ٿِيڙمَ ساڻِي،
سا جوئر پَچايم جار، وو، آهن ڪَمَ "سَچل" جا ڪلتار تي.

* ڪافي ١٧١ اصل ۾ "سنڌي روجهن بابت بيت" جي آخر ۾ ڏنل هئي، جيئن ته هن ڪافي جو مواد نه ته روجهن بابت آهي، نه ئي وري اهڙي ماحول جي عڪاسي ڪندڙ يا ان سان مناسبت رکندڙ ئي آهي، ان لاءِ هِن ڪافيءَ جو هِت "متفرقَ ڪلام" ۾ شامل هئڻ مناسب ڄاتم.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

الف

اعليٰ اَعظم شان (حضرت بايزيد بسطامي رح جي نعري ڏانهن اشارو).
ڇا تہ اعليٰ شان آهي.

الا الله
سواءِ الله جي.

اَلانَ ڪَمَا ڪَانَ. (قول)
هاڻي ايئن، جيئن اڳي هو.

اَستَغفِرُ الله
الله کان معافي گهران ٿو.

اَلفَقرُ خَزِينَة مِن خزائِن. (بزرگن جو قول)
مسڪيني، الله جي خزانن مان هڪ خزانو آهي.

اَلفَقرُ فَخري وَالفَقر مِني (حديث)
مسڪيني منهنجو فخر آهي ۽ مسڪيني مون وٽان آهي.

اَلفَقِيرُ لا يَحتَاجُ اِلا اَلِي اِلله. (صوفين جو قول)
فقير اهو آهي، جيڪو الله جو بہ محتاج نہ هجي.

اَلصبرُ مفتَاحُ الفَرَجِ (حديث)
صبر ڪاميابيءَ جي ڪنجي آهي.

اَنَا اَحمدَ بلامِيمِ. (صوفين جي چوٽي)
مان احمد آهيان، ميم (م) کانسواءِ (يعني احد).

اِن اَولِيائِي تَحتَ قَبَائِي. (قول)
مُنهنجا اولياء، منهنجي چادر هيٺ آهن.

اَلدَنيا سَاعَة (قول)
دُنيا (آخرت جي مقابلي ۾) صرف هڪ گهڙي آهي.

Gul Hayat Institute

اَنا عَبدَهٗ وَ رَسُولَه (حديث)
آءٌ انجو ٻانهو ۽ انجو رسول آهيان.

اِني آنَا الله (القرآن)
بيشڪ آءٌ الله آهيان.

ت

تَركُ الدنيا سُنة، طَلَب المَوليٰ فَرض. (بزرگن جو قول)
دنيا کي ڇڏڻ سنت آهي ۽ موليٰ جي طلب فرض آهي.

خ

خَلَقَ الاَ شيَاءَ فَهُوَ عَينُهَا (صوفين جو قول)
پيدا ڪيائين شين کي، پوءِ اُهي ان جو عين آهن.

خَلَقَ الاَ نسانَ عَليٰ صورتِه (حديث)
خدا تعاليٰ خلقيو آهي انسان کي، ان جي صورت تي.

د

دَع نَفسَڪَ وَ تَعَال. (قول)
پنهنجي نفس کي ڇڏ ۽ اچ.

س

سميع بصير = ٻڌندڙ - ڏسندڙ.

سِري سِره الاَنسان. (بزرگن جو قول)
منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.

سير الله، سير بالله، سير في الله. (صوفين جو قول)
الله جوسير - الله سان سير - الله جي راهہ ۾ سير.

Gul Hayat Institute

ص

صُمٌ بُكمٌ (القرآن)
ٻوڙا، گونگا.

ط

طالِبُ الدنيا مؤنث. (بزرگن جو قول)
دُنيا جو طالب عورت (مونث) آهي.

طالِبُ العُقبيٰ مُخَنث. (صوفين جي چوٽي)
آخرت جو طلبگار هيجڙو / نامرد (مخنث) آهي.

طالِبُ المَؤليٰ مُذکر. (بزرگن جو قول)
الله جو طلبگار مرد (مذڪر) آهي.

ع

عَرفتُ رَبِي بِرَبِي. (قول حضرت علي عليہ السلام)
رب کي، رب جي وسيلي سڃاتم.

عزيٰ، لاتُ.
(بتن جا نالا - جاهليت واري دور جا بہ مشهور بُتَ، جن کي عرب جا مُشرڪين پوڄيندا هئا.)

عَينُها باڪِية وَ قُلوُبُها ذَاڪِرةُ. (بزرگن جو قول)
ان جي اک رُئيندڙ ۽ دل ذڪر ڪندڙ آهي.

عينُهَا تَنَامُ وَلاَ تَنَامُ قُلُو بُهَا. (بزرگن جو قول)
ان جي اک ننڊ ڪندي آهي ۽ دل جاڳندي اٿس.

عشق نار اِحتَرق. (بزرگن جو قول)
عشق هڪ باهہ آهي، جيڪا ساڙي ٿي.

ف

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ. (القرآن)
ياد ڪريو مون کي، تہ ياد ڪريان اوهان کي.

Gul Hayat Institute

فاَ ينَمَا تُوَلوا. (القرآن)

پوءِ ڪاڏي بہ منهن ڪريو.

فَعال لما يُريدُ. (القرآن)

جيئن گُهري تيئن ڪندڙ آهي.

ق

قُل ڪُل مِنْ عِنْدِ الله. (القرآن)

چؤ تہ سڀ ڪجهہ الله طرفان آهي.

قيل قال = ڳالهہ ٻولهہ

قيدالماء = داٽي پاڻيءَ جو قيد (عربي چوڻي)

ڪ

ڪُل يَوْمِ هُوَ فِيْ شَانِ. (القرآن)

هر ڏينهن، اهو شان ۾ آهي.

ڪُنَ فَيَڪُوْنَ. (القرآن)

ٿي پئہ تہ ٿي پوندي.

ڪُلُّ شيءٍ يَرجعُ اِلَيٰ اَصلِهٖ. (قول بزرگن جو)

هر شيءِ پنهنجي اصليت ڏانهن وري ٿي.

ڪُلُّ شيءٍ ناطق بالحق. (قول بزرگن جو)

هر شيءِ حق جي شاهدي ڏيندڙ آهي.

ڪنز، قدوري، ڪافيا.

عربي ڪتابن جا نالا. (درس نظامي ۾ شامل ٽن عربي ڪتابن جا نالا ، ڪنز ۽ قدوري فقہ جا ڪتاب آهن ۽ ڪافيہ علم النحو جو هڪ ڪتاب آهي).

ل

لاَ مَو جُودَ اِلا الله. (بزرگن جو قول)

Gul Hayat Institute

لاَ خَير فِي عَبدِي. (بزرگن جو قول)
ناهي خير، منهنجي ٻانهي ۾.

لَحموٌن دَمَوٌن.(حديث ڏانهن اشارو)
تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽ تنهنجو رت منهنجو رت آهي.

لَو كَشَفَ الغِطاء مَا زدت يَقِيناً. (حضرت علي عليہ السلام جو قول)
جيڪڏهن پردن کي کولي، تہ بہ منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نہ ايندو.

م

مَا رائيتُ شيئا اِلا ورائيتُ اللهَ فِيہِ. (بزرگن جو قول)
جنهن شيءِ کي ڏٺم تہ ان ۾ الله کي ڏٺم.

مُو تُوا قَبلَ اَن تَمُو تُوا. (بزرگن جو قول)
مرو اڳ مرڻ کان.

مَن عَرَفَ رَبہ كَلَّ لِسَانَہ. (بزرگن جو قول)
جنهن رب کي سڃاتو، اهو گهٽ ڳالهائيندو.

مَن عَرَفَ نَفسَہٗ فَقد عَرفَ رَبہٗ. (بزرگن جو قول)
جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو. تنهن پنهنجي رب کي سڃاتو.

Gul Hayat Institute

مَن تَعَلمَ العلمَ لِلمُنَاظرَة والمُكَابَرَةُ. (عربي چوٹي)
جنهن علم سکيو، مناظري (بحث مباحثي) ۽ وڏائيءَ لاءِ.

ن

نَفِي سِري، خفي أخفا.
ٻئي ذکر جا اصطلاح آهن.

و

وَبِي يَنطِقُ وَ يُبصِرُ(حديث قُدسي)
مونسان ڳالهائي تو ۽ مونسان ڏسي تو.

وَ فِي اَنفُسِكُمْ اَفَلاَ تُبصِرَوْن. (القرآن)
توهان جي وجود ۾ ئي ڪيترين نشانيون آهن، پوءِ توهان ڏسو نہ ٿا؟

وَلا الضّالين. (القرآن)
۽ نہ گمراهن جي رستي تي.

وَالقَدَر خَيرِهِ وَشَرِهِ مِنَ اللهِ تَعَاليٰ. (حديث)
۽ برائي توڙي ڀلائيءَ جي تقدير الله طرفان آهي.

وَنَفَختُ فِيْهِ مِنَ رُوحِيّ. (القرآن)
ڦوڪيو مان روح پنهنجي ڪي، ان ۾.

وَ هُوَ مَعَكُمْ. (القرآن)
۽ هو توهان سان گڏ آهي،

وَ هُوَ مَعَكُمْ اَينَمَا كُنتُمْ. (القرآن)
۽ هو توهان سان گڏ آهي، جتي بہ هجو.

وَنَحنُ اَقرَبُ. (القرآن)
اسان (انسان کي) وڌيڪ ويجها آهيون (ساهہ جي رڳن کان).

هہ

هر آن سِري کہ بامحبوب دارند، خبرنبود ڪراماً ڪاتبين را. (فارسي شعر)
جيڪو بہ محبوب جو رازدان ٿيندو تہ ڪرامن ڪاتبين کي بہ ان جي ڪل نہ پوندي آهي.

”هو مُشتاق علي لقاءِ الله.(بزرگن جو قول)
اهو الله جي ديدار جو عاشق آهي.

هَيهاتَ هَيهاتَ. (القرآن)
پري آهي، پري آهي (يعني اڻ ٿيڻي ڳالهہ آهي).

ي

يَنطِقُ = ڳالهائي ٿو.
يَسمَعُ يُبصِرُ = ٻڌي ٿو - ڏسي ٿو.

Gul Hayat Institute

سچل لغات

Gul Hayat Institute

[مڪمل مواد ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو جن جي ”سُچل لغت“ تان ورتل ۽ وڌايل پڙ.]

"سچل لغت"
جي ترتيب موجب
اکري پٽي

الف ب ٻ ڀ ت

ٿ ٽ ٺ ث پ

ج ڄ چ ڇ ح خ

د ڌ ڏ ڊ ڍ ذ

ر ز س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ڦ ق

Gul Hayat Institute

ڪ ک گ ڳ گھ

م ن و

ه ي

الــف

آبَڻُ: پيهائڻ، پسائڻ، آلو ڪرڻ، پاڻي ڏيڻ.

آتش: باهه، آڳ.

آتڻُ: آيتَ ڪتڻ جي جاءِ، گهر.

آپُ: پاڻ، خود.

آجائي: موڪ، ڇوٽڪارو، رهائي، آزادي.

آجڙِي: اَجڙوال، ٻڪرار، مسڪين، غريب.

آڄَ: صلاح، پيشڪش.

آڇپو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.

آديسُ: سنياسين جو سلام، نمسڪار، نياز.

آديسي: فقيرن جو قسم، زاهد.

آڌَرُ: آڌار، ڏڍُ، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.

آڌُوتُ: / آڌُوتِي: جنهن دنيوي خواهشون ڌوٽي ڦٽي ڪيون هجن) سنياسي، ساڌو، جوڳي، تارڪ، ويراڳي.

آرُ: چاهه، پيار، آنگل، ناز.

آرُ: آرو، ٽانيو، چڪر (نار) جو هڪ پروز.

آرانيو: آماڙي، ڇوانتي.

آڙاهه: باهه جو وڏو ڀنبٽ، وڏو مچ.

آزَرُ: حضرت ابراهيم خليل الله عليه السلام جي پيءُ جو نالو، جو بت تراش ۽ بت فروش هو.

آستانُ: آستانو، جاءِ، هنڌ.

آسِرو: اميد، ڀروسو، ڏڍُ.

آسَروَنڊُ: آساوند، آسائو.

آسمانُ: آڪاس، آڀَ، انبرَ.

آسَڻُ: ٻينڪ، ٿاءِ، گهر.

آشُفتو: پريشان، ديوانو.

آغوشُ: ڀاڪر.

آفات: آفتون، مصيبتون، تڪليفون.

آڪَرُ: مکڻ جو نڪمو ڀاڱو، جو رجائڻ بعد (گيهه مان) جدا ٿئي.

آکيا: چيو، بيان ڪيو.

آگَ: آڳ، باهه.

آگاهُ: خبردار، واقف، ڄاڻو.

آگاهي: خبر، سڌ.

آگَمُ: جهڙ، بادل.

آگهه: خبر، سڌ، ڏسو 'آگاهي'.

آگِ: آگ، باهه.

آنڌي: آنڌاري، جهڪَ، اوندهه ڪندڙ مٽيءَ جو طوفان، اکين اڳيان اوندهه.

آنهُ: کوهه ڀرسان حوض جنهن مان چوپايو مال پاڻي پيئي.

آڻَ: مڃتا، حڪم، فرمان.

آوُڙَڻُ: آئـڙڻ، پسند پوڻ.

آوِيکَڻُ: اڇي ڏسڻ، هلي ڏسڻ.

آهُو: هرڻ، مِرگهه.

آهيڙُو: / آهيڙي: شڪاري، صياد.

Gul Hayat Institute

آئي: آوي، نهائين (ڪنير جي).

اَبتَر: بدتر، خراب.

اَبَدُ: اهو وقت، جنهن کي پڇاڙي يا آخرت نہ هجي. ضد 'ازل'.

اِبلِيسُ: شيطان. هن جو اصل نالو عازازيل هو، ۽ معلم الملڪوت هو. جڏهن خدا جي حڪم جي نافرماني ڪيائين يعني آدم کي سجدو نہ ڪيائين، تڏهن کان "ابليس" لقب مليس.

اَبرُ: ڪڪر، بادل.

اِبراهم اَدهَم: ابراهم بن ادهم هڪ مشهور بزرگ ۽ صوفي ٿي گذريو آهي. بلخ جو حڪمران هو. هڪ عبرتناڪ خواب ڏسي، فقير ٿيو ۽ خدا جي راهہ تي هلڻ لڳو، جنهنڪري سندس دل الاهي نُور سان مُنور ٿي ويئي.

اَبرو: ڀرون.

اَبياضُ: بياض، دفتر.

اَبيچَندُ: ٺٽي جو ويٺل سونارو، جنهن تي سرمد جو راض هو. ڏسو 'سرمد'.

اُباڻڪو: اُداس، سڪايل، غمگين.

اُباڻون: اندر جا اُدما، جذبو، سِڪ.

اُبُ: آسمان، آڪاس.

اُبو: سنڌ جو مٿيون پاڱو. ضد 'لَمو'.

اَپوڳُ: بيشمار، بي انت، اڻٿيو. خشڪ، بي جسو.

اُتاهُ: مٿان، آتان.

اُتاڻون: چيائون.

اُتانبرُ: وهم، شڪ، گمان، وَسوَسو.

اَٽڪ: روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ.

اَٽيجَ: ميڙ (ڪڪرن جا)، اهڃاڻ، نشان.

اِثباتُ: اقرار، تصديق. ض 'نفي'. ڏسو 'لا'.

اَپَٽڻُ: کُلڻ، وائڪو ٿيڻ.

اَپارَ: گهڻا، جهجها، اَٿاهَ.

اَپَرُ: گهڻو، جِهجهو، اٿاهَ.

اُپٽڻُ: غالب پوڻ، مٿي ٿيڻ.

اُجارَڻُ: صفا ڪرڻ، سنوارڻ، چلڪائڻ، روشن ڪرڻ، اُجالڻ.

اَجرُ: اُجورو، انعام، ثواب، عيوضو.

اَجَڙ ڌارَ: ٻڪريون ڌاريندڙ، مالدار.

اَجَڙ وارَ: اجڙوال، ٻڪرار.

اَجَلُ: موت، ڪالَ.

اَجوڳُ: نامناسب،غيرواجبي، اجايو، بيجا.

اَجهاپو: اَجهاپو، اَجهي جي جاءِ، آجهو، پونگي، گهر.

اَجهاڳُ: بي حساب، بي شمار، اَڪٿ، اٿاهہ.

اَجهالُ: اَجهَلَ، بنان جهلَ جي، اَڻ جَهل.

اُجهائڻُ: وِسائڻ، گُل ڪرڻ، ٿڌو ڪرڻ، ماٺو ڪرڻ.

اَجهَلُ: اڻ جهل، اَڻ ٽر. ڏسو 'اجهال'.

اَچانَڪَ: اوچتو، هڪدم.

اُچائِي: ڏاڍ، ظلم، آزار.

اَچَ: پاڻيءَ جي اَچَ واري پڪڙيل ايراضي، وحدت.

اُچنگارَ: اوچنگار، روئڻ جي دانهن.

اَحَدُ: هڪڙو، واحد، اڪيلو، يگانو، خدا تعاليٰ.

اَحَديَتَ: هيڪڙائي، يَڪتائي، وحدانيت.

اَخفيَ: پوشيده، ڳُجهو. دل جي لطيفن مان پويون. ڏسو 'لطيفا'.

اُداسُ: غمگين، بي قرار.

اُديسُ: پرديس، ڌاري جوءِ، ڌاريو ملڪ.

اُديسُ: بي قرار.

اَذَرُ: ڏِڍ، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.

اَڌوڀَنڌُ: چيلهہ کان ڳچيءَ تائين چادر، لانگوٽيو فقير.

Gul Hayat Institute

اَڏينُ: پَروَس، لاچار، مسڪين، محتاج.
اَڏِي: ڪائيءَ جو ٺڪر جنهن تي گاهه، گوشت، ميڇي وغيره وڍجي.
ارادتَ: ارادو، خواهش، مرضي.
اَرتو: ڳاڙهو، رَتائون.
اَرزانِ: سستو، سهانگو. ضد 'گِران'.
اَرضُ: زمين، ڌرتي، پونءِ. ضد. 'سَما'.
اَرو: وڪڙ، پيچ.
اُريري: وڏيڪ اورتي، اوڏڙو، وڏيڪ ويجهو.
اَڙٻنگُ: بي پرواه، آرڏو، جانٺو (جوان).
اَزدَرَ: وڏو نانگ، اَجگر.
اَزَلِي: اهو جنهن ڪي آد يا شروعات نہ هجي، ازل کان، اصل کان، شروعات کان. ضد 'ابدي'. ڏسو 'ابد'.
اُساٽُ: سخت اَڄ، تاسَ، خُشڪي.
اُساريا: ٺاهيو، تعمير ڪيو.
اَستغفرُالله: خدا کان معافي گهران ٿو.
اسرارُ: ڀيدَ، راز، ڳجهہ.
اَسُورُ: بي سُورَ، بي سُورو، بي درد.
اَسيرُ: قيدي، ٻاندي.
اشڪار: شڪار.
اَشڪال: شڪليون، صورتون.
اُشنانُ: سَنانَ، وهنجڻ.
اَصُولِي: اصول تي ٻڌل، متي تي ٻڌل.
اَصيلَ: ٻٽائتو، بنيادي.
اَطلَس: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
اعرابَ: زير، زبر، پيش، مدُ وغيره، لاڪنائون.
اُڪارڻُ: پار پهچائڻ.
اُڪائڻُ: روانو ڪرڻ، موڪلڻ، ختم ڪرڻ.
اُڪندَ: اُڪير، سِڪ.
اَڪيچارَ: بيشمار، بي انداز، بي انت، اڪت.
اُڪيرُ: اُڪند، سِڪ.
اَڪُتَ: بيشمار.

اَڳلو: گدلو، خراب.
اَڳَاهُون: اڳيرو، اڳتي، اڳيان.
اَڳنان: اڳتي، آئينده.
اَلاَسڙا: بِرهہ جا اَلا، اندر جي سِڪ.
اَلَ اَمانَ: پناه (يا ربَّ)!.
اَل اِنسانُ: اَلاِنسان سِرِي وَاَناسِرهٗ. (حديث) انسان منهنجو ڳجهہ آهي ۽ مان ان جو ڳجهہ آهيان.
الاّالله: (ع) سواءِ الله جي (ڪلمي طيبَ جو اثباتي ڀاڱو). ڏسو 'لا'.
اَلانَ ڪَمَا ڪَانَ (ع): هاڻي اُهين جيئن اڳي هو.
اُلانيِي: اولانيي، چوانتي، چُوچڙي، اماڙي، جيي، شعلو.
اَلله توهارَ: الله تنهنجي آسري، تَوڪل بر خدا.
اَلاوڻُ: چوڻ، ڳالهائڻ.
اَلفقرُ: اَلفَقرُ فَخرِي والفَقرُ مِنّي. (حديث) فقيري منهنجو فخر آهي ۽ فقيري مون منجهان آهي.
اَلبيلو: اَربيلو، لاڏلو، دادلو.
اَلحالُ: في الحال، هينئر، هن وقت.
اَلتوئِي: ڳجهو، رکيوئي، لڪايئِي. ضد 'سَلتوئِي'.
اَلستُ: اَلستَ بِرَبِّكُم. (قرآن). ڇا، نہ آهيان مان اوهان جو رب؟ (الله تعاليٰ روحن کي چيو).
اَلغرضايُون: بي پرواهيون، ڪَن لاٿارَ، ڪَن ٿارَ.
اُلڪو: اولاڪو، فڪر، انتظار، ڳڻتي، غم.
اَلَکُ: خدا.
اُلو: باهہ جو شعلو، چڻنگ.
اُلوٽُ: نشي ۾ چور، مست، مگن.
اَلولَ: ناز، نخرو، آڪڙ، تانءِ، عيش، سک، موج، آلوآلان.

Gul Hayat Institute

اِلهامُ: اِلقا، مَنَ واڻي، اها ڳالهه جا خدا جي طرفان دل ۾ وڌي وڃي.

اُلَهَڻُ: سج جو لهڻ.

اُليان: الرون، جَلَهون، جذبا، جوشَ.

اَمانَتَ: ڪنهن جي شيءِ کي پنهنجي سنڀال هيٺ رکڻ، ڏَروهر. ضد 'خيانت'.

اَمثالَ: مثال، داستان.

اَمَرُ: لازوال، دائمي.

اُمراءُ: اَميرَ، وڏا ماڻهو، سردار.

اَمرَتُ: آب حيات، حياتي بخشيندڙ.

املاڪَ: ملڪيت، دولت، مال.

اَمواجَ: لهرون.

اُميتَ: پَلت، پالوتَ، گهٽائي.

اَنا اَحمَدُ: ع. اَنا اَحمَدَ بِلامِيم. (حديث) آءٌ احمد آهيان 'مِيم' کان سواءِ، يعني 'احد'.

اَنا عَرَب: (اَنَا عَرَب بِلاعين. (قول الفقراءِ) مان 'عرب' آهيان سواءِ 'ع' جي. يعني 'رب'.

اَناالحَقُّ: "مان خود حق آهيان" منصور حلاج جو محويت جي وقت نعرو.

اَنبوهُ: ميڙ، گهڻائي، وڏو ميڙ.

اَنتَر جَنتَرُ: منتر جنتر، جادو.

اَندامُ: لڱ، عضوو.

اَندوهُ: غم، ڏک.

اَنڌ: بي پرواهي، مغروري، وڏائي، آڪڙ.

اَنتَرمُکُ: اندر ۾ جهاتي وجهندڙ.

اِنسُ: انسان، آدمي، ماڻهو.

اَنهَدُ: اندر جو آواز، مَنَ واڻي.

اِني اَنَا الله (القرآن): بيشڪ آءٌ الله آهيان.

اَٿاسي: بيشرم، ناس پٽي کان سواءِ.

اَٽڪَ: ڪڪرن جي ڪاراڻ جا پَٽا.

اَٿَميو: بي انداز، بيشمار.

اَواگهه: اونهو، عميق.

اوپارو: نارَ جي لَٽِ ۾ ڪَتل ڪاٺي.

اوتارو: جاءِ، اوطاق، مڪان.

اَوتَڙُ: اٿائو، گهيرَ، تَڙَ ڪان پري.

اوڏَڻُ: هارڻ، پَلٽڻ، ليٽائڻ (ٿانءُ).

اوٽَ: اولو، پردو، پنا.

اوٽ: ويڙهه، لَپيٽِ، پيچَ، توڙِ، ڊاهِ.

اوتارُ: پُورَ، خيالَ.

اوٺارُ: اوڻي، جَتَ، قاصد.

اوجاڳو: ننڊ نه ڪرڻ جي حالت.

اوجَرُ: روشني.

اَوديا: بي علمي، جهالت، اڻڄاڻائي.

اوڏِڻُ: ڍڪڻ، پهرڻ، پائڻ (ڪپڙا).

اَور: پيو.

اوراتو: روڄَ، راڙو، پِٽڪو، ماتم، غم، ڳڻتي، مصيبت.

اوراپو: اوڙاپو، ڏوراپو، طعنو.

اورار: درياءَ جي اورين پَر.

اوراٿو: اولاٿو، لولي، الڪو، ڳڻتي، فڪر.

اورَڻُ: دل جو حال بيان ڪرڻ، حال وَندڻ، وِرونهن.

اوسَٽَ: سخت اُڃ، تاس، خشڪي.

اَوسَرَ: برسات نه پوڻ جي حالت، سوڪَ، خشڪ سالي.

اُوسَرَ: ڪَلراٺي زمين، غيرآباد زمين، خشڪ يا بَٽ زمين.

اوسيڙو: انتظار، ڳڻتي، فڪر.

اوڪارَڻُ: روڪڻ، جهلڻ، بس ڪرڻ.

اَوڳُڻُ: عيب، بُرائي.

اوڳو: موڳو، مُوڙهل.

اولا: گرميءَ جا آلا. ڏسو 'الو'.

اولارا: لامارا.

اولاڪو: فڪر، الڪو، انتظار، ڳڻتي، غم.

Gul Hayat Institute

اولانيو: اويالو، ڏوراپو، مهڻو، طعنو.
اڙلانگهڻ: اورانگهڻ، لنگي وڃڻ، پار پوڻ.
اُول جنول: آڏنگا، ڏودستا، آٽگهڙيا، آناڙي، بي سمجهه، مَست.
اَولو: ڏکيو، آهنجو، ضد. 'سَولو'.
اولو: ڊَڪَ، پردو، پناه، آجهو، آلڪو، فڪر، ڳڻتي.
اَوير: آويل، دير سان، ڪَمَهلو.
اَويڙو: نالائق، بي وَڙو، آڏنگو.
اوهيرو: وَسَ، وسڪارو.
اوئِي: ڪَلِي، مشڪ، پخال.
اَويلَ: اوير، دير سان، ڪَمهلو.
اُهڃاڻُ: نشان، پَرو، پَتو، ڏَسَ، سبب.
اَهَنڪارُ: هَٺ، غرور، تڪبر، آيمانُ.
اَيٺُ: آرٺَ، چرخو.
اَياڻو: بي سمجهه، نادان. ضد 'سياڻو'.
ايلاڙَ: منٿون.

ب

باب: قسمت ۾، حَقَ ۾، باري ۾.
بات: ڳالهه.
بادلُ: ڪَڪر، ميگهه، اَبر.
بادِي: انسان جي چئن طبيعتن مان هڪ جو نالو.
چار انساني طبيعتون:
1- آتشي 2- خاڪي 3- آبي 4- بادي.
بارانُ: مِينهَن، بارش، برسات.
بارانِي: مينهن تي ٿيندڙ پوڪ، ڏسو 'ياران'.
بارِي: خالق، خدا.
بازُ: شڪار پکيءَ جو قسم.
'باز' مادي پکي آهي، جنهن جو نَرَ 'جُره' آهي.
باري: کيلَ، راند، تماشو.

باسِ: قبول ڪرڻ.
باشو: هڪ قسم جو شڪاري پکي، باز پکيءَ جو هڪ قسم.
باطلُ / باطَن: ڪُوڙ، ناحق. ضد 'حق'.
باطُون: آندرُ، ڳجهَه، راز. ضد 'ظاهر'. اندر، ڳجهه، راز.
بافتو: سوٽي ڪپڙي جو قسم.
بالاَ: مٿانهون، اُوچو.
باندي: قيدياڻي، قيدي.
بانڪو: بهادر، سورهه.
بانولِي: لامارو، جهَٽَ.
باني: رنگ، پولي.
بُتڪَدَهَ: صنم خانو، بت خانو.
بَتِي: تيرن رکڻ جي ڳوٿري.
بٺ: باهه.
بجلِي: وِڄلي، وڄ، کِنوڻ، برق.
بحرِي باز: 'باز' جو قسم جو بحر (پاڻيءَ) مان مڇي وغيره شڪار ڪري.
بَدراه: ڪَرِيل، عيبدار، خراب راهه تي هلندڙ.
بُخارُ: ٻاڦَ، جا پاڻي گرم ٿيڻ سان مٿي نڪري.
بُخارِي: بخارا شهر جو امام بخاري، حديث جي مشهور ڪتاب "صحيح بخاريءَ" جو مؤلف.
بَدڪيشِي: بدمذهب، خراب مذهب وارو.
بُراق: آن گهوڙي جو نالو، جنهن تي حضرت محمد ﷺ جن معراج وقت سوار ٿيا هئا. تمام تکو گهوڙو.
بَرخُوردار: پُٽ، فرزند، ننڍو، ٻچو، ڪَمرسَن.
بَرگ: پَن، پَتو.
برهُ: وِرهه، فراق، جدائي، ٿوڙائو، وڇوڙو.
بِرَهنا: اُگهاڙا.
بَزمِ: مجلس، محفل. ضد 'رزَم'.

بَرڇي: نيزو، ڀالو.
بِساط: چوپڙ راند جو ڪپڙو، شطرنج جو تختو.
بِسطامِي: بسطام شهر جو وينل، حضرت بايزيد بسطامي، هڪ وڏو اهل الله هو. وجد ۾ "سُبحانِي ما اَعظمَ شانِي" (پاڪائي آهي مون کي، ڪيڏو نه آهي منهنجو شان!) چيائين. سندس وفات 874ع ۾ ٿي.
بِسمِلہ: بسم الله يا بسم الرحمان الرحيم چوڻ.
بَسمِي: رکَ، ڇارَ، ڦلهيارَ، خاڪ.
بِسيِهر: وِسيهر، بِشيِهَل، زهريلي نانگ جو قسم.
بُعد: دُوري. ضد 'قُرب'.
بَقا: هميشه موجود، هميشه رهڻ واري حالت. ضد 'فنا'.
بگر: ڪان سواءِ، سواءِ، بنان.
بِڪَلِ: بَڪري، ڳبري، پُراڻا ڪپڙا، پراڻو لباس.
بَلا: تڪليف، مصيبت، ڏک.
بِلالُ: مخدوم بلاول سمو. هي ٿلتي (ضلعي دادو) جو وينل هو. پنهنجي وقت جو وڏو بزرگ هو. شاهه بيگ ارغون کيس شهيد ڪرايو. سندس مقبرو "باغبان" (ضلعي دادو) ۾ آهي.
بَلي: وهه واهه، خوب!.
بَلىٰ: قالُوا بَلىٰ (قرآن).
چيائون "هائو" (روحن جواب ڏنو). ڏسو 'الست'.
بِلِي: حوالي، لاءِ، واسطي، خاطر.
بُلي: حضرت بلهي شاهه قصور (پنجاب) جو وينل هو. صوفي شاعر هو. سندس ڪافيون مشهور آهن. 1757ع ۾ وفات ڪيائين.
بَنُ: جهنگل.
بَندَ: بندشون، ٻَنڌڻ، قيد.
بَندِي خانو: قيدخانو، ٽرُنگ، جيل.
بنوري: وَني، ڪنواري ڇوڪري، جوان ڇوڪري.
بود: هستي.
بودلو: ڀورڙو، ڇرڙيو، ڇاڳلو، لاڏلو.
بهت: جهجهو، جام.
بوزر: مِينهَن جي ڪَٽي يا ڦڙي.
بهيران: ڀهيرون، قطارون.
بي آب: بي عزت، بي مانَ.
بيبا: (سرائڪي زبان ۾) پيار پريو لفظ، جو ڪنهن ننڍي سان ڳالهائجي.
بيبان: ٻَرپَٽ، رڻ پٽ، سَڃ، ويراني.
بيخود: بي هوش، بي حال، مست.
بيد: ويدَ. هندن جا ڌرمي پستڪ، جي چار آهن:
1 رِگ ويد
2- سامَ ويد
3- يَجُرويد
4- اَٿَر وَويد.
بيراڳي: ويراڳي فقير.
بيرق: جهَندو، عَلم.
بيرَنگِي: رنگ ڪان سواءِ، جنهن ۾ ڪو رنگ نه هجي، بي مثل، لاثاني.
بيکُ: ويس، پوشاڪ، لباس.
بيرُون: ٻاهر.
بَيعَ: وڪرو، واپار.
بيڪَس: بي رفيق، نڌڻڪو، لاچار، عاجز.

Gul Hayat Institute

بيڪاري: پينو فقير.
بيگانگي: ڌاريائي، غير واقفيت.
بيگانو: ويڳاڻو، ڌاريو، ناآشنا.
بي مُحابو: بي لحاظ، بي مروت.
بينسر: عورتن جي نڪ جو زيور.
بـينو: سوني زيور جو قسم.
بيهُودو: بدفضيلتو، واهيات، نالائق.

ٻ

ٻاٻاڻو: ٻاٻاڻن جو، ڏاڏاڻو، اباڻو.
ٻاپيهل: پپيهو پکي، سهڻو انسان.
ٻاٽ: اٽي جو ڇاڻ.
ٻاجهون: سواءِ، بِن.
ٻارڻ: باھ، آگ.
ٻاق: ٻاڦور، ٻڙڪ، منجهه، راز.
ٻاڪار: داهوڙ، دانهن، رڙ.
ٻانيڻ: هندن جي چئن ذاتين مان اتر ذات.
1- برهمڻ 2- ڪترِي
3- وَيش 4- شودر.
ٻاڻُ: تير.
ٻاڻِي: آواز، بيان، وَچن، گفتگو.
ٻاٽيتالُ: هَل بکيڙو، گوڙ شور.
ٻٽُوين: ٻٽوان وار، ڦٽيءَ سان متي ڪيل وار.
ٻرُ: ٻرڙ، تنگ، سوراخ.
ٻرائيو: ٻوليو، ٻول ڪيو، انجام ڪيو.
ٻڙو: شرم، لڄ، شانَ، پناه، داغ، ڇتو، ٽڪو.
ٻڪروال: اهو تيز مينهن، جو اتر اوير جي ڪنڌ ڪان، ڪنوڻ ۽ گجگوڙ سان اچي وسي.
ٻن: ٻنَ، جهنگل، ٻيلو.
ٻنڌاڻُ: قول، ٻول، وعدو، انجام، لاڳاپو، تعلق.

ٻوجهه: سمجهه.
ٻوري: ڪاڻ جي وَٽ، جا ٻن مان ٺهي.
ٻولُ: انجام، وعدو، سخن، گفتگو.
ٻوهَرُ: ٻُهَرَ، ڪِن ڪچرو.
ٻهه ٻهه: روشنائي، چمڪاٽ، ٻهڪو، بهاري.
ٻهڪڻُ: گڻوانَ، خوبين جو مالڪ، عاقل، داناءُ.
ٻهُونِ: گهڻو، بيشمار.
ٻهي: ويهي.
ٻيائي: دُوئي، دولاب، کوٽَ.

ڀ

ڀاڃائي: ڀاءُ جي زال.
ڀاروني: نارَ جي اها ڪاني، جنهن ۾ لٽ ۽ مهري جا متا ڦرن.
ڀاڳي: ڀاڳوارو، بختاور.
ڀان: منگتو، مڱڻهار، پينو، ڳائڻو.
ڀانت: / ڀات: قسم، نمونو، ريت، طرح.
ڀانوڻُ: ڀانئڻ، پسند ڪرڻ.
ڀاڻو: ڀاڻ، ماڳ، جاءِ.
ڀاڻي: وٺي، سونهي، ڏسو 'ڀانوڻ'.
ڀڀوت: خاڪ، رک، ڇار.
ڀت: طرح، ريت.
ڀتارُ: مڙس، وَرَ، ڪانڌ.
ڀتارو: پيارو، سدورو، هت اشارو 'آڻ' ڏانهن.
ڀرُ: آڌار، ٽيڪ، ڏڍَ، وَسيلو.
ڀلُ: ڀلو، فصل جو مڇڻ، تمام سٺو گاهه.
ڀلَ: چُڪ، غلطي، گمراهي.
ڀلينديان: ڏسن ٿيون، نهارين ٿيون، ڳولين ٿيون.

Gul Hayat Institute

پِنِ: پَڃ، توڙ.

پِن: وڏو چار (مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ)، رڇ.

پَنيڙُ: پيڙ، پَنيٽَ، تيز باهہ جو وڏو مچ.

پَنيائڻ: پنيولجڻ، موهجڻ، مست ٿيڻ.

پندڪِي: پَندي، ڦَڪڙي، خواري.

پِني: وِهاٽي، پريات، پرهہ ڦٽي، ڏڪي، فجر.

پوتارُ: مالڪ، سائين، معزز.

پورو: ڪٽڪ رنگو، 'اٺ' ڏانهن اشارو.

پوساگرُ: خوفناڪ سمنڊ، سنسار رُوپي ساگر يعني هي جهان.

پوڳُ: مزو، لطف.

پوڳڻُ: ماڻڻ، سَهڻ، برداشت ڪرڻ. ڏسو 'پوڳ'.

پوڳِي: مزي ماڻڻ وارا، نفساني خيالن وارا، عياش.

پولَ: پِل، چڪ، غلطي، گمراهي.

پولِي: پولا، وسوسا، سنسا. ڏسو 'پِل'.

پونگِي: جهُوپو، جهوڙي، جهُڳو، منهِي، چنو.

پيٺ: زيارت ڪر.

پيڄ پِني: پرهہ ڦٽي، پريات. ڏسو 'پِني'.

پيدُ: راز، ڳجهہ، نمونو.

پيرُ: ڦيرَ، ڦيرو، چڪر، نمونو، وَر، وَڪڙ.

پيننگَ: اُجاڙ، ويراني، سڃَ.

پيٽِي: جاءِ، سگهہ، طاقت.

ت

تات: سنيال، يادگيري.

تارَ: يادگيري، تانگهہ.

تاراجُ: تباهہ، برباد، ناس.

تارڪ: دنيا کي ترڪ ڪندڙ، تياڳي.

تاروئـڙا: پاڻيءَ تي ترندڙ جيتن جو قسم.

تاريڪَ: اوندهہ.

تاريڪِي: اونداهي، انڌيرو.

تازِي: عربي گهوڙو.

تاسفُ: افسوس، ارمان، ڏک.

تالَ: ڪيڏَ، چالاڪي، ناز نخرو.

تانگهو: ننڍو پاڻي. ضد 'تار'.

تاوَنُ: چٽِي، ٽوٽو، ڇيهو، نقصان.

تَپش: گرمي، بيقراري.

تَجريدَ: اڪيلائي، خَلق، کان علحدگي.

تَجَلُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.

تَجلو: چمڪو، روشني.

تَحَتَ: جهَنم، دوزخ، پاتالَ.

تَدبيرَ: ڪوشش، آپاءُ، تدارڪ.

تَرُ: ذرو.

تُراڙُو: تارازي، تارازيءَ جو هڪ پڙ، وَٽَ، تورو.

تَرازو: ٻيڙيءَ جو قسم، تيزرو ننڍي ٻيڙي.

تَرازُو: ساهمي، تارازي.

تَرائِي: هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي)، جبل جي هيٺاهينءَ وٽ وارو پاڳو.

تَرياءُ: خبرچار، سڌ سماءُ.

ترياقُ: هڪ مرڪب دوا جو نالو، جا زهر جي هر قسم کي زائل ڪري، زهر مُهرو.

تَريچو: تَرَ جو، ويجهيءَ چڪَ جو، قريبي جُوءِ جو، ساڳيءَ ويڙهہ ۾ رهندڙ.

تَسبيحَ: داڻن واري مالها (جنهن تي خدا جو ذڪر ڪجي)، سَمَرڻي، مالا.

تَسلاتَ: تَسَلي، دلجاءِ، خاطري.

Gul Hayat Institute

تَصديعَ: تڪليف، آزار.
تعزير: سزا.
تعظِيمون: مانُ، عزت.
تَعمِيرَ: آڏاوت، بناوت.
تَفرِيدَ: اڪيلائي، تنهائي، خلوت.
تُفنگُ: بندوق.
تَقليدَ: پيروي، پوئلڳي.
تَقويٰ: پرهيز گاري، زهد، عبادت.
تَڪبِيرَ: نماز ۾ 'الله اڪبر' چوڻ، تڪبير وجهڻ، ڪُهڻ.
تُڪو: بنان ڇهنب تيرُ.
تَڪِيو: فقيراڻو آستانُ، ڪُتيا، ماڳ، ديرو، جاءِ.
تَلُ: ترائي، هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي).
تُلُ: برابر، مَٽَ.
تَلافِي: تدارڪ، پورائو.
تَلقِين: تعليم، سِکيا، هدايت.
تلڪُ: نِرڙ تي تِڪو، نشانُ (جو اڪثر هندو عورتون نرڙ وچ تي هڻنديون آهن).
تَلوِينَ: رنگارنگي ڪرڻ، طَلب جي
تَلهارُ: هڪ مرض جو نالو.
تَمُ: ڏسو 'ترائي'.
تَماچو: پورو، ختم.
تَمڪِينَ: ڇمات، تَقرُ، لَپات.
تُنبِيَ: عزت، مانُ، مربتو.
وڄائڻ جو هڪ ساز، ڪِشتي (جنهن ۾ فقير پنُ وٺن) جو قسم.
تَنَٽُ: ڇڪڻ، جَڙَڻُ.
تونگُ: گهٽي حد، گهٽو مفاصلو.
تَوَهَمُ: وَهم ۾ وجهڻ.
توهُرَ: مهرباني، فضل، راضپو.
تَهَبارُون: تَهوارون، ذرا ذرا، پُرزا پُرزا، لِيڙون، ريڙون.
تُهمَتَ: بُهتان، الزام.

تِياڳِي: تارڪ، لاطمع، ويراڳي.
تيجُ: تيڪ، جوش.
تيجارا: روشن، چمڪندڙ.
تيرِبُون: ڪاريون.
تَپشَ: تاس (اڃ جي)، اُساٽَ.
تيغَ: ترار.

ٽ

ٽاڪُ: ٽاٽو، ماڳ، جاءِ، هنڌ، بيٺڪ، جُوءِ، مال جي چرڻ جو هنڌَ.
ٽاڪِيا: ترسيا، ٽِڪ پَٽيو، منزل ڪئي، ڏاپو ڪيو.
ٽانهَرَ: ٽانِيڪو، هٿيڪو، هڪ هنڌ.
ٽانِيڪو: 'ٽانهر'، هٿيڪو، تانيڪو، هڪ هنڌ.
ٽاٽو: ٽاڪَ، ماڳَ، جُوءِ، ٽانَ، ٺاڻُ.
ٽَرُ: بَرُ، پوٺو، برپٽ، خشڪ زمين، ٿرپارڪر ضلعي جو وارياسو حصو.
ٽَرِي: مَلائي، کير جي ٽَرَ.
ٽَرِيچو: ٽَرَ جو رهاڪو، ٽَرِي.
ٽَلو / ٽَلهو: ڏير، ڍڳ.
ٽَمُ: گڏ، هڪ هنڌ، هٿيڪو.
ٽَنبُ: ٽنبو، ٽوٽي، مَني.
ٽورِياٽِي: شڪارڻ، ٻاليشاهي، هڪ گهٽ ذات جو قسم.
ٽوڪَ: ڪاڄُ، چِيزَ، وَسٽو.
ٽُوهو: اَٽ جي پَنيءَ جو گَڪ.
ٽُوهَرَ: هڪ وچولي قد جي وڻ جو قسم.
ٽيلهيو: لتاڙيو، پٽ ڪيو، ڊِڪيو، هَلايو.

ٺ

ٺاٺُ: ياڄ.

Gul Hayat Institute

ٽارو: ٽَئي جي وڻ جي ٽاري، ڇنيبو.
ٽامَ: لامَ، ٽاري.
ٽُٽَڻُ: ڀڃَڻُ.
ٽِڪاٽو: هندن جو پوتر هنڌ، ٽِڪاٽو، ماڳ، مڪانُ.
ٽِڪُٽُ: جوڳين جي ڏيان جو چڪر، جو پيشانيءَ مٿان آهي.
ٽوڪَ: ٽَٽول، ڇتَر.
ٽولُ: شيءِ، چيز، وَسٿو، وَٿَ.
ٽولاڪا: رولاڪا، ڏڪ، ڏاڪڙا، تڪليفون.
ٽُونڊيُون: ٽوليُون لَڪَڙيون، هٿن ڪان جَڏيون، ٻي ڊوليُون.
ٽَونڪَرَ: ٽورو ڏڪ.
ٽَهلَ: چاڪر، خدمت، شيوا.
ٽَهڻُ: ڇِرڪڻ، ٽاهَ اچڻ، ڊڄڻ.
ٽِيلو: ڀَهاڙِي، ٽَڪري.

ٺ

ٺاٺُ: راڳ جو درمياني آواز.
ٺَلو:
ٺَلهو: خالي، سڪٿو، بيڪار، واندو.

ٿ

ثَوابُ: آجر، نيڪ عوض، نيڪ ڪم جو بدلو. پُنَ، پِنجَ ضد 'عذاب'.

پ

پاپوڙو: پِپَڻُ جو پن، پپڻ جي ڏوڏي يا ٽڪي.
پاٽُ: ڳائڻ وڄائڻ وارو پينو فقير.
پاڇي: پاڇي، نوڪر، غلام، پانهو.

پارانپو: پارايو، پيغام، نياپو، سنيهو.
پارَسُ: پٿر جو قسم، جو لوهہ کي لڳي تہ ان کي سونُ ڪري.
پارڪُو: پرکيندڙ، ڇاڻندڙ، ڏاهو.
پارُڻُ: پاڙڻ، پورو ڪرڻ.
پارو: سردي، ٿَڌ.
پازيبُ: ضاعفن جي پيرن جو زيور.
پاڪي: پاڪيزگي، پرهيزگاري، پاڪائي.
پاندُ: پَلاند، دامن، جهولي، پاندَر.
پاندي: پانديڙو، راهي، مسافر، خابَرو.
پانوڙ: پاٿر، تر ملڪ جو هڪ پاڳو. تر ٽن پاڳن ۾ ورهايل آهي:
1- ڪاٺُر: اتر وارو پاڳو
2- پاٿُر: ڏکڻ وارو پاڳو
3- ڊِٽَ: وچ وارو پاڳو
پاهان: پوئٽي پيل، مسڪين، غريب.
پاهَتُ: پِهَتَ، پيرَ رَستو (متي ماٿيءَ يا لڳ لاڳاپي وارو)، محبت، همدردي، ٽاهَ، رس.
پاهُون: پوئـتي، پُٺتي.
پاهِي: ڇِڊي يا پٽڙي لَسي، جهارو، ڪَنڪو.
پِپُڻ: وَل جو قسم، جنهن جي پاڙ ۾ بِنهہ ٽَئي ۽ چوٽيءَ ۾ ڏوڏي.
پَت: عزت، لڄ.
پَتشاهِي: بادشاهي.
پُتلِي: گُڏِي، رانديڪو.
پَٽَ پٽيهَرَ: پَٽَ جا ڪپڙا، قيمتي وڳا.
پَٺڻُ: موڪلڻ، روانو ڪرڻ.
پِپِي: پيٽي، ڏوڏي، ٽڪي.
پِڄ: ڊَو، رڄَ.
پڃارو: ڪپهہ پڃڻ وارو، منصور حلاج.
پَڃاڙَڻُ: زورسان، پريشان ڪرڻ، ڏاندولڻ.
پَرِ: ريتِ.

Gul Hayat Institute

پَراگندگي: پريشاني، حيراني، تشويش.
پِريات: صبح سويرو، پرهه ڦٽي، ڏڪي.
پِرِياءُ: اثر.
پَرِيون: پرديس، پراهون ملڪ، بيو جهانَ، پَرلوڪَ.
پِرِيُون: خوشيءَ مان، چاهه مان.
پِرت: پيار، سڪ محبت.
پِرِتَوَ: روشني، تجلو، ڪِرڻو، عڪس، اولڙو.
پِرِتُون: پرت مان. ڏسو 'پرت'.
پِرٽُ: ڪَتي، ڏوبي.
پَرجات: لوڪَ، ماڻهو.
پَرجُوءِ: پَرانهين جُوءِ، پرانهون هند، ڏورانهون ماڳ.
پُرجَهڻُ: پروڙڻ، سمجهڻ، چاڻڻ.
پَرچارُ: وعظ، تبليغ، اَپديشَ، وِستارَ.
پُرديسُ: مشهوري.
پُرزو: پرڏيهه، ڌاريو ملڪ.
پُرڪَ: ٽڪرو، چٺي، خط.
پَرنان: آزمايش، جاچ، چڪاس، تپاس.
پُرِنُ: پَرتي، اُڪتي.
پَروانُ: هلڻ، وڃڻ.
پَروانو: مشهور، مڃڻ جوڳو.
پروليِ: خط.
پَرهلادُ: ڳجهارت، مامَ. هڪ ڀڳت جو نالو، جو راجا هِرڻڪشپ جو پٽ هو. ڏسو 'هرڻڪشپ'.
پُري: شهر.
پَرِيَاڻُ: مسافري، ڏسُ، پَتو، اَهڃاڻ.
پِريمي: پريم وارو، عاشق.
پڙنچ: نار جو اهم عضوو يا پاڳو، جنهن ۾ لوڙِين جو پاڻي پوي.
پَڙلاءُ: پَرلاءُ، پَڙڪو، پَڙڪاٽ، آواز، ڳالهاءُ.

پسي: ڪِرڙ جا گل.
پِڪ: وات جو لعاب، لِبَ، ڦيٽي، چَڪي، ڏَڪَ.
پَڪا: ڪِرڙ جي وڻ جا پڪل ڏونرا.
پَڪو: ڪڪائونِ گهَرَ، چِڻِ، مَنهَنِ، لانڊي، جهوپڙي.
پَڳهُ: ٻيڙيءَ جي ٻڌڻ جو رسو، لَنگرَ.
پَلُ: گهڙي، ساعت، دَمر، ڪِن، فوراً.
پَلالُ: سارين جو سُڪل گاهه.
پَلرُ: مينهن جو صاف پاڻي.
پَلڪَ: ذرو، لحظو، ٿوري ساعت، اک ڇنِيَ.
پَلڪان: پَهَر، وَقتَ، مُدت. ڏسو 'پلڪ'.
پَلنگُ: سيج، چِپَر کَٽ.
پَلءُ: پاند، پلاند، دامن.
پَن: بيٺل پاڻيءَ ۾ اُيريل گاهه، جنهن مان تڏا ۽ تونريون ٺهن.
پَنارو: آجهو، سامر، پناهه.
پَنبَنَ: اک جون پنبٽيون، پنجهر، چَنبَرَ.
پَنبهَ: ڪپهه.
پنهان: لڪل.
پِٽي: ڪهه، پيرن جي مٽي.
پوتي: رئو، زنانو مٿي جو ڪپڙو.
پوٿي: هندن جو ڌرمي ڪتاب.
پوٽو: مٿاهين زمين، غير آباد زمين.
پوڄاري: پوڄا ڪندڙ، پوڄيندڙ، بندگي ڪندڙ.
پُورُ: ويچار، فڪر، ڳڻتي.
پُورَبُ: اوڀر، هڪ صوفيانه منزل جو نالو. ضد 'پَڇم'.
پوڙي: ڏاڪڻ، مصرع جي ٽُڪَ، سِٽَ.
پوشَ: ڍَڪَ، پردو.
پونجارَ: چوٽِي، پُڇڙي.
پُوٽي: ڪپهه جو ڦهو يا ڦورو.
پَهاٽَ: جبلن ۾ پاڻيءَ جا ڍورا، پاڻي بيهڻ جا هنڌ.

Gul Hayat Institute

پَهاڙُ: پربت، جبل، ڏونگر، روھَ، ڇپَرَ.
پَهَرُ: ٽن ڪلاڪن جو وقت.
پَهرَڻُ: جهنگ ڏانهن چاري لاءِ مال وٺي وڃڻ.
پهس: زورسان، زبردستيءَ سان، سخت.
پِهَڻُ: پيهَڻ، پيهي وڃڻ، گهڙڻ، داخل ٿيڻ.
پَهو: ڪپھ جي پُوڻي.
پَهوڙا: ڪاٺ جي ڪوڏَر، جنهن سان مال جو وَٿاڻ صاف ڪجي.
پَهُون: ٻڪريون.
پَهِي: واٽهڙو، قاصد.
پَهيرُ: ڪندن ۾ ڏِنگھرن جو لوڙهو.
پيچُ: چانورن جي رَبَ.
پيراڏو: پيري، ٻاڪِي، پيرو ڪڻندڙ.
پيرمُغان: آتش پَرستن جو پيشوا، ساقي.
پِيرولي: ڏسو 'پرولي'.
پيِرَڻُ: چيپاٽڻ.
پيزارُ: جُتي، پادر، پاپوش.
پيڪا: زال جي والدين جو گھرَ.
پَيڪانُ: تير جي ڇهنب، تيرَ.
پيهي: ڪَڪائِين مَنهِي، جهوپڙي.

ج

جاتي: زيارتي، تيرٿواسِي.
جاچَڪُ: منگتو، مڱڻو، ٻڪاري.
جاچُ: ڏسو 'جاچڪ'.
جاچڪُ: ڏسو 'جاچڪ'.
جارُ: سوز، عشق، چاھ.
جاڙَ: ڏاڍائي، زبردستي، تعدي، جَٽ.
جالَ: جام، جهجهو، ڏَل، گھڻو، بيشمار.
جامُ: پيالو.
جانارُ: جانور، جاندار، ساهوارو.

جَبَرُ: زبردستي.
جَتَنُ: ڪوشش، آپاءُ.
جَتائُون: مَنجهيل وار، وارن جون چڳون.
جُٿو: بدن، تَنَ، جسم.
جَپُ: تسبيح پڙهڻ جي حالت، سمَرڻي سورڻ جي حالت، ذڪر، پُوڃا، پاٺَ.
جَپُ صاحبُ: گروناڪ جي ٻاڻِين جو ڪتاب، هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب.
جَرُ: پاڻي.
جَرڪَڻُ: چلڪڻ، چمڪڻ.
جُرو: بازپکيءَ جو نَرَ، زَرو. ڏسو 'باز'.
جَرو: ڍَڪ، سرڪِي.
جَرِين: پاڻيءَ وارن هنڌن.
جَڙَ: ٻيخَ، پاڙَ، ميخ، ڪلِي.
جُزو: ڀاڱو، حصو، ٽڪرو، ذرو. ضد 'ڪُلّ'.
جُفتي: جوڙو، جوڙي، جُفت. ضد 'طاق'.
جُڪَ: درد، سوزَ، آند ماند، جهوري.
جَڳتُ: جَڳت، جهانَ، دنيا.
جَلالُ: بزرگي، عمده صفات باطني، غصو، ڪاوڙ.
جَليبُ: آتالو، ساٿي، هَمرڪاب، غلام، ٻانهو.
جَمرُ: ميڙ، هجوم، ڳڏ.
جَمر جَمر: بار بار، هرهر، سدائين، هميشه.
جَمعيت: خاطري، دلجاءِ، آرام.
جَمنا: هندستان جي هڪ نديءَ جو نالو.
جَنجالُ: جنجَلَ، ٻَکيڙو، مونجهارو، آزار.
جَنجيرُ: زنجير.
جُنگ: زور، تمام گهڻو زور، تمام وڏو، بهادر.
جُنيدُ: هڪ وليءَ جو نالو، جو بغداد ۾ رهندو هو. انهيءَ ڪري 'جنيد بغدادي' سڏجي ٿو. وفات 298 هجريءَ ۾.

Gul Hayat Institute

جَٽيو: سڳو، جو هندو ڌرمي نشاني سمجهي، ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن، زنّار.

جُوتي: ڪَوڙي.

جوڙ: نامَ، ڪاريگري.

جوڳُ: ڌيانُ، ميل، ميلاپ، مراقبو، سَماڌي.

جوڳي: ڌِياني، تپسِي، سنياسي فقيرن جو قسم.

جَولانُ: ڇوھَ، جذبو.

جوڳيسرُ: وڏو جوڳي، ڪامل درويش.

جُوٽيُون: جٽيون، ڌٽيون، رهڻ جا هنڌَ.

جوءِ: زال.

جُوءِ: جاءِ، هنڌ، ماڳ.

جُويا: ڳولائو، ڳوليندڙ.

جِهادُ: اسلام جي ڪافرن سان مذهب خاطر لڙائي.

جَهَدُ: ڪوشش.

جيوَڻُ: جيئڻ، زنده رهڻ.

ڄ

ڄارُ: ڪَبڙ جي وڻ جو قسم.

ڄارُ: ڄاري، جنهن سان مڇي ڦاسائجي.

ڄِپِي: اولانيي، لاتَ، شعلو، ڄرَ.

ڄڄ: ڪھوٽيتا، ڄاڄِي، ڄڄ ۾ شامل ٿيندڙ ماڻھو.

ڄرَ: لَھسَ، تَو، ڄِپِي.

ڄَڳرَ: ڄابلو وڻ جو قسم، جنهن جي ڦَلَ کي 'ڄاڳري ٻير' چئبو آهي.

ڄُلُ: هَلَ، وڃَ.

ڄُلھو: ٿِوٽي، آرسي، ڍِرو، سست، ڪمَ ڪوسَ.

ڄماندرَ: عمر، حياتي.

ڄولَ: ٽورَ، چالِ. ڏسو 'ڄَل'.

ڄيرو: باھ، آگ.

جھ

جهاٻو: ڳھٽي جو قسم، جو عورتون ٻانهن ۾ ٻڌن.

جهاتَ: جهٽ، جهَٽ پَٽ، تڪڙو، جلدي، سَٽَ.

جهار: پکين جو ولَرَ (جو پوک کائي).

جهاڳَ: ٻاٽيءَ جو پند، ٻاٽي جهاڳڻ جي حالت.

جهالارَ: اکين جا ڇپر.

جهامرَ: جَھڪاءُ (هيٺ تي)، زور سان لوڏو يا دٻاءُ، مينهن جي ٽِمر ٽِمر.

جهانگي: جهنگ جو رهاڪو، مارو ماڻهو.

جَھنبيرُ: مهاڻن جي ذات.

جهِنڪو: لوڏو، ڇِنڊڪو، جهوٽو، مِينهن جو وسڪارو.

جَهپَ: جهپو، جهٽ، کسَ.

جهِجڻُ: اندر ئي اندر ۾ ڳرڻ، وِجهلڻ، گهٽو روئڻ، هنجهون هارڻ.

جهَروڪو: دَرِي، ڇارِي، ڪڙڪي.

جُهڳو: ڀُونگو، جهوپڙي، گهرَ.

جَهلڪڻُ: چمڪڻ، چلڪڻ.

جُهلڻُ: لڏڻ، ٿهِي اچڻ، پرجي اچڻ (جهڙ).

جُهوپڙو: جهُڳي، ڀونگڙو، ڪکائون گهر.

جُهوپو: جلگھڳو. ڏس 'جهوپڙو'.

جهوري: ڳارو، ڳاراٺو، ڳٺتي، جهوراٺو.

جُهورڙو: ٿونرَ، جهاٻو.

جهوڪَ: مال جي ويهڪَ، مال جي ويهارڻ جي جاءِ، منزل.

جُهولَ: خوشيءَ وچان کَنڌَ ڌوڻَ.

جهولي: جهولَ، گودِ، هنج، پلءُ، پلاندَ.

جُهونا ڳڙهُ: هندستان ۾ هڪ شهر.

Gul Hayat Institute

جُھونجھارُ: جوڌو، پھلوان، سُورهه، سياڻو.
جُھونگارَ: جهيڻو آواز، آهستي ڳالهاءِ، ڇُونگار.
جُھونگو: ڪِپو.

چ

چاٽَ: چَپاٽ، لَپاٽَ، ضَرب، چَپ.
چارَڻُ: هڪ ذات، پَت. چارَڻ رَمتا فقير هوندا آهن ۽ دَر دَر ڳائي وڃائي، خيرات وٺندا آهن.
چاڪَرُ: نوڪر، ٻانهو، غلام، ٻيلي.
چال: لوڏ، نخري جي هلت، چَلتو، وَهنوارَ.
چانڊُ: چنڊ.
چانگو: آٽ.
چاوَڻُ: چائڻ، ڪٺڻ.
چاهه: سِڪ، دل جو لاڙ، پيار.
چِتُ: مَن، دل.
چِتَڪَ: چُتڪو، جهلڪو، تجلو، چمڪ دَمڪ.
چِتَڪو: ڏنگ، زخم، عذاب.
چِٺو: خط، ڪاغذ.
چِپُ: ڪاٻو، ڏائو. ضد 'راس'.
چَقمَقَ: اهو پٿر، جنهن سان باهه نڪري ۽ لوهه کي ڪشش ڪري.
چِڪَ: گَپ، راڙو.
چُڪت: چُڪتو، پورو.
چِڪَرُ: پرت جو هڪ قسم.
چِڪَڙَ: چڪ، گپ، راڙو.
چِڪيا: ڏاگهه، باهه.
چِمٽو: دست پناهه.
چمڪارُ: تجلو، چمڪات.
چِمڪِڻِي: ڪَنوڻ، وِڄ.
چِمڪِي: چِمڪِي، لَڪڻ، چهبڪ.
چِنبَ: ٻيلو، غار، چُر.
چَندَنَ: صندل، سِر ڪَنڊ.
چَندالُ: چندبو، نياڳو، ڪروڌي.
چَنگَ: ساز جو قسم.
چَنگُلُ: چنبو.
چَنَڻُ: صَندل، سِر ڪَنڊ.
چوبدارُ: بادشاهي آردلي، نَقيب.
چُوتي: لانگوٽي، لنگ، چوتو.
چوٽَڪَ: زخم، فراز، ويڇوڙو، عشق جي چوٽَ.
چوٻَڙُ: راند جو قسم.
چَوڏَولَ: ڦِرِٽي، ڏولي، پالڪي، مُحافو.
چُوري: ڪَتِي (ڪِهه ۾ موهيل).
چُوسُولُ: چَوراهو، چَودڳي، چَوواٽو.
چُوڪَلا: ريشمي ۽ سوٽي تَندُ گڏيل ڪپڙو.
چوکو: صاف، سَٺو، کَرو.
چَوگانُ: آڳَر، پِڌَر، ميدان، راند جي لَٺ، راند.
چولو: پَهراڻو، جسم، بدن.
چُونرا: تَنبُونما ڪکاوان گهرڙا، چِنا.
چُونڪُ: پوڪ جي سنگن ڦٽڻ واري حالت.
چُوٽو: لَوٽي يا لَوندڙيءَ وارا وارَ.
چُوئو: سَرهو تيل.
چِيٽَڪَ: جادو، عجيب ڪارنامو، عشق، بي آرامي.
چِيهو: گاهه جو هڪ قسم، جنهن جي رس ۾ ڳاڙهاڻ تيندي آهي. جيڪڏهن پيرن آگهاڙو، چيهي گاهه تي گهمبو ته پير ڳاڙهيرا ٿي پوندا. مال کائيندو ته به چَپ ڳاڙهيرا ٿي پوندا.
چِيرا: ڪپڙو، رنگين پٽڪو خصوصاً ڳاڙهي رنگ جو.

Gul Hayat Institute

ڇ

ڇاپو: ڇاپَ، مُهرَ، نقدي، روڪڙ.

ڇانيو: ڇينيو، جهانيو، پاندڙَ، سنهي تاري.

ڇانگَ: ٻڪرين جو ڌڻ، وڳر.

ڇٻو: وڏي ڇٻي، وڏي پنڊي.

ڇٻٽ: ٻند، قابو، نانگن جو ڇٻر ۾ وڪڙ يا گهيرو.

ڇٻيلو: سهڻو، خوبصورت، معشوق.

ڇِت: / ڇِتي: ڀالو، ٻرڇي، مڇي مارڻ جو اوزار.

~~ڇَتَڪ:~~ ڇَتڪ، ڇتڪو، جلدي، فورًا.

ڇُتَڪ: ڇڙي، هلي، آزاد ٿي، لڙڪي.

ڇُٽي: ڇمڻ کان ڇهين ڏينهن جو ڪم.

ڇپر: پلڪَ (اکين جا).

ڇپر: جبل، ڏونگر، روهه، ڪوهه.

ڇرو: ڪاتَ، وڏي ڇري.

ڇڪَن: موهت، مست، پريشان، حيران.

ڇڪير: ڪلنگيءَ وارو، تاجدار.

ڇلا: گهنڊيدار وار.

ڇمان: اکيون.

ڇن: ڇنو، منهن جي ڇت.

ڇنبَ: قطارون، لاتون (لڙڪن يا ڳوڙهن جون).

ڇنڊُ: ڦندَ، نمونو.

ڇوهُ: تيزي، سختي، تِکائي.

ڇيچ: خوشي، ناچ.

ڇيءُ: نقصان، سوراخ.

ح

حاسدُ: حسد ڪندڙ، ساڙيلو.

حاشِي: قرآن شريف جي متن جي چوڌاري ڇڏيل ڪناري.

حالُ: وَجد، وَجد جي حالت، باطني حالت.

حُبابُ: پاڻيءَ جو ڦوٽو، بوڙيو، ڦوڪٽو.

حَبشِي: شيدي، ڪارو، ڪارو ترُ.

حجابُ: پردو.

حُجان: حُجتون، دوستاڻا اميدون.

حَجَرُ: پٿر، حَجَرالاَسوَد (ڪارو پٿر، جو ڪعبة الله ۾ لڳل آهي، جنهن کي حاجي چمندا آهن).

حَديثَ: ارشاد ۽ فعل رسول صلعم جو.

حُرّ: آزاد، يزيد جي لشڪر جو مَهندار، جو پوءِ امام حسين عليه السلام جي پاسي ٿيو ۽ شهيد ٿيو.

حَرامُ: ناروا، ناجائز. ضد 'حلال'.

حَرِيرُ: هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو.

حَرِيصُ: لالچي.

حَسبِي: منهنجي لاءِ گهڻو آهي.

حَسرتِ: افسوس، پشيماني.

حَشرُ: قيامت، ماتم.

حُضورُ: ڏٺيءَ اڳيان حاضر هجڻ، روبرو، سامهون.

حُضوري: حضور ۾ پهتل، واصل بِالله.

حَقّ الحَقّ: سچ جو سچ، نجُ سچ. 'حق' جو ضد 'باطل'.

حَقير: ذليل، خوار، اَدنيٰ.

حُڪامُ: بالادست، فرمان، حڪم.

حڪايَت: ڪهاڻي، ڳالهه، بات.

حَلاجُ: پيڃارو، ڪپهه پيڃڻ وارو، لقب حسين بن منصور جو، جنهن "اَنَاالحَقّ" ('مان خدا آهيان') جو نعرو هنيو، جنهن ڪري کيس 25 ذوالحج 309هه مطابق 921ع ڦاسيءَ تي چڙهيو پيو.

حُلا: پوشاڪ، لباس، جُبو، چوغو، جامو.

Gul Hayat Institute

حَمّالُ: گهڻي بار کڻڻ وارو آدمي.
حَنبَل: اَهل سُنت والجماعت جي چئن مشهور امامن مان پهريون امام.
چار امام:
1- ابو حَنيفہ النعمان اِبن ثابت. پيروي ڪندڙ 'حنفي' سڏائين.
2- مالڪ ابن انس پيروي ڪندڙ 'مالڪي' سڏائين.
3- أبو عبدالله ابن ادريس الشافعي. پيروي ڪندڙ 'شافعي' سڏائين.
4- احمد بن محمد بن حنبل. پيروي ڪندڙ 'حنبلي' سڏائين.

خ

خابُرو: خبر ڏيندڙ، قاصد.
خار: ڪنڊو.
خاشِي: خاصي، مٺي، چڱي.
خاڪِي: آدمي، ڏسو 'بادي'.
خاطِر: دل.
خامُ: ڪچو، اَلڙ، نادان، جاهل.
خاوَندُ: ڌڻي، مالڪ.
خُدامِي: پانهپ.
خَدَنگ: تير.
خَرابُون: ويران يا سڃ مان، شراب خاني مان.
خَرارُ: وِيهہ مڻ تور اَنّ، تمام گهڻو.
خرامان: ناز يَري يا نَخريلي چال چلڻ.
خرقو: گودڙي، فقيرائي پوشاڪ، جُبو.
خُروش: دانهن، پُڪار.
خَسُ: ڪَکَ، ڏرو.
خَجِل: شرمندو.
خَفِي: ('خفا جو اسم فاعل')، ڳجهو، دِلي ذڪر. ڏسو 'لطيفا'. ذڪر ٻن قسمن جا آهن:
1- خَفِي. ذڪر (خدا جي يادگيري) جو اهو قسم، جو دل ۾ يا آهستي ڪبو آهي. "نَقشبَندي" ذڪر 'خفي' ڪندا آهن.
2- جَلِي. لغوي معنيٰ "روشن"، ظاهر. اهو ذڪر، جو بلند آواز سان ڪبو آهي. "چِشتي" ۽ "قادري" ذڪر 'جلي' ڪندا آهن.
خَلاصُ: آزاد.
خَلَقَ الأشياء: خَلَقَ الأشياء فَهُوَ عَينُها. 'مقولو' شين کي پيدا ڪيائين، ۽ پاڻ انهن جو جِندُ آهي.
خَلَقَ آدمَ: خَلَقَ آدمَ عليٰ صُورتہ (حديث) ٻَني آدم کي پنهنجي صورت تي خلقيائين.
خَلِيلُ: سچو دوست، حضرت ابراهيم عليہ السلام جو لقب.
خُمرُ: شراب جو مَٽُ.
خُمارُ: نَشو.
خَمرُ: شراب.
خَنّاسُ: دلين ۾ وَسوسي وجهڻ وارو شيطان.
خواجا: مالڪ، سردار، آقا، پير، مرشد.
خواستان: خواهان، گهُرندڙ.
خورسَندگِي: خوشي، سرهائي.
خورشيد: سج.
خوشحال: خوش، شاد، خوش نصيب.
خونناب: رت جا ڳوڙها، لڙڪ.
خيانَت: بدديانتي، بي‌ايماني، ضد 'امانت'.
خُوءِ: عادت.
خَوضُ: خيال، ويچار.
خِيمو: تَنبو.

Gul Hayat Institute

د

دارُ: گهر، مڪان.
دارَ: ڦاهي، ڦاسي، سُوري.
دارُون: دوا، علاج، ڀَڪِي.
دامُ: ڦندو، ڄارُ، ڪوڙڪي.
دانُ: خيرات، بيکَ، بخشش.
دانَهُ: داناهَ، عقلمند، سياڻو.
داتا: ڪَٽا، ڪَڻ ڪَڻ، ڦڙا (پگهر).
داوَرُ: صاحبِ انصاف، حَاڪمِ، خدا.
دائِرو: گهيرو، حلقو، مجلس، اوطاق، مَڪان.
دَرپَڻ: آهينو، آئينو، آرسي، دَرسني.
دَرجاتَ: درجا، عهدا، حيثيت، پَدَ.
دَرديلو: درد وارو، جنهن جي دل ۾ محبوب لاءِ درد هجي.
دُرسُ: ٺيڪ، برابر، سچ پچ.
دَرسَنُ: ديدار.
دَرڪَ: چِير، سوراخ، چاڪ، ڏار.
دَرو: ننڊڙي مڇي.
دُرو: ديڙو، ڦِتڪو، ڪوڙو.
دَرُونَ: اندر، دل. ضد 'بيرون'.
دَرويشُ: پهتل فقير، خدا رسيده، غريب، مفلس، فقير.
دُرِيگانو: بي مثل موتي، اَملهه، موتي. ڏسو 'يگانو'.
دِسَ: طرف، پاسو، جُوءِ، ماڳ، هَنڌ.
دُستُ: هٿ.
دَشتُ: بيابان، صحرا.
دُشمَن: بدخواهَ، ويري.
دَعِ نفسڪَ وَ تَعال (قول): پنهنجي نفس کي ڇڏ ۽ اچ.
دَغلُ: مڪ، ٺڳي.
دُلارا: پيارو، لاڏلو.
دل خَستہ: دل ڦٽيل، غم رسيده.
دُلدُل: اها مادي خچر، جا اسڪندريا جي حاڪم، پيغمبر ﷺ کي تحفي طور ڏني هئي ۽ پاڻ سڳورن وري اها حضرت علي رضي الله عنه کي ڏني.
دل ريش: دل ڦٽيل، عاشق.
دلَتِي: فقيراڻي گودڙي.
دَمُ: ساهَ.
دَماما: دهل، نغارو، واڃو، سَرُود.
دُمبا: ٿلها. ڏسو 'ٿنبي'.
دَمپختَ: ٻاڦ تي پڪل کاڌو، جهيٽي ٻاهه تي رڌل کاڌو.
دَمڙي: پيسي جو اڌون حصو، تمام ٿورڙو.
دَمَنُون: دَمَ مان، ساهه مان.
دَوارُ: دَر، دروازو.
دواڪا: هندستان ۾ هندن جي زيارت جي جاءِ.
دُودُ: دُونهون.
دَوڙَڻُ: ڊَڪڻ، ڀَڄڻ.
دوساڻو: دوستاڻو، دوستن جو.
دوشُ: ڪُلهو.
دُنهين: دُونهان، وٽاڻ، جايون.
دُوئي: ٻيائي.
ديرو: جاءِ، آستان، گهر.
ديسُ: مُلڪ، جاءِ، هنڌ.
ديهِ / ديهي: بدن، جسم

ڏ

ڏانوڻ: وهنجڻ.
ڏُتارڻُ: ريهن، ريبڻ، ٺڳڻ.
ڏُرِ: ڏُرِي، مَنڍ، اصل، اول.

Gul Hayat Institute

ڏمَر: هُل، شور، غلغلو، گپاگيهه، پيهه، شُهرت.

ڏمڪي: دڙڪو، دِڙي، ڊِڳي، ڏرِي.

ڏوبِي: ڪَتي، پَرتُ.

ڏُوٽِي: ڏٽي، فقيرن جي دُونهين، دُڪايل مچ.

ڏَيان: ڏَجُون، ذَرا، ٽُڪرا، پُرزا.

ڏ

ڏاتَرُ: ڏاتارَ، داتا، سخي.

ڏاجُ: ڏاجو، مَرڪ، شانَ.

ڏاگهَ: باهه، چِکيا.

ڏاگهو: آٽ.

ڏاني: ڏَنَ يريندڙ، ڍِلَ يرَوَ، زيردست.

ڏانُ: 'دان'، بخشش، خيرات، بيک.

ڏُٽُ: جهنگلي آنَ يا ميوو. سائون، مانداٽون، مڪٽي وغيره گاهن مان آنَ ڪڍي، ٽري ماٺهو ماني پچائي يا پَٽ رڌي کائيندا آهن. آراڙي، سيارچ وغيره گاهن مان ياجي ڪندا آهن. پُسي (ڪِرڙ جا گل)، پيرُون (ڪٻڙ يا چارَ جو ڦر) ۽ ڏيلها (ڪرڙ جو پڪل ڦر) بہ ڏٽ طور ڪم آڻيندا آهن. ڏسو 'ڏٽ'.

ڏُپُ: ڏَجهہ، عذاب، تڪليف.

ڏُجهو: جاهل، مورڪ.

ڏُڏُ: ڏَرو، ڏَرڙ، ٻرَ، ٽنگ.

ڏُر: ڊِڄَ، خوف، ڀَوُ.

ڏُرُ: مصيبت، آفت.

ڏُرتُ: سَڏڪا ڀرڻ، سَڏڪَڻ.

ڏُسڪَڻُ: لڏيل، ڏُتڙِيلَ، مصيبت ۾ آيل.

ڏُلِيلُ: ڏَنيِ، ڏَنجهَ، عذاب، ڏک، سزا.

ڏُنءُ: حسد، ساڙ.

ڏوٽِي: ڏُٽَ تي گذران ڪندڙ، جهنگ ۾ رهندڙ، مالدار. ڏسو 'ڏٽ'. ڏُکيا، سخت، ڪَٺن، تڪليف ده.

ڏونَ: ٻيڻ جي ٽِڪيءَ جو گورو.

ڏوڏو: پري.

ڏُرُ: ٻيٺو.

ڏوڙو: تڪليفون، پريشانيون، ڏک. ڏسو 'ڏليل'.

ڏولائو: ڏورڻ، گذارڻ، برداشت ڪرڻ، ڳولڻ، ڦولڻ.

ڏولَڻُ:

ڏولِي: پالِڪي، ڪَجائو، محلات.

ڏونَرا: ڪِرڙ وڻ جو ڪَچو ڦر.

ڏُونڪارُ: ڏونگر، جبل، پهاڙ.

ڏوئِي: ڪاٺ جو چمچو.

ڏُهاَ: چَونريُون، سَنگهَ، چاڏا، ٽانءُ جنهن ۾ کير ڏُهجي.

ڏُهاڳُ: مڙس جو وڇوڙو، بدقسمتي. ضد 'سهاڳ'.

ڏهڪارُ: ڏَهڪو، خوف، ڏَڪٽي، ڊِپ.

ڏهي: جهَڻ، ولوڙيل ڏونرو، ڏُڌ.

ڏهَيسَرُ: بهادر.

ڏُهيلو: ڏکيو، تڪليف ۾ آيل. ضد 'سهَيلو'.

ڏيِارُ: ديس، ملڪ، اها زمين، جتان پاٽي ڇڏي ويو هجي.

ڏيلُ: بُت، بدن، جسم.

ڏَيوالو: (اڳي جيڪو واپاري، واپار ۾ کُهجي پوندو هو، سو ڏينهن جو ڏيئو ٻاريندو هو، جنهن مان معلوم ٿيندو هو تہ وٽس قرض لاهڻ لاءِ، ڪجهہ بہ ڪونهي)، ڪَٽَلَ، ڪَهِيَلَ.

ڏيهُ: ديس، ملڪ.

Gul Hayat Institute

ڊ

ڊَولُ: نمونو.
ڊونڊِي: پيڙيءَ جو قسم.

ڍ

ڍائڻُ: ڍَوَ ڪرڻ، پيٽ پيرڻ.
ڍَٽَ: ٿر جو وڇوارو وارياسو ياڳو. ڏس 'پانور'.
ڍَرَڻُ: لَهَڻُ، هيٺ اچڻ، ببهڻ، ٺڏو ٿيڻ، ڍَرو ٿيڻ.
ڍوليو: مالڪ، محبوب، پيارو.

ذ

ذَڪا: طبيعت جي تيزي، ذهانت.
ذُڪا: سج.
ذَبحُ: شرع مطابق جانور کي حلال ڪرڻ.
ذِلالَتَ: خواري.
ذوالفقار: حضرت علي رضي الله عنه جي ترار (ٻن ڦرن واري).
ذِيلَ: تڪليف، مصيبت.

ر

رازُ: ڳُجهُ، لڪل ڳالهه.
راست: ساڇو پاسو.
راستان: درست، ٺيڪ.
راسِخُ: مضبوط، پَڪو.
راشِي: لاشا، سادا، ڪوجها، گهٽ، بي حيثيت، ڪمزور، لاغر.
راضُ: راضپو، مهرباني.
رامُ: شري رامچندر، جو راجا دَسرَٿَ جو پٽ هوءَ اَيوڌيا (اَوڌ) جو راجا هو.
رانجهو: هِيرَ جو عاشق.
راٺو: مومل جو پيتار.
راوَڻُ: سِرِي لَنڪا (سِلون) جو راجا، جنهن کي شري رامچندر جيءَ ماريو هو.
راءُ: راجا، بادشاه.
رَبابُ: هڪ قسم جو وڄائڻ جو ساز.
رَپَ: پيچي.
رَتِي: ماسي جي اَئين پَتي، تمام ٿورڙو.
رَجعاتِي: خلق پاڻ ڏانهن رَجوع ڪرڻ وارا.
رِجلُ: پيرُ، قدم.
رِڄَ: رڄِ، سَج، واري ٿي واري.
رِجِڻُ: راضي ڪرڻ، خوشي ڪرڻ.
رَحلُ: اها ڪاٺ جي گهوڙي، جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهجي.
رُخسارَ: ڳِلَ، مُنهَن، مُهاندو.
رَخشندَه: تجلي وارو.
رَسولُ: صاحبِ ڪتاب، پيغمبر.
رُسومَ: ريت، عادت، رواج.
رُسوائي: خواري.
رَسيلَ: رَسيلي، رَس واري، مزيدار، وٽندڙ.
رِشتو: لاڳاپو، عزازت.
رِشِي: مني، تپسيا ڪندڙ، بزرگ، خدا وارو.
رُعبُ: دشهت، ڏر، ڀَوُ.
رَعدَ: گاج، گجگوڙ.
رُقعو: خط.
رَقَمُ: لکيل خط.
رَقيبُ: دشمن.
رِڪيبُ: گهوڙي جي زِينَ ۾ پيرَ رکي، چڙهڻ يا لهڻ لاءِ لوهه جو گول ٺڪر.
رَلو: پيوند، لاڳاپو، ڳانڍاپو.

Gul Hayat Institute

رمز: اشارو، راز، مامر، ڳجهه.
رمڻ: وڃڻ، هلڻ، چرڻ.
رنجور: بيمار، مغموم، رنجيده، قتيل عاشق.
رڻبير: جنگي جوڌو، وڏو پهلوان.
رند: رستو، واٽ.
رند: آزاد، صوفي، سائين لوڪ، مجذوب.
روان: لَس پڙهڻ، جاري شروع.
روپا: چاندي، روپيا.
روپڙيون: ڏسو 'روپا'.
روجهه: هڪ جهنگلي جانور، جو ڳئون جهڙو ٿيندو آهي.
رود: ساز جو قسم.
روحي: ڏسو 'لطيفا'.
روهه: جبل، پهاڙ، ڏونگر، ڇپر.
روي: سچ.
رويت: شڪل، صورت.
رويو: ويو، هليو.
رويون: مهانديون، مهاندي واريون.
رهاڪ: رهاڪو، رهندڙ.
رهاڻ: مجلس، وندر، ڪچهري.
رياڻ: ذريون ذريون، پرزا پرزا.
ريجهڻ: راضي ٿيڻ، خوش ٿيڻ.
ريڄ: پور، اُمنگ، آدما، ريچڪ.
ريگ: واري.
ريگستان: واريا سو ميدان. مترادف "ريگ بوم".
رين: رات.
ريهه: دانهن، ڪوڪ، آواز (ڳجگوڙ جو).
ريون: زمينون.

ز

زابر: زبردست.
زاغ: ڪانءُ.
زالاٽو: عورتاٽو، ضاعفن جهڙو.
زاهد: پرهيزگار، خدا پرست، هَرِيڳَت.
زبون: ناس، چٽ.
زخار: ڇوليون ماريندڙ، موجزن.
زرباف: زريءَ جو ڪپڙو.
زرو: شڪاري پکيءَ جو قسم. 'جرو' نر پکي آهي. سندس مادي 'باز' آهي. جرو پنهنجي ماديءَ جي مقابلي ۾ شڪار، قد و قامت توڙي طاقت ۾ گهٽ آهي. ڏسو 'جرو'.
زقوم: ٿوهر. هي وڻ ڪڙو ۽ زهريلو ٿيندو آهي. هن نالي سان دوزخ ۾ به وڻ آهي، جنهن جو ميوو دوزخين جو کاڄ هوندو.
زڪريا: هڪ پيغمبر جو نالو، جو ڪافرن جي خوف کان وڻ جي پور ۾ لڪي ويو، ليڪن ڪافرن کيس ڏسي ورتو ۽ وڻ ۾ ڪرت وجهي، کيس شهيد ڪري وڌو.
زلف: وار، چڳ.
زنار: جٽيو. ڏسو 'جٽيو'.
زنديق: 'زند' زردشت جي ڪتاب جو نالو. 'ي' نسبتي، 'ڪ' تصغيري نشاني، باهه جو پوڄاري، آتش پرست.
زنگ: لوهه جي ڪٽ، مورياڻ، دل جي ڪدورت، بيائي، تهسبو، وير، بغض.
زودون: جلدي، تکڙو.
زهد: پرهيزگاري، خدا پرستي، تپشيا. ڏسو 'زاهد'.
زيل: دانهن، رڙ، جوش، جذابو، ڏڪ.

Gul Hayat Institute

س

ساٿُ: ٽولو، ساٿاري، سنگت، مدد.
ساٿي: مددگار.
ساجِدُ: سجدي ڪرڻ وارو، سجدو ڪندڙ.
ساحِرُ: جادوگر، مَنتر باز. مترادف 'ڪاهِن'.
سارَ: جاءِ، مڪان.
سارقُ: چورَ.
سارَنگُ: هڪ راڳڻيءَ جو نالو، آسماني مانداڻ، جهڙ.
سارَنگي: وڄائڻ جو هڪ ساز. ڏسو 'سارنگ'.
ساسَ: ساهَه، دَمر.
سامَتَ: اَڌائي گهڙيون، ٿوري دير.
ساقي: شراب پيارڻ وارو، مرشد.
ساکَ: پَت، اعتبار، عزت، مانَ.
ساڳُ: سائِي ڀاڄيءَ جو قسم.
سالان: شالان، شالون، دوشالو، نفيس ڪپڙي جو قسم.
سالِڪُ: خدا جي راه تي هلڻ وارو فقير، ساڌو.
سالمُ: پورو، ثابت.
سالُورَ: ويس وڳا، هار سينگار. ڏسو 'سالان'.
سامَ: پناه، اَجهو.
سامي: سوامي، گرو، الله لوڪ.
سانباهو: سَبت، تياري.
سانبڻُ: سانڍڻ، هٿيڪو رکڻ.
سانگُ: سانگو، سبب، اتفاق.
سانگي: سانگ وارو، سانگي يا اتفاق سان ايندڙ پرديسي، مسافر.
سانوَلُ: سانورو، محبوب.
سانوڻُ: هندن جي هڪ مهيني جو نالو، برسات وارو مهينو.
سائِي: ساٿي، مددگار.

سائيهُ: ساڙيهه، وطن، رهڻ جو ملڪ.
ساهڙُ: سهڻيءَ جو يتار، پيارو، محبوب.
سائرُ: سمنڊ.
سائِلُ: سوالي، سوال ڪندڙ، عرضدار.
سائون: ڏٽَ جو قسم. هن گاهه جي سَڪل سَنگَ مان سنهڙا داٽا ڪڍي، غريب ماڻهو پَٽَ ڪري ڪائيندا آهن.
سُبحانُ: خداوند پاڪ.
سُبحاني: 'سُبحانِي مَا اَعظَمَ شاني'. ڏسو 'بسطامي'.
سَبِيلَ: گهٽو، جامر.
سَبَلُ: سَبَرَ، سگهارو، مضبوط.
سِياءُ: مزاج، عادت.
سِياءُ: سَيان، سياڻي.
سِپرُ: سگهارو، زور وارو.
سَتگُرُ: ڪامل مرشد، پُورَن گرو.
سَتاري: پرده پوشي، عيب ڍڪڻ.
سِتَمُ: ظلم، ڏاڍَ.
سِتُوني: جهتَ.
سِپ: نانگ.
سُپارَڻُ: سونپڻ.
سِپرُ: ڍالَ.
سَپُورَنُ: مڪمل، پوريءَ طرح.
سَقُرو: سَقُلو، سَجايو، ڪارائتو.
سجڪاڻُ: ساوڪ، سرسبزي.
سُجُودُ: سجدو ڪرڻ.
سجاڻُ: خبردار، سياڻو.
سَجَرُ: تازو.
سَحَرُ: سج ايرڻ کان پهريون وقت.
سَدَ: آڙَ، روڪَ، اَٽڪ.
سُدَبِيرُ: هوش ۾، سامت ۾، هوشيار، خبردار.
سَرُ: تلاءُ.
سُرِتَ: هوش، خبرداري.

Gul Hayat Institute

سَرَڙا: سَرَ، ٻوڙا.

سَرسيريان: سَرسَ، وڌيڪ زياده.

سِري سِره الانبيان (قول): منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.

سَرفَرازي: سَربلندي، وڏائي.

سُرڪَ: سَرڪي، چُڪي، ڍُڪَ.

سَرمَدُ: هڪ ڪامل فقير، جو پهريائين ايران کان ٺٽي (سنڌ) آيو، جتي آبيچند سوناري تي راض ٿيس. بعد ۾ دهليءَ ويو. اورنگزيب شرعي حڪم موجب قتل ڪرايو.

سُرمنڊَلُ: ساز جو هڪ قسم.

سُرَندو: ساز جو هڪ قسم.

سَرواڻ: اوٺي، اڳواڻ، مهندار.

سَرواهيو: ترار وهائيندڙ، ترار هلائيندڙ، پهلوان، بهادرَ.

سَرُوپُ: شڪل، صورت، آتما.

سُرُوپُ: سهڻو.

سَروپا: مٿي کان وٺي پيرن تائين، سڄو، پورو.

سَريجَڻُ: محبوب.

سَرير: بدن، جسم.

سَڦرا: سڦلا، تمام چڱا، ڀلا، سٺا، ڪارائتا.

سَسو: کهٽو، کهيٽو.

سُڪَرُ: سڪارَ سهانگائي، آرزاني. ضد 'ڏڪر'.

سَڪيلو: ترار.

سُڪدَيس: آرام وارو هنڌ، سرسبز ملڪ.

سَگُ: ڪتو.

سِگَرُ: اوکي واٽ، رستو، راهه.

سگهارو: طاقتور.

سُگهڙ: لوڪ شاعر، داناءُ.

سَنگُ: ٻانهن، مائٽي.

سَگَرَ: ڪنديءَ وڻ جون سگريون.

سَلَ: ٺُنگ، سوراخ.

سَلَڻُ: ڏسڻ، ٻاسڻ، سچي ڪرڻ. ضد 'آلڻ'.

سَلهاڙَڻُ: گڏي ڇڏڻ، ٻڌي ڇڏڻ.

سَمُ: سمان، برابر، سماپت، ختم.

سميع بصير: ٻڌندڙ ڏسندڙ.

سَمون: وقت.

سُمير: ميرو پَربت، هڪ جبل جو نالو.

سَناتَنِ: سناتن ڌرم وارن، مذهبي ماڻهو.

سَناسِي: تياڳي، تارڪ، چوٿين آشرم ۾ رهڻ وارو. چار آشرم:

1- بَرهمچَريُ = برهمچاري، اهو برهمڻ يا شاگرد، جو حياتيءَ جي پهرئين حصي ۾ (25 سالن تائين) ڪنوارو رهي، ويدن جي تعليم وٺي.

2- گرهَستِ. گرهستي = گهربار وارو. اهو برهمڻ، جو علم پورو ڪري، حياتيءَ جي ٻئي دور ۾ اچي، شادي ڪري ۽ گهر جو وڏو ٿئي.

3- وانَپرَستِ. برهمڻ جي حياتيءَ جو ٽيون حصو، جڏهن هو گهر ٻار تياڳ ڪري، جهنگلن ۾ وڃي رهي.

4- سَنياس. سنساري چيزن جو تياڳ. برهمڻ جي حياتيءَ جو چوٿون حصو، جنهن ۾ دنيا کي ترڪ ڪري.

سَنبَت: سَنبِت، سانباهو، تياري.

سُنبُلَ: هڪ خوشبودار گاهه جو قسم. 'وارن' سان تشبيه ڏبي آهي.

سَنيَت: ڏسو 'سنبت'.

Gul Hayat Institute

سَنجهو: سانجهي، شام.
سَنسِڪارُ: ڪرم يا ڪريا، جنهن سان سَرير ۾ آتما شُدّ ٿي، آرٿ، ڪام، موڪش حاصل ڪجي، صاف يا پاڪ ڪرڻ جي ريت.
سَنسو: ڀرم، وَسوَسو.
سَنڪُ: نادَ، ڪوڏَ.
سَنگُ: پٿر.
سَنگرامُ: جنگ، جَدَ، لڙائي.
سَنگهارُ: ڏَنار، ڏڻ وارو، مالدار، مالوارو،مارُو.
سنگهڻُ: واسَ وٺڻ، ڏَنگڻ.
سَنيهُ: عشق، نينهَن، پريم.
سَنيهو: پيغام، پارانيو.
سَوايو: هڪ ۽ چوٿون حصو، وڌيڪ، گهڻو.
سُوڏا: سِڏا، ڇڙڪ قد.
سوراهُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.
سُورِيهَ: سج.
سوزُ: ساڙو، جَلَ، پَچَ.
سُوفارَ: تير جي نوڪ، ڪمانَ جو گوشو.
سُولي: سُوري، ڦاسي.
سُوهو: ڳاڙهو.
سُهاڳُ: مڙس جو پيار. ضد 'ڏهاڳُ'.
سَهانگو: سستو، ارزان. ضد 'مهانگو'.
سُهاءِ: وڻي، جڳاءِ، پَسند پوي.
سَهسين: هزارين.
سَهَلَ: سَوَلا، سَهنجا، سَهَنج وارا.
سَهَمناڪَ: خطرناڪ.
سُهمُون: ڇڙٻون، دڙڪا، طعنا، مهڻا.
سَهوَ: ڀُلَ، خطا.
سِياپو: لڳ لاڳاپو، تعلق.
سِياندو: ڊَپُ.

سيبُ: صوف.
سيرالله، سربالله، سرفي الله (قول صوفين جو): الله جَو سير، الله سان سير، الله جي راهم ۾ سير.
ستَلُ: مومل کي چاهيندڙ جو نالو.
سَيتي: سانُ.
سيپارو: قرآن شريف جون ٽيهون حصو.
سَيجُ: پَلنگ تي وڇايل ريشمي وڇاڻو.
سَيفُ: ترار.
سَيلاني: سير ڪندڙ، گهمندڙ.
سيمابُ: پارو.
سِيلائو: تير، ڀالو، برڇي، ڪاتَ.
سِيميا: ڪايا پَلٽ، اهو علم جنهن سان روح کي هڪ قالب مان ٻئي ۾ پَلٽي سگهجي.
سَينَ: صدا، سوال.
سينڌي: واقف، ڏيٺي، واقفڪار.
سيٺاهُ / سيٺايو: سِيٺهِ وارو، سيٺهِ تي ترندڙ.

ش

شاپو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.
شاغَلُ: ڪنهن ڪم ۾ مصروف.
شاڪو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.
شانو: ڪلهو.
شانِي: شانَ وٺان.
شاهِ عنايت: ڪلهوڙن جي عهد جو مشهور صوفي شخص، جنهن کي ڪيترائي مريد هئا، جهوڪ شريف جو ويٺل هو. سندس وڌندڙ فقيرانہ طاقت کي ڏسي ڪلهوڙن جي حڪمران ميان يار محمد ڪلهوڙي ڪيس مارائي ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

شبلي: هڪ ڪامل وليءَ جو نالو.
شبهو: شڪ.
شَدادُ: هڪ مشهور ڪافر بادشاهه جو نالو جنهن 'بهشت اِرم' ٺهرايو هو ۽ پاڻ کي خدا سڏايو هو.
شَرحَ مُلاَّ: مَلانور الدين عبدالرحمان جاميءَ جو لکيل ڪتاب.
شَرعَي: شريعت وارو، خدا تعاليٰ جي راه راست تي هلڻ وارو.
شرڪَت: شريڪ ٿيل، مترادف 'آنبازِي'.
شعُور: ڄاڻ، سمجهه، سياڻپ.
شَفقَت: مهرباني.
شَمسُ: شمس تَبريزي. 'تَبريز' جو وينٺل هو، تنهنڪري کيس تبريزي چوندا آهن. ملتان ۾ آيو ۽ پاڻ کي خدا سڏائڻ لڳو. ڪيتريون اهڙيون ڳالهيون ڪيون جن تي وقت جي عالمن اعتراض ڪيو. 'قُم بِاِذني' (اٿ منهنجي حڪم سان) مُردن کي چيائين. نيٺ کيس موت جي سزا ملي.
شَملو: پڳ، دَستار، پٽڪو.
شَمشيرَ: ترار (جا شينهن جي پُڇ جهڙي آهي).
شوريدَه: پريشان حال، ديوانو، عاشق.
شُوڪارو: سيڪارو، سڏڪو، ٿڌو ساهه.
شيخِي: وڏائي.
شِيرِين: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوهه ڪن) عاشق هو. هوءَ آرمينيا جي رهاڪوهئي.

ص

صَبُورُ: صبر ڪرڻ وارو.
صَحراُ: ميدان، پَٽ.
صَحَن: گهرَ جو آڳرَ، اڱڻ.
صَدا: آواز، سوال، عرض.
صَدَف: سِپ.
صُراحِي: شراب جي گهگهي، پاڻي رکڻ جو ٿانءُ.
صَرِيحُ: خالص، سمورو، ظاهر.
صِفات: صفتون، تعريفون، گڻَ.
صَلَواتَ: نماز.
صُمِ: صُم بُڪم عُمي فَهُم لايَرجِعُونَ. (قرآن)
ٻوڙا آهن، گونگا آهن، سو اُهي هاڻي رجوع نه ڪندا.
صَمصامَ: تيز ترار.
صَنعانُ: هڪ مشهور بزرگ جو نالو. شيخ فريد الدين عطار جو مرشد هو. يهوديءَ جي ڌيءُ تي عاشق ٿيو، جنهنڪري هن جا سوئر چارڻ لڳو. پوءِ ڇوڪريءَ جي پيءُ هن کي ڌيءُ ڏيئي ڪئي. شاديءَ جي ڏينهن، جڏهن سوئر جو ڪباب کائڻ تي هو ته شيخ فريد الدين عطار سامهون نظر آيس. هڪدم عقل ٺيڪ ٿي ويس ۽ توبهه تائب ٿيو.
صَنعَتَ: ڪاريگري.
صَنَمُ: بُت، معشوق.
صَوابُ: درست، سِڌو، سنئين واٽ. ضد 'خطا'.
صَيادُ: شڪاري.

Gul Hayat Institute

ض

ضَلالَتَ: گمراهي. ڏسو ’گمراهي‘.

ط

طاعَتَ: بندگي، عبادت.

طالِبُ: طلب ڪندڙ، جوينده، مريد، عاشق. صوفين جي نظر ۾ طالب ٽن قسمن جا آهن.

1- طالبَ الدنيا مؤنث.

دنيا جو طالب ’مادي‘ آهي.

2- طالبَ العُقبيٰ مخنث.

آخرت جو طالب ’گدڙو‘ آهي.

3- طالبَ المَوليٰ مُذڪر.

مولا (خدا) جو طلب ’نر‘ آهي.

طالِعُ: نصيب.

طَباخِي: بورچي، نانوائي، پيٽي، پيٽر، گهڻ کائو.

طَبل: دهل، رعب.

طَرا: ڪلنگيدار پٽڪا.

طَرِيقَت: تصوف جي ٻي منزل.

طَرِيلَ: خوبصورت، حسين.

طُرِيلَ: ڪلنگيءِ وارو، بادشاهه. ڏسو ’طره‘.

طُرِيلا: مڙس، مرد. ڏسو ’طره‘.

طُغيان: گهٽائي، جهجهائي.

طُفوليَتَ: طفلي، ٻاراڻي، ڇوڪراڻي.

طلسمات: جادو.

طُمطَراق: ڪَر و فَر، شان و شوڪت، تَجمل.

طَناب: رَسي، نوڙي.

طَواف: حج ۾ خانه ڪعبه جي چوڌاري ڦرڻ، پرڪرما.

طُورسِينا: ڪوهه طور. ان جبل جو نالو، جنهن تي حضرت موسيٰ عليه السلام، خدا جو جلوو ڏٺو هو ۽ تجليءَ سان اهو پهاڙ سڙي ويو هو.

طُولُ: ڊيگهه، رضائي، گاديلي.

طُولانُ: شان، شوڪت، دٻدٻو.

طُومارُ: دفتر، ڪتاب.

ظ

ظَنُ: گمانُ.

ع

عارُ: لڄ، شرم، حيا.

عارِفُ: خداشناس، معرفت وارو.

عاصَا: لَٺ. حضرت موسيٰ عليه السلام جي ’لٺ‘ مشهور آهي، جا سٽر گز ڊگهي هئي.

عالَمُ: جهانُ، مخلوقات.

عبارَتَ: بيانُ.

عَباسِي: گلِ عباسُ، جنهن جو رنگ ڳاڙهسرو ٿيندو آهي.

عتابُ: ڏوراپو، ملامت.

عَدَمُ: نيستي، نابودي. ضد ’موجود‘.

عَذرا: وامق جي معشوقا جو نالو. ڏسو ’وامق‘.

عَرَضُ: نائون آسمان، تخت.

عرفت ربي بربي (حضرت علي جو قول)

رب کي، رب جي وسيلي سڃاتم.

عَريضو: خط

عُزاَ: بُتَ جو نالو، جنهن جي عرب پوڄا ڪندا هئا. مگر هيءَ ڪا مورتي نه هئي، پر هڪ ’وڻ‘ هو، جنهن جي پرسان پوڄارين هڪ مڪان اڏيو هو. رسول الله ﷺ خالد بند وليد کي موڪليو، ان مڪان کي ڊهرايو ۽ وڻ کي باهه ڏياري ڇڏي.

Gul Hayat Institute

عشوهَ: ناز، نخرو.

عشق نعرا احترق (قول):
عشق باھہ آهي جيڪا ساڙي ٿي.

عَطارُ: فريد الدين عطار 513هہ مطابق 1119ع ۾ نيشاپور ۾ ڄائو. سندس والد حضرت محمد ابراهيم مشهور تاجر هو. عطار ننڍپڻ کان يتيم ٿي ويو. سندس اصل نالو 'محمد' هو، مگر فريدالدين جي لقب ۽ عطر فروشيءَ جي ڪري، 'شيخ عطار' مشهور ٿيو. تقريباً چاليهن ڪتابن جو مصنف آهي، جي طريقت، ادب، اخلاق، حڪمت ۽ تصوف جي موضوعن تي مشتمل آهن. ڏسو 'صنعان'.

عَطائِي: بخشش، گهرندڙ سوالي، فقير، منگتو.

عُقبيٰ: آخرت، قيامت، پرلوڪ.

عَليلُ: بيمار، مريض، ڪمزور، ڏبرو.

عَنبيرُ: آسماني رنگ جو ڪپڙو.

عَهدُ: انجام، وعدو، ٻول، اقرار.

عَينان: اکيون، نيڻ.

عينها باڪيۃ وقلوبها ذاڪرة (قول)
ان جي رک رئندڙ ۽ دل فڪر ڪندڙ آهي.

عينها تنام ولاتنام قلوبها (قول)
ان جي اک ننڊ ڪندي آهي ۽ دل روئندي اٿس.

عِيسيٰ: حضرت عيسيٰ عليه السلام.

غ

غَابُ: ٿالهه، طِشت.

غازِي: قاتل، ڪُفار، خدا جي راه ۾ لڙڻ وارو.

غُبارُ: لڙاٽ، ڌنڌ، اونده.

غَرقِي: غَرق، ٻڏل.

غُفاَ: چڙ، جبل اندر جاءِ.

غلافُ: پوش، ڍڪ.

غَذمزو: اکين جو اشارو.

غوطو: گهوتو، ٽٻي.

غولُ: ديو، جن.

ف

فَاذڪروني: فَذڪُرُونِي اَذڪُرڪُم. (قرآن)
ياد ڪريو مون کي ته ياد

فانڙيون: ڪريان اوهان کي.

فاني: ڦالون، ڦارون.

فائق: فنا ٿيندڙ، واصل باالله.
فوقيت رکڻ وارو، مٿاهون، الله تعاليٰ.

فاَينَماتُولوا (القرآن)
پوءِ ڪاڏي به منهن ڪريو.

فُتورُ: خرابي.

فَراخِي: ڪشادگي.

فَرارُ: وڏو ڀاڄوڪڙ.

فراسَت: دانائي، تيزفهمي.

فَراشُونَ: فراسيون، گلم، غاليچا.

فراقُ: وڇوڙو، جدائي. ضد 'وصال'.

فَردا: سڀاڻي.

فَرزانَگي: عقلمندي، دانائي، ڏاهپ.

فَرسَنگُ: ٽن ميلن جو فاصلو.

فِرعونُ: حضرت موسيٰ جي زماني ۾ مصر جي بادشاهه جو لقب. ڪل ايڪٽيهه فرعون ٿي گذريا آهن. حضرت موسيٰ جي وقت ۾ ايڪيهون فرعون هو.

Gul Hayat Institute

فِرنگِي: يورپ ملڪ جو ماڻهو.

فُروعِي: مصنوعي، هٿراڌو، ڪُوڙو.

فَقرُ: مفلسي، محتاجي.

فرهادُ: شيرين جي عاشق جو نالو. هن جو پيشو سنگتراشي هو.

فعال لمايُريد (القرآن)
جيئن گهري، تيئن ڪندڙ آهي.

فَلَڪَ: آسمان، پرواهه.

فلڪ: فراق، جدائي، وڇوڙو.

فَنا: ناسَ.

فَوقُ: مٿي، مٿاهون. ضد 'تحت'.

فَهمُ: دانائي، عقل، سمجهه.

فِيلُ: هاٿي.

فَي الحالُ: فوراً، ترت، هِن وقت.

ڦ

ڦاٽَ: ڦاٽا، وَسيا (ڪڪر).

ڦارَ: ڦال، سگڻ، شگون، سوَڻ.

ڦٽَ: ڦٽل ڪُمَ، ڪُمَ جي ڪَٽِ.

ڦٽَڪ: اٽڪ، روڪ، رڪاوٽ.

ڦَرڪَڻُ: لرزڻ، ٿرڪڻ، هوا ۾ هيڏي هوڏي ٿيڻ.

ڦڪُلُ: اٽڪل، حرفت، رمز، فڪر.

ڦُليلَ: گلن جو تيل.

ڦَندُ: دوکو، ٺڳي.

ڦوڙائو: فراق، وڇوڙو، جدائي.

ڦوڳُ: ٻوٽي جو قسم، جنهن ۾ اڇا سِرها گل ٿيندا آهن.

ق

قارِي: قرآن شريف جي حرفن کي مخارج ۽ صفات سان پڙهڻ وارو.

قاضِي: انصاف ڪرڻ وارو، حڪم ڪرڻ وارو.

قافُ: جبل جو نالو.

قالَ: ظاهري حالت.

قبلو: ڪعبو، اهو طرف، جنهن ڏانهن مُنهن ڪري نماز پڙهندا آهن.

قُبُورُ: قبرون، مَزارون، تربتون.

قَتالُ: خوني.

قَتيلُ: ڪُٺل، قتل ٿيل.

قُدسِي: پاڪ.

قُدُورِي: مذهبي ڪتاب جو نالو (فقہ جو ڪتاب).

قُربُ: نزديڪي، ويجهڙائي. ضد 'بُعد'.

قَزاقُ: ڦورو، لٽيرو، رهزن.

قَطُ: وِڍ، چير، ڦوٽ، فراق، وڇوڙو.

قَطرو: پاڻيءَ جي بُوندَ، ڦڙو.

قَلبُ: دل.

قُلزمُ: سمنڊ.

قُلُ كُل من عندالله (القرآن)
چؤ تہ سڀ ڪجهہ الله طرفان آهي.

قَلندَرُ: روحانيت وارو فقير، آزاد رند.

قَلُوبُ: ڏسو 'قلب'.

قَنات: اهو ڪپڙي جو پردو، جو تنبوءَ جي چئني طرفن کان هجي.

قنديلُ: فانوسَ، ڏياتي.

قورما: ڀڳل گوشت.

قَوسَ قُزحَ: اِندلٺ.

قَولُ: وعدو، اقرار، انجام.

قَيدُالماءِ: قسمت، تقدير.
قَيدُالمَاءِ اَشَدَّ مِنَ قَيد الحَديد.
(عربي چوڻي)
پاڻيءَ جو قيد لوهہ جي قيد کان بہ زياده سخت آهي.

قِيلَ قالَ: ڳالهہ ٻولهہ، گفتگو.

Gul Hayat Institute

ڪ

ڪاپڙي: فقيرن جو قسم، زاهد، جوڳي، تپشي.

ڪاڄُ: ڪم.

ڪارڻَ: ڪرائين.

ڪارڻهن: ڪاراڻ، چٽو، داغ.

ڪارُونَ: پڪارون، دانهون، نيزاريون.

ڪارُونيارَ: ڪارنهن، اونداهي، ڳوڙهو.

ڪاريا: ڪيا، پورا ڪيا.

ڪاريهرُ: نانگ جو قسم.

ڪاسِي: / ڪاشِي: بنارس شهر. هي شهر هندن جو پاڪ آستان آهي، جتي زيارت لاءِ ويندا آهن.

ڪاڪ: نئين ۾ شهر جو نالو (جيسلمير ۾).

ڪافِرُ: بيدينَ، جو الله کي نه مڃي.

ڪافِيهَ: علم النحو جو هڪ ڪتاب.

ڪالُ: ڪالهه، ڪلهه.

ڪالورا: لوڙهه. ڪوٺيءَ جي پاڙ ۾ ٿيندا

ڪالوڙا: آهن. غريب ماڻهو پاٿيءَ ۾ رڌي ڪائيندا آهن.

ڪامل: پورو. ضد 'ناقص'.

ڪامڻ: ڪامڻي، عورت.

ڪانُ: ڪاني، تيرُ.

ڪانڌُ: ڪانت، مڙس، پتي، ورُ.

ڪانسي: ڏسو 'ڪاسي'.

ڪانگڙو: ڪانگڙ، ڪانو، سازين (آن) جو قسم.

ڪانگو: ڪانگ، ڪانءُ، قاصد.

ڪانگهاري: پاڇاتي مينهن يا ڳئون (کير ڏيڻ ۾).

ڪاني: ڏسو 'ڪانُ'.

ڪاهلُ: سست، آرسي، ڍرو، نڪمٽو.

ڪائو: شيشو

ڪبيرُ: بزرگ، وڏو، ڪبيرو، وڏو گناهه.

ڪتابتَ: لکت، خط.

ڪُتڪو: ٺلهو ڏنڊو.

ڪٽُ: ميڙ، ولر.

ڪٽوري: پيالي.

ڪٽيان: مينهن جو قسم، جنهن جو رنگ پورڙو ٿيندو آهي.

ڪپارُ: ڪاپارُ، ڪوپري، ڪوپري.

ڪپورُ: ڪافور.

ڪثرتَ: گهڻائي، تمام موجودات سواءِ خدا جي.

ڪجُ: ڏنگو، ورملُ.

ڪج ڪُلاهيان: بي پرواهه بادشاهه.

ڪجلُ: ڏيئي جو قلو، جو سرميءَ جو ڪم ڏئي.

ڪجليان: ڪجل واريون (اکيون). ڏسو 'ڪجل'.

ڪڌنُ: ڪيڏڻ، خوشي ڪرڻ.

ڪرا: گهوڙا.

ڪرارُ: زور وارو، بار بار حملي ڪرڻ وارو. لقب حضرت علي رضي الله عنه.

ڪراماتي: ڪرامت ڏيکارڻ وارا، بزرگي ڏيکارڻ وارا، ڪرشمون ڏيکارڻ وارا.

ڪردارُ: ڦندار، خطرناڪ نانگ.

ڪرڙُ: وڻ جو قسم، جنهن جي ڦر کي 'ڏيلها' چوندا آهن.

ڪرڙا: سخت، ڀوائتا، خوفناڪ.

ڪرشنُ: شيام، شري ڪرشڻ جي.

ڪرگلُ: گوڙ، هل.

ڪرنشَ: ڪرمش، تعظيم، آداب، نياز، سلام، عاجزي.

ڪڙمُ: ڪٽنب، ڪل، خاندان.

ڪڙو: ڪوڙو، تلخ.

ڪڙهه: طنبيلو، گهوڙن جي ٻيهڻ جي جاءِ، وٿاڻ.

ڪڙهڻُ: ٿهڪڻ، لَڇڪڻ، اٻرڻ، جوش ڪائڻ.

ڪُڙهي: مڇي مارڻ جو اوزار.

ڪُڙي: ڇوڪري.

ڪسبي: هنر وارو، ڌنڌي وارو.

ڪسريٰ: نوشيروان بادشاھ جو لقب.

ڪسوٽي: سونَ پرکڻ جو پٿر، آزمايش.

ڪَسي: واهي، نالي.

ڪَش: ڇڪيل، ساهيَلَ.

ڪشتو: فقيراڻو ٿانءُ، جنهن ۾ پنَ وجهن.

ڪشتي: ٻيڙي.

ڪَشفَ: ظاهر ٿيڻ، کولڻ، پردو پري ڪرڻ، اندر جو سوجهرو، صوفين جي هڪ منزل.

صوفين جي قول موجب 'ڪَشف' ٽن قسمن جا آهن.

1- ڪشف قلوب. دل جي خبر پوڻ.

2- ڪشف قبور. قبر جي خبر پوڻ يا جيڪي ڪجهه زمين اندر آهي.

3- ڪشف علوم. عالمِ الاهي يعني غيب جي خبر پوڻ.

ڪَشڪول: ڪرمنڊل، پنڻ جو پيالو.

ڪشورُ: مُلڪ، ولايت، اقليم.

ڪَعبو: بيت الله.

ڪَفني: لاش کي پهرائڻ جو ڪپڙو، فقراءِ جي پائڻ جو ڪپڙو، فقيراڻو چولو.

ڪَڪوريلُ: سرخ رنگ وارو، خماري.

ڪَڪُ: نانگ، سَپُ.

ڪَلَ: طلسم جادو، حڪمتي جوڙ، هُنر.

ڪَلَ: خبر، سَدُ.

ڪُلَ: سڀ. ضد 'جزو'.

ڪلُ يَومِ هُوَ في شَاَن (القرآن)

هر ڏينهنَ اهو شان ۾ آهي.

ڪَلا: جوتِ، ڏيا، روشني، هنر، سُونهَن.

ڪَلابات: چمڪيدار ڌاڳا.

ڪَلالي: شراب وارو.

ڪُلالي: بيوفائي، ٺڳي، ڪنجوسائي.

ڪَلتارَ: خدا، ڀڳوان، ايشور.

ڪَلدارُ: هنر وارو، سياڻو، ڏاهو، هوشيار، ڪاريگر.

ڪَلس: مڇيءَ جو قسم.

ڪُلُ شَيءِ: 1. ڪُل شيءِ ناطِق باالحق. (قول الفقراءِ)

جيڪا چيز ڳالهائي، سا اهو الله آهي.

2. ڪُل شيءِ يَرجِعَ اِلٰي اَصلعه. (عربي چوڻي)

سڀ ڪا شيءِ پنهنجي اصل ذاتهن موٽي ٿي.

3. ڪُل شَيءِ هُوالله. (قول الفقراءِ).

سيڪا شيءِ پاڻ الله آهي.

ڪُلفَتَ: ڪدورت، اٿبَت، دشمني.

ڪَلنگي: طرو، شاهي نشاني، تاج.

ڪَلونت: ڳويو، مُطرب، ڳائڻو.

ڪُمَ: ڪُوٽيءَ جو ميوو، ڪوٽيءَ جي پاڙ ۾ 'لوڙهه' ۽ نڙيءَ جي چوٽيءَ ۾ 'ڪم' ٿيندو آهي.

ڪَما شُون: گهٽـتيايون.

ڪمارُ: ڪم، ڪاروبار.

ڪَمانَ: سڱ، وريل، ڏنگا.

ڪُمَڪَ: مدد.

ڪَملا: چَريو.

ڪُن فَيڪُون: ڪُن فَيڪُون. (قرآن)

ٿيءُ، پوءِ (ائين) ٿي پيو.

ڪَن قاڙَ: جوڳين جو قسم.

ڪَنَ ڪَٽَ: جوڳين جو قسم.

ڪُندَنُ: سونَ.

ڪُنڊلُ: جوڳين جي ڪَنَ جو والو، خمدار.

ڪُنڊيَ: ڪنڊيا، وريل، خمدار، ڏسو 'ڪنڊل'.

Gul Hayat Institute

ڪَنڊِي: هارَ.
ڪَنزُ: ديني فقہ جو ڪتاب.
ڪَنسُ: مٿرا جي هڪ راجا جو نالو، جو شري ڪرشن جو ماموءَ جاني دشمن هو. نيٺ شري ڪرشڻ جي سندس انت آندو.
ڪَنعانُ: حضرت يوسف جي وطن جو نالو.
ڪُنگرا: عمارتن ۽ قلعي جي پتين جي مٿان ڪَنائيءَ وارا طاق.
ڪَنگالُ: سڃو، مفلس، غريب.
ڪَنوَلُ: پيَٽِ جو گل، ڪنول جو گل، نيلوفر.
ڪَنيزَڪَ: ٻانهڙي، گولڙي.
ڪنڪان: وڏائون، رنون زالون.
ڪُنڪَڻُ: ڪِنجهڻ.
ڪوتهہ: ننڍو.
ڪُوپو: پهلوان، بهادر.
ڪوجهي: ڪِني، بدشڪل.
ڪوڏَ: خوشي، هيج، شوق.
ڪُورَ: واهہ.
ڪُوڙُهہ: ڇتَ.
ڪوڙين: ڪروڙين، بيشمار.
ڪوڪَڙَ: سَڪل پيرون، ڪابہ سَڪل شيءِ.
ڪولُ: پرسان، ويجهو، نزديڪ، ڳَڏ.
ڪَونتلُ: گهوڙو.
ڪُونجَ: پکيءَ جو قسم.
ڪَونڌَڻُ: سَسائڻ، ڦيرائڻ، پري ڪرڻ.
ڪُوٽِي: اها نَڙي، جنهن جي چوٽيءَ تي 'ڪَر' ٺٽي ۽ پڙ ۾ 'لوڙهہ'. ڏسو 'لوڙهہ'
ڪُويلَ: آويل، اوير، دير، بي وقتو.
ڪُهدانَ: جبل ئي جبل، جبل جو پنڌ.
ڪوهہ قافُ: هڪ جبل جو نالو.
ڪَيبَرَ: خنجر، ڪٽارِي.
ڪَيفُ: خمار، نَشو.
ڪيمخابُ: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
ڪِينو: وِيرَ، دشمني، عداوت.
ڪِينِ: ڪاڏي، ڪيڏانهن، ڪٿي.

ک

کاڄُ: کانڄ، کمينو، نِيچ، خراب.
کامڻُ: سڙڻ، جَلڻ.
کاٿڻُ: ڏسڻ 'کامڻ'.
کاٿُرَ: ڏسو 'پانوَرَ'.
کاهوڙِي: ڏٿَ ڳوليندڙ. کاهوڙي جهنگ مان ڏٿ ٻہ ڳوليندا آهن ۽ ڇِپن ۾ نانگ ڪٽي، در در بيک بہ گهرندا آهن. هي ڏاڍا اورچ
کُتابِي: ماڻهو آهن.
کُتُورِي: شاگرد، طالب العلم.
کستُوري، خوشبوءِ، مُشک، نافِ آهو.
کَتِي: لوئيءَ جو قسم.
کَپِڙتالَ: مونجهارو، مصيبت.
کَرِيُون: سنيون (کير ڏيڻ جون)، پليون، خاشيون.
کڙَڻُ: ٿهڻُ، پڃي وڃڻ.
کَلو: پادر، موچڙو.
کَلِي: پخال، اوئي، کُونڊِي، سانداري، مشک.
کُنيِي: ڏٿَ جو قسم، غريب ماڻهو ٽري يا رنڌي کائيندا آهن.
کُورو: باهہ، وڏو مچ، ٻَٽِي.
کَهہَ: کيهہَ، مِٽي، پَٽِي، دَزَ، ڌُوڙِ.
کَهَ: کوهہ.
کُهنبو: کَسَبو، ريتي کپڙي جو قسم.
کَٿڻُ: کاٿڻ.
کَيان: کاوان. ڏسو 'کٿڻ'.

Gul Hayat Institute

کيٽُ: کيتي، ٻني، زمين.
کيجَ: خوشيون.
کيرو: آٽ پڪل سنگ.
کيڙو: هڪ ذات. 'هير' جو عاشق.
کينءَ: خوشي، خير عافيت.
کيٽو: ڪائٽو. ڏسو 'ڪٽڻ'.

گ

گاجَ: گجگوڙ.
گاروڙِي: ماندي، ماندو، جوڳي، ڪاريگر.
گامَ: وک، تور، قدم.
گاندَرَ: گندرو، مهاڻن جي هڪ ذات.
گانگٽُ: ميڇيءَ جو قسم.
گاءُ: وڏائي، هٺ، تڪبر، ايمان.
گاڻون: ڳوٺ.
گبرَ: آتش پرست، باهه جو پوڄاري، مترادف. 'مغ'.
گُداز: ڳاراڻو، جهوري.
گداگر: فقير، پينو.
گُڏي: لغڙي.
گُرُ: گرو، مرشد. ضد 'چيلو'.
گران: مهانگو. ضد 'ارزان'.
گَرِدَ: مٽي، ڌوڙ.
گردَنُ: ڳچي، ڳاٽو.
گرڙُ: پکين جو راجا، وڏو پکي، گرڙپکُ.
گرگاٽ: گهرڙاٽ، گوڙ، گجڪار.
گُرگمُ: گروءَ جي ڏنل ڄاڻ، سمجهه.
گُرمکُ: سکَ، چيلو، مريد، گروءَ جي وچنن تي هلندڙ.
گرنارُ: جهونا ڳڙهه ۾ هڪ جبل تي قلعو.
گَرنِٿُ: هندن جو ڌرمي پستڪ، جنهن جو رچيندڙ گرونانڪ صاحب آهي.
گرو: ميرو، مرهاٽو، مٽيءَ هاڻو.
گُزافَ: ٻٽاڪ، ڊاڙ.

گُسائين: گوسائين، سنياسي، ساڌو.
گُفتارَ: گفتگو، ڳالهه ٻولهه.
گل: مٽي.
گلاَ: ولر، هجوم، ميڙ.
گلي: گهٽي.
گُماشتو: ڪمر ڪندڙ، ڀلاوٽو.
گُمراهي: لامذهبي، ڪج روي.
گنگا: هندن جي پاڪ ندي، جا هندستان ۾ آهي.
گنوائڻُ: گمر ڪرڻ، وڃائڻ.
گُنيرُ: گڻوان، ڀهڳڻ، گهڻين خوبين جو مالڪ، رڄ چڱو ماڻهو.
گواهي: شاهدي.
گوجِ: نانگ جي شڪل جهڙي ميڇي.
گود: جهولي.
گوداوري: دکن هندستان ۾ هڪ ندي، جتي ٻارهين ٻارهين سال ياتري گڏ ٿيندا آهن.
گودڙي: دلق، فقيرائي پوشاڪ.
گودڙيو: گودڙيءَ وارو، فقيرن جو قسم، جوڳي.
گور: قبر.
گوسالو: ڳهيلو، بيوقوف.
گوشُ: ڪن.
گوشائتو: ڪنڊائتو، اڪيلائيءَ ۾ رهندڙ.
گوش نشيني: اڪيلائيءَ ۾ ويهڻ.
گوگا: گوگا پير. هڪ روايت مطابق، هو ذات جو چوهاڻ راجپوت هو ۽ بيڪانير جي راجگڙهه تعلقي جي اوڙيرا ڳوٺ ۾ ڄائو. ماءُ پيءُ کان ڪاوڙجي وڃي جوڳي ٿيو. چون ٿا تہ مسلمان ٿيو. مسلمان ٿيندي ئي، واٽ ويندي، گهوڙي ۽ هٿيارن سميت توهر نالي ۾ ڌرتيءَ ۾ هليو ويو. اتي سندس قبر موجود آهي. بدي مهيني جي 8-9 تاريخ اتي ميلو لڳندو آهي.

Gul Hayat Institute

گولاڙو: وَلِ جو قسمر، جا ڳاڙهي رنگ جو گول ميوو ڪندي آهي.
گُندرُ: غمر، ڳڻتي، فڪرات.
گُونهِي: بُزدل، لَغور.
گوءِ: ڪينهون، هُدڙي، بالَ، شَرطَ.
گُويا: چوندڙ، ناطق.
گويائِي: گفتگو.
گيات: ڄاڻ، پوجهہ، سمجهہ.
گيانُ: علمر، ڄاڻ. ڏسو 'گيات'.
گيتا: هندن جو هڪ پَوتر ڌرمي پستڪ.
گيجَ: گلن جي ڳهاتائي، مَچا، گلن جي ماچ.
گيربُ: وڏائي، هٺ، آيمانَ، مغروري. ڏسو 'گاءُ'.
گيهِي: گهر وار، اصل گهر وارا فقير.

ڳ

ڳاٽُ: ڳاٽو، ڳچي، گردن.
ڳاني: هارَ، ڳهڻو، زيور.
ڳاراٽو: جهوري. ڏسو 'ڳرڻ'.
ڳارو: ڪپڙي ٽڪرَ.
ڳجهاندرُ: تمامر ڳوڙهو، ڳوڙهو ڳجهہ، اونهو راز، ڳوڙهي مامرَ.
ڳرڻ: جهرڻ.
ڳرهڻُ: چوڻ، بيان ڪرڻ، اورڻ، سلڻ.
ڳڙهُ: ڪوٽَ، قلعو.
ڳنوارُ: ڏنارَ.
ڳڻُ: احسان، خوبي.
ڳوڙهو: مٽيءَ جو گليلو.
ڳوڙهو: مخفي، ڳجهو.
ڳهلو: ڳهيلو، پاڳل، بيوقوف.
ڳهڻُ: ڳمڻَ، هَڄڻَ، هلاڪ ٿيڻ.
ڳيو: ويو.

گھ

گهاٽُ: گهاءُ، زخمر.
گهاٽُ: رستو، واٽَ.
گهارِي: جدائي.
گهاءُ: زخمر، چاڪ، چير.
گهٽُ: دل.
گهرَ ڏيائي: گهر مالڪيائي، گهر ڌياڻي.
گنگهرُ: پريشاني، مونجهارو.
گهل: فوج، ڪٽڪ.
گهنگهورَ: ڪجگوڙ، گاج.
گهورڻ: ڳولڻ، تلاش ڪرڻ، صدقو ڪرڻ، سر متان گهورڻ.
گهوما: گهومو، گهمندڙ.
گهونگهٽُ: نقاب، پردو، ٻَڪلِ.

ل

لا: نہ، نَفِي، نيستي.
ڪلمي جا ٽي جُز آهن:
1. لاالاہَ. ناهي ڪو الاهہ (معبود).
2. الا الله. الاّ الله. سواءِ الله جي
3. محمد الرسول الله
محمد رسول ﷺ الله جو رسول يا پيغامر رسائيندڙ آهي.
پهرئين جزي کي 'نفي' ۽ ٻئي کي 'اِثبات' چوندا آهن.
لاتِ: هڪ بَتَ، جو ڪعبي ۾ هو. حضرت شعيب جي قومر ان جي پرستش ڪندي هئي. ڏسو 'منات'.
لاتَقنَطُوا: لاتَقنَطوا مِن الرّحمةِ الله.(قرآن) خدا جي رحمت کان نااُميد نہ ٿيو.
لاحَد: جنهن کي حد نہ هجي، بي انت.
لاخَير: لاخَير فِي عَبدِي. (قول). پانهپ ۾ خير ڪونهي.

Gul Hayat Institute

لاڏُ: پيار، آنگل، آرو.

لاڏکيُون: / لاڏيون: لاڏ ڪندڙ، پياريون. ڏسو 'لاڏ'.

لاسَيف: لافَتيٰ الا علي لاسَيف الاذوالفقار. ڪوئي بهادر ناهي سواءِ علي رضہ جي ۽ ڪائي تلوار ناهي سواءِ ذوالفقار جي.

لاشَڪ: بنان شڪ، بيشڪ، يقيني.

لاشُون: ڏسو 'راشي'.

لافَ: لاف، ڊاڙ، ٻَٽاڪَ.

لاڪو: لاڪو پير، خواجہ خضر. ڏسو 'لاڪٽيو'.

لاڪيٽو: لڪن جهڙو، لڪي، خوبصورت.

لاڪيٽي: لاک، رتل لوئي، ڳاڙهي لوئي.

لاڳُ: انعام، بخشش.

لامَ: تاري، شاخ.

لامَقصُودَ: لامَقصودَ فِي الدارِينِ الاَهوَ. (قول الفقراءِ) ناهي مقصد ٻنهي جهانن ۾ (انهن جو) ان (خدا) کان سواءِ.

لامَڪانُ: خدا جو مقام، عالم قدس، عالمِ الاهي.

لامَوجُود: لامَوجُودَ اِلاّ الله (قول الفقراءِ) الله کان سواءِ ڪابہ شيءِ موجود نہ آهي.

لانگوٽي: لنگوٽي، لنگوٽو.

لاٿو: ٻوٽي جو قسم، جو اُٺ جو پسنديده کاڄ آهي.

لاهُوتُ: عالم ذات الاهي (جنهن ۾ سالڪ کي فنا في الله جو مقام حاصل ٿئي ٿو)، صوفين جي آخرين منزل.

لاوان: لائون، گهوٽ ۽ ڪنوار جا سَتَ ڦيرا مَٿا ميڙَ.

لايَحتاجُ: غير محتاج.

لايَزالُ: بي زوال، هميشه. (خدا جي صفت لاءِ).

لِترُ: پادر، موچڙو، ڪلو.

لَتَڪَ: لٽ، ڪاڪل، گهنڊيدار وار.

لُٽيرو: ڦورو، رهزن.

لَپِي: مڇيءَ مٿان ڳڳ.

لَڄ: حيا، شرم.

لَحظو: پل، پلڪ، دم، ٿورڙي ويرم.

لَحمُ: گوشت، ماهہ، ماس.

لَحمُون دَمُون، (حديث ڏانهن اشارو). تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽ تنهنجو رت منهنجو رت آهي.

لُڙڪ: ڳوڙها، هنجون.

لَڙهہ: مالها، هارَ، قطار.

لَطيفا: نيڪ ڳالهہ، نيڪ اهڃاڻ (تصوف ۾). لطيفا ڇهہ آهن، جي سالڪ کي حاصل ڪرڻ گهرجن:
1- نفسي 2- قلبي 3- روحي
4- سري 5- خفي 6- آخفي.

لَڪُ: جبل جو رستو.

لَڪَ: خبر، سڌ.

لَڪَ لُوٽَ: لَڪَ لٽائيندڙ، پيسن جي ريل ڇيل ڪندڙ، هَٿَ ڦاڙَ.

لِکيو: ليک، هتي قسمت جو انگ

لِلاَ: ڪندي يا اوڏر وارڻ يا چڪو ڪرڻ جي نشاني، منڊيڙو، مانڊاڻي.

لِلڪار: مقابلي جو سڏ، پڪار.

لِمڪن: لڙڪن.

لَنءُ: عشق، پيار، محبت.

لُوئي: بيشرم، واهيات، بي هودي، رولو.

لوح: لوح محفوظ اها عرش تي رکيل محفوظ پٽي، جنهن تي الله تعالي (مسلمانن جي عقيدي موجب)، جيڪي ٿيو، ٿئي پيو ۽ ٿيندو، سو لکي ڇڏيو آهي.

لوري: گهٽ ذات واري.

Gul Hayat Institute

لوڙ: گهرج، ضرورت.
لوڙا: نَڙَ، گوڙ، هَل.
لوڙهه: ڪَمر جي پاڙ جو ميوو، ڪيرولي لوڙه.
لوڪُ: جهانَ، سنسار، ماڻهو.
لوڪشفَ الغطاء مَازدت يَقيناً (حضرت علي جو قول)
جيڪڏهن پردن کي کولي ته به منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نه ايندو.
لُولُ: لَولا، واهيات، چريا.
لَولاڪَ: لَولاڪَ لَما خَلَقتَ الآفلاڪ (حديث صوفين وٽ)
جيڪڏهن تون نه هجين ها (ته اهي محمد ﷺ) نه پيدا ڪيان ها جهانن کي.
لُونءِ: / لُنءِ: وار، رڳ.
لُوهن: ساڙن، جلائڻ.
لُوهاڻو: ميجي مارينڊڙ.
لوهُو: خُونَ، رَتَ.
لوءِ: مڪان، جان، ڳوٺ، جهانَ.
لَئو: لَئي جو وڏو وڻ.
ليڙو: اَٽ.
ليڙون: ريڙون. ڦاٽل ڪپڙا.
لَيسَ: لَيسَ في جُبَة ماسو الله قول (جنيد)
منهنجي جُبي ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪي ڪين آهي.
لَيليٰ: عرب ملڪ جي هڪ عورت جو نالو، جنهن تي قيس عامري عرف مجنون عاشق هو. ليليٰ 'حَي' قبلي مان هئي ۽ مجنون 'عامر' قبيلي مان هو.
لِيڙَ: رِيڙَ، ڦاٽل ڪپڙو، مسڪيني حال.
لِيهه: شرم، حيا.

م

مادَر: ماءُ.
مارَڳُ: رستو.
مارُو: ٿري، مسڪين، مالدار.
مارَيتُ: مَارَيتَ شيئاً اِلاَ وَرَيتَ الله فيه (بزرگن جو قول)
جنهن شيءِ کي ڏٺم ته ان ۾ الله کي ڏٺم.
ماڙَ: مدد، مهرباني، ڀلائي.
ماڙيچي: ٿَريلي، ٿر جي رهاڪو.
ماس: ماهَ، گوشت.
مافو: ڏولِي، پالڪي.
ماڪَ: ماڪَ، تيڙَ، شبنَم.
ماڳُ: هنڌ، جاءِ، مڪان، مارڳ.
ماڳهين: مُور، اصلي، پٽيءَ، هرگز.
مالڪَوسُ: هڪ راڳ جو نالو.
مالها: تَسبيحَ، سمَرڻي.
مامَ: ڳجهه، رمز، اشارو.
مامرو: معاملو، ڪم، ڳالهه.
مانجهي: بهادر، پهلوان، سُورهه.
مانڊي: پريشان، عاجز.
مانڊي: مَنڊُ هڻندڙ، جادوگر.
ماڻُ: ماپو، تورو.
ماڻڪُ: رَتَنَ، لعل.
ماهي: چنڊ جهڙو، سهڻو.
ماهي: مينهون چارينڊڙ، ڌَنارَ، ميهارَ.
مَتارو: مَتَلَ، رتوبت وارو، خوش.
مُترڪو: لوهار جو هٿوڙو.
مَتير: سردار، اڳواڻ، بهادر، پهلوان.
مَحرَمُ: واقف.
مَجازي: غيراصلي، غيرحقيقي، ضد 'حقيقي'.
مَجذُوبُ: (مَجذُوب. 'جذب' جو اسم مفعول)، خدا جي محبت ۾ غرق.

Gul Hayat Institute

مَجنُون: ليليٰ جي عاشق جو نالو. ڏسو 'ليليٰ'.

مَجِرَ: ڪَنڌيءَ جو ہُورَ، سگريون.

مُحاصِرو: گهيرو.

مُحتَسِبُ: حساب ڪرڻ وارو، اهو حڪم جو شَرعي قانون جي پيڪڙي ڪندڙ کي روڪي ٿو.

مَحضَرُ: عدالت جو حڪم نامون.

مُحڪَمُ: مضبوط، پَختو.

مَحڪُومُ: مطيع، تابع.

مَخدُومُ: آغا. ضد 'خادم'.

مَخمُورُ: نشي ۾ چُور، مَتوالو.

مَدّاحُ: ثناخوان، تعريف ڪرڻ وارو.

مُدّعا: مطلب، آرزو.

مُدغَمُ: مليل، پوشيده.

مَدگهُر: جواني.

مَڏُ: مڇيءَ جو ڪوڙ، مَڏيون، سامان.

مَرُ: ڀلي، ڀلِ نہ.

مُرتَدَ: بي دين، ڪافر.

مَرجات: رواج، رسمون، سليقو.

مَرجُوعاتَ: رِجاعَت، ماڻهن جي آمدرفت.

مُرچو: جنگي مورچو، حفاظتي چونڪي.

مُرشِدُ: هدايت ڪرڻ وارو، سڌي راهہ ٻڌائڻ وارو، پيرُ، هادِي.

مُرَصَّعُ: جواهرن سان جَڙيل.

مُرغابِي: پاڻيءَ جو مشهور پکي، ٻولاهي، آڙيءَ جو قسم.

مَرغُولُ: گهنڊيدار وار، ڪمان وانگر.

مَرڪُ: سَونهَن، شانُ، فخر، وڏائي.

مَڙهي: اها جاءِ جتي ساڌو وغيره رهن، مَٺُ.

مسائلَ: اهي ڳالهيون جي پڇڻ جي قابل هجن.

مَسجُودُ: قبلو.

مَسرُورُ: خوش.

مَسنَدان: گاديون.

مَسيت: عبادت ڪرڻ جي جڳهہ (مسلمانن لاءِ)

مَشاخِيَ: وڏائي.

مَشَرِ: مشهور، معروف، ظاهر ظهور، پڌرو.

مَشرِقُ: اوير.

مُشرِڪُ: ٻئي کي خدا سان شريڪ ڪرڻ وارو، ٻيائي وارو.

مَشرُو: ڪپڙي جو قسم، جنهن ۾ ريشم ۽ سَٽ گڏيل هجي.

مَشعالُ: / مَشعَلا: شمع، روشن، ڏيئو، ڏياتي.

مُصحَفُ: قرآن شريف.

مَصلحَاتُ: نيڪ صلاح، خوبي، مَشورتَ.

مُصَلو: جاءِ نماز، نماز پڙهڻ جو وڇاڻو.

مُطالِع: اڀياس، پڙهڻ.

مَظهَرُ: ظاهر ٿيڻ جي جاءِ.

مَعبُودُ: عبادت جو لائق، الله.

مَعدُومِي: نيستي، نابودي.

مَعذُورُ: محتاج، لاچار، ضعيف.

مَعرِفَتَ: خدا کي سڃاڻڻ، صوفين جي هڪ منزل.

مَعرڪو: مارڪو، جنگ جو ميدان، جنگ، ڪچهري، مجلس.

مُغُ: آتش پرست، باهہ جو پوڄاري.

مُفتي: فتويٰ ڏيڻ وارو، شرعي حاڪم.

مَقالَ: ڳالهہ ٻولهہ، گفتگو، ٻچار.

مُقَيّد: قيدي.

مَڪَ: ڪپڙ جو ڦُڙَ، ڪَمَ جي ڪَڻِ.

مَڪَرُ: دغا، فريب، دوکو، ڇَلَ، ڪپٽ.

مَڪڙي: بيڙي.

مَڪِين: مڪاندار، مڪان ۾ رهڻ وارو، رهاڪو.

مُڪيِڙيا: پکيڙيا.

Gul Hayat Institute

مَگَنُ: / مَگھَنُ: نهال، خوش، نشي ۾ چور.

مَگَرُ: باهه.

مَگَٽُو: / مَگَٽهارُ: منگتو، هڪ ذات.

مَلُ: بهادر.

مُلا: ظاهر علم جو ڄاڻو.

مَلاحُ: مهاڻو، ٻيڙي هلائڻ وارو.

ملڪ: ملڪيت، مال.

مَلُوڪُ: خوبصورت، سهڻو، نازڪ.

مَناوَڻُ: مڃائڻ، قبول ڪرائڻ.

مَناتَ: مڪي معظمه جي ٽن بتن مان هڪ بت، ٻيا ٻه بت: 1- لات 2- عزيٰ.

مِنبرُ: مسجد ۾ بانگ ڏيڻ وارو منارو،

مُندڙا: وعظ ڪرڻ جي جاءِ.

مَندرُ: والا (جوڳين جي ڪنن جا).

مَندُّ: تڪاڻو، ڏيورو.

مُنڌ: شراب.

مَنجهي: مينهن.

مَنڏيرُ: پَتنڪو.

مَنڊُ: مَنترَ، ڦيڻو، جادو.

مَنڊَلُ: آسماني مانداڻ، ڪچهري، بهاري.

مُنڊڻُ: جادو وجهڻ، وس ۾ ڪرڻ.

مَن عَرفَ: مَن عَرف نَفسه فَقَد عَرف رَبّه (قول الفقراء)
جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو، تنهن ڄڻ پنهنجي رب کي سڃاتو.

مُنزهُ: پاڪ.

مَنصبُ: وڏو عهدو.

مَنصورُ: ڏسو 'حلاج'.

مُنڪر: انڪار ڪندڙ.

مَنگانَ: گهران. ڏسو 'مگٽو'.

مَنهنُ: پونگي، جهوپڙي.

مَنهن: بهانو، عذر.

مَني: تڪبر، غرور، هٺ، وڏائي.

مني: بزرگ، گياني، تپشي.

مَٿدارُ: مٿوارو، مٿيارُ، ڪلا وارو، روشن دماغ، ڪاريهر نانگ.

مَٿيارُ: ڏسو 'مدار'.

مَٿي: ڏانهن، طرف.

مَٿيو: تسبيح جو داڻو.

مُوَ: وارَ.

مُوتُوا: مُوتوا قَبل اَنَ تَمُوتوا (قول)
مرڻ کان اڳي مرو.

مَوجُدات: مخلوقات.

مُورَتَ: شڪل، صورت.

موڙ: مُڪُڪ، مَنگهٽَ، سِهرا، تاجَ.

مُوڙهو: بيوقوف، مَتِ ڪُتلَ.

مُوسيٰ: بني اسرائيل جي هڪ مشهور پيغمبر جو نالو.

موڪ: جام، گهڻو، جهجهو.

مومنُ: ايمان وارو، مسلمان.

مُوءِ: مُنهن.

مَها: وڏو.

مَهاديوُ: مها ديوتا، شِوَجي.

مُهاڙي: مهڙ وارو حصو، منهن جو اڳيون حصو.

مَهانگو: گران، قيمتي. ضد 'سهانگو'.

مَهتابُ: چنڊ.

مهراڻُ: سمنڊ، ساگرَ.

مِهمانُ: اهو ماڻهو، جو ڪنهن جي گهر سانگي سان وڃي. ضد 'ميزبان'.

مَهميرَ: وڏا ماڻهو، پهلوان.

مَهندَ: اڳيان.

مهوالُ: ميهار.

مَهي: گهاٽي جهڻ، ڏڌ، لسي.

مياٽي: اها جاءِ جتي مهاڻا مڇي ماري ڪوڙ ڪن.

Gul Hayat Institute

مِيثاقُ: انجام، وعدو. اهو اقرار، جو روحن خدا تعاليٰ سان ڪيو هو تہ تون اسان جو رب آهين ۽ اسان تنهنجا ٻانها تي رهنداسين.
مَيخانو: شراب جي ٻَني، شراب خانو، گتو.
مِير: مِتي، ڪوٽ، دغا.
ميڙاڪو: ميڙ، هجوم.
مُيَسَّرُ: حاصل، موجود.
مِينا: شراب جو شيشو.
مِينڊرو: راڏو، مومل جو مڙس.
مِينگهہ: بادل، ڪڪر.
مَيو: اَٽ.

ن

نابِرِ: انڪاري.
نابُودَ: ناس، تباهہ، چَٽ، فنا.
نابُودِي: نيستي، فنائي. ڏسو 'نابود'.
ناتَرِ: ٻانهيءَ جو نالو، ٻانهي، نوڪرياڻي.
ناتو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.
ناتَوانُ: ڪمزور.
ناٿُ: سوامي، مالڪ، جوڳيسر.
ناپو: ڪَمَرَ جي ڪَڙِ، جا ڪَسڪَس وانگر ٿيندي آهي.
ناپَيدُ: ناياب، اَلبي، اَٽلب، دُرلَڀ.
ناخُدا: ناکئو، ملاح، ڪشتي بان.
نادُ: سَنکَ، ڪوڏ.
نادِرُ: ڪمياب، بادشاهہ، حاڪم.
نارِي: باهہ وارا (جِنَّ).
ناسُودِي: جنهن مان فائدو نہ پهچي.
ناسِي: ناس ٿيندڙ، فاني.
ناطِقُ: ڳالهائڻ وارو، صاحبِ عقل. ضد 'صامتُ'.
ناگُهہ: اوچتو، اچانڪ.
نالَ: ساڻ.

نامُون: خط.
ناميو: نالي وارو، هاڪارو، بهادر، پهلوان.
نانگو: فقيرن جو هڪ قسم، جوڳي، آديسي.
ناوَڪ: تير، ٻاڻ.
نپَٽُ: بنهہ، مُطلقاً، بلڪل، صفا.
نثارُ: قربان.
نَجمُ: ستارو.
نجهرو: بَستِي، گهرَ، جهوپڙي.
نِچوئڻُ: نِپوڙڻ، وَهڻ يا ڳَرڻ (اکين جي ڳوڙهن جو).
نَحسُ: نياڳو، چَندو.
نخوَتَ: غرور، تڪبر، هَٽ، ايمانَ.
نَذَرُ: بيوس، بيواهي.
نِراسُ: نااميد مايوس.
نِرتِ: نظر، نگاهہ، ڌيان، اک.
نِرجو: نِرلجو، بي نَڪو، بي شرم، بي حيا.
نِسرَڻُ: سَنگَ جو نڪرڻ يا اُڀرڻ، ظاهر ٿيڻ.
نِسَنگُ: بي ڊپو، نروار، ظاهر، اَمالڪ، بيشڪ.
نسي: نہ، نہ آهيون.
نشانو: هَدف، تير لڳڻ جو هنڌ.
نَصارو: عيسائي، حضرت عيسيٰ جي امت.
نَعرو: زور جو آواز.
نَعمُ: هائو
نفلاتي: نفلن پڙهڻ وارا.
نفي: نيستي، نابودي، انڪار. ڏسو 'اثبات' ۽ 'لا'.
نفي سِري، خفي اخفا: ٻئي ذڪر جا اصطلاح.
نقرو: گهوڙو، اڇي گهوڙي جو هڪ قسم.
نقش: تعويذ.
نڪتو: باريڪ سُخن، سٺي ڳالهہ جا پوشيده هجي.

Gul Hayat Institute

نک: لاڳاپو.
نکرڻ: جدا ٿيڻ، پري ٿيڻ، الڳ ٿيڻ.
نگونسارُ: اونڌو، ٿيل، ٻڏل.
نگريو: نکتو، آجو ٿيو.
نگيا: ڏسو 'نگريو'.
نماٽو: نهٽو، صاف دل، بي وڏائي.
نمرُود: بابل جي هڪ مشهور ڪافر بادشاه جو نالو، جنهن خدا هئڻ جي دعوي ڪئي هئي، هي حضرت نوح جي پٽ حام جو پوٽو هو. هڪ روايت مطابق هڪ مڇر، سندس نڪ مان گهڙي، مغز ۾ وڃي ويٺو، جنهنڪري ڪيس ڏاڍي بي آرامي ٿي. چون ٿا ته بي آراميءَ کي دور ڪرڻ لاءِ، روزانو مٿي کي ڏڪ هڻائيندو هو. آخر انهيءَ عذاب ۾ مري ويو.
نناٺون: بلائون خصوصاً جبل جي غارن ۾ رهندڙ.
نوبت: وقت، وارو، نغارو.
نوڪ: چهنب، اک جي ڀڄڙي، اک جا ڀنڻ.
نوٽي: ڪلراٺي زمين، ويران هنڌ.
نوع: قسم.
نهالُ: خوش.
نهالي: سوڙ، رضائي، پٿرٽي.
نهرون: نديون.
نياپو: سنيهو، پيغام، پارانيو.
نيارو: نرالو، الڳ، علحدو.
نيبهه: سلامت، قائم.
نيرُ: پاڻي.
نير: پيرن جا زنجير.
نيس: عدم.
نيسر: نار جو اهو عضوو، جنهن ۾ پاڙڇ جو پاڻي پوي.
نيسان: (بهار جي مند جو مينهن، جنهن جي ڦڙن ڪري، سپ ۾ موتي پيدا ٿئي ٿو)، مينهن.
نيلُ: آسمان، ناننگ.
نيلُ: سو ارب جو عدد، بيشمار.
نيلمُ: نيري رنگ جو پٿر يا جواهر.
نيمان: آڌواڌ.
نيم شب: اڌرات.
نين: نيڻ، اکيون.
نينهن: عشق.
نين: ڏسو 'نين'.
نيهڙي: نهوڙي، ناس ڪري.

و

واڄٽُ: واڄو، باجو، ساز.
واڄو: باجو، سَرُود، آواز.
واجهه: ڪوشش.
واچڻُ: پڙهڻ.
واحدُ: هڪ، خدا جو نالو.
وادي: ميدان، ماٿري، درياءُ.
واديسي: پرديسي، مسافر، طالب.
واڌائي: مبارڪ، خوشخبري، ڪيرون.
واڍوڙيو: ڦٽيل، زخمي، ڦٽيل عاشق.
وارُ: لحظو، ويرم، پلڪ.
واسڻُ: سرهو ڪرڻ.
واسينگُ: نانگ جو هڪ قسم، ڪارا ۽ ڏکيا وارا.
واصلُ: ملندڙ، مليل.
واللهَ: خدا جو قسم.
وامقُ: عذرا جي عاشق جو نالو، ڏسو 'شيرين'.
واهڙُ: نديو واهه، واهه.
واهڻُ: ٻهراڙي، ٻهراڙيءَ جو ڳوٺ.
واهيرو: آکيرو.

وايو: وَاءُ، هوا، زور سان هوا جو لڳڻ.

وَبالُ: عذاب.

وَبِي يَنطِقُ: وَبِي يَنطِقُ وَبِي يُبصِرُ (حديث) ۽ مون سان ڳالهائي تو ۽ مون ڏسان ڏسي تو.

وَتُرا: گهڻو، زياده، وڌيڪ.

وَتُعِزُ: وَتُعِز مَن تَشاءُ وَتُذِلِ مَن تشاءُ. (قرآن) جنهن کي وڻيئي تنهن کي عزت وارو ڪرين، ۽ جنهن کي وڻيئي تنهن کي ذلت وارو ڪرين.

وتُ: وِتي، ويڇوٽي، مفاصلو.

وِتڪَ: ڦيرو، وڪڙ.

وُٺو: وسيو، مينهن وسيو.

وِجارَڻُ: ڏسو 'اجارڻ'.

وِڄُ: ڪنوڻ، بجلي.

وِڄڻُ: ٻرَڻ، آواز ٿيڻ.

وِڄهلڻُ: جهرڻ، جهڄڻ، ڳرڻ.

وِچاءُ: وچان، منجهان.

وِڇُٽُ: ويڇوٽي، مفاصلو.

وِچين: ٽيپهري (جي نماز)، پيشي، پيشن. ڏسو 'وچاءُ'.

وَحدَتَ: اڪيلائي، هيڪڙائي. ضد 'ڪثرت'.

وَحِي: حضرت جبرئيل، ملڪ هٿان نبيءَ ڏانهن خدا جو پيغام.

وِڌُوڻُ: ڪاوڙ ۾ اچڻ، غصي ۾ اچڻ، جوش ۾ اچڻ.

وَڏُون: (جا زال پيءُ جي گهر کان مڙس جي گهر تائين پهچائي وڃي ٿي) زالون.

وڏُون: رنڊ ڪون، پڇڪڙيون.

وَرَ: واهر، مدد.

وَرَ: وڪڙ، ڦيرُ، اٽڪل.

وَرَ: مڙس.

وَرَ: موٽ.

وِردُ: روزمره جو ڪم، نهرايل ڪم، وظيفو.

وَرَعي: پرهيزگار، پارسا.

وَرنائڻُ: آگهائڻ.

وِرهُ: برهه، جدائي، ڦوڙائو، عشق.

وَرِيامُ: بهادر، ويرُ، پهلوان.

وَسَ: وَسندي، اصلوڪي جاءِ.

وَستُو: آبادي، جڳهه.

وِسرامُ: آرام.

وِسواسُ: وَسوَسو، سَنسو، وَهم، شڪ.

وِسهڻُ: ڀروسو ڪرڻ، اعتبار ڪرڻ، يقين رکڻ.

وِصالُ: ميلاپ، ملاقات. ضد 'هجر'.

وَظيفو: وِرد. ڏسو 'ورد'.

وَفِي اَنفُسِڪُم: وَفِي اَنفُسِڪُم اَفَلا تُبصِرُونَ (قرآن) ۽ اوهان جي اندر ۾ آهن (خدا جي قدرت جون نشانيون) پوءِ اوهين جو نٿا چتائي ڏسو؟

وڪاٿيون: ڳالهيون، تعريفون.

وَکرُ: مالَ، سامانَ.

وَڳُ: ٽلو، ڳلو، قطار.

وِڳوڙُ: بگاڙو، مونجهارو.

وِچاري: اَباڻي، غمگين، غريب، بي گهر.

وَلَ: / وَلا: وڪڙ، وراڪا.

ولاٽي: وَرَندي، موٽَ، جواب.

وَلاوڻُ: موٽائڻ، ورائڻ.

وَالقَدر: وَالقَدر خَيره وَشَره مِنَ الله تعالي (قرآن) تقدير چڱي ۽ بڇڙي الله ڏانهن آهي.

وَلو: ناغو. ڏسو 'ول'.

وَلهو: پيتار، مڙس، پيارو.

وِلهو: سڃو، سڪٽو، ڪنگال.

Gul Hayat Institute

وَلِي: خدا جو پيارو محبوب خدا، دوست. 'ولي' جو درجو 'نبي' کان گهٽ آهي.

ونجهلي: بَينسري.

وَنَحنُ: وَنَحنُ اَقرَبُ اِلَيهِ مِن حَبلِ الوَرِيدِ. (قرآن) اسين هن (انسان) کي، سندس گردن جي رڳن کان به ويجها آهيون.

وَنَفَختُ: وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي (قرآن). ڦوڪيو مان روح پنهنجي کي، ان ۾.

وَڻجارو: واپاري.

وَٽراهَہ: وٽکار.

وَٽڪارَ: هڪ منزل يا جوءِ جو نالو. ڏسو 'وٽراهہ'.

وٽواندَ: اجايو، مفت، ضايع، فضول.

وِهَہ: چربي، سٿپ.

وِهُہ: زهر، وِکَ.

وِهانءُ: شادي، پرڻو.

وِهسَڻُ: کِلڻ، خوش ٿيڻ، ٽَرڻ.

وَهَلَ: ميچيءَ جون پوريون، آنڊا. ڏسو 'وَهَ'.

وَهلورُ: بيزار، ڪَڪِ، پريشان.

وَهندو: جلد، ترت، سٽت.

وَهُوَ: وَهُوَ مَعَكُم اَينَمَا كُنتُم. (قرآن) اهو اوهان سان گڏ آهي، جتي اوهين هجو.

وَهيٽو: وَس، اختيار، پَرُوَس، محتاج.

ويج: طبيب، حکيم.

ويچارو: بي مدد، بي سهارو.

ويڌَن: پيڙا، درد، حالت، ماجرا.

ويرَ: ويلَ، وقت، مهل.

ويرُ: دشمني.

ويراڳي: بيراڳي (فقير)، تارڪِ.

ويراويرَ: هميشه سدائين، هر ويل، هر وقت. ڏسو 'وير'.

ويري: دشمن.

ويري: سَنڌو، پِٽ.

ويڙهہ: جهنگ، ٻيلو.

ويسَهُہ: ويساهہ، اعتبار، ڀروسو.

ويڳاڻو: بيگانو، ڌاريو، مُوڙهَلَ. ڏسو 'بيگانو'.

ويلَ: ڏسو 'وير'.

ويساهي: ويساهہ ڏيئي، ڌوکو ڏيئي. ڏسو 'ويسهہ'.

هم

هاتڪُ: داناهہ، قابل، پارکو.

هاجَ: ڪم، ڪار.

هاڃو: نقصان، ٽوٽو، ڇيهو.

هاري: هار کاڌل، ڪمبخت.

هاري: هارپ ڪندڙ، ڪڙمي.

هاڙو: / هاڙهو: جبل جو نالو، مکران جي سرحد تي جبلن جي قطار.

هاکارڻُ: هکلڻ، اڳتي هلائڻ.

هامُ: قبوليت، ڍاڙ، پٽاڪَ.

هَٺُ: تڪبر، وڏائي.

هجر: جدائي، فراق.

هُجوَ: گلا، نِندا.

هُجومُ: اَنبوهہ، ميڙ.

هجي: حرف کي اعراب سان ظاهر ڪرڻ.

هَڄَڻُ: هَڄڻ، ڳَمڻ، ڳرڻ.

هَڏُ: هَڏو، عزيز، مائٽ.

هراسُ: خوف، ڏَرَ.

هَرتالُ: سنکئي جو قسم.

هردو: هينون، دل.

هِماليہ: هندستان جي اتر ۾ هڪ وڏو جبل.

Gul Hayat Institute

هِرَناڪشُ: مهارجا هرناڪشپ، جو پهريائين چڱو هو، پر پوءِ راجائي نشي جي اَندَ ۾، رعيت تي طرحين طرحين ظلم ڪرڻ لڳو. حڪم ڪيائين ته سندس بندگي ڪئي وڃي. انهيءَ تي سندس پٽ پَرهَلادَ ساڻس لڙيو ۽ ناس ڪيائينس. ڏسو 'پرهلاد'.

هَزارو: گل جو قسم.

هَستي: وڏائي، هَٺَ.

هَسوارُ: سوار، گهوڙيسوار.

هَسي: ڪِلي، خوش ٿي.

هلالَ: نئون چنڊ، ترار.

هَلاَئلُ: زهر قاتل جو قسم.

هَمُ: غم، اونده.

هَمراهُ: ساٿي، مددگار.

هَنجُون: اک جا ڳوڙها، لڙڪ.

هَنجُون هابُ: اشڪبار، هَنجون هاريندڙ. ڏسو 'هنجون'.

هَنگامُون: شور.

هَنگلاجُ: ديويءَ جو مندر، فقيرن جي زيارت جي جاءِ، هڪ صوفيانه منزل.

هَنُومانُ: رڇن ۽ باندرن جي بادشاهه سگريو جي ملازم جو نالو، جنهن راجا رامچندر کي لَنڪا (سلون) تي چڙهائيءَ وقت مدد ڪئي هئي.

هنئون: دل.

هَوتُ: پيارو، محبوب.

هورُ: پِيو.

هورُ: فڪر، انتظار، ڊپ.

هُوڙهو: بيوقوف، اَٻهرو، جلد باز.

هولُ: ڊپ، خوف.

هولِي: هندن جو هڪ وڏو ڏڻ، خوشي، شوق، محبت.

هو مُشتاق علي لقاءِ الله (قول) اهو الله جو ديدار جو عاشق آهي.

هتّان: هتان، هن جاءِ تان.

هُويدا: ظاهر، عَيان، نمودار.

هَيبَت: ڊپ.

هيجُ: شوق، محبت، خوشي.

هِيچُ: تورو، ڪِي ڪينَ، ڪجهه به نه.

هيسُ: سَڌَ، خواهش، شوق.

هَيڪاند: / هيڪند: ملاقات، ميلاپ.

هَيهات: افسوس.

ي

ياڪي: ڦريل، نافرمان، بي وفا، جدا.

يَدبيَضا: معجزو يا ڪرامت. فرعون، تَون چاول ٻارن مان، نبيءَ جي سڃاڻپ لاءِ هرهڪ ٻار جي ترِيءَ تي ٽانڊو رکائيندو هو. اهڙيءَ طرح حضرت موسيٰ جي ترِيءَ تي به رکيو ويو، ليڪن ان ۾ قدرت طرفان مصلحت رکيل هئي، جنهنڪري سندن هٿ به سڙي پيو، ۽ وڏي هوندي، اهوئي سڙيل هٿ سندن معجزو ٿي ويو، يعني پنهنجو هٿ بَغَل ۾ وجهي، ٻاهر ڪيندا هئا، تڏهن سج وانگر روشن ٿي ويندو هو.

يَسمَعُ يبصرِ: ٻڌي ٿو، ڏسي ٿو.

يَنطِقِ: ڳالهائي ٿو.

Gul Hayat Institute

يَـيقن: بيشڪ، بِلاشڪ، سچ، ٺيڪ، درست،اعتبار.
يقين جا ٽي قسم آهن:
1- علم اليَقين 2- عَين اليَقين
3- حَقَ اليَقين.

يَڪايَڪ: هڪ ئي وقت، اچناڪ، اوچتو، گڏو.

يڪتا: اڪيلو، بينظير.

يَڪسانُ: هڪجهڙو.

يَگانو: بينظير، لاثاني، بي مثل.

يوسُفُ: هڪ مشهور پيغمبر. حضرت يوسف عليه السلام حضرت يعقوب عليه السلام جو پٽ هو. نهايت حسين هو. حضرت يعقوب جي سائس ڏاڍي دل هئي، انهيءَ ڪري سندس ڀيا ڀائر حسد ڪندا هئا. اهوئي سبب هو، جو ڀائرن حضرت يوسف کي کوھ ۾ وڌو، جتان مالڪ نالي سوداگر ڪڍي مصر جي عزيز بادشاھ وٽ وڪيو. آخر مصر جو بادشاھ ٿيو. سندس عمر هڪ سَوَ ڏھ ورهيہ هئي ۽ وفات 1792 قبل مسيح ۾ ٿي.

Gul Hayat Institute

پڙهندڙ نسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪَ ”لُڙهندڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڦُرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، ياڙي، ڪاٺُو، ياڄوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني وِچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان کڻي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا

Gul Hayat Institute

ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بِہ ڪُوڙو آهي.

جهڙيءَ طَرَح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيلا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پَڙهندڙ نَسُل وارا پَـنَ بہ مختَلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳِئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، بَرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَـنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَـنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ هِڪَبِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَـنَ پاران ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پوءِ ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَـنَ سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

Gul Hayat Institute

پَنَ کي کُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڌِ کان وَڌِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَـن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائِن. پر ساڳِئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽَ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، ڄاڻَ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.
... ...
جئن جئن ڄاڙ وڌي ٿي ڄَڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛
... ...
ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن........
... ...
هي بيتُ اَٿي، هي بَم ـ گولو، جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!
مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رِڻَ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اڻڄاڻائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاڻي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَن جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

Gul Hayat Institute

پڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوشش ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي پنهنجو حق، فرض ۽ اڻٽر گهرج necessity unavoidable سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ ٻين کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ياڪي پائي چيو تہ ”منهنجا ياءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪي جو بيجل بوليو)

Gul Hayat Institute